

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

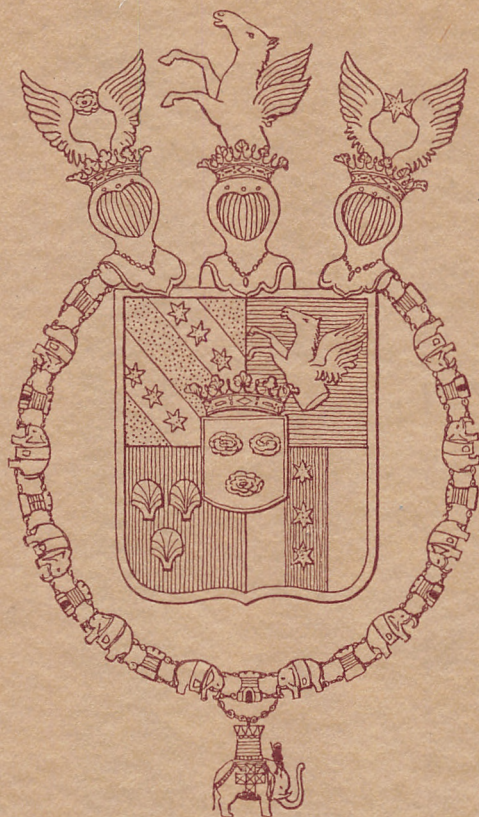
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DEN GREVELIGE
HJELMSTIERNE
ROSENCRONESKE
STIFTELSE

DEN HJELMSTIERNE-ROSENCRONESKE STIFTELSE

DEN GREVELIGE
HJELMSTIERNE
ROSENCRONESKE
STIFTELSE

ET HISTORISK TILBAGEBLIK
AF
EILER NYSTRØM

UDGIVET PAA DIREKTIONENS FORANSTALTNING

GYLDENDALSKE BOGHANDEL · NORDISK FORLAG
KØBENHAVN 1925

F. E. BORDINGS BOGTRYKKERI
ÆTSNINGERNE UDFØRT I F. HENDRIKSENS
REPRODUKTIONS-ATELIER
LYSTRYKKENE HOS PACTH & CRONES EFTF.

INDHOLD

	SIDE
STIFTERE OG TILBLIVELSE	1
FUNDATSER OG TESTAMENTARISKE DISPOSITIONER . .	163
STIFTELSENS VIRKSOMHED	333
STIFTELSENS EMBEDSMÆND	505
HENVISNINGER OG REGISTER	511

STIFTERE OG TILBLIVELSE

I

I det attende Aarhundredes København var den Bydel, der rundede Slotsholmen hinsides Højbro, en travl Myretue, et Brændpunkt for Stadens borgerlige Liv og Virke. Tæt ved Stranden laa flere af Byens største Gæstgivergaarde, bl. a. Kræmmerkompagniets Gaard og Fortunen, det senere Hotel Royal. Bag disse Gaarde løftede sig Nicolai Kirkes høje Spir opover et Gadevirvar, der fra Kirkens Fod til den ene Side strakte sig over mod Kanalen langs Bremerholm og her mest bestod af Baadsmandsboder og Smaagaarde, og til den anden Side udfoldede sig i et trangt og tætbygget Kvarter der, hvor Højbroplads nu giver aabent Udsyn mod Amagertorv og Købmagergade. Her laa lave Borgerhuse, mindre Handelsgaarde og Vinstuer ned langs Højbrostræde samt Store og Lille Færgestræde, Gader der forsvandt ved Branden 1795, da hele dette Kvarter rasedes; endnu findes Husenes Grundsten tæt under Torvets Jordsmon. Vest for Højbro, langs Kanalgaden, der nu kaldes »Gammel Strand«, laa derimod en Række mere statelige Købmandsgaarde, med smalle Facader mod Stranden, men til Gengæld med dybe Grunde og Baghuse helt ud mod Læderstræde; de mindede fjernt om Tyskebryggens Købmandsgaarde i Bergen. Den store offentlige Vejerbod, der til ind i det nittende Aarhundrede afsluttede Gaden og lukkede for Udsigten til Assistenshusets Sidefløj, var et Vidne mere om, at her paa disse Kanter havde Stadens Købmænd til Huse.

I en af disse Gaarde, den hvis Grund løb langs med den længst forsvundne »Nissegang«, en Gyde eller Smøge, der forbandt Læderstræde med Stranden, boede ved Tiden om-

kring Københavns Ildebrand 1728 en islandsk Købmand ved Navn *Niels Hendriksen*. Gaarden bar Præget af solid Velstand: Mod Stranden et tre Etages Stenhus, smalt men dybt, med hvælvet Kælder, høj Sandstenstrappe fra Gaden, over Facaden en Frontespice i gotisk Stil med Sandstenspyrdelser og Sandstensgesimser under Vinduerne. Langs Nissegangen laa Sidehuse af Mur og Egebindinger, ud mod Læderstræde et Stenhus af noget mindre Dimensioner end Gaardens Hovedbygning mod Stranden¹). Og den samme solide Velstand prægede Husets Ejer. En anset Mand var han tillige, Kirkeværge og Raadmand i Staden, en Mand, til hvis Omgangskreds ikke blot hørte Byens velstaaende Borger-slægter, men ogsaa Intelligensens Mænd.

Raadmand Hendriksen var den Gang en Mand midt i Halvtredserne. Han maa være født omkring 1672 og var rimeligvis af jævn Herkomst. En Broder til ham var Skræder²). Ved egen Energi og Vindskibelighed havde han skabt sin ansete Stilling og utvivlsomt øget sin Velstand ved Giftermaal. Oprindelig havde han haft sin Gaard i Lille Færgestræde, i det tætbyggede Smaamandskvarter ved Nicolai Kirke, hvor han under beskedne Forhold levede med sin første Hustru, Anna Augusta, Datter af Regimentskvartermester Augustus Brandt. Sine Pakkældre havde han da i Saltkompagniets Gaard. Hustruen døde under Pesten 1711, ligeledes hendes Moder, der boede i Huset hos Svigersønnen³). Aaret efter ægtede han Agnete Birgitte Finckenhagen, endnu en purung Pige, født 1693, medens Niels Hendriksen allerede var op mod de Fyrre. Hun hørte hjemme i Kvarterets velstaaende Borgerskab: Faderen, Johan Finckenhagen, var indvandret fra Eisleben og havde nedsat sig i Admiralgade som Urtekræmmer. Ved dette Giftermaal blev Niels Hendriksen Svoger til Johan Finckenhagen d. y. (1694-1778), senere Etatsraad, Direktør ved Vajsenhuset og Sekretær i Missions-

kollegiet. Ogsaa han var indgiftet i de islandske Købmænds eksklusive Kreds, med en Datter af Niels Riegelsen¹⁾).

Niels Hendriksen havde 17. Novbr. 1704 taget Borgerskab²⁾). Island var den Gang, som Grønland nu, et lukket Land, kun Moderlandets egne Købmænd fik Adgang til at drive Handel paa den vidtstrakte Ø — en Ordning, der vel til Dels var begrundet i Indbyggernes eget Tarv, men ogsaa havde et finansielt Øjemed. Staten udbød nemlig Havnenes Besejling, og de islandske Købmænd maatte erlægge store Forpagtningsafgifter; der var baade »Slagterhavne« og »Fiskerhavne«, hvorfra der udførtes Kød og Huder, Fiskeprodukter og Tran. Til Gengæld forsynede de islandske Købmænd den indfødte Befolkning med Industrivarer.

I en lang Aarrække var Niels Hendriksen Forpagter af Rødefjord (Reiðarfjörðr), en af Østkystens Slagterhavne. Den havde ved Begyndelsen af Aarhundredet været bortforpagtet til Købmanden Peter Wielandt, hvis Enke overlod den til Niels Hendriksen og en Medinteressent, men efter at Margrete Wielandt var død 1711, opstod der Tvistigheder mellem Interessenterne og hendes Arvinger, hvoriblandt den bekendte Litterat og Bogtrykker Joachim Wielandt. Siden forpagtede Niels Hendriksen Rødefjord alene og betalte en meget betydelig aarlig Afgift, der omkring 1725 beløb sig til 1170 Rdr. Kroner. Det var kun faa af de islandske Købmænd, der saaledes helt og alene tog Forpagtningen af en Havn paa sig. Thi vel var den islandske Handel en indbringende Købmandsfærd, fri for Konkurrence, naar først Forpagtningen var i Stand, men den var ogsaa til Tider forbunden med en betydelig Risiko — navnlig under den store nordiske Krig, da svenske Kapere laa paa Lur efter de rigt ladede islandske Købmandsskibe. Ganske vist bevilgede Kongen jævnlig Konvoj, men Admiralitetet havde andet Brug for sine Orlogsmænd i de urolige Tider end at hjælpe Købmæn-

dene med at bjerge deres Gevinst hjem; i 1712-13 maatte de islandske Købmænds Flaade overvintre i Norge, fordi Konvojen pludselig blev trukken tilbage og fik Ordre til at gaa til Eskadren. De usikre Forhold under Krigen skabte imidlertid Sammenhold inden for de islandske Købmænds lille Kreds. Siden (i 1733) sluttede de sig alle sammen i et Societet og fik kgl. Oktroj paa samtlige Havne for et Tidsrum af ti Aar og mod en samlet Afgift; Niels Hendriksen hørte allerede da til deres ældste, og inden sin Død stod han i Spidsen for Societetet¹⁾.

Handelen paa Island gjorde Niels Hendriksen til en velstaaende Mand. I 1743, faa Aar før sin Død, opgjorde han sin Formue til 44700 Rdr. og var saaledes den største Skatteyder i hele Strand Kvarter; den bekendte Storhandelsmand Joost van Hemert og Huset Michael Fabritius et Wever ansloges kun til 40000 Rdr. hver²⁾. Allerede 1729 (ved Købekontrakt af 8. Oktbr. og Skøde af 12. Novbr.) havde han af sin Hustrus Slægtning Kancelliraad Niels Fuglede faaet Hovedgaarden Vesterbygaard et Par Mil Sydøst for Kallundborg overdraget. Det var en betydelig Ejendom med et mægtigt Tilliggende og vidtløftigt Bøndergods, ialt over 556 Tdr. Hartkorn Ager og Eng samt Tiender og Skovskyld. Jordløse og Bjergsted Kirker hørte den Gang til Gaarden³⁾. Hans Husstand i København var efter Datidens Forhold ikke overvættets stor; i 1720 holdt han en Præceptor for sine Børn, en Karl, en Kusk og to Piger, i 1743 havde han Haandskriver, Tjener og Kusk foruden Husets tre Tjenestepiger⁴⁾.

Blandt sine Medborgere var Niels Hendriksen en anset Mand. I 1717 var han bleven Værge for Nicolai Kirke og var i denne Stilling virksom og interesseret; ikke blot bragte han Kirkens Pengesager paa Fode, men tog sig ogsaa af en Kirkeværges mere dagligdags Forretninger. Og efterhaanden

opnaaede han de Tillidsposter, der i Reglen tilfaldt Stadens velstaaende Borgere — Poster, der vel var hæderfulde, men ikke altid lige stærkt eftertragtede, da de krævede Tid og Arbejde; ikke uden Grund bar de Navn af »borgerligt Tynge«. I 1719 blev Niels Hendriksen optaget blandt Byens 32 Mænd og var 1725 deres Formand; Kirke- og Skolesager synes navnlig at have ligget ham paa Sinde — i hvert Fald havde han ca. 1720 at gøre med Frue Skoles Bygningsforhold¹). I 1721 blev han ogsaa Kurator for Vajsenhuset, i 1725 Medlem af Brandkommissionen, i 1727 Raadmand.

Denne sidste Post havde han selv attraaet, thi uden Ærgerrighed var han ikke. »Jeg haver nu,« skrev han i sin Ansøgning derom til Kongen, »paa niende Aar været Værge for St. Nicolai Kirke og saaledes forestaaet den, at da Kirken ved dette mit Embedes Tiltrædelse var mere end i 10000 Rdrs Gæld, som blev forrentet, er den Summa ikke nu alleneste næsten bleven betalt, mens endog Kirkens Indkomster i min Tid udi mange Poster ved de af mig gjorte Anstalter og Forslag, som alt af høj- og velædle Magistraten er bleven approberede, anselig bleven formeret. Desforuden haver jeg paataget mig Anno 1721 at være Kurator for det Kgl. Vajsenhus, hvilket kristelige Værkes Begyndelse alleneste bier efter Eders Kgl. Majestæts allernaadigste Resolution og Befaling, da det visselig vil behøve, allermost i Begyndelsen, en idelig og flittig Tilsyn.« Vajsenhuset var nemlig oprettet 1720, men traadte først i Virksomhed 7 Aar efter; Niels Hendriksen sammen med Abraham Kløcher og Nicolai Burmester var bleven dets første Kuratorer, et Hverv, Niels Hendriksen først frasagde sig 1732. Alle tre var Storkøbmænd med ansete Navne, og de saa kun nødigt, at der knyttedes større Handelsvirksomhed til Vajsenhuset, saaledes som det oprindeligt var bestemt, næppe saa meget af Hensyn til den Risiko, Institutionen derved kunde udsættes for, som for

ikke at gaa det private Initiativ for nær. Men paa *sin* Maade tog Niels Hendriksen sig ellers med lige Iver af sit Hverv som Kirkeværge og som Vajsenhus-Kurator; han ønskede at tage den Glæde med i sin Grav, skrev han, at have hjulpet sin Sognekirke ud af dens Gæld og at se Vajsenhuset, »i sig selv saa gudelig et Værk«, »i ønskelig Stand og Fuldkommenhed«. Og Kongen belønnede ham med Bestalling som Raadmand den 14. Juli 1727¹⁾).

Til denne offentlige Virksomhed kom andre Hverv, som Niels Hendriksen fik betroet og som kunde være byrdefulde nok. Efter Viborgs Brand 1726 paalagdes det Indbyggerne i begge Riger at bidrage til Kirkernes og de offentlige Bygningers Genopførelse, og til at indkassere alle disse Bidrag blev udset to islandske Købmænd i København. Købmændene, der handlede paa Island, havde værdifulde Privilegier, hvad der gjorde det rimeligt at paalægge dem borgerlige Ombud af denne Art, og det var tillige Folk af grundfæstet Velstand, som man kunde betro de mange Penge. Til at indkassere Bidragene fra Norge kommitteredes Jens Lassen, medens Indkrævningen for Danmarks Vedkommende paalagdes Niels Hendriksen. Han maatte i Sandhed udvise »al Flid og Nidkærhed« ved »dette til Guds Ære sigtende Værk«, som det hed i det kgl. Brev, thi det blev et meget vidtløftigt og byrdefuldt Hverv²⁾). Da Kommissionen vel var besørget og Pengene indbetalt, havde han endda stort Besvær med at faa Kvittering. Revisionen blev stadig udskudt, rimeligvis paa Grund af den afskedigede Oversekretær Møinichens Uregelmæssigheder. Niels Hendriksen, der nu var begyndt at blive en gammel Mand, vidste, hvor farlig en Sag det var ikke at kunne præstere Kvittering for den Art offentlige Penge. Faldt han bort, maatte det befrygtes, at Rentekammeret — der havde et eget praktisk Blik paa Pengesager og tog Midlerne, hvor de var til Stede — vilde gøre

(Kobberstik)

Fordringen gældende i hans Bo, uanset hvor de begaaede Uregelmæssigheder laa. Endelig i 1737, efter ti Aars Forløb, lykkedes det Niels Hendriksen og Arvingerne efter Jens Las-

sen (som i Mellemtiden var død) at faa Kvittering for deres Indbetalinger¹⁾.

Af de foreliggende spredte Efterretninger om Niels Hendriksen faar man i det hele Indtryk af en Mand, der ikke blot med vaagen Interesse fulgte Datidens offentlige Liv, men heller ikke personlig skyede nogen Møje for at tjene det Samfund, han tilhørte. Øjensynlig var der Opdrift i Manden, Trang til at gøre sig gældende, og næppe alene af Hensyn til den ydre Anerkendelse — skønt heller ikke den udeblev. Efter at Politi- og Kommercekollegiet var ophævet ved Forordn. af 5. Jan. 1731 og Forretningerne henlagt under Magistraten, fik samtlige Stadens Raadmænd, ogsaa Niels Hendriksen, Titel af Kommerceraader; i 1737 blev han Kancelliraad, i 1739 Justitsraad. Endelig 6. Septbr. 1743 blev Niels Hendriksen Borgmester i København. Han var paa det Tidspunkt næppe mere besværet af sine Købmandsforretninger og ønskede kun at anvende Resten af sine Dage saaledes, »at det maatte være Deres Kongl. Majestæt til Fornøjelse, item Staden og det almindelige Bedste til Fordel«²⁾. Men der var da kun levnet ham en kort Levestund: Natten mellem den 8. og 9. Oktober 1745 døde han i København.

Niels Hendriksen havde Børn af begge Ægteskaber. Hans Søn med den første Kone, Augustus, var ved Moderens Død et treaars Barn. Det er karakteristisk, at Faderen paa dette Tidspunkt kalder ham Augustus Nielsen — giver ham et Patronymikon til Efternavn —, hvilket tyder paa, at Niels Hendriksen endnu var en Smaamand, der fulgte jævne Borgerfolks Skik, medens han en halv Snes Aar efter nævner Sønnen som Augustus Hendriksen — med sit eget Efternavn som Slægtsnavn³⁾. Ægteskabet med Jfr. Finckenhagen har øjensynlig bragt ham Midler, som han har forstaaet at forvalte og som har hjulpet ham op ad Samfundsstigens første vanskelige Trin. Augustus Hendriksen blev holdt til Studierne,

og Faderen fik ham 1725 optaget i Sorø Skole med fri Information og Beneficium. 1728 blev han Student, tog teologisk Attestats 1730, var derefter udenlands i tre Aar og fik Præstekald i 1738. Han døde som Sognepræst i Idestrup paa Falster 1770.

Sønnen af andet Ægteskab var den senere Henrik Hielmstjerne, hvis Liv og Skæbne skal fortælles i det følgende.

Henrik Henriksen*, som han oprindeligt hed, kom til Verden Nytaarsdag 1715 og opdroges under de gunstigst mulige Forhold. Under Opvæksten i Faderens Hus blev hans Op-læring og Uddannelse »tilset« af Folk som Hans Gram og Andreas Hojer, medens hans daglige Undervisning lededes af Huslærere, bl. a. Chr. Langemach Leth og Peder Holm. Det var Mænd, hvis Navne havde — eller skulde faa — god Klang i det offentlige Liv. Gram og Hojer havde allerede grundlagt og befæstet deres Anseelse, Gram var Ven af Raadmand Hendriksens velstaaende Hus, Hojer havde sin Bolig i hans Gaard, i Fløjen ud mod Læderstræde. Leth og Holm var yngre Mænd, der fristede Livet ved Huslærergerning, men siden begge blev teologiske Professorer, — Leth en betydende og karakteristisk Skikkelse inden for Pietisternes Kreds, Holm en mere bred end dyb Personlighed, der dog forstod at sætte Præg paa Livet inden for Universitetets Mure, hvor hans Redelighed og Retsind var kendt og agtet. Holm var i sin Lærlings Barneaar Alumnus paa Valkendorffs Kollegium, men blev efter Ildebranden indkvarteret i Raadmand Hendriksens Hus¹).

Sytten Aar gammel blev den unge Henriksen efter offentlig Overhøring indskreven som Student (1732). Hans Privatpræceptor var Gram. Ligesom Halvbroderen gav han sig til at studere Teologi og tog Attestats 1736. Universitetet

* Medens Faderen skrev sig Hendriksen (med d), skrev Sønnen, før han adledes, sig altid Henriksen (uden d).

var paa hin Tid ganske overvejende en Præstescole, og de Studenter, der ønskede at underkaste sig Embedseksamen, var henvist til Teologien. Men Henrik Henriksens Hu stod ikke til at blive Præst, hans Interesse laa paa andre Omraader og hans Ærgerrighed gik i anden Retning. Skønt Kærligheden til historisk Syssele, til at samle Bøger og Manuscripter var vakt i Hjemmet af den Kreds, der stod Gram nær, og op gennem Aarene skulde sætte saa dybt et Præg paa hans Virksomhed, var dog Embedsvejen eller den diplomatiske Løbebane det praktiske Livsmaal, han stræbte mod. Foruden Hojer boede den senere Generalauditør i Norge Carl von der Schulenburg en Tid i Faderens Hus og bidrog ligeledes til at lede ham ind paa den Vej, han kom til at gaa. Thi ogsaa Schulenburg havde historiske Interesser, var Samler og Bogelsker, en Mellemting mellem Embedsmand og Lærd.

Da Henrik Henriksen blev Student, var det juridiske Studium endnu ikke organiseret ved Universitetet, det skete først 1734 ved Hojers Udnævnelse til Professor og den derefter følgende Ordning i 1736, da den juridiske Embedseksamen indstiftedes. Vordende Embedsmænd eller Prokuratorer maatte søge deres Uddannelse i Kollegiernes Kontorer eller hos Retsbetjente ude i Landet, og den unge Henriksen fulgte denne Vej, men var samtidig en flittig Tilhører ved Hojers Forelæsninger, efter at denne var tiltraadt som Universitetslærer. Ved sine gode Forbindelser og sin Faders Velstand, der ikke gjorde det nødvendigt at se paa Indtægten, lykkedes det ham i sit 23. Aar at komme ind i Danske Kancelli. »Da jeg ej alene,« skrev han i sin Ansøgning til Kongen af 3. Maj 1738, »har fra min Ungdom op med største Flid lagt mig efter Studeringer og paa det da næsten alene brugelige studium theologicum, saa jeg i alle examinibus, endog theologicis, har faaet den bedste Karakter af de for-

ordnede *examinatoribus*, men mit Hovedstudium paa nogen Tid har været studium *juris*, og jeg for at faa desto bedre fundamenta deri har paa et Par Aar frekventeret og fremdes agter at frekventere *Etatsraad Hojers Kollegier*, saa jeg haaber endog deri at præstere noget, om jeg kunde finde Lejlighed at bruges til et eller andet *publique Arbejde*, hvorved jeg kunde faa den Rutine, som mig fattes«; paa det han maatte naa dette forønskede Maal og finde Forhaabning om videre Naade i Fremtiden, beder han da om at maatte blive antaget blandt *Sekretærernes Tal* og faa Lov til at arbejde, hvor hans Tjeneste ikke vil være helt unyttig, enten i *Kancelliet*, ved *General-Kirkeinspektionen* eller ved *Lovbogs-Revisionen*, og lover at forrette hvad han sættes til uden noget *Vederlag*, »saa længe mig intet ordentligt *Arbejde* maatte vorde betroet«. Han ønskede altsaa at blive *Kancellisekretær* uden Løn, og dette Ønske fik han omgaaende opfyldt; 9. Maj fik han *Bestalling*¹⁾.

Tidlig havde han følt Trang til at give sig i Lag med historiske Studier og søgt at gøre sig gældende ved historisk Forfatterskab. C. F. Jacobi fortæller i den *Mindetale*, han holdt over ham i *Videnskabernes Selskab 1780*²⁾, at hans første Forsøg i den Retning var et akademisk Skrift fra hans tidligste Studenteraar om *Servius Tullius*. De antikke Emner forlod han dog hurtigt og vendte sig til *Fædrelandets Historie*. *Hojers* og *Schulenborgs* *Bogsamlinger*, den sidstes mange sjældne Bøger og *Oldsager*, havde han uhindret Adgang til og her tilbragte han sin Fritid; *Gram* og *Møllmann* gav den unge *Kundskabsdyrker* Adgang til det *kgl. Bibliotek* — hvilket den Gang var en Gunst, ikke en Ret, enhver kunde opnaa — og han sluttede tidligt Venskab med *Jac. Langebek*. Hans ældste bevarede Breve er til *Langebek*, og *Begejstringen* for det historiske Studium lyser umiddelbart frem mellem Linjerne. De to Venner udveksler deres ny-

fundne Aktstykker ligesom unge Piger laaner hinanden spændende Romaner. »Monsieur kan være forsikret paa,« skriver han 1736, »at hvad som forekommer mig, der paa nogen Maade kan være remarkvælt eller curiøst fornemmelig i Fædernelandets Historie, skal med største Beredvillighed blive Ham kommunikeret«, og han er »forvisset om, at Monsieur er saa god og bliver ved, som Han har begyndt, og meddeler mig hvad Han siden kan have faaet eller heretter faar«⁽¹⁾.

Møntvidenskaben var stærkt paa Mode, og Sekretær Henriksen blev snart en kyndig Mand paa dette Omraade. Aaret efter hans Udnævnelse til Kancellisekretær overdrog J. L. Holstein ham at bistaa den Kommission, som paa Kristian den Sjettes Befaling i Maj 1739 nedsattes for at samle de i forskellige Samlinger hengemte Mønter og Medailler og danne et kongeligt Møntkabinet. Jacobi fortæller, at han skilte sig smukt ved Hvervet og i Løbet af kort Tid fik udarbejdet en mægtig 3 Binds-Beskrivelse over Samlingens danske Bestanddele. At han forfattede et Inventarium og at dette Arbejde en Tid lang sysselsatte ham, er sikkert. »Jeg lever som i en Ørken,« skriver han i Aug. 1739 til Langebek, »hvor et Monstrum møder mig efter det andet, jeg mener de monstrøse Figurer, som jeg maa drages med paa en Del af de gamle Mønter; det er et svart Arbejde, gid jeg kunde komme derfra — man plejer ellers at sige: med hele Øren,* men jeg vil sige med hele Øjne«⁽²⁾. Han vedblev dog, ogsaa siden hen, at være en stærkt interesseret og kyndig Møntkender ligesom sine samtidige, Langebek og Luxdorph.

Ogsaa andre historiske Arbejder syslede han med i denne Periode af sit Liv. Han paabegyndte et Arbejde om sjældne danske Bøger ledsaget af Forfatternes Portrætter og Lev-

* Nemlig om Forbrydere, som fik Ørene skaaret af.

nedsløb, »oplyst af Manuskripter«; et andet Arbejde var fremgaaet af hans Virksomhed ved Møntkommissionen og handlede om »Christian den Fjerdes Dyder forestillede i Anledning af denne Konges rare Medailler og Mønter«¹⁾; et tredje var en Samling Aktstykker, som han kaldte »Kong Christian den Andens store Kvaliteter, oplyste og beviste af adskillige rare Dokumenter og Breve, som henhører til samme Konges Historie«. Titlen var unægtelig lidt preten-tiøs, i Betragtning af, at Indholdet bestod af lutter Afskrifter uden Indledning eller Kommentar af nogen Art, men en Del af Aktstykkerne var paa dette Tidspunkt ukendte eller i hvert Fald kun lidet kendte, saa at Samlingen ikke helt var uden Betydning²⁾. Disse Arbejder lod han forelægge Kon-gen og Tronfølgeren i pragtfuldt udstyrede Manuskripter. Det sidste er endnu bevaret og udgør et tykt Kvartrind i rødt Maroquin med Kronprinsens kronede Navnetræk paa Siden og forsynet med et Portræt af Kristian den Anden, aldeles nydeligt udført af en næppe ubetydelig Kunstner. Den unge velstaaende Videnskabsdyrker skyede ingen Ofre for at give sine Arbejder en flatterende Ramme.

Denne begyndende litterære Virksomhed, der vidnede om Arbejdstrang og Kærlighed til Studier, men ikke om ud-prægede Anlæg just i den Retning, blev afbrudt ved, at han drog udenlands. Det var Tidens Skik og han havde bedre Raad dertil end de fleste — ingen snusfornuftig Jeroni-mus kunde laste ham af den Grund. Ved St. Hansdagstid 1740 stod han rejsefærdig. Endnu før han 23. Juni fik sit Rejse-pas (paa Latin) »ad Germaniam, Galliam aliasque exteras regiones«³⁾ var han rejst til Slesvig, rede til at begynde sin Udfærd. Rejsen gik over Lybæk og Berlin til Dresden, hvor han gjorde sit første større Ophold; omkring 1. Septbr. bry-der han op, tager over Freiburg for at se Bjærgværkerne og de fyrstelige Begravelser, bliver i Nürnberg en Stund og

slaar sig derefter ned i Strasbourg for længere Tid. Han er her fra Novbr. 1740 til Maj 1741. Han besøger Lunéville, tager over Nancy og Reims og er i Paris ved Sommerens Begyndelse. I tre Fjerdingaar bliver han her, indtil han i det tidlige Foraar 1742 begiver sig gennem Flandern til London. Et paatænkt Besøg i Italien opgav han. Omkring Begyndelsen af Septbr. vender han da hjem fra England efter en Rejse, der har varet godt to Aar.

Han var Typen paa en ung Mand, der rejser udenlands — saaledes som den kendes fra det attende Aarhundrede. Kan nok være, at han rejste for »at kende Verden og sig selv« (hans egne Ord)¹⁾, men han dykkede ikke ned i Folkelivet og iagttog det fra en Betragtters Synspunkt, han vilde nok frem i Lyset, komme Datidens Berømtheder paa nært Hold for dog at faa et Glimt af dem — thi flere af de navnkundige Mænd, han opsøgte, gik paa Gravens Rand — eller stifte Forbindelser, for siden at have noget at tære paa. Allerede i Slesvig fandt han »en hel Hob curieuse Folk«, »meget facilere« end i København; »de gør sig en Ære af at vise dem, som de har nogen god Opinion om, alt hvad de haver«, skriver han til Jac. Langebek²⁾. Om den unge Rejsende maatte de nødvendigvis have »god Opinion«, thi han kunde bringe Bud og Hilsen fra navnkundige og indflydelsesrige Mænd i sin Fødeby. I Nürnberg besøgte han den lærde Thomasius, ikke den bekendte Chr. Thomasius, der længst var død, men hans Navne, en Olding paa 81 Aar. I Strasbourg traf han Professor Jean Daniel Schöfflin, Kongen af Frankrigs Historiograf, men af ham følte han sig ikke stærkt imponeret. Han »er ej alene her i Strasbourg, men i Paris, Rom og Wien anset for et stort lumen, men jeg maa sige om Strasbourg i Almindelighed og om ham i Særdeleshed: minuit præsentia famam. Saasom jeg alle Dage konverserer ham, saa taler jeg af Erfarenhed og kan

forsikre Dem [o: Langebek], at Kongen af Danmarks Bibliothecarius [o: Gram] har mere Erudition i sin lille Finger end Kongen af Frankrigs i sit ganske etc.; for Resten ved Manden at leve, han kender Verden, har en ypperlig Ihu-kommelse og et godt Bibliotek«. Schöfflin var imidlertid meget opmærksom mod sin Gæst: »for mig har han særdeles Affektion og bedre Tanker om mig, end jeg nogen Tid kan fortjene«, skriver Henriksen.

Montfaucon fik han Adgang til i Paris umiddelbart før den bedagede Lærdes Død (21. Decbr. 1741). Den gamle Mand roste sig af sit stærke Helbred og at han arbejdede nu som for tyve Aar siden; »jeg var hos pære Montfaucon«, skriver Henriksen til Langebek, »Dagen førend han døde, med Grev Taube og præsenterede ham der; da var han overmaade vel, gik med os overalt og var ret lystig — Dagen efter skrev jeg ham et Brev til og fik til Svar, at han sov den lange Søvn«. I London gjorde han Bekendtskab med de Folk, »som ere curieuse her«, først og sidst med Præsidenten for det kongl. Societet og Antikvitetskollegium, Chevalier Martin Folkes, der synes at have sat megen Pris paa den unge Dansker. »Den Mand«, hedder det i et af Henriksens Breve, »har haft mere Politesse og Godhed for mig end jeg nogensinde kan meritere.« Folkes var selv en stor Elsker af sit Fædrelands Antikviteter og skaffede sin Ven gode Forbindelser, introducerede ham bl. a. hos den kgl. Archivarius; da engelske Arkiver altid har været vanskelige at faa Adgang til, betød det virkelig noget. Det var ogsaa Folkes, der efter Henriksens Hjemkomst propo-nerede ham til Medlem af det fornemme engelske Selskab i Kaptajn Nordens Sted. Henriksen havde selv i London truffet den ansete danske Ægyptolog, som i Sommeren 1742 sammen med Fr. Danneskjold-Samsø rejste til Paris »med den ene Fod i Graven, som er en stor Forlust for Landet« —

nemlig Fædrelandet. Norden døde kort efter i den franske Hovedstad.

Det var næppe den fædrene Velstand alene, ikke heller altid de navnkundige Landsmænds Anbefalinger, der skaffede den unge rejsende Kancellisekretær og Videnskabsdyrker Adgang til hvem og hvor han ønskede — Manden selv var aabenbart i Besiddelse af indtagende Egenskaber. Han havde gode Kundskaber, tilegnede sig hurtig en beleven fransk Optræden, var næppe uden en vis Suffisance, men tillige elskværdig og tjenstvillig. Han var hjemmefra allerede vant til at bevæge sig i de højere Cirkler, og paa Rejsen øgede han sin Lærdom i den Retning. Hos Ambassadører og Ministre havde han stadig sin Gang, hos den svenske Minister i Paris, den bekendte Grev Tessin, stod han højt i Gunst. Jacobi har opbevaret hans egen Karakteristik af den svenske Statsmand, hvis Hus var et Samlingssted for Videnskabsmænd og Kunstnere. »I Paris«, fortæller Henriksen, »overvældede Grev Tessin mig med Artighed, og skønt vores Minister Gehejmerraad Vind var mig meget bevaagen, havde jeg dog ulige større Tjeneste af Greven, der kendte alt hvad stort og lærd var, i hvis Hus de fornemste bleve beværtede med den fineste Smag; for de Lærde samt Virtuoser var hans Hus et Akademi, da han havde sin udvalgte og kostbare Samling af Tegninger og Kobberstykker med sig, som Kunstnerne besaa hver Søndag efter Messen, og beholdt Greven altid et Par af dem hos sig til Bords. En behageligere og muntre Mand i Omgang, en universellere Mand i Kunster og Videnskaber skulde man have ondt ved at finde; man maatte kende Manden for at sætte ret Pris paa den mageløse Høflighed*, der altid fulgte alle hans Samtaler, Breve og Gerninger. Ingen Mand kunde have et ømmere Hjerte end han til at gøre godt mod den der trængte, heri

* d. v. s. Hensynsfuldhed.

vare Folk af alle Nationer hans Landsmænd. I hans Moral og Levned var han streng og eksemplarisk.«¹⁾

Ogsaa fyrstelige Kredse vidste han at skaffe sig Adgang til. I Slesvig, straks ved Rejsens Begyndelse, fik han Foretræde for Fyrsten af Ostfriesland, Dronningens nære Slægtning; i Strasbourg gjorde han sin Opvartning hos Biskoppen, Kardinal de Rohan, en meget højtstaaende Personlighed og tillige en betydelig Lærd, og Greven af Holnstein, Kurfyrsten af Bayerns naturlige Søn, viste ham megen Forekommenhed. Han bliver indbudt hos Maréchal de France i Strasbourg, hvor Kong Stanislaus med Hofstat ventes at komme til Stede; i Paasken 1741 er han inviteret til Prinserne af Hessen-Darmstadt gennem deres Guvernør, han spiser til Middag hos Prinsen af Nassau i Paris og præsenteres for Marki du Liveri, premier maître d'Hôtel, hvorved han kommer til at spise ved det Taffel, Kongen giver for Ambassadører og fremmede af Anseelse, naar de er præsenteret ved Hoffet; »Fordelen og Æren er ej saa stor i mine Tanker som de meste indbilder sig, imidlertid er det dog en Distinction«. Og det satte han Pris paa. Allerede da han havde været udenlands et halvt Aarstid, var han præsenteret for tre Konger — Kongen af Prøjsen, Kongen af Polen og Kong Stanislaus —, hvilket han paa det Tidspunkt ansaa for det mærkeligste, han endnu havde oplevet.

Mange af de Lærde, han traf paa, benyttede sig af Lejligheden til at faa Oplysninger om det fjerne Land, han kom fra, og han trak i den Anledning store Veksler paa sin hjemmeværende Ven og Studiefælle, Jacob Langebek. En Informator hos Hofraad Friccius henvises til Vennen for at faa Oplysning om hvad nyt »in re litteraria« der hændte i København, og Hofraad König i Dresden, der havde i Sinde at udgive en »Notice« over alle Nationers Poesi, fik samme Adresse; »saasom dette Værk«, skriver Henriksen til Lange-

bek, »sigter til Nationens Ære, og Min Herre er en god Patriot og De dernæst har en god Notice om deslige Ting, saa vilde De være saa god og lade Dem denne Sag være angelegen«. Henriksen bad ham ogsaa gøre sig Uddrag af, hvad der af »kuriøst« kom frem i de danske Aviser, medens han selv var udenlands, og Langebek efterkom dette besværlige Hverv ligesom de andre, der ganske vist bragte ham i Forbindelse og Korrespondance med celebre Udlændinge — hvad man navnlig i det attende Aarhundrede satte Pris paa —, men ellers blot tog hans Tid fra andre, mere nyttige Arbejder. Langebek var i denne Periode af sit Liv heller ikke saa vel aflagt, at han ikke maatte tage sin Tid iagt. Da Henriksen derfor efter Opfordring af den danske Gesandt i Paris beder ham om at lade Hojers utrykte Forelæsninger over Jus Publicum Daniæ afskrive paa Postpapir med en ren og læselig Haand efter det akkurateste Eksemplar, han kan faa fat i¹⁾, og paa det nøjeste akkordere om, hvad man skal give for Arket, saa besørger Langebek Arbejdet selv for at tjene de halvfjerde Rigsdaler i Skriverløn. Henriksen er da ogsaa lidt pinlig overrasket over den Maade, han har besørget Kommissionen paa; »jeg er Dem overmaade forbunden«, skriver han, »og anser det som en Prøve paa Deres oprigtige Venskab, men det gør mig ondt, at De har villet anvende Deres Tid, som De ved at anvende med saa megen Nytte baade for Dem og Publico, derpaa«.

Henriksen tjente paa den Vis mange formaaende Mænd under sin Færd i Udlandet og stiftede gode Forbindelser, men gjorde ogsaa Venner og Bekendte hjemme Tjenester af forskellig Art. Man foretog sig ikke i hine Tider en længere Rejse uden at give Løfter om at besørge dette eller hint — naar man da ikke hed Holberg og havde Evnen til for en Stund at bryde Broen af til Hjemlandet og leve helt og alene paa Indtrykkene derude. Det var ikke blot saadanne Smaa-

ting som at skaffe passende Brillen til den gamle Sprog-
mester Gregorius Laforet i København eller til Rostgaard
en Kikkert, som kunde »trække« 3 à 4 Mil — rimeligvis til
Adspredelse i ensomme Stunder paa Krogerup, hvor Kon-
ferensraaden fra Højderne ved Stranden havde Udsigt over
Sundet og Svenskekysten. Henriksen havde ogsaa vigtigere
Ærinder at tage vare. Ligesom Terkel Kleve¹⁾, der kort efter
var i Udlandet, blev han hjemmefra sat paa Sporet efter
Kristian den Andens forsvundne, men allerede da ivrigt ef-
tersøgte Arkiv. Den bekendte Bogsamler Niels Foss mente
at have set det i Byen Vilvorde i Brabant, og bad Sekre-
tær Henriksen anstille nærmere Efterforskninger. Allerede
fra Strasbourg havde han korresponderet med Guvernøren
i Nederlandene, men uden Resultat, og i London satte han
sig atter i Forbindelse med den derværende nederlandske
Envoyé i den Anledning. Det gjaldt om at faa et Vink at
gaa efter, Navnet paa den Købmand, hvor Foss havde set
Arkivet, eller blot Gaden eller Huset. Henriksen var meget
opsat paa den spændende Jagt og vilde i fornødent Fald
selv gøre en Tur gennem Flandern for »at bringe det for-
tabte Faar til Danmark«. Efterretningerne, han fik hjemmefra,
var imidlertid utilstrækkelige og Foretagendet maatte
opgives. Først i det næste Aarhundrede blev Arkivet opspo-
ret i Bayern og hjembragt, ikke til Danmark, men til Norge,
hvor det nu findes²⁾.

Men ellers var det Erhvervelsen af Bøger og Billeder, der
optog ham; han købte til hjemlige Samlere, især til Otto
Thott, men først og fremmest forøgede han sine egne Sam-
linger.

Allerede da han drog hjemmefra, havde han et betyde-
ligt Bibliotek med Billedsamling og Møntkabinet — Apper-
tinentier, der ofte hørte til en Bogsamling i det attende
Aarhundrede — og Biblioteket blev væsentligt forøget paa

Udenlandsrejsen samtidig med, at Langebek gjorde Indkøb for ham hjemme, naar Lejligheden tilbød sig. Fra Hamborg og Lybæk lod han Sendinger af Bøger gaa hjem. I Tyskland gjorde han iøvrigt betydelige Opkøb, men i Paris blev han skuffet; i rue St. Augustin var han hos over tredive Bogkræmmere, men det var kun nye Bøger, han fandt — »de gamle er det liderligste Snavs, man kan se«. Nogen Tid efter, da han har faaet Efterretninger hjemmefra, erfarer han, at der i København nu »for kuriøse Folk ej er meget at hente, her i Paris gaar det hvad danske Sager angaar fast ligesaa«; han faar fat i nogle af Tyge Brahes Værker, Udgaven af hans Observationer, hans trykte Breve, hans Portræt, stukket i Paris, men slet, samt nogle andre Kobbere af danske Mænd — og rimeligvis noget mere. Dog gjorde han næppe saa rige Fund, som Venner og Bekendte hjemme forestillede sig. Langebek havde ondt af Terkel Kleve, der snart efter kom til Paris, fordi Henriksen allerede havde været der — »dog«, tilføjer Langebek, »har han vel ikke fisket saa rent op, at andre jo kan finde noget efter hannem i rørt Vand«¹⁾.

I London derimod var der større Udvalg, men ikke billigt Køb, og Henriksen var, saa vidt man kan skønne, ikke uøkonomisk i sine Dispositioner. Gennem Langebek sender han Otto Thott »sin Respekt« med den Tilføjelse: »Jeg er i Gæld hos den gode Herre, jeg vilde ønske, at jeg kunde finde rare Bøger for Pengene; men her er ej moyen at købe rare Bøger, de ere for pebrede her; her er mange Liebhabere og mange Penge og altsaa kan jeg kuns gøre slet Marked«.

Alt i alt bragte Udenlandsrejsen dog en meget væsentlig Forøgelse af hans egne Samlinger. Først i Begyndelsen af det følgende Aar lykkedes det at faa de købte Sager hjem fra England; de havde, som Langebek skriver²⁾, været

mange slette Skæbner undergivet, men naaede dog nogenlunde uskadt deres Bestemmelsessted. Smaating har det næppe været.

Jacobi fortæller, at Gehejmeraad J. L. Holstein ved gentagne Breve paaskyndede hans Hjemrejse, da han havde udset ham til Sekretær i Videnskabernes Selskab, og at Henriksen af den Grund opgav sit Forsæt om at gæste Italien og siden af samme Aarsag afslog et Tilbud om 1743 at gaa som Legationssekretær til Spanien¹). Tingenes historiske Gang er dog rimeligvis her sat lidt paa Skruer. Allerede i Strasbourg var Henriksen klar over, at han fra Paris enten vilde begive sig til Italien eller England, og han valgte det sidste; selv for en Krøsus var der visse Grænser, der ikke kunde overskrides — Rejsen kunde ikke udstrækkes i det uendelige. Henriksen maatte flere Gange holde igen paa sine Passioner med Indkøb af Bøger og Malerier. At han ved Hjemkomsten blev Sekretær i Videnskabernes Selskab, havde sin naturlige Aarsag deri, at det var Møntkommissionen (hvis Sekretær han var), hvoraf det lærde Selskab udviklede sig. Holstein avancerede ogsaa paa den Maade fra Formand i Kommissionen til Præsæs i Selskabet.

Vist er det imidlertid, at den unge Henriksen var blandt Selskabets Stiftere. Gram, der var Medlem af Møntkommissionen, hvis Opgave var ret snæver, havde ud fra sin Virksomhed her faaet Ideen til et Societas Antiquitatum & Historiarum Patriæ. Midt i November 1742, ikke længe efter Henriksens Hjemkomst fra Udlandet, samledes i Gehejmerraadens Hus nogle af de til Kommissionen knyttede Mænd og gav Tanken endelig Form. Blandt disse Mænd var Henriksen. Planen udvidedes, saa at alle Videnskaber, og ikke blot de specielt historiske Discipliner, fik Plads inden for Selskabets Rammer, medens Grams oprindelige Tanke om at inndele Medlemmerne i Grupper efter Rang bibeholdtes

— ganske i Overensstemmelse med Tidens Tankegang. I den første Klasse, Æresmedlemmerne, tænkte man sig Folk som Rostgaard og Otto Thott, til den anden, de ordentlige Medlemmer, der talte Navne som Gram og Holberg, kom Henriksen til at høre; den tredje, Adjunkterne, skulde bestaa af Studenter og ligestillede, der kunde besørge det mere haandfaste Arbejde og paa den Maade vinde deres Sporer¹). Henriksen blev saaledes vel placeret. Men een Mand blev helt forbigaaet — Jacob Langebek.

At Langebek følte sig forurettet, forstaar man let, vanskeligere begriber man, at Gram, der dog maatte kende hans Værd som Historiker, kunde lade ham udenfor ved denne Lejlighed. Ganske vist havde han ikke Embede, var heller ikke optraadt i Litteraturen endnu, men var vel kendt i de Kredse, der hørte til i det nystiftede Videnskabsselskab. Som den kraftige Personlighed, han var, følte han bittert den Uret, der var begaaet imod ham, og lod sin Fortrydelse komme til Orde over for Vennerne. »Jeg uværdig bliver vel og Bud eller Fyrbøder derved«, skriver han ved Juletid til Terkel Kleve —, men han har i Sinde at betakke sig, indtil han kan fortjene Plads blandt de »rette Membra«; i et Collegio, som just angaar de Ting, han i en otte Aars Tid alene har lagt sig efter, vil han nødig være Dreng under mange, som næppe har kigget i saadanne Ting »og ikke en Gang har ret Smag paa nogen Part af vore Antikviteter«. Til Gram udtalte han sig ikke, men til en god Ven, som gerne maatte bringe hans Ord videre. Samme gode Ven — det var utvivlsomt Henriksen — bragte ham den Tidende »som en stor Højtid og Naadesbevisning«, at han var foreslaaet til Adjunktus, men — »Taksigelsen blev efter Naaden«, d. v. s. Langebek skulde meget have sig denne Ære frabedt²). Det var for Resten kun godt, at det gik som det gjorde, thi denne Til sidesættelse gav ham Initiativet til »Danske Sel-

skab«, hvis Plan netop var den af Gram oprindelig skitse-rede og blandt hvis første Medlemmer ogsaa Sekretær Henriksen fandt Plads.

En forbigaaende Kølighed i Venskabet mellem Langebek og Henriksen var imidlertid en Følge af disse Begivenheder. Langebek kunde desuden ikke undgaa at drage Sammenligning mellem Vennen og sig selv og lægge Mærke til, at den fem Aar yngre Kancellisekretær for en væsentlig Del reusserede ved sine Forbindelser, ved sin flatterende Op-træden og sine selskabelige Evner, der ret kunde udfolde sig paa Baggrund af den fædrene Velstand. Heri kunde Langebek ikke staa Maal med ham. Aabenbart havde Henriksen tillige under sin lange Udfærd tilegnet sig mere af fransk Skik og Mode end godt og rimeligt var under de hjemlige Himmelstrøg, og fra flere Sider drog man paa Smilebaandet af den nys hjemvendte »Mr. Anrison«. Langebek især var en erklæret Modstander af dette Jean de France'ri, der trods Holberg stadigt og livligt florerede i det højere Borgerskab. Allerede mens Henriksen var udenlands, havde Langebek bebrejdet ham de franske Unoder og lod sin Uvilje komme frem i sine Breve, men Henriksen havde, ikke uden satirisk Brod, taget Afstand fra hans Tilrettevisninger. »Naar De frygter«, skriver han i Sommeren 1742 fra England, »at jeg i Paris er bleven fransksindet, da gør De mig sandelig Uret, thi som en god Patriot sætter jeg mit Fædrenelands Interesse for alle Fransoser i Verden, og det er Aarsagen, at jeg endog i den Tid, da jeg var i Frankerig, var engelsksindet, endskønt — som jeg haaber — med prudence, thi en Rejsende, som vil profitere og gøre sig elsket i et Land, maa altid rette sig efter den Nations goût han er hos, det er at sige: være halv Machiavellist og skære Kappen efter Vejret, just som man saa mesterlig ved at gøre i Danmark«¹). Henriksen var altsaa en klog ung Mand,

der nok vidste, hvordan Kappen skulde skæres, og heri var Langebek ham ogsaa underlegen. Kan være, at Langebek misundte Vennen denne Gave, vist er det, at han paa dette Tidspunkt jævnlige stikler paa hans Optræden og Væren. Til Kleve skriver han i Slutningen af 1742, at Henriksen ikke er enig med Kleve i de »parisiske Omstændigheder«; naar denne laster Supperne for Salt og Peber og finder Vinen og Lystighederne slette og maadelige, saa sætter hin tvertimod stor Pris paa alle tre Dele; »jeg for min Part«, ytrer Langebek, »faar aldrig store Tanker om Paris, hvor meget end mine derfra hjemkomne Landsmænd prædike om dens ypperlige Fordele og søde Fornøjelser«. Det er rimeligvis ogsaa myntet paa den af Paris beruste Ven og Studiefælle, naar Langebek i Begyndelsen af det følgende Aar, ligeledes til Kleve, udtrykker sig saaledes: »Det er ingen Kunst at blive anset for lærd, naar Alverden anhører Folks ringe og opblæste Visdom med Forundring, naar man ikke siger dem et Ord imod, giver dem Ret i alle Ting og antager hvert Ord som et Svar fra Oraculet til Delphis. Men kommer der en enfoldig dansk Litteratus, som endnu ikke har lært efter Hieronymi Danse-Bog regelmæssig at gøre Reverenser, i Færd med den stortalende Pariser, og af en taabelig Uhøflighed plumper ind i den højlærde Mands Tale med en liden og ikke ugrundet Indvending, kunde der let blive Splid i Kortet«¹).

Langebek var bitter, og Vennens Optræden mellem de Folk, som Langebek ganske vist omgikkes, men mere som underordnet Medarbejder end som Ligemand, kunde kun yderligere være ham en Torn i Øjet. Henriksen samlede Kredens ypperste hos sig, især Videnskabens høje Beskyttere. Langebek beretter om et saadant lærd Gæstebud hos Sekretær Henriksen i Decbr. 1742, hvor alt var »saa prægtigt, saa herligt, ut nihil supra«. Man var kun seks, men Sel-

skabet var udsøgt: Rostgaard, Thott, Foss, Gram, Schulenburg og Henriksen selv; ogsaa den lærde Grev Chr. Rantzau, tidligere Vicestatholder i Norge, var ventet, men sendte Afbud. »Alt hvad de enten saa eller smagte der«, skriver Langebek til Kleve, »var saa lækkert, ja saa forundringsværdigt, at de der forestillede sig Paris i sin fuldkomneste Herlighed«. Langebek faar samtidig Lejlighed til at udmale, hvor hyggeligt og fornemt Henriksen har indrettet sig. I Faderens Hus raader han over hele anden og tredje Etage ud til Stranden. I øverste Stokværk, hvortil der var ført en ny Trappe op, har han een Sal til sit Bibliotek, en anden til sit Skilderi-Kabinet og desuden sit Sovekammer; i Etagen nedenunder ligger hans daglige Studerestue, hans Audience-Sal og en anden Stadsstue. Den Aften Gæstebudet fandt Sted var alle Værelser og Trapper besat med hvide Vokslæs, i Salen, hvor man spiste, alene over tredive — efter hin Tids Begreber en vanvittig Luksus. Nogle Dage efter gjorde Thott Gengæld, et stort Gæstebud, hvor Rostgaard, Gram og Henriksen atter var til Stede i Spidsen for »en stor Suite af lærde Folk«. Langebek var ikke med ved saadanne Lejligheder, men kom ellers jævnlig i Henriksens Hus, hvor bl. a. hans 33aarige Fødselsdag blev højtideligholdt; Langebek kunde kvittere for Æren ved at overrække sin Vært et til denne rettet latinsk Epigram fra Frederik Rostgaard¹).

Det er ikke vanskeligt at faa Øje paa Forholdet mellem Langebek og Henriksen i disse Aar, men man forstaar det kun, naar man stiller sig de ydre Forudsætninger for Øje — ikke blot ser Langebek under den Synsvinkel, han staar i for Nutiden, da hans hele Indsats i Historieforskningen ligger klart belyst og rigtig vurderet. For det første var den fattige Langebek henvist til en tjenende Stilling, medens Henriksen bevidst søgte og uden Vanskelighed opnaede Plads blandt de højtstillede og fornemme, hvor han

følte sig hjemme og faldt til rette. Fornemhed ved Fødsel og høj social Stilling ækvivalerede ikke med Aandsoverlegenhed eller anerkendt Lærdomsstilling i det attende Aarhundrede, hvor Adelskab og Rang endnu var af saa vidtrækkende Betydning. Mellem Holstein og Gram f. Eks. var der et socialt Svælg, selv i den videnskabelige Verden vejede Grams Anseelse ingenlunde Holsteins høje Stilling op; endog en Mand som Henriksen voksede — ved sin Optagelse i Adelstanden — Gram socialt over Hovedet inden dennes Død. Langebek var desuden en Smaamand. Henriksens Forhold til ham i disse Aar maatte nødvendigvis faa Karakter af en Slags Protektion, skønt det maa erkendes, at Henriksen bestræbte sig paa at behandle Langebek (hvis Overlegenhed han var klar over) paa lige Fod, medens Langebek, stærkt selvstændig og selvfølede som han var, følte Trykket af sin underordnede Stilling. Heller ikke Gram kunde tænke sig at indrømme Langebek Plads i den toneangivende historiske Kreds — Gram kunde maaske endnu mindre end Henriksen se bort fra de ydre Forhold. I et Brev til J. L. Holstein (fra 1745) giver han en meget interessant Karakteristik af den 35aarige Langebek, hvoraf man nærmest faar Indtryk af en halvgammel mislykket Student, der paa Grund af egen Forsømmelse gaar for Lud og koldt Vand¹). Gram er klar over, at han duer noget, han er »for sin Person et ganske skikkeligt og til ingen Last hengivet, ja et lærdt og habile Subjectum«, men man har ikke Følelsen af, at Gram i Langebek ser en af dem, der skal tage de store Opgaver op — det er den unge Suhm, som i hans Øjne er Fremtidens Mand. Langebek er stadig Studiosus, d. v. s. uden Embede. Han har nu gaet saaledes i sytten Aar, og skønt han har sin teologiske Eksamen, har han set en Mængde Studerende af yngre Alder og ringere Lærdom befordret til Lykke og Velværd; hans Haab til Fremtiden, mener Gram, staar paa svage

Fødder, da han hverken har Lyst eller Evne til Prædiketol eller Skoleembede. Han har været Famulus hos Gram ved det kgl. Bibliotek og har derfor nydt Kost paa Komunitetet som andre fattige Studenter, og han har tjent en Del rede Penge hos Gram »for at afkopiere gamle Pergaments-Bøger og Skrifter, til hvilket Slags Arbejde jeg nu ingen kender saa capable som han og saa færdig i at læse og skønne paa de ældste scripturas membranaceas, ikke at tale om hans Erfarenhed i Danske Historier og Antikviteter«. Gram er dog ikke helt tilfreds med Langebek, som var af dem — og det er sjældent de ringeste — der ikke fik et Arbejde til at glide, naar det ikke fangede Interessen. Af Rostgaard oppebar Langebek i flere Aar en Pengesum til Arbejdet paa den danske Ordbog, og da Langebek efter en Tids Forløb sløjer af, fordi Arbejdet keder ham, driver Gram paa, ja klager til Rostgaard, der imidlertid slaar Sagen hen og beder Gram bære over med ham. Rostgaard forstaar ham bedre, de har ogsaa andre Interesser tilfælles — hver Gang Rostgaard er i Byen, opsøger han Langebek mindst tre Gange for hver Visit han aflægger Gram. Det er uden Tvivl et vellignende Portræt, Gram her ridser op af den unge Langebek, der ikke vil gaa paa Akkord, men skabe sig en Stilling efter eget Hoved — heller vil gaa om som en ubefordret Studiosus end kaste sig ud i noget, han ingen Kærlighed har til.

Socialt var der saaledes Afstand mellem Langebek og Henriksen, men Venner var de, om Venskabet maaske nok var mere hjertevarmt fra Henriksens end fra Langebeks Side. Thi trods ydre Spræl og de umiskendelige Tendenser til at presse sig frem var den unge Henriksen ligesom den ældre Hielmstjerne en godhjertet Mand, retlinet og ligetil. Der var mange Tilknytningspunkter mellem ham og Langebek. I den Kreds, hvori Henriksen saa let havde fundet Optagelse, hørte

Langebek ved sine Anlæg og Evner frem for nogen anden hjemme. Der var ikke blot Interessesfællesskab i Studier — de følte sig tiltrukket af de samme Mennesker. Begge nærrede de Beundring for Rostgaard, maaske nok ud fra forskellige Synspunkter. Langebek var tidlig bleven en Slags Amanuensis hos Rostgaard, de kom godt ud af det sammen og Langebek fandt Behag i de stille Sysler mellem Bøger og Haandskrifter paa Krogerup. Henriksen derimod saa i selve Manden sit store Forbillede.

Rostgaard var Lærd og Samler netop i hans Smag. Der var ikke uvæsentlige Lighedspunkter mellem Rostgaard og den senere Henrik Hielmstjerne baade i ydre Karriere og i Sansen for videnskabelig Syssel. Samlertrangen og Samlerfliden kendetegnede dem begge. Den sidste var næppe i Besiddelse af saa omfattende Kundskaber som den første, havde ikke heller hans poetiske Evne og hans Drag mod det skønne — stod i Begavelse i det hele ikke paa Højde med Rostgaard. Men der var det samme spredte og noget overfladiske over deres Studier, begge havde de den samme ærgærrige Higen, Trangen til at komme Aandslivet paa nærmeste Hold og tillige spille en Rolle i det offentlige Liv. Rostgaard og Hielmstjerne vilde et Aarhundrede senere være blevet fremtrædende Skikkelser i den indre Politik, Hielmstjerne af en noget tungere Støbning, men en mere solid og paalidelig Samfundsstøtte end Rostgaard. Nu blev de begge Embedsmænd i indflydelsesrige Stillinger — hvad der under de forhaandenværende Tidsforhold kom ud paa et.

Gennem Langebek holdt Henriksen Forbindelsen med Rostgaard vedlige. Henriksen behandlede Rostgaard med udsøgt Ærbødighed, lod jævnlig Langebek bringe Hilsener, udbad sig Oplysninger om hans litterære Skatte, søgte Raad hos ham for at finde »curieuse Materier« i den danske Historie, som det var værd at skrive om. Rostgaard kunde ikke være

uberørt af denne Hensynsfuldhed fra en ung Mand, hvis Stjerne var i decideret Opgang, ja regnede ham endog blandt sine »Velyndere« (hvortil ogsaa Holberg hørte paa dette Tidspunkt)¹⁾, og det ovennævnte Epigram var et Udtryk for hans Taknemmelighed. Det er gjort over Henriksens Signetmærke (endnu havde han ikke adeligt Vaaben), hvoraf Rostgaard udtydede de fire Elementer, og Henriksen havde ikke været den Mand, han var, nylig hjemvendt fra det galante Paris, om han ikke havde kvitteret for Artigheden med et andet Epigram, hvori de samme elementa, Rostgaard havde sendt sin amico dignissimo, lig en velrettet Fjerbold sendtes tilbage til sit Ophav end mere pragtfuldt udstyret med hændrende Epitheta. Disse Skønvirke-Epigrammer, saa karakteristiske for det attende Aarhundredes litterære Frasemageri, findes endnu blandt Rostgaards Papirer²⁾.

Rostgaards, som er dateret: Ex prædiolo Kraagerup a. d. 19. Januarii 1743, lyder saaledes:

De insignibus Amici dignissimi
 Domini Henrichsen,
 Regii Secretarij
 Conjectura innocua;
 Cum omnigenæ Felicitatis augurio
 & voto.

Cæruleum expansum recte satis AERA signat,
 IGNIS ad exemplum Stella corusca micat;
 Si jam quæris AQUAM, subtus Mare fluctuat altum,
 Argenti Limbo TERRA notata venit;
 Alarum super impositus tegit omnia nexus,
 Ut meritas laudes tollat ad astra Tuas;
 Nempe Tuas per Virtutes innotuit orbi,
 Quam vigeat Dani Nominis usque Decus.
 Honoris & Amoris ergo
 scripsit
 Fridericus Rostgaard.

Og Henriksens Svar, dabam Hafniæ a. d. 27. Januarii 1743, saaledes:

Responsio ad Epigramma
Viri Perillustris et Generosissimi,
Domini de Rostgaard,
Consilarii Conferentiarum Regii.

Ora verecundo suffundens nostra rubore
Non me coeruleum sed cupis esse rubrum.
Miscentur nostris Elementa insignibus, inde
Hæc eadem merito jure vocabo chaos.
Non nisi prima Tibi didicisse Elementa videbor
Cum, Vir Magne, Leges hoc epigramma meum:

Tu meritis clarus fama super AERA notus
Sicut stella nitens es Cynosura mihi.
IGNE calet Tua mens, in me quoque suscitatur ignem,
Qui tamen, ante Tuum Lumen, inane Iubar.
Cumque Caballino soleas de fonte levare
Usque sitim, nitidus manat ab ore Lepor,
Instar AQUE manat, non est precipiosior unda,
Quam Pactole venis, quaque superbis AQUA.
De TERRA generis nostri communis origo
Te finxit Titan de meliore luto.
Tu Te Dædaleis ad sidera provehis alis,
Te sequor Icariis Icarus alter ego.
Danica gens gentes superat virtutibus omnes,
Tu Palmam propter mentis acumen habes.
Vir trabeate vige, quem pondera nulla fatigant
Ætatis junior, me juniore, vige.

Henrichsen.

Henriksen var nu henved de tredive Aar, ude over den første Ungdom, og Livet laa aabent for ham. Kun nødtigt gav han Slip paa de litterære Drømme, men dermed havde det ingen Fremgang, og heller ikke hans Embede lagde endnu synderlig Beslag paa ham; en yngre Kancellisekretærs Forretninger var i Reglen af ret tilfældig Natur, og bestod hyppigt i kun at bære Titlen med Anstand. Han havde dog

nu faaet Gage, og det var han stolt af, skønt Indtægter ikke just var det, han netop trængte mest til. Han skulde lønnes af Kancelli-Sportlerne, hvad der for hans Part vel kunde andrage en 400 Rdlr. om Aaret. »I et Land, hvor det ej er en vogue at holde Maitresser,« skriver han i Febr. 1743 spøgende til Langebek, »og for en, som har donum continentiae som jeg, er det nok, allerhelst naar man faar saa god en Zusatz til som jeg. Enfin jeg er fornøjet, og er det en Satisfaction for mig, at jeg uden Ansøgning er bleven præfereret mange, som har løbet Storm og har haft Meriter i Skokketal at beraabe sig paa«¹⁾).

Men Henriksen søgte Opgaver, der i videre Omfang end Kancelliforretningerne kunde binde hans Virkelyst. Faderen var Ejer af et stort Landgods, var aldrende — han saa aabenbart gerne, at Sønnen tog Herremandsgerningen op. Den lod sig lettelig forene med en fremtidig Embedsvirksomhed og med de videnskabelige Interesser, han nærrede — han havde store Forbilleder i den Retning i sin nærmeste Kreds. Det var den slagne Vej til Ærens Tinder.

Ved Nytaarstid 1743, ikke et halvt Aar efter Hjemkomsten, var det bestemt, at han skulde overtage Bestyrelsen af Faderens Gods. Han lægger sig nu af al Magt efter Landvæsenet. I April Maaned drager han ud til sin nye Gerning og bliver Sommeren over paa Vesterbygaard²⁾). Det er dog ikke Landmandsinteresserne alene, der tager den vordende Godsejer fangen, han faar ogsaa Stunder til at sysle med Resultaterne af sin Rejse; saaledes er den »Efterretning og Specifikation paa de Manuskripter, Dokumenter og Breve, som findes dels i Arkiverne, dels paa det Kongel. Bibliotek i London og som har nogen Sammenhæng med den Danske Historie«, et Hefte i Kvart, der endnu er bevaret, dateret Vesterbygaard den 15. Maj 1743³⁾). Han fik ogsaa Besøg af Langebek, der under en Køretur med den gamle Justitsraad Hendriksen og Kan-

celliraad Finckenhagen faldt af Chaisen og nær var bleven overkørt¹).

I Foraaret 1745 (24. April) gav den gamle Justitsraad sin Søn Skøde paa Gaarden²) og samme Efteraar døde han. Sekretær Henriksen var nu en velstaaende Godsejer, anset og skattet i det bedste Selskab — det var naturligt, at han

H. Henriksen

(Miniaturmaleri)

søgte sig en Hustru. Han fandt hende i den unge Adelsfrøken *Andrea Kirstine Kiærulf*. Hendes Adelskab var af ret ny Dato, kun lidt ældre end hende selv, hun var i Virkeligheden af Bondeæt, men af en kraftig nørrejydsk Storbondeæt, der talte udmærkede Mænd i sine Rækker.

Hendes Farfader var den rige Anders Mortensen Kiærulf til Bjørnsholm, der sammen med Broderen Laurids Kiærulf til Viffertsholm 1724 optoges i Adelsstanden. De var Sønner af en anset og velstaaende Herredsfoged i Vendsyssel og de slægtede begge Faderen paa; Anders havde — som Kristen Sørensen Testrup siger i sin Rinds Herreds Krønike³) — »skrabt meget Gods og Midler sammen, dog ikke alt ret-

vis, thi han var en haard Mand at have med at bestille«, og den ældre Broder Laurids var af samme haardhændede Støbning. Anders Mortensen havde i en ung Alder erhvervet Bjørnsholm, det tidligere Vitskøl Kloster, havde forbedret og forøget Gaarden, men overlod den til sin Søn i Mødrene-arv, da han giftede sig anden Gang; selv døde han paa Sø-

Søren Kiærulf

(Miniaturmaleri)

dal ved Viborg, som han havde overtaget for Pantegæld. Og han ejede flere Herregaarde endda. Han hørte til de bondefødte jyske Herremænd, der baade forstod sig paa Avl og paa Handel, en Christen Linde i noget mindre Stil. Sønnen Søren Kiærulf var Student, blev siden Regiments-kvartermester og Avditør ved Aalborg nationale Infanteri-regiment og endte paa Rangstigen som Kancelliraad, en noget usædvanlig Løbebane for en Adelsmand¹). I hans Ægteskab med Johanne Marie Benzon, en Datter af Hans Benzon til

Sohngaardsholm, var Jomfru Andrea eneste Barn; hun fødtes den 19. Januar 1730 paa Halkær ved Nibe¹⁾, en af Anders Mortensens mange Herregaarde, som Søren havde faaet i Mødrenearv sammen med Bjørnsholm og Ørndrup.

Et halvt Aar efter Datterens Fødsel døde Søren Kiærulf (18. Aug. 1730) i en Alder af kun 37 Aar. Han efterlod sig intet, Boet var insolvent og Jomfru Andreas Moder blev indstævnet til Landstinget for flere uindfriede og forfaldne Obligationer²⁾; hans betydelige Mødrenearv var smuldret bort. Enken flyttede med sin lille Datter efter Sammenbrudet til Aalborg, hvor hun siden levede en lang Række Aar, anset og æret som en meget fornem Dame; selv A. S. v. d. Osten, Stiftamtmand og tidligere Udenrigsminister, ansaa det for en Ære, naar hun spiste ved hans Bord. Hun døde i Aalborg og Datteren lod 1794 rejse et Mindesmærke paa hendes Grav³⁾.

Fik Jomfru Andrea saaledes ingen Formue efter sin Fader, betænkte hendes Farfader hende til Gengæld rigeligt. Da den gamle Anders Mortensen døde (3. Febr. 1735), arvede hun to Herregaarde, Holmgaard i Skals Sogn ved Viborg og Mølgaard i Havbro Sogn ved Aalborg. Han forguede den lille Andrea, gennem hvem hans Slægt skulde fortsættes, thi alle hans andre Børn var døde uden Afkom. I Faddergave havde han givet hende Brev paa 2000 Rdlr., der saa længe han levede skulde staa fast i hans Bo, først efter hans Død skulde Pengene forrentes. Hans Enke, Søren Kiærulfs Stedmoder, nægtede imidlertid at opfylde denne Bestemmelse, men blev dømt dertil af Landstinget⁴⁾. I det hele var der adskillig Dissens mellem de efterlevende ved Skiftet efter Anders Mortensen Kiærulf, de stridbare jydsk Gemytter, der forstod sig paa Penge og Penges Værd, lod sig kun nødigt forlige⁵⁾. Jomfru Andreas Formynder, hendes Onkel Thøger Benzon til Sohngaardsholm, optraadte temmelig fordrings-

fuldt paa sin Myndlings Vegne, og gjorde bl. a. Indsigelse imod, at der tillagdes Anders Mortensens Enke en Fæstensgave paa Størrelse med Faddergaven til Sønnedatteren, men her fik han ikke Medhold. Der var ligeledes Uenighed om, hvem Nobilitationsbrevet skulde tilfalde — hvilket viser, at de samme jyske Gemytter var stolte af deres Adelskab. Ogsaa her maatte Landstinget skille de stridende Parter ad; Originalen skulde efter dets Kendelse tilfalde Enken efter den ældre Broder Laurids og være i hendes Varetægt saa længe hun levede; derefter gives Anders Mortensens Enke i Forvaring »saa længe hun bærer og fører Kiærulfs Navn«, og endelig udleveres Jomfru Andrea som den eneste efterlevende, der da bar Adelslægten Kiærulfs Stammenavn¹⁾. Saaledes skete det og Adelsbrevet ligger den Dag i Dag i den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelses Arkiv.

Partiet mellem Jomfru Kiærulf og Sekretær Henriksen var for saa vidt lige, som de begge var runden af Folk, der selv havde skabt deres Velstand og Anseelse. Men Adelskabet manglede paa Brudgommens Side. Han havde i sin Ungdom næppe tænkt at naa saa højt, synes i hvert Fald ikke at have eftertraktet noget saadant; i nogle Optegnelser og Ekscerpter fra hans Haand²⁾ haves nogle filosofiske Bemærkninger om, at »l'homme est fils de terre et petit-fils du rien, voilà les titres de la noblesse«. Saaledes mente han den Gang om Adelskab. Men nu havde Forholdene ændret sig, nu havde han personlig Brug for det. Han stod i saa høj Yndest hos J. L. Holstein, paa det Tidspunkt Oversekretær i Kancelliet og den gennem hvem saadan Gunst udvirkedes, at det næppe har faldet ham vanskeligt at opnaa det Nobilitationspatent, der udstedtes for ham 3. Febr. 1747 og hvorefter han fik Ret til at bære Navnet *Hielmstjerne* og i sit Vaabenskjold at føre en rød Pæl med tre seksoddede gule Stjerner. Officielt blev han adlet for den tro Tjeneste,

han havde ydet Kongen, men skønt han i Mellemtiden var bleven Højesteretsassessor, var Motiveringen dog noget søgt, da han var ung i Tjenesten og endnu ikke kunde siges at høre til Kongens veltjente Embedsmænd. Koncipisten har i Udkastet til Adelsbrevet da ogsaa i Marginen tilsat en Henstilling om, at der i Stedet for »han« kunde sættes »han og hans Fader«, men da Faderen var død, fandtes det »mest convenable, at intet herom meldes«¹⁾. Den virkelige Anledning var den, at han havde Brug for Nobiliteringen ved sit Ægteskab. Brylluppet stod seks Maaneder efter, den 4. Aug. 1747 i Enkefru Kiærulfs Hus paa Torvet i Aalborg²⁾.

Den nyadlede og nygifte Henrik Hielmstjerne hjemførte sin Brud til sin Faders Gaard i København, hvor han vedblivende boede sammen med sin Moder³⁾ og hvor der efter Niels Hendriksens Død var bleven større Raaderum. Til Hovedstaden blev han mere og mere knyttet, dels ved sin Embedsgering, der nu i stigende Grad lagde Beslag paa ham, dels ved personlig og selskabelig Omgang i de fornemme Kredse, han var kommen til at tilhøre. J. L. Holstein var ikke blot hans Beskytter og Overordnede, der var et personligt Tillidsforhold imellem dem. Da Sønnen, den unge Grev Chr. Holstein i 1755 skulde ud for at se sig om i Verden, fulgte Hielmstjerne ham. Rejsen gik til Stockholm og Upsala og varede et Fjerdingaar. Kort før Jul vendte de tilbage og Hielmstjerne takkede Gud, at han var sluppen lykkelig derfra; ikke fordi den unge Greves Selskab havde været ham til Besvær, men fordi Forholdene i Stockholm, midt under de oprivende politiske Kampe i den svenske Rigsdag begyndte at antage en truende Karakter⁴⁾. Hielmstjerne rejste iøvrigt ikke meget efter at han var kommen hjem fra sin store Udfærd.

Landmandsinteresserne, der næppe havde været stærkt grundfæstet hos ham, tabte sig hurtigt efter Faderens Død

og Giftermaalet med Andrea Kiærulf. De to jyske Herregaarde, hun havde arvet efter sin Farfader, afhændede hendes Ægtefælle Aaret efter Brylluppet. Ved Købekontrakter af 27. April 1748 overdrog han Gaardene til to Brødre Lütlichau: Oberstløjtnant Wulf Casper L. til Lerchenfeldt fik Mølgaard (Skøde 18. April 1749), Oberst Chr. Ditlev L. til Tjele fik Holmgaard (Skøde 18. Nov. 1750). Det var to jævnt store Gaarde, Mølgaard, som Anders Kiærulf 1717 havde købt af Chr. Dan. Stoltzig, var paa 283 Tdr. Hartkorn, iberegnet Tiende, Bøndergods og Mølleskyld, Holmgaard, som Anders Kiærulf havde faaet tilslaaet ved Auktion 1731, var paa 288 Tdr.¹⁾ Købesummerne nævnes ikke, men det var næppe Smaapenge, Hielmstjerne ved denne Lejlighed har kunnet lægge til sin og sin Hustrus fælles Formue. Vesterbygaard gik snart efter samme Vej — den solgte han i Juni Termin 1750 til General Chr. Lerche til Lerchenborg²⁾. Hielmstjerne blev saaledes i en Haandevending det jyske og sjællandske Jordegods kvit, han og hans Hustru blev derved yderligere knyttet til Hovedstaden.

Ægteparret havde i mere end en halv Snes Aar til Huse i Niels Hendriksens statelige Ejendom ved Stranden, indtil Hielmstjerne i Efteraaret 1761 af Stiftamtmand v. d. Lühes Enke for 12000 Rd. dansk Kurant købte en ny Gaard, hvor han indrettede sig i det følgende Foraar. Den laa ved Frederiksholms Kanal, ret udfor Nybrogade, i Husrækken mellem Stormgade og Vandkunsten; han blev her Nabo til Vintapper Andreas Collin, hvor den bekendte Jonas Collins Fader paa den Tid stod i Vintapperlære. Det var en stor Gaard med et to Etages Forhus med Kvist og Frontespice ud mod Kanalen og bagved laa vidtløftige Sidebygninger og Baghuse³⁾. Hielmstjerne boede her til sin Død og hans Enke efter ham. Den gamle Gaard ved Stranden gik ud af Familiens Besiddelse endnu før hans Moder døde 1763.

Ved den Tid Hielmstierne giftede sig var Embedsgeringen som sagt begyndt at lægge Beslag paa ham, og han viste sig snart at være en baade duelig og velskikket Embedsmand. I 1750 avancerede han i Kancelliet til Assessor. Da Luxdorff i 1753 udnævntes til Maître des requêtes og Henrik Stampe samtidig blev Generalprokurør, blev disse Stillingen tilbudt Hielmstierne, men han vilde ikke modtage nogen af dem¹⁾, derimod blev han fra samme Dag, disse Udnævnelser skete (16. Febr.), optaget i »Reglementet«, d. v. s. fik tillagt reglementeret Løn; fra samme Tidspunkt gjorde han — i hvert Fald en Tid — Tjeneste som Sekretær i Gratalkontoret. Som Kancelliassessor fik han Sæde i Kancellikollegiet, hvor smaa og store Spørgsmaal angaaende Rigernes indre Anliggender, Administrationens Forhold og Borgernes personlige Andragender og Ønsker drøftedes og tilrettelagdes for Konseillet, og i mange Tilfælde ogsaa fandt deres endelige Afgørelse. Hielmstierne sad her indtil 1771, bl. a. sammen med sin nære Ven, Bolle Villum Luxdorff, der var litterært interesseret og Bogsamler ligesom han selv, begge lige utrættelige i at »ramme Statens og Borgernes Bedste«. Det var jo Enevældens Princip, at de faa udvalgte skulde være de mangesaarvaagne Forsyn, og var dette Forsyn undertiden snæversynet nok, saa var Viljen dog god og dets Syn paa en Sag kunde ofte være præget af velgørende Klarhed. Hielmstierne karakteriseres fra alle Sider som Mønstrer paa en Embedsmand i hin miskendte Enevældes Stil; den lidt sprælske og noget anmassende unge Kancellisekretær havde udviklet sig til en retsindig og ligevægtig Kancelliassessor, der satte en Ære i at faa den retfærdigst mulige Afgørelse frem.

Med lige Iver omfattede han sit sideløbende Embede som Højesteretsassessor, og som saadan synes han at have indlagt sig virkelig Fortjeneste af sin Tid. I en ganske ung Alder

(3. Oktbr. 1738) blev han Auskultant i Retten og fik Udnævnelse som Assessor 22. Maj 1744¹). Der var i hin Tid et meget stort Antal Højesteretsassessorer, som dog kun plejede at give Møde ved den første Session i Højesteretsaaret, da Kongen selv præsiderede i Retten; til daglig var Tallet langt ringere. Det var et besværligt og ikke meget eftertragtet Hverv at være Højesteretsdommer, det tog megen Tid og gav i de færreste Tilfælde Indkomster; kun et Faatal af de flittigst mødende Assessorer fik tillagt et beskedent Vederlag af Justitskassen. Til dem hørte Hielmstjerne²). Hvert Aar fra 1745 og i en meget lang Aarrække, næsten til sin Død, modtog han ved Højesteretsaarets Begyndelse den sædvanlige kgl. Ordre om at give Møde i Retten »saa ofte du ej ved andre Vores magtpaaliggende Forretninger derfra forhindres«. Højesteret lagde i Reglen Beslag paa hans Formiddag og Retsmøderne begyndte tidligt, i 1740erne endda Kl. 6 Morgen³). I Egenskab af Tilforordnet i Højesteret beskikkedes han endvidere 1767 til — sammen med Luxdorff — at føre Præsidediet i den særlige Overret, der var indrømmet det Guineiske Handelskompagni til at dømme i Sager, indstævnet fra Kompagniets Retter i Guinea⁴).

I 1757, da han havde været Assessor i Højesteret i tretten Aar, bad han sig fritaget, da hans Løn — den var en kort Tid 500 Rdr. aarlig — var bleven nedsat, fordi han en Tid havde maattet forsømme Retten af Hensyn til Forretningerne i Gratialkontoret; skønt han paa Bekostning af sine private Affærer havde efterkommet en Opfordring fra Rettens Præsident om alligevel at give Møde, fik han kun delvis Vederlag og det Offer mente han ikke vedblivende at kunne yde. Han var nemlig ingenlunde uden økonomisk Blik — en Arv efter Faderen — og lagde Vægt paa en rimelig Løn for et ydet Arbejde. Retspræsidenten, Gehejmeraad Claus Reventlow, lod det dog ikke komme dertil. Han ud-

talte over for Kongen, at Hielmstjerne var en af de habileste Tilforordnede i Retten, at det gjaldt om at vedligeholde en Stamme af erfarne, skarpsindige og lovkyndige Mænd, og at Kongen allerede havde employeret adskillige gode Højesteretsassessorer paa anden Maade, saa Retten taalte ikke større Afgang blandt »sine bedste Medlemmer«. Han bad derfor Kongen indstændigt om, at Hielmstjerne »som et umisteligt Medlem« ikke maatte fritages for at møde i Retten. Hielmstjerne fik da ogsaa Tilsagn om sin gamle Løn af Justitskassen ved første Lejlighed¹).

Skønt Hielmstjerne, saa vidt man kan skønne, ikke var nogen større juridisk Begavelse — som f. Eks. Henrik Stampe — falder Billedet af ham dog i Traad med disse Udtalelser. Ikke blot ved sin mangeaarige Erfaring som Højesteretsdommer, sin Flid og intense Interesse for Rettens Arbejde, men meget mere ved sin praktiske Indsigt — ogsaa en Arv efter Faderen — og sin Ligevægtighed havde han netop i denne Stilling kunnet gøre Fyldest. Retsind og Skaansomhed i Bedømmelsen af menneskelige Vildfarelser var ogsaa et fremtrædende Karaktermærke hos ham som hos Vennen Luxdorff. Det var Hielmstjerne, der udvirkede Højesteretsassessorernes Ret til at indstille til Benaadning Smaatve, som efter Danske Lov endnu straffedes med Kagstrygning og Arbejde i Jern²) — et Træk, der belyser hans humane Tænkemaade. Hielmstjernes lange og utrættelige Virksomhed i Højesteret fandt sin endelige Paaskønnelse, da han 9. Maj 1776 udnævntes til Rettens Justitiarius³). Det var efterhaanden bleven denne Side af hans Virksomhed, der stod klarest i den bredere Offentligheds Bevidsthed, og det var en Røst fra Folket, der i Anledning af hans Udnævnelse til Gehejmerraad Aaret efter lykønskede ham i Adresseavisen med disse Ord: Du meget vigtige Mand paa et vigtigt Sted, gid du maa leve længe, at ej den øverste Domstol maa,

førend meget sildig, savne i dig Retfærdighedens Beskyttere, vær længe den forlattes Hjælper og fortrængtes Trøst!')

I det attende Aarhundrede var det meget almindeligt, at private Stridigheder paadømtes af Kommissarier, som Parterne androg Kongen om at udnævne, og paa den Maade bilagdes mange Retstrætter uden Domstolenes Mellekomst. Hielmstjerne var saa anset som Dommer, at hans Medvirking ofte var ønsket, men tit maatte han afslaa saadanne indbringende, men ogsaa tidsspildende Hverv. Han var saaledes Kommissarius i Dødsboet efter Grev F. A. Danneskjold-Laurvigen, en langvarig Historie, der stod paa i Aarene 1754-58²⁾, og ved den Lejlighed fik han og hans Medkommissarius den vanskelige Opgave at ordne den ene af Sønnernes Gæld, den vidtløftige Chr. Conrad, der er mest bekendt ved den skandaløse Bortførelse af Aktrixen Jomfru Rose. Ogsaa til Kommissioner af officiel Natur blev Hielmstjerne udset; f. Eks. foretog han ved Langebeks Tiltræden som Gehejmearkivar efter Gram (1748) sammen med Terkel Klevenfeldt og Arkivsekretæren i Tyske Kancellis Arkiv, Kancelliraad Scharffenberg, Overleveringen af Arkivet til den nye Gehejmearkivar. Paa dette Omraade var Hielmstjerne ikke uden Sagkundskab, i hvert Fald meget interesseret, og Arbejdet, der stod paa i et halvt Aarstid, resulterede i Forslag til en Nyordning; navnlig var der stor Forvirring i Gottorperarkivet paa Grund af det sindrige Skuffesystem, hvorefter det var ordnet. Men Langebek fik for Resten saa lidt som Gram udrettet noget videre i den Retning³⁾.

Største Delen af Hielmstjernes Embedstid var en rolig Udviklingsperiode. Administrationens Former havde fæstnet sig i en snart aarhundredgammel Tradition, havde lagt sig til Rette i et bestemt Leje, og de Nyskabninger inden for Kollegierne, som Forholdene og Udviklingen førte med, dan-

nedes i de gamles Billede. Først Struensee gjorde Brud paa de nedarvede Former, gjorde det saa grundigt og saa indgribende, og lod Reformerne følge saa hastigt paa hinanden, at det maatte tage Vejret selv fra reformvenlige Embedsmænd. Og Struensee gjorde det, der var værre: han tog efterhaanden hele Magten og hele Ansvarret fra den højeste Embedsstand. Der er ingen Tvivl om, at han for mange af sine Reformere kunde have fundet en gunstig Jordbund, om han havde levnet det gamle Styres Mænd blot *nogen* Indflydelse, og der er heller ingen Tvivl om, at den Uvilje, han derved skabte mod sig, fik en dulgt, men væsentlig Andel i hans Fald. Hielmstjerne var blandt dem, der blev Offer for Struensees Nyordning inden for Administrationen — han fjernedes fra sit Embede i Kancelliet 1. Maj 1771; Luxdorph, som Hielmstjerne stadig havde fulgt paa Embeds- og Rangstigen, blev derimod siddende, efter den nye Ordning som første deputeret, og overvaagede med indædt og stigende Arrigskab den mægtige Gehejmestatsministers Foranstaltninger; men som den yderst forsigtige Mand, han var, udlod han sig ikke med Ytringer af nogen Art. Alle Vægge og Korridorer havde Øren i disse bevægede Aar, kun i sin strengt private Dagbog indførte Luxdorph af og til et forblømt Notat. Ogsaa Hielmstjerne begyndte at føre Dagbog i 1767, rimeligvis fordi Forholdene ved den nye Konges Hof syntes ham at forme sig saa broget, at det kunde lønne sig at notere noget op. Han begynder med at fortælle om Kristian den Syvendes højstegne Optræden paa Hofteatret som Osman i Zaire, og beretter siden andre Ting, der karakteriserer Kongens uberegnelige Færd. Regelmæssig Dagbogføring laa dog ikke for Hielmstjerne, han blev hurtig ked af det og holdt efter nogle Maaneders Forløb atter op¹).

Hielmstjernes Stilling i Højesteret berørtes ikke af hans Afsked fra Kancelliet, den snarere styrkedes derved, og hans

Indtægtstab ved Afskedigelsen udlignedes ved forøgede Indtægter fra Højesteret. Allerede 1753 havde han ca. 1500 Rdr. i Kancellisportler (Luxdorph havde ca. 1800), og under Struensee, da Sportlerne faldt bort og Lønnen fikseredes, sattes den til 1700 Rdr. aarlig (Luxdorph fik 2000)¹). Hielmstierne Vederlag som Højesteretsdommer var vedblivende 500 Rdr., men i Rettens nye Reglement fra Decbr. 1771 sattes han til 1500 Rdr. og opførtes som ældste, højest lønnede Assessor efter Justitiarius. Gagen kom endda til at løbe fra den Dag, han afskedigedes fra Kancelliet²). Struensee havde ikke fjernet ham af Uvilje eller personlige Aarsager af nogen Art, hans Afskedigelse var i Overensstemmelse med den nye Instruks for Højesteret, hvorefter Rettens faste Assessorer ikke maatte have andet Embede eller andre Forretninger — en rimelig og saare prisværdig Foranstaltning, som den til Instruksens Udarbejdelse nedsatte Kommission selv havde foreslaet, for at Højesteret i Fremtiden ikke skulde komme til at mangle Assessorer³). Derfor blev Hielmstierne afskediget fra Kancelliet, medens Luxdorph (der vel var Assessor i Højesteret, men ikke hørte til de faste) blev siddende. Da Struensee var borte, bar Hielmstierne heller ikke stærkere Nag til den faldne Storhed, end at han (i et Brev til Jacobi fra 1775) kunde omtale ham som »den ulykkelige Confusions-Magere«, der havde kuldkastet saa meget⁴). Ytringen viser, at Hielmstierne, som naturligt var, saa eensidigt paa Struensees Reformarbejde, men tillige, at han havde Medlidenhed med hans Skæbne.

Til Guldberg stod Hielmstierne i et nært og venskabeligt Forhold, hos Bernstorfferne synes han derimod ikke at have været i høj Yndest. Han hørte til en anden Lejr, var heller ikke Bernstorfferne fornem nok; trods sit Adelskab regnedes han i deres Kreds ikke til »la noblesse«, men til »la roture«, til det borgerlige Rak. Det var øjensynlig Bernstorff-

erne en Torn i Øjet, at Folk som Luxdorph og Hielmstierne var kommen nogenlunde uskadte gennem Struenseetidens Skærsild, da saa mange høje Embedsmænd, og navnlig la noblesse, faldt som Fluer, og at der oven i Købet var en Tendens til at lade disse Folk reussere paa det gamle Adelskabs Bekostning. At den ældre Bernstorff havde faaet sin Afsked undertegnet i Embeds Medfør af Luxdorph og Hielmstierne, skulde man ikke synes kunde vække hans Uvilje, men han omtaler dog denne Kendsgerning i et Brev fra Hamborg til Schack-Rathlou, synlig irriteret over, at Kongens Brev til ham om Afskedigelsen ikke var nok¹⁾. Under sit Ophold i Hamborg sender han gentagne Gange Meddelelser om Hielmstierne hjem til sin Brodersøn A. P. Bernstorff, i Reglen løse og uvenlige Rygter, der er naaet ham i hans Eksil. Kort før Hielmstiernes Afsked fra Kancelliet fortæller han, at Juel-Vind, den daværende Justitiarius i Højesteret, skal fjernes og Hielmstierne træde i hans Sted; »lorsque cela sera fait, la disgrâce de la noblesse danoise sera entière« — Hielmstierne hørte jo til la roture. Snart efter ved han at fortælle en Krønike om, at Hielmstierne skal være Justitiarius mod at Brandt faar hans eneste Datter til Ægte²⁾. Det er tydeligt, at den ældre Bernstorff ikke var ham venlig stemt.

Heller ikke Brodersønnen stod velvillig overfor »Hielmstierne et sa clique«. Da Stiftamtmanden paa Akershus i Norge døde i Foraaret 1773 og man søgte en Efterfølger, foreslog A. P. Bernstorff Hielmstierne, skønt han meget tvivlede om, at denne vilde modtage Embedet³⁾. Hvilket slog til. Hielmstierne betakkede sig, han vilde ikke rives ud af de Forhold, hvori han havde indlevet sig. Det kunde se ud som om Bernstorff ønskede ham fjernet fra Hovedstaden, ønskede at blive en Mand kvit, der øjensynlig ikke var uden Indflydelse hos Guldberg. Ytringer i Bernstorffs Brevveks-

ling med Ditl. Reventlow klargør yderligere hans Sindelag over for Hielmstjerne. Da denne som ældste Assessor i Højesteret er paa Tale som Justitiarius efter Juel-Vinds Død i Foraaret 1776, er det Bernstorff ukært, at der blandt la noblesse ikke er nogen anden til at erstatte den afdøde, og da Udnævnelserne er nær forestaaende, frygter han for, at Hielmstjerne, der siden Vinterens Begyndelse har nydt »en Slags Gunst« fra Hoffet, nu er saa ringe af Helbred, at det ikke lover godt for Fremtiden¹⁾; da Hielmstjerne endelig er bleven Justitiarius med 3000 Rdr. i Løn, »vover han næppe at tilstaa for sig selv«, at der ikke har været nogen anden, som kunde gøre ham Rangen stridig²⁾. Aaret efter blev Hielmstjerne og Luxdorff Gehejmraader, og Bernstorff kommenterer de forestaaende Udnævnelser i et Brev til Reventlow; den første, skriver han, vil blive det »par décence«, d. v. s. af Sømmelighedshensyn over for hans høje Embede, som nu er tilfaldet en roturier, der maa pyn-tes paa; og den anden »par une espèce d'amitié pour un savant qui ne fait du mal à personne«³⁾. Bernstorff behandlede de to Mænd saare overlegent — han havde ikke Øje for, eller vilde ikke se deres Fortjenester.

Titlen som Gehejmraad, der tildeltes Hielmstjerne den 12. Maj 1777, var Afslutningen paa hans Vandring op ad Rangstigen. De skiftende Titler var iøvrigt tilfaldet ham normalt som Skik og Brug var i den højere Embedsstand. Han var bleven virkelig Justitsraad ved Frederik den Femtes Salving 4. Septbr. 1747, Etatsraad 11. Oktbr. 1752, virkelig Etatsraad 17. Oktbr. 1760 og Konferensraad ved Dronning Caroline Mathildes Indtog i København 8. November 1766⁴⁾. I 1774 (29. Jan.) blev han hvid Ridder og tog til Valgsprog: Gloria in obsequio. Hielmstjerne saa paa disse Titler med den fra Faderen nedarvede Ærbødighed, saa i dem en kongelig Belønning for Tjenesteiver og trofast Embedsgering. Det for-

argede ham paa hans ældre Dage, at Tiden efterhaanden blev en anden, at Folk, der aldrig havde været i nogen kongelig Tjeneste, baade kunde blive Konferensraader («som før har været en respektabel, men begynder nu at blive en meprisable Karakter») og Kammerherrer. Klagesuk i den Retning fra Venner i Jylland lod han gaa videre til Jacobi, som paa det Tidspunkt (1775) i Egenskab af Lektør hos Kongen stod Guldberg nær. »Hvad Opmuntring er det for Folk, som tjener Kongen og sætter deres eget til i Tjenesten«, refererer han, »naar Folk uden Dyd og Merite kan naa det samme? Hvad siger Guldberg hertil? Skal endelig en Haandfuld Penge gaa for Tjeneste og Fortjeneste, saa lad dem i det mindste betale deres Vanitet«. Og Hielmstierne gav sine Jyder Ret¹). Han saa i Grunden ganske sundt paa disse Forhold og hans økonomiske Sans fornægtede sig ikke heller her.

— —

Hielmstiernes Betydning for sin egen Tid maa først og fremmest søges i hans Virksomhed som Embedsmand, især som Dommer i Højesteret. Naar han inden for litterære og videnskabelige Kredse nød Anseelse, var det mere som den interesserede og virksomme Fremmer end som egentlig udøvende Videnskabsmand. Videnskaben drog Nytte af hans praktiske Greb paa Tingene, hans Evne til at faa en Sag til at glide. Derfor blev han gennem mange Aar en skattet Sekretær i Videnskabernes Selskab.

Af egentligt videnskabeligt Arbejde foreligger grumme lidet fra hans Haand — i Grunden intet. Han var uden videnskabeligt Initiativ, havde Vanskelighed ved at finde Emner og Opgaver. Allerede i de unge Aar, da Opgaverne plejer at melde sig i rigest Omfang, bad han gentagne Gange Langebek »kommunicere« ham »problemata in Historia Patriæ«, hvis saadanne maatte falde ham ind²). Hielmstiernes historiske

H. H. Helmstjern

(Maleri af Jens Juel)

Arbejder, der fortrinsvis stammer fra denne tidlige Periode i hans Liv, bærer intet personligt Præg, er ikke Arbejder i fremstillende Form, men blot løst sammenheftede Aktstykke-samlinger, end ikke kritisk kommenteret. De foreligger kun i Haandskrift og er allerede nærmere omtalt ovenfor. To svære Foliobind fra 1758 med Titlen: *Corpus Diplomaticum Hafniense*, indeholdende et betydeligt Aktstykkestof til Hovedstadens Historie, er fra gammel Tid tillagt ham, men med Urette; den H. de H., der nævnes paa Titelbladet, er ikke Henrik Hielmstjerne, men Hans de Hofman¹). Hvad der ellers er bevaret fra hans Haand er blot Optegnelser og Ekscerpter, der bærer Vidne om interesseret Syslen med Akter og Bøger og viser, at han har været en flittig Gæst i Datidens store Privatbiblioteker, især J. L. Holsteins; et Læg indeholder: *Varia curiosa ad Historiam Patriæ pertinentia*, et andet: *Varia genealogica Danica*, men intet af selvstændigt Værd²).

Hielmstjerne savnede egentlig ikke Evne til at skrive. Han var en habil Brevskriver, og Brevkunsten var højt udviklet i det attende Aarhundrede. Ofte var Indholdet i disse Breve tyndt nok — det gælder Hielmstjernes saa vel som andres — men Formen var let og legende, Spydighederne pyntelig udstafferede og der kunde gemmes en bidende Spot bag den glatte Overflade. Foran er givet adskillige Prøver paa Hielmstjernes Brevstil, endnu skal nævnes den spøgefulde Epistel, han i Febr. 1743 sendte Langebek og som affødte et lige spøgefuldt og end mere vittigt Svar fra Vennen, der sad paa Krogerup i Familien Rostgaards Skød. »Var det Maj Maa-ned som det er Februarii«, skriver Hielmstjerne til Indledning, »vilde jeg bilde mig ind, at de Charmer, som Landet fører med sig, havde saaledes indtaget Dem, at De væmmedes ved at tænke paa et saa stille, bedrøvet og med Hovedet hængende København. Var De i Paris som De er paa

Krogerup, vilde jeg tro, at De præparerte Dem til Fasten; eller, om det var for gode Tanker at have om en Antiquario, at De brugte Preservatif for Skørbug eller at De agerte homme galant. Men nu maa jeg tænke, enten at De er rejst ekspres til Krogerup for at moquere Sig over vor stakkels By og for med Flid at glemme dens Indvaanere, eller jeg maa tro, at De paa Krogerup finder altid baade Sommer og Paris, og paa den Fod er det, jeg vil tage det, naar jeg undskylder Deres Forsømmelse i at skrive mig til« etc.¹⁾.

Men det var ikke Hielmstiernes Sag at skrive Bøger, at give en mere omfattende historisk Fremstilling, og han blev efterhaanden selv klar over denne Mangel. Da Holstein som Videnskabernes Selskabs Præsident i 1758 ønskede en Udsigt over Selskabets Virksomhed og henstillede til Sekretæren at paatage sig dette Hverv, skød han Opgaven fra sig med den Motivering, at »Een, der havde en større Imagination og en habilere Pen end han, vilde paatage sig dette Arbejde, i Fald det skulde synes tjenligt at gøre Alvor deraf«²⁾. Gjaldt det derimod litterære Opgaver, der ikke stillede Fordringer til direkte Medarbejderskab, undslog han sig ikke. Af Ole Worms latinske Brevveksling, hvoraf en Udgave var paa-begyndt 1728, men standset paa Grund af Ildebranden, købte han sammen med Luxdorph og Langebek Resterne paa Grams Auktion, fik Værket suppleret og udgivet paany 1751³⁾. De tre Mænd reddede paa den Maade en vigtig Kilde til Litterær- og Personalhistorien fra den visse Undergang.

Af Hielmstiernes eget Forfatterskab blev kun trykt et Par Mindetaler. Suhm hævder, at Hielmstierne i Højesteret udmærkede sig »ved en mandig Veltalenhed, ved en klar, tydelig og behagelig Stemme«⁴⁾, men Lovprisningskunsten mestrede han ikke som sin unge Ven Jacobi. Hielmstierne var en nøgtern Natur uden lyrisk Sving. Hans »Udkast til en Lov-Tale over den i Livet højtfortjente, nu salige Herre, Johan

Ludvig Holstein« (oplæst i Videnskabernes Selskab 18. Februar 1763) og »Lykønskning til Hans Kongelige Majestæt, da Høystsamme den 6. Martii 1766 første Gang efter sin Regierings Tiltrædelse aabnede Høyeste Ret«, er begge i Tidens højstemte Lovtalestil og ligger ingenlunde over det jævne Gennemsnit; den første blev dog oversat paa Tysk og optrykt¹). Bedre er Mindetalen over Gram (»Udkast til en Eloge over salig Etatsraad Hans Gram«), som øjensynlig har tiltalt Samtiden; Præsten Lavrids Gram oversatte den til Latin og indflettede den i sin (utrykte) Biografi af sin berømte Broder, den løb siden om i Afskrifter, indtil den tryktes efter Hielmstiernes Død²). Skønt dens Stil er ret almindelig, indeholder den malende og karakterfulde Træk, der uvilkaarlig bider sig fast i Erindringer. Man ser den lærde Gram lyslevende for sig i disse lidt sære Vendinger: »Til ham selv og hans Bibliotek havde enhver fri Adgang; der fik man Oplysning om det, der var dunkelt, Efterretning om det der var ubekendt, Vished om det man før tvivlede om; høje og lave gik til ham som til et Orakel, og i hvad man spurgte ham til Raads, svarede han med saa stor Fynd som om han alene ex professo havde lagt sig efter den Materie, man konsulerede ham i, og kunde man altsaa anse ham, baade som et stort Reservoir der gemmer og samler Vandet, og som en Kanal der uddeler det altsammen igen«. Gram karakteriseres smukt som Menneske, naar det hedder: »Især var hans Pung altid opladt for fattige Studenter, han vidste, at det gaar med at forfremme Studeringer og Kunster som med Planter og Gevækster, som vokse og tiltage under en mild Himmel og Solens Varme, uden des de aldrig komme til Fuldkommenhed, men visne saa snart de komme op«. Og man faar et fornøjeligt Indtryk af hans Personlighed fra en helt anden Side gennem disse Hielmstiernes Ord: »Hvor munter og brillant var han ej i Selskaber, saa ej alene de Lærde,

men Damerne selv holdt ham for deres Heros«; men ligesom for at dette Indtryk ikke skal fæstne sig og skade den Værdighed, Taleren ønsker at forlene den afdøde med, skynder han sig ærbart at tilføje: »dog med alt det var hans Bibliotek hans kærester Selskab, der ej kunde bedrage ham, og med det havde han saa stor Omgængelse, at han selv blev et levende Bibliotek«.

Hielmstjerne holdt denne Mindetale i Videnskabernes Selskab fire Aar efter Grams Død, den 10. Januar 1752, og det var i dette Selskab, til hvis Stiftere han hørte, at han paa sin Vis ydede sin Indsats i Tidens videnskabelige Liv. Han hørte til de altid mobile Medlemmer, der stedse var villig til at paa tage sig Hverv af praktisk Natur, og han gennemførte dem med Energi. Talen for Gram blev holdt »efter Ordre«, d. v. s. Hielmstjerne blev udset dertil af Selskabet. Prof. Bernh. Møllmann havde straks efter Grams Død paa taget sig det, men Aar gik efter andet uden at det blev til noget, og saa maatte Sekretæren tage Affære¹⁾). Hielmstjerne var den, man faldt tilbage paa, naar et eller andet skulde udrettes og ikke blev det.

Som Sekretær i Selskabet var han den rette Mand. Han beklædte Posten fra Selskabets Stiftelse i fulde 33 Aar, under Holsteins og Otto Thotts Præsidium, indtil han selv besteg Formandsstolen. Molbech opkaster det Spørgsmaal, om ikke Langebek — der unægtelig havde større videnskabelig Adkomst til denne Post end Hielmstjerne — vilde være bleven Selskabet en bedre Sekretær, men kommer til det Resultat, at man dog vist var bedst tjent med Hielmstjerne²⁾). Og Molbech har Ret — til Sekretær var Hielmstjerne bedre egnet end Langebek, som i langt højere Grad var udsat for at distraheres fra Sekretærforretningerne ved sine egne videnskabelige Arbejder. Den Fare løb Hielmstjerne ikke — af gode Grunde. Hans Forhold til Selskabet blev tvertimod

det centrale i hans videnskabelige Interesse, her var det, den fik Udtryk. Ganske vist var Hielmstjerne ret formløs med skriftlige Forretninger og skrev tillige en sjuquet, ofte ulæselig Haand; Selskabets Protokol fra hans lange Sekretærtid lader meget tilbage at ønske, der er endog lange Perioder, hvori ingen ordentlig Tilførsel er sket; han noterede op paa løse Lapper, som hans Eftermand siden lod indføre. For saa vidt var han kun en maadelig Sekretær, hans Betydning for Selskabet laa paa andre Omraader: i hans virksomme Iver for dets Trivsel og hans utvivlsomme Fortjeneste af dets Økonomi. Var Holberg Universitetet en god Kvæstor, saa var Hielmstjerne — iøvrigt naturligvis sans comparaison — Videnskabernes Selskab en ypperlig Kasse-mester, ikke fordi han lod Selskabet nyde godt af sine egne Midler — han oppebar endda Vederlag som Kasserer — men fordi han gennemførte en mønsterværdig Orden i dets Penge-sager. Da han døde, var Selskabet ligefrem formuende¹⁾.

Ved Møderne savnedes han sjældent — man ser det af Vennen Luxdorps omhyggelig førte Dagbøger. Som Sekretær oplæste han de Skrifter, der indsendtes til Selskabet og var i mange Aar tillige Ordstyrer²⁾. Han havde saaledes en fremskudt, ledende Stilling, der ikke mindre end det ven-skabelige Forhold, hvori han stod til Præsidenterne, baade Holstein og Thott, gav ham betydelig Indflydelse inden for Selskabet, en Indflydelse, der maaske netop styrkedes ved, at han ikke i egentlig Forstand hørte til Videnskabsmændenes Kreds og derfor kunde se anderledes, undertiden ogsaa overlegent, paa Medlemmernes Færd. Karakteristisk for denne hans Stilling som een, der paa een Gang hørte til og stod udenfor, er en Ytring, han lod falde i et Brev til Wiedewelt 1761 om de svære Disputter, der havde staaet angaaende et Segl til Selskabet — at anderledes var de Lærde nu ikke³⁾.

I Optræden og Udtalelser synes han at have hørt til de mere fordomsfri Elementer. Da der en Gang rejstes Indsigelse imod Philalethi (○: Suhms) Kritik af danske Konger, bl. a. Harald Blaataand, gav Hielmstjerne (og Møllmann) »vedbørligt Svar«, som Benjamin Dass skriver i et Brev til Suhm¹⁾, idet de hævdede, at ingen Historieskrivning overhovedet var mulig, naar det ikke var tilladt at ytre sine Tanker om saa gamle Konger. Det synes os ikke egentlig revolutionært, men Tidens Syn paa Kongemagten var ogsaa et andet. Efter at han selv var bleven Selskabets Præsident og var kommen til at staa det Guldbergske Styre nær, kunde han dog nok vaage over, at Udtalelser fra Selskabet ikke skulde støde an paa højere Steder. Carl Deichman i Porsgrund, den bekendte Jernværksejer og Samler, sendte i 1777 nogle Afhandlinger til Selskabets Skrifter, hvori han udtalte sig om Danmarks slette Møntvæsen — naturligvis i ældre Tid; men for at undgaa Jævnførelser med Samtiden, hvis Mønt- og Bankpolitik ikke var uangribelig, synes Hielmstjerne at have foreslaaet Ændringer, som Deichman ikke just var begejstret for; han havde visselig ikke villet røre ved Dagens Politik, men alligevel var det »ilde at nyttige Sandheder maa stikkes under Stol herudi som i meget andet«²⁾.

I Struenseetiden var Selskabet sin Opløsning nær, og det var Hielmstiernes utrættelige Iver, der reddede det fra Undergang — med nogen Ret siger Jacobi, at uden ham havde det næppe været til³⁾. Som bekendt blev Otto Thott i Slutningen af 1770 afskediget fra alle sine Embeder og trak sig tilbage til sit Gods i Sydsjælland. I Egenskab af Præsæs i Videnskaberne Selskab var han udnævnt af Kongen og gik derfor ved sin Afskedigelse ogsaa af som saadan, og da Selskabet hidtil havde holdt sine Møder i Præsæs' Hus, baade under Holstein og Thott, stod det saaledes pludselig uden Formand og uden Hjem. Kort efter Nytaar 1771 udgik en

Kabinettsordre om at fremkomme med Forslag til Selskabets Reorganisation, en Opfordring Hielmstjerne efterkom ved allerede et Par Maaneder efter at indgive et udførligt motiveret Forslag til en Nyordning, men Struensee lod Sagen ligge, saa at Hielmstjerne kunde erklære, at han ikke vidste, om Selskabet eksisterede eller ej. Først længe efter Struensees Fald nedsattes en Kommission (1774), hvori baade Thott og Hielmstjerne fik Sæde. Selskabet fik Statutter, og dets fortsatte Bestaaen var en Kendsgerning¹). Det første Møde under denne ny Tingenes Orden fandt Sted i Hielmstjernes Hus ved Frederiksholms Kanal om Aftenen den 10. Febr. 1775, hvor Suhm og Luxdorph bl. a. var til Stede. Jacobi, som Hielmstjerne allerede i sin Betænkning til Struensee havde foreslaaet til adjungeret Sekretær, blev introduceret som saadan, og man vedtog at skrive til Thott, om man maatte proponere ham til Præsæs²). Selskabets Virksomhed kom dog foreløbig ikke i Gang, navnlig da det trak i Langdrag med Opfyldelsen af et Løfte fra Regeringen om at skaffe det faste Lokaler. Hielmstjerne drev paa med sin vante Iver; i Efteraaret 1775 bad han indtrængende Jacobi om at formaa Guldberg, »vores gode Ven og Velynder«, til at faa den Sag bragt i Orden; »nu har Societetet,« skrev han, »i fire samfulde Aar været i Inaction, jeg har skraalet nok derom, skrevet, bedet, tigget — endnu er vi lige nær«³). I Begyndelsen af det følgende Aar fik Selskabet endelig overladt to Værelser paa »det kongelige Palæ bag Slottet«, d. v. s. Prinsens Palæ, og levede op efter den lange Dvale. Thott bad sig fritaget for Hvervet som Præsæs. En mindre vel motiveret Henvendelse til Statsminister Schack-Rathlou — en Mand, der ved sin Indflydelse vel kunde støtte Selskabet, men aldrig havde vist nogen udpræget Interesse for Videnskaben — førte heller ikke til noget, og da Selskabet under de ny Forhold havde faaet Ret til selv at vælge sin For-

mand, faldt Valget i Mødet den 29. Marts 1776 eenstemmig paa Henrik Hielmstierne¹⁾). Om han paa dette Tidspunkt, da han følte, at mange Skrøbeligheder havde gjort ham gammel før Tiden, just selv var saa ivrig efter at opnaa denne Ære, der i hans Ungdom havde staaet som et af de mest ophøjede Maal at stile efter, er maaske tvivlsomt. Og maaske var det ikke Beskedenhed alene, men ogsaa Selverkendelse, der i hans Takketale den 12. April lagde ham nogle Ord paa Læben om, at han for Selskabets Skyld kunde have ønsket, at Naturen havde været mindre sparsom med at tildele ham Indsigt og Gaver til at opfylde Øjemedet med dette Valg²⁾).

Hielmstierne har aldrig ladet noget Arbejde trykke i Selskabets Skrifter og har næppe heller hyppigt for egen Regning haft nogen »Meddelelse« (som det hedder i Selskabets Terminologi) at gøre. Navnlig ikke i sin modnere Alder. Den tidligere nævnte »Efterretning« om Akter til dansk Historie i engelske Arkiver, der stammer fra de unge Aar, synes derimod at være forelagt i Videnskabernes Selskab. Forordet slutter nemlig med disse karakteristiske Vendinger: »Iøvrigt overlader jeg det aldeles til denne lærde Forsamlings Godtfindende, om de holder disse følgende Specifikationer, Breve og faa Anmærkninger værd at kommunikere Publico eller ikke, og lader mig nøje med den Satisfaktion, at jeg hermed kan give en liden Prøve paa, at jeg endog naar jeg har været længst fraværende fra Danmark, dog har haft Fædernelandet for Øje og i Tanker«³⁾). Men de blev altsaa ikke »kommuniceret Publico«.

Hielmstiernes Betydning for Selskabet — bortset fra den forretningsmæssige Ledelse, hvor hans praktiske Syn paa Tingene kom ham til gode — maa søges i hans vækkende og ansprende Indflydelse mere end i det personligt ydede. Især til to Sager, der blev af største Betydning for Efter-

tiden, er hans Navn nøje knyttet som den, der bragte dem i virksom Gang.

Fra flere Sider fremhæves hans Indsats i Arbejdet for Landets geografiske Opmaaling og Kortlægning. Videnskabernes Selskab havde allerede i 1750erne faaet Indseende med disse Forhold, navnlig efter Tilskyndelse af Kartografen Peder Koefoed, som tilbød at udføre Specialkort over danske Provinser mod at faa Bestalling som Professor designatus ved Gymnasiet i Odense. Tilbudet blev modtaget, men han naaede knap at faa Arbejdet grundlagt inden han døde i Sommeren 1760. Næste Foraar lod Holstein fem af Selskabets Medlemmer, foruden Luxdorph og Hielmstjerne tre paa dette Omraade særlig sagkyndige Mænd, udtale sig om, hvorledes Kortlægningen kunde fortsættes. Betænkningen blev afgivet — den er affattet af Hielmstjerne — og Holstein udvirkede et kgl. Reskript af 26. Juni 1761, hvorved der stilledes offentlige Midler til Raadighed, medens de fem Medlemmer tilforordnedes som et staaende Udvalg, der »under Videnskabernes Societets Direktion« skulde drage Omsorg for »dette nyttige Værks« Indretning og Fremgang. Dermed var skabt en Institution, som tog Sagen op saa at sige paa bar Bund, satte det kartografiske Arbejde i System og virkede gennem flere Menneskealdre¹⁾. Mens Hielmstjerne levede, betragtedes han som Udvalgets Præsident og søgte paa alle Maader at bane Vej for en hensigtsmæssig og heldig Løsning af Opgaven, baade at faa dygtige Landmaalere og Kobberstikkere og at skaffe Midler til Veje; selv under Selskabets Opløsningsperiode lykkedes det ham at interessere Struensee for denne Sag, saaledes at Tilskudet fra det offentlige forøgedes og Selskabets Virksomhed i hvert Fald paa dette Omraade fortsattes uden Afbrydelse²⁾.

End nærmere er Hielmstjernes Navn knyttet til Selskabets Ordbogsarbejder. I sin Ungdom havde han været meget ivrig

for at faa noget ud af Rostgaards store Ordbog. Som Sekretær i Møntkommissionen søgte han at presse Wadskiær til Medarbejderskab under Paaskud af, at han dog burde gøre noget for de hundrede Rigsdaler, han aarlig oppebar af Kommissionen; Wadskiær vilde jo helst være fri, bad om et *lille* Bogstav, X eller Z, gjorde til den foretagsomme Sekretærs store Ærgrelse alle mulige Udflugter, og det hele blev da heller ikke til noget¹⁾. Hielmstjerne svigtede ikke denne gamle Kærlighed, hans første Proposition som Præses i Selskabet var at fremme Arbejderne paa en dansk Ordbog, en Opgave som allerede tyve Aar forinden ved et Kongebud var anbefalet til Selskabets Varetægt. Efter hans Tilskyndelse blev Tanken taget op paany, varmt støttet af Guldberg, og den grundlæggende Plan for det store Værk var — i hvert Fald i Hovedtrækkene — Hielmstjernes egen. At ogsaa Jacobi, som af Molbech antydet, har haft sin Del i Ordbogsplanen — efter hans egen Mening maaske den væsentligste — fremgaar af den Omstændighed, at han i sin Mindetale berømmer Hielmstjerne for hans Omsorg for »det danske Cartevæsen«, men ikke med et Ord omtaler hans Bestræbelser for at faa Ordbogsarbejdet i Gang. Hielmstjerne opnaaede imidlertid ikke at se de første Resultater af dette Arbejde, der skulde strække sig over mere end et Aarhundrede; Bogstavet A udkom først i Decbr. 1780, nogle Maaneder efter hans Død²⁾.

I Danske Selskab, eller »Det lille Selskab« som det i Mod sætning til Videnskabernes Selskab ogsaa kaldtes³⁾, hørte Hielmstjerne til den ældste Stamme af Medlemmer. Straks efter dets Stiftelse havde han ladet »sig forstaa at ville indtræde med til saa nyttigt et Værks Befordring«, thi dels vilde den unge Sekretær Henriksen ikke gerne staa uden for et Foretagende som dette, dels kunde han ved at melde sig kaste et forsonende Skær over den Kendsgerning, at

han selv, men ikke Langebek, var funden værdig til at optages i det nydannede Videnskabernes Societet. Han blev da skriftlig indbudt og indfandt sig ved Danske Selskabs andet Møde¹). Udadtil betragtedes Hielmstjerne og Luxdorph som de fornemste Medlemmer, skønt Langebek var Sjælen i det hele. Ogsaa her var Hielmstjerne lutter Iver og Begejstring — Danske Magazin var netop en Publikation efter hans Hjerte. Alligevel kom han ikke til at betyde noget for Selskabet i dets første Leveaar, da det stod i rigest Flor, men des større Indflydelse fik han paa dets fortsatte Bestaaen længer ned i Tiden.

Der kom snart trange Tider, og Magazinet ophørte at udkomme allerede efter syv Aars Virksomhed, da det krævede for store Ofre af Medlemmerne. Langebek fik meget andet at tage Vare og synes at have mistet Interessen for det af ham selv grundede Selskab, som efterhaanden sygnede hen. I 1770erne var der Bestræbelser oppe for at faa det bragt til Live igen. Danske Selskab havde nemlig en Række Aar tidligere faaet Udsigt til Bogtrykker Høpfners indbringende Privilegium paa Almanakker, og da Høpfner i 1771 ønskede denne Eneret udvidet til Fordel for sine Arvinger, gjorde Langebek Selskabets gamle Krav gældende; imidlertid lagde Universitetet sig imellem, og Sagen blev foreløbig udskudt²). Paa dette Tidspunkt greb Hielmstjerne ind og søgte at interessere indflydelsesrige Mænd, Oeder og Gunnerus bl. a., for Magazinet's Fornyelse. »Du, kære Ven«, skrev han til Suhm, »som et værdigt Medlem af det kongelige Selskab, som i Kong Kristian VI's Regering blev indrettet til den danske Histories og Sprogs Forbedring, ved, hvor herlig en Indretning det var. De seks Volumer, vi har udgivet, skal bære Vidne derom for den efterkommende Slægt, om end den nærværende Slægt vil heri som i meget andet være uskønsom. Etatsraad Langebek — og hvad for

en Mand, til hvis Indsigt og udstrakte Videnskab i den nordiske Historie, Diplomatiik og Sprog vi maaske i det første Aarhundrede næppe faar Mage — var Forstander for dette Selskab. Mangel paa Penge har gjort, at det har standset paa en Del Aar, og vor ypperlige Forraad af skrevne Sager, samt hans Capacité og Talent til at bruge og udgive dem til Publici Nytte, har ligesom været nedgravne. Han er den eneste Mand, som igen kan bringe dette Selskab og denne ypperlige Indretning i Aktivitet. Frederik den Vte har gjort sit dertil. Selskabet har en ren kongelig Benaadning og Resolution, som hans Søn, vor nu regerende Konge, aldrig vil gøre til intet, naar Sagen bliver ham upartisk forestillet. Hav den Godhed at bringe Biskop Gunnerus dette med Eftertryk til Gemytte; jeg taler ej for mig eller dig, nam nobis nec feritur nec metitur, men jeg taler for Publico⁽¹⁾.

Bestræbelserne for at faa Magazinet's Udgivelse i Gang lykkedes imidlertid ikke, og da Selskabet, navnlig efter Langebeks Død, kom helt i Opløsning, fik Hielmstjerne dets Papirer og Samlinger i Forvaring og tænkte »med Tiden igen at oprette Selskabet« — som Etatsraad Augustin, en af de senere Medlemmer, udtrykker sig²⁾. Det var et betydeligt historisk Materiale, baade i Omfang og indre Værd, bl. a. en Mængde Pergamentsbreve, som Hielmstjerne tog til sig fra Selskabets tidligere Lokaler paa Charlottenborg og som i en senere Eftertid kom til Gehejmearkivet. Det er ogsaa rigtigt, at han forsøgte at faa det gamle Selskab paa Fode igen. Halvandet Aar efter Langebeks Død tog han Initiativet til dets Genfødsel ved sammen med Resterne af de gamle Medlemmer og nogle nye Mænd at søge tilvejebragt offentlige Midler til Fortsættelsen af Danske Magazin, hvortil Luxdorpha's Amanuensis, den af Peder Paars-Udgaven 1772 fortjente Laurids Schov, var udset til Redaktør. Bestræbelserne bar for saa vidt Frugt som Selskabet atter levede op

og kunde genoptage Møderne 1781 efter Hielmstiernes Død, men først i 1794 begyndte Danske Magazin atter at udkomme¹).

At Hielmstierne allerede fra 1743 var Medlem af det Londonske Videnskabselskab, er allerede nævnt; det var Præsidenten for det engelske Selskab, Martin Folkes, som ved at vise sin unge Ven denne udsøgte Ære selv haabede at opnaa en Plads i det danske²). Da Kronprins Frederik (V) samme Aar ægtede den engelske Prinsesse Louise, fik Hielmstierne det Hverv at overbringe Selskabets Lykønskning ved Indtoget i København, hvilket skete ved tvende franske Taler »i en talrig Cours Overværelse«. Sammen med en af Hielmstierne affattet Beskrivelse af Festlighederne, »hvorved den af Glæde næsten drukne Stads Indvaanere kappedes om at afbilde deres brændende Ønsker og ubeskrivelige Fryd« — som Jacobi siger —, blev disse Taler overgivet Kongen i et pragtfuldt Manuskript, udstyret med Tegninger og Rids af Skuepenge; det indlemmedes i Haandbiblioteket, men er senere forsvundet³). Udover dette officielle Hverv kendes imidlertid intet til Hielmstiernes Virksomhed i det fornemme Selskabs Tjeneste.

I hans Forhold til Møntkommissionen laa Udgangspunktet for hans Tilknytning til Videnskabernes Selskab, men ogsaa Forudsætningen for hans Embede som Bestyrer af det kgl. Mønt- og Medaillekabinet. Han var denne Samlings første Direktør og var det til sin Død. Molbech mener, at han kun slet røgtede dette Embede⁴), og det er muligt, at Molbech har Ret, men han havde dog ikke liden Andel i, at Møntkabinetet overhovedet blev til og at det ved hans Samlerflid og kyndige Indkøb øgedes væsentlig i de 32 Aar, det var under hans Hænder. Hielmstierne havde fra sin tidligste Ungdom megen Interesse for — og ingenlunde liden Indsigt i Møntvidenskaben, han forfattede Beskrivelser og lod aftegne

Mønter og Medailler og nærede Planer om at udgive Arbejder af den Art. 1739-40 havde han som Sekretær i Kommissionen udarbejdet Inventarium over Samlingens danske Stykker, og det var derfor kun naturligt, at han nærmere knyttedes til den.

Dette skete 1748. De Kongen — eller rettere det offentlige — tilhørende Medailler og Mønter henlaa paa dette Tidspunkt paa flere, i hvert Fald to forskellige Steder, Guldmedaillerne paa Rosenborg, Sølvmedaillerne (og Sølvmønterne) paa Kunstkammeret i et lille Rum under daarlige Forhold. I 1748 søgte Hielmstjerne at faa dem samlet og anbragt under eet i det store Galleri paa Kristiansborg. Rimeligvis paa Foranledning af Holstein, der personlig interesserede sig for denne Sag (hvorom egenhændige Paa-skrifter paa Akterne bærer Vidne), indgav Hielmstjerne derom en Memorial til Kongen. »Da Deres Kongl. Majestæt«, hedder det deri, »har allernaadigst betroet mig til at have det kgl. Medaille- og Mønte-Kabinet i Forvaring og Opsyn, saa udfordrer min allerunderdanigste Skyldighed, at jeg efter min ringe Indsigt kontribuerer alt hvad jeg formaar til at sætte Deres Majestæts anselige Kabinet i den lustre, som saa kostbar en Samling fortjener«. Han foreslog derfor, dels at forene Samlingerne, dels at udskille og bortsælge Dubletter for paa den Maade at indvinde Midler til at udfylde Hullerne; endvidere at der af de i den nærmest foregaaende Tid slagne Medailler afgaves Eksemplarer til Kabinettet og at der paa lignende Maade sørgedes for naturlig Forøgelse i Fremtiden, saaledes at ikke blot Medailler, men ogsaa de større Møntstykker, Dukater og Kroner, som Staten lod slaa, kunde repræsenteres i Samlingen. Disse Forslag bifaldt Kongen ved et Missive af 22. Novbr. 1748, rettet til Videnskabernes Selskab, der som Møntkommissionens Arvtager hidtil havde forestaaet denne Sag og nu fik Ordre

til at udlevere Hielmstierne Samlingerne¹). Dette fandt dog ikke Sted i det oprindelig bestemte Omfang, da der foreløbig ikke blev taget endelig Bestemmelse om, hvor Samlingerne skulde anbringes. I Foraaret 1750 udgik atter Missive om, at kun de danske Mønter og Medailler skulde udleveres ham og at denne Samling midlertidig skulde blive liggende i det dertil indrettede Skab i Kancelliarkivet²). Samme Sommer fik Hielmstierne efter eget Forslag Tilladelse til at gøre Indkøb ved Auktionen over det Dunte'ske Medaillekabinet i Hamborg og udvirkede samtidig, at en Del Stemples blev afleveret fra Møntmester Winekens Enke³).

Hielmstierne oppebar, saa vidt man kan forstaa, ikke noget Vederlag for sin Bestyrelse af det kgl. Mønt- og Medaillekabinet, men gjorde næppe heller meget for at bringe det i Orden — et Arbejde, der utvivlsomt interesserede ham mindre end Forøgelsen — og ved hans Død havde Samlingen endnu ikke fundet blivende Sted. En Kommission overtog den 1780 af hans Arvinger og fik den anbragt paa Rosenborg. Otte Aar efter begyndte Trykningen af den allerede omkring 1740 paabegyndte Beskrivelse. Det var det bekendte store Folioværk i Tavler og Tekst, hvortil Hielmstierne ved sit Inventarium havde lagt den første Grund, og som Suhm forsynede med en Fortale, der i korte Træk opridsede de gennem mere end et halvt Aarhundrede fortsatte Bestræbelser for at faa en Mønt- og Medaillesamling bragt i Stand⁴).

Disse Træk af Hielmstiernes Embedsgerning og hans Virksomhed for Videnskabernes Fremme viser en sympatisk Personlighed, dygtig og evnerig, dog med væsentlig Begrænsning paa det videnskabelige Omraade, men altid med Forstaaelse af, hvad der havde varigt Værd, frisk og ungdommelig interesseret for ideelle Formaal helt op i sin Alderdom, og tillige højt anset i den store Offentlighed. Indadtil, blandt

Vennerne og i Familiekredsen, viste han den samme Trofasthed, der kommer til Syne i hans offentlige Gerning.

Jacobi beretter, at han førte en vidtløftig Brevveksling, »ei alene med fremmede Lærde, men endog med en Del bekendte og ubekendte i begge Rigerne, thi hans Raad blev idelig søgt, og han lod aldrig nogens Brev ubesvaret, hvilket han iagttog ej blot i sine sunde Dage, men endog i de sidste Aar, da hans tiltagende Svaghed gjorde ham det besværligt at skrive«¹⁾. Det meste af denne Brevveksling er nu forsvundet. F. Eks. synes han at have vedligeholdt Forbindelsen med Tessin, som han ikke blot kendte fra Opholdet i Paris, men ogsaa omgikkes, da Tessin senere kom til København, og dog findes vistnok kun eet Brev fra Hielmstjerne til Tessin og ingen fra Tessin til Hielmstjerne. Hist og her støder man paa Breve fra Hielmstjerne, men af Brevene til ham findes kun Rester fra de sidste Aar før hans Død, og af disse Rester faar man Indtrykket af, at Hielmstjerne ikke blot var en Mand, hvis »Raad idelig blev søgt«, men ogsaa en Mand, der blev stærkt benyttet paa Grund af sin Indflydelse baade i den Guldbergske Regeringskreds, i Administrationen og i den videnskabelige Verden. Naar Konferensraad Johannes Benzon paa Sohngaardsholm, hans Hustrus nære Slægtning, skal have en Søn anbragt i Officersstanden, beder han Hielmstjerne om at tale med Arveprinsen, og naar hans gode Ven, Carl Deichman i Porsgrund, skal hjælpe en Nevø, der er kommen ud i Forpligtelser, han ikke kan magte, faar Hielmstjerne Anmodning om at lægge et godt Ord ind for ham hos Guldberg. Naar C. M. Falsen, den tidligere Højesteretsassessor, der var bleven Justitiarius i den norske Overhofret, træt og ked af Livet i Kristiania, hvor elleve Aars Tjeneste »mærkelig« har sat ham tilbage og hvor »Avind søger at beflække« hans Reputation, føler Trang til at vende tilbage til sin gamle Virkekreds, da er

det Hielmstierne, han forebringer sin brændende Attraa om hellere at sidde som yngst voterende Assessor i Højesteret end at beklæde Præsidiets i Overhofretten¹).

Den tidligere Udenrigsminister A. S. v. der Osten hørte til Hielmstiernes nære Vennekreds. Han sad i 1770erne som Stiftamtmand i Aalborg — hvilket ikke just havde været hans højeste Ønske. Savnet af godt Selskab og den umilde Natur skadede ham paa Legeme og Sjæl, skrev han til Hielmstierne. Osten vidste meget vel at gøre Brug af Vennens Indflydelse, bl. a. da han af en eller anden Grund vilde have Pontoppidans Salmebog indført ved Kirkerne i Aalborg. Paa Forhaand vidste han, at hans Forslag af Kancelliet vilde blive sendt til General-Kirke-Inspektionen og han formodede, at de »ærværdige Patres« vilde sætte sig derimod, »som de desværre altfor ofte gør«. Derfor bad han sin »kære Ven« formaa i hvert Fald den fornøftige Del af samme Patres til at imødekomme ham. Det var kun godt, at Luthers Lære i sin Tid ikke først blev sendt til Kancelliet og Kirkeinspektionskollegiet, »thi disse havde da vel decideret, at det skulde forblive ved det gamle eller henvist det til Lands Lov og Ret« — hvad Kollegierne i Reglen gjorde i Sager, som de ikke vilde have med at gøre²). Osten var en Mand, der spillede paa mange Streng og jævnlig havde et vittigt Indfald i Baghaanden. At han søgte at knytte Hielmstierne saa nær til sig som han tilsyneladende gjorde, og behandlede ham ikke blot venskabeligt, men ligefrem med Veneration, turde være det bedste Vidnesbyrd om, at Hielmstierne i Guldbergtiden var en Mand med vidtrækkende Indflydelse.

Vennerne fra Ungdomstiden, dem, der i Modsætning til de indvandrede Statsmænd og ledende Personligheder paa andre Omraader hørte til den udpræget danske Kreds, hvor Hielmstierne efter sin Oprindelse, sine Tilbøjeligheder, sin

hele Tankegang og Virksomhed ogsaa hørte til — dem opretholdt han trofast Forbindelsen med ned gennem Aarene.

Langebek var han maaske nok kommet noget paa Afstand. Man faar af bevarede Breve fra de senere Aar mere Indtryk af forretningsmæssig Forbindelse end af venskabelig Omgang¹⁾ — det er ligesom Forholdet mellem dem er trykket af Hielmstiernes Stigen i ydre social Henseende. Pudsigt nok fortæller Wille Høyberg i sine Optegnelser, at det var Hielmstierne og Kancelliforvalter Helt, som banede Langebek Vej til en »rig og fordelagtig Mariage«, mens han selv var i Sverig 1753-54 for at indsamle historisk Materiale. Udtalelser af Hielmstierne viser iøvrigt, hvor højt han satte Langebek, og ved hans Død 1775 lod han sammen med Suhm slaa en Medaille til hans Minde²⁾.

Luxdorff fulgtes han med gennem hele sin Manddomstid, ikke blot i Embedsgerningen, ogsaa i den daglige Omgang. Hielmstierne var en hyppig Gæst i Luxdorffs Hus og Luxdorff i hans. Deres Interesser laa inden for det samme Omraade, begge holdt de af sjældne og smukke Bøger, de sad Side om Side i de lærde Selskaber og Luxdorff overtog Præsidiet i Videnskabernes Selskab, da Hielmstierne døde.

Suhm var dog Hielmstiernes nærmeste og bedste Ven, de var Dusbrødre og stod socialt paa lige Fod. Det nære Forhold, hvori de stod til hinanden, belyses bedst ved de Linjer, Hielmstierne sendte sin »kæreste Ven« til hans Fødselsdag 18. Oktbr. 1774, paa et Tidspunkt, da han selv følte sig nedbrudt og troede Døden nær. »Jeg var i mit fejreste Foraar«, skriver han bl. a., »da jeg først lærte at kende dig i dine unge Aar, og uagtet min Vinter har indfundet sig, som snart skal slutte Scenen, tør jeg dog forsikre uden at overdrive mine Ord, at jeg elsker dig i samme Grad og med samme Oprigtighed som da mine Passioner vare i deres fulde Fyrighed. Hykleri er mig et uvant og fælt Sprog, og hvorfor

skulde jeg smigre for dig, nu jeg om kort Tid ej trænger til nogen og mindst vilde misbruge dit Venkab og gode Hjerte . . . Tillad mig i den korte Tid, jeg har tilbage, at glæde mig ved at være yndet af og i det mindste at kende een, der er baade Landets og min Ven⁽¹⁾).

Det er kun Hielmstiernes nærmeste Venner blandt Tidens betydende Personligheder her er nævnt — hans Omgangskreds var langt større. Historikeren Lavrids Engelstoft, der var født 1774, og i sin Ungdom kom meget hos Gehejme-raadinde Hielmstierne, bevidner, at hans Hus »altid var en Samlingsplads for Eliten af de højere Selskabskredse« og at »han altid var indgaaet med de mest betydende Personer«. Dette gælder navnlig i Guldbergtiden. Men ogsaa i Struenseeperioden, i de bevægede Tider omkring Slutningen af 1771, da Rygterne svirrede i Luften som Fluer i September, havde Embedsstanden og det højere Selskab, hvis indeklemte Harme trængte til at faa Luft, frit Ordskifte i Hielmstiernes Saloner; og dersom nogen kunde være »du secret« — som Engelstoft skriver — saa var det Husets Herre. Gehejme-raadinde Hielmstierne havde opsnappet en Ytring, der var falden mellem hendes Mand og en af Vennerne, om at Struensee med det første ventedes at ville lade sig udraabe til »Protector« — hvad der havde gjort saa dybt Indtryk paa hende, at hun endnu en Menneskealder efter bevarede Mindet om denne løsrevne Stump af en Samtale²⁾. Denne lille Episode med Herrerne i den fornemme Salon, ivrigt og i fuldt Alvor drøftende et usandsynligt Rygte, og Husfruen, der anspændt lytter til — giver os et levende Billede af hine Dages ophidsede Feberstemning.

Det var i Huset ved Frederiksholms Kanal disse Kredse samledes, i damaskbetrukne Sale med Marmorkaminer og Spejle, og med Frugtstykker over Dørene³⁾. Det var et smukt Hjem, rigt, men ikke overdaadigt. Her boede Familien om

Vinteren. Efter at Hielmstjerne havde afhændet sine Landejendomme, havde han dog stadig en Sommerbolig under landlige Forhold. Først Sandholmgaard i Bloustrød Sogn, hvor han boede i 1750erne. Gaarden havde været forpagtet ud til Thurah, som havde opført en ny Hovedbygning, men da Thurahs Hustru døde, fik han ingen Brug for den og lejede den ud til Hielmstjerne¹). Siden boede Familien i Sommertiden paa Kaningaarden ved Furesøen, hvor Luxdorff og Langebek ikke sjældent var Hielmstjernens Gæster; undertiden sattes Kancellikollegiet derude, naar Kollegieherrerne laa paa Landet og helst var fri for at drage ind til den op-hedede By; det gik paa Omgang, ogsaa hos Luxdorff i Nærum holdtes af og til Kancellikollegium²). I sine sidste Aar tilbragte han Sommeren paa Sølund, et andet Navn for Springforbi ved Strandmøllen. Her fandt han Ensomhed i de Aar, da Arbejdet øgedes ved hans fremskudte Stilling og Kræfterne begyndte at svigte ham. »Min gode Ven vilde erindre sig«, skriver han 1775 til Jacobi, »at disse Linjer tilskrives Ham, ej som een, der hører til Hoffet, men til Videnskabs-Societetet, og fra een der paa Sølund, som paa et Zoar, lever som i Uskyldigheds Stand; der ej vilde tuske sin Tuguriolum bort med Fredensborgs Storhed og Skønhed, langt fra Residensens Løgne og Hykleres urene Aande, de Ulve i Faareklæder og alle de maskerede Personer, som de Herrer Hoffolk ere omgivne med, og hvor de hører sjældent et sandt Ord, uden naar Præsten læser Evangelium op for dem om Søndagen«³). Skønt Hielmstjerne led under et vaklende Helbred, lader disse frimodige Ytringer dog forstaa, at Manden endnu ikke var aflægs.

Jacobi siger i sin Mindetale over ham, at han i de sidste seksten Aar af sit Liv var plaget af Søvnløshed og Svimmelhed, men altid var rolig. I det nylig citerede Brev klager han selv over »et svagt Bryst, en vanskelig Respiration og

en jævnlig Svimmel«, der daglig bringer ham til »at familiarisere mig med min sidste Time«. Værre var det dog ikke, end at han samme Aar kunde gøre en Rejse til Jylland, til Svigersønnens Ejendom Nøragergaard. I et Brev fra Bernstorff til Reventlow fra Efteraaret 1778, hvori Bernstorff ved Selskabssæsonens Begyndelse filosoferer over, hvilken Høst Døden i de næste syv Maaneder skal gøre i de højeste Kredse, fortæller han, at det gaar nedad med Thott og den gamle Overjægermester Gram, og at Hielmstjerne ogsaa er langt nede¹⁾). Hielmstjerne havde imidlertid endnu et Par gode Aar tilbage. Endnu ganske kort før sin Død gik han op paa sit Studerekammer og ordnede sine Papirer, i Forventningen om det menneskelige, der forestod ham, kun de tre sidste Dage laa han hen, maalløs og uden Bevidsthed²⁾). Den 18. Juli 1780 døde han, samme Dag som Gerhard Schiøning. Suhm skrev hans Gravskrift³⁾):

Hic situs est
Hielmstiernius,
Qvem
Amor Patriæ & Literarum
Justitiæ Zelus
Incorruptaque Virtus
Immortalem reddiderunt.

Og Luxdorff satte disse Mindeord under hans Portræt⁴⁾):

Intrepidus Veri Vindex, atque auctor Honesti
Hic est, qui Patriam prætulit usque sibi.
Qvo melior quisque es, pia serta lubentior adde!
Teque ipsum officio condecorasse scias.

Men det skønneste Æreminde havde han selv rejst sig, i den Samling af ældre dansk Litteratur, der nu hører til vort Nationalbiblioteks største Skatte. I Arbejdet med at indsamle og øge denne Skat nedlagde han i Stilhed sin Kær-

lighed til Fædrelandet, der kom til Orde i den jævne, men indtrængende Tale, hvormed han indledede sit Formandskab i Videnskabernes Selskab, om Nødvendigheden af at dyrke Modersmaalet, om at opelske og berige det og rense det for fremmede Bestanddele. Hielmstjerne var ingen Stormand i det offentlige Liv, ikke heller en af dem, der flytter Skel i Aandens Verden, men han var en god dansk Mand i en Tidsalder, da Paavirkning udefra truede med at tage Magten fra dansk Væsen og dansk Egenart.

— —

Hielmstjerne efterlod sig Hustru og Datter, men intet mandligt Afkom, der kunde bære Slægtsnavnet videre. Gehejmeraadinde Hielmstjerne boede indtil sin Død 19. Oktbr. 1806 i Gaarden ved Frederiksholms Kanal, hvor hun en Tid lang havde sin Mands Kusine, den gamle ugifte Frøken Agnete Birgitte Finckenhagen, boende hos sig, og siden sin Datter og Svigersøn. Sommeren tilbragte hun ofte i Jylland, hvor hun selv havde Slægt og hvor Svigersønnen havde Godser¹⁾. Hun var en Dame af den ældre Skole, der tiltalte sin Svigersøn og andre fornemme Herrer med »Han« og sagde »Hun« til deres Fruer og Døtre²⁾; hun var streng i sin Dom over Tidens Sæder, sundt dømmende i sit Syn paa de mange forskellige Mennesker, der kom i hendes og Mandens gæstfri Hus. Hendes Karakteristik af Enevold Brandt, der hyppigt kom hos Hielmstjerne, belyser hendes egen Tænkemaade. Hun ansaa ham — vistnok med Rette — for en temmelig principløs og flygtig Person uden nogen egentlig Soliditet hverken i Dannelselse eller i Karakter. Hans Façon var frivol og blottet for Værdighed, syntes hun, han gik med Voltaire i Lommen og hans Konversation faldt i Voltaire-Genren, og som andre ungdommelige Modeherrer gik han med to Lommeure med lange signetbehængte Guldkæder — hvilket i den hovedrige Husfrues Øjne var en dadelværdig

UNGDOMSBILLEDE AF HIELMSTIERNES HSTRU
(Maleri)

og irriterende Luksus¹). En Karakteristik, der udviser menneskeligt Retsyn i det væsentlige, kvindeligt Snæversyn i det uvæsentlige.

Af Hielmstiernes Børn døde den eneste Søn, Johan Ludvig (født 1756), opkaldt efter Faderens Velynder, Gehejmeraad Holstein, i en Alder af tre Aar, og den yngste Datter, Anne

Kirstine (f. 2. April 1758), blev knap tretten Aar gammel; hun døde 18. Marts 1771 til stor Sorg for Forældrene og Husets store Omgangskreds. »Den unge Dejlighed« blev begravet af tvende Poeter i Adresseavisen, af T. Huulegaard (rimeligvis en Broder til Ewalds Areense) og en Anonymus, der ogsaa sendte Familien sin sirligt skrevne Elegi¹⁾. Kun den ældste Datter, Agnete Marie, naaede til Skels Aar og Alder.

Agnete Marie Hielmstjerne var født i København 21. Juli 1752. I Sommeren 1772 synes der at have været Tale om en Forbindelse mellem hende og en Søn af Gehejmeraad Villum Berregaard, der hørte til Luxdorps og Hielmstjernes nærmeste Vennekreds, men »Propositionen fandt ej Gehør«, som Luxdorph skriver i sin Dagbog²⁾. Aaret efter i Marts blev hun forlovet med Marcus Gerhard Rosencrone, en yngre Mand, der dog allerede havde en heldig diplomatisk Karriere bag sig, og samme Sommer stod hendes Bryllup. Derved knyttedes Forbindelsen mellem to Slægter, som i deres Oprindelse, økonomiske Kaar og stigende sociale Stilling havde mange Lighedspunkter.

II

SLÆGTEN ROSENCRONE var ligesom Slægten Hielmstierne en nyadlet Slægt. De to unges Adelskab var nogenlunde af samme Dato, en lille Menneskealder gammelt paa det Tidspunkt, da Forbindelsen knyttedes. Det var i begge Tilfælde Faderen, der havde smykket Slægten med Hjelm og Vaabenmærke. Slægten Hielmstierne var maaske nok en Grad mere borgerlig i Oprindelsen end Slægten Rosencrone, thi hin hed ved Ophøjelsen slet og ret Henriksen og var kommen umiddelbart af Folkedybet, medens denne dog bar et Slægtnavn, Londemann, og hørte hjemme i Embedsstanden. Forskellen var imidlertid ikke stor: Agnete Hielmstiernes Farfader, Niels Hendriksen, var en indsigtfuld og dygtig Købmand med Trang til intellektuel Ekspansion, Marcus Gerhard Rosencrones Fader, Edvard Londemann, en lærd og højtdannet Mand med et udpræget Købmandssind. Sansen for det økonomiske parret med social Higen var et Særkende for dem begge.

Edvard Londemann var født paa Island og var paa mødrene Side af islandsk Æt, oven i Købet af en Storæt, der uledte sin Herkomst fra selve Snorre Sturlason. Faderen var den danskfødte Sysselmand Hans Vilhelmsen Londemann, Moderen Guðriður Marcusdatter, en Søsterdatter til Thormod Torfæus og i Slægt med Biskop Jon Arneson paa Holum. Sønnen fødtes paa Gaarden Stokkseyri i Arne Syssel den 5. Juli 1680, men blev allerede i Ottearsalderen sendt til Danmark til Opdragelse i Farbroderens, Amtskriver paa Sjælland, Gerhard Vilhelmsen Londemanns Hus. I fem Aar undervistes han af Huslærere og sattes derefter 1694 i Københavns Vor Frue Skole, hvorfra han blev Student. Hans

Lærere var Mag. Chr. Bygum, Mag. Peder Foss og den ikke just for sine Dyder bekendte Mag. Søren Glud, der netop samme Aar som Londemann blev Student forfremmedes til Skolens Rektor og gav ham Testimonium. Glud selv var en habil Latiner, hans unge Discipel ikke mindre; in pronunciando svavis est, promptus, disertus, in dictione copiosus, floridus, numerosus — hed det i Testimoniet — og hans Evne til malende at udtrykke sig i sirlige latinske Vers var udpræget¹⁾. Londemann, der immatrikuleredes 10. Juli 1698, blev Baccalaureus 24. Maj Aaret efter²⁾.

Kort efter sin Afgang til Universitetet fik han Tilbud om en Post som Hører ved Slagelse Skoles fjerde Klasse, men afslog den for ikke at forlade Studierne. Til Gengæld blev han i Sommeren 1702 Femte-Lektie-Hører ved Frue Skole og virkede der indtil 1705; Biskop Bornemann udtaler, at han i den Tjeneste »ved sin flittige og grundige Information til Ungdommens mærkelig Forfremmelse stedse haver været Skolen særdeles til Opbyggelse«. Og Professor Poul Vinding giver ham 1706 tillige Attest som en »felicissimi ingenii poeta« — en Dom, der øjensynlig allerede da var almindelig i lærde Kredse og bekræftes i et samtidigt Brev fra Kristiania-Rektoren Jacob Rasch, hvori han omtales som »en incomparabel Philologus og Poeta latinus«³⁾.

Tidligt synes Londemann at være kommen i Forbindelse med Fred. Rostgaard, som med sin Sans for Bøger og Poesi var lydhør for de unge Røster, der lod ane Interesser og Anlæg i den Retning, og den unge Student havde næppe noget imod at knytte Forbindelse med den begavede Gehejmearkivar, der oven i Købet stod i et nært Forhold til Rigets mægtigste Mand, Storkansleren Conrad Reventlow. Da Rostgaard ægtede Storkanslerens uægte fødte, men anerkendte og adlede Datter, skrev Londemann danske og latinske Digte til den skønne Conradine Revenfeldts Pris med

en saadan Varme og Udholdenhed, at hendes Brudgom ikke kunde være uberørt af den unge Mands Begejstring. Siden begyndte han Udarbejdelsen af et stort latinsk Heltedigt om sin Velynders Fader, den nordsjællandske Ridefoged Hans Rostgaard, som under Svenskekrigen havde indlagt sig Fortjeneste ved sin uforfærdede og uegennyttige Færd blandt Rigets Fjender. Sønnen leverede ham Materiale til Skildringen af Faderens eventyrlige Oplevelser, og Londemann arbejdede i mange Aar paa det vidtløftige Epos, som efter Planen og de bevarede Brudstykker at dømme i færdig Tilstand vilde komme op paa ni-ti Tusinde Vers, men fik det aldrig fuldført¹).

Trods udprægede Evner for Skolegerningen og Lyst til videnskabelig Syssel søgte Londemann i 25 Aars Alderen Præstekald og naaede hurtigt sit Maal — utvivlsomt ved Rostgaards Hjælp, thi hans Kaldsherre, Kancelliraad Niels Benzon til Havnø og Nørre Vosborg var dennes nære Ven. Den 10. Febr. 1706 gav Benzon ham Kaldsbrev som Sognepræst til Visborg og Skelund Menigheder i Viborg Stift, 29. Marts prædikede han for Demis og opnaaede Laudabilis, 5. Maj blev han ordineret i Viborg Domkirke af Biskop Bartholomeus Deichmann. I den Kendelse, han efter Skik og Brug maatte yde ved Ordinationen, figurerer 20 Rdr. til »Fru Bispinden« som langt den største Part af den samlede Sum; saa ung han end var, var han dog saa erfaren, at han vidste, hvorledes Vejen til Yndest hos en foresat som Biskop Deichmann diskret gik gennem Fruens Lomme²).

Endnu samme Aar giftede han sig med Marie Christine Wielandt, en Datter af Præsten i Vester Skjerninge, Mag. Christopher W.; Brylluppet stod i Svigerfaderens Præstegaard den 12. Oktbr. 1706. I de følgende femten Aar, indtil hun døde 18. Maj 1721, fødte hun ham fem Børn, en Søn og fire Døtre, hvoraf dog kun tre blev voksne³).

Disse femten Aar, mens Londemann levede som Landsbypræst i en jydsk Afkrog, var ikke uden Betydning i hans Liv — han stiftede Bekendtskaber med ny Kredse og holdt de gamle fast trods Opbrudet fra Hovedstaden. Allerede 1706, samme Aar han fik Kald, tog han Magistergraden. Den latinske Poesi og de lærde Sysler gav han ikke Afkald paa. Han arbejdede videre paa det store Heltedigt over Hans Rostgaard, tænkte ogsaa lidt paa at tage Johannes Mollers Arbejde paa et *dansk* Forfatterleksikon op og vedligeholdte i det hele Forbindelsen med Videnskaben. Til sin Kaldsherre, en yngre Mand med litterære Interesser og Bogsamler i stor Stil, kom han i et nært Tillidsforhold, og Venskabet til Rostgaard befæstedes. Der blev endda Lejlighed til personligt Samvær, da Rostgaard i 1710 kom til Havnø i Anledning af Niels Benzons Død; Rostgaard skulde ordne Vennens Bo og sørge for Salget af hans Bibliotek, som Londemann allerede ved Rostgaards Ankomst var travlt beskæftiget med at eftergaa i dette Øjemed¹⁾. Ogsaa med de rige Kiærulf'er, der indgiftedes i Familien Benzon og af hvis Midte Henrik Hielmstjerne senere valgte sin Brud, kom Londemann til at staa paa en fortrolig Fod. Ved Anne Lauridsdatter Kiærulfs Giftermaal med Johan Svane paa Visborggaard i 1710 sendte han Parret et Bryllupsdigt med den hyggelige Titel »Venskabs-Vinterstue«²⁾, og da hendes Fader og Onkel i 1724 attraaede Optagelse i Adelstanden, var han en virksom Mellemand paa rette Sted. Fred. Rostgaard var da bleven Oversekretær i Kancelliet og havde en vidtrækkende Indflydelse paa Afgørelsen i den Art Sager; i et skæmtsomt Brev kunde han snart meddele Londemann, at de gode Mænd nu kunde betragte sig som »lodtagne i alle de Privilegier, som den største Gehejmerraad i Danmark nyder«, og den smukke Frue paa Havnø — det var den ovennævnte Anne Kiærulf, som for anden Gang

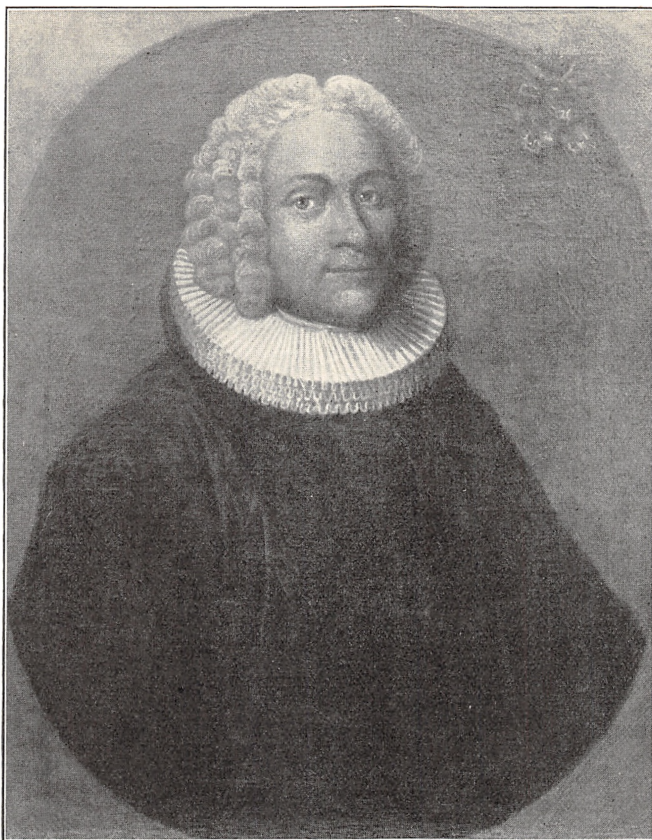
havde giftet sig med Justitsraad Severin Benzon — kunde naar hun ønskede lade male det nye Vaaben med den springende Ulv paa sin Vogndør¹⁾).

Allerede forinden havde Londemanns ydre Stilling væsentlig forandret sig, idet den jydsk Landsbypræst var bleven Professor Poëseos et Philosophiæ. Han fortæller selv, at Ditlev Vibe, den daværende Oversekretær, i et Brev af 16. Febr. 1721 tilbød ham Skalholt Bispestol — et Udsagn, der vel ikke kan bekræftes, men dog har nogen Sandsynlighed for sig, naar man betænker, at Londemann var født Islænder og at en ældre Prælat næppe vilde være ivrig efter at overtage et saa fjerntliggende Embedskald. Han afslog det imidlertid — som det synes paa Rostgaards Foranledning — og modtog til Gengæld i et Kongebrev af 21. Marts Beskikkelsen som Professor, hvormed fulgte Ret til efter Anciennitet at rykke op i det teologiske Fakultet, naar noget Embede blev ledigt. Til Titlen som Professor føjedes 1724 Værdigheden som Provst over Hindsted Herred²⁾).

Londemann tragtede imidlertid højere. Efter at der havde været Tale om Skalholt-Bispestolen stod — som han selv udtrykte sig — »Bispegrillerne« ham i Hovedet, og Lejligheden til et Fremstød var forhaanden, da Søren Lintrup, den hidtilværende Biskop i Viborg, ved Nytaarstid 1725 overtog Stillingen som kgl. Konfessionarius. Londemann sendte da sin Ven Fred. Rostgaard et fortroligt Brev om at staa ham bi — et Brev, hvori Londemann uden Blusel afklæder sin Sjæls Inderste og stempler sig selv som en Prælat, hvem de materielle Værdier laa adskilligt nærmere end de aandelige. Det er endda en meget mild Karakteristik af Brevets Tankegang³⁾). Londemann havde allerede da, ad forskellige Veje, som det ikke mere er muligt at følge, samlet sig en efter Datidens Forhold og hans egen Stilling ret betydelig Formue, en Snes Tusinde Rigsdaler ialt, en Oplysning, han

lod tilflyde sin Velynder, fordi han ikke blot ønskede et Bispekald, men ogsaa — en ny Kone. Kunde Rostgaard skaffe ham Embedet, var han til Gengæld villig til at lyk-saliggøre en af Rostgaards eller Fruens kvindelige Slægt-ninge. Brevet gik udtrykkelig ud paa at »fornemme, om der kunde være nogen af Deres eller naadige Fruens Slægt-ninge, som De i største Bevaagenhed vilde unde mig og med samme forhjælpe mig til Biskops-Embedet i Viborg, hvilket De let og vel kan gøre, om De og Gud vil«. Og han fortsætter: »Min naadige Herre ved bedre end jeg kan skrive, hvor gode disse gejstlige Embeder ere, hvor rolige, hvor visse i alle paakommende Forandringer. Foruden skal der et Menneske til, hvis Klæder ere skaarne som mine, og, naar man efterser alting, kan jeg saa vel have fortjent noget godt som den, der ellers faar det. Ved min lang-varige Bopæl her i Landet [d. v. s. Jylland] ved jeg ikke saa lige, hvo der er i min naadige Herres eller hans Frues Familie; men skulde der være nogen, da skal mine Børn ingen Hinder gøre, saasom jeg gerne kan og vil forskaffe dem fra mig til deres Nytte, og maatte Fruentimmeret have Lyst til Jordegods, skal jeg gerne købe en god kompletteret Herregaard, som hun efter min Afgang kunde besidde, om Inklinationen faldt dertil. Jeg sætter alting til Gud og min naadige Herre, at Han herudi vilde betænke sig. Der er nu tvende Biskopsdømmer ledige, Bergen og Viborg — kunde jeg blive saa lykkelig at erholde Viborg, da maatte mit Ønske ej naa højere, ellers vilde jeg ogsaa takke Gud inderlig for Bergen.« Uheldigvis for Londemann var hans Beskytter pludselig rutschet ned fra sit høje Stade; Rostgaard var sat under Anklage for Bestikkelse, og Brevet naaede ham i Arresten i Januar 1725. Saa der blev intet Bispe-dømme ud af det den Gang.

Londemann maatte foreløbig nøjes med Professoratet, men

Edward Løndemann

(Maleri)

da det ikke kastede meget af sig, holdt han længst mulig fast ved det jyske Præsteembede og vilde helst beholde det ene uden at slippe det andet. I Sommeren 1726 (26. Juli) havde han tiltraadt Embedet som Professor ordinarius Meta-

physices efter Prof. Wandal (der ofrede Universitetet for Taarnby Kald), men uden at give sin Biskop eller Fruen paa Havnø, der efter Mandens Død var Kirkernes »For-svar«, Meddelelse derom. Da han havde besørget Eksami-nerne, hvilket gav Indtægt, skyndte han sig tilbage til Jyl-land, hvor han ikke blot havde sit Præstekald, men ogsaa sine Pengeaffærer at passè. Anne Kiærulf havde imidlertid allerede klaget til Kancelliet, og Londemann fik kun Lov til at blive i Jylland indtil Snapstinget det følgende Aar var overstaet; han skulde saa tiltræde sit Professorat, for at der kunde kaldes en anden Sognepræst til de jyske Kir-ker¹). Londemann maatte da bosætte sig i København, hvor han fik Bolig i en af Professorresidenserne i Store Kannike-stræde, men var tillige Ejer af en uprioriteret Ejendom i Gothersgade, oppe ved Slippen, som imidlertid lagdes i Aske under Ildebranden kort efter²).

I Londemanns ydre Livskaar var der nu kommet en hastigt skiftende og stadig opadstigende Udvikling — han var nu i den Alder, at han maatte se at falde til Ro i noget, og helst noget, der baade var indbringende og gav social Anseelse. At han i 1730 blev Professor Eloqvientiæ efter selve Ludvig Holberg — post celeberrimum Dominum Ludovicum Holbergium som han med Stolthed siger i sin latinske Auto-biografi — og at han i denne Stilling kom til at skrive Uni-versitetets Sørgeprogram i Anledning af Frederik den Fjer-des Død, betød en Fremgang i Anseelse, men heller ikke stort mere, og da der stadig ingen Udsigter viste sig i det teologiske Fakultet, forlod han Universitetet og tog til Takke med Posten som Lector theologiæ i Bergen, der nys havde ført sin Indehaver op paa Bispestolen; 18. Jan. 1732 fik han kgl. Kaldsbrev paa Lektoratet, hvormed fulgte Fane Kald — i det hele et vel aflagt Embede³). Kort efter (26. Jan.) fik han Rang som Konsistorialraad og føjede hertil (22. April

1735) den i Bergen ganske imaginære Værdighed af Assessor i Højesteret; han mente dog ikke at kunne være den foruden, da Skolens Rektor nys havde faaet den tildelt¹). Nogen Bispestol opnaaede Londemann aldrig, kun Titlen, og den kom endda først sent (21. Juli 1747)²). Saaledes fik de gamle Bispegriller endelig Tilfredsstillelse i et Surrogat.

Den nye Lektor og Konsistorialraad kunde nu fæste Tanken paa sine huslige Anliggender. Ingen af Børnene tog han med til Norge, Sønnen var i Brabant som Officer i fransk Krigstjeneste, den yngste 15-16aarige Datter blev anbragt i København. De to andre Døtre var gifte — den næstyingste havde i sit nittende Aar ladet sig bortføre paa en hel romantisk Maade. En Februardag i Mørkningen flygtede hun med sin Tilbeder, en ikke helt ung Kaptajn i Landetaten Chr. Hoff, og samme Aften eller Dagen derpaa blev de viet et Steds uden for Staden. Den værdige Fader var rasende, næppe saa meget fordi Parret satte sig op mod hans Vilje som fordi han frygtede for, at han skulde blive tvungen til at holde Skifte med Datteren. Det blev han dog fri for ved en kgl. Bevilling, men et Forsøg paa at benytte den gunstige Lejlighed til overhovedet at undgaa Deling med Børnene i sit levende Live, selv om han giftede sig paany, mislykkedes³). Da disse truende Skyer var drevet over, knyttes atter Forbindelsen mellem Fader og Datter. Inden ret mange Aar var hun igen hans »hjerne allerførste Daatter« og Ægtemanden hans »allerhøjstærede Hr. Søn«⁴).

Selv havde han ikke opgivet Tanken om endnu en Gang at indtræde i Ægteskab, og da han var vel indrettet i Norge, gjorde han Alvor af det. Londemann gik i sit 57. Aar, da han 15. Febr. 1737 holdt Bryllup med Biskop Marcus Müllers unge Enke Anna Christina, f. Nyegaard. Hendes Moder Gertrud Elisabeth var Sønnedatter af Ribebispen Jens Dinesen Jersin og Datter af Biskoppen i Kristianssand, Dr. theol.

Jacob Jersin, hendes Fader var Sognepræsten til Resen og Humlum, Peter Nielsen Nyegaard¹⁾, og hun var født i Resen Præstegaard i Ribe Stift den 7. Febr. 1711. Efter Forældrenes tidlige Død blev hun opdraget hos Onkelen Peter Gelmuyden, Præst i Hardanger, og siden var hun i Huset hos sit Søskendebarn, Christopher Gelmuyden, der efterfulgte sin Fader i Embedet efter dennes Død. I et latinsk Universitetsprogram²⁾, foranlediget af Londemann, gives et Billede af hende fra Pigeaarene i Gelmuydens Hus. »Der voksede hun ikke mindre ærbart og helligt op,« hedder det i Oversættelse, »og lærte i fortrinlig Grad Fromhed, Nøjsomhed og Forstand paa Styrelsen af et Husvæsen. Og skønt hun allerede da var i Orde for al Finhed og Ynde i sit Væsen og, som et Indbegreb af Mildhed, Venlighed og Anstand, var fjern fra al landlig Plumshed, havde hun dog ingen Drift efter tom Forfængelighed eller Nydelseslyst, heller ikke stod hendes Attraa til de Verdens Daarligheder, som hint Køn i saa høj en Grad sætter Pris paa, idet hun stadigt beflittede sig paa, ikke at smykke Legemet med Klæder, men Aanden med Dyder. Derfor begyndte ogsaa dette udsøgte, enestaaende Indbegreb af Dyder, dette prydede Sæde for Dejlighed og Ynde, at prises i hver Mands Mund, og hun vandt i kort Tid et Ry, der svarede til Anseelsen af hendes Fortjenester og personlige Optræden«³⁾. Det blev den tredive Aar ældre Enkemand Marcus Müller, der hjemførte hende 24. Maj 1730. Godt halvandet Aar efter Brylluppet maatte Biskoppen lade Livet efter et altfor rigeligt Maaltid Østers, og hans unge Ægtefælle sad Enke med en nyfødt Datter. Ved Edvard Londemann blev hun Moder til Marcus Gerhard, Agnete Hielmstiernes senere Mand; to Aar efter, under et Ophold i Jylland, fødte hun en Datter, men døde i sin tredje Barselseng den 7. April 1743, kun 32 Aar gammel, og bisattes i Korskirken i Bergen.

Londemann var efter sin anden Hustrus Død en Mand i Begyndelsen af Treserne, og hans Livsløb stod foran sin Afslutning. De ydre Omrids af hans Liv, som de i det foregaaende kortelig er fortalt, viser ikke nogen helt almindelig Personlighed, men heller ikke en Mand, der hævede sig højt over sin Samtid. Vel var han i Besiddelse af Kundskaber og Lærdom, men indlagde sig ikke paaviselige Fortjenester i sin Gerning udadtil, og allerede hans egen Tid havde Øjet aabent for de stærkt fremtrædende svage Sider i hans Karakter.

Livet igennem bevarede han sin Anseelse som Digter — Albert Thura regner ham i sin *Idea Historiæ Litterariæ* for en af Datidens poetæ felicissimi, sideordnet med Rostgaard. Eftertiden har imidlertid ikke opretholdt denne Værdsættelse, den har kun givet Rostgaard en beskedent Plads paa Parnasset og Londemann slet ingen. Der er bevaret Mængder af Carmina fra Londemanns Haand, mest Lejlighedsdigte og Smaavers, i Tidens Smag og uden Særpræg¹). Hans latinske Vers er letløbende og elegante i Formen, sjælden dybsindige i Indholdet; over hans danske Digte er der trods den festlige eller højtidelige Anledning, de som oftest skylder deres Fremkomst, hverken Festivitas eller Højhed — de bærer det vanlige Særkende for det attende Aarhundredes Lejlighedspoesi: unødigt Ordbredde, barokke Billeder, overdreven Smiger og forløren Vemod. Kun ganske faa af hans Poesier er trykt — nogle latinske Carmina til Rostgaard og Henrik Bornemann og en »Lessus funebris« i Anledning af Rektor Søren Gluds Død, alle fra Aarene 1704-6. Efter Suhms Udsagn har han besørget i Trykken en Samling danske Sørgevers, rettede til hans Onkel, da denne mistede sin Hustru, og som udkom 1705 under Titlen »Jacobs Kiendtegn over Rachels Grav«; deri er ogsaa et Trøstebrev fra Londemann²).

Bredden og Vidtløftigheden i hans Poesi gaar igen i hans Breve, baade de latinske og danske. Som Datidens andre lærde Mænd var han en flittig Brevskriver og vedligeholdte paa det omhyggeligste Brevvekslingen med sine Velyndere, bl. a. Statholderen i Norge, den for sine litterære Interesser bekendte Chr. Rantzau. Hvert Aar ved Nytaarstid, ved Højtider og Familiefester sendte Londemann ham svulmende latinske Epistler og Carmina¹⁾.

Over for de højst stillede i Rangen var han overhovedet en servil og paapasselig Klient, der nøje agtede paa, naar de forfremmedes, blev blaa Riddere eller deslige, for straks at kunne gøre sin Opvartning med en underdanig Lykønsning. Gennem A. G. Moltke, »selv saa stort et Embeds, Dyds og Fromheds Smykke«, sendte han jævnlig Gratulationsdigte til Kongehusets Medlemmer, og naar han havde en Begünstigelse at takke for, hvilket i de senere Aar ikke gik saa sjældent paa, sendte han ham »en ganske Million af de inderligste og fuldkomneste Taksigelser, som gives kan i Verden«. Fra det Øjeblik, Moltke havde skaffet ham den længe attraaede Biskopstitel, ansaa han ham ikke alene »som min eneste og næst Gud tryggeste Patron, men endogsaa som en trofast Fader, til hvis Skød og Naade jeg for mig og mit Hus tager min Tilflugt⁽²⁾«. Heller ikke de andre i Datiden højst stillede og indflydelsesrige Personligheder undgik hans Gratulations- og Nytaarsbreve, om han blot havde mindste Kendskab til dem. Og han var tillige en praktisk Mand. Fik han ikke Tid til at koncipere nye — det var en omstændelig Sag, da de skulde være sindrige baade i Form og Udtryk — saa tyede han til de gamle Formularer, men sørgede for, at ikke det samme Brev gik til den, der havde faaet det før, men at Gehejmeraad Holstein i 1744 fik det, Marskal Gram havde faaet i 1739, o. s. v.³⁾.

Blandt Universitetskollegerne vedligeholdte han navnlig For-

bindelsen med Hans Gram¹⁾. Londemann kalder ham sin dyrebareste Ven, men hvor varmt Forholdet var fra Grams Side, skal lades usagt. Da Londemanns anden Hustru døde 1743, bad han Gram skrive et latinsk Universitetsprogram til hendes Minde, hvortil han selv vilde levere Materiale — en Skik, eller Uskik, som ikke var helt sjælden den Gang. Men Gram vilde ikke, skønt Londemann tryglede ham derom. »Hvad gør man ikke for en gammel Ven«, skriver Londemann, »og for den samme at ære, fornøje, trøste i den dybeste Hjertesorrig? Jeg beder endnu med alle de Bønner, som bedes kan, at min dyrebareste Ven fatter en gunstig og for mig behagelig Slutning med at paatage sig dette lidet Arbejde selv«. Men til ingen Nytte, Londemann kunde ikke faa sin »uskatterlige Ven« til det og maatte nøjes med Universitetets Secretarius, hvem den Art Hverv ordinært tilfaldt²⁾. Det var forøvrigt Orientalisten J. C. Kall. At Programmet bar Rektors Navn, den ansete medicinske Professor Detharding, var blot en Formalitet. Skønt dette Universitetsprogram — hvoraf ovenfor er givet en Prøve — saaledes til Dels skyldes en fremmed Pen, skimter man Londemann selv bag den panegyriske Ligprædikenstil.

Trods sin gejstlige Stand var Londemann en jordbunden Mand, der forstod at vende Tingene til egen Fordel. Om Biskop Bartholomæus Deichmann er sagt³⁾, at han var en »bundverdslig« Prælat, om Londemann kunde med Føje siges noget lignende. Der findes et lille »Erindringsleksikon« fra det attende Aarhundrede, hvori en norskfødt Litterat har samlet korte Karakteristikker af sine samtidige. Londemann er der ogsaa — han faar skyldig Anerkendelse som »en fortræffelig latinsk Poet«, men derudover ved Forfatteren intet godt at berette om ham, tvertimod, han karakteriserer ham som en »avarus Evclio«⁴⁾. Dette meget sigende Udtryk forstaas, naar man ved, at Evclio er Hovedperso-

nen i Plauti Komædie »Aulularia«, Forbilledet for Molières L'Avare. Haardt var det maaske at kalde en Præst for en anden Harpagon, men noget om det var der. Enkelte Træk i det foregaaende peger i den Retning, andre nedenfor endnu mere. Den Omstændighed, at hans Formue i udstrakt Grad kom Eftertiden til Gode, kaster dog et forsonende Skær over hans Pengekærhed.

I de tyve Aar, han levede i Jylland, havde han lagt saa meget op, at han kunde tilbyde Rostgaard at købe et Jordegods i Medgift til den Kone, han søgte. Breve fra en senere Tid lader ane, at han ikke blot forstod at styre Gods og Bønder med haard Haand, men ogsaa havde Kendskab til den indbringende Studehandel, og at hans Stilling som Præst ikke hindrede ham i at bedømme en fordelagtig Chance med koldt Overlæg. Herremand blev han i 1730, da han satte Major Iver Sehested ud af Nøragergaard, en af Sehestedernes gamle Besiddelser, som en Tid lang havde været ude af Slægtens Eje, men omsider var generhvervet af Majoren. Londemann havde Forskrivninger i Gaarden paa ca. 8000 Rdr., og da Renterne udeblev, tog han Landstingsdom over Ejeren, satte Gaarden til Auktion og købte den selv for 10000 Rdr. — en billig Penge for en Ejendom paa op imod 500 Tdr. Hartkorn i Hovedgaardstakst, Tiender og Bøndergods¹⁾. Sehested havde efter Niels Benzons Død giftet sig med hans Enke og en Overgang ejet Havnø; han havde saaledes været Londemanns Herskab, mens denne endnu kun var Landsbypræst, og havde hørt til den Kreds af Herremænd og Storbønder, som Londemann færdedes i. Nu søgte han Trøst i et Landsdommerembede, flyttede til Viborg og blev Justitsraad²⁾, men havde efter Tvangssalget af Nøragergaard stadig et godt Øje til sin gamle Præst. Omkring 1740 kom det til en langvarig Proces imellem dem. Sehested rettede den Beskyldning mod Londemann, at han

havde faaet Penge af Benzon til en ny Udgave af dennes Værk »Bibliotheca poetica«, medens Londemann hævdede, at han blot havde modtaget 50 Digteres samlede Værker som en »Amindelse« af gammelt Venskab og som et Vederlag for at ordne Benzons Bogsamling efter hans Død¹). Londemann vandt Sagen ved det jydsk Landsting, men havde ogsaa andet Udestaaende med denne sin »allerstørste Uven og Forfølgere i Verden«. Og da han skulde have Processerne for Højesteret, vilde den Advokat, han henvendte sig til, ikke have noget at bestille dermed²).

Som Godsejer fik Londemann snart et daarligt Lov paa sig — det var galt med Nøragergaards Kirker, som han ikke holdt vedlige, han knappede Præsterne af i deres Indtægter, undlod at kalde Degn og lod Bøndergodset passe sig selv. Til Gaarden hørte fem Kirker, Stenild, Tisted, Durup og Grynderup i Gislum Herred, Feldingbjerg i Fjends Herred. I 1731, kort efter Gaardens Overtagelse, mindede Stiftsøvrigheden ham i al Sagtmodighed om hans Pligt til at gøre noget ved dem. I 1735 fór man haardere frem, Amtmand og Biskop lod ham vide, »med hvor stor crèvecoeur og Mishag« de havde erfaret, at han ikke havde holdt sine Løfter, og det undrede dem, »at Hr. Konsistorialraad saa ofte vil lade sig erindre om det, som Deres Samvittighed og Reputation foruden den Skyldighed, som herudi paalægges Dem, bedst burde minde Dem paa«³). I 1738, da der stadig ikke blev gjort noget ordentligt ved Kirkerne, kom der et stort Uvejr over Londemanns Hoved. Efter Biskoppens Udsagn var Forholdene nu saaledes, at Kirkerne stod »for Vild og Vove«, baade Mure og Tag var yderlig brøstfældige, Taarnene revnede og truede med at styrte ned; i en af Kirkerne var Prædikestolen i den Tilstand, at Præsten maatte frygte for at falde ned, naar han besteg den. Da Degnen i Stenild ringede til Kyndelmisse, fik han et Stykke Tømmer

fra Klokkestolen i Hovedet og døde snart efter. Kort sagt, Londemanns jydsk Kirker var ved at blive »et Spektakel for det hele Land«¹).

Londemann forsøgte at undskylde sig. I lange, vidtstvævende Skrivelser til Biskoppen skildrede den Bergens Lektor sine Viderværdigheder som jydsk Godsejer, hans Trængsler med uefterrettelige Fogder, der forsømte baade Gods og Kirker og ikke gjorde skyldigt Regnskab. Selv havde han i 1736 været i Jylland og givet »alvorligste Befaling« til at lade Feldingbjerg og Durup »fuldkommelig reparere«, 1735 havde han ladet Tisted og Grynderup »fra Roden af« »forbygge med Træ, Sten og al anden Nødvendighed«, og Stejnild havde han Aaret i Forvejen ladet »fuldfærdige« med stor Bekostning. Hans »Sorrige og Modgang« med dette jydsk Jordegods var langt større end han kunde skildre det, og han var aldeles forvissat om, at Biskoppen »som min oprigtige Velyndere tager Part i denne min store Genvordighed og den mig saa hart indskikkende mangfoldige Modgang og som en stor Guds Mand lader disse mine Fataliteter gaa sig til Hjerte og Medynksomhed«.

Biskoppen — det var Andreas Wøldike — var imidlertid ikke sindet at vise Medynk. Tvertimod — der gik snarest mulig en Klage til Kongen, og Højesteretsadvokat Andreas Lowson fik Ordre til at sekvestrere Londemanns jydsk Gods og tiltale ham for Kirkernes uforsvarlige Tilstand. Biskoppen lagde ikke Fingrene imellem, han indskærpede Lowson, at der med Londemann, en gejstlig Mand, som burde være et Mønster for andre, maatte statuere et virkningsfuldt Eksempel. »Kunde Kirkerne repareres med Snak«, skrev han, »da var dertil god Forraad udi Londemanns Breve«. Hans Kirker var stadig elendige, i en jammerlig og skammelig Tilstand, de Reparationer, han talte saa meget om, bestod mere i Ord end i Gerning. Og Biskoppen bad

Lowson heller ikke glemme det Bly, som Londemann 1735 lod nedtage af Tisted Kirkes Tag og hænge Sten op i Stedet. Fra den Kant var der ingen Medynk at vente.

Sekvestrationens Fuldbyrdelse tilfaldt den stedlige Øvrighed, og derved fik Herredsfogden, den af sine historiske Arbejder bekendte Christen Testrup, med Sagen at gøre, og han aabenbarede et forstaaende Kendskab til Londemann. Testrup selv havde været baade Sømand og Studehandler foruden meget andet, saa han var selv en forfaren Mand i mange Dele. Han var klar over, at man ikke skulde gøre saa store Anstalter — han var forberedt paa, at »Luurham« (som han respektløst kaldte den højtstaaende Prælat) nok snart skulde faa »denne Handel igen omgjort«. »Jeg tænker vel ellers,« skriver han til Biskoppen, »at i Fald Londemann faar Forlov at aktionere sine Angivere, skal han vel ej spare at faa disse Angivelser kast over Ende og anderledes bevist, da Sagen kan faa et forkert Udfald nok«. I det hele maa man »se sig nøje for med denne vanskelige Broder, man har for sig«. »Man har fornøden«, siger han i et andet Brev, »at have saa mange Øjne som Argos, thi vi kender Mandens Naturel, som uimodsigelig vel er karrig, mens ikke paa Processer. . . . Jeg kan desuden forsikre, at det er jammerlig at have med samme Gods at bestille, thi største Delen er lige som hans Kirker i miserabel Tilstand«.

Testrup fik Ret, »Handelen« blev hurtig omgjort. Fem Uger efter at det kgl. Brev om Sekvestrationen var udgaaet (10. Oktbr. 1738) kom der Ordre om dens Ophævelse (14. Novbr.). Sønnen havde paa egne og Søskenes Vegne — næppe uden et Vink fra Faderen — skyndsomst taget Affære. Han havde rettet et Bønskrift til Kongen, hvori han hævdede, at deres Fader ikke var »ganske og aldeles skyldig« i Kirkernes slette Tilstand, thi de havde været daarligere før hans Tid, men han lovede, at Kongen aldrig mere skulde høre sligt om deres

Fader. Han opnaaede ogsaa, at Fiskalsagen suspenderedes, og Kirkernes Istandsættelse blev udskudt til St. Hansdag Aaret efter¹⁾). Sagen blev saaledes ordnet i Mindelighed, og den hele Aktion løb ud i Sandet — netop som Testrup havde forudsagt og som man kunde vente, naar det gjaldt en Mand med Londemanns Forbindelser ved Hove. Det gode Forhold mellem Nøragergaards Herskab og Egnens verdslige og gejstlige Øvrighed oprettedes atter, da Sønnen snart efter overtog Gaarden. Han fik den ikke til Givende — han købte den paa lovformelig Vis, udstedte Panteobligation for sin Gæld og fik Skøde 24. Septbr. 1741²⁾).

Forholdet til Børnene afgiver ogsaa mærkelige Bidrag til Londemanns Karakteristik. I sine Breve til dem overvælder han dem med ømme Ord, favner og kysser dem »Million Gange«, men er der Tale om Penge, stivner hans Hengivenhed. Den Slags Tilfælde gør han af med Formaninger og gode Raad. De to ældste Døtre blev begge Enker inden Londemanns Død, og den ene, gift Ducher, kom i en vanskelig Stilling, da hun mistede Manden. Ægteparret havde en Gaard i Nordtyskland, og Boet var ikke gældfrit. En lille Tid levede hun i Bremen med sine Børn; her besøgte Broderen hende og hjalp sin Søster paa bedste Maade, men Faderen gjorde det for sin Part af med Snak — ligesom naar han reparerede Kirker³⁾). Den anden Datter, gift Hoff, som i sin Tid havde ladet sig bortføre fra det fædrene Hus, fik efter sin Mands Død Bevilling til at sidde i uskiftet Bo. Det kunde den gamle Konsistorialraad lide; først naar hun ansaa Lejligheden for gunstig dertil, skulde hun skifte med sine Frænder. »Spejl du dig i mig selv«, var hans gode og velmente Raad⁴⁾). Den yngste Datter, gift Kalnein, havde Vanskeligheder med at faa sin Udkaarne. Han var nemlig kun Løjtnant. Londemann mente, at den militære Stand var al Ære værd, men dens Omstændigheder var kun ringe. Hen-

des ene Søster var gift med en Oberstløjtnant (Hoff), den anden med en Kaptajn (Ducher), hun vilde da virkelig ikke være ringere end dem? Det vilde hun nu nok, men hendes Fader sagde nej, indtil den unge Mand nogle Aar efter kunde møde med et Kaptajns patent — saa fik Parret hans Velsignelse og en Brudegave paa 100 Rdr. som hans Bidrag til det nystiftede Hjem¹).

Londemanns Forhold til Sønnen, Hans Christopher, er end mere karakteristisk. Af dennes Ansættelse som Fændrik i den franske Hær tog Londemann Anledning til at sende saa højtstaaende Folk som Hertugen af Maine og den berømte Kardinal Fleury saare indsmigrende Breve²), men over for ham selv viste han sig saa haard, »at han maaske vilde komme til at angre derpaa gennem hele sit Liv«³). Det er en Udtalelse af den danske Udsending i Haag, Niels Griis, til hvem Sønnen under et Ophold i Holland henvendte sig om Hjælp; men hvori denne Haardhed bestod, fortælles ikke. Efter at den unge Londemann under Sagen om de misrøgtede Kirker var optraadt som den frelsende Engel og efter Købet af Nøragergaard havde bosat sig i Jylland, stod han indtil Faderens Død i en uafbrudt og omfattende Brevveksling med ham. Den gamle Londemann havde stadig økonomiske Interesser i Jylland, han ejede fremdeles Gaarden Ømark, vel ikke en Hovedgaard, men en betydelig Ejendom tæt ved Nøragergaard, og gæstede af og til, med Aars Mellemrum, de kendte Steder, naar han kunde slippe ned fra Norge. Paa Ømark blev Skødet paa Nøragergaard undertegnet, og her bosatte Sønnen sig, medens Nøragergaard bortforpagtedes.

Nogle Aar efter vilde den unge Londemann købe sig et Kompagni — han var nu fransk Kaptajn, men endnu kun dansk Løjtnant — og bad Faderen laane sig Penge eller stille Kaution. Londemann lod som han var villig, men forlangte,

at deres hele Mellemværende saa først skulde gøres op¹). At han dermed forstod, at det skulde gøres op til Bunds, viser et Brev af 30. Juni 1744, som i al sin smaalige Nøjeregnen er en sand Harpagon værdig. For at alting kan være »rent og klart« imellem dem, forlanger han en »ganske akkurat Opskrift paa alle de Ting og Bohave af Sølv, Kobber, Tin, Linned, Sengeklæder, mine uopsatte Kakkelovne, som komme fra København, kortelig, alt hvad det nævnes kan, levende og dødt, som jeg efterlod paa Ømark til din Brug og Tjeneste, da jeg den 24. Septbr. 1741 rejste derfra til Norge. Glem ikke enten lidet eller stort i alle Husene, inde og ude, at du gaar hver Stue, Kammer og Værelse igennem, hvad der var paa hvert Sted, saa og i Gaarden, Heste, Fæ, Vogne og Behør, med et Ord, aldeles intet at forgætte; thi jeg vil se, om din Opskrift kommer over ens med min, som jeg med egen Haand har optegnet. Sengeklæderne maa du opføre af hvad Garn og Farve med Mærke af Navn, Nummer og Aarstal, saa og Linned saaledes, om der er Navn og Mærker paa«. Det skal han skrive op paa Postpapir, meget tæt paa to Kwartblade, »og saa bruger du kuns et Kwartblad til Brevet, saasom de ere uforskammede med at føre Breve op paa Posthuset«²). At Sønnen følte sig krænket over, at hans egen Fader vilde gøre ham rent ulykkelig ved saaledes at regne med ham »paa det alleryderste og nøjeste«, var kun forstaaeligt, men samtidig forstummede al Tale om Laan til Kompagnikøb. Den gamle Konsistorialraad aandede lettet op og sendte ham et Brev med kærlige Forklaringer³).

For Resten saa han gerne, at Sønnen blev ved Gaarden og samlede sin Opmærksomhed om Jordegodsets Drift. Sønnen vilde paa sin Side gerne skabe sig en Position. Han vilde ikke vedblivende sidde paa Ømark, men drage ind paa Nøragergaard, han skaffede sig Titel af Major (1. Febr. 1747), han vilde være paa Højde med Egnens andre Herremænd.

Ved Majdag 1747 udløb Forpagtningen, og Faderen var i Grunden imod, at Tingenes status quo ændredes, men det blev nu alligevel som Sønnen ønskede¹⁾. Der var paa den Tid (1748) Kvægsyge i Jylland — for Resten over hele Danmark — og den gamle maatte vejlede sin Søn ud fra sin rige Erfaring. Køerne haabede han Gud vilde bevare for ham, men Studene maa han sælge »paa allerdyreste«, og ikke vente, men befytte sig paa at blive af med dem, mens de endnu er friske. Og han lærer ham at lægge Kalve til; han erindrer, hvorledes Forpagteren paa Havnø lagde tyve Kalve til hvert Aar og uden stor Bekostning snart kom til Besætning. Aaret efter vilde Sønnen sælge Feldingbjerg Kirke og Kirketiende og købe Øls i Stedet, hvortil var jus vocandi. Det fraraadede hans Fader paa det bestemteste: »Du som en forstandig Landmand forstaar, hvad Herlighed det er at have saadan en Tiende til Sæde-Rug til dine egne Gaarde, da der falder den bedste Rug i Danmark; jeg holder den Tiende for en af de bedste Herligheder ved Nøragergaard og altid har haft en stor Glæde derover, at jeg fik den med Gaarden.« Den Tiende maa aldrig komme derfra, »tak Gud for den og behold den selv til Ære og Nytte for din Gaard, du er bedst vidende, hvad Penge Kirken har kostet mig«; han skal ikke reflektere paa Øls for Kaldsrettens Skyld: »hvad vil det sige til Nytte for dig, da du ikke sælger Embedet«²⁾.

Saaledes belærte den gamle Biskop sin uerfarne Søn med gode, velmente og praktiske Raad. Af og til reagerede Sønnen overfor den Kynisme, der aabenbarede sig i den fædrene Vejledning, undertiden kom det til Bebrejdelser og haarde Ord, naar Faderen ikke vilde støtte med haandgribelige Subsidier eller kun træde til paa haarde Vilkaar; en Overgang saa det ud som om Brevvekslingen af den Grund helt skulde høre op³⁾.

Trods sin Gerrighed, trods sin udprægede Studehandler-Tankegang — trods disse med Præstegerning og digterisk Evne saa inkommensurable Karaktertræk, maa man uvilkaarlig beundre den sikre Linje og kraftige Vilje, der laa bag. Maalet var næppe Erhvervelsen af jordisk Gods alene, det var en ærgerrig Higen efter at naa til Vejrs socialt — hans Embedsgerning havde ikke ført ham vidt nok. Med Nøragergaards Overdragelse til Sønnen var hans egen Herremandsfærd ikke ude — han stiledede højere og fik sit Ønske opfyldt, da han i 1745 blev Ejer af Rosendal, i fordums Tid et af Norges største Herresæder — sideordnet med Østråt, herligt beliggende ved Hardangerfjorden, syv Mil fra Bergens By. I sine Breve til Vennerne yndede han at fremhæve, at det var et tidligere Baroni og at det endnu var forlenet med friherrelige Privilegier — ligesom Tanken om egen Ophøjelse i Friherrestanden nu ikke mere laa ham fjern.

Rosendal var bleven Baroni i det syttende Aarhundrede. Tre gamle adelige Sædegaarde, Hatteberg, Mel og Sem, var tilfaldet Ludvig Rosenkrantz — en Mand, der gennem mange Aar havde tjent i Norge, sidst som Stiftamtmand i Kristianssand — efter hans Svigerfader Axel Movat. I 1660erne lod han opføre en ny Residens ved Hatteberg og fik i 1678 den samlede Ejendom ophøjet til Baroni under Navn af Rosendal. Da Sønnen Axel Rosenkrantz døde i 1723 uden mandlige Livsarvinger, hjemfaldt Friherskabet til Kongen. Statholderen i Norge, Gehejmerraad Ditlev Vibe, købte det for 20000 Rdr. og fik Skøde 26. Marts 1725. Det var nu ikke mere Friherskab, men Privilegierne opretholdtes. Vibe døde i 1731, to norske Storkøbmænd, Collet og Leuch, fik Godset i Kommission, det stilledes til Auktion, men blev ikke solgt, og kom ved Arv til Gehejmerraad Vincens Lerche, der var gift med Vibes Søster. Af deres Søn, Overkrissesekretær og Generalløjtnant Chr. Lerche, købte Londemann Rosendal¹⁾.

Ogsaa de nærmere Forhold ved Erhvervelsen af det forudms Baroni er karakteristiske for Londemann. Der har været Tale om den Sag tidligere, da General Lerche i Septbr. 1744 tilbyder ham Gaarden til Købs. Men nu har Londemann — af mange Aarsager som han skriver — slaaet sig den Ting af Hovedet. Han er en gammel Mand, syg og lidende, uskikket til at trækkes med al den Møje, Besiddelsen af Jordegods fører med. Tilmed er det vanskeligt at faa Penge fri, han kan forsikre, at saa vidt han kender Forholdene i Bergens By og i hele Bergens Stift, bliver der aldrig nogen, der kan købe Gaarden. Uden for Byen er ingen i Stand til det, og Købmændene i Bergen, hvor der hersker en ynkelig Pengemangel, tænker mindst af alt paa at blive Godsejere. De tilliggende Kirker er i Folkemunde for deres Brøstfældighed, Bøndergodset er der meget at ud-sætte paa, Hovedgaarden er ved at falde ned, Haven er for-sømt. Efter at han saaledes har reduceret dette Gods i »Nordens Afkrog« til en forfalden, usælgelig og næsten værdiløs Besiddelse, som Ejermanden kun vil faa Udgifter og Ærgrelse af, saa gør han alligevel et Bud, ikke fordi han i og for sig bryder sig om Gaarden, men fordi han allerede en Gang har budt paa den¹).

Derpaa svarer Lerche omgaaende, og Londemann sender ham midt i Decbr. et Brev, der begynder med følgende fantastiske Nytaarshilsen: »Den almægtige Gud, som i det nu udløbende Aar har med sit Øje og Engle holdt Varetægt over Deres Ekscellence og som en from Fader benaadet Dem som en elsket Søn med utallige aandelige og legemlige Velsignelser, han omfavne Deres Ekscellence og Deres naadigste Komtesse i det indtrædende nye Aar med sine Arme og gøre saa overflødig vel imod Dem Begge paa Deres Sjæle og Legemer, at al Verden kan se, at De ere Herrens elskelige, saa dette indgaaende Aar maa overstige

alle Deres forrige Leveaar i alle Slags Lyksaligheder«. Efter denne Indgang kommer han til Brevets Hovedtema, »Købeskillingen« for Rosendal. Generalen er gaaet ind paa alle Londemanns Konditioner, vil blot have Købesummen sat op med 500 Rdr. Men det kan Londemann ikke gaa med til, her hører Nytaarspoesien op, og den bitre Prosa begynder. Han fastholder sit Bud, 18000 Rdr., og ikke en Skilling mere. Generalen giver da Køb, Sagen gaar i Orden, der skrives Købekontrakt 16. Januar 1745, og 3. Marts faar Londemann lovligt Skøde¹⁾).

Da det er kommet saa vidt, staar Rosendal pludselig i et helt andet Lys. Den misrøgtede Ejendom i Nordens Afkrog løfter sig som et Aladdinslot, hvis Ry gaar over hele Norges Land. Tre Uger efter sender han Dr. Peder Rosenstand-Goiske i Viborg Budskab om Erhvervelsen af sit nye Herresæde. Navnet af Baroni er borttaget, skriver han, »men alle de øvrige friherrelige Privilegier, med hvad Navn det nævnes kan, for Gaard og Gods evindeligt konserverede; det holdes for det bedste, lige stort, og fornøjeligste Sted i det ganske Rige fra Grevskabet Laurvig at regne og ganske Landet omkring til Finmarken«²⁾). Saaledes var Biskop Londemann — han evnede at se en Sag fra to Sider.

For Resten var det rigtigt, at han havde Besvær med at faa Penge fri til Købesummens Udredelse, han maatte ty til midlertidige Forstrækninger fra Familien; men alt gik godt, og Londemann levede Resten af sine Dage udelukkende for sit Gods. Han haandhævede de friherrelige Privilegier til det yderste, skyede ingen Møje for at blive fri for Skatter og Paalæg af enhver Art, Delinkventudgifter, Bidrag til spedalske, Skyds, Bropenge, Paabud til nødlidende Købstadkirker o. desl., og han førte i Reglen sin Sag frelst igennem. Øjensynlig havde man i Lerches Tid ikke taget det saa nøje, men blot betalt naar det forlangtes; Londemann

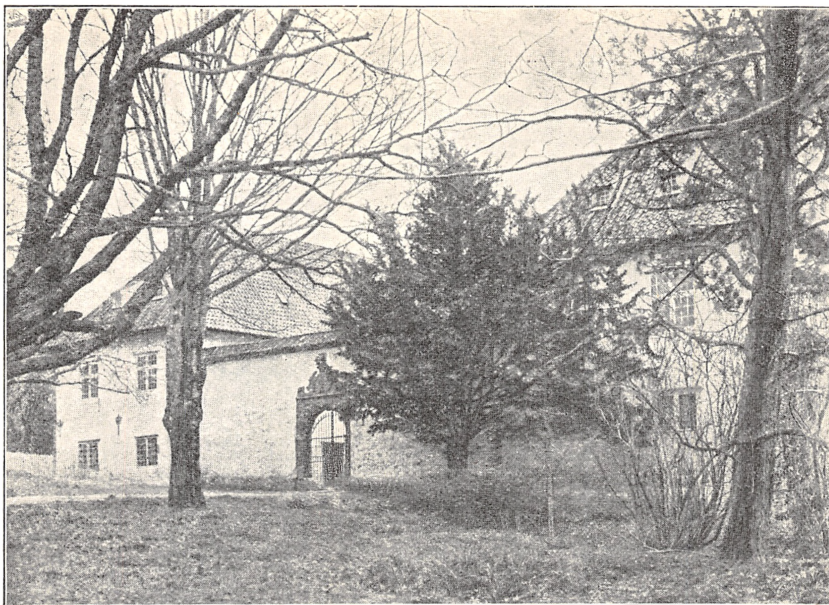
ROSENDAL: INDGANGSPORTAL

Indskrift under Gesimsen: *Melius est mori in libertate
quam vivere in servitute.*

(Fotografi)

hævdede derimod, at Rosendal havde sine egne spedalske og sine egne Broer at sørge for og ikke kunde besværes med andre¹). Og det var rigtigt. Rosendal var ved Kristian V's Privilegier af 1678 skilt fra Amtet og Lenet og fri for alle offentlige Besværinger, Sandemænds-Tog, Markrebninger,

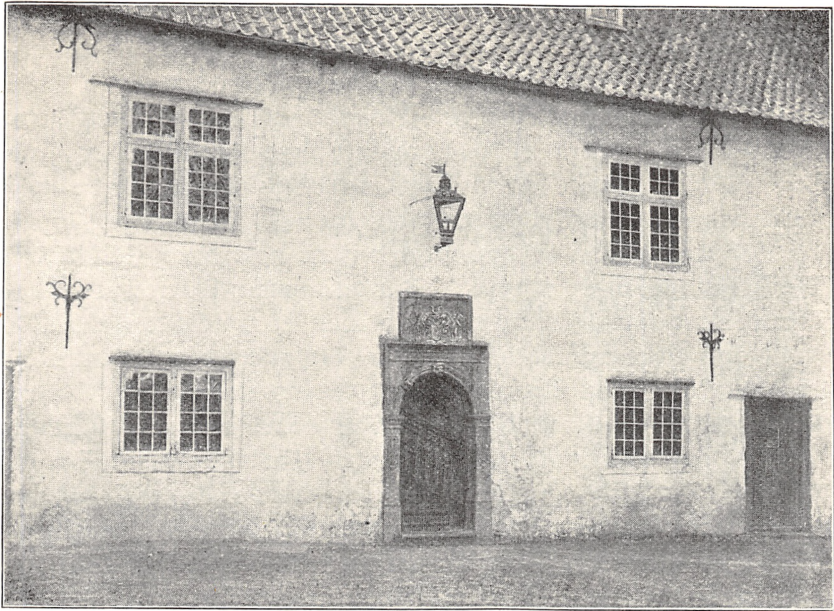

ROSENDAL SET FRA HAVEN

(Fotografi)

Rejser og Udskrivning til Militær, og havde tillige sin egen Jurisdiktion, egen Rettergang og Arrest¹⁾. Londemann havde Hals og Haand over sine Bønder og forstod ogsaa at holde Justits i sit eget Hus. Om Vinteren, naar han selv var i Bergen, styrede to af hans afdøde Hustrus Slægtninge Huset paa Rosendal. En Gang havde Søster Øllegaard (Nyegaard) givet Anledning til Rygter, idet hun havde ladet en ung Præst af og til komme til Rosendal for at lære Londemanns yngste lille Datter at skrive, af hvilken Grund hun hentede sig en ualmindelig skarp Reprimande fra Biskoppen. Han vil ikke vide af sligt i sin Fraværelse, Præsten maa ikke komme der, han taaler ikke, at der sættes »nogen lappiske Sladder«

ROSENDAL: FACADE MOD BORGGAARDEN

(Fotografi)

i Omløb om hende eller om hans Hus¹). Om Sommeren opholdt han sig selv længst mulig paa Rosendal og var frisk og ved godt Sind; men kom han tilbage til Bergen, lagde den »kolde stinkende Taage« sig for hans Bryst og gjorde ham syg²).

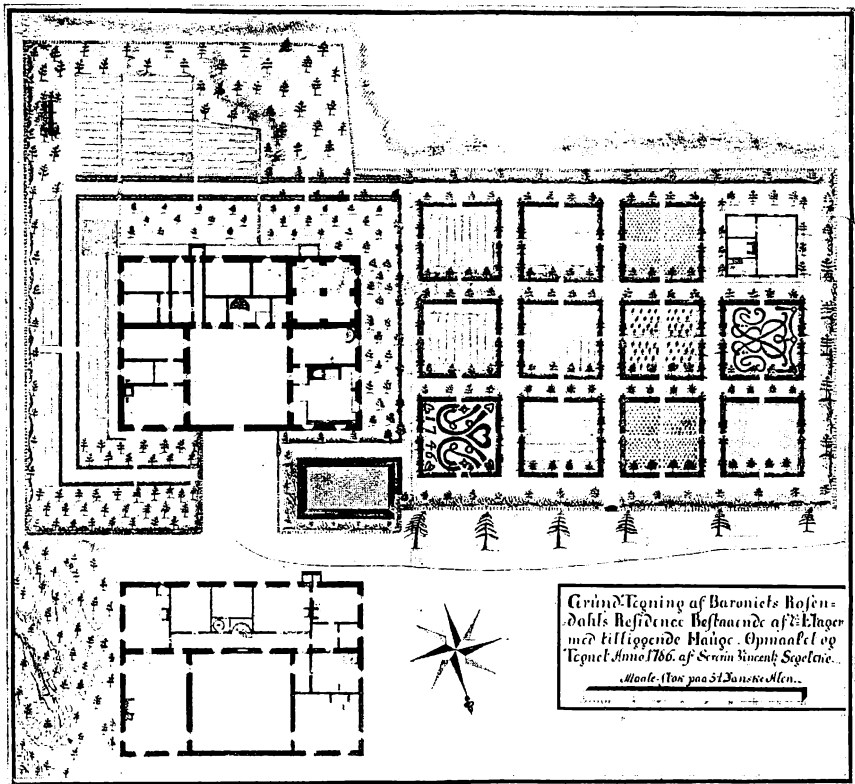
Rosendal var et afsides Sted — den Gang mere end nu. Skulde der Brev ud i Verden, maatte der sendes bemanded Baad ned ad Hardangerfjorden de syv Mil ud til Bergen. Det var nærmeste Poststed. Det var tillige et vildt og uberrørt Sted — ofte blev der skudt Bjørn paa Godsets Enemærker; Skindet blev i saadanne Tilfælde fremlagt paa Tinget og honoreret efter Forordningen³). Men Rosendal var

ogsaa — og er det endnu — et naturskønt og romantisk Sted, der nok kunde fryde en Poets Hjerte. Wergeland og Hauch besang Egnen et Aarhundrede senere¹⁾. Hovedgaarden ligger i smukke Omgivelser tæt ved Hardangerfjordens Bred, ved Foden af Melderskin, et af Egnens højeste og mest imponerende Fjelde; straks oven for Gaarden bruser Hattebergfossen afsted, mægtig og vandrig mellem de talrige Smaaelve, der hoppende og sydende haster ned over Fjeldsiden.

Hovedgaarden er i typisk Renaissancestil, med smukke stilrene Facader. Bygningerne danner et trefløjet Hele, lukket til den fjerde Side af en Mur. Fløjene er grundmurede, i to Stokværk med Kælder under den vestlige Fløj, Murene pudset i grov Kalkmørtel, dækket med afvalmet Vinkeltag af sorte glasserede (tidligere røde) Teglsten. Gennem en pragtfuld Sandstensportal, prydet med de Rosenkrantzers og Movaters Vaaben, kommer man ind i Borggaarden, hvor der over Midfløjens Indgangsdør i Nord læses Ordene:

WER GOTT VERTRAUWET HAT WOL GEBAUWET. ANNO 1662.

I det Ydre staar Bygningerne ret uforandret, ikke blot fra Londemanns Tid, men helt tilbage fra Rosenkrantzernes. I det Indre har Tidens skiftende Mode sat sit Præg paa en Del af Rummene, men Helhedens Karakter er bevaret. Vindeltrappen, det lidt dunkle Trapperum og den lange brede Korridor i Herskabetagen hører helt og holdent Fortiden til. »Statholderkammeret«, opkaldt efter Ditlev Vibe, en stor Sal i den østre Fløj, der nu er indrettet til Bibliotek, var paa Londemanns Tid Spisesal og betrukken med »flammed besyet« Tøj¹⁾; her staar en stor Stenkamin fra 1665, som dog allerede tidligt var sat ud af Brug og erstattet af en Vindovn, der bærer Aarstallet 1685. Den store Riddersal, ligeledes i Østfløjen, er nu delt i flere mindre Rum. Den saakaldte »gule Sal« i Vestfløjen er restaureret i Empiretiden med Loftstuk og malede Dørstykker, det pompejanske Væ-

ROSENDAL: GRUNDPLAN AF HUS OG HAVE

(Tegning fra 1786)

relse (ved Siden af det gamle Kontor) er dekoreret i det nittende Aarhundrede af Maleren Emil Holm († 1863). Portrætter af Fortidens Ejermænd hænger paa Husets Vægge, bl. a. af Biskop Londemann¹⁾; af Marcus Gerhard Rosencrone og hans Hustru Agnete Hielmstjerne findes to karakterfulde Tegninger, der gaar for Arbejder af Jens Juel — dog sikkert

med Urette¹). Londemann selv var stærkt interesseret i at skaffe Skilderier af de gamle Rosenkrantz hjem paa Gaarden, og gav sin Datter i København Kommissioner af den Art²).

Det underste Stokværk optoges den Gang som nu af Køkener og Folkerum. Her var ogsaa Godsets Skriver- og Fogedstue, medens Arresten udgjorde et særligt Hus og laa lidt borte fra Hovedbygningen, i den østlige Del af Haven; der var alt hvad der skulde være bag de tilgitrede Vinduer, baade Fangelænker og Bolte til Haand og Fod³). Havebruget paa Gaarden var i Londemanns Tid betydeligt, der købtes Mængder af Frø til Udsaaning, og Frugthaven indeholdt talrige Arter og Sorter⁴). Som Datidens andre Haver var ogsaa Rosendals i fransk Stil med formklippede Hække og det obligate Kunstbed med E. L. i Monogramslyng og Aarstallet 1746. Endnu er Haven berømt for sine mange sjældne Træer.

Londemann var nu, i sit Livs Aften, Ejer af en gammel Adelsgaard med et vidtstrakt Jordegods, op mod 600 Tdr. Hartkorn, en Besiddelse, der kunde staa Maal med de store Herresæder i Danmark. Det gjaldt nu for ham at sikre det ud i Fremtiden, saa at det, han møjsommeligt havde samlet i et langt Liv, ikke splittedes, men kunde staa som et Minde om ham til sene Slægter. Først maatte han dog højere op i Rangen, hvis Sagen skulde glide, endnu ved Købet af Rosendal var han kun Lektor og Konsistorialraad; skønt han i 49 Aar havde tjent Publico i alle Slags gejstlige Embeder, skrev han til Oversekretær Holstein i Febr. 1747, var han dog ikke »for Uvenner og falske Beførere« naaet højere end til dette Lektorat⁵) — og han fik da sin Biskopstitel i Lighed med hvad Provst Aspach i Aalborg og den berømte Hans Egede havde faaet før ham.

Samme Aar, i Sommeren 1747, begyndte han at føle sig for, hvorledes Forholdene laa med Hensyn til en eventuel

Nobilitation og Oprettelse af Stamhus. Til sin »Broder« Gert Gelmuyden skrev han om Oplysninger underhaanden i denne Sag — han havde det »for en Ven i Kommission«¹⁾. Først næste Foraar begyndte han for Alvor at ventilere Sagen hos Oversekretæren, og 6. Maj 1748 rettede han endelig en Ansøgning til Kongen om at optages i Adeldom, for at han og hans Børn med fuldt Udbytte kunde nyde de Rosendals Gaard og Gods følgende kongelige Privilegier, da han agtede at ophøje det til Stamhus i Familien. Samme Dag lægger han sin Sag i Moltkes Hænder, hos hvem »Uvenner, Misundere og ugrundede Eftertalere, som al min Tid heftig har forfulgt mig«, endnu ikke har kunnet sværte ham²⁾.

Kongen bevilger hans Ansøgning ved Resolution af 2. Aug., men nu staar Adelsnavn og Vaaben tilbage, inden Patentet kan udfærdiges. Herom udspinder der sig vidtløftige Forhandlinger mellem ham og hans Børn. Han vil ikke opgive sit fædrene Navn, men vil have »Ærenavnet« knyttet til det. Han foretrækker »Londemann af Rosenhielm« og beder Overhofmarskallen »naadigst og kraftigst understøtte« det, og saa vil han have to Hjelme paa sit Vaaben — hvilket i Reglen kun Friherrer og Grever førte. Sønnen fra Nøragergaard er netop i Besøg paa Rosendal, han og Faderen gør deres Bedste for at sætte et pynteligt Vaaben sammen — det skal efter den gamle Poets Ønske i hvert Fald indeholde en vinget Hest —, men Resultatet falder kun pauvert ud, og det besluttes at overlade den videre Udformning til Svigersønnen Kalnein, for hvem Tegnekunsten ligger bedre³⁾.

Sagen trækker imidlertid ud. Det viser sig, at en norsk Slægt allerede 1707 er adlet med Navnet Rosenhielm — det kan man altsaa ikke faa. Londemann synes ikke om Rosenfeldt, som ogsaa bringes i Forslag, »thi det er snart som Rosendal«, men — spørger han Svigersønnen — hvad synes han om Rosenskiold, »thi det smager mere adelsk, naar vi

ej kan faa Rosenhielm«? Hjelm og Skjold hører jo Adel til. Eller Rosenkrone? Børnene maa enes om det. Londemann mener jo nok, at »endskønt Rosenskiold er mest adelsk — synes og at have noget fornemme med sig, kunde dog Rosenkrone og være smukt«; men han forlanger bestemt, at Familienavnet Londemann skal følge med¹).

Aaret gaar til Ende, og Sagen trækker stadig ud. Der løber flere og flere Udgifter paa, alle skal de have Sportler og Godtgørelser, fra Kancellibudene og opefter. Den gamle Titulærbiskop bliver urolig, det koster for meget, de Adelspatenter, han selv besørgede i Rostgaards Tid (nemlig Kiærulfernes), kom ikke fuldt paa 400 Rdr.; han paalægger Svigersønnen at betale strengt efter Taksten og ellers tinge, hvor tinges kan²). Endnu i Marts 1749 er man ikke naaet til Enighed om Navnet, men nu er Londemann klar over, at han vil hedde Rosenkrone, »som er det smukkeste« — nu skal det have en Ende³). Derved bliver det, og endelig kommer det længe ventede Nobilitationsbrev, der bærer Datoen 29. Januar, Kongens Fødselsdag. Biskoppen ophøjes i Adelstanden under Navnet Londemann af Rosencrone (med c) og tillægges et Vaaben, som ved to vingede Heste og en Bisp, iklædt Hue og Stav, paa een Gang symboliserer Poeten og Prælaten; men Pegasus sidder i selve Skjoldet, Bispen er kun et vajende Hjelmtegn.

Tilendebrielsen af denne vidtløftige Affære betød for Londemann Slutstenen i hans Stræben og Tragten. I en testamentarisk Disposition, der er rettet til hans fire myndige (»danske«) Børn og opsat 23. Maj 1749, kort efter at Adelsbrevet var kommet ham i Hænde, giver han bl. a. et Udsyn over sit Livsløb, for at de stedse kan have hans mærkelige Skæbne for Øje og vide, hvad de skylder ham:

»At jeg er Eders Fader og I mine ægte Børn, som jeg har avlet i kristeligt Ægteskab med Eders salig Fru Moder, er

al Verden bekendt; at jeg, et ganske fattigt Barn, en fattig Student, en fattig Præst i et ganske ringe Kald i Jylland, har med et Eksempel, hvis Lige endnu ikke er hørt, paa Guds Velsignelse, forhvervet mig med ubeskrivelig Møje og Flittighed anselige Midler, er og en stor Del af Verden bekendt; at alt dette af mig er gjort for Eders Skyld, mine allerkæreste Børn, at jeg kunde bringe Eder fremfor alle andre Præstebørn i Riget til Ære og Velstand, kan ikke heller andet være end en stor Del af Verden bekendt, thi ved mit Blod, min Sved, min Møje, Nidkærlighed og Flittighed har jeg bragt Eder til det, I ere blevne i Verden, baade dig, min hjerte Søn, og Eder, I mine hjerte Døtre, og til sidst, ved Guds og Kongens Naade, faaet Eder ophøjet i Adelsstanden⁽¹⁾).

Hensigten med dette Aktstykke var iøvrigt at forberede de voksne Børn af første Ægteskab paa de Planer, han havde med Fordelingen af sit Gods og sine Midler. Vel var den ældste Søn Ejer af Nøragergaard, men Faderen havde ved Prioriteter og Obligationer en ikke uvæsentlig Andel i Gaarden og dens Tilliggende. Mellemværendet mellem de to var ret indviklet, og den gamle ejede i hvert Fald endnu saa meget i sine tidligere jyske Godser, at han kunde lade sine »danske Børn« tage Arv efter ham i Nøragergaard — deres Mødrenearv havde de forlængst faaet udbetalt. De »norske Børn«, d. v. s. Marcus Gerhard og hans lille Søster Marie Christine Wielandt, begge mindreaarige, skulde have baade deres fædrene og mødrene Arv i Rosendal, som tilføjede skulde være Stamhus i Familien.

Sommeren igennem syslede han med Tilrettelægningen af disse sine Formuedispositioner og navnlig med Udformningen af de nærmere Forhold ved Stamhuset, hvis Opretelse han allerede for Aar og Dag siden havde ladet forkynde paa Bergens Lagting. Han blev svagere og svagere,

men opsatte længst mulig at træffe den endelige Ordning. Først Ugedagen før hans Død tog Planerne endelig Form i et Testamente og en Række Fundatser, alle undertegnet i Bergen den 9. Septbr. 1749, som Udtryk for hans sidste Vilje.

Tre Smaalegater understregede tre Hovedafsnit i hans Liv: Hørergerningen ved Frue Skole i København, Præstaaarene i Jylland og den kortvarige Virksomhed ved Universitetet.

Frue Skole fik 200 Rdr., hvis Renter skulde tilfalde de to gudfrygtigste, i Stil og Poesi dygtigste Disciple, den ene i Mesterlektien, den anden i sjette Lektie¹⁾).

Andre 200 Rdr. legeredes Visborg og Skelund Sogne, Halvdelen af Renterne til Skoleholderen i Visborg »for aarlig Opvartning ved den offentlige Bøn, som holdes hver Fredag Formiddag og er optagen Ao. 1711 af mig da værende Sognepræst og Sognets ganske Almue« — Halvdelen til »de gudfrygtigste, fattigste Guds Børn og især svage Lemmer« i begge Sogne. Fundatsen blev ikke konfirmeret, og Landemodet var meget uvillig til at være »ansvarlig for denne Stiftelse evindeligt²⁾).

Universitetet fik tilsagt 300 Rdr. til et Legat, der skulde kaldes »Biskop Edward Londemann de Rosencrones Stipendium Poeticum³⁾». Det findes ikke blandt Universitetets Legater, og det er tvivlsomt, om det nogensinde blev oprettet. I de to andre Fundatser hed det, at Kapitalen skulde indbetales, naar belejligt var — og maaske er Universitetslegatet skrevet i Glemmebogen, da der ved Stamhusbrevet aabnedes Universitetet en Chance til en Gang i Fremtiden at blive Ejer af hele Rosendals Gods.

Rigere end disse Smaalegater var den Gave, der tilsikredes Sorø Akademi. Hertil skænkede Londemann sit Bibliotek, »især formedelst den rare Samling af Poeter derudi findes«. Londemann var ikke Bogsamler i stor Stil, men havde som de fleste af sine lærde samtidige udpræget Sans

for gode og smukke Bøger. Slægt og Venner i København besøgede hans Bogkøb, og han lod indbinde hos den dygtige og ansete J. W. Boppenhausen, der nøje maatte følge hans Anvisninger og holde den Pris, »som jeg al min Tid haver givet hos Eder«⁽¹⁾). Londemanns Bogsamling havde et Speciale, der gav den Værdi. De 50 Poeter fra Benzons, hvorom han i sin Tid havde ført Proces med Sehested, havde han stadig forøget; endnu Aaret før hans Død, da en Del af Grams Bøger kom til Auktion, ønskede han (som han skrev til Professor Munthe) meget gerne at »faa alle Poeterne, saasom jeg tilforne har deraf en anselig Samling, og maa ej hjælpe, om de gaa noget op«⁽²⁾); at Prisen ingen Rolle spillede, viser hvor magtpaaliggende denne Sag var ham. Hele dette hans Bibliotek skulde sendes til Sorø sammen med et af tvende lærde Studenter forfattet Katalog og 50 Rdr. til Bogskabe, der skulde forsynes med denne Paa-skrift: Bibliotheca Episcopi Edwardi Londemanni de Rosencrone Academiae donata anno 1749⁽³⁾). Samlingen, der omfattede 1592 Numre, led samme Skæbne som Holbergs Bibliotek — den gik til Grunde ved Akademiets Brand 1813.

Sin egen standsmæssige Bisættelse havde han nøje over-tænkt, og derfor skulde Stamherren sørge: »Med Tiden, naar min Søn Marcus Londemann de Rosencrone finder Lejlighed dertil, skal han lade forfærdige tvende Marmor-Kister ved Marmorværket, som i Qvind-Herreds Hovedkirke hid-sættes, i hvilke han lader mig og hans salig Fru Moder nedsætte, dog ej kostbarere end hver til 2 à 300 Rdr., og kunde han lade i Muren indsætte en smuk vellistet Mar-morsten over Kisterne med en sømmelig kort Inskription paa, forfattet af en lærd Mand, indeholdende vore Navne, Tituler og Vaaben, var det vel; hvis ej, kunde det paa Ki-sterne med smuk Stil udhugges«⁽⁴⁾).

Af alle disse Fundatser og testamentariske Aktstykker var

dog Stamhusbrevet, der ligesom de andre undertegnedes i Bergen 9. Septbr. 1749, det vigtigste. Vidtløftigt og udførligt, med allehaande mærkelige Bestemmelser, var det tillige det mest omfangsrige¹). Den gamle Biskop var sig selv lig til sin Dødsdag.

Successionen var ordnet indtil de mindste Detailler. Londe-
manns yngste Søn, den elleveaarige Marcus Gerhard, ind-
sattes til Stamherre under den ældre Halvbroders, Hans
Christophers Formynderskab. Skulde han afgaa ved Døden
uden Livsarvinger, skulde Halvbroderen overtage Besiddel-
sen, »eller, om han ej er til, da hans ægte Descendentere,
Mand eller Kvinde, saa længe nogen af dem er til«. Der-
efter paa samme Vis de tre ældste Døtres ældste Sønner
og deres Afkom, og endelig den yngste Datter af andet
Ægteskab og hendes Afkom, Mand eller Kvinde. Hendes
Slægts Adkomst kunde paa den Maade komme til at ligge
langt ude i Fremtiden. Først naar alle disse Descendenter
er bortdøde, »tiltrædes Stamhuset af den efter Fødselen
nærmest fra mig nedstigende Arving, dog at Svend-Barn
gaar for Mø-Barn, Mandslinje for Kvindelinje, den ældste
for den yngste i et og det samme Køn, Stamhusets sidste
Besidderes Børn for sammes Søsken, og saaledes forhold-
des efter denne Foundation med alle dem, som af mit Blod
nedstige, saa længe nogen af dem i Verden er at finde«. Derimod maatte ingen af hans egne eller hans to Hustruers
Slægtninge arve Stamhuset.

For Retten til Overtagelse gjaldt en Række indskrænkende
Bestemmelser. Slegfred-Børn kunde ikke indtræde i Besid-
delsen, ikke heller Jomfruer, der havde ladet sig i Uære
beligge eller var domfældt for Tyveri, Rufferi eller anden
skammelig Udyd; ikke heller den Jomfru, der havde giftet
sig med en liderlig, fordrukken eller »forsvenderisk« Mand,
dog kunde hendes ægte Descendenter ikke udelukkes. At

Personer, som var dømt fra deres Ære, eller var hengivne til Liderlighed, Drukkenskab, Spil, Dobbel, Fraadseri og anden lastværdig Ødselhed, at Vanvittige, Taaber eller Folk, »der haver kendelig Mangel paa Forstanden« — ikke kunde komme i Betragtning, var vel kun i sin Orden, men ikke nok dermed: »ingen spedalsk, ingen som af Flod i Ansigtet er fortæret, ingen som haver Nedfalds-Sot eller nogen besmittelig og vederstyggelig Syge, eller og som er af Skabning monstrøs«, maatte arve Stamhuset — det skulde tilfalde den næstberettigede sunde Arving, der saa skulde give »den svage« en sømmelig Pension. Det er som om ingen menneskelig Brøst var fremmed for den gamle Biskop, der nu selv havde fuldendt Løbet.

For den, der var gaaet fri af alle disse Skær, var der dog Forudsætninger og Betingelser, der nøje maatte overvaages. Ingen kunde blive Stamherre, der ikke bekendte sig til den rene evangelisk-lutherske Lære, den som antog en anden Tro eller giftede sig med en Person af anden Bekendelse, havde forbrudt sin Ret. Den, der vilde tænke paa at arve Stamhuset, maatte lægge Vind paa alle kristelige Dyder, gøre hver Mand sin Ret, ingen forfordele, lade Bøndernes Velstand være sig magtpaaliggende, vogte sig »saa meget muligt er« for Processer og for alting for Trættekærhed, og søge ved gode Mænd at faa alle Tvistigheder bilagt. Endvidere skal han bevare Gaard og Privilegier urørt, ikke taale Indgreb heri fra nogen Side; han skal holde Tilsyn med Bygninger, Kirker og Inventarier, Bøndernes Huse, at alt holdes i god Stand, Skovene maa han ikke forringe, hverken af Ladhed eller Gerrighed; »saa vil der og have Medlidenhed med de svage Bønder, og dennem gives nogen Frist til Ting-Restancens Afbetaling, uden at overile dem med Eksekution saa længe der er Haab om deres Hjælp og Forbedring — kort sagt, Ejeren af Stamhuset Rosendal

skal altid vise sig at være retskaffen, from og dydig, saa at Bønder og Tjenere baade kan have Kærlighed og Ære for sit Herskab«. Biskoppen er paa sit yderste bleven en Patriark, næsten en Moses, der skriver Lovens Tavler.

Men skulde nu — »efter Guds Vilje ved Tidens Længde« — hans Afkom helt uddø og ingen efter Aar og Dag melde sig, »saa der aldrig noget Menneske bliver tilbage i Verden til Stamhuset at arve«, da har Gud givet ham den Indskydelse, at han Gud til Ære og Fædrelandet til Nytte, til Kirkens Fremvækst og Studeringers Forfremmelse, skænker og bortgiver Rosendal til Københavns Universitet. Stamhuset skal opretholdes, maa ikke sælges og skal kaldes: De Rosencroners Stamhus, funderet og stiftet af Biskop Edward Londemann de Rosencrone. Af Indtægterne skal samles et Fond, hvoraf skal oprettes et Kollegium for »nogle af de gudfrygtigste, dydigste og tillige lærdeste Studenter ved Universitetet«; ogsaa det skal bære hans Navn, »De Rosencroners Collegium Academicum«, hans og hans Hustruers Slægtninge skal have Fortrinsret, men ellers skal det være bestemt for andre dueelige og velfortjente Studenter, »som findes at være de bedste Philologi og Poeter«, samt »tvende Studenter af den islandske Nation, som ere skikkelige, lærde og kan give et godt Haab«¹⁾.

Ugedagen efter at alle disse Dispositioner var undertegnet, lukkede Biskop Londemann sine Øjne, 16. Septbr. 1749. Han døde i Bergen og blev godt 69 Aar gammel. Byens to Borgmestre, som paa hans yderste havde lovet at drage Om-sorg for, at hans sidste Vilje blev lovformelig stadfæstet, sendte Testamentet til Kancelliet for at faa det konfirmeret. Sagen kom dog ikke videre end til Kancellikollegiet, som kort og godt resolverede, at kgl. Konfirmation ikke kunde bevilges, og at det iøvrigt maatte forblive ved Loven saa vidt Stamhuset og Legaterne angik²⁾. Kancelliherrerne med

deres kølige og klare Forstand kunde ikke gaa med til alle de mærkelige testamentariske Bestemmelser, der var udklækket i den gamle Titulærbiskops Hjerne. Borgmestrene sendte ogsaa Oversekretær Holstein i Egenskab af Universitetets Patron en Genpart af Stamhusbrevet, og han lod dette Aktstykke — »hvorved det Københavnske Universitet er givet Haab, i Tiden, muligt at blive Ejere af bemeldte Stamhus« — gaa videre til Rektor og Professorer. Det ligger endnu i Universitetets Arkiv¹⁾, men har nu kun historisk Værdi. Retten til Rosendal blev ved § 5 i Opgørelses-Akten mellem Danmark og Norge af 20. April 1820, som rimeligt var, overdraget til Universitetet i Kristiania.

— — —

Biskop Londemann havde mange menneskelige Svagheder, men var en Mand, der forstod at sanke i Lade, og uden smaa-lige Hensyn forfulgte han sine Formaal. Hans to Sønner, den ældste af første Ægteskab, den yngste af andet, var ham ganske ulig, de havde ikke taget Karakterarv efter ham. De havde ikke arvet hans ukuelige Energi, ikke heller de usympatetiske Træk i hans Personlighed. Det var Mænd af et mildt og venne-sælt Temperament, godlidende og godhjertede, havde færre Uvenner og flere Venner end deres Fader.

Den ældste var næsten 40 Aar gammel, da Faderen døde, den yngste havde endnu ikke traadt sine Børnesko. *Marcus Gerhard Londemann af Rosencrone* var født i Bergen den 25. Maj 1738 og døbt i Korskirken; Stiftamtmand Undalls Enke stod Fadder til ham²⁾. Kun sin første Barndom henlevede han i Norge — i Faderens Hus i Bergen og efter Købet af Rosendal mest derude ved Hardangerfjorden — og allerede i disse tidlige Barneaar knyttedes han med stærke Baand til Danmark. Som ganske lille Dreng var han med sin Fader paa Besøg i Jylland, hyppigt kom der Brev og smaa Kærlighedsgaver fra den ældre ugifte Kaptajn Londe-

mann. Han holdt meget af sine smaa Halvsøskende ligesom de af ham — de græd og sørgede, naar de ikke hørte fra ham. I et Brev til Sønnen paa Nøragergaard fra Efteraaret 1742¹⁾ tegner den gamle Londemann, ikke uden en vis Faderstolthed, et morsomt Billede af den lille Marcus, der da gik i sit femte Aar. »Han har længe siden«, skriver Faderen, »sin ABC til Livs og læser ret vakkert. Har og Sommeren igennem som en liden Abe gjort sig i Stuerne til Præst, messer, prædiker, ja langt over Barneforstand i Ord og Mening soim en stor Karl; foruden agerer hvad Personer han ser, snart er han Officerer, snart anden Mand, og har alle Godtfolk i Byen stor Fornøjelse af Barnet. Han er ogsaa Hovmester over sin liden Søster, som Gud ogsaa har vel-signet efter Alders Maade med et godt Hoved, men hun lyder ej denne Hovmester Marcus vel. Hun kradser imod, thi hun er baade martialske fremfor Marcus, derhos fed og før, saa Marcus begaar sig ej ret vel i den Charge. Imidlertid elsker Marcus sin søde Broder Kaptajnen meget højt, taler idelig om ham og kan fortælle alt det Spøgeri, som hans Broder har gjort med ham paa Ømark, saa og, som er forunderligt, om Kirke, Steder, Folk, Samtaler og Pas-sager ved Ømark« etc.

Da Marcus Gerhard voksede til og sattes i Bergens Latin-skole, maatte han tilbringe største Parten af Aaret i Købstaden sammen med Faderen, der i Egenskab af Lector theologiae selv var knyttet til Skolen²⁾. Bergens Skole var den Gang ikke i godt Ry. Vel var Rektor Jacob Steensen, Londemanns nære Ven og Aandsfrænde, en fremragende Pædagog, men en udslidt Mand og havde paa dette Tidspunkt, kort før sin Død, ikke den faste Haand til Skolens Styre; »Disciplererne ere saa forvildede i Ørkesløshed og Slethed«, skriver Biskop Erik Pontoppidan 1749, »at de anstille Assemblees med Musik og lade hente Fruentimmer til sig i Kareter, med hvilke

de danse langt ud paa Natten, ere derhos Ignoranter«¹). Maa-ske var Biskoppens Dom unødigt haard, men Forholdene var næppe de bedste.

Marcus Gerhard tog dog ikke af den Grund Skade paa sin Sjæl — han var kun et kort Aaremaal undergivet Sko-lens Indflydelse. Efter Faderens Død blev Halvbroderen hans Formynder og Værge, ved Slutningen af Sommeren 1750 kom han til Jylland, hvor han paa Nøragergaard fik sit andet Barndomshjem og under Halvbroderens opofrende Omsorg nød en omhyggelig Opdragelse. Til Huslærer fik han den senere Præst i Tisted-Binderup Johan Henrik Zahrtmann, og efter fire Aars Oplæring sendtes han til Sorø Akademi²).

Den gamle Skole paa Sorø var faa Aar forinden efter en lang Forfaldsperiode genoprettet som ridderligt Akademi og havde netop nu, under Professorer som Sneedorff og Kraft, en opgaaende Trivselstid. Her tilegnede han sig de for en ung Adelsmand og vordende Diplomat nødvendige Kund-skaber, navnlig i Rets- og Statsvidenskab, i Proces og Civil-ret, i Natur- og Folkeret, i den nye Historia universalis, Humaniora, Genealogi og Heraldik og de for Datidens Dan-nelse nødvendige Træk af Logikken og Metafysikken. Hans Studier i Sorø strakte sig over Tiden 4. Aug. 1754 til 13. Juni 1757, da Akademiets Overhofmester Carl Juel gav ham Te-stimonium. Han havde været en flittig og flink Elev, havde »med særdeles god Applikation« baade »publice og privatim frekventeret Professorernes Lektioner og lagt Vind paa de fremmede Sprog og adelige Eksercitier« og med »almindel-ig applausu« taget sine Eksaminer³). Af de ved Akademiet fungerende Hofmestre havde han knyttet sig nær til Tho-mas Riese (død som titulær Professor 1810) og glemte ikke hvad han skyldte denne Mand, som han siden lod kalde til Præst i Kvindherreds Præstegæld under Rosendal⁴).

Derpaa fulgte et Par Aar, hvori han forberedte sig til en

længere Udenlandsrejse. Faderen havde paalagt sin ældste Søn at sørge for, at den unge Stamherre til Rosendal kom ud at se sig om i Verden. »Naar du ser Lejlighed dertil«, skrev han et halvt Aars Tid før sin Død, »da tænk paa og stræb, at du hos de Herrer Pouelson'er — Oberst Jens Poulson var som Ejer af Gunderupgaard hans Nabo — kunde skaffe din lille Broder de Lassoners Stipendium med Tiden at rejse ud paa; sligt vilde arbejdes paa i Tide, da der var mange, som søge sligt, og jo før han kunde indskrives, jo bedre var det«. Dertil udfordredes imidlertid enten Slægtskab med den længst afdøde Legatstifter Peder Lassen — og om et saadant var til Stede paa fædrene eller mødrene Side skal lades usagt — eller i hvert Fald, at Stipendiarius var Akademiker¹⁾. Stipendium var imidlertid ikke nødvendigt — Stamherren til Rosendal havde selv Midler til at bekoste Afslutningen af sin Uddannelse.

I Sommeren 1759 drog han da afsted. Længere Tid tilbragte han i Lausanne, den Gang stærkt søgt af studerende Udlændinge, og under Opholdet her kom hans første Ud nævnelse; han blev Hofjunker 5. Febr. 1760, en Gunst, han havde udbedt sig ved en Memoire gennem Gesandten i Haag. Derefter gik Rejsen til Italien, til Bologna og Rom, hvorfra han i Maj 1761 fik Pas til Paris »avec ses domestiques«. Han rejste altsaa stands mæssigt, med Tjenerskab, og nød Anseelse ikke blot som en fornem, ogsaa som en kundskabsrig ung Mand; i Bologna blev han Medlem af det Clementinske Akademi, i Rom af det Arcadiske²⁾. Endnu i Febr. 1762 var han i Paris og traf her sammen med den yngre Bernstorff, som rapporterede hjem til Onkelen, at der blandt de tre danske, som i Øjeblikket befandt sig i den franske Hovedstad, var »en Monsieur Rosencrone, Søn af en Biskop«. Den unge Hofjunker synes dog ikke at have gjort noget stærkt Indtryk paa den jævnaldrende Bernstorff,

som ikke karakteriserer ham nærmere¹). Marcus Gerhard var vistnok ogsaa en beskeden og fordringsløs Yngling, der mindst af alt søgte at tiltvinge sig Opmærksomhed.

Efter næsten tre Aars Udlændighed vendte han hjem i Maj 1762, og hans Embedsvirksomhed indlededes med, at den ældre Bernstorff lod ham deltage i Tyske Kancellis ugentlige Sessioner, naar han om Vinteren var i København. Under Tyske Kancelli hørte Udenrigstjenesten — det var Forberedelsen til en diplomatisk Løbebane. Bernstorff fandt Evner og Anlæg hos den unge Mand, godt fire Aar efter udnævntes han til Legationssekretær i Sachsen (15. Septbr. 1766) og fik Titel af Legationsraad (8. Novbr.); det blev imidlertid ved Udnævnelsen — han kom ikke til Sachsen, fortsatte derimod foreløbig sin Virksomhed i Kancelliet. Først i 1767 sendtes han ud i sin første Mission, som Legationssekretær hos Gesandten i Stockholm Gregers Juel; den officielle Udnævnelse faldt den 9. Marts og tre Uger efter fik han sit Rejsepas²).

Opholdet i Stockholm blev langvarigt og udviklende. Det var bevægede Aar i Sverig, de urolige indrepolitiske Forhold gav de fremmede Legationer nok at tage vare for at holde sig klar af Partierne og indtage en ligelig og neutral Stilling. Gregers Juel holdt det ud nogle Aar, men følte sig efterhaanden trykket af den kvælende intrigefyldte Luft i Sverigs Hovedstad, og vendte hjem paa Orlov i Foraaret 1770. Byrden blev da lagt paa Legationssekretærens Skuldre, Rosencrone fik ved en Kabinetsordre Paalæg om at sende Relationer hjem og træde i Gesandtens Sted³). Juel blev rappelleret i Foraaret 1771, Eftermanden blev udnævnt, men endnu hen paa Sommeren havde han ikke tiltraadt Embedet, og Rosencrone var stadig fungerende Gesandt⁴). Han skilte sig vel fra sit vanskelige Hverv — hjemme var man i al Fald meget tilfreds med ham⁵).

En Overgang saa det ud til, at han skulde fjernes endnu længer fra sit Fædreland. Der var Tale om at sende ham til Rusland, en Forandring, som var ham højst uvelkommen; Legationssekretær C. V. Dreyer i St. Petersborg, der var udsat til at bytte Embede med Rosencrone, var ikke mindre misfornøjet med at rykkes ud af de Forhold, han havde levet sig ind i — det hævdede han da i Breve til sin stockholmske Kollega. Osten, som nu var Udenrigsminister, erklærede aabent over for Rosencrone, at han ingen Lod eller Del havde i den tagne Bestemmelse, og de truende Udsigter bortvejredes — mindre maaske fordi man tog Hensyn til de to unge Diplomaters Misfornøjelse som fordi der blev fortsat Brug for Dreyer i Petersborg¹). Men Rosencrone blev fri for at gaa til Rusland²). Imidlertid blev den nye Gesandt, Baron C. F. Guldencrone, udnævnt, og Rosencrone forblev i Stockholm til efter Struensees Fald, først ud paa Efteraaret 1772 blev han hjemkaldt. Den 18. Septbr. fik han Udnævnelse som Envoyé ved det Sicilianske Hof og forlod Stockholm omkring 1. Novbr.³).

Hans Embedsvirksomhed ved den svenske Legation havde saa langt fra været indbringende, at den tvertimod havde kostet ham anselige Summer. Det var Diplomaternes Lod at maatte spæde til af deres egen Lomme, og de mindre bemidlede sad hyppig i en højst vanskelig økonomisk Stilling ude i det fremmede Land. Bevarede Regnskabsoptegnelser fra Rosencrones Haand⁴) viser, at det var dyrt at optræde standsmæssigt i den svenske Hovedstad; at han tillige laante Gregers Juel, naar det kneb, lader Regnskabsnotaterne ogsaa formode. Vel var Rosencrone allerede da en velstaaende Mand, men hans ældre erfarne Broder saa sig dog om efter et fordelagtigt Parti for sin Myndling. Han fik under Opholdet i Stockholm i April 1771 Tilladelse til efter Rigsdagssamlingens Ophør at rejse til Norge i den

Anledning¹⁾, men om Rejsen blev til noget, skal lades usagt; noget Giftermaal kom i hvert Fald ikke i Stand den Gang.

Efter Rappellen fra Sverig blev han hjemme en Stund, og til Belønning for udvist god Tjeneste fik han paa Kongens Fødselsdag 1773 Udnævnelse til Kammerherre. Han tænkte nu alvorligt paa at gifte sig. Kort efter blev han forlovet med Hielmstiernes Datter, indført i Huset af Svigerfaderens gamle Ven, A. G. Carstens, der holdt meget af den unge Agnete, og ved Midsommertid, den 28. Juni 1773, stod Brylluppet. Det var et utvivlsomt fordelagtigt Parti, tillige en paa dette Tidspunkt indflydelsesrig Kreds, Rosencrone derved knyttedes til paa nærmeste Hold, men det bedste var, at det virkelig synes at have været gensidig Tilbøjelighed mellem de to, der kom til at danne Grundlaget for et langt og harmonisk Samliv.

At Giftermaalet med Agnete Hielmstjerne øgede hans økonomiske Basis og befæstede hans sociale Stilling, lader sig ikke nægte, men et rigt Parti var ingen Nødvendighed for ham. De Forhandlinger, han under Stockholmeropholdet førte med Kancelli og Kammer om Afhændelsen af sit Stamhus, havde næppe heller noget med Pengevanskeligheder at gøre, det havde andre Aarsager. Midt i Oktbr. 1771 søgte han at faa Lov til at sælge Rosendal, eller — om det ikke lod sig gøre — at optage et Laan i Godset for at købe Børglumkloster i Jylland, som han vilde oprette til Stamhus i Stedet²⁾. Utvivlsomt var det den ældre Halvbroders Godspolitik, der stod bag. Halvbroderen var nu en Mand paa tres Aar, havde skabt sig en smuk Stilling paa sin Egn, bar med Anstand Titel af Etatsraad og var en human og rettænkende Personlighed — en sympatetisk Skikkelse inden for den jydsk Landadel. Var iøvrigt stadig Ungkarl og havde ingen anden at kaste sin Kærlighed paa end Marcus Gerhard, som han omfattede med en faderlig Øm-

hed. Det fædrene Arvegods havde formeret sig under hans Styre, den gamle Biskops Godshunger laa ogsaa ham i Blodet. Med Nøragergaard som Udgangspunkt havde han erhvervet Testrupgaard (1754), Gunderupgaard (1758), Herningholm og Schaafhus (1769) — de sidste to Gaarde af Svogeren Marcus v. Hielmcrone, gift med Londemanns yngste Datter — og 1770 var han enedes med Oberst Jens Poulson om Købet af Børglum; det drejede sig om 100000 Rdr., en Sum, det nok kunde volde Vanskeligheder at skaffe til Veje. Rimeligvis har han tænkt, at Halvbroderen, der alligevel skulde have det hele efter hans Død, kunde se sin Fordel ved at konvertere det fjerne Rosendal med Børglumkloster og faa Slægtens Gods samlet i Jylland — en Tanke, der sikkert var ham kær. Det varede meget længe, inden Kancelliet og Norske Kammer kom til Klarhed i denne Sag, først i Aug. 1772 kunde man meddele den unge Rosencrone i Stockholm, at han vel efter Loven og Skødet af 1725 havde Ret til at sælge sit norske Gods med Friheder og Privilegier, men kun hvis han solgte det samlet; Skattefrihed og Privilegier maatte bortfalde, om han udstykkede det. Salget blev saa ikke til noget, og Etatsraad Rosencrone havde i Mellemtiden faaet ordnet Købet af Børglumkloster; 26. April 1772 havde han faaet lovligt Skøde¹⁾.

Efter Forbindelsen med Agnete Hielmstjerne opgav Rosencrone ganske Tanken om at skille sig ved Rosendal, det kom ham nu til Pas, at Salget ikke var bleven til noget. I et Andragende til Kongen af 19. April 1773 — altsaa kort efter Forlovelsen — indrømmede han, at hans personlige Omstændigheder havde forandret sig til hans Fordel, saa at hans »forhen hafte Ønske om dette Godses Ombytte er forvandet til den Attraa at kunne nyde den højkongelige Naade: at blive for mig og min Afkom optagen til Baron af dette paa Titulen nær med alle til et Baroni hørende Immuniteter

og Privilegier af al Slags forsynede Stamhus«¹). Friherretitlen, der ogsaa vilde være af Fordel for ham ved de fremmede Hoffer, opnaaede han uden Vanskelighed og virkeliggjorde saaledes den gamle Biskops lønlige Tanke med at købe Rosendal. Ved Patentet, som forelaa 7. Juli 1773, otte Dage efter Brylluppet, blev han »Baron af Rosencrone« — Navnet Londemann var nu helt bortfaldet. Hans Friherrevaaben var et Alliancevaaben, sammensat af egne og hans Bruds fædrene og mødrene Vaabner, men Hjerteskjoldet var nyt, tre naturlige (ikke som i Faderens Vaaben heraldiske) Roser, der mindede om Hymenslænker. Det var tydeligt, at det ny Vaaben var blevet til i Forlovelsesdage.

Efter dette lykkelige Intermedium tog den nyformælede Baron atter sin Diplomatgerning op. Hielmstjerne satte ikke Pris paa at se sin Datter bortført til et saa fjernt Sted som Sicilien²), og ved hans Indflydelse hos Guldberg ryddedes denne Hindring for Tilfredshed i den nære Familiekrede let af Vejen. Sicilien ombyttedes med Sachsen — 30. Juli 1773 blev Rosencrone udnævnt til Gesandt i Dresden og afrejste til sin nye Post nogle Dage efter. Det blev Parrets Bryllupsrejse, og det blev rolige Aar i Sachsens Hovedstad, uden politiske Forviklinger eller større Affærer, der kunde berøve den unge Frue hendes ellers flittige og pligtopfyldende Mands Selskab, saa rolige, at han ogsaa fik Stunder til at se sig om efter en Danserinde til Fruens faderlige Ven, den gamle Konferensraad Carstens, som foruden meget andet ogsaa var Medlem af Teaterdirektionen. Det var dog et Hverv, der ikke lod sig udføre i Dresden, hvor man paa det Tidspunkt ingen Ballet havde, men Rosencrone forsøgte at skaffe Damen fra Mannheim³). Den eneste oprivende Tildragelse under Dresdeneropholdet var Halvbroderens Død, der vel var et smerteligt Tab, men ogsaa betød en stor Rigdomsforøgelse for det unge Diplomatpar. Hans Christopher Rosen-

crone, som var avanceret til Konferensraad, døde den 8. November 1774 paa Gunderupgaard, og Marcus Gerhard arvede hans betydelige Jordegods¹).

I 1776 overtog Rosencrone sin sidste Gesandtpost, idet han fra Sachsen forflyttedes til Prøjsen; han havde selv ytret Ønske derom, og A. P. Bernstorff, der nu var Udenrigsminister, havde føjet ham. Dog tilstod Bernstorff overfor Ditl. Reventlow, at han ikke helt havde været Herre over Valget. Der havde altsaa været andre Kræfter i Virksomhed til Gunst for ham — hvilke, er det ikke vanskeligt at gætte. Men iøvrigt havde Bernstorff ikke noget imod at se Rosencrone sat paa denne Post, thi ligesom Onkelen betragtede han ham som en brugbar Mand; han har ikke noget stort Vingefang (il n'est rien moins qu'un aigle), udtalte Bernstorff, men han mangler hverken Nidkærhed eller Flid²).

Allerede i Februar Maaned var det afgjort, at Rosencrone skulde til Prøjsen, men først ud paa Efteraaret overtog han Embedet. Den 5. Juli 1776 rappelleredes han fra Dresden, midt i Septbr. var han installeret i Berlin³). De fire Aar, Rosencrone var knyttet til Berlinerhoffet, blev ogsaa rolige Aar og hans lykkeligste som Diplomat. Dansk Udenrigspolitik havde i disse Aar Ærinde andet Steds, dels i Forholdet til Rusland og Sverig, hvor det gjaldt om at holde Venskabet med Rusland vedlige til Værn mod Gustav III, der navnlig efter det holstenske Mageskifte saa med umilde Øjne paa den dansk-norske Stat, dels i Forholdet til England, hvis Optræden under den nordamerikanske Frihedskrig gjorde de neutrale Magters Stilling vanskelig. Reelt betød Prøjsen kun lidet i dansk Udenrigspolitik paa dette Tidspunkt, derimod bestod et nært og venskabeligt Forhold mellem Hofjerne i Berlin og København under Enkedronning Juliane Maries og Guldbergs Styre. Enkedronningen var Svigerinde

til Frederik den Store, Rosencrone gennem sin Svigerfader nær knyttet til Hoffet og Guldberg — det var kun naturligt, at han havde en høj Stjerne ved det nært beslægtede prøjsiske Hof. Rosencrone var dertil en Mand af naturlig Elskværdighed, redelig og paalidelig i sin Færd og let at komme ud af det med — ikke udæskende i nogen Maade; ogsaa hans unge Hustru var en indtagende Dame, der stod højt i Dronningens Gunst og var nær knyttet til den ældste af de prøjsiske Prinsesser, Kongens purunge Broderdatter, som Juliane Marie nærrede Planer om at faa Kronprins Frederik formælet med¹⁾. Forholdet til Frederik den Store og Dronning Elisabeth var det bedst mulige, og da Rosencrone blev hjemkaldt, udtalte Monarkerne sig i smigrende Udtryk; det var med Sorg, man mistede ham i Berlin, som Kongen skrev i et Privatbrev til sin Svigerinde²⁾.

I 1780, sent paa Aaret, blev han nemlig rappelleret. Bernstorff styrtedes i Novbr. paa Særtraktaten med England, og Rosencrone blev udset til at indtage hans Plads som Udenrigsminister. Ytringer i Breve, vekslede inden for den tyske Kreds, gaar ud paa, at Rosencrone allerede Vinteren forud var bestemt til Bernstorffs Efterfølger, men hvor meget der ligger til Grund for disse Rygter, faar staa hen; at han selv skulde have brovtet deraf³⁾, er imidlertid ganske urimeligt — det var overhovedet ikke den stilfærdige Rosencrones Sag at brovte. Om Frederik den Stores Indflydelse svirrede ligeledes mange Rygter. Vist er det, at Juliane Marie allerede 11. Novbr., endnu før Bernstorff havde faaet Ordre om at søge sin Afsked, meddelte sin Svoger hans Fald og Rosencrones Ophøjelse, og at Arveprinsen ved en egenhændig Skrivelse af samme Dato hjemkaldte ham fra Berlin⁴⁾. Da Valget var truffet, udtalte Kongen af Prøjsen aabent, at Bernstorffs Fjernelse var et virksomt Middel for Bevarelsen af det gode Forhold til Rusland, og det er sikkert, at han i

hvert Fald ikke ansaa Rosencrone for uskikket til at træde i Bernstorffs Sted¹⁾). Kongen haabede, som han skrev til Rosencrone, at han i sit nye Embede maatte finde nye Veje til at opretholde og underbygge den lykkelige Forstaaelse mellem de to Hoffer²⁾).

Dorothea Biehl understreger Prøjserkongens Indflydelse meget stærkt. »Enhver fornuftig«, siger hun, »følede en sand Misfornøjelse over at se saa ung en Mand som Baron Rosencrone, der aldrig havde haft Lejlighed til at vise sit Pund, om han endog havde været betroet noget, at sættes til en saa vigtig Post som Minister for de udenlandske Sager, uden nogen anden Fortjeneste end Kongen af Prøjsens Rekommodation, en Ting, der hos en viis Regering havde været nok til at udelukke ham fra den, om han end havde besat alle mulige udkrævende Fortjenester og Indsigter; siden man kunde være vis paa, at Kongen af Prøjsen ikke gjorde det uden han var fuldkommen overbevist om, at Baronen enten ikke var i Stand til at kigge ham i Kortet eller og stod saaledes med ham, at han i alle Begivenheder kunde faa sine Ønsker og Hensigter opfyldte«³⁾).

Trods Malicen i Jomfru Biehls Udtalelser er der sund Sans i hendes Dom om Rosencrones Adkomst til det høje Embede. Kun naar man ser Sagen fra Hoffets og Guldbergs Synspunkt, kun naar man holder sig for Øje den Strid om Magten, der var Bernstorff og det Guldbergske Styre imellem, bliver der Mening i at sætte en Personlighed som Rosencrone i Stedet for en Statsmand af Bernstorffs Rang.

Naar Edv. Holm konstaterer, at Rosencrone var den første Nordmand, der beklædte en Statsministerstilling i den dansk-norske Stat, og opfatter hans Udnævnelse som et Skridt i den stedse stigende Ligestilling mellem Danske og Nordmænd⁴⁾, saa er det en Opfattelse, der næppe har nogen Grund i Virkeligheden. Rosencrone var netop saa meget

Nordmand som Faderen var Islænder — og ikke mere. Han var født i Bergen, det er sandt, men var i sin Ungdom nærmest Jyde og i sin Manddom mest af alt Kosmopolit. Intet lader formode, at han talte Norsk; hans Breve viser, at han ikke skrev særlig godt Dansk, men lettest og mest utvungent bevægede sig i Fransken. Fransk elskede han¹⁾. Var han ikke nogen betydelig Personlighed og havde han ikke særlig udmærket sig, saa var det dog gamle Bernstorff, en Mand, som havde et skarpt Øje for unge Talenter, der oprindeligt havde trukket ham frem. Men det var Uret mod ham at stille ham paa Statens mest udsatte Post — saa vidt rakte hans Evner ikke.

Under de forhaandenværende Forhold maatte Valget imidlertid, næsten med Nødvendighed, falde paa ham. Som Hielmstiernes Svigersøn stod han Hoffet og Guldberg nær, han hørte til den danske Kreds, der sluttede sig til Indfødsrettens Talsmand. Man vilde uden om Bernstorff, og i Kredsen var ikke mange Emner at vælge imellem, naar det gjaldt Udenrigsstyret. Rosencrone havde gennemgaaet en lang diplomatisk Skole, havde reusseret ved Berlinerhoffet, der i Øjeblikket stod det danske nærmest — Rosencrone maatte være Manden. Dertil kom, at han var en medgørlig Mand, som vilde finde sig i Guldbergs Overhøjhed. Thi Guldberg vilde føre sin egen Politik og styre den Kurs, ogsaa i den ydre Politik, som han ansaa for den rette; han lod ikke Bernstorff falde for at faa en lige saa selvstændig og handlekraftig Personlighed i Stedet.

Man kan sige, at denne Rosencrones Eftergivenhed — som Guldberg utvivlsomt regnede med — ikke var nogen klædelig Egenskab, men man kan ikke med Rette lægge ham den til Last. Ogsaa i vore Dage maa en Fagminister underordne sig Systemets eller Partiets politiske Linje, og Guldberg var Premierminister de facto, om end ikke de jure. Fejlen laa

i Systemet, i den eensidige Tilsnigelse af Magten, som det indebar.

Det er lidt vanskeligt at faa klart Overskue over, hvem der var Statsministre og hvem der sad i Gehejmestatsraadet under det Guldbergske Styre, men det er for saa vidt ogsaa mindre vigtigt, da Statsraadets Myndighed i Aarene 1780-84 mindskedes med rivende Hast. Bernstorff var ved sin Afgang Medlem af Statsraadet, Rosencrone blev det ikke ved sin Tiltræden; han blev Minister for det udenlandske Departement (4. Decbr. 1780) med Forpligtelse til at »bivaane« Statsraadet under de udenrigske Sager — men ikke andre — og fik samtidig Gehejmeraadstitlen. I Statsraadet sad paa det Tidspunkt kun den gamle Otto Thott, Schack-Rathlou, General Eickstedt og Arveprinsen; end ikke Guldberg var Medlem. Rimeligvis har denne Ordning givet Guldberg større Handlefrihed, han var ikke saa stærkt bundet af Statsraadet, naar han selv stod uden for. Knap to Aar efter ophøjedes Rosencrone til Statsminister (4. Septbr. 1782), men havde stadig kun delvis Sæde i Gehejmestatsraadet. I nogle Optegnelser om sin Karriere, han har efterladt sig¹⁾, hævder han, at han »frabad« sig den med Statsminister-Værdigheden forbundne Rang og tillige Forpligtelsen til at bivaane Statsraadet i indenlandske Sager; men om hans Udsagn dækker Forholdet, om det virkelig var frivilligt og efter eget Ønske han tog disse Forbehold, er vanskeligt at svare paa. Urimeeligt er det dog ikke, at han i Forstaaelsen af sin Begrænsning ogsaa ønskede at begrænse sin Myndighed. Han var maaske nok ærgerrig, men ikke uden Klogskab. At han snart efter blev Medlem af Skatkammeret (30. Oktbr. 1782) og næste Aar af Overbankdirektionen (27. Aug. 1783)²⁾ betød næppe, at han fik, eller ønskede at faa, nogen særlig Indflydelse paa det indre Styre — det var nærmest hvad man i vore Dage kalder »Ben«. At han ophøjedes i Grevestanden

(9. Decbr. 1783) forandrede naturligvis heller ikke hans Magtstilling¹⁾. Først otte Dage før sin Afsked fik han Rang med de øvrige Statsministre og normalt Sæde i Statsraadet. Det skete ved et af Arveprinsen udfærdiget og af Kongen underskrevet Reskript af 6. April 1784, hvori det tilkendegaves ham, »at Vi gerne ser, at Du herefter bivaaner Statsraadets Forsamlinger, naar Dine Forretninger det tillader, især naar Sager forekomme, som røre Dit Departement og Vore Penge-Sager«²⁾. Og samme Dag indtraadte Guldberg.

Rosencrones Virksomhed som Udenrigsminister bragte hverken Sejre eller Nederlag af afgørende Betydning. Orienteringen mod Rusland, der i den ydre Politik var Guldbergs Kongstanke, og det Punkt, hvori hans Syn paa Forholdene stærkest afveg fra Bernstorffs, viste sig foreløbig heldbringende, idet Gustav III's planlagte Angreb paa Danmark 1783 derved forhindredes. Ellers var det navnlig handelspolitiske Forhold, Rosencrone fik med at gøre. En Handelstraktat med Rusland afsluttedes 1782³⁾, og den tilspidsede Situation under Frihedskrigen og den væbnede Neutralitet, som i saa høj Grad berørte Danmarks Søhandel, gav iøvrigt Udenrigsministeren fuldt op at gøre. De løbende daglige Forretninger krævede hans hele Arbejdskraft. »Sandheden byder at sige«, hedder det i et Mindeskript over ham, rimeligvis forfattet af Lavrids Engelstoft⁴⁾, »at Greven selv dikterede alle sine Depecher, at hans Arbejdsomhed var utrættelig og at han ofte under Embedsforretninger tilbragte vaagne Nætter, for at den kommende Dag ikke skulde finde noget Arbejde ufuldført. Den største Orden og Nøjagtighed herskede i hans offentlige som i hans private Liv; derfor kunde han Dagen efter at være fratruadt sine Embeder aflevere alt i den mest fuldendte Stand«.

I Forholdet til de fremmede Gesandter kunde han have Vanskelighed ved at hævde sig — han besad ikke den Myn-

dighed og haarde Haand, der undertiden skulde til. Med den russiske Afsending, Baron Carl v. Sacken, kom det i Foraaret 1783 til et skarpt Sammenstød, som nær havde faaet skæbnesvangre Følger. Russeren var en selvbevidst Herre, der en Gang over for Schack-Rathlou havde udtalt, at Rusland var et stort Land, Danmark kun et lille, og fra første Færd havde han betragtet Rosencrone som en Mand, han ingen Agtelse skyldte¹⁾. Det odiøse Oprin refereres paa forskellig Maade. I et Brev til Ditl. Reventlow fortæller Bernstorff, at det var i et Selskab hos Schack-Rathlou, at Rosencrone efter en bevæget Ordveksel endte med en Bemærkning om, at Sacken vist glemte, at han talte med en af Kongens Ministre, og at han var sikker paa, at Schumacher (den danske Gesandt i Petersborg) ikke talte saaledes til Grev Ostermann (den russiske Vicekansler); hvortil Sacken uforskammet svarede, at *han* heller ikke var Schumacher og ikke talte med Grev Ostermann²⁾. Bernstorff sad den Gang paa Borstel i Holsten og havde Historien fra sine Referenter i København. Noget anderledes udtaler Guldberg sig i et Brev til Schumacher, hvori han meddeler ham Sagens Sammenhæng; Guldberg stod jo Rosencrone langt nærmere og havde sikkert afæsket ham en Forklaring. »Jeg forsikrer Dem, min Ven«, skriver han til Schumacher, »at den Sindighed, som Rosencrone viste, havde jeg aldrig haft, og havde Sacken kneppet med Fingrene for min Næse og spurgt: est-ce ainsi que Vous repondés au Ministre de la Russie? Allés porter des plaintes sur moi, elles s'en iront en fumée, comme celles que Vous portâtes dernièrement à ma Cour. Havde han saa svart mig og saa behandlet mig, jeg ved ikke hvad Enden havde blevet. Rosencrone tog vist det bedste Parti, det nemlig at spørge ham med samme Gestus, om det var den, han brugte, naar han trakterede om Affærer, hvorpaa Sagen endtes«³⁾. Denne Fremstilling giver et troværdigt Bil-

lede af den besindige Rosencrone, der i videst mulig Omfang gjorde gode Miner til slet Spil over for en Afsending fra en allieret Magt, som Guldberg og hans Parti satte alt ind paa at staa sig godt med. Men Sacken gik videre, truede med at skulle jage Rosencrone fra Embedet og gjorde Forestillinger ved sit Hof om hans Afskedigelse. Slig en Behandling oprørte Guldberg; »skulde en dansk Statsminister danse fra sin Post«, udtalte han, »naar en russisk Envoyé ej maatte beegne ham med Grovhed, saa Farvel Fædreneland; men dertil er vi endnu ikke kommen og aldrig skal komme«. Schumacher fik Ordre om ikke at røre ved Sagen, men oppebie den russiske Kejserindes egne Foranstaltninger. Og Sacken trak det korte Straa. Snart efter blev han hjemkaldt paa Orlov og gled stille ud af Sagaen¹⁾.

Forholdet til de danske Gesandter i Udlandet var godt, kun i enkelte Tilfælde var der nogen Gnidning. Udsendingen i Madrid Cai Fred. Reventlow, der som Søn af Ditl. Reventlow stod Bernstorff nær, lagde ikke Skjul paa, at han saa Udenrigsministeren over Hovedet, bl. a. stiledede han nogle Depecher direkte til Kongen — et udfordrende Brud paa den tjenstlige Forretningsorden²⁾. Ogsaa i dette Tilfælde optraadte Rosencrone eftergivende. Ellers stod han sig godt med sine Gesandter, og da han 1784 notificerede sin Afsked, modtog han mange velvillige og taknemmelige Udtalelser for Samarbejdet³⁾.

Der faldt naturligvis nedsættende Ytringer om Rosencrone i hans Ministertid. Hans Afhængighed af Guldberg var ikke vanskelig at faa Øje paa, Manden selv var ingen Molok, man frygtede at røre ved. Men det blev kun til Skumlerier i det skjulte — hans Retsind og Uegennytte var der intet at sige paa. Det var en ganske malplaceret Ytring, den unge femtenaarige Kronprins en Gang paa Fredensborg lod falde over for Statsministerens Hustru, at hendes Mand vel mod-

tog artige Presenter af Generalmajor Classen, den bekendte Industrimagnat, der havde Ord for at have sine Garn ude overalt i de højeste Kredse¹⁾ — en Insinuation, der var ganske virkningsløs over for en Mand som Rosencrone.

Navnlig den tyske Kreds havde et Horn i Siden paa ham som paa alle de andre i den modsatte Lejr — disse Opkomlinger, disse borgerlig fødte roturiers. Den tyske Kreds følte sig som Overklassen, hvem Statens højeste Embeder rettelig burde tilfalde.

Bernstorff selv indtog en værdig Stilling i Nederlaget. Umiddelbart efter sin Afsked gav han Rosencrone Underretning derom i en egenhændig Billet (af 14. Novbr. 1780), og det var tilsyneladende en skattet Medarbejder, han tog Afsked med²⁾. Endnu vidste han næppe, at det var hans Efterfølger, men heller ikke siden var der aabent Fjendskab mellem dem. Han overlod Rosencrone sit Palæ i Frederiksstaden, for at denne kunde bo standsmæssigt som Udenrigsminister, og gav ham Brugsret over Onkelens efterladte Bibliotek, der henstod i Huset. Bernstorff var baade en fornuftig Mand, hvem det ikke kunde skade, at en i alle Maader hensynsfuld Medbejler færdedes i hans Sale og omgikkes hans Bøger; og tillige en praktisk Mand, der heller indkasserede en betydelig aarlig Lejeafgift end lod Palæet staa tomt, naar han selv forlod Hovedstaden³⁾.

Men Bernstorff saa derfor ikke med velvillige Øjne paa sin Eftermand, Mistilliden til ham søgte han ikke at dølge. Bernstorff havde foruden sine sjældne Statsmandsevner mange udmærkede Egenskaber, men unægtelig ogsaa en Svaghed for at tale nedsættende om dem, der havde Magten uden om ham — ganske i Modsætning til Guldberg. Under Struensees Styre som under Guldbergs holdt Bernstorff og hans Venner sig nøje underrettet om alt, hvad der gik for sig, og kommenterede det omhyggeligt i deres livlige Brevveksel.

Det var sjældent velvillige, undertiden ogsaa uretfærdige Domme, der fældedes. Bernstorff havde ikke noget imod at se det Guldbergske Styre kørt i Grøften, og Ledelsen af de udenrigske Anliggender fulgte han med ærgerlig Mistro. I Begyndelsen af 1783 opholdt han sig paa et af sine hannoverske Familiegodser og havde her faaet Efterretninger fra København om, at Schack-Rathlou, Moltke og Stemann — de to sidste var bleven Ministre efter Rosencrone — skulde have stillet sig i Opposition til Guldberg. »Det synes«, skrev han til Ditl. Reventlow, »at Guldberg nu kun regner med Rosencrone, hvad der giver denne en forbigaaende Indflydelse, som ellers hverken er mulig eller naturlig⁽¹⁾. Han gav gerne sin Efterfølger et venligt Æselsspark, hvor han kunde komme afsted med det. Snart efter kom han tilbage til det samme Emne. »Misfornøjelsen vedbliver at være almindelig«, skriver han i et andet Brev, »Stemann er den mest hadede Statsmand, Rosencrone den mest foragtede⁽²⁾. Og da der ud paa Efteraaret er sket Forandringer i Bankens Direktion, hvorved bl. a. Schimmelmänn er sat ud og to af Statsministrene sat ind i Stedet, erklærer Bernstorff, at det er mærkeligt, at man har kunnet finde Ministre, der paa et saa kritisk Tidspunkt — Seddelmasse og Udlaan var steget til en foruroligende Højde — er villige til at staa inde for den vaklende Kredit. Ukendskab med Faren er imidlertid en kraftig Støtte for Modet, skriver han med bidende Haan; jeg føler, at Modet vilde have svigtet mig; Eickstedt er frygtløs, men jeg havde ikke troet, at Rosencrone ogsaa var det⁽³⁾. — Den Ringeagt, Bernstorff viste Rosencrone som Statsminister, staar i en lidt ejendommelig Modstrid med den Omstændighed, at Bernstorff i Sommeren 1780, da han endnu selv havde Magten, tilbød Rosencrone Posten som Gesandt ved det russiske Hof — paa det Tidspunkt vel nok den vanskeligste inden for Diplomatiets. Men Rosencrone vilde ikke⁽⁴⁾.

Bernstorff var spottende og overlegen i sine Udtalelser, men saglig og ikke ondsindet. Var *han* moderat, saa var der imidlertid andre, som ikke var det. F. Eks. Ludvig Reventlow, der i et Brev til Søsteren Louise Stolberg¹⁾ fra de nærmeste Dage efter Rosencrones Udnævnelse giver sine Følelser frit Løb. Rosencrone har ikke blot lejet Bernstorffs Hus og købt hans Vogn — skriver han — han vil ogsaa gerne have hans Tjenerskab. Han vil pynte sig med smukke Fjer, men glemmer hvem han er. Det har krænket Brevskriveren at vide Rosencrone i dette Hus, men Christian (det er Broderen Chr. Dittl. Reventlow) finder det netop herligt, da Bernstorff saa er sikker paa at finde det tomt, naar han kommer igen. Det er mærkeligt, at den nye Minister ikke frygter for en Sammenligning, at han ikke stræber efter at mindske det odiøse i Situationen. Enhver retskaffen Natur maa nødvendigvis føle Tabet af Bernstorff dobbelt tungt, hans Blod maa komme i Kog, naar han ser en Rosencrone der, hvor Bernstorff før spredte Lykke og Velsignelse. Vil ikke enhver udbryde: Se Gøglerens Søskendebarn (der Neffe des Gauklers), hvor han pynter sig og puster sig op i den fremmede Glans, som han kun kaster Skygge paa!

Saaledes var Tankegangen inden for den tyske Kred. Rosencrones — fra Højadelens Synspunkt — obscure Herkomst var velegnet til slige Skumlerier, og ikke mindre hans Slægtskab med »Gøgleren« eller — som U. A. Holstein udtrykker sig i sine Memoirer — »den berømte Pjerrot paa det Danske Teater«²⁾. Dermed sigtedes til Aktøren Gert Londemann, den indsigtfulde Fortolker af Holberg og Molière paa den under Frederik den Femte genoprettede danske Skueplads. Naturligvis forstod man ikke at vurdere saadan Fortjeneste, og mindst i de tyske Kredse, rent bortset fra, at Scenens Børn efter Datidens Tænkemaade tilhørte en Pariakaste. Londemann var iøvrigt død flere Aar, forinden hans Næst-

søskendebarn blev Minister, og der er intet Tegn til, at de har haft nogen Forbindelse med hinanden. Diplomaten Rosenchrone var paa dette Punkt næppe anderledes tænkende end sin Samtid og skøttede sikkert ikke om at genopfriske Familieskabet. For Resten havde Forbindelsen mellem de to Fætre — Biskop Londemann og Aktørens Fader, Præsten Mag. Lavrids Gertsen Londemann i Smidstrup — været afbrudt i mange Aar¹). Der var ikke Avind mellem dem, ikke heller Standshovmod fra Biskoppens Side, deres Veje var blot skiltes — den ene sad paa Ribekanten, den anden levede langt derfra, i det vestenfjeldske Norge, og Biskoppen søgte Aaret før sin Død atter at knytte Traaden²).

Disse Udtalelser faldt i det skjulte, i Modpartiets Lejr, Mand og Mand imellem. Offentlighed i Statsstyret hørte ikke Tiden til — udadtil var Grev Rosenchrone Hans Majestæts Statsminister, klog og vis saa længe han stod for Styret. Og da han fjernedes, bøjede han sig villigt under den ny Tingenes Orden.

Han var ophøjet med Guldberg og delte Guldbergs Lod i det bekendte Statsraadmøde den 14. April 1784, da den unge Kronprins Frederik, ledet af besindige Mænd, gjorde Ende paa Kabinetsregeringen og genoprettede Enevældens hævdvundne og prøvede Kollegialstyre. Det blev en let og ublodig Statsomvæltning — der blev ikke Brug for den Arrestordre, man for alle Tilfældes Skyld havde sikret sig; den bar Kongens Underskrift og Kronprinsens Paraf, men fik aldrig den fornødne Dato³). Bortset fra nogle smaa Skærmydsler mellem Kronprinsen og hans Onkel Arveprinsen forløb alt i Stilhed; den sindssyge Konge flygtede skyndsomt til sine Værelser, da han havde gjort sin Pligt, Ofrene, de tre nye Statsraadsmedlemmer, Guldberg, Rosenchrone og Steermann, — som skulde være taget i Ed — og Grev J. G. Moltke lod sig slagte uden at kny⁴). Næste Dag indgav de efter Or-

dre deres Ansøgninger om Afsked. Rosencrones var værdig, uden Klynk eller Klage; han bad sig fritaget for de ham betroede Embeder, »til hvilke det har behaget Eders Majestæt af allerhøjstegen Bevægelse at kalde mig, og udi hvilke mit eneste Formaal har været efter mit bedste Skønnende i alle Tilfælde at fremme Eders Majestæts og mit Fædrelands Interesse«¹⁾. Med andre Ord: I har selv haft Bud efter mig, jeg har gjort, hvad jeg formaaede, og jeg gaar, naar I ønsker det.

Samme Dag, 15. April 1784, forelaa hans officielle Afsked, og fire Dage efter tillagdes der ham en Pension af 2500 Rdr. aarlig²⁾. Rosencrone var entlediget »i Naade«.

III

EFTER sin Afgang som Statsminister traadte Rosencrone ikke mere i Statens Tjeneste, Resten af Livet var han Privatmand. De andre faldne Storheder fik indflydelsesrige og vel aflagte Embeder, Rosencrone nærede ingen Tilbøjeligheder i den Retning — han havde faaet nok af Statstjenesten efter den bratte Vending det tog. Der var ogsaa den Forskel paa ham og de andre, at han ikke trængte til et Embedes Indtægter, han og hans Hustru havde Overflod paa materielle Goder.

Flere Generationers opsparede Rigdomme samledes efterhaanden paa deres Hænder. Den islandske Købmand Niels Hendriksen havde lagt Grunden til en Formue, som Sønnen Henrik Hielmstjerne havde øget ved sin Giftermaals-Forbindelse med en af Nordjyllands rigeste Slægter; efter den gamle Gehejmeraadinde Hielmstiernes Død arvede Datteren det hele. En anden Formue var i et langt Liv og uden Skrupler ophobet af Biskop Londemann, Digter-Teologen med det finansielle Blik, og gik for største Delen til hans to Sønner; den ældste forvaltede sin Andel saa vel, at han mangedoblet kunde efterlade den til sin yngre Halvbroder. Alle havde de samlet, der havde ingen været til at sprede, Formuerne var ikke blot bevaret, de var vokset paa deres Vej frem i Tiden. Og disse Rigdomskilder havde forenet deres Løb, havde samlet sig i en bred Guldstrøm, der endelig havde lagt sig til Hvile i det barnløse Ægtepars Skød.

Rigdommene var skabt ad forskellig Vej, ved oversøisk Købmandsskab, ved indbringende jydsk Studehandel og ved Udbyttet af næsten et Dusin Herregaarde og Tusinder Tønder Hartkorn. I Modsætning til Svigerfaderen, der hastig

Rosencrone

(Tegning)

realiserede det Jordegods, han arvede efter sin Fader og fik med sin Hustru, beholdt Grev Rosencrone i en Aarrække sine Gaarde i Jylland. Ganske vist bortskødede han 1775 Herningholm og Schaafhus, men Ejendommene var alle-

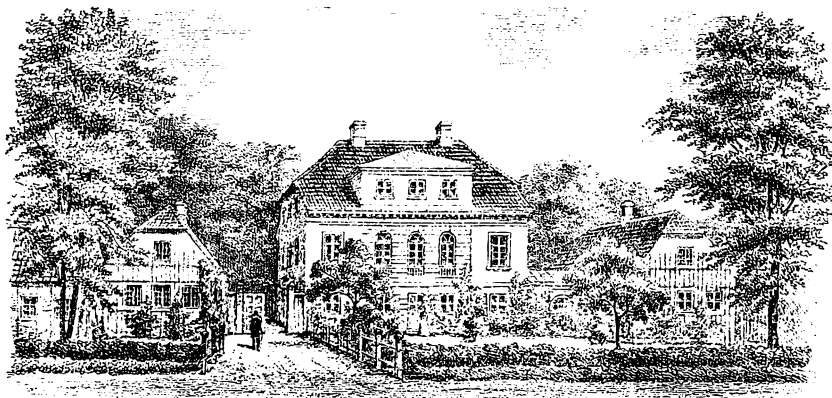
*Alf Profencrone
fød Wiilmskeine.*
(Tegning)

rede afhændet af Halvbroderen før dennes Død — der manglede kun Skøde¹). De andre beholdt han indtil han var i en Alder, da han helst var fri for de Bryderier, det fjerne Jordegods maatte skaffe ham. Først 1793 solgte han Gun-

derupgaard, derefter 1799 Nøragergaard og Testrupgaard, endelig Aar 1800 Børglum. For Nøragergaard og Testrup fik han en Tønde Guld, for Børglum næppe mindre¹⁾. Siden ejede Grev Rosencrone ingen anden Landejendom i Danmark end det smagfulde og smukt beliggende Lyststed »Sommerlyst« i Frederiksberg Alle, en Ejendom med herskabelige Bygninger og stor Have, kendt af alle Hovedstadens Indvaanere.

Paa sine jyske Godser havde Rosencrone hyppigt opholdt sig om Sommeren, paa Rosendal derimod kom han næsten aldrig. Rosendal kunde han ikke sælge, men nærede ikke heller Ønske derom. Thi det var den Besiddelse, der gav hans sociale Stilling Baggrund. Han havde faaet udvirket en kgl. Bevilling (af 29. Decbr. 1779), hvorved Rosendal ligesom forud i Rosenkrantzernes Tid fik Navn af Baroni²⁾, og opnaaede senere, at Arvingerne i Sidelinjen, naar de kom i Besiddelse af Baroniet, ogsaa var berettigede til at føre Titel af Baroner (kgl. Bevilling af 21. April 1809)³⁾. Da han døde barnløs, ligesom Halvbroderen før ham, gik Rosendal straks over i Sidelinjen; Sønesønnen af Biskop Londemanns næstældste Datter, Chr. Hendrich Hoff, blev Successor, baroniseredes og antog Navnet Hoff-Rosencrone. Den ældste Datter, Fru Duchers ældste Søn havde tabt Successionsretten — hvoraf ses, at den gamle Biskops Paa-tydende nøje blev fulgt. Rosendal mistede iøvrigt sine Rettigheder som Friherskab ved norsk Lov af 1. Aug. 1821 og er siden kaldt Stamhus. I Overensstemmelse med Ægteparrets testamentariske Dispositioner oppebar den nye Successor, saa længe han levede, foruden Stamhusets Indtægter en aarlig Apanage af 1000 Rdr. af Enkegrevinde Rosencrone⁴⁾. Endnu yder Stiftelsen en aarlig Sum til Rosendals Besidder.

Baade Grev Rosencrone og hans Hustru saa stort paa Penge — de havde Forstaaelse af de Forpligtelser, der fulgte

SOMMERLYST

(Stentryk)

med Rigdommen. De var — for at bruge et af Datidens Yndlingsudtryk — »ædle« Mennesker, og de havde — for at bruge et andet — »Borgersind«. Trods Grevekronen var de borgerlige og havde Borgersind. Hustruen var maaske mere vidtskuende end Manden, ogsaa mere begavet. Men Rosencrone selv var ingen ubetydelig Personlighed, og han vidste at gøre sit Otium frugtbringende. Han var meget belæst og videnskabelig interesseret, ikke nogen Lærd eller Videnskabsmand i Ordets egentlige Forstand, men gjaldt for en Mand af Smag og gode Kundskaber, særlig i Historie, i Statsvidenskab og i den i hin Tid stærkt yndede Moralfilosofi. Hustruen var en varmtfølende Kvinde med udpræget Samfundsfølelse.

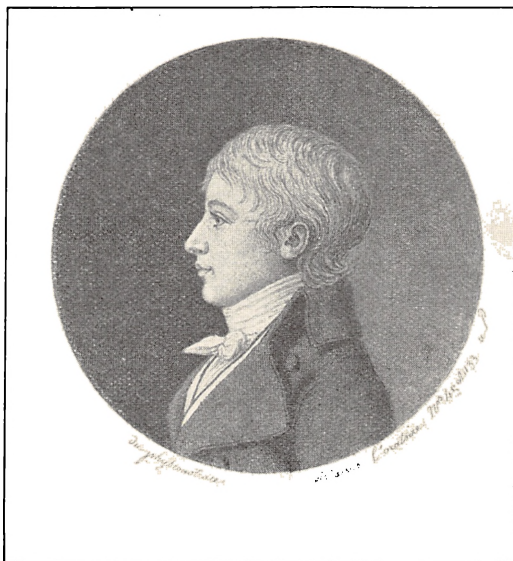
Grev Rosencrone hørte til sin Tids store Mæcener, kappedes med Joh. Bülow paa Sanderumgaard og overgik ham. Han understøttede unge Talenter og gav med rund Haand til almene, især videnskabelige Formaal — han var »Almenvellet«s Mand, hvem man sjælden forgæves henvendte sig

til. Ikke heller ufølsom for Udmærkelser. Naar en Række Selskaber knyttede ham til sig som Medlem eller Æresmedlem, var det ikke mindst hans Gavmildhed, man trak Veksler paa. Han var klog nok til at forstaa det, men blev alligevel med Alderen mere ærgerrig.

Blandt de unge, han tog sig af, var der i hvert Fald een, der naaede frem til en anset Stilling. Det var Historikeren Lavrids Engelstoft. Han var Præstesøn fra Gislum, Nabo-sognet til Durup, hvori Nøragergaard laa. Rosencrones ældre Halvbroder havde sin Del i, at Faderen fik Præstekal-det, Rosencrones første Huslærer, Præsten Zahrtmann, hørte til Barndomshjemmets Omgangskreds, og Rosencrone over-tog netop Nøragergaard i det Aar, Engelstoft blev født. Som Student kom han i Rosencrones Hus ved Frederiksholms Kan-al, mens den gamle Gehejmeraadinde Hielmstjerne endnu levede, og fra dets Vinduer saa han 1795 den Bydel blive lagt i Aske, hvor Raadmand Niels Hendriksen oprindeligt havde haft sin Gaard¹⁾. Paa sin store Udenlandsrejse 1797-1800 støt-tedes Engelstoft af Grev Rosencrone, hvem han holdt under-rettet om sine Oplevelser i livlige Breve²⁾. Efter Hjemkom-sten var han nær knyttet til og meget skattet af det aldrende Ægtepar. Efter Grevens Død blev han Agnete Rosencrones Lavværg, fik megen Indflydelse paa Dispositionerne over den store Formue og førte som Executor testamenti Ægte-parrets Planer ud i Livet.

Rosencrone var Medlem af begge Rigers Videnskabs-Sel-skaber og hædredes med Enevældens højeste Udmærkelser. Da det Norske Videnskabers Selskab i Trondhjem 1786 op-tog ham i sin Midte som en »af sine dybe Indsigter i Viden-skaberne og vigtige Tjenester mod Staten og Fædrelandet berømmelig Herre«, havde man imidlertid sine Tanker der-med. Den over hele Norge bekendte lærde Præst, Niels Hertz-berg, som Videnskabsselskabet gerne vilde støtte, havde truf-

UNGDOMSBILLEDE AF ENGELSTOFT

(Stukket af Chrétien i Paris)

fet Overenskomst med Prof. Riese om Overtagelsen af Kvindherreds Præstegæld, men dertil udfordredes Grev Rosencrones Kaldsbrev¹). Det opnaede man let, og siden støttede han Videnskabselskabet paa flere Maader. Landhusholdningselskabet gjorde ham til Medlem 1804, af det danske Videnskabernes Selskab blev han Æresmedlem 1810. Rosenchrone var som Gesandt i Berlin bleven hvid Ridder (5. Maj 1777) — paa Kongens Fødselsdag 1809 udnævntes han til Ridder af Elefanten. Aaret forinden var han bleven Gehejme-Konferensraad (16. Septbr. 1808) og fik 23. Maj 1810 Rang i første Rangklasse Nr. 4, ligestillet med Gehejme-Statsministre²) — en Udmærkelse, som kun blev yderst faa særlig udvalgte til Del. Johan Bülow opnaede den en Række Aar efter.

Alle disse Udmærkelser tilfaldt Grev Rosenchrone som den gavmilde Beskytter og Befordrer af Videnskaben han var. Han raadede ikke blot over Pengemidler, han ejede en Skat i Svigerfaderens Samlinger af danske Bøger, Portrætter og Mønter, som efter Gehejmeraadinde Hielmstiernes Død tilfaldt ham og hans Hustru.

Det er disse Samlinger, og især Bogsamlingen, der navnlig har bragt Hielmstiernes Navn til Efterslægten. Hielmstierne var den fødte Samler og var, som paapeget ovenfor, begyndt tidlig. Allerede ved Midten af det attende Aarhundrede havde han den største Samling af danske Portrætter, og han maatte have Hjælp for at holde Rede paa sine Bøger. Jon Erichsen og Benjamin Dass gik ham til Haande med Ordning og Katalogisering, Dass hævdede, at han havde »en skøn Samling af hvad der hører til danske Sager«¹⁾. Om trent et Aarhundrede efter mente Molbech at turde sige, at Hielmstierne havde reddet det sekstende og for en stor Del det syttende Aarhundredes danske Bogforraad fra Undergang²⁾. Hans Samling af danske Bøger blev efterhaanden en national Skat, ikke saa meget ved sin Størrelse — den omfattede ved hans Død kun op mod 10000 Bind — som ved sit Indhold. Det laa ham især paa Sinde at faa bevaret den ældre Litteratur, og her opnaaede hans Samling en Fuldstændighed som ingen anden. Værker, som han kun kunde opdrive i defekt Stand, kompletterede han ved nytrykte Blade, enkelte Palæotyper genfremstillede han fra Ende til anden. Derved gjorde han ikke Litteraturhistorien nogen stor Tjeneste, men det viser hans Iver efter at opnaa Fuldstændighed. Som for Luxdorph gjaldt det for Hielmstierne om at opspore sjældne Bøger, helst i gode og smukke Eksemplarer, og mangt et Unikum, der ellers vilde være tabt, er bevaret i hans Samling³⁾. Selv regnede han, at den havde kostet ham mere end 10000 Rdr.⁴⁾, hvilket var en stor Sum

i hin Tid, men nu om Stunder kan dens Værdi overhovedet ikke udmaales i Penge.

Ved Datterens Giftermaal fik Hielmstierne den Bestemmelse indføjet i Ægtepagten, at alle hans Samlinger af Danica, ikke blot Bøger, ogsaa Malerier og Mønter m. m., skulde bevares som et Fideikommis, der »til evig Tid skulde blive i Familien«; efter hans Død skulde der trykkes »en tilforladelig Catalogus«, Samlingerne skulde forøges, og hvert tiende Aar udsendes et Supplement, »baade paa det, at det kan blive bekendt, hvad der er at finde i disse Samlinger af det ene og det andet, saa og tillige som et offentlig Bevis paa, hvorvidt denne min Vilje og Begæring er efterkommet⁽¹⁾. Han regnede saaledes med at kunne opretholde Samlerinteressen i Slægten. Den ene Del af Bestemmelserne blev omhyggelig efterkommet, idet der kort efter Hielmstiernes Død, i Aarene 1782-86, udkom et smukt udstyret Katalog, i tre mægtige Kvartbind, hvoraf de to indeholdt Bøgerne, det tredje Medailler, Mønter og Portrætter. Den Gang levede endnu Suhm, og han havde lovet sin afdøde Ven at føre Tilsyn med Udarbejdelsen og forsynede ogsaa Kataloget med Fortaler. Men den anden Del gik i Glemme — Samlingerne blev kun bevarede, ikke forøgede. »Ved at forsømme at anskaffe Kontinuationer og behørig Tilvækst«, skriver Rasmus Nyerup ved Aarhundredskiftet, »deterioreres dette ypperlige Museum Aar for Aar, og vil formodentlig omsider blive udsat for at fortæres af Møl og Støv ligervis som det lignende Institut, Karen Brahes Bibliotek i Odense⁽²⁾).

Saa galt gik det nu ikke. Men Udsigterne for Samlingens Skæbne var ikke de bedste, og Ægtepagtens Bestemmelser kunde overhovedet ikke efterleves saaledes som Hielmstierne havde tænkt sig, da hans Datter ingen Børn fik. Hielmstiernes Slægt vilde uddø med hende, Samlingerne maatte i saa Fald blive et Fideikommis i Rosencrones fjer-

nerne Slægt, som end ikke førte dennes Navn. Dertil kom, at Gaarden ved Frederiksholms Kanal, hvor Biblioteket havde sin Plads i Sidebygningens anden Etage, maatte sælges ved Gehejmerraadinde Hielmstiernes Død, da Svigersønnen flere Aar forinden havde taget Bo i en anden Bydel og i Decbr. 1806 købte sin egen Gaard paa Hjørnet af Amaliegade og St. Annæ Plads¹⁾).

Grev Rosencrone bestemte sig derfor til at afgive Bogsamlingen til det kgl. Bibliotek i Overensstemmelse med sin afdøde Svigermoders sidste Ønske; han mente derved at give Bogsamlingen »en Bestemmelse, som paa anden Maade kunde opfylde Hensigten af et Fideikommis«²⁾. Saaledes kunde han forebygge, at den splittedes, og bevirke, at den stedse kom Videnskaben til Nytte. Da han i Jan. 1807 indviede Kronprinsen i sine Planer, sendte denne ham et egenhændigt Brev fra Hovedkvarteret ved Kiel, hvori han meget naadig bevidnede Grev Rosencrone sin Tak for »de Skrifter«, som vilde være et »vigtigt Tilskud« til det kgl. Bibliotek³⁾. Frederik den Sjette havde jo ikke altid de rammende Udtryk paa rede Haand, men Meningen var god nok. Der kom hurtig Forhandlinger i Gang mellem Grev Rosencrone paa den ene Side, og paa den anden Bibliotekschefen Hertug Frederik Christian af Augustenborg og Overbibliotekaren D. G. Moldenhawer, begge tillige Medlemmer af Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler — som var Datidens Kultusministerium — og ved en kgl. Resolution af 6. Marts 1807 blev Tilbudet officielt modtaget. Der var ikke fra Giverens Side stillet Betingelser for Overdragelsen, men det var en Forudsætning, at Samlingen skulde bevares som en Helhed; yderligere bestemtes i Resolutionen, at den skulde bære Hielmstiernes Navn, og hans Buste opstilles ved den. Rosencrone var lykkelig over den Ære, der vistes Svigerfaderens Minde, og lod straks Engelstoft bestille Busten hos Thorvaldsen i Rom⁴⁾.

DEN ROSENCRONESKE GAARD

(Hjørnестedet til Højre i Billedet; Akvarel af H. G. F. Holm)

Maaske havde Engelstoft i det hele mere Andel i denne Sags Ordning, end hans daværende Stilling som Chef for Universitetsdirektionens Sekretariat maatte medføre.

Medens Rosencrone saaledes paa en meget prisværdig Maade skilte sig ved Bøgerne, beholdt han Malerier, Kobber og Mønter. Men umiddelbart efter hans Død overgik ogsaa disse Samlinger i offentligt Eje (1812). Hans Enke, der var uden Viden paa disse Omraader og havde vanskeligt ved at yde Samlingerne den fornødne Røgt, skænkede Kobberstikkene og de malede Portrætter — af de sidste var der ialt 159 Stk. — til de kgl. Samlinger og overlod Mønter og Medailler til Møntkabinettet for en Sum af ca. 15000 Rdr. Der var Metalværdi for Pengene, alene i Medailler 109 Lod Guld og 1383 Lod Sølv¹).

Over den store Formue var der allerede forinden Rosen-
crones Død disponeret til Fordel for almene Formaal. Han
lagde ikke Skjul derpaa, men lod ikke Detailler komme ud
i Offentligheden. Da det i 1811 var bestemt at grundlægge
et norsk Universitet, rettede Selskabet for Norges Vel en
Henvendelse til ham om at støtte dette Foretagende, og
han svarede med de smukke Ord, at han »ikke vil dølgje at
have fattet den Beslutning efter Evne at virke til den ved
et saadant Universitets Anlæg tilsigtede videnskabelige Kul-
turs videre Udbredelse i mit Fødeland«, men at »Beskaffen-
heden af den Maade, paa hvilken jeg har troet bedst at
kunne fremme Universitetets Tarv med Hensyn til Udvi-
delse af dets Fremtids Ressourcer«, ikke for Tiden taalte
Offentliggørelse¹⁾).

Dispositionerne var trufne paa lang Sigt og allerede gen-
tagne Gange ændret. Idelig blev der tilføjet nye Bestem-
melser, derfor vilde Ægteparret ikke lade dem komme frem
i Lyset. De vilde have frie Hænder saa længe de levede.
Da Hielmstiernes Bibliotek 1807 var overgaaet i offentligt
Eje, oprettede Ægtefællerne Aaret efter *den Hielmstiernsk-
Rosencronske Stiftelse*, som de indsatte til Universalarving
af deres samlede Formue. Det var en Substitut for det Stam-
hus, Henrik Hielmstierne havde paalagt sin Datter og Sviger-
søn at sætte de Arvemidler i, som de fik efter ham og hans
Hustru. Ligesom et Stamhus var Stiftelsen undergivet Re-
geringens Overopsyn og skulde styres af to Direktører, der
enten beklædte eller havde beklædt et »ikke ubetydeligt«
civilt Embede. Stiftelsens første Fundats var af 27. Septbr.
1808 med Tillæg af 10. Maj 1809²⁾, men dens Indhold kendes
ikke i Enkeltheder, den ligger ikke mere i Stiftelsens Arkiv
og blev ikke konfirmeret, da Ægtefællerne havde facultas
testandi. Det er muligt, at Stiftelsens kulturelle Virksomhed
her ikke var saa stærkt betonet eller endnu ikke havde

M. G. ROSENCRONE OG AGNETE HIELMSTIERNE
(Maleri af Jens Juel)

klart fastsatte Retningslinjer, og navnlig kunde der ikke være Tale om Dotationer til et norsk Universitet, da Tanken paa det Tidspunkt ikke var fremme. Men i en Fundats af 9. Novbr. 1811, fra Tiden umiddelbart før Grev Rosencrones Død, var Stiftelsens Virksomhed i det store og hele fastslaaet i Overensstemmelse med dens nuværende Program.

Stiftelsen skulde virke til to Sider. I dens grundlæggende Ide var et kvindeligt og et mandligt Initiativ — et humant betonet Moment og et kulturelt. Det var Agnete Rosencrones varmtfølende Personlighed og hendes Mands videnskabelige Interesse, der begge fik Udtryk. Stiftelsens Formaal var »at lindre uforskyldt Trang, bidrage til lykkelige Ægteskabers Formerelse i Næringsstanden, understøtte fremstræbende uformuende Ungdom, udbrede Kultur og Videnskabelighed samt opmuntre Talenters heldige Udvikling«. Der var tre humane »Klasser« og tre kulturelle. De første skulde 1. understøtte gamle Tjenestefolk, 2. give uformuende Piger Brudeudstyr og 3. hjælpe trængende Enker at opdrage uforsørgede Børn; de tre sidste skulde 4. befordre det under 28. Januar 1809 stiftede kgl. Museums Bestræbelser, 5. bidrage til det norske Universitets gavnlige Indflydelse paa Kulturs og Videnskabeligheds Udbredelse og 6. virke til Fordel for det danske og det norske Videnskabers Selskab samt til Talenters Udvikling blandt Kunstnere og Haandværkere, dels ved Understøttelser, dels ved Præmier for nyttige Opfindelser¹).

Stiftelsens fjerde Klasse var den, der udadtil kom til at give Stiftelsen sit Særpræg, og dens Oprindelse var tillige saa ejendommelig, at den fortjener at belyses nærmere.

Initiativet til den Institution, der 1809 oprettedes i Forbindelse med det kgl. Bibliotek og med et lidt misvisende Navn kaldtes »Museum«, udgik fra Hertug Frederik Christian af Augustenborg. Samtiden var i den Tro, at Ideen

var Moldenhawers; Werlauff hævder det, og Engelstoft taler i et latinsk Brev til Prof. Børge Thorlacius fra Tiden umiddelbart efter Museums Oprettelse om Moldenhawers Fortjeneste af at grunde dette Institut — hoc unum addam, Moldenhaweri meritum de hoc instituto condendo laudibus ejus novum splendorem adjicere. Tanken var for saa vidt ikke ny som en lignende Indretning allerede havde bestaaet i Paris i tyve Aar¹).

Men sit første Udspring synes Museum at have haft fra Hertugen, der jo ogsaa var en Mand med udpræget Sans for Kultur og Videnskabelighed, og ikke blot i Kraft af sin Fødsel og sit Svogerskab til Kongen stod i Spidsen for Universitetsdirektionen. I et Aktstykke af 9. Jan. 1809, rettet til Moldenhawer²), fremhæver han Ønskeligheden af, at det kgl. Biblioteks Haandskriftsamling maa komme Historien til Nytte, og da især Fædrelandets Historie; han udkaster derfor Tanken om, at unge Lærde — »gelehrte Tagelöhner« som han skriver — samler og ordner utrykt Stof og sysselsættes med Udgivelse af, hvad der kan interessere videnskabelige Kredse. Og maaske kunde et saadant Instituts Virksomhed ogsaa udstrækkes til andre Grene af Videnskaben. Det vilde blive en Planteskole for unge Videnskabsmænd, som her ved det »mekaniske« Arbejde kunde oplæres i deres Fag fra Grunden af. En barnløs rig Privatmand, ytrede Hertugen, kunde gøre sig fortjent indtil Udødelighed, om han ydede Midler til et saadant Institut. Hvem han dermed sigtede til, havde Moldenhawer næppe Vanskelighed ved at gætte.

Hvis disse Ideer vandt Moldenhawers Bifald, maatte han, bad Hertugen, udarbejde en detailleret Plan. Den forelaa faa Dage efter, i en Erklæring af 15. Januar³). Den lærde Overbibliotekar, der havde vidt spredte Interesser, udvidede Rammerne, men fastholdt Studiet af Fædrelandets Historie som det væsentlige. Han henviste til Bibliotekets Skatte, der

laa døde hen, først og fremmest Aktstykkerne til Danmarks Historie, dernæst det betydelige videnskabelige Apparat til Middelalderens og de evropæiske Staters Historie, de mange inden- og udenlandske lærde Mænds Efterladenskaber og de orientalske Haandskrifter, hjembragte af Niebuhr — ikke at tale om de sjældne trykte Bøger, som enhver Litterator maatte nære Ønske om at stifte Bekendtskab med. Dette store Materiale gjaldt det om at gøre tilgængeligt for den lærde Verden paa en rationel Maade, og dertil skulde Instituttet tjene. Det skulde indeles i fire Klasser, unge Videnskabsmænd skulde gaa i Gang med Materialets Tilrettelægning, og Resultatet skulde blive en Række Kildepublikationer, hvoraf Aktstykkerne til Danmarks Historie skulde være et væsentligt Led. En bestemt afgrænset Plan maatte her foreskrives for ikke at kolliderede med Danske Selskab i dets tilsvarende Virksomhed.

Hertugen forelagde denne Plan for Kongen og fik Lov til at gøre et Forsøg paa at skaffe de fornødne Midler hos en »vis Mand«. Til Underhandler blev Moldenhawer udset, og Hertugen gav ham en fortrolig Instruks (af 20. Januar)¹⁾. Hertugen undervurderede i nogen Maade samme visse Mands redebonne Iver efter at støtte videnskabelige Formaal og overvurderede paa lignende Vis hans Attraa efter Udmærkelser. Thi han indprentede Moldenhawer, at han for at bevæge ham til en almennyttig Anvendelse af sine Midler — »Glücksgüter« siger Hertugen — baade maatte tage hans Lidenskab for Udmærkelser og Berømmelse og hans ikke mindre lidenskabelige Pengekærhed i Betragtning — en Karakteristik, der træffende kunde have været anvendt paa den visse Mands Fader, men ikke rigtig passende paa Manden selv. Men det var altsaa Hertugens Indtryk.

Moldenhawer skulde saa forelægge ham Planen, henlede

hans Opmærksomhed paa, at der var en Lejlighed til at gøre sig fortjent af Fædrelandet og af Videnskaben, og navnlig, at han derved kunde underbygge Mindet om Svigerfaderen, hvis Bibliotek hidtil havde staaet temmelig ubenyttet hen. Naar han var vundet for Sagen, skulde Moldenhawer rykke frem med Instituttets gradvis stigende Fornødenheder og nævne nogle Pengesummer, et aarligt Bidrag og en fast Legatsum. Det vilde virke kraftigt paa Mandens Forfængelighed, om der kunde stilles ham en »vinderlig ønsket« Dekoration i nær Udsigt, men derom kunde ikke være Tale, thi en Orden tildeltes kun som Belønning, ikke som »Kaufpreis«. Men Moldenhawer kunde stærkt understrege, at et ædelt patriotisk Offer vilde blive kongeligt belønnet. Og han kunde trøstigt love ham en Marmorbuste med Piedestal, udført paa Statens Bekostning og opstillet i Biblioteket¹⁾.

Det gik nu ikke ganske som Hertugen havde ventet — eller rettere, det gik meget lettere. Moldenhawer havde ikke nødig at køre op med Hertugens Batterier af svært Skyts, han vandt en let og afgørende Sejr. Da han udviklede for Grev Rosencrone, hvilken Betydning Instituttet vilde faa for Benyttelsen af Hielmstiernes Samlinger, gik denne straks ind paa Tanken. Moldenhawer ytrede, at Planen i disse Dage var forelagt Kongen og havde vundet hans Bifald — ud derover gjorde han ikke Brug af Hertugens Instruktion. Rosencrone var villig til at yde de nødvendige Ofre, som Moldenhawer anslog til 5-6000 Rdr. aarlig, naar Instituttet kom i fuldt Flor, men foreløbig noget mindre, og tilbød en Sum til dets Grundlæggelse. Kun udbad han sig nogle Ugers Respit for at faa ændret de allerede foreliggende Dispositioner²⁾. Og han ønskede selv med sin Underskrift at billige den Rapport, Moldenhawer sendte Hertugen om sin Mission. Den er dateret 24. Januar 1809 og meddeles her i Originalsproget som det første grundlæggende Dokument for

den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelses videnskabelige Virksomhed:

»Der Allernedigst mir ertheilten Erlaubnisz zufolge habe ich Sr. Excellenz dem Herrn Geheimen-Conferenz-Rath Grafen von Rosencrone die Grund-Ideen des Plans zur Stiftung eines Instituts mitgetheilt, deszen Zweck es sey, talent- und hoffnungsvolle junge Gelehrte zur Benutzung der Schätze der Königlichen Bibliothek für öffentliche Kundmachung zu ermuntern, und unter diesen Beschäftigungen ihnen Antrieb und Gelegenheit zu ihrer eignen vollkomneren Ausbildung und zu einer verdienstlichen und ruhmlichen Thätigkeit für Wissenschaften und Gelehrsamkeit zu verschaffen.

Gleich in der ersten über diesen wichtigen Gegenstand eingeleiteten Unterredung kam mir die angenehme Entdeckung entgegen, dasz die nemlichen Ideen, die ich im Betref eines solchen Instituts und der wohlthätigen Würckungen deszelben zu entwickeln versuchte, schon Sr. Excellenz eigne Aufmerksamkeit und ernstes Nachdencken beschäftigt hatten.

Nachdem der Herr Graf sich von der Beschaffenheit und Tendenz des Plans näher unterrichtet hatten, erklärte er in Ausdrücken der genauesten Bestimtheit: dasz, obschon sein Entschlusz dem Interess der Wissenschaften im Vaterlande durch eine eigne Stiftung beförderlich zu werden längst festgegründet sey, ihm doch kein Begebnisz erwünschter und erfreulicher seyn könne als durch die itzt erlangte Gewisheit, dasz ein Institut von der gedachten Bestimmung der Allergnädigsten Aufmercksamkeit gewürdigt werde, sich in Stand gesetzt zu sehen, sein aus dem freyesten Antriebe gefasstes Vorhaben auf die mit Sr. Königlichen Majestät landesväterlichen Absichten meist übereinstimmende Weise ins Werck zu setzen.

Mit diesen eines dänischen Patrioten so würdigen Bezei-

gungen verbanden S. Excellenz die Versicherung, dasz Sie es sich vorbehalten, nachdem die durch Allerhöchste Approbation sanctionirte Stiftung des Instituts öffentlich kund gemacht worden, Ihr Anerbietungen zur theilnehmenden Mitwürckung für deszen Gründung und künftigem Flor vor Sr. Königlichen Majestät selbst allerunterthänigst niederzulegen«¹⁾).

Hvad Moldenhawer ikke berørte i denne Rapport, men saa meget des stærkere fremhævede i en anden mere fortløbig Beretning til Hertugen, var Engelstofts Medvirkning. Med den varme Interesse for alt virkelig godt og almennyttigt, der faldt saa naturligt for hans ædle Karakter, skrev Moldenhawer, havde Engelstoft i nøjeste Overensstemmelse med de Aftaler, der var truffet mellem Hertugen og Moldenhawer, virket mod et Maal, hvis Opnaaelse Moldenhawer ansaa for en af de glædeligste Tilskikkelser i sit Liv.

Da finansiel Støtte saaledes paa Forhaand var sikret, indgav Hertugen en Indstilling til Kongen om det ny Institut paa Grundlag af Moldenhawers skitserede Plan. Den indkom til Kabinettet 28. Januar 1809, og samme Dag faldt Kongens Resolution. Forslaget approberedes, og Hertugen fik Bemyndigelse til at indgive en endelig Plan til Institutets Organisation²⁾. Det var netop Kongens Fødselsdag, og Lejligheden var der til at give Rosencrone den kongelige Belønning — Hertugen havde med dramatisk Sans ordnet den hele Sag som et pompøst Festspil. Endnu samme Dag blev Rosencrone slaaet til Elefantridder paa Rosenborg som den første efter Dannebrogordenens Nyindretning, og om Aftenen spiste han ved Kongens Hovedtaffel³⁾. Byen var illumineret — om end ikke netop i Anledning af »Museum«s Indstiftelse.

Der gik nu en lille Tid hen med Overvejelser. Ud paa Foraaret forelaa Udkast til en endelig Plan, nedskrevet af

Hertugen selv og indleveret til Kongen. Den udgik atter 21. April fra Kancelliet som kgl. Missive til Hertugen i hans Egenskab af Bibliotekschef¹⁾). Heri fastsloges, at Hensigten med »Museum« var at gøre Bibliotekets rige Forraad frugtbringende, for at »nyttige og vigtige Kundskaber derved kunne udbredes og Videnskaberne og deres Litteratur beriges med nye Materialier og Bidrag«, og med stor Udførlighed gaves Bestemmelser for Instituttets Organisation og Virksomhed.

Ogsaa i denne endelige Udformning var Moldenhawers oprindelige Plan i det væsentlige bibeholdt. Instituttet fik de af ham foreslaaede Rammer, forskellige Grupper af Haandskrifter og sjældne trykte Bøger skulde benyttes og udgives, dog først og fremmest »de endnu ubrugte Kilder, Dokumenter og Samlinger, som ved nærmere Undersøgelse maatte findes at være af Vigtighed for at berigtige Fædrenelandets ældre og nyere Historie og tilvejebringe en klarere, paa-lideligere og fuldstændigere Indsigt i Begivenhedernes Sammenhæng«.

Om Instituttets Medarbejdere, »Museum«s Medlemmer, fandtes vidtløftige Bestemmelser, om Arbejdets Fordeling mellem de unge Lærde, om Direktionen etc. Der skulde for enkelte vanskelige og møjsommelige Opgaver udsættes særlige Præmiesummer, »hvis Beløb skal komme Vedkommende til Gode, naar deres Arbejde befindes at svare til det, man var berettiget at fordr«, og i disse Præmiesummer skulde ogsaa andre Videnskabsmænd end Medlemmerne kunne tage Del, naar de opfordredes til at paatage sig Opgaver, som de havde særlige Forudsætninger for at løse. Endelig skulde Museum gradvis udvide sin Virksomhed, og der skulde organiseres saa mange Klasser af Medlemmer, som der var Hovedforskelligheder i det litterære Arbejde. I Direktionen fik Bibliotekschefen Forsædet, Over-

bibliotekaren indtraadte paa Embeds Vegne, og de øvrige Medlemmer udnævntes af Kongen.

Instituttet var saaledes stiftet, billiget af Kongen og organiseret — Tiden var nu inde, at Grev Rosencrone skulde indfri sine Løfter. Han var taget med paa Raad ved Plannens Affattelse, i Stiftelsens Arkiv ligger et Udkast i en Form, der afviger fra den endelig fastslaaede. Da Hertugen havde gjort ham bekendt med det kgl. Missive, indgav han 12. Maj følgende egenhændige Memorial til Kongen:

»Det videnskabelige Museum, der skylder Deres Majestæt sin Tilværelse, er eet talende Beviis paa Deres Kongelige Omhue for national Videnskabeligheds Fremme. Naar unge talentfulde Mænd opmuntres til at randsage de litteraire Skatte Deres Majestæts stoere Bibliotek giemmer; naar disses Arbeider veiledes af kyndig Haand og kundgiorte kunne vorde alle Tidens Forskere til Gavn, vil een hældig Bane aabnes for Videnskabernes yngre Dyrkere, eet rigt Kundskabsudbytte erhverves og eet nyt Lys vorde tændt i Fædrenelandets Historie. Det var Deres Majestæt forbeholden at grunde een Stiftelse, hvis velgiørende Øjemed er at lette Adgangen til de henfarne Tidens Mindesmærker, vække nye Virksomhed i Videnskabernes Rige og fremlede de i Aarhundrede skjulte Kilder, hvoraf Grandskerne skulde øse vigtige Kundskaber.

Disse mine allerunderdanigste Ytringer vilde Deres Kongelige Majestæt allernaadigst tilgive, i Betragtning af, at det længe har været mit Yndlings-Ønske at kunne fremlokke spirende Talenter paa national Videnskabeligheds Bane, hvortil ieg og efter Evne har søgt at bidrage ved een dertil passende testamentarisk Foranstaltning. Saameget mere har det glædet mig at finde i mine ufuldkomne Bestræbelser een Nærmelse til de højere og mere vidtomfattende Ideer, der udgjøre Grundvolden til den Stiftelse Deres Majestæts

ophøiede Bud har fremkaldet*), og dette har været een Bevæggrund for mig til, saasnart ieg var bleven bekiendt med Museums Virkekreds og Indretning, at tillægge Samme, ved nogle nye Bestemmelser i min testamentariske Disposition, de aarlige og stedse stigende Indtægter, som forud vare bestemte til Videnskabs Dyrkere i Dannemark, hvorved ieg smigrer mig med, at Følgerne af mine svage Bestræbelser i Tiden vilde kunne medvirke til at fremme de velgiørende Hensigter, Deres Majestæt ved Museums Oprettelse har haft for Øje.

Denne allerunderdanigste Meddelelse af een Underretning, der i Følge sin Natur icke kand være fuldstændig, har ieg icke troet at burde tilbageholde, fordi den muelig kunde biedrage til at give Museums begyndende Arbeider een saadan Retning, der efter Deres Majestæts Villie kunde grundfeste dets tilkommende Flor.

For at ydermere bevidne min oprigtige Attraae at gavne Museum, ønskede ieg endog at kunne medvirke noget til dets første Uddanelse. Det er i denne Hensigt ieg allerunderdanigst vover at tilbyde Deres Majestæt som eet Biedrag til at forskaffe Museum een hældig Begyndelse 1000 Rdr. aarlig i de første tre Aar af dets Tilværelse⁽¹⁾.

Kongen tog med Tak mod Tilbudet og sendte Rosencrone et Reskript for personlig at tilkendegive ham sin kongelige Tilfredshed²⁾.

Oprettelsen af dette Institut satte sit dybe Præg paa den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelses fremtidige Virksomhed. Forinden Rosencrone sendte Kongen sin Memorial havde han sikret Instituttets Fremtid; det ovenfor nævnte Tillæg af 10. Maj 1809 til Stiftelsens første nu tabte Fundats var en Kodiciel til Fordel for det nyoprettede »Museum«. I Ægte-

*) Dette er blot en loyal og med Tidens Syn paa Kongemagten stemmende Omskrivning af, at Kongen har bifaldet Planen.

fællernes Hoveddisposition af 30. Septbr. 1809, der til Dels blev gældende Grundlov for Stiftelsen, bestemtes, at denne først maatte træde i Virksomhed, naar Renteoverskudet, uafhængig af Udbetalinger til Legatarer og af Henlæggelser til Forøgelse af Stiftelsens Kapital, naaede en nærmere fastsat Størrelse, men for at »Museum« ikke skulde berøres heraf, fastsloges det, at der, saa længe Stiftelsens Virksomhed endnu ikke var begyndt, skulde udbetales Direktionen for det lærde Institut 2000 Rdr. dansk Kurant aarlig, saafremt det opretholdt sin Virksomhed i Overensstemmelse med den grundlæggende Plan. Men da der ved Kodicillen af 10. Maj var sørget for at skaffe »Museum« sikre og stigende Indtægter, skulde Udbetalingen ophøre, naar Stiftelsens Virksomhed begyndte.

I Fundatsen af 9. Novbr. 1811 var Stiftelsens Forhold til Instituttet nøje formuleret. »Den fjerde Klasse har til Formaal«, hedder det, »at gavne det den 28. Januar 1809 stiftede Kgl. »Museum«, hvis Hensigter til Videnskabeligheds Fremme og unge Videnskabsdyrkeres Understøttelse samstemmer med de Øjemed nærværende Stiftelsens Oprettelse have tilsigtet saavel ved den Hielmstiernske Bogsamlings Indlemmelse i det Kgl. store Bibliotek, som ved deres til Videnskabeligheds Udbredelse iøvrigt fattede Beslutninger«. Klassens Indtægter skal benyttes dels til »de forskellige literære Genstande, der ere bestemte for »Museum«s Virksomhed, blandt hvilke dog de Arbejder, der sigte til at oplyse og berigtige Fædrenelandets ældre og nyere Historie, frem for andre bør befordres«, dels til unge talentfulde Videnskabsmænds Rejser for »Museum«, dels til de Præmier, der efter Instituttets Bestemmelser kunde uddeles. Og »Museum«s nære Forhold til Stiftelsen opretholdtes i den senere ændrede Hoveddisposition og den nye Fundats, der blev en Følge af Norges Adskillelse fra Danmark.

Denne hele Udvikling kan sammenfattes deri, at Stiftelsens Genesis som videnskabelig Formidler oprindelig hænger sammen med Hielmstiernes Samlinger og de Forpligtelser, som af Hensyn til dem paalagdes Datteren og Svigersønnen i Ægtepagten. »Museum« oprettedes i nøje Tilslutning til Bogsamlingens Overgang i offentligt Eje, og dette Institut fik en ikke ringe Indflydelse paa Retningslinjen i Stiftelsens videnskabelige Virksomhed. Der er en indre organisk Sammenhæng i alt dette.

Grev Rosenchrone havde haft et udmærket Helbred. »Naturen havde begavet ham med en fast Legemsbygning, og han nød en sjælden afbrudt Sundhed« — som der staar i det tidligere nævnte Mindeskrift. Han havde næppe mærket Aarenes Vægt før mod Slutningen af 1811, da »Sjælens Ild svækkedes og Sindet tabte sin ejendommelige Munterhed«. Da han døde den 5. Decbr. 1811 i sit fire og halvfjerdsindstyvende Aar*), havde han virkeliggjort sit Valgsprog som hvid Ridder: Omnia Patriæ, ikke blot ved det personlige Arbejde, han efter Evne og Lejlighed havde ydet Fædrelandet, men ved bogstavelig at ofre det alt, hvad han ejede og kunde raade over, til sidste Hvid og Skilling. Rosenchrones Fædreland var Danmark-Norge, og selv om han nærmest hørte Danmark til, saa var Norge dog hans Fødeland, og han var norsk Stamhusbesidder. Derfor var Stiftelsen forstaaelig nok kommet til at gælde begge de forenede Riger. Men Forudsætningen var det fælles Styre, og Ophævelsen af Rigeres Fællesskab bevirkede en tilsvarende Ændring i Stiftelsens Statutter.

Agnete Rosenchrone overlevede ham i mere end et kvart Aarhundrede. Hun havde ingen personlig Tilknytning til Norge, og da Hoveddispositionen og Fundatsen toges op

*) M. G. Rosenchrone og Hustru er ligesom Svigerforældrene bisat i det stemningsfulde St. Petri Kapel i København.

til Revision paa Grund af Tidsforholdenes Ændring, dels Pengekrisen 1813, dels Norges Afstaaelse, bortfaldt alle de Bestemmelser, der angik Norge. I den nye Hoveddisposition af 22. Juli 1820, hvorved Enkegrevinde Rosencrone iøvrigt udnævnte Højesteretsassessor Adam Müller og Professor Engelstoft til Stiftelsens første Direktører og Executores testamenti, hed det udtrykkelig, at »Hensigten med den af min salig Mand og mig oprettede Stiftelse ikkun har været at stifte Gavn i de danske Stater«. Derfor bestemtes det, at den ene Fjerdedel af Stiftelsens tre første Klassers Indtægter, som tidligere havde været tillagt Bergens Stift — hvor Londemann havde været Præst og Stamhuset var beliggende — skulde anvendes ligesom de tre andre Fjerdedele. Hvad der i den forrige Disposition var bestemt for det norske Universitet, dermed skulde forholdes, »som om dette Universitet ikke var bleven anlagt eller igen var bleven ophævet«, hvoraf fulgte, at Stiftelsens femte Klasse bortfaldt og dens Revenuer deltes mellem fjerde og sjette Klasse. Ligeledes skulde det norske Videnskabers Selskab anses som »ikke tilværende«, og af Kunstnere skulde kun danske kunne nyde Understøttelse¹⁾. Den nye Fundats af 12. Januar 1822 ændredes i Overensstemmelse hermed. Stiftelsen fik kun fem Klasser og skulde kun virke i Danmark.

Denne Ændring var ikke begrundet i national Modsætning eller Misstemning af nogen Art, den var en Følge af Forholdenes Udvikling. Og den var tilsyneladende juridisk uangribelig, thi ganske vist var den ene af Legatstifterne død, men dels var den længstlevende efter Dispositionerne berettiget til at foretage Ændringer, dels havde Tidsomstændighederne først efter Rosencrones Død taget den Retning, hvori den begrundedes. Alligevel blev denne Ændring omstødt, saa at den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse

trods Adskillelsen blev et varigt kulturelt Bindeled mellem de to i saa mange Aarhundreder snævert forbundne Riger.

Allerede da den nye Fundats oprettedes, var man klar over det mislige i helt at eliminere Norge uden nogen Art af Kompensation, og samtidig indføjedes derfor et Tillæg i den nye Hoveddisposition. Enkegrevinde Rosenchrone erklærede i dette Tillæg (af 12. Januar 1822), at vel var det Ægtefællernes Vilje, at Stiftelsen »kun skulde virke til Gavn for Individuer eller Indretninger, der vare undergivne dansk Regering«, og at de Bestemmelser angaaende Norge, der fandtes i Fundatsen af 9. Novbr. 1811, derfor ikke kunde være anvendelige, efter at Fællesskabet med Danmark var ophørt. »Men«, hedder det videre i Tillæget, »uagtet jeg saaledes klarlig indsaa, at det var ugørligt at underkaste et fremmed Riges Embedsmænd og Autoriteter Kontrol fra dansk Side eller at overdrage den danske Regering Overtilsynet med Midlers Anvendelse i et andet Rige, og jeg derfor saa meget mere fandt mig forpligtet til at foretage de Forandringer, som Dispositionen af 22. Juli 1820 indeholder, saa nærede jeg dog den Tanke at give Norge et passende Ækvivalent for det, som det ej længer stod i min Magt at lade samme tilflyde«. Det bestemtes derfor, at der ved aarlig Henlæggelse af en vis Del af Stiftelsens Overskud skulde oparbejdes en Kapital paa 25000 Rbdr. Sølv, som, forinden Stiftelsen traadte i effektiv Virksomhed, skulde udbetales til Norge, saaledes at Universitetet i Kristiania fik 12000, Videnskabselskabet i Trondhjem 4000, og de resterende 9000 udbetales til Bergens Bys Øvrighed. Kapitalen skulde i alle Tilfælde bevares under Navn af Rosenchroneske (men ikke Hielmstieneske) Legater, som skulde anvendes i Overensstemmelse med den ældre Fundats' Bestemmelser, og ved Modtagelsen skulde de paagældende Autoriteter give Afkald

paa ethvert yderligere Krav paa Ægtefællernes Efterlædskab.

Det varede en lang Række Aar inden disse Bestemmelser fik praktisk Betydning. Grevinde Rosencrone opnaede en Alder af seks og firsindstyve Aar. Ved hendes Død 3. Septbr. 1838 udgjorde den samlede Formue ca. 377000 Rbdr., derunder indbefattet de Beløb, der indkom ved Auktion over hendes to faste Ejendomme, Sølv og Løsøre. I Foraaret 1839 udsendte de to Testamentseksekutorer, Engelstoft og Generalfiskal F. W. Treschow — Adam Müller og hans Eftermand, Biskop Peter Erasmus Müller, var begge døde — en trykt »Efterretning« om den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelses Formaal og Virkemaade, og ved Skiftets Afslutning 6. Juli 1840 konstitueredes den¹⁾. Men der gik endnu mere end tyve Aar, inden Kapitalen havde naaet den fastsatte Størrelse og Stiftelsen kunde begynde at virke. Engelstoft, som mere end nogen anden havde bidraget til at give den sit videnskabelige Særpræg, var død for flere Aar siden, da det ved kgl. Resolution af 6. Febr. 1862 fastsloges, at de fundatsmæssige Betingelser var til Stede, og at Stiftelsen kunde træde i Virksomhed fra og med Begyndelsen af det indeværende Aar.

De stipulerede 25000 Rbdr. var forlængst opsamlet og tilbuddt de norske Autoriteter, som imidlertid havde nægtet at modtage dem og at give det forlangte Afkald. Sagen var da foreløbig stillet i Bero, men da Stiftelsen traadte ud i Livet, satte Direktionen en bestemt Frist for Summens Modtagelse²⁾. Man var stadig fra norsk Side utilbøjelig til at gaa ind paa et Kompromis og forlangte at lodtage i Stiftelsen efter den ældre Fundats. Sagen bragtes for Domstolene af det akademiske Kollegium i Kristiania, og den danske Højesteret gav ved Dom af 5. Maj 1865 det norske Universitet delvis Medhold ud fra den Betragtning, at Grevinde

Rosencrone kun for sin egen Særformues Vedkommende, men ikke for sin afdøde Mands, havde haft Beføjelse til at foretage de skete Ændringer. Ved kgl. Resolution af 23. Oktbr. s. A. bestemtes, at Dommen skulde tages til Følge ogsaa for Bergens Stift og Videnskabselskabet i Trondhjem som Lodtagere i den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse, dog ikke i de Kapitaler, der hidrørte fra Grevindens Særformue, som derfor fikseredes til et Beløb af 119148 Rdr. ved Begyndelsen af Stiftelsens første Virkeaar. Og efter Fundatsen skulde de norske Autoriteter aarlig tilstille Direktionen en Beretning om Bidragenes Anvendelse. Elleve Aar efter blev norske Undersaatter ved Højesteretsdom af 26. Oktbr. 1876 kendt berettigede til ogsaa at faa Del i de Understøttelser og Præmier, som i den ældre Fundats var fastsatte i Stiftelsens sjette Klasse. Derimod fik Norge ingen Andel i fjerde Klasse, hvad det norske Kirkedepartement ligeledes havde gjort Fordring paa — den blev udelukkende forbeholdt Danmark.

Hvorledes denne fjerde Legatklasse udviklede sig af det lærde »Museum«, skal der til Slutning kortelig gøres Rede for.

I Foraaret 1809 organiseredes Instituttet. Dets Direktion, der ligesom Kollegierne havde umiddelbar Forestillingsret for Kongen, og hvis fornemste Medlemmer var de to selvskrevne Biblioteksejendmænd, Hertugen og Moldenhawer, blev ved kgl. Resolution af 11. Maj 1809 suppleret med Historikeren Jørgen Kierulf samt Professorerne Thorlacius og Engelstoft; den sidste blev tillige Instituttets Sekretær¹⁾. Aaret efter kunde man forelægge Kongen en Plan over første Bind af »Museum«s Publikationer, og samtidig foresloges Werlauff til ordentligt, honorarlønnet Medlem af Instituttets historiske Klasse, medens Orientalisten Jens Lassen Rasmussen fik en foreløbig Understøttelse til Studier og stilledes et Rejsestipendium i Udsigt. Forslaget blev bifaldet, og Direktionen

fik af Fonden ad usus publicos 1000 Rdr. aarlig i to Aar til Udgifter og Honorarer¹⁾).

Dermed var Begyndelsen gjort, men stort mere kom der heller ikke ud af det. Instituttet fik aldrig udgivet noget, og dets Virksomhed standsede efterhaanden helt. Aarsagerne hertil var flere: Hertugens Fraværelse fra Hovedstaden efter Brudet med Frederik den Sjette, den økonomiske Misère og — som Werlauff udtrykker sig — i det hele »Fædrelandets mørke Udsigter i en stormfuld Tid«²⁾. I Oktober 1811 ytrer Direktionen, at »de nuværende Tidsomstændigheder ere særdeles ugunstige for Iværksættelsen af den for dette videnskabelige Institut udkastede Plan«, og at »denne desaarsag ej for Tiden i sit hele Omfang kan udføres«. En Forestilling af 21. Juli 1812 om fortsat Rejseunderstøttelse til Dr. Rasmussen var vistnok den sidste, der af Instituttets Direktion indgaves til Kongen³⁾. I 1819 er det kun Direktionens Opførelse i Statskalenderen, der »viser Tvivleren« — som Fr. Thaarup siger —, at det endnu eksisterer⁴⁾.

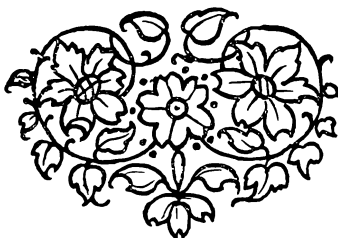
Direktionen døde efterhaanden ud, og nye Mænd kom ikke ind, men Instituttet vedblev at bestaa af Navn. I Statskalenderen for 1810 finder man det for første — og eneste — Gang opført med alle de fem Direktører. Samme Aar døde Kierulf, 1814 Hertug Frederik Christian, 1823 Moldenhawer, 1829 Thorlacius; fra 1830 sidder kun Engelstoft tilbage og opføres i de følgende ti Aar i Statskalenderen som eneste Direktør for »Museum«. I 1841 findes Instituttet opført for sidste Gang, i 1842 er det borte.

Da var nemlig den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse konstitueret. Da den traadte ud i Livet 1862, hed det i Direktørernes Forestilling til Kongen⁵⁾, at vel var »de givne allerhøjeste Bestemmelser for dette Museum ingensinde udtrykkelig ophævede«, men Instituttet var aldrig kommen i Virksomhed, og at Fundatsen af 1822 i saa Fald bestemte,

at fjerde Legatklasses Indtægter skulde anvendes »til at fremkalde videnskabelige Oplysninger og Berigtigelser i Fædrenelandets ældre og nyere Historie, til unge talentfulde Videnskabsmænds Dannelse og litterære Rejser samt til Uddeling af Præmier for Besvarelse af videnskabelige Opgaver, som Direktionen efter Overlæg med det danske Videnskabs Selskab har at fremsætte«¹⁾. Det var i Virkeligheden »Museum«s Program i modificeret Skikkelse.

Dette længst forsvundne Institut, der i sig selv ingen Betydning fik, har saaledes i høj Grad været bestemmende for Stiftelsens videnskabelige Virksomhed. Stiftelsen virker dog som Regel inden for et mere begrænset Omraade end bestemt var for »Museum«, den virker finansielt understøttende, griber ikke ind i Arbejdet, der er overladt et udefra kommende Initiativ. Men Opgaverne er de samme. »Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie«, hvis Formaal i Princippet ligner »Museum«s, blot er snævrere begrænset, kan saaledes blandt sine Publikationer opvise en Udgave af Kristian den Fjerdes egenhændige Breve og et Repertorium over middelalderlige Diplomer — to Arbejder, der stod paa hint gamle Instituts Program, og som begge har nydt Støtte af den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse.

FUNDATSER OG TESTAMENTARISKE DISPOSITIONER

DA Fundatserne og til Dels de testamentariske Dispositioner foreligger renskrevne af Stiftelsens første designerede Direktør, Højesteretsassessor Adam Müller, og for flere Stykkers Vedkommende af Engelstoft og Grevinde Rosencrone selv, er denne autoritative Affattelse gengiven ikke blot bogstavret — ogsaa Forskellen mellem store og smaa Bogstaver er iagttaget og den gammeldags Tegnsætning bibeholdt, hvor den ikke ligefrem er meningsforstyrrende. For Konsekvensens Skyld er dette Princip — med smaa Lempelser — gennemført i hele Aktstykkesamlingen. Notarialpaategninger og lign. er udeladt. En Del af Aktstykkerne er tidligere trykt i »Fundationer og andre Bestemmelser, vedk. den grevelige Hjelmsjerne-Rosencroneske Stiftelse«. Kjbhvn. 1878.

I
FUNDATSER
OG
FUNDATSMÆSSIGE BESTEMMELSER

Nr. 1.

1811, 9. Novbr.

FUNDATS
for den Grevelige
Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelse.

Stiftelsens Bestyrelse.

§ 1.

Den Grevelige Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelse maae stedse føre dette Navn og ikke henlægges under eller forenes med nogen anden Stiftelse eller noget andet Institut.

§ 2.

Bestyrelsen af denne Stiftelse, der staaer under den Danske Regjering's Overopsyn, betroes tvende Direktører, som Stiftelsens Opretttere eller den Længstlevende af samme forbeholde sig at udnævne, ligesom det og staaer i disses Magt at bestemme de indsatte Direktørers Eftermænd og at forandre det engang gjorte Valg. Men dersom den Længstlevende ikke efterlader sig nogen saadan Udnævnelse, eller naar de indsatte Direktører og deres udnævnte Efterfølgere ved Døden afgaae, beskikkes Direktionen for Fremtiden af Regjeringen.

§ 3.

Vel ere Stiftelsens Opretttere eller den Længstlevende af samme ikke i nogen Henseende indskrænkede betreffende Valget af de Personer, til hvem de maatte have den Tillid at udnævne dem til Direktører. Men naar Udnævnelserne tilfalder Regjeringen, maae ingen andre bringes i allerunderdanigst Forslag end Mænd af erkjendt Retsskaffenhed, der enten beklæde eller til Regjeringens Tilfredshed have beklædet et ikke ubetydeligt kongeligt civilt Embede.

§ 4.

Stiftelsens aarlige Revenuer anvendes af Direktionen efter samvittighedsfuld Skjønsonhed, i Følge de i nærværende Fundats indeholdte Forskrifter. Intet Stiftelsen vedkommende maae besluttes eller iværksættes uden efter begge Direktørers foregaaende Overlæg. I Tilfælde af modsatte Meninger er den første Direktørs den gjeldende, dog bør den andens indføres i den Forhandlings-Protokol som opbevarer Direktionens Beslutninger, og naar disse kundgjøres, bør de underskrives af begge Direktører. Aarlig indgiver Direktionen til Hs. Kgl. Mayestæt eller det af Allerhøiestsamme til Imodtagelsen bestemte Kollegium en allerunderdanigst nøyagtig Indberetning om Stiftelsens Tilstand og Omfanget af dens Virksomhed i det forløbne Aar. Ligeledes bekjendtgjøres aarlig ved Trykken en summarisk Efterretning om Stiftelsens Foretagender.

§ 5.

Det af Stifterne brugte Vaaben, saaledes som det under denne Fundats findes aftrykt, skal, saafremt dertil erholdes allernaadigst Tilladelse, udgjøre det Seigl, som Stiftelsens Direktion ved alle samme betreffende Expeditioner har at betjene sig af.

§ 6.

Direktionen bør opholde og forsamle sig i Kjøbenhavn, som den danske Regjerings Sæde. Skulde uforudseelige Omstændigheder gjøre Direktionens Forfløttelse til et andet Sted tilraadelig, bør der-til erhverves kongelig Tilladelse.

§ 7.

Aarlig bør Direktionen i den Berlingske Statstidende, eller i saadanne Aviser, der maatte træde i dennes Sted og med Posten sendes, indbyde dem der maatte troe sig adgangsberettigede til de Understøttelser, som det efter Stiftelsens Indretning er Direktionen paalagt at uddeele, for at saadanne kunde melde sig hos samme til de Tider Direktørerne maatte finde passende at bestemme.

§ 8.

Det paaligger Direktionen selv paa eget Ansvar at antage en due- lig, redelig og paalidelig Mand til Bogholder og Regnskabsfører. Denne bør føre de fornødne Bøger og Protokoller efter Direktionens nærmere Forskrift og skulde samme finde sig misfornøyet med hans Forhold, staaer det i dens Magt at afskedige ham og at vælge en anden.

§ 9.

Stifterne, eller den Længstlevende af samme, forbeholde sig at bestemme de af dem udnævnte Directeurers Lønninger. Men skulde

dette ikke skee, ligesom og naar Direktionen for Fremtiden udnævnes af Regjeringen, fastsættes: at den første Direktør bør nyde i aarligt Honorarium 1200 Rdr. d. C., skriver Et Tusinde og Toe Hundrede Rigsdaler d. C., og den anden Direktør 1000 Rdr. d. C., skriver Eet Tusinde Rigsdaler d. C. Hvorhos bestemmes: at den anden Directeur ikke paa Grund af denne sin Stilling skal have nogen Forret til at optræde i den første Direktørs Plads naar denne afgaaer. Bogholderen tilstaaes i aarlig Løn 500 Rdr. d. C., skriver Fem Hundrede Rigsdaler d. C. — Da det maae antages, at Direktionens Arbeide vil forøges i Forhold til Formerelsen af Stiftelsens Masse, fastsættes end videre: at hver Gang Stiftelsens Fond, fra den Tiid dens Virksomhed begynder, forøges med 25000 Rdr. d. C. og 20000 Rdr. Species, som, effter den Beregningsmaade § 11 indeholder, i alt udgjøre 50000 Rdr. d. C., maae foranførte Lønninger aarlig forhøyes saaledes: den første Direktørs med 150 Rdr. d. C., skriver Eet hundrede og Halvtredsinstyve Rigsd: d. C., den anden Direktørs med 100 Rdr. d. C. skriver Eet Hundrede Rigsdal: d. C. og Bogholderens med 50 Rdr. d. C., skriver Halvtredsinstyve Rigsdaler d. C. Skulde Stiftelsens Fond, fra den Tiid dens Virksomhed begynder, ved uforudseelige Tildragelser lide noget Kapitaltab, maae saadant Tab først erstattes af de aarlig oplæggende Renter uden at Forhøyelse i Lønninger kan beregnes af de Summer der anvendes til Erstatning af lidte Kapitaltab.

§ 10.

Af Stiftelsens Midler og Indkomster maae ingen Deel nogensinde anvendes til Bygnings Anskaffelse eller Indretning for Stiftelsen, hvis Contoir bør være hos den første Direktør, eller, om denne ikke dertil har Leilighed, hos den anden, og om denne ej heller dertil er villig, hos Bogholderen. Som Huusleye nyder den hos hvem Contoiret holdes, foruden hvad forhen er bestemt, aarlig 300 Rdr. d. C., skriver Tre Hundrede Rigsdaler d. C. Lysning, Brænde og Skrive-materialier anskaffes paa Stiftelsens Regning og bestrides tilligemed dens øvrige ordinaire Udgifter.

Stiftelsens Fond og Indtægter.

§ 11.

De Kapitaler, Obligationer, Stats- og Bankfonds samt Actier, som effter Stifternes testamentariske Disposition tilfalde denne Stiftelse, udgjøre dens Fond. Denne Fonds Størrelse beregnes effter Penge-

Effekternes Beløb i d. C., saaledes at alle de Papirer, der lyde paa Species, reduceres i Beregningen til dansk Courant efter al pari Cours. Derefter anbringes den udkommende Kapital saaledes: at Halvdeelen af Stiftelsens Fond udlaaes mod gangbar Rente og sikkert Pant i Jordeyendomme effter de Regler som ere eller blive anordnede for Udlaan af offentlige Stiftelsers Midler. Den anden Halvdeel derimod placeres i transportable Statsfonds, consignable Bankfonds, Aktier i den Danske og Norske Species Banque, eller andre solide Effekter, der bære Rente i Species. For saa vidt Halvdeelen af Stiftelsens Fond effter al pari Cours beregnet ved dens Begyndelse ikke skulde findes anbragt i Species Rente bærende solide Effekter, bemyndiges Direktionen, saafremt den maatte finde det passende, til allerunderdanigst at anholde hos Regjeringen om Udstædelse af saa stort et Antal Stats- eller Bankfonds til 4 eller i det mindste $3\frac{1}{2}$ p. C. Rente i Species som der maatte udfordres til at completere Halvdeelen af Stiftelsens Fond, der skal anbringes i Species Effekter, imod herfor at indbetale i den Kgl. Kasse den dertil svarende Summa i dansk Courant effter al pari Cours. Men skulde Direktionen formedelst Coursens Beskaffenhed, eller af andre Aarsager, ikke ansee et saadant allerunderdanigst Andragende passende, bør den enten søge til omtrent al pari at anskaffe forbemeldte Species Effekter eller saa stort et Antal som er fornødent til at udfylde Mangelen af de ved Fr: 23. Juni 1809 oprettede consignable Bankfonds i d. C., hvis Renter med Tiden forvandles til Species, eller og, for de aarlig oplæggende Renter, som § 12 ommelder, successive anskaffe det manglende Antal af solide Effekter der bære Species Rente.

§ 12.

Af de aarlige Renter og Revenuer oplægges stedste Een Tredie Deel der tillægges Fondets Masse, og maae heri ingensinde skee Undtagelse. Saalænge Halvdeelen af Stiftelsens Midler, beregnet effter al pari Cours, ikke er anbragt i Species Rente bærende solide Effekter, udtages den aarlig oplæggende $\frac{1}{3}$ Deel fortrinlig af Species Renterne for saa vidt disse maatte tilstrække, beregnede til d. C. effter al pari Cours. For disse oplæggende Species Renter erhverves successive i Overenstemmelse med det i § 11 fastsatte, det manglende Antal Species Effekter. Men naar det er bragt derhen: at Halvdeelen af Stiftelsens oprindelige Fond er placeret i Species Effekter, iagttages for Fremtiden: at af den aarlig oplæggende $\frac{1}{3}$ Deel, den halve Deel tages af Revenuerne i dansk Courant og den anden halve Deel af Species Renterne, saaledes at af Stiftelsens Revenuer i d. C. aarlig

$\frac{1}{3}$ Deel, og af Revenuerne i Species ligeledes aarlig $\frac{1}{3}$ Deel oplægges. For stedse at vedligeholde det samme Forhold mellem Boets Midler, bør den saaledes aarlig oplæggende $\frac{1}{3}$ Deel placeres paa samme Maade som den øvrige Masse, nemlig det i d. C. Oplagte udsættes mod sikkert Pant i Jordeyendomme og det i Species Oplagte anbringes paa fordeeltigste Maade i solide Species Effekter der bærer Species Rente. Af de aarlige Renters og Revenuers $\frac{2}{3}$ Deele udredes alle Stiftelsens Udgifter saaledes som § 16 nærmere ommelder.

§ 13.

Skulde det Tilfælde i Tiden indtreffe: at enten den almindelige Rentefod blev forhøyet, eller at Regjeringen af Kapitalen den modtog som Stats- eller Bankfonds tilstod en høyere Rente end nu gives, bør Direktionen ved allerunderdanigst Ansøgning bestræbe sig for at udvirke en lige Forhøyelse i Renter af de Kapitaler som Stiftelsen til den Tiid maatte eye i offentlige Fonds.

Stiftelsens Hensigt og Virkekreds.

§ 14.

Stiftelsens Hensigt er at lindre ufor skyldt Trang, bidrage til lykkelige Egteskabers Formerelse i Næringsstanden, understøtte fremstræbende uformuende Ungdom, udbrede Kultur og Videnskabelighed samt opmuntre Talenters heldige Udvikling.

§ 15.

I Overenstemmelse med disse Øyemeed indbefatter Stiftelsen 6 Klasser, af hvilke

Den første Klasse understøtter gamle Tjenestefolk af begge Kjøen, der formedelst Alder og Svaghed ere uskikkede til Tjeneste.

Den anden Klasse udstyrer uformuende Piger der gifte sig i Næringsstanden.

Den tredie Klasse sigter til at hjælpe trængende Enker at opdrage ufor sørgede Børn.

Den fjerde Klasse har til Formaal at befordre det under 28. Jan: 1809 stiftede Kgl. Museums videnskabelige Bestræbelser.

Den femte Klasse søger at bidrage til det i Norge anlæggende Universitets gavnlige Indflydelse paa Kulturs og Videnskabeligheds Udbredelse.

Den sjette Klasse virker til Fordeel for det danske og det norske Videnskabers Selskab samt til Talenters Udvikling blandt Kunstnere og Haandværkere.

§ 16.

Stiftelsens aarlige Revenuers til Anvendelse bestemte Toe Tredie Deelee omsættes, for saa vidt de bestaae i Species, i dansk Courant efter den gjeldende Cours. Af den saaledes udkommende Sum udredes Stiftelsens ordinaire Udgifter, hvorunder Lønninger og Administrations-Omkostningerne indbefattes, samt de Pensioner og Udbetalinger som Stiftelsens Oprettere eller den Længstlevende af samme paalægge heele Stiftelsen og ikke en enkelt Klasse deraf. Det Overskydende deeles i 6 lige Deelee, af hvilke Sex Deelee Een tilfalder enhver af de i § 15 benævnte Sex Klasser.

§ 17.

Foruden en General-Conto over Stiftelsens samtlige Midler, bør speciel Conto føres for hver af Stiftelsens Sex Klasser. Da Forskud paa tilkommende Aars Indtægter ikke maae tilstaaes eller udbetales, beregnes den aarlig overblivende Beholdning af enhver Klasses Indtægter denne Klasse til speciel Indtægt for det følgende Aar.

§ 18.

De Pensioner eller Udbetalinger som Stiftelsens Oprettere eller den Længstlevende af samme maatte paalægge nogen enkelt af Stiftelsens Klasser, udredes forlods af denne Klasses specielle Indtægter.

§ 19.

For ikke at forfeile Stiftelsens Øyemeed ved at give dens Virkekreds for viid en Udstrækning, bestemmes: at de Tre første Klasser ikke skulle virke uden for Sjælland, Nørre-Jylland og Bergens Stift, Provinser, i hvilke denne Stiftels Oprettere deels ere fødte, deels have havt Eyendomme og tilbragt den største Deel af deres Levetiid.

§ 20.

Da det vilde være forbunden med Vidtløftighed og Vanskelighed om Direktionen direkte skulde forestaae Uddeelingen af de Understøttelser som ere tiltænkte Bergen, bestemmes: at Direktionen aarlig skal fradrage enhver af de Tre første Klasses disponible Revenuer en fjerde Deel, og den herved udkommende Sum skal aarlig remitteres til Bergen, for der at anvendes paa den Maade som i det Følgende vil blive fastsat.

§ 21.

Over de øvrige Tre Fjerde Deelee af enhver af de Tre første Klasses Indtægter disponerer Direktionen direkte, dog har den at iagttage: at Beløbet af de Summer som aarlig gjennem disse Klasser

maatte remitteres til Nørre Jylland, ikke overstiger det der er bestemt for Bergen.

§ 22.

De Personer som maatte kunne have Adgang til af Direktionen at erholde Understøttelse i nogen af de Tre første Klasser maae, foruden at besidde de Egenskaber som i det Følgende bestemmes, være enten fødte og opdragne eller boesatte og hjemmehørende i Kjøbenhavn eller en Kjøbstad i Sjælland eller Nørre Jylland.

§ 23.

I Særdeleshed bestemmes for første Klasse, hvis Hensigt er at understøtte gamle Tjenestefolk af begge Kjøen, der formedelst Alder og Svaghed ere uskikkede til videre Tjeneste: at der for at bane Adgang til Understøttelse af denne Art, udfordres paalidelige Vidnesbyrd om en sædelig, god og upaaklaget Opførsel, ligesom og fleere Aars Tjeneste hos een Person eller i een Familie. Direktionen er beføiet til effter beste Skjønnende at hjælpe saadanne Trængende, enten med en aarlig Pension, eller med en Gave, hvis rigtige Anvendelse kunde bringe en slig Person i en passende Næringsvej. De som enten ere forsørgede af dem de have tjent, eller som fra andre Steder nyde en saadan Understøttelse som effter Omstændighederne maae ansees tilstrækkelig til at sikkre dem for Mangel, kunne ikke vente Hjelp i denne Klasse. Størrelsen af de Understøttelser som tilstaaes bestemmes af Direktionen med Hensyn til de Paagjeldendes Trang, Tjenestetid og udviiste Forhold, samt deres Families Talrigheid. Dog maae fra den Tiid at denne Klasses Indtægters Tre Fjerdede, hvorover Direktionen direkte disponerer i Følge § 21, udgjøre eller overstige Fire Tusinde Rigsdaler d. C. aarlig, ingen tilstaaes højere aarlig Pension end Beløbet af En Tiende Deel af Klassens sistommeldte Revenuer, og det dobbelte af den højeste aarlige Pension er den største Sum der nogensinde maae udbetales som Gave. Skulde det Tilfælde indtræffe: at den der var tilstaaet en Gave, som ingen oftere end eengang kan nyde, siden befandtes trængende og værdig til Pension, bør samme dog ikke bevilges førend saa lang Tiid er forløben fra Gavens Udbetaling, at denne, om den havde været forundt som Pension, imidlertid havde været oppebaaret. Der som Direktionen skulde komme til Kundskab om at en Pensionist ved et slet og usædeligt Forhold gjorde sig uværdig til den forundte aarlige Understøttelse, staaer det i Direktionens Magt, ligesom det herved gjøres den til Pligt, at fratage en saadan for Fremtiden den tilstaaede Hjelp.

§ 24.

For anden Klasse, hvis Hensigt er at udstyre uformuende Piger, der givte sig i Næringsstanden, gielde følgende særdeles Bestemmelser: Ved Næringsstanden forstaaes Haandværkere, Professionister og Manufakturister af alle Slags, ikkun at de selv med egne Hænder drive deres Profession eller Haandtering. De, som kunde vente Adgang til af Direktionen at tilstaaes Udstyr, maae have nydt en sædelig Opdragelse og vise et saadant Forhold, at der kan være grundet Formodning om at de ville blive gode Huusmødre. Det paa-ligger derfor saadanne Personers Forældre eller Værger at tilve- bringe paalidelige Attester om deres Børns eller Myndlingers sæde- lige og gode Opførsel samt ligeledes om at de Mænd, med hvilke Egte- skaber maatte indgaaes, ere i en saadan Næringsvej og vise et saadant Forhold, at det kan være rimeligt, de ville kunne ernære en Familie. Det højeste som i Udstyr tilstaaes Nogen maae, naar denne Klases Indtægters Tre Fjerde Deele, hvorover Direktionen i Følge § 21 direkte disponerer, udgjøre eller overstige Fire Tusinde Rigs- daler d. C. aarlig, ikke overstige Beløbet af En Femte Deel af Klas- sens sistommeldte Revenuer.

§ 25.

I Henseende til Tredie Klasse, der har til Øyemeed at hjælpe trængende Enker at opdrage uforsørgede Børn, fastsættes i Sær- deleshed: at da Børnenes gode og hensigtsmæssige Opdragelse bør være Hovedøyemeedet ved Understøttelsen, overlades det til Direk- tionens Skjønsmhed at fastsætte: om den tilstaaende Hjelp bør gives Moderen eller Børnenes Opdragere, Lærere og Værger, da det første ikke bør være Tilfældet, med mindre Moderens sædelige og gode Forhold kan borge for hendes fornuftige Omhue for Børnenes sande Vel. Saa bør og Direktionen, ved paalidelige Attester fra Ved- kommende, forvise sig om at Understøttelsen med Hensyn til Bør- nenes Opdragelse hensigtsmæssig anvendes. Denne Hjelp gives uden Hensigt til Stand; dog skulde de Enker, som forhen ved Indtrædelse i Egtestanden i Følge § 24 have nydt Understøttelse af anden Klasse, fortrinlig komme i Betragtning, naar de maatte have uforsørgede Børn som de selv mangle Evne til at opdrage. Det beroer i denne som i de foregaaende tvende Klasser paa Direktionens Skjøn at be- stemme Beløbet af den Understøttelse som enhver enkelt kan til- deeles; dog maae, naar de Tre Fjerde Deele af denne Klases Ind- tægter, over hvilke Direktionen i Følge § 21 direkte disponerer, ud- gjøre eller overstige Fire Tusinde Rigsdaler d. C., det højeste der

tilstaaes nogen i denne Klasse ikke overstige for hvert Barn Beløbet af Een Femtende Deel af Klassens sidstommeldte Revenuer, ligesom ey heller nogen Enke bør nyde Understøttelse til flere end Trede Børns Opdragelse. Naar Opdragelsen er tilendebragt, og Børnene komme til den Alder at de selv bør kunne fortjene deres Underholdning, i det seneste, naar de have opnaaet det attende Aars Alder, ophører Understøttelsen. Skulde derimod Moderen inden den Tiid bortdøe eller indlade sig i andet Egteskab, maae dog Understøttelsen vedvare for Børnene indtil den oven angivne Tidspunkt, saafremt disse efter Direktionens Skjønnende dertil maatte være trængende.

§ 26.

Da den Deel af de Tre første Klassers aarlige Indtægter, som i Følge § 20 er bestemt til Uddeeling i Bergens Stift, fornemmelig kommer Bergens Stads Indvaanere til Fordeel, bemyndiges Direktionen til at anmode Magistraten i Bergen om aarlig at modtage forberørte Sum, at uddeele den i Overenstemmelse med de følgende Forskrifter som denne Fundats desangaaende indeholder, og aarlig at indberette Anvendelses-Maaden til Direktionen for at sætte denne i Stand til at indlemme samme i dens aarlige Indberetninger. Men skulde Bergens Magistrat ikke findes villig til at paatage sig dette Arbeide eller unddrage sig fra til Direktionen at indsende saadan aarlig Beretning som oven er bestemt, paaligger det Direktionen at begjære af Regjeringen paalidelige Mænd i Staden Bergen udnævnte, til at opfylde Stifternes Villie i Henseende til Anvendelsen af den aarlige Sum som er bestemt til Uddeeling i Bergens Stift.

§ 27.

Af den Sum som i Følge § 20 er bestemt for Bergens Stift og som aarlig remitteres enten til Magistraten i Bergen eller til de Personer som i sammes Sted efter § 26 maatte blive udnævnte, bør de Toe Trede Deele anvendes til den Slags Understøttelse som er Gjenstand for Stiftelsens Tre første Klasser. Enhver af disse Klasser tillægges en lige Sum og Anvendelsen skeer effter de samme Regler som i denne Fundatses § 23, 24 og 25 ere foreskrevne Direktionen, ikkun med den Forandring: at Bestemmelsen af den høyeste Understøttelse som i disse Klasser maae tilstaaes nogen gandske overlades til Magistraten i Bergen eller til de Personer, som i sammes Sted efter § 26 maatte udnævnes. De som kunne vente paa denne Maade at nyde Understøttelse, maae, foruden at besidde saadanne Egenskaber som

i foranførte §§ ere anførte, være enten fødte og opdragne, eller boesatte og hjemmehørende i Staden Bergen.

§ 28.

Den Ene Tredie Deel af den Sum som i Følge § 20 aarlig skal remitteres til Bergen, uddeles blandt den fattige Deel af Landalmuen i Baroniet Rosendal. Uforskyldt Trang af enhver Art kan bane Adgang til Andeel i denne Understøttelse, ikkun at de Personer, som paa denne Maade nyde Hjelp, ere enten fødte og opdragne eller boesatte og hjemmehørende i de Distrikter som ved denne Fundatses Oprettelse ligge under Rosendal. Personer, der formedelst Alder og Svaghed ere blevne uskikkede til Arbeide, Børn der have tabt deres Forsørgere, og retskafne, vindskibelige Familier, der formedelst uafværgelige Vanheld sættes tilbage, skulle fortrinlig komme i Betragtning til efter Omstændighederne at hjælpes med en liden aarlig Pension, med Understøttelse i visse Aar, eller med en Gave. Magistraten i Bergen, eller de der maatte træde i sammes Sted, bestemme effter eget Skjøn, saavel hvem der bør nyde Understøttelse, som Størrelsen af den Hjelp der gives, og bør det med paalidelige Attester fra Præster og andre Vedkommende gotgjøres, at de Understøttelser der tilstaaes, komme værdige og trængende til Gode. Tillige fastsættes: at saalænge Rosendal forbliver Stamhuus, maa ingen Understøttelse gives nogen, med mindre Stamherren, eller den han dertil paa sine Vegne maatte committere, har anbefalet den Trængende.

§ 29.

Den fjerde Klasse har til Formaal at gavne det den 28. Januar 1809 stiftede Kgl. Museum, hvis Hensigter til Videnskabeligheds Fremme og unge Videnskabsdyrkeres Understøttelse samstemmer med de Øyemeed nærværende Stiftelses Oprettelse have tilsigtet, saavel ved den Hielmstiærnske Bogsamlings Indlemmelse i det Kgl. store Bibliothek, som ved deres til Videnskabeligheds Udbredelse i øvrigt fattede Beslutninger. Til den Ende bestemmes: at saalænge det ommeldte under 28de Januari 1809 stiftede Kgl. Museum vedbliver at virke i Overenstemmelse med de Grundsætninger, som indeholdes i de af Hs. Kgl. Mayestæt under 21. April 1809 som Grundlov fastsatte Bestemmelser, bør denne Stiftelses fjerde Klasses Revenuer anvendes til at udbrede Museums Virksomhed effter de Regler som i det følgende anordnes.

§ 30.

De fjerde Klasse tillagte Indtægter skulle deeles i trede lige

Deele, af hvilke den Eene anvendes til de forskjellige litteraire Gjenstande der ere bestemte for Museums Virksomhed, blandt hvilke dog de Arbeider, der sigte til at oplyse og berigtige Fædrenelandets ældre og nyere Historie frem for andre bør befordres. Den anden Deel bestemmes til unge talentfulde Videnskabsmænds uden- og indenlandske Reiser for enten at erhverve forberedende Kundskaber eller indhente for Museum nyttige Oplysninger. Den Tredie Deel bruges til Uddeeling af saadanne Præmier som ommeldes i de for Museum under 21. April 1809 fastsatte Bestemmelser. Skulde denne Klasses Revenuer ved nærværende Stiftelses Begyndelse befindes saa indskrænkede at de ikke kunne omfatte alle Tre angivne Gjenstande, tilstedes det Museums Direktion, saalænge indtil Revenuerne maatte opnaae en hensigtsmæssig Størrelse, at anvende samme til enkelte af de angivne Gjenstande.

§ 31.

Ved hvert Aars Begyndelse underrettes Museums Direktion fra Stiftelsens Side om denne Klasses Revenuers Beløb for det forløbne Aar, og naar da Museums Direktion har erhvervet Kgl. Approbation paa disse Revenuers specielle Anvendelse i Overensstemmelse med de i § 30 fastsatte Bestemmelser, udbetales fra Stiftelsens Side de ommeldte Revenuer til Museums Direktion, som aarlig meddeeler denne Stiftelses Bestyrere en nøyagtig og med oplysende Bielage ledsaget Efterretning om den specielle Anvendelse af denne Klasses Indtægter, for at samme kan tjene til at fuldstændiggjøre den Indberetning og Bekjendtgjørelse som i Følge denne Fundatses § 4 bør finde Sted.

§ 32.

Da det er sandsynligt at Museums Indretning kan medføre en betydelig Ulighed i dets aarlige Udgifter, skal det være Direktionen for Museum uformeent, i Tilfælde at Omstændighederne maatte udkræve det, at indeholde nogle af Stiftelsens fjerde Klasses det tillagte Revenuer, uden at anvende samme i det Aar i hvilket de ere modtagne, naar saadant skeer i et vist med Museums Hensigt overensstemmende Øyemeed; dog bør i saadant Tilfælde inden Fem Aars Forløb betryggende Forsikkring meddeeles denne Stiftelses Direktion om bemeldte oplagte Revenuers hensigtsmæssige Anvendelse, da det i modsat Fald paaligger denne Stiftelses Direktion ikke allene at tilbagefordre af Museums Direktion de saaledes oppebaarne Revenuer, for hvis hensigtsmæssige Anvendelse ingen saadan Forsikkring er bleven meddeelt, men endog indtil at Tilbagebetaling heraf skades-

løs finder Sted, at standse med al videre Udbetaling af Stiftelsens fjerde Klasses Revenuer til Museum.

§ 33.

Det kunde mueligt synes gavnligt at een af denne Stiftelses Direktører tillige var Medlem af Museums Direktion; Derfor tilstædes det herved denne Stiftelses anden Direktør tillige at være Medlem af Museums Direktion, saafremt han dertil allernaadigst maatte udnevnes. Men denne Stiftelses første Direktør forbydes det aldeles at deeltage i Museums Direktion.

§ 34.

Skulde det oftmeldte den 28. Januari 1809 stiftede Kgl. Museum af uforudseelige Aarsager enten aldeles ophøre eller af Mangel paa Arbeidsgjenstande indskrænkes, ligesom og i Tilfælde det af anden Aarsag skulde blive uvirksomt, saa at denne Stiftelses Direktion skjønnede: at de til Museum henlagte aarlige Indtægter ikke hensigtsmæssigt kunde nyttes eller bleve nyttede, paalægges det Direktionen som ufravigelig Pligt at tilbageholde enten alle denne Klasses Revenuer, eller saa mange deraf, som ikke af Museum nyttes. Hvorhos denne Stiftelses Direktion i saadant Tilfælde selv bør i Overensstemmelse med de Øyemeed som denne Fundatses § 30 antyder, anvende denne Klasses Indtægter til at fremkalde videnskabelige Oplysninger og Berigtigelser i Fædrenelandets, den danske og norske ældre og nyere Historie, til unge talentfulde Videnskabsmænds Dannelse og litteraire Reiser, samt til Uddeling af Præmier for Besvarelse af videnskabelige Opgaver som Direktionen effter Overlæg med et dansk eller norsk Videnskabers Selskab haver at fremsætte.

§ 35.

Den femte Klasse har til Øyemeed at bidrage til det i Følge Kgl. allernaadigst Resolution af 2den September d: A: i Norge anlæggende Universitets gavnlige Indflydelse paa Kulturs og Videnskabeligheds Udbredelse. Vel forbeholde sig denne Stiftelses Opretttere, eller den Længstlevende af samme ved særskilt Anordning, der skal ansees lige saa gyldig som om den her i denne Fundats var indrykket, nærmere at fastsætte Regler for Anvendelsen af denne Klasses Indtægter. Men skulde denne Stiftelses Opretttere, eller den Længstlevende af samme, ikke efterlade saadan Anordning, bør denne Klasses Indtægter, naar Universitetet i Norge træder i Virksomhed effter de Grundregler som forbemeldte Kgl. Resolution af 2den Septbr: d: A: indeholder, aarlig tilstilles de Mænd, til hvem den specielle Bestyrelse af Universitetets Midler og Anliggender

maatte være betroet, for af samme at anvendes til følgende Gjenstande: a) til Bibliothekets Formerelse, fornemmelig ved Anskaffelse af litteraire Hjelpemidler, saavel trykte som utrykte, sigtende til den nordiske Histories fuldkomnere Oplysning og Berigtigelse, samt dette Studiums grundige Dyrkelse; b) til Præmier for heldige Besvarelser af Opgaver som Universitetet fremsætter i alle de Videnskaber som sammesteds dyrkes, og c) til Stipendier til uden- eller indenlands Reiser der foretages i videnskabelige Øyemeed. — Saa længe denne Klasses Revenuer ikke maatte være tilstrækkelige til at omfatte alle Tre Gjenstande, maae Anvendelsen effter Universitetets Bestyreres Skjøn indskrænkes til dem deraf som Universitetet maatte synes meest at have Trang til. Men naar denne Klasses Indtægter udgjøre Sex Tusinde Rigsdaler d. C. aarlig eller derover, bør Een Tredie Deel af Revenuerne anvendes til enhver af forbeholdte Gjenstande, dog saaledes: at det ey er fornødent at de aarlige Revenuer hvert Aar udgives, hvorimod det er Universitetet tilladt at oplægge fra et Aar til et andet de Indtægter, hvoraf der i det løbende Aar ikke havde været Anledning til at gjøre hensigtsmæssig Anvendelse. Saadant Oplæg maae dog ikke finde Sted for meere end Tre Aars Revenuer, da, saafremt ingen betryggende Forsikkring inden saadan Tiids Forløb meddeeles Direktionen om den hensigtsmæssige Anvendelse af disse oplagte Revenuer, Direktionen har at forholde sig effter det § 37 bestemmer. I øvrigt fastsættes: at de under littr: b omtalte Præmier kunne vindes af Danske eller Norske der benytte Underviisningen ved det norske Universitet, hvad enten disse høre til de egentlig Studerendes Klasse, eller tælles blandt dem, hvis nærmeste Formaal er ved passende Videnskabers Dyrkelse at vinde praktisk Duelighed for det borgerlige Liv. Saaledes maae og de under littr: c ommeldte Reiestipendier forundes talent- og haabefulde danske eller norske unge Mænd, der have hentet videnskabelig Dannelse ved det Norske Universitet, hvad enten de henhøre til de egentlig Studerendes Klasse eller ikke, saafremt Universitetets Foresatte skjøne at de mangle Evne til paa egen Bekostning at foretage de i videnskabelige Øyemeed forehavende Reiser; dog maae saadanne Stipendier ingensinde tilstædes Nogen for længere Tiid end Tre Aar.

§ 36.

Aarlig tilstilles Stiftelsens Direktion af det Norske Universitets Bestyrere en omstændelig Efterretning om den særdeles Anvendelse af denne Klasses Indtægter, for at samme kan tjene til at fuldstændiggjøre den Indberetning og Bekjendtgjørelse som i Følge denne

Fundatses § 4 bør finde Sted. Tilbageholdes denne Meddelelse noget Aar, paalægges det Stiftelsens Direktion ikke at udbetale denne Klasses Indtægter for det følgende Aar, indtil den manglende Meddelelse har fundet Sted.

§ 37.

Skulde formedelst uforudseelige Omstændigheder det Norske Universitet enten ikke vorde anlagt eller igjen blive ophævet, ligesom og i Tilfælde at denne Klasses dertil henlagte Indtægter, efter Stiftelsens Bestyreres Skjøn, ikke blive anvendte overensstemmende med denne Fundatses Forskrifter, paaligger det denne Stiftelses Direktion at tilbageholde Udbetalingen af denne Klasses Revenuer, og derimod, saafremt denne Stiftelses Oprettere eller den Længstlevende af samme ikke anderledes bestemmer, at deele samme i tvende lige Deele mellem denne Stiftelses fjerde og sjette Klasse, til Anvendelse paa samme Maade som for disse Klasser i nærværende Fundats findes bestemt.

§ 38.

Den sjette Klasses aarlige Indtægter deeles i Tre lige Deele, af hvilke den Eene Deel tilstilles aarlig det danske Videnskabers Selskab i Kjøbenhavn for at anvendes til saadanne videnskabelige Gjenstande, som dette Selskab maatte finde passende. Den anden Deel tilstilles paa lige Maade det norske Videnskabers Selskab i Trundhiem. Begge disse litteraire Selskaber paaligger den Forpligtelse aarlig at meddeele denne Stiftelses Bestyrere en omstændelig Efterretning om de dem tillagte Indtægters Anvendelse, for at fuldstændiggjøre den Indberetning og Bekjendtgjørelse som i Følge denne Fundatses § 4 bør finde Sted. Skulde noget af forbemeldte Selskaber aldeles ophøre, eller Direktionen skjønne at de dem tillagte Revenuer ikke bleve nyttede til videnskabelige Gjenstande, paaligger det Direktionen i saadant Tilfælde at anvende de et eller begge af disse Selskaber ellers tilkommende Indtægter af denne Klasse paa samme Maade som i § 39 bestemmes for den Tredie Deel af denne Klasses Indtægter.

§ 39.

Den Tredie Deel af Sjette Klasses Indtægter anvendes effter Direktionens eget Skjøn til unge talentfulde Danske eller Norske Kunstneres Understøttelse og til Præmier for gavnlige Opfindelser af nye eller lettere Veye og Midler i Kunster og Haandværker. Hiin Kunstnere tilstaaende Understøttelse maae ikkun meddeeles saadanne

der kunne godtgjøre med Vidnesbyrd fra det Kgl. Kunst-Academie (eller, om de ere Mecanici med saadanne fra bekendte duelige Mænd i dette Fag) at de have gjort heldig Fremgang i den Kunst de dyrke. Understøttelsen, hvis Størrelse bestemmes effter Omstændighederne, kan meddeeles enten til et vist foretagende Arbeide, eller til en Udenlands-Reise; dog bør ingen saadan Understøttelse meddeeles den samme Person længere Tiid end i Tre Aar. — Præmierne, hvortil det Halve af denne Afdeelings Indtægter bør anvendes, kunne finde Sted saavel for Gjenstande der ikke have været fremkaldte af Direktionen, som for dem der ere blevne til effter foregaaende Opmuntring og Indbydelse. Deres Størrelse bestemmes effter Direktionens Skjøn, passende til Opfindelsens Fortjeneste.

§ 40.

Skulde Stiftelsens Direktion, formedelst Tidernes muelige Forandring, finde nogen Modification af denne Fundatses Bestemmelser fornøden, maae saadan ikke iværksættes, forinden allerunderdanigst Forestilling derom er indgivet til den Kongelige Danske Regjering, og allerhøjest Samtykke dertil er erhvervet. Dog maae i intet Tilfælde gjøres Forestilling om nogen Forandring, hverken i Henseende til den i § 1 gjorte Bestemmelse, eller betreffende den Anordning § 12 indeholder om Hoved-Massens aarlige Forøgelse ved Oplæggelse af de samtlige Revenuers Een Tredie Deel. Ligesaa lidet maae, uden for de Tilfælde §§ 37 og 38 ommelde, skee nogen Forandring af de Hovedøymeed for denne Stiftelsens Virksomhed som i §§ 14 og 15 ere angivne.

Dets til Bekræftelse er denne Fundats underskrevet og forseglet, Kjøbenhavn den 9de November 1811.

M: G: Greve af Rosenchrone.

Agnete Marie Grevinde af Rosenchrone

føød Hielmstjerne.

(L. S.)

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 2.

1822, 12. Jan.

FUNDATS

for

Den grevelige Hielmstiernsk-Rosencronske
Stiftelse.

Forerindring.

Ved en under 30te September 1809 af min salig Mand og mig underskrevet Disposition have vi bestemt effter begges dødelige Afgang at oprette en Stiftelse under Navn af den Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelse. For samme have vi under gde Novbr. 1811 affattet en Fundats; Men saavel ved hiin Dispositions § 9 som ved et Codicil til samme af 9. Novbr. 1811 er det forbeholdet den Længstlevende at gjøre saadanne Modificationer i Fundatsen, som Tidsomstændighederne maatte foranledige.

Da nu forskjellige Begivenheder, som have fundet Sted siden min Mands i Slutningen af Aaret 1811 indtrufne Død, have gjort flere Modificationer fornødne, har jeg allerede, ved en af mig under 22. Juli 1820 oprettet Disposition, paalagt Executores af min salig Mands og min siste Villie, der tillige ere udnævnte til Stiftelsens Directeurer, at udarbeide en nye Fundats med Iagttagelse af de af mig i bemeldte Disposition angivne Modificationer; Men da jeg derhos ikke har kunnet tilbageholde det Ønske, selv at see og bekræfte den nye Fundats, som Tidsomstændighederne have gjort fornøden, saa have bemeldte Mænd opfyldt dette mit Ønske ved nu at redigere nærværende Fundats, som jeg, effter at have paa det nøyagtigste sammenholdt den med den ældre af 9. Novbr. 1811, finder at være ordlydende med denne, undtagen i de Poster, hvori, formedelst den i 1813 foregaaede Forandring i Pengevæsenet og andre indtrufne Begivenheder, Modificationer vare uundgaelig fornødne. Af denne Aarsag erklærer jeg herved nærværende Fundats for at være den eneste gjeldende for den Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelse.

Agnete Marie Rosencrone
føed Hielmstierne.

Stiftelsens Bestyrelse.

§ 1.

Den grevelige Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelse maa stedsføre dette Navn og ikke henlægges under, eller forenes med, nogen anden Stiftelse, eller noget andet Institut.

§ 2.

Bestyrelsen af denne Stiftelse, der staaer under den Danske Regjerings Overopsyn, betroes tvende Directeurer. I Følge af den Rettighed, som var forbeholdet Stiftelsens Oprettere, eller den Længstlevende af samme, til at udnævne Stiftelsens Directeurer og sammes Efterfølgere, ere de fornødne Bestemmelser giorte i Dispositionen af 22de Juli 1820. Men naar de saaledes Udnævnte eller de, som efter disse eller og i disses Sted, senere af mig maatte udnævnes, ved Døden afgaae, eller af anden Aarsag fratræde, skeer Udnævnelsen af den danske Regiering; dog maa ingen andre dertil bringes i allerunderdanigst Forslag end danskfødte Mænd af erkjendt Retskaffenhed, der enten beklæde eller til Regjeringens Tilfredshed have beklædet et ikke ubetydeligt kongeligt civilt Embede. I Særdeleshed maae til anden Directeurs Plads kun bringes i Forslag bekiendte og agtede Videnskabsmænd.

Fra anden til første Directeurs Plads finder ingen nødvendig ascension Sted.

§ 3.

Stiftelsens aarlige Revenuer anvendes af Directionen efter samvittighedsfuld Skiønsomhed i Følge de i nærværende Fundats indeholdte Forskrifter. Intet Stiftelsen vedkommende maae besluttes, eller iværksættes, uden efter begge Directeurers foregaaende Overlæg. I Tilfælde af modsatte Meninger er den første Directeurs den gjeldende, dog bør den andens indføres i den Forhandlings-Protokol, som opbevarer Directionens Beslutninger og naar disse kundgjøres, bør de underskrives af begge Directeurer. Aarlig indgiver Directionen til Hans Kongelige Majestæt, eller det af Allerhøystsamme til Imodtagelsen bestemte Collegium, en allerunderdanigst nøyagtig Indberetning om Stiftelsens Tilstand og Omfanget af dens Virksomhed i det forløbne Aar. Ligeledes bekiendtgjøres aarlig ved Trykken en summarisk Efterretning om Stiftelsens Foretagender.

§ 4.

Det af Stifterne brugte Vaaben, saaledes som det under denne

Fundats findes aftrykt, skal, saafremt dertil erholdes Allernaadigst Tilladelse, udgiøre det Seigl, som Stiftelsens Direction ved alle samme betreffende Expeditioner har at betjene sig af.

§ 5.

Directionen bør opholde og forsamle sig i Kiøbenhavn, som den danske Regierings Sæde. Skulde uforudseelige Omstændigheder giøre Directionens Forfløttelse til et andet Sted tilraadelig, bør dertil erhverves Kongelig Tilladelse.

§ 6.

Aarlig bør Directionen i den Berlingske Statstidende, eller i saadanne Aviser, der maatte træde i dennes Sted og med Posten sendes, indbyde dem, der maatte troe sig adgangsberechtigede til de Understøttelser, som det effter Stiftelsens Indretning er Directionen paalagt at uddeele, derom at melde sig til de Tider, Directionen maatte finde passende at bestemme.

§ 7.

Naar den af mig i Dispositionen af 22de Juli 1820 udnævnte Bogholder dør eller fratræder, paaligger det Directionen selv paa eget Ansvar at antage en duelig, redelig og paalidelig Mand til Bogholder og Regnskabsfører. Denne bør føre de fornødne Bøger og Protocoller effter Directionens nærmere Forskrift, og skulde samme finde sig misfornøyet med hans Forhold, staaer det i dens Magt at afskedige ham og at vælge en anden.

§ 8.

Lønningerne for de Mænd, der bestyre Stiftelsen eller ansættes ved samme, bestemmes saaledes:

- a) de tvende Directeurer nyde aarlig hver Et Tusinde Rigsbankdaler Sølv og
- b) Bogholderen, hvad enten ham af Directionen tillige paalægges at være Kasserer eller ikke, aarlig Femhundrede Rigsbankdaler Sølv.

I Huusleye for Contoir og Arkiv, over hvis Indhold der stedse bør være en fuldstændig Designation, samt til Skrivmaterialier tilstaaes aarlig Tre hundrede Rigsbankdaler Sølv. I øvrigt fastsættes: at af Stiftelsens Midler og Indkomster ingen Deel nogensinde maae anvendes til Bygnings Anskaffelse eller Indretning for Stiftelsen, hvis Contoir bør være hos den første Directeur, eller, om han dertil ikke

har Leilighed, hos den anden Directeur og, om denne ey heller dertil er villig, hos Bogholderen. Den, hos hvem Contoiret saaledes holdes, nyder de dertil bestemte Trehundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig.

Stiftelsens Fond og Indtægter.

§ 9.

Den Formue, som jeg ved min Død maatte efterlade, og hvorover der ikke ved særskilt Anordning, enten af min salig Mand, eller mig, eller af os begge, er disponeret, udgiør Stiftelsens Fond, hvis Beløb bliver at fastsætte paa den Maade, som bestemmes i min Disposition af 22. Juli 1820 § 5, og i Følge samme Dispositions § 21 beregnes i Rigsbankpenge Sølv. Derhos følges for Fremtiden den Grundsætning, at Halvdeelen af Midlerne anbringes hos private Personer mod sikkert Pant i faste, helst Jord-Eyendomme, beliggende i Sjælland, og den anden halve Deel i danske Statspapirer, hvorved dog bemærkes: a, at der ikke bør udlaanes uden mod første Prioritets Pant i faste Eyendomme og aldrig modtages ringere Pantesikkerhed end den, som Nationalbanken og den almindelige Enkekasse fordre, og b) at dersom det angivne Forhold mellem private Udlaan og Statspapirer ved min Død ikke maatte findes nøyagtig iagttaget, Formuen dog ikke bør formindskes ved ubetimeligt Salg af Statspapirer, men det ommeldte Forhold derimod søges successive tilveyebragt.

§ 10.

Af de aarlige Renter og Revenuer oplægges fra den Tiid at Stiftens Virksomhed begynder, stedse En tredie Deel, der tillægges Fondets Massa og maae heri ingensinde skee Undtagelse. I øvrigt be-roer det paa Stiftelsens Direction at bestemme, naar dens Virksomhed kan tage Begyndelse, i Følge de Bestemmelser, som indeholdes i Dispositionen af 30te Septb. 1809 § 7 og i mit til Dispositionen af 22. Juli 1820 føyede Codicil af Dags dato.

Stiftelsens Hensigt og Virkekreds.

§ 11.

Stiftelsens Hensigt er at lindre uforskyldt Trang, bidrage til lykkelige Egteskabers Formerelse i Næringsstanden, understøtte frem-

stræbende uformuende Ungdom, udbrede Kultur og Videnskabelighed, samt opmuntre Talenters heldige Udvikling.

§ 12.

I Overenstemmelse med disse Øyemeed indbefatter Stiftelsen Fem Klasser, af hvilke

Den første Klasse understøtter gamle Tienestefolk af begge Kiøn der formedelst Alder og Svaghed ere uskikkede til Tieneste;

Den anden Klasse udstyrer uformuende Piger, der givte sig i Næringsstanden;

Den tredje Klasse sigter til at hielpe trængende Enker at opdrage uforsørgede Børn;

Den fjerde Klasse har til Formaal at befordre det under 28. Januar 1809 stiftede Kongelige Museums videnskabelige Bestræbelser;

Den femte Klasse virker til Videnskabeligheds Fremme igjennem det danske Videnskabers Selskab og til Talenters Udvikling blandt Kunstnere og Haandværkere.

§ 13.

Naar Stiftelsens Virksomhed begynder og altsaa den ene tredie Deel af dens Revenuer i Følge denne Fundats's § 10 aarlig oplægges, udredes af de øvrige $\frac{2}{3}$ Deelee af Indtægterne alle Stiftelsens ordinaire og extraordinaire Udgivter, saasom Lønninger, Administrations-Omkostninger, Legater og Pensioner, hvorefter det Overskydende deeles mellem Stiftelsens fem Klasser, saaledes: at enhver af de tre første Klasser nyder To Tolvte Deelee og enhver af de toe siste Tre Tolvte Deelee.

§ 14.

Foruden en General-Conto over Stiftelsens samtlige Midler bør speciel Conto føres for hver af Stiftelsens fem Klasser. Da Forskud paa tilkommende Aars Indtægter ikke maae tilstaaes eller udbetales, beregnes den aarlig overblivende Beholdning af enhver Klasses Indtægter denne Klasse til speciel Indtægt for det følgende Aar.

§ 15.

De Pensioner eller Udbetalinger, som Stiftelsens Oprettere, eller den Længstlevende af samme, maatte have paalagt nogen enkelt af Stiftelsens Klasser, udredes forlods af denne Klasses specielle Indtægter.

§ 16.

For ikke at forfeile Stiftelsens Øyemeed ved at give dens Virksomhed for viid en Udstrækning, bestemmes: at de tre første Klasser ikke skulle virke uden for Sjælland og Nørre-Jylland, Provinser, i hvilke denne Stiftelsens Opretters deels have havt Eyendomme, deels have tilbragt den største Deel af deres Levetiid, dog bør det Forhold iagttages at ikkun Een fjerde Deel af enhver af de tre første Klassers Revenuer remitteres til Nørre-Jylland, i det mindste kun lidet over.

§ 17.

De Personer, som maatte kunne have Adgang til af Stiftelsen at erholde Understøttelse i nogen af dens tre første Klasser, maae, foruden at besidde de Egenskaber, som i det Følgende bestemmes, være enten fødte og opdragne, eller boesatte og hjemmehørende i Kiøbenhavn eller en Kiøbstad i Sjælland eller en i Nørre-Jylland.

§ 18.

I Særdeleshed bestemmes for første Klasse, hvis Hensigt er at understøtte gamle Tienestefolk af begge Kiøn, der formedelst Alder og Svaghed ere uskikkede til videre Tjeneste: at der for at bane Adgang til Understøttelse af denne Art udfordres paalidelige Vidnesbyrd om en sædelig, god og upaaklaget Opførsel, ligesom og flere Aars Tjeneste hos Een Person eller i Een Familie. Directionen er beføyet til efter bedste Skiønnende at hjælpe saadanne Trængende, enten med en aarlig Pension eller med en Gave, hvis rigtige Anvendelse kunde bringe en slig Person i en passende Næringsvey. De, som enten ere forsørgede af dem, de have tient, eller som fra andre Steder nyde en saadan Understøttelse, som efter Omstændighederne maae ansees tilstrækkelig til at sikkre dem for Mangel, kunne ikke vente Hjelp i denne Klasse. Størrelsen af de Understøttelser, som tilstaaes, bestemmes af Directionen med Hensyn til de Paagieldendes Trang, Tjenestetid og udviiste Forhold, samt deres Families Talrighed. Dog maae fra den Tiid, at denne Klasses Indtægter udgiøre eller overstige Tre Tusinde Rigsbankdaler Sølv aarlig ingen tilstaaes høyere aarlig Pension end Beløbet af En tiende Deel af Klasses benævnte Revenuer og det dobbelte af den høyeste aarlige Pension er den største Sum, der nogensinde maae udbetales som Gave. Skulde det Tilfælde indtreffe, at den, der var tilstaaet Gave, som ingen oftere end Een Gang kan nyde, siden befandtes trængende og værdig til Pension, bør samme dog ikke bevilges, førend saa lang Tiid er forløben fra Gavens Udbetaling, at denne, om den havde været

forundt som Pension, imidlertid havde været oppebaaret. Dersom Directionen skulde komme til Kundskab om, at en Pensionist ved et slet eller usædeligt Forhold gjorde sig uværdig til den forundte aarlige Understøttelse, staaer det i Directionens Magt, ligesom det herved gøres den til Pligt, at fratage en saadan for Fremtiden den tilstaaede Hjelp.

§ 19.

For anden Klasse, hvis Hensigt er at udstyre uformuende Piger, der givte sig i Næringsstanden, gielde følgende særdeles Bestemmelser. Ved Næringsstanden forstaaes Haandværkere, Professionister og Manufakturister af alle Slags, ikkun at de selv med egne Hænder drive deres Profession eller Haandtering. De, som kunde vente Adgang til af Directionen at tilstaaes Udstyr, maae have nydt en sædelig Opdragelse og vise et saadant Forhold, at der kan være grundet Formodning om, at de ville blive gode Huusmødre. Det paaligger derfor saadanne Personers Forældre eller Værger at tilvevebringe paalidelige Attester om deres Børns eller Myndlingers sædelige og gode Opførsel, samt ligeledes om, at de Mænd, med hvilke Egteskaber maatte indgaaes, ere i en saadan Næringsvey og vise et saadant Forhold, at det kan være rimeligt, de vilde kunne ernære en Familie. Det høyeste, som i Udstyr tilstaaes nogen, maae, naar denne Klasses aarlige Indtægter overstige Tre Tusinde Rigsbankdaler Sølv eller udgiøre saa meget, være Een Femte Deel af nævnte Revenuer.

§ 20.

I Henseende til tredie Klasse, der har til Øyemeed at hjelpe trængende Enker at opdrage uforsørgede Børn, fastsættes i Særdeleshed: at da Børnenes gode og hensigtsmæssige Opdragelse bør være Hovedøyemeedet ved Understøttelsen, overlades det til Directionens Skjønsmhed at fastsætte: om den tilstaaende Hjelp bør gives Moderen eller Børnenes Opdragere, Lærere og Værger; da det første ikke bør være Tilfældet, med mindre Moderens sædelige og gode Forhold kan borge for hendes fornuftige Omhue for Børnenes sande Vel. Saa bør og Directionen ved paalidelige Attester fra Vedkommende forvisse sig om, at Understøttelsen, med Hensyn til Børnenes Opdragelse, hensigtsmæssig anvendes. Denne Hjelp gives uden Hensyn til Stand, dog skulle de Enker, som forhen ved Indtrædelse i Egttestanden, i Følge denne Fundats's § 19, have nydt Understøttelse af anden Klasse, fortrinlig komme i Betragtning, naar de maatte have uforsørgede Børn, som de selv mangle Evne til at opdrage. Det

beroer i denne, som i de tvende foregaaende Klasser, paa Directionens Skiøn, at bestemme Beløbet af den Understøttelse, som enhver enkelt kan tildeeles; dog maae, naar denne Klasses Indtægter maatte udgjøre eller overstige Tre Tusinde Rigsbankdaler Sølv aarlig, det høyeste, der tilstaaes nogen i denne Klasse, ikke overstige for hvert Barn Beløbet af en Femtendedeel af Klassens ommeldte Revenuer, ligesom ey heller nogen Enke bør nyde Understøttelse til flere end Tre uforsørgede Børns Opdragelse. Naar Opdragelsen er tilendebragt og Børnene komne til den Alder, at de selv bør kunne fortjene deres Underholdning, i det seneste naar de have opnaaet det attende Aars Alder, ophører Understøttelsen. Skulde, inden Børnene havde opnaaet saadan Alder, Moderen bortdøe eller indlade sig i andet Egteskab maae dog Understøttelsen vedvare for Børnene indtil den ovenangivne Tidspunkt, saafremt disse effter Directionens Skjønnende dertil maatte være trængende.

§ 21.

Den fjerde Klasse har til Formaal at gavne det under 28de Januari 1809 stiftede Kongelige Museum, hvis Hensigter til Videnskabeligheds Fremme og unge Videnskabsdyrkeres Understøttelse samstemme med de Øyemeed, nærværende Stiftelses Oprettere have tilsigtet, saavel ved den Hielmstiernske Bogsamlings Indlemmelse i det Kongelige store Bibliothek, som ved deres til Videnskabeligheds Udbredelse i øvrigt fattede Beslutninger. Til den Ende bestemmes: at saalænge det ommeldte under 28de Januari 1809 stiftede Kgl. Museum vedbliver at virke i Overenstemmelse med de Grundsætninger, som indeholdes i de af Hs Kongelige Mayestæt under 21de April 1809 som Grundlov fastsatte Bestemmelser, bør denne Stiftelses fjerde Klasses Revenuer anvendes til at udbrede Museums Virksomhed effter de Regler, som i det Følgende angives.

§ 22.

De fjerde Klasse tillagte Indtægter skulle deeles i Tre lige Deele, af hvilke den Ene anvendes til de forskiellige litteraire Gjenstande, der ere bestemte for Museums Virksomhed, blandt hvilke dog de Arbeider, der sigte til at oplyse og berigtige Fædrenelandets ældre og nyere Historie fremfor andre bør befordres. Den anden Deel bestemmes til unge talentfulde Videnskabsmænds Uden- og Indenlandsreiser, for enten at erhverve forberedende Kundskaber, eller indhente for Museum nyttige Oplysninger. Den tredie Deel bruges til Uddeeling af saadanne Premier, som ommeldes i de for Museum

under 21de April 1809 fastsatte Bestemmelser. Skulde denne Klasses Revenuer, naar nærværende Stiftelses Virksomhed begynder, befindes saa indskrænkede, at de ikke kunde omfatte alle tre angivne Gjenstande, tilstedes det Museums Direction, saalænge indtil Revenuerne maatte opnaae en hensigtsmæssig Størrelse, at anvende samme til enkelte af de angivne Gjenstande.

§ 23.

Ved hvert Aars Begyndelse underrettes Museums Direction fra Stiftelsens Side om denne fjerde Klasses Revenuers Beløb for det forløbne Aar, og naar da Museums Direction har erhvervet Kongelig approbation paa disse Revenuers specielle Anvendelse i Overenstemmelse med de i foregaaende § 22 fastsatte Bestemmelser, udbetales fra Stiftelsens Side de ommeldte Revenuer til Museums Direction, som aarlig meddeeler denne Stiftelses Bestyrere en nøyagtig og med oplysende Bielage ledsaget Efterretning om den specielle Anvendelse af denne Klasses Indtægter, for at samme kan tiene til at fuldständiggjøre den Indberetning og Bekientgiørelse, som i Følge denne Fundats's § 3 bør finde Sted.

§ 24.

Da det er sandsynligt, at Museums Indretning kan medføre en betydelig Ulighed i dets aarlige Udgifter, skal det være Directionen for Museum uformeent, i Tilfælde at Omstændighederne maatte udkræve det, at indeholde nogle af Stiftelsens fjerde Klasses det tillagte Revenuer, uden at anvende samme i det Aar, i hvilket de ere modtagne, naar saadant skeer til et vist med Museums Hensigt overenstemmende Øyemeed, dog bør i saadant Tilfælde inden fem Aars Forløb betryggende Forsikkring meddeeles denne Stiftelses Direction om bemeldte oplagte Revenuers hensigtsmæssige Anvendelse, da det i modsat Fald paaligger denne Stiftelses Direction ikke alene at tilbagefordre af Museums Direction de saaledes oppebaarne Revenuer, for hvis hensigtsmæssige Anvendelse ingen saadan Forsikkring er bleven meddeelt, men endog, indtil at Tilbagebetaling heraf skadeløs finder Sted, at standse med al videre Udbetaling af Stiftelsens fjerde Klasses Revenuer til Museum.

§ 25.

Det kunde mueligt synes gavnligt, at Een af denne Stiftelses Directeurer tillige var Medlem af Museums Direction. Derfor tilstedes det herved denne Stiftelses anden Directeur tillige at være Medlem af Museums Direction, saafremt han dertil allernaadigst maatte ud-

nævnes, men denne Stiftelses første Directeur forbydes det aldeles at deeltage i Museums Direction.

§ 26.

Skulde det oftmeldte den 28. Januar 1809 stiftede Kgl. Museum af uforudseelige Aarsager enten aldeles ophøre, eller af Mangel paa Arbeidsgjenstande indskrænkes, ligesom og i Tilfælde det af anden Aarsag skulde blive uvirksomt, saa at denne Stiftelses Direction skjønnede: at de til Museum henlagte aarlige Indtægter ikke hensigtsmæssig kunde nyttes eller bleve nyttede, paalægges det Directionen som ufravigelig Pligt at tilbageholde enten alle denne Klasses Revenuer, eller saa mange deraf, som ikke af Museum nyttes, hvorhos denne Stiftelses Direction i saadant Tilfælde selv bør i Overenstemmelse med de Øyemeed, som denne Fundats's § 22 antyder, anvende denne Klasses Indtægter til at fremkalde videnskabelige Oplysninger og Berigtigelser i Fædrenelandets ældre og nyere Historie, til unge talentfulde Videnskabsmænds Dannelselse og literaire Reiser, samt til Uddeeling af Premier for Besvarelse af videnskabelige Op-gaver, som Directionen, effter Overlæg med det danske Videnskabers Selskab, har at fremsætte.

§ 27.

Af femte Klasses aarlige Indtægter tilstilles den Ene tredie Deel det danske Videnskabers Selskab i Kiøbenhavn for at anvendes til saadanne videnskabelige Gjenstande, som dette Selskab maatte finde passende. Dog paalægges Selskabet den Forpligtelse ved dets Secretair aarlig at meddeele denne Stiftelses Bestyrere en omstændelig Efterretning om de samme tillagte Indtægters Anvendelse, for at fuldstændiggjøre den Indberetning og Bekiendtgjørelse, som i Følge denne Fundats's § 3 bør finde Sted. Skulde forbemeldte Selskab ophøre eller Stiftelsens Direction skjønne, at de samme tillagte Revenuer ikke bleve nyttede til videnskabelige Gjenstande, paaligger det Directionen i et saadant Tilfælde at anvende de Selskabet tillagte Indtægter paa samme Maade, som i § 28 bestemmes for de øvrige $\frac{2}{3}$ Deele af denne Klasses Indtægter.

§ 28.

De øvrige To tredie Deele af femte Klasses Indtægter anvendes efter Directionens eget Skjøn til unge talentfulde danske Kunstneres Understøttelse og til Premier for gavnlige Opfindelser af nye eller lettere Veye og Midler i Kunster og Haandværker. Ikkun saadanne Kunstnere maae meddeeles Understøttelse, der godtgjøre med Vid-

nesbyrd fra det Kgl. Kunstacademie, eller, om de ere Mecanici, med saadanne fra bekiendte duelige Mænd i dette Fag, at de have gjort heldig Fremgang i den Kunst de dyrke. Understøttelses Størrelse bestemmes efter Omstændighederne og den kan meddeeles enten til et vist foretagende Arbeide eller til en Udenlandsreise; dog bør den ikke forundes nogen Person i længere Tiid end i Tre Aar. Beløbet af de Understøttelser, der paa denne Maade aarlig uddeeles, maae ikke overstige Een tredie Deel af femte Klasses Indtægter eller Halvdeelen af de i denne § omhandlede $\frac{2}{3}$ Deelee deraf. Premierne, hvortil den anden Halvdeel af de i denne § omhandlede $\frac{2}{3}$ Deelee af femte Klasses Indtægter bør anvendes, kunne uddeeles saavel for Gjenstande, der ikke have været fremkaldte af Directionen, som for saadanne, der ere blevne til efter foregaaende Opmuntring og Indbydelse fra samme, og deres Størrelse bestemmes efter Directionens Skøn med Hensyn til Opfindelsens større eller mindre Værd og Gavnlighed.

§ 29.

Skulde Stiftelsens Direction, formedelst Tidernes muelige Forandring, finde nogen Modification af denne Fundats's Bestemmelser fornøden, maae saadan ikke iværksættes, forinden allerunderdanigst Forestilling derom er indgivet til den Kongelige danske Regiering og allerhøjest Samtykke dertil er erhvervet; dog maae i intet Tilfælde gøres Forestilling om nogen Forandring, hverken i Henseende til den i § 1 giorte Bestemmelse, eller betreffende den Anordning § 10 indeholder om Hovedmassens aarlige Forøgelse ved Oplæggelse af de samtlige Revenuers Een Tredie Deel. Ligesaa lidet maae, uden for de Tilfælde som §§ 26 og 27 ommelde, skee nogen Forandring af de Hovedøymeed for denne Stiftelses Virksomhed, som i §§ 11 og 12 ere angivne.

Khvn. d: 12. Januari 1822.

Agnete Marie Rosencrone
føed Hielmstjerne.
(L. S.)

Vi Frederik den Siette,
af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenburg
Gjøre vitterligt: at Os elskelig Frue Geheimeconferentsraadinde Agnete Marie Grevinde af Rosencrone fød Hielmstjerne for Os allerunderdanigst har andraget, at hun og hendes afdøde Mand, Geheimeconferentsraad Marcus Gerhard, Greve af Rosencrone ved Testamente af 30. September 1809 have bestemt, at af de Midler, som den

længstlevende af dem maatte efterlade og hvorover ikke enten af dem begge, eller een af dem særskildt maatte være giort anden Bestemmelse, skulde oprettes en Stiftelse, der skulde have til Hensigt at lindre uforskyldt Trang, bidrage til lykkelige Ægteskabers Formerelse i Næringsstanden, understøtte fremstræbende uformuende Ungdom, udbrede Cultur og Videnskabelighed, samt opmuntre Talenters heldige Udvikling, men at det saavel ved Testamentet som i et Codicil af 9. November 1811 og den for den intenderede Stiftelse forfattede Fundats af samme Dato, er den Længstlevende forbeholdt at gjøre saadanne Modificationer i de fastsatte Bestemmelser, som Tidsomstændighederne maatte foranledige, og at hun som Længstlevende har benyttet denne Rettighed og i denne Henseende under 12te Januarii d. A. bekræftet og underskrevet en paa nye redigeret Fundats for Stiftelsen, samt at der blandt de af hendes afdøde Mand og hende vedtagne og i den ovenmeldte nye Fundats overførte Bestemmelser findes nogle faa, som uagtet det dem under 1ste Maii 1790 allernaadigst forundte facultas testandi, dog ikke, uden Vor særdeles allerhøieste Sanction, kunne være gieldende, hvorfor hun allerunderdanigst har anholdt om Vor allernaadigste Confirmation paa følgende Bestemmelser:

»At den af hendes afdøde Mand og hende (ifølge testamentarisk Disposition, der først efter hendes Død kundgiøres) anordnede Stiftelse stedse skal føre Navn af den Grevelige Hielmstiernsk-Rosenronske Stiftelse og ikke maa henlægges under eller forenes med nogen anden Stiftelse eller noget andet Institut, at den skal staae under Regieringens Overopsyn og dens Bestyrelse betroes 2de Directeurer (der af Stiftelsen lønnes) samt, at naar de Mænd, som hun paa Grund af den Rettighed, der er den Længstlevende forbeholden, selv har udnævnt til Directeurer eller sammes Efterfølgere ere døde eller fratræde, Udnævnelser da skeer af Regieringen, dog at ingen anden dertil bringes i Forslag end danskfødte Mænd af erkjendt Retskaffenhed, der enten beklæde eller til Regieringens Tilfredshed have beklædet et ikke ubetydeligt Kongeligt civilt Embede; at i Særdeleshed den første Directeur ikke tillige maa deeltage i Directionen af det under 28de Januarii 1809 oprettede Kongelige Museum, og at til anden Directeurs Post kun bekjendte og agtede Videnskabsmænd maae bringes i Forslag; fremdeles, at Directionen aarlig til Os, eller det Collegium, Vi allernaadigst maatte bestemme, bør indgive nøiagtig Beretning om Stiftelsens Tilstand og Omfanget af dens Virksomhed i det forløbne Aar; endelig at det af Stifterne brugte Vaaben maa

udgiøre det Seigl, som Stiftelsens Direction ved alle samme betref-
fende Expeditioner har at betjene sig af.«

Ifølge forommeldte hendes allerunderdanigste Ansøgning, som fra
Vort Danske Cancellie er bleven Os allerunderdanigst foredraget,
ville Vi allernaadigst have ovenanførte Bestemmelser i alle Maader
confirmerede og stadfæstede, ligesom Vi hermed confirmere og stad-
fæste samme.

Forbydende Alle og Enhver imod det, som foreskrevet staaer,
Hinder at gjøre.

Givet i Vor Kongelige Residentsstad Kjøbenhavn d. 12te April 1822.

Under Vor Kongelige Haand og Seigl

Frederik R.

Kaas.

Monrad. Ørsted. Lassen. Løvenskiold.

Stebuts.

Cancl.

Confirmation paa adskillige af Enkefrue Geheimeconferentsraadinde
Grevinde A: M: Rosencrone fød Hielmstjerne og afdøde Mand
affattede Bestemmelser i en testamentarisk Disposition.

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 3.

1844, 19. Juni.

DIREKTIONENS FORESTILLING

angaaende en autentisk Fortolkning af Fundatsens § 9 med den
derpaa faldne kgl. Resolution.

Den gde § i Fundatsen for den Grevelige Hjelmstjerne-Rosen-
kroneske Stiftelse har med Hensyn til Frugtbjergjørelsen af Stiftel-
sens Midler fastsat den Regel: »at Halvdelen af Midlerne anbringes
hos private Personer mod sikkert Pant i faste, helst Jord-Eiendomme,
beliggende i Sjælland, og den anden halve Deel i Danske Statspapirer,
hvorved dog bemærkes: a) at der ikke bør udlaanes uden mod første
Prioritets Pant i faste Eiendomme og aldrig modtages ringere Pant-
sikkerhed end den, som Nationalbanken og den almindelige Enke-
kasse fordre, og b) at dersom det angivne Forhold mellem private
Udlaan og Statspapirer ved min /: Grevinde Rosenkrones /: Død ikke
maatte findes nøiagtig iagttaget, Formuen dog ikke bør formindskes
ved ubetimeligt Salg af Statspapirer, men det ommeldte Forhold der-
imod søges successive tilveiebragt.«

Forsaavidt det nu i den citerede Passus siges, at Halvdelen af Midlerne skal anbringes hos private Personer med sikkert Pant i faste, helst Jord-Eiendomme, beliggende i Sjælland, kan det vel, naar der udelukkende tages Hensyn til Bogstaven, synes tvivlsomt, om Ordet »helst« blot skal refereres til »Jordeiendomme« eller tillige til det umiddelbart Paafølgende »beliggende i Sjælland«. Tages det derimod i Betragtning, at det ei ved Fundatsens Affattelse kunde oversees, at det meget let kan blive umuligt for Stiftelsens Direction at opfylde Forskriften om, at Halvparten af Stiftelsens Midler — hvilke allerede i Hoved-Dispositionen af 22. Juli 1820 calculeredes til c. 400,000 Rbd. — skal anbringes i sikre Panter, naar disse ubetinget skulle bestaae i faste Eiendomme, beliggende i Sjælland, forekommer det os klart, at det kun kan have været Fundatsens Hensigt at anbefale Directionen helst at effectuere Udlaanene i Sjællandske Jord-Eiendomme, hvilken Fortolkning paa ingen Maade er stridende mod Bogstaven. Paa Grund heraf have vi ogsaa, skjøndt vi kun pleie at gjøre Tilbud om Udlaan af Stiftelsens Midler mod Pant i Sjællandske Landeiendomme, flere Gange i Mangel af saadanne uden Betænelighed bevilget Andragender fra Landeiendomsbesiddere udenfor Sjælland, naar vi erkjendte den tilbudne Sikkerhed for endnu fortrinligere end den, Anordningerne og Fundatsen kræve. Derimod driste vi os ikke til at bevilge Udlaan i saadanne Eiendomme mod almindelig god Sikkerhed, støttede til en Fortolkning af Fundatsen, om hvis Rigtighed vi vel selv ere overbeviste, men mod hvilken der dog kan reises nogen Tvivl, saalænge den ei er bleven bifaldet ved Deres Majestæts allerhøieste Resolution, paa hvilken vi ved Tidsomstændighederne føle os paa det Stærkeste opfordrede til herved allerunderdanigst at andrage. I de sidste Aar er det nemlig paa Grund af Landeiendommenes uforholdsmæssig høie Priser, hvilke efter vor Mening neppe ville blive af Varighed, langt vanskeligere end forhen at finde Panter, som ei blot opfyldte de i Lovgivningen foreskrevne Betingelser for Udlaan af offentlige Stiftelsers Midler, men og kunne ansees som virkelig betryggende for de Summer, de Laansøgende ønske at optage i dem. Vi have derfor ikke blot efter December Termin 1841 været ude af Stand til som tidligere at virke for den successive Tilveiebringelse af det i den ovenfor citerede 9de § af Fundatsen foreskrevne Forhold i Anbringelsen af Stiftelsens Midler, uagtet Leiligheden til fordelagtig Afhændelse af en Deel af Stiftelsens Statspapirer netop har været særdeles gunstig; men det har, som vi i vor under 8. Marts d. A. afgivne allerunderdanigste Ind-

beretning for Aaret 1843 have tilladt os at bemærke, end ikke været muligt i sidstafvigte December Termin at faae en opsagt Capital paa 13000 Rbd. nogenlunde vel anbragt i Sjellandske Landeiendomme, og det Haab, som vi den Gang endnu troede at turde nære om bedre Held til næste Juni Termin, er efter Beskaffenheden af de efter offentlig Udbydelse indkomne Andragender nu saa godt som aldeles forsvundet. Under de nærværende Conjunctioner kunne vi vel vente, at der vil blive tilbudet os anordningsmæssige og i sig selv antagelige, men ikke saa fortrinlige Sikkerheder i Eiendomme udenfor Sjælland, at vi kunne finde det aldeles ubetænkeligt at modtage dem, saalænge ei enhver Tvivl om Rigtigheden af vor Fortolkning af den omhandlede Bestemmelse i Fundatsen er hævet ved en authentisk Tilkjendegivelse; og vi forudsee saaledes, at vi i det Mindste en Tid lang ville blive nødsagede til at indsætte et stedse større Beløb til Forrentning mod $3\frac{1}{2}$ p.C. i Deres Majestæts Kasse, dersom vi ikke kunne søge Midlerne anbragte mod ordentlig god Sikkerhed efter Lovgivningens og Fundatsens Forskrivter i Landeiendomme udenfor Sjælland. Paa en saadan Fortolkning troe vi saa meget mere at turde andrage, som vi, om Fundatsens § 9 endog maatte antages ubetinget at indskrænke Stiftelsens Pantelaan til Sjellandske Eiendomme, i al Fald turde vente hiin Bestemmelse forandret ved Deres Majestæts allerhøieste Resolution. Det er nemlig saa langt fra, at der haves nogen Bestemmelse om, at Fundatsen skal forblive uforandret i alle dens Ord og Puncter, at dette tvertimod allene er tilkjendegivet med Hensyn til visse særlig specificerede Poster, der ere at ansee som de egentlige Fundamentalbestemmelser, medens der iøvrigt endog udtrykkelig er givet Directionen Anviisning paa at udvirke de Modificationer, som Tidsomstændighederne maatte gjøre fornødne, ved allerunderdanigst Forestilling til Deres Majestæt. Herom handler Fundatsens 29de §, der in extenso lyder saaledes:

»Skulde Stiftelsens Direction formedelst Tidernes mulige Forandring finde nogen Modification af denne Fundatses Bestemmelser fornøden, maa saadan ikke iværksættes, forinden allerunderdanigst Forestilling derom er indgivet til den Kongelige Danske Regjering, og allerhøieste Samtykke dertil er erhvervet; dog maa i intet Tilfælde gjøres Forestilling om nogen Forandring hverken i Henseende til den i § 1 gjorte Bestemmelse /: at Stiftelsen ikke maa henlægges under eller forenes med nogen anden Stiftelse eller noget andet Institut /:, eller betræffende den Anordning § 10 indeholder om Hovedmassens aarlige Forøgelse ved Oplæggelse af de samtlige Revenuers

Een Trediedeel. Ligesaaletid maa, uden for de Tilfælde som §§ 26 og 27 ommelde, skee nogen Forandring af de Hovedæiemed for denne Stiftelses Virksomhed, som i §§ 11 og 12 ere angivne.«

Da vi imidlertid ikke skjønne rettere, end at aldeles overveiende Grunde tale for vor Fortolkning af de omhandlede Ord i Fundatsen, finde vi det mindre passende at andrage paa en Modification i samme, hvorimod vi i dybeste Underdanighed indstille:

at Deres Majestæt ved allerhøieste Resolution allernaadigst vilde bifalde den Fortolkning af Fundatsen for den Grevelige Hjelmstjerne-Rosenkroneske Stiftelse 12. Januar 1822 § 9, hvorefter Bestemmelsen om, at Panterne skulle bestaae »i faste, helst Jordeiendomme, beliggende i Sjælland,« er at forstaae saaledes, at Stiftelsens Direction, skjøndt den i Almindelighed bør foretrække Udlaan i Eiendomme af saadan Beliggenhed, ei er udelukket fra efter Omstændighederne at bevilge Laan mod betryggende Sikkerhed i Eiendomme beliggende udenfor Sjælland, men dog i Kongeriget.

I Directionen for den Grevelige Hjelmstjerne-Rosenkroneske Stiftelse.

Kjøbenhavn den 24. April 1844.

Engelstoft.

Treschow.

Bornemann.

Efter at Cancelliet allerunderdanigst har foredraget Hans Majestæt Indholdet af den under 24de April sidstleden hertil indkomne Forestilling fra Directionen for den Grevelige Hjelmstjerne-Rosenkroneske Stiftelse angaaende allerhøieste Approbation paa den af velbemeldte Direction antagne Fortolkning af § 9 i Fundatsen for Stiftelsen af 22de Januar 1822, hvori med Hensyn til Frugtbjergjørelsen af Sammes Midler blandt andet er fastsat som Regel: at Halvdelen af Midlerne skal anbringes hos private Personer imod sikkert Pant i faste, helst Jordeiendomme, beliggende i Sjælland, har Allerhøiest-samme under 19de dennes allernaadigst resolveret saaledes:

»Uagtet Vi ansee det utvivlsomt, at Meningen af den omhandlede Passus i § 9 af Fundatsen for den Grevelige Hjelmstjerne-Rosenkroneske Stiftelse er, at Directionen ubetinget havde at udlaane Midlerne i Sjælland, dog saaledes at Jordeiendomme skulle foretrækkes for Kjøbstædeiendomme, og Vi desaaarsag maae ansee det rettest, at bemeldte Bestemmelse, saavidt Omstændighederne tilstede det, overholdes, ville Vi dog, i Henhold til Fundatsens § 29, have Directionen bemyndiget til at udlaane Midlerne imod anordningsmæssig

Sikkerhed ogsaa i andre Provindser, men først naar dens Bestræbelser for at faae dem udsatte i sjællandske Eiendomme have vist sig at være frugtesløse.«

Hvilken allerhøieste Resolution Man ved at remittere hosfølgende Bilage tjenstligst skulde meddele Directionen til behagelig Efterretning og fornøden Iagttagelse.

Det Kongelige Danske Cancellie, den 25de Juni 1844.

M. Lange. Bentzen. L. I. Holm.

Lütken.

D. K. 2. Dept.s Breve 1844, Nr. 2094, og Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 4.

1864, 18. Juli.

HOF- OG STADSRETSDOM

af 18. Juli 1864 angaaende Stiftelsens fundatsmæssige Forhold til det norske Universitet.

[Høiesteretsadvokat Liebe som Mandatarius for] Det academiske Collegium ved det kgl. Frederiks Universitet i Christiania ctr. Directionen for den grevelig Hjelmstjerne-Rosencronske Stiftelse.

Citanterne, det academiske Collegium ved det kgl. Frederiks Universitet i Christiania, have under nærværende mod de Indstævnte, Directionen for den grevelig Hjelmstjerne-Rosencronske Stiftelse, anlagte Sag paastaet, at det ved Dom anerkjendes, at en af Grevinde Agnete Marie Rosencrone, født Hjelmstjerne, under 22. Juli 1820 oprettet særlig Disposition, en af hende under 12. Januar 1822 oprettet Fundats og øvrige særlige Dispositioner, som hun mulig maatte have oprettet vedrørende den grevelige Hjelmstjerne-Rosencronske Stiftelse, ikke have ophævet eller formindsket det kgl. Frederiks Universitets Ret til at nyde Godt af den af Grev Marcus Gerhard Rosencrone og Hustru, fornævnte Grevinde A. M. Rosencrone, under 9. Novbr. 1811 oprettede Fundats for bemeldte Stiftelse, men at derimod det kgl. Frederiks Universitet kjendes berettiget til aarlig at oppebære en saa stor Deel af Stiftelsens Revenuer, som Fundatsen af 9. Novbr. 1811 hjemler samme; saa have de fremdeles paastaet den indstævnte Direction tilpligtet under en vis Tvang og inden en vis Frist at aflægge rigtig Regnskab over Stiftelsens Midler samt derefter at udbetale til Citanterne, hvad der overensstemmende med Fundatsen af 9. Novbr. 1811 maatte tilkomme det kgl. Frederiks Universitet af Stiftelsens Revenuer for Aaret 1862 eller for det Tidsrum,

for hvilket der i Henhold til den af Directionen i Berlingske Tidende for 1862 No. 206 indrykkede Bekjendtgjørelse enten allerede er skeet eller maatte skee Uddeling af bemeldte Revenuer til de til sammes Nydelse Berettigede tilligemed Renter deraf 4 % fra 11. Decbr. 1862 til Forligsklagens Dato og 5 % fra denne til Betaling skeer. Endelig have de og nedlagt Paastand om at tilkjendes Sagens Omkostninger skadesløst eller med et tilstrækkeligt Beløb.

Den indstævnte Direction, hvem fri Proces er meddeelt, har derimod paastaaet sig frifunden for Citantens Tiltale i denne Sag og hos dem tillagt Sagens Omkostninger, subsidiairt har den paastaaet, at der under ingen Omstændigheder kan tillægges Citanterne Andeel i den Deel af Stiftelsens Formue, som hidrører fra Grevinde Rosencrones Boeslod, eller fra hendes particulaire Formue, at den ikke kan tilpligtes at aflægge Regnskab til Citanterne eller efter Stiftelsens Fundats til Andre end Kongen, og at Rente ikke kan beregnes fra tidligere Tid end Forligsklagens Datum.

Med Hensyn til Indholdet af de Dispositioner af Grev Rosencrone og Hustru, hvorom der under Sagen er Spørgsmaal, bemærkes, at bemeldte Ægtefolk den 30. Septbr. 1809 oprettede en Disposition, hvori det anføres, at de ere blevne forenede om, at den Længstlevende af dem skulde forblive i udeelt Besiddelse af deres fælleds Bo, og om, i Kraft af et under 1. Mai 1790 erholdt facultas testandi, at bestemme, hvorledes der med deres Bo efter den Længstlevendes Død skulde forholdes, og at de til den Ende i det afvigte Aar havde truffet en Forening, som de med nogle Tillæg her gjentage. Efterat der i Dispositionens §§ 1 og 2 er truffen Bestemmelsen om Stervboets Administration efter den Længstlevendes Død og om Gaver, hvorover nogen af dem maatte have efterladt Optegnelser, bestemmes i § 3, at Stervboets øvrige Midler, Capitaler, faste Eiendomme, Fonds, Løsøre og Effecter tilfalde en Stiftelse, som de oprette under Navn af den Grevelig Hjelmstjernsk-Rosencronske, hvilken Stiftelse de indsætte til deres Universalarving. I § 9 hedder det: »Ligesom vi forbeholde os ved særskilt Anordning at gjøre de Tillæg til den af os oprettede Fundats af 27. Septbr. 1808, som vi maatte agte fornødne, saa bemyndige vi og herved den Længstlevende af os til at modificere forbemeldte Fundats af 27. Septbr. 1808 med Tillægsartikler af 10. Mai 1809 eftersom Omstændighederne maatte udkræve det; dog maa saadanne Modificationer hverken sigte til at formindske Stiftelsens Revenuer eller forandre Naturen af dens Virkekrede, ligesom ei heller noget maa fratages det, der ved Tillægsartiklerne af 10. Mai 1809 er

henlagt til det kgl. Musæum, hvorimod den Længstlevende har Ret til at forandre Bestemmelserne i Henseende til den Maade, paa hvilken Stiftelsens Capitaler ønskes placerede, samt at gjøre saadanne Tillæg til det, der er foreskrevet saavel for Administrationen i Almindelighed som for Anvendelsen i de enkelte Klasser, som forandrede Tidsomstændigheder maatte tilraade for at betrygge Stiftelsens Flor«.

Ved § 11 forbeholdt Grevinden sig, hvis hun blev den Længstlevende, at afhænde eller bortskjænke i levende Live eller efter sin Død deres Gaarde i Kjøbenhavn og Frederiksberg Allee, Indboe m. v., ligeledes at testere over en Capital af 30,000 Rd. D. C. samt at anwise saa mange aarlige Pensioner, som hun maatte finde passende, paa Stiftelsens Revenuer, og ved § 12 forbeholdt hun sig at disponere frit over, hvad hun i sin Enkestand maatte have oplagt af de $\frac{3}{4}$ Dele af sine Revenuer, og bestemte derhos, at ingen Indsigelse maatte kunne gjøres mod den Beregning over det fælleds Boes Indtægter, som hun selv maatte lægge til Grund, for derefter at bestemme Størrelsen af den Sum, hvorover hun ifølge §'ens Bestemmelse i alle Tilfælde frit kunde disponere. I Slutningen af §'en siges det at følge af sig selv, at alt det i denne og forrige § benævnte, hvorover Grevinden ikke maatte efterlade sig nogen speciel Disposition, tilfalder den til Universal-Arving indsatte Stiftelse.

Under 24. Mai 1811 have begge Ægtefæller til denne Disposition gjort et Tillæg, hvorved blandt Andet bestemtes, at den Capital, Grevinden efter § 11 efter sin Død frit kunde bortskjænke, forhøiedes til 50,000 Rd. D. C., og under 9. Novbr. 1811 bestemte de, at, da de samme Dag havde oprettet en ny Fundats for Stiftelsen, trådte den istedetfor Fundatsen af 27. Septbr. 1808 og Tillægsbestemmelser af 10. Mai 1809 og senere, samt at den samme Rettighed, som ved Dispositionen af 30. Septbr. 1809 var tillagt den Længstlevende i Henseende til under visse Betingelser at modificere Stiftelsens Fundats og de til samme gjorde Tillæg, skulde være tilstaaet i Henseende til og anvendelig paa Fundatsen af 9. November 1811 og de senere Tillæg, der til samme maatte gjøres.

Fundatsen af 9. November 1811 omhandler i § 1—10 Stiftelsens Bestyrelse, og bestemmes blandt Andet i § 2, at Stiftelsen staaer under den danske Regjerings Overopsyn, og i § 6, at Directionen for Stiftelsen skal opholde og forsamle sig i Kbhavn, som den danske Regjerings Sæde; §§ 11—13 omhandler Stiftelsens Fonds og Indtægter, §§ 14—40 Stiftelsens Hensigt og Virkekreds. Det siges i § 14 at Stif-

telsens Hensigt er at lindre uforskyldt Trang, bidrage til lykkelige Ægteskabers Formerelse i Næringsstanden, understøtte fremstræbende uformuende Ungdom, udbrede Cultur og Videnskabelighed samt opmuntre Tallenters heldige Udvikling.

I § 15 siges, at i Overeensstemmelse med disse Øiemed indbefatter Stiftelsen 6 Klasser, hvoraf den 5te skulde søge at bidrage til det i Norge anlæggende Universitets gavnlige Indflydelse paa Cultur og Videnskabeligheds Udbredelse. Om denne 5te Klasse handles videre i § 35, hvor det siges: »Den 5te Klasse har til Øiemed at bidrage til det i Følge kgl. allernaadigst Resol. af 2. Septbr. d. A. i Norge anlæggende Universitets gavnlige Indflydelse paa Cultur og Videnskabeligheds Udbredelse. Vel forbeholde sig denne Stiftelses Oprettere eller den Længstlevende af dem ved særskilt Anordning, der skal ansees lige saa gyldig som om den her i denne Fundats var indrykket, nærmere at fastsætte Regler for Anvendelsen af denne Klasses Indtægter. Men skulde denne Stiftelses Oprettere eller den Længstlevende af samme ikke efterlade saadan Anordning, bør denne Klasses Indtægter, naar Universitetet i Norge træder i Virksomhed efter de Grundregler, som forbemeldte kgl. Resolution af 2. Septbr. d. A. indeholder, aarlig tilstilles de Mænd, til hvem den specielle Bestyrelse af Universitetets Midler og Anliggender maatte være betroet, for af samme at anvendes til følgende Gjenstande.«

Der nævnes derefter:

- a. Bibliothekets Formerelse,
- b. Præmier for Besvarelse af Priisopgaver,
- c. Reisestipendier,

og fastsættes, at de under b. omtalte Præmier kunne vindes af Danske eller Norske, der benytte Underviisningen ved det Norske Universitet, og, at de under c. ommeldte Stipendier maa forundes talent- og haabefulde Danske eller norske unge Mænd, der have hentet videnskabelig Dannelse ved det Norske Universitet. § 36 bestemmer, at Universitetets Bestyrere aarlig skulde tilstille Directionen en omstændelig Efterretning om denne Klasses Indtægters Anvendelse, og i § 37, at hvis formedelst uforudseelige Omstændigheder det Norske Universitet enten ikke skulde vorde anlagt eller igjen blive ophævet, ligesom og i Tilfælde, at denne Klasses dertil henlagte Indtægter efter Stiftelsens Bestyreres Skjøn ikke bleve anvendte overensstemmende med denne Fundatses Forskrifter, skulde det paaligge Directionen at tilbageholde Udbetalingen af denne Klasses Revenuer, og derimod, saafremt denne Stiftelses Oprettere eller den Længstlevende af samme ikke

anderledes bestemmer, at dele samme i tvende lige store Dele mellem denne Stiftelses 4de og 6te Klasse. Endelig bestemmer § 40: »Skulde Stiftelsens Direction, formedelst Tidernes mulige Forandring finde nogen Modification i denne Fundatses Bestemmelser fornøden, maa saadanne ikke iværksættes, forinden allerunderdanigst Forestilling derom er indgivet til den Kgl. danske Regjering og allerhøieste Samtykke dertil er erhvervet.« Der nævnes derefter Bestemmelser, om hvis Forandring ingen Forestilling maa gjøres, og deriblandt, at der udenfor de Tilfælde, § 37 og 38 — hvilken sidste § ikke vedkommer det Norske Universitet — ommelde, ikke maa skee nogen Forandring i Henseende til de Hovedøiemed for Stiftelsens Virksomhed, som i §§ 14 og 15 ere angivne. Kort Tid efterat denne Fundats var oprettet, afgik Geheimeconferentsraad Grev Rosenkrone ved Døden, men Grevinden har derefter truffet flere Dispositioner, Stiftelsen vedkommende, og navnlig har hun under 22. Juli 1820 oprettet en Disposition, hvori det anføres, at da Pengeforandringen og senere Norges Adskillelse fra Danmark nødsagede hende til at gjøre Brug af den ved Fællesdispositionen af 30. Septbr. 1809 og Codicil af 9. Novbr. 1811 hende tilkommende Rettighed at gjøre nye Bestemmelser, som Tidsomstændighederne fremkaldte, saa har hun i denne Disposition sammendraget de Hovedbestemmelser, som skulle være gjældende.

I § 8 siges, at der efter hendes Død intet egentligt Skifte skal finde Sted, da Stiftelsen ved dens Direction som Universalarving tiltræder det hele Bo; i § 12, at hun ikke har gjort Brug af den hende tilkommende Ret til at disponere over betydelige Dele af den fælleds Formue, og i § 13, at hun har besluttet at tillægge den af hende og Mand oprettede Stiftelse den hende reserverede Particulairformue, og at hendes nuværende rentebærende Particulairformue skulde ved Afhændelse af hendes faste Eiendomme og Løsøre udbringes til et Fond af 100,000 Rdl. Sølv; i § 14 anføres, at den fælleds Formue udgjør c. 300,000 Rdl. og den rentebærende Particulairformue c. 60,000 Rdl.

Dernæst hedder det i § 23: »Som Hensigten med den af min salig Mand og mig oprettede Stiftelse ikkun har været at stifte Gavn i de danske Stater, og bemeldte Stiftelse blot er og ifølge sin Indretning kun kan være undergivet den danske Regjerings Overbestyrelse, saa bestemmes herved, da Norge nu er aldeles adskilt fra Danmark, at de i Fundatsen af 9. Novbr. 1811, dens 19. 20. 26. 27. og 28. §§, gjorte Bestemmelser derhen forandres . . . Saa forandres og af samme Aarsag bemeldte Fundatses 35. 36. og 37. §§ derhen, at der i Henseende til det, som er det Norske Universitet bestemt, forholdes, som om

dette Universitet ikke var bleven anlagt, eller igjen var bleven ophævet, hvoraf følger, at Stiftelsens 5te Klasses Revenuer deles paa den i § 37 i Fundatsen fastsatte Maade mellem 4. og 6. Klasse«. Ved § 30 paalagde hun de af hende udnævnte Directeurer og Executorer at udarbeide en ny Fundats for Stiftelsen, hvortil den af 9. Novbr. 1811 skulde lægges til Grund, og hvori skulde optages alle de ved nærværende Disposition gjorte Forandringer, saaledes at den nye Fundats blev et sammenhængende Heelt, hvori der Intet fandtes om hvad der er forandret eller udeladt.

Ved Tillægsbestemmelse hertil af 12. Januar 1822, samme Dag, som Grevinden underskrev den efter hendes Ønske udarbejdede nye Fundats for Stiftelsen, hvorefter denne skulde omfatte fem Klasser, hvoriblandt ingen var bestemt for det Norske Universitet, erklærede hun, at ligesom det var hendes salig Mands og hendes bestemte Villie ved Oprettelsen af Dispositionen af 30. Septbr. 1809, at den Stiftelse, de funderede efter deres dødelige Afgang, kun skulde virke til Gavn for Individuer eller Indretninger, der vare undergivne dansk Regjering, saaledes var hun ved Oprettelsen af Dispositionen af 22. Juli 1820 overtydet om Umuligheden af, at de Bestemmelser, som Fundatsen af 9. Novbr. 1811 havde gjort med Hensyn til Norge under den Forudsætning, at samme med Danmark udgjorde eet Rige under fælleds Regjering, kunde være anvendelige, efterat en saadan Forening ikke længere fandt Sted, af hvilken Aarsag hun i Kraft af den hende efter Dispositionen af 30. Septbr. 1809 og Codicil af 9. Novbr. 1811 tilkommende Bemyndigelse ophævede hine Bestemmelser. Men uagtet hun saaledes indsaae, at det var ugjærligt at underkaste et fremmed Riges Embedsmænd og Autoriteter Control fra dansk Side, eller at overdrage den Danske Regjering Overtilsynet med Midlers Anvendelse i et andet Rige, og hun derfor saameget mere fandt sig forpligtet til at foretage de Forandringer, som Dispositionen af 22. Juli 1820 indeholdt, saa nærede hun dog den Tanke at give Norge et passende Æquivalent for det, som det ikke længer stod i hendes Magt at lade det tilflyde; der skulde derfor af en Capital 25,000 Rdl., hvormed Norge i det Hele betænkte, udbetales 12,000 Rdl. til Bestyrerne af det Norske Universitet i Christiania mod sammes Qvittering og Forpligtelse, at bemeldte Universitet ingensinde vilde formere Krav paa nogen Deel af hendes Mands eller hendes Efterladenskab, samt, at disse 12,000 Rdl. under Navn af det grevelige Rosencronske Legat stedse conserveres; hun udtalte derhos, at hun ikke alene ansaae sig berettiget til, som skeet, at modificere Anvendelsen af Revenuerne af

Massens Halvdeel eller hendes Hovedlod, samt af hendes senere dertil henlagte private Formue, men tillige holdt sig beføiet og forpligtet til at drage Omsorg for, at hendes Mands sidste Villie, at gavne danske Borgere og dansk Videnskabelighed under dansk Regjerings Overtilsyn, kunde gaae i Opfyldelse.

Under 12. April 1822 blev der meddeelt allerhøieste Confirmation paa endeel af Bestemmelserne i Fundatsen af 12. Januar 1822, navnlig de der angik Stiftelsens Navn, Bestyrelse, Directionens Forpligtelse til at aflægge aarligt Regnskab for Kongen eller det Collegium han maatte bestemme og angaaende Stiftelsens Segl.

Den 3. Septbr. 1838 afgik Grevinde Rosencrone ved Døden, og de af hende indsatte Executores og Directeurer for Stiftelsen toge da Boet under Behandling, under hvilken blev fremlagt saavel Grevindens Hoveddisposition af 22. Juli 1820 og Fundatsen af 12. Januar 1822 med dertil hørende Confirmation, som Dispositionen af 30. Septbr. 1809 og Fundatsen af 9. Novbr. 1811, og hvorunder Norges Statholder, som Procantsler for det Norske Universitet, ved Skrivelse fra Executores af 6te October 1838 underrettedes om, at der efter Grevinde Rosencrones Disposition af 12. Januar 1822 under visse Betingelser var tillagt Universitetet i Norge 12,000 Rdl. af de af Grevinden til Anvendelse i Norge bestemte 25,000 Rdl., men at Capitalen først efter en længere Aarrækkes Forløb kunde blive udbetalt. Modtagelsen af denne Skrivelse anerkjendte Norges Statholder i Skrivelse af 18. s. M. Den 17. Marts 1840 fremlagde Executorerne en af dem forfattet Opgjørelse over Boets Indtægter og Udgifter, der, efter hvad Grevinden i Dispositionen af 22. Juli 1820 havde forordnet, skulde finde Sted, for ved samme at udfinde den Sum, der bør ansees at udgjøre Fondet for den af hende i Forening med hendes Mand oprettede grevelige Hjelmstjerne-Rosencronske Stiftelse. Efterat denne Opgjørelses Rigtighed var attesteret af tvende Mænd, som efter Grevindens Disposition vare anmodede at gennemgaae den, og det i Boet til Creditorer udstædte Proclama var udløbet, blev Skiftet sluttet d: 6. Juli 1840, idet Executorerne, som Directeurer for Stiftelsen, forblev i Besiddelse af Boets Activer.

Stiftelsens Virksomhed, der ikke strax skulde begynde, indtraadte først i Aaret 1862, idet Directionen d: 1. Septbr. s. A. lod bekendtgjøre, at Kongen under 6. Febr. s. A. havde bifaldet, at den grevelige Hjelmstjerne-Rosencronske Stiftelse træder i Virksomhed, og at Stiftelsen omfatter 5 Klasser, nemlig de i Fundatsen af 1822 bestemte, derunder altsaa ikke Norges Universitet; forinden havde den i Aaret

1856 meddeelt Universitetet, at den antog at kunne udbetale dette 12,000 Rdl. i Juni Maaned s. A. mod behøring Qvittering og Erklæring om aldrig at ville formere Krav paa nogen Deel af afg. Grev eller Grevinde Rosencrones Efterladenskaber. Dette Tilbud vilde Citanterne ikke modtage, hvorimod de have anlagt nærværende Sag, til Støtte for hvilken de hovedsagelig anføre, at Fællesdispositionerne af 1809 og 1811 maa være Grundlaget for den Hjelmstjerne-Rosencronske Stiftelse, idet Dispositionen af 1809 indeholder en Forening mellem Ægtefællerne, om hvem der efter begges Død skulde være deres fælleds Arving, nemlig efter Dispositionens § 3 den Stiftelse, for hvilken Fundatsen af 1811 senere af begge blev givet, hvilken Stiftelse omfatter 6 Klasser, hvoraf den 5te var bestemt for Norges Universitet, og skulde anvendes efter Reglerne i Fundatsens § 35—37, af hvilke fremgaaer, at Udbetaling til Universitetet af det paa Klassen faldende Beløb kun skulde kunde nægtes, saafremt Universitetet enten ikke blev oprettet eller det igjen blev ophævet eller naar Beløbet efter Directionens Skjøn ikke blev anvendt overeensstemmende med Fundatsens Forskrifter. Den mellem Ægtefællerne indgaaede Forening, mene de, kunde ikke forandres uden efter Overenskomst mellem dem, og da saadan ikke var truffet inden Grev Rosencrones Død, blev Fundatsen af 1811 bindende Regel for Stiftelsen saaledes, at den kun kunde forandres af den Længstlevende forsaavidt dens eget Indhold dertil gav denne Hjemmel. Og saadan Hjemmel havde kun i § 35 for den Længstlevende til ved særskilt Anordning at fastsætte Reglerne for Anvendelsen af Klassens Indtægter, derimod maatte denne være ubeføiet til at bestemme, at Klassens Indtægter ikke skulde komme Universitetet til Gode, hvilket ogsaa maatte fremgaae saavel af Slutningen af Fundatsens § 40, som af Dispositionens ovenfor citerede 9de §, der efter Ægtefællernes Erklæring af 9. Novbr. 1811 skulde være anvendelig med Hensyn til Fundatsen af samme Dag, og hvorved det vel tillades den Længstlevende at modificere Fundatsen, men ikke at forandre Naturen af Stiftelsens Virkekreds eller ved Tillægsbestemmelser at ophæve nogen Klasse, da den kun kunde give de Tillæg for Anvendelsen i de enkelte Klasser, som forandrede Tidsomstændigheder maatte tilraade. Som Følge heraf have Citanterne formeent, at Grevinde Rosencrone har været uberettiget til at gjøre de Forandringer med Hensyn til det Norges Universitet ved Fællesdispositionerne Tillagte, som indeholdes i Dispositionen af 1820 og Fundatsen af 1822.

Den af den indstævnte Direction nedlagte Frifindelsespaastand er

deels støttet derpaa, at Søgsmålet skulde være for seent anlagt, deels derpaa, at det antages, at Grevinde Rosencrone skulde have været ikke alene berettiget, men endog forpligtet til at foretage efter Rikernes Adskillelse de Forandringer i Fundatsen, som hun har gjort.

I førstnævnte Henseende anføres, at Søgsmålet er reist mere end 24 Aar efter Grevinde Rosencrones Død og efter Udløbet af det udstædte Proclama samt efterat Procantsleren for Universitetet var bleven underrettet om det for samme af Grevinden bestemte Legat paa 12000 Rdl. og de Betingelser, hvorunder dette skulde udbetales, uden at Universitetet da lod møde paa Skiftet efter Stiftelsens Fundatorer, som var det Sted, hvor Spørgsmaalet om Gyldigheden af Grevindens Dispositioner skulde afgjøres, og ogsaa blev afgjort for langt over 20 Aar siden derhen, at hele Grev og Grevinde Rosencrones Bo udlagdes til den grevelig Hjelmstjerne-Rosencronske Stiftelse efter Fundatsen af 1822, derimod ikke til en Stiftelse med Fundats af 1811, altsaa til en Stiftelse, hvori Norges Universitet ikke var Lodtager uden for et Legat af 12000 Rdl. Denne Stiftelse med Fundats af 1822 har derefter i over 20 Aar været i uanfægtet Besiddelse af hele Arven, hvoraf formenes at maatte følge, at hvad enten man henseer til L. 5—2—11 og Frd. 11. Septbr. 1839 eller til L. 5—5, vil Universitetet nu ikke kunne gjøre sine Prætensioner gjældende, hvadenten disse betragtes som Arvekav eller som Vindication fra formeentlig uberettiget Arving.

Hvad der paa det omhandlede Skifte er passeret findes imidlertid ikke at kunne være afgjørende til Fordeel for Directionens Paastand. Vistnok er Executorerne, hvad navnlig den fornævnte Skrivelse til Universitetets Procantsler viser, gaaede ud fra den Forudsætning, at alene den af Grevinden oprettede Fundats af 1822 og Disposition af 22. Juli 1820 vare gyldige, idet de i Skrivelsen end ikke omtale de tidligere Fælleddispositioner, men deres Hverv som Executorer var ikke at afgjøre, efter hvilke Regler den Stiftelse, hvortil Boets Midler skulde overdrages, skulde bestyres og virke, men navnlig kun at realisere Boets Eiendele og constatere, hvor meget der blev Stiftelsen overdraget (Dispositionen af 1809 § 1, Dispos. af 1820 § 1, 4, 8). Naar de derefter som Directeurer for den Hjelmstjerne-Rosencronske Stiftelse ere forblevne i Besiddelse af Boets Midler, kunne de ikke siges at have faaet disse udlagte til Stiftelsen af 1822 som en fra den ved Fundatsen af 1811 oprettede forskjellig, men derimod at have faaet Formuen med Forpligtelse til at administrere den overensstemmende med de Regler, som maa udledes af begge Stiftelsens Oprette-

res Dispositioner, forsaavidt de ere gyldige. Under disse Omstændigheder er det imidlertid indlysende, at der ikke i Sagen kan være nogen Anvendelse for L. 5—5, for Frd. 11. Septbr. 1839 § 2 cfr. L. 5—2—11, hvorved endnu bemærkes, at der i Boet ikke har, overensstemmende med bemeldte Frd.'s § 1, været udstædt Proclama til Arvinger, ligesom Citanterne forøvrigt ikke optræde som saadanne, men som formentlig berettigede til at nyde Godt af den som Arving indsatte Stiftelse.

Forsaavidt Directionen dernæst har paaberaabt sig, at Grevinde Rosencrone var berettiget til at foretage de Forandringer i Fundatsen af 1811, forsaavidt Norges Universitet angaaer, som findes i Dispositionen af 1820, Codicillen dertil og i Fundatsen af 1822, har den udhævet Grevindens gjentagne Udtalelser om, at det var hendes og afdøde Mands bestemte Villie med Oprettelsen af Dispositionen af 1809, at den af dem oprettede Stiftelse kun skulde virke til Gavn for Individuer eller Indretninger, der vare undergivne dansk Regjering, og at de i Fundatsen af 1811 med Hensyn til Norge trufne Bestemmelser vare gjorte under Forudsætning af, at samme udgjorde eet Rige med Danmark under fælleds Regjering. Rigtigheden af disse Udtalelser mener Directionen bestyrkes ved Fundatsens Bestemmelser om Stiftelsens Bestyrelse ved danske Embedsmænd, bundne til den danske Regjerings Sæde, og under Overtilsyn af den, ligesaa meget som ved Bestemmelsen om, at det var det ifølge Kgl. all. Resolution af 2. Septbr. 1811 i Norge anlæggende Universitet, der, naar det traadte i Virksomhed efter de Grundregler, bemeldte Kgl. Resol. indeholdt, skulde nyde Godt af 5. Klasses Indtægter. Dette Universitet skulde nemlig efter Resolutionen af 2. Septbr. 1811, sammenholdt med aabent Brev af 10. April 1812, oprettes til Gavn for Kongens Undersaatter i Almindelighed, Dansk fødte saavelsom Nordmænd, det skulde staae under Directionen for Universitetet og de lærde Skoler, Lærerne skulde udnævnes og lønnes af den danske Konge, og Embedsexamina, afholdte i Christiania, skulde give Adgang til Embeder i Danmark.

At det skulde være det i Norge anlæggende danske eller fælleds Universitet, der skulde være Arving, mener den ogsaa maa fremgaae af Fundatsens § 35, der, som forommeldt, bestemmer, at Præmierne kunde vindes af Danske og Norske, der benytte Undervisningen ved Universitetet, og at Reisestipendierne skulde tillægges danske og norske unge Mænd, der havde studeret ved det.

Men da i Aaret 1814 Norge blev Udland, kunde det Universitet, der

der skulde anlægges, formeentlig ikke blive anlagt efter de oprindelige Grundregler og Bestemmelser, det blev ikke længere et dansk Universitet undergivet den danske Regjerings Bestyrelse og Tilsyn, men en fremmed Læreanstalt, hvorfor Directionen efter Fundatsens § 40 og 37 formenes at maatte have været forpligtet til at indstille og Regjeringen til at sanctionere Ophævelsen af 5. Klasse, hvis ikke Grevinden selv, der nærmest kjendte hendes og Mands oprindelige Intention, havde gjort Forandringer for at hindre, at Formuen kom Fremmede, for hvem den ikke var bestemt, til Gode, Forandringer, som hun var forpligtet til at foretage, naar hun kom til Erkjendelse af, at Klassens Midler ikke længere kunde anvendes overensstemmende med Fundatsens Forskrifter (cfr. Fundatsens § 35 sammenholdt med Bestemmelser for et analogt Tilfælde i sammes § 29 og 34, der gaae ud paa Inddragning af Midler, bestemte for det Kgl. Musæum, naar det ikke vedblev at virke i Overensstemmelse med de Grundsætninger, som indeholdes i de under 21. April 1809 som Grundlov fastsatte Bestemmelser, eller naar Directionen skjønnede, at Indtægterne ikke hensigtsmæssig kunde nyttes eller blive nyttede). Navnlig skulde ikke § 9 i Dispositionen af 1809 kunne hindre hende heri, da den ikke, naar den sammenholdes med Fundatsen af 1811, dens § 40 cfr. 34, 37 og 38, kan antages at indeholde noget absolut Forbud mod at hæve nogen af Klasserne, naar den forbyder at forandre Naturen af Stiftelsens Virkekreds, hvorved formeentlig ikke sigtes til den geographiske Virkekreds, men til den ideelle, men tvertimod maa antages at have villet forbeholde den Længstlevende enhver Virksomhed, som forandrede Omstændigheder maatte tilraade for at betrygge Stiftelsens Flor, naar blot ikke Stiftelsen derved maatte siges at forandre Natur. Det anføres fremdeles, at Grevinden ikke heller har hævet Klassen for det norske Universitet, men kun, da hele Forudsætningen for Donationen til dette var faldet bort med Norges Løsrivelse fra Danmark, har givet nye Regler for Anvendelsen af Stiftelsens Midler i de enkelte Klasser, hvad Dispositionen af 1809 § 9 in fine under forandrede Tidsomstændigheder udtrykkelig tilstæder den Længstlevende, idet hun ved Codicil af 1822 har tillagt Universitetet et Legat af 12,000 Rdl.

Hvorvel nu Grevindens Erklæringer om hvad Meningen har været af hendes og Mands Fælleddispositioner maae tillægges betydelig Vægt som Fortolkningsmiddel, hvor Dispositionernes Mening er utydelig, er det dog sikkert, at de ikke i og for sig kunne afgive Beviis for hvad der har været begge Ægtefællers Mening. Og hensees nu til

Fælledsdispositionens og Fundatsens egne Ord, navnlig sidstnævntes §§ 15, 35—37, findes der i disse ingen Bestemmelse om, at Universitetet i Norge ikke, naar det ikke traadte i Virksomhed som et Fælledsuniversitet for Danmark og Norge, maatte nyde Godt af Stiftelsen. Vel gjøres det i § 35 til Betingelse, at Universitetet i Norge træder i Virksomhed efter de Grundregler, som Resol. af 2. Septbr. 1811 indeholder, men denne Betingelse maa ansees opfyldt derved, at der, efter hvad der er in confesso, i Norge er oprettet et fuldstændigt Universitet, hvor der foredrages ikke blot academiske Videnskaber for de egentlig Studerende, men ogsaa gives Underviisning i Almeennyttige Kundskaber for dem, hvis nærmeste Formaal er at vinde practisk Duelighed for det borgerlige Liv. At dette Universitet skulde være et Fælledsuniversitet, Lærerne stedsse beskikkes af den danske Regjering, at det skulde henlægges under Universitets-Directionen heri Staden og at det skulde være til Gavn for den danske Konges Undersaatter i Almindelighed og for dem i Norge i Særdeleshed, ligesom at Examen ved Universitetet i Norge skulde give Adgang til danske Embeder m. v., hvad det flere Maaneder efter Grev Rosencrones Død udkomne aabne Brev af 10. April 1812 indeholder, var vistnok dengang, da Ingen her anede Rigernes Adskillelse, en Forudsætning hos Fundatorerne saavelsom ved Affattelsen af Resolutionen af 2. Septbr. 1811, men det skjønnes dog ikke at høre til de Grundregler, som bemeldte Resolution indeholdt, og kun til disse ere Fundatsens Bestemmelser knyttede. At Fundatsens § 35, ved at omtale Præmier og Reisestipendier ved Universitetet til Danske og Norske, er gaaet ud fra den Forudsætning, at Universitetet vilde blive et Fælledsuniversitet, viser ikke, at det har været Fundatorernes Mening, at Universitetet kun, naar det vedblev at være Fælledsuniversitet, skulde nyde Godt af Stiftelsen, hvis angivne Øiemed for 5. Klasse, at bidrage til bemeldte Universitets gavnlige Indflydelse paa Culturs og Videnskabeligheds Udbredelse, maatte kunne opnaaes, ogsaa naar Rigernes Adskillelse var indtraadt. Grev Rosenchrone, som er norsk af Fødsel, kan nemlig meget vel antages at have interesseret sig for Universitetet i Norge, blot fordi det anlagdes i hans Fødeland, og der foreligger ikke tilstrækkelige Data til at statuere, at han ikke i den omspurgte Henseende vilde have inhæreret sin Disposition efter Rigernes Adskillelse, eller at hans Gave var knyttet til Betingelser, som nu gjøre dens Anvendelse eller sammes Hensigt umulig. Danske, der studere ved det Norske Universitet, maa, uanset Rigernes Adskillelse, have Adgang til Præmierne og Reisestipen-

dierne, og Stiftelsens Direction kan udøve den samme Control, som naar Norge var vedbleven at være forenet med Danmark, idet den fremdeles har Magt til at tilbageholde de aarlige Ydelser, naar det ikke for den documenteres, at disse anvendes efter Givernes Villie.

Ved Fælledsdispositionerne, der selv angive sig som Foreninger eller Overeenskomster mellem Ægtefællerne, var Grevinden, som i Henhold til dem kom til at hendsidde i uskiftet Bo, forpligtet til ikke at forandre dem videre end de selv gave hende Beføielse til, navnlig kunde hun efter Fundatsens § 37 kun hæve den for Universitetet bestemte Klasse, naar det formedelst uforudseelige Omstændigheder enten ikke blev anlagt eller igjen ophævet, og nogen større Myndighed i saa Henseende kan ikke udledes af Fælledsdispositionens § 9, da Udslættelsen af en Klasse findes at maatte henføres under Modificationer, der sigte til at forandre Naturen af Stiftelsens Virkekreds. Antages det saaledes, at Grevinden har overskredet Grændserne af sin Myndighed ved i Aaret 1820 at bestemme, at den for Norges Universitet oprettede Klasse skulde bortfalde, skjønnes det ikke, at den Omstændighed, at hun i Aaret 1822 har bestemt, at der skulde tillægges Universitetet et Æquivalent af 12,000 Rdl., kan gjøre hendes Forandring af Fundatsen gyldig, navnlig da det, at substituere en vilkaarlig bestemt Capital for Indtægten af en Klasse, ligger udenfor den Myndighed til at bestemme Forandringer i Reglerne om Indtægternes Anvendelse i de enkelte Klasser, som ved Dispositionens § 9 var reserveret den Længstlevende, ligesom Forandringen heller ikke findes at kunne bestaae med den foran udhævede Bestemmelse i den 40. § af Fundatsen af 1811.

Af Fælledsdispositionernes Indhold følger det fremdeles, at det ikke alene var den Førstafdødes Boeslod, men ogsaa den Efterlevendes, der skulde overlades til Stiftelsen, og som Følge heraf kan den indstævnte Directions Formening om, at Revenuerne af den Deel af Stiftelsens Midler, der hidrører fra Grevindens Boeslod, ikke skulde bidrage til den for Universitetet bestemte Klasse, ikke gives Medhold.

Forsaavidt der fra de Indstævntes Side tillige er nedlagt subsidiær Paastand om, at Grevindens particulære Formue maatte undtages fra de Midler, til hvis Revenuer Norges Universitet tildeels skulde være berettiget, da maa Retten med Citanterne være enig i, at der, efter Indholdet af de af dem nedlagte Paastande, ikke foreligger nogen Nødvendighed for at afgjøre dette Spørgsmaal her under Sagen, og da de Indstævnte, uagtet dertil opfordrede, ikke have meddeelt tilstrækkelige Oplysninger om denne Formues Beskaffenhed,

dens virkelige Forhold til Fælleds-Boets Masse og Beskaffenheden af Stiftelsens Fond i det Hele, af hvilke Oplysninger hiint Spørgsmaals Afgjørelse tildeels maa være afhængig, og som formentligen ville fremkomme ved det af Citanterne fordrede Regnskab, findes dette Spørgsmaal, imod Citanternes udtrykkelige Protest, ikke for Tiden at kunne komme under Paakjendelse. De Indstævnte have nemlig vel fremdeles formeent, at de ikke skulde kunne tilpligtes efter Citanternes Paastand at aflægge dem et Regnskab over Stiftelsens Midler for derefter at udbetale hvad der maatte tilkomme Universitetet for 1862, men den herfor paaberaabte Omstændighed, at Directionen efter Fundatsen af 1811 § 4, hvormed Fundatsen af 1822 § 3 stemmer, skulde aarlig til Kongen eller det Collegium, han maatte bestemme, indgive en nøiagtig Indberetning om Stiftelsens Tilstand og Omfanget af dens Virksomhed i det forløbne Aar, skjønnes ikke at kunne fritage for den ellers i Forholdets Natur og Lovgivningen grundede Forpligtelse at meddele meerbemeldte Universitet, saalænge dette efter Fundatsen af 1811 § 37 er berettiget til at nyde Godt af Stiftelsen, et saadant Regnskab, hvoraf det kan sees, at det erholder, hvad der maatte tilkomme det. Det paastaaede Regnskab findes Directionen derfor at maatte tilpligtes at aflægge under en Mulct af 5 Rdr. for hver Dag den maatte sidde Dommen overhørig, hvilken Mulct tilfalder Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse, og findes Tidsfristen at kunne bestemmes til 6 Uger efter Dommens lovlige Forkyndelse.

Renter af det Universitetet efter aflagt Regnskab tilkommende Beløb vil efter Directionens Paastand først kunne beregnes fra Forligsklagens Dato, den 4. Marts f. A.

Sagens Omkostninger findes efter Omstændighederne at maatte ophæves.

Fornødent stemplet Papir er under Sagen forbrugt.

Thi kjendes for Ret:

Citanterne, det akademiske Collegium ved det Kgl. Frederiks Universitet i Christiania, bør, uanseet den af Grevinde Agnete Marie Rosencrone, født Hielmstjerne, under 22. Juli 1820 oprettede Disposition og under 12. Januar 1822 oprettede Fundats, være berettigede til at nyde Godt af den af Grev Marcus Gerhard Rosencrone og Hustrue, fornævnte Grevinde A. M. Rosencrone, oprettede grevelige Hjelmstjerne-Rosencronske Stiftelse og til aarlig at oppebære en saa stor Deel af denne Stiftelses Revenuer, som Fundatsen af 9. November 1811 hjemler Frederiks Universitet i Christiania, og bør de Indstævnte, Directionen for den grevelig Hjelmstjerne-Rosencronske

Stiftelse, under en Mulct af 5 Rdr. til Kjøbenhavns Fattigvæsens Hovedkasse for hver Dag, de maatte sidde Dommen overhørige, inden 6 Uger fra dens Forkyndelse at regne, aflægge for Citanterne Regnskab over Stiftelsens Midler, og derefter udbetale til Citanterne, hvad der overeensstemmende med Fundatsen af 9. November 1811 maatte tilkomme det Kgl. Frederiks Universitet af Stiftelsens Revenuer for Aaret 1862, med Renter deraf 5 % p. a. fra den 4. Marts f. A. til Betaling skeer.

Sagens Omkostninger ophæves.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

Landsarkivet for Sjælland m. m.: Hof- og Stadsrettens Domprotokol for 1. Instans Nr. 43 A, S. 427-45.

Nr. 5.

1865, 5. Maj.

HØJESTERETSDOM

af 5. Maj 1865 angaaende Stiftelsens fundatsmæssige Forhold til det norske Universitet.

Directionen for den grevelige Hjelmstjerne-Rosencroneske Stiftelse [Høiesteretsadvocat Brock] contra Høiesteretsadvocat Liebe, som Mandatarius for det academiske Collegium ved det kongelige Frederiks Universitet i Christiania.

I Henhold til de i den indankede Dom derfor anførte Grunde, der i alt Væsentligt tiltrædes, maa Høiesteret billige, at det kongelige Frederiks Universitet i Christiania er kjendt berettiget til at nyde godt af den grevelige Hjelmstjerne-Rosencroneske Stiftelse i Overeensstemmelse med Fundatsen af 9. Nov: 1811, og det ikke blot forsaavidt Grev Rosencrones, men ogsaa forsaavidt Grevindens Andeel i Fælledsboet efter de af begge i Forening oprettede testamentariske Dispositioner skal yde Bidrag til den i Fundatsens § 15 ommeldte 5te Classe. Derimod findes Grevinde Rosencrones particulaire Formue efter Citanternes Paastand at maatte undtages fra de Midler, hvoraf Bidrag skal ydes til det norske Universitet, idet hun ifølge Fundatsen af 9. Nov: 1811 frit kunde raade over denne Formue, og det ved de af hende i Aarene 1820 og 1822 trufne Dispositioner findes paa en utvetydig Maade tilkjendegivet som hendes Villie, at bemeldte Formue ikke skulde komme Universitetet tilgode. Vel have de Indstævnte kun betingelsesviis villet tilstede, at dette Spørgsmaal — som

Høiesteret ved kongelig Bevilling af 29de Marts d. A. er sat istand til at tage under Paakjendelse, uanseet at det ikke er paakjendt i foregaaende Instants — nu afgjøres, men efter Indholdet af de Indstævntes Procedure og Paastande maae Citanterne have Krav paa at faae Spørgsmaalet paakjendt under nærværende Sag. Herfor vil den Omstændighed, at der mangler nøiagtig Oplysning om Particulairformuens Størrelse, saameget mindre kunne være til Hinder, som Dommen i denne Sag overhovedet ikkun vil kunne komme til at gaae ud paa en almindelig Anerkjendelse af det norske Universitets Adgang til at nyde godt af den omhandlede Stiftelse, idet det ifølge de fundatsmæssige Bestemmelser ikke skjønnes at kunne paalægges Citanterne at aflægge et saadant Regnskab, som den indankede Dom foreskriver. Naar saaledes Dommens Bestemmelser om, at Citanterne under Dagmulct skulle aflægge de Indstævnte Regnskab over Stiftelsens Midler, bortfalder, findes det samme at maatte blive Tilfældet med det hertil knyttede Paalæg om at udbetale det Universitetet efter aflagt Regnskab tilkommende Beløb for Aaret 1862.

Processens Omkostninger for begge Retter ville efter Omstændighederne være at ophæve.

Thi kjendes for Ret:

Det kongelige Frederiks Universitet i Christiania bør, uanseet den af Grevinde Agnete Marie Rosencrone, født Hjelmstjerne, under 22. Juli 1820 oprettede Disposition, og under 12. Januar 1822 oprettede Fundats, være berettiget til at nyde godt af den af Grev Marcus Gerhard Rosencrone og Hustru, fornævnte Grevinde A. M. Rosencrone, oprettede grevelige Hjelmstjerne-Rosencroneske Stiftelse, i Overensstemmelse med den af Stifterne under 9. November 1811 oprettede Fundats, saaledes at den Deel af Stiftelsens nuværende Midler, som hidrører fra Grevinde Rosencrones particulære Formue, ikke medtages ved Opgjørelsen af det Beløb, hvis Rente kan tilfalde det ovennævnte Universitet. Iøvrigt bør Citanterne for Indstævntes Tiltale i denne Sag frie at være. Processens Omkostninger for begge Retter ophæves. Til Justitskassen betale Citanterne 1 Rdl.

Høiesterets Domprotocol for 1865 A, S. 63 f.

Nr. 6.

1865, 23. Oktbr.

KGL. RESOLUTION

om Ændringer i Stiftelsens Virksomhed i Anledning af
Højesteretsdom af 5. Maj 1865.

Ved Resolution af 23. Oktbr. 1865 bifaldt Kongen efter Direktionens Indstilling:

1) Den af Høiesteret under bemeldte Dato afsagte Dom bliver at tage til Følge ogsaa for Bergens Stift og for det norske Videnskaberens Selskab i Trondhjem som Lodtagere i den grevelige Hjelmstjerne-Rosencroneske Stiftelse.

2) Den i samme Høiesteretsdom ommeldte, af afdøde Grevinde Rosencrone efterladte particulære Formue, hvis Rente ikke skal medtages ved Opgjørelsen af det Beløb, hvoraf Rente kan tilfalde det Kongelige Frederiks Universitet i Christiania, og, naar Høiesteretsdommen tages til Følge for Bergens Stift og det norske Videnskaberens Selskab i Trondhjem, ogsaa disse tvende Lodtagere, fastsættes herved i Henhold til indbemeldte Opgjørelser til at udgjøre: ved Slutningen af Skiftet efter afdøde Grevinde Rosencrone d: 6. Juli 1840 en Capital af 73,781 Rd. 39 Sk., og ved Begyndelsen af Aaret 1862, da Stiftelsen traadte i Virksomhed, 119,148 Rd. Af denne Fonds aarlige Revenuer bliver, i Henhold til Fundats af 12. Januar 1822 § 10, fra 1. Januar 1862 at regne en Trediedel aarlig at oplægge, der tildeles Fondets Masse. Af de øvrige to Trediedele af Indtægterne udredes en saa stor Qvotadeel af alle Stiftelsens ordinaire og extraordinære Udgifter, Lønninger og Administrationsomkostninger, som vil falde paa Particulairfonden efter dens Størrelse i Forhold til Stiftelsens Fællesfond. Det Overskydende af Indtægterne deles derefter imellem de ved samme Fundats oprettede 5 Legatklasser, overensstemmende med de fundatsmæssige Forskrifter.

3) Til de ved Fundatsen af 9. November 1811 oprettede Legatklasser for Norge bliver til førstkommende 11. December Termin, ligeledes efter indbemeldte Opgjørelser, at afgive af Stiftelsens Midler et Beløb af ialt 10,815 Rd. 93 Sk. med Renter og Rentesrenter og fordeelt saaledes:

For Aaret	Bergens Stift	Det Kgl. Frederiks Universitet	Det norske Viden- skabernes Selskab	Ialt	Med Renter og Rentesrenter fra 11. December
	Rd. Sk.	Rd. Sk.	Rd. Sk.	Rd. Sk.	
1862	978. 24	1,304. 32	434. 68	2,717. 28	1862
1863	815. 67	1,087. 58	362. 51	2,265. 80	1863
1864	1,012. 72	1,350. 33	450. 11	2,813. 20	1864
1865	1,087. 7	1,449. 41	483. 13	3,019. 61	
Tilsammen . .	3,893. 74	5,191. 68	1,730. 47	10,815. 93	

4) Stiftelsens Udgifter i Anledning af den ved oftmeldte Høieste-
retsdom endelig paakjendte Sag blive extraordinairt at udrede af den
Trediedeel af Stiftelsens Indtægter, som for Aaret 1865 skal oplægges.

5) Det tillades allernaadigst, at det Kongelige Frederiks Universi-
tets Udgifter i samme Anledning maae, forsaavidt bemeldte Universi-
tet, Bergens Stift og det norske Videnskabernes Selskab i Trondhjem,
som Lodtagere i Stiftelsen, ønske dette, afholdes af den Capital, som
efter ovenstaaende Post 3 bliver at afgive til Norge, saaledes at disse
Udgifter fordeles imellem de nævnte Lodtagere efter det Forhold,
hvori de indbyrdes nyde Andeel i Stiftelsens Indtægtsoverskud.

Stiftelsens Arkiv.

Nr. 7.

1875, 10. Maj.

HOF- OG STADSRETSDOM

af 10. Maj 1875 angaaende Stiftelsens fundatsmæssige Forhold
til norske Undersaatte.

Den Kongelige norske Regjerings Departement for Kirke- og Un-
dervisningsvæsenet mod Directionen for den grevelige Hjelmstjerne-
Rosencroneske Stiftelse ved dens nuværende Medlemmer, Hs. Excel-
lence Geheimeconferentsraad A. V. Scheel, St. af Dbrg. og Dbmd., og
Hs. Excellence Geheimeconferentsraad C. C. Hall, St. af Dbrg. og
Dbmd.

Under 30. September 1809 oprettede Grev Marcus Gerhard Rosen-
crone og Hustru Agnete Marie, født Hjelmstjerne, efter meddelt

facultas testandi en testamentarisk Disposition, hvorved de, næst i § 1 at bestemme, at den Længstlevende skulde forblive i udelte Besiddelse af det fælles Bo, ved § 3 indsatte til deres Universalarving den af dem oprettede Grevelige Hjelmskjærsk-Rosencronske Stiftelse, for hvilken de alt havde oprettet Fundats under 27. September 1808 med Tillæg af 10. Maj 1809; dog forbeholdtes der ved Dispositionens § 11 Grevinden, saafremt hun blev den Længstlevende, Ret til frit at disponere, navnlig ogsaa mortis causa, dels over nogle Boet tilhørende faste Ejendomme m. v., dels over et Capitalbeløb af 30,000 Rdl., som ved et Codicil af 24. Maj 1811 forhøjedes til 50,000 Rdl., og i § 12 udtalte Grevinden derhos, at medens det, saafremt hun blev den Længstlevende, var hendes Villie i sin Enkestand aarlig at oplægge en fjerde Deel af hendes Revenuer, for derved til Fordel for Stiftelsen af forøge Boets Masse, saa forbeholdt hun sig derimod fri Raadighed over de $\frac{3}{4}$ af hendes Revenuer, saaledes at hun ikke alene kunde raade frit derover i levende Live, men ogsaa, om hun deraf skulde have oplagt Noget, kunde, til hvem hun vilde, bortskjænke samme efter sin Død, hvorhos hun blandt Andet udtrykkelig fastsatte, at Indtægten eller Provenu af de i § 11 nævnte Ejendomme og Effecter, som hun havde forbeholdt sig Ret til i levende Live at afhænde eller bortskjænke, ikke skulde henhøre til Boets Revenuer. Ifølge Dispositionens § 7 skulde der af Stiftelsens aarlige Revenuer stedse oplægges $\frac{1}{3}$ til Forøgelse af Fondets Masse, og da der derhos efter Dispositionens §§ 5 og 6 af bemeldte Revenuer skulde udredes dels alle de Pensioner og aarlige Gaver eller Udtællinger, som Testatorerne enten begge eller en af dem vilde anvise paa bemeldte Revenuer, dels udbetales aarlig til Ejeren af Stamhuset, Baroniet Rosendal 2000 Rdl. D. C., hvilket skulde vedvare, saalænge nogen var til som Besidder af dette Stamhus, saa skulde efter bemeldte § 7 Stiftelsens egentlige Virksomhed først begynde, naar ikke alene $\frac{1}{3}$ af Stiftelsens samtlige Revenuer saaledes aarlig kunde oplægges, men der af de øvrige $\frac{2}{3}$ kunde være disponible Revenuer til Anvendelse efter Stiftelsens Fundats.

Ligesom Testatorerne ved Dispositionens § 9 forbeholdt sig ved særskilt Anordning at gjøre de Tillæg til Fundatsen af 27. September 1808, som de maatte agte fornødne, saaledes bemyndigede de ved samme Bestemmelse ogsaa den Længstlevende til at modificere samme Fundats af 27. September 1808 med Tillægs-Artikler af 10. Maj 1809, eftersom Omstændighederne maatte udkræve det; dog maatte saadanne Modificationer hverken sigte til at formindske Stif-

telsens Revenuer eller forandre Naturen af dens Virkekreds, ligesom ej heller Noget maatte fratages det, der ved Tillægs-Artiklerne af 10. Maj 1809 var henlagt til det kongelige Musæum; hvorimod den Længstlevende havde Ret til at forandre Bestemmelserne i Henseende til den Maade, paa hvilken Stiftelsens Capitaler ønskedes placerede, samt at gjøre saadanne Tillæg til det, der var foreskrevet, saavel for Administrationen i Almindelighed som for Anvendelsen i de enkelte Klasser, som forandrede Tids-Omstændigheder maatte tilraade for at betrygge Stiftelsens Flor.

Under 9. November 1811 oprettede Testatorerne en ny Fundats for den nævnte Stiftelse, og i et af dem samtidig oprettet Codicil udtalte de, at da der i bemeldte Fundats var inddraget det, der var bibeholdt saavel af den ældre Fundats af 27. September 1808 som af de under 10. Maj 1809 og senere forfattede Tillæg, saa var det deres Villie og Beslutning, at den ny Fundats skulde være den ene gjældende for Stiftelsen, hvorhos den samme Rettighed, som ved den testamentariske Dispositions § 9 var tillagt den Længstlevende, i Henseende til under visse Betingelser at modificere Stiftelsens Fundats og de til samme gjorde Tillæg, skulde være tilstaaet i Henseende til og anvendelig paa den nye Fundats og de senere Tillæg, der til samme maatte gjøres.

Fundatsen af 9. November 1811, ifølge hvis § 12 der ligeledes af de aarlige Renter og Revenuer stedse skulde oplægges en Trediedeel til Forøgelse af Stiftelsens Fond, angiver i § 14 Stiftelsens Hensigt at være, at lindre uforskyldt Trang, bidrage til lykkelige Ægteskabers Formerelse i Næringsstanden, understøtte fremstræbende uformuende Ungdom, udbrede Kultur og Videnskabelighed samt opmuntre Talernters heldige Udvikling.

I Overeenstemmelse med disse Øjemed skulde Stiftelsen ifølge Fundatsens § 15 indbefatte 6 Klasser, af hvilke

- den 1ste Klasse skulde understøtte gamle Tjenestefolk af begge Køn, der formedelst Alder og Svaghed ere uskikkede til Tjeneste;
- den 2den Klasse skulde udstyre uformuende Piger, der gifte sig i Næringsstanden;
- den 3die Klasse skulde hjælpe trængende Enker og opdrage uforsørgede Børn.

Disse 3 Klasser skulde ifølge Fundatsens § 19 ikke virke uden for Sjælland, Nørre Jylland og Bergens Stift, saaledes at der efter § 20 aarlig skulde tilflyde bemeldte Stift $\frac{1}{4}$ Deel af de nævnte Klassers

disponible Revenuer, hvilken $\frac{1}{4}$ Deel da skulde anvendes paa den i §§ 26—28 nærmere bestemte Maade.

Den 4de Klasse havde til Formaal at befordre det under 28. Januar 1809 stiftede Kgl. Musæums videnskabelige Bestræbelser.

De til denne Klasse henlagte Revenuer skulde ifølge Fundatsens § 30 deles i trede lige Deele, af hvilke den ene skulde anvendes til de forskjellige litteraire Gjenstande, der vare bestemte for Musæets Virksomhed, blandt hvilke dog de Arbejder, der sigtede til at oplyse og berigtige Fædrenelandets ældre og nyere Historie, fremfor andre burde beforders; den anden Deel bestemtes til unge talentfulde Videnskabsmænds uden- og indenlandske Rejser for enten at erhverve forberedende Kundskaber eller indhente for Musæet nyttige Oplysninger; den tredie Deel skulde bruges til Uddeling til saadanne Præmier, som ommeldtes i de for Musæet under 21. April 1809 fastsatte Bestemmelser.

I Tilfælde af, at bemeldte Musæum maatte ophøre at bestaae eller deslige, skulde Stiftelsens Direction ifølge Fundatsens § 34 anvende denne Klasses Indtægter til at fremkalde videnskabelige Oplysninger og Berigtigelser i Fædrenelandets, den danske og norske ældre og nyere Historie, til unge talentfulde Videnskabsmænds Dannelse og litteraire Rejser samt til Uddeling af Præmier for Besvarelse af videnskabelige Opgaver, som Directionen efter Overlæg med et dansk eller norsk Videnskabers Selskab havde at fremsætte.

Samme Anvendelse som de til denne Klasse henlagte Midler kunde der ifølge Fundatsens § 37 eventuelt blive at give Halvdelen af de til 5te Klasse henlagte Midler, nemlig for det Tilfælde, at det norske Universitet enten ikke maatte vorde anlagt eller igjen blive ophævet, eller Indtægterne efter Stiftelsens Bestyreres Skjøn ikke maatte blive anvendte overeenstemmende med Fundatsens Forskrifter.

Den 5te Klasse skulde søge at bidrage til det i Norge anlæggende Universitets gavnlige Indflydelse paa Kulturs og Videnskabeligheds Udbredelse efter de i Fundatsens § 35, jfr. § 36, givne nærmere Regler; eventuelt skulde de til denne Klasse henlagte Midler anvendes paa den i § 37 angivne Maade.

Den 6te Klasse skulde virke til Fordeel for det danske og det norske Videnskabers Selskab samt til Talenters Udvikling blandt Kunstnere og Haandværkere. Af denne Klasses Indtægter skulde navnlig ifølge Fundatsens § 39 en Trediedel anvendes efter Directionens eget Skjøn til unge talentfulde

danske eller norske Kunstneres Understøttelse og til Præmier for gavnlige Opfindelser af nye eller lettere Veje og Midler i Kunster og Haandværker; den for Kunstnere bestemte Understøttelse maatte ikkun meddeles saadanne, der kunde godtgjøre med Vidnesbyrd fra det kongelige Kunstacademi (eller, om de ere Mecanici, med saadanne fra bekjendt dueelige Mænd i dette Fag), at de havde gjort heldig Fremgang i deres Kunst. Samme Anvendelse som den for denne Trediedeel bestemte kunde der ifølge Fundatsens §§ 37 og 38 eventuelt blive at give dels Halvdelen af det norske Universitet Tillagte, nemlig forsaavidt samme enten ikke maatte vorde anlagt eller igjen blive ophævet, eller de dertil henlagte Indtægter ikke efter Stiftelsens Bestyreres Skjøn maatte blive anvendte overeenstemmende med Fundatsens Forskrifter, dels det, som var tillagt det norske Videnskabers Selskab, nemlig forsaavidt dette Selskab maatte ophøre at bestaae, eller Directionen maatte skjønne, at de det tillagte Revenuer ikke bleve nyttede til videnskabelige Gjenstande.

Ved Fundatsens § 40 fastsættes det, at skulde Stiftelsens Direction formedelst Tidernes mulige Forandring finde nogen Modification af Fundatsens Bestemmelser fornøden, maatte saadan ikke iværksættes, forinden allerunderdanigst Forestilling derom var indgiven til den Kongelige danske Regjering og allerhøjest Samtykke dertil var erhvervet; der maatte da blandt Andet ikke udenfor de i §§ 37 og 38 ommeldte Tilfælde skee nogen Forandring af de Hovedøjemed for denne Stiftelses Virksomhed, som i §§ 14 og 15 ere angivne.

Kort Tid efterat denne Fundats var oprettet, afgik Grev Rosencrone ved Døden, men Grevinden har derefter truffet flere Dispositioner, Stiftelsen vedkommende, og navnlig har hun under 22. Juli 1820 oprettet en Disposition, hvori hun anfører, at da Pengeforandringen og senere Norges Adskillelse fra Danmark nødsagede hende til at gjøre Brug af den ved Fællesdispositionen af 30. September 1809 og Codicil af 9. November 1811 hende tilkommende Ret til at gjøre nye Bestemmelser, som Tidsomstændighederne fremkaldte, saa har hun i denne Disposition sammendraget de Hovedbestemmelser, som skulle være gjældende.

Efterat hun derpaa ved bemeldte Dispositions § 13 havde tillagt Stiftelsen den hende reserverede Partikulairformue, hedder det i Dispositionens § 23:

»Som Hensigten med den af min salig Mand og mig oprettede Stiftelse ikkun har været at stifte Gavn i de danske Stater, og bemeldte Stiftelse blot er og ifølge sin Indretning kun kan være undergivet den danske Regjerings Overbestyrelse, saa bestemmes herved, da Norge nu er aldeles adskilt fra Danmark, at de i Fundatsen af 9. November 1811 dens 19, 20, 26, 27 og 28 §§ gjorte Bestemmelser derhen forandres: at den fjerde Part af Stiftelsens 3 første Klassers Revenuer, som var bestemt til Bergens Stift, ikke did afsendes, men derimod af Directionen anvendes som de øvrige $\frac{3}{4}$ Deele efter Fundatsens Forskrifter. Saa forandres og af samme Aarsag bemeldte Fundatses 35, 36 og 37 §§ derhen, at der i Henseende til det, som er det norske Universitet bestemt, forholdes, som om dette Universitet ikke var bleven anlagt eller igjen var bleven ophævet, hvoraf følger, at Stiftelsens femte Klasses Revenuer deles paa den i § 37 i Fundatsen fastsatte Maade mellem 4de og 6te Klasse. Ligeledes forandres af ovenommeldte Aarsag Fundatsens § 38 saaledes, at det norske Videnskabers Selskab ansees som ikke tilværende, og det, der til samme var bestemt, anvendes paa den i Fundatsens § 39 fastsatte Maade. Endelig forandres og sidstnævnte Fundatsens § 39 derhen, at af Kunstnere ikkun danske nyde den deri ommeldte Understøttelse.«

Ved Dispositionens § 30 paalagde Grevinden derhos de af hende udnævnte Directeurer og Executorer at udarbejde en ny Fundats for Stiftelsen, hvortil den af 9. November 1811 skulde lægges til Grund, og hvorved skulde optages alle de ved nærværende Disposition gjorte Forandringer saaledes, at den nye Fundats blev et sammenhængende Helt, hvori Intet fandtes om, hvad eller hvilket der var forandret og udeladt.

Ved Tillægsbestemmelse hertil af 12. Januar 1822, samme Dag som Grevinden underskrev den efter hendes Ønske udarbejdede nye Fundats for Stiftelsen, ved hvilken de ovenanførte i Dispositionen af 22. Juli 1820 angivne Forandringer vare tagne til Følge, og i hvis til den ældre Fundatses § 34 iøvrigt svarende § 26 derhos Ordene »Fædrelandets, den danske og norske ældre og nyere Historie« vare forandrede til »Fædrelandets ældre og nyere Historie«, ligesom Ordene »et dansk eller norsk Videnskabers Selskab« vare forandrede til »det danske Videnskabers Selskab«, erklærede hun, at ligesom det var hendes salig Mands og hendes bestemte Villie ved Oprettelsen af Disposition af 30. September 1809, at den Stiftelse, de funderede,

efter deres dødelige Afgang kun skulde virke til Gavn for Individier eller Indretninger, der vare undergivne dansk Regjering, saaledes var hun ved Affattelsen af Dispositionen af 22. Juli 1820 overtydet om Umuligheden af, at de Bestemmelser, som Fundatsen af 9. November 1811 havde gjort med Hensyn til Norge under den Forudsætning, at samme med Danmark udgjorde eet Rige under fælles Regjering, kunde være anvendelige, efterat en saadan Forening ikke længere fandt Sted, af hvilken Aarsag hun i Kraft af den hende efter Dispositionen af 30. September 1809 § 9 og Codicil af 9. November 1811 tilkommende Bemyndigelse ophævede hine Bestemmelser. Men uagtet hun saaledes klarlig indsaae, at det var umuligt at underkaste et fremmed Riges Embedsmænd og Autoriteter Kontrol fra dansk Side eller at overdrage den danske Regjering Overtilsyn med Midlers Anvendelse i et andet Rige, og hun derfor saa meget mere fandt sig forpligtet til at foretage de Forandringer, som Dispositionen af 22. Juli 1820 indeholdt, nærrede hun dog den Tanke at give Norge et passende Æquivalent for det, som det ej længer stod i hendes Magt at lade samme tilflyde; der skulde derfor af en Capital af 25,000 Rdl., hvormed Norge i det Hele betænkte, udbetales til Bestyrelsen af det norske Universitet i Christiania 12,000 Rdl., til det kongl. norske Videnskabers Selskab i Trondhjem 4,000 Rdl., og til Stadsøvrigheden i Bergen 9,000 Rdl., Alt imod Renunciation fra de Vedkommendes Side af videre Krav paa Stiftelsen. Hun udtalte derhos, at hun ikke alene ansaae sig berettiget til, som skeet var, at modificere Anvendelsen af Revenuerne af Massens Halvdeel eller hendes Hovedlod, samt af hendes senere dertil henlagte private Formue, men at hun tillige holdt sig beføjet til og forpligtet til at drage Omsorg for, at hendes Mands sidste Villie: at gavne danske Borgere og dansk Videnskabelighed under dansk Regjerings Overtilsyn, kunde gaae i Opfyldelse.

Under 12. April 1822 blev der meddelt allerhøjeste Confirmation paa en Del Bestemmelser i Fundatsen af 12. Januar 1822, nemlig dem, der angik Stiftelsens Navn, Bestyrelse, Directeurernes Forpligtelse til at aflægge aarligt Regnskab for Kongen eller det Collegium han maatte bestemme, og angaaende Stiftelsens Segl.

Den 3. September 1838 afgik Grevinde Rosencrone ved Døden, men Stiftelsens Virksomhed, der saaledes, som af det Foranførte fremgaaer, ikke strax skulde begynde, indtraadte først i Aaret 1862, idet Directionen den 1. Septbr. s. A. lod bekjendtgjøre, at den grevelige Hjelmstjerne-Rosencroneske Stiftelse traadte i Virksomhed, og at Stiftelsen omfatter 5 Klasser, nemlig de i Fundatsen af 1822 bestemte.

Der var imidlertid allerede tidligere fra det norske Universitets Side reist Indsigelse imod, at den nysnævnte Fundats skulde have kunnet ophæve eller formindske Universitetets Ret til at nyde Godt af den af Greven og Grevinden under 9. November 1811 oprettede Fundats for bemeldte Stiftelse, og efterat Spørgsmaalet herom paa Foranledning fra Universitetets Side var indbragt for Domstolene, blev det ogsaa ved Højesteretsdom af 5. Maj 1865 statueret, at det kongelige Frederiks Universitet i Christiania bør, uanseet den af Grevinden under 22. Juli 1820 oprettede Disposition og under 12. Januar 1822 oprettede Fundats, være berettiget til at nyde Godt af den af Grev Rosenkrone og Hustru oprettede grevelige Hjelmskjær-Rosenkroneske Stiftelse i Overeenstemmelse med den af Stifterne under 9. November 1811 oprettede Fundats, saaledes at den Deel af Stiftelsens nuværende Midler, som hidrører fra Grevindens particulære Formue, ikke medtages ved Opgjørelsen af det Beløb, hvis Renter kan tilfalde det ovennævnte Universitet.

Den ved den nysnævnte Højesteretsdom saaledes med Hensyn til det norske Universitets Forhold til Stiftelsen truffene Afgjørelse blev senere efter Indstilling af Stiftelsens Direction ved kongl. Resolution af 23. October 1865 ligeledes taget til Følge for Bergens Stift og for det norske Videnskabernes Selskab i Trondhjem som Lodtagere i Stiftelsen.

Ikke længe efter Emanationen af bemeldte kongelige Resolution blev der af den kongelige norske Regjerings Departement for Kirke- og Undervisningsvæsenet som den Autoritet, hvem Omsorgen for norske videnskabelige og kunstneriske Interesser nærmest paahviler, reist Krav paa, at ogsaa de i Fundatsen af 9. November 1811 §§ 34 og 39 til Fordel for Norge eller norske Interesser truffene Bestemmelser maatte blive restituerede i deres Helhed saaledes, at norske Kunstnere og Haandværkere i Henhold til sidstnævnte § erholdt samme Adgang som danske til at nyde Godt af de deromhandlede Understøttelser og Præmier, som udredes af den 3die Deel af den i bemeldte Fundats som 6te Klasse anførte Afdeling, og at der ligeledes ved Anvendelsen af Indtægterne af Stiftelsens 4de Klasse, med Hensyn til hvilke der paa Grund af den forlængst stedfundne Nedlæggelse af det under 28. Januar 1809 stiftede kongl. Musæum forholdes efter den for disse Midler truffene subsidiære Bestemmelse, maatte blive taget Hensyn til norske Interesser.

Da Stiftelsens Direction har fundet det af Departementet reiste Krav ugrundet og anseet sig uberettiget til at gjøre nogensomhelst

Indrømmelse i den omhandlede Retning, har det oftnævnte Departement ved Søgmaal mod Directionen ved sammes nuværende Medlemmer, Hs. Excellence Geheimekonferentsraad A. V. Scheel, St. af Dbrg. og Dbdm., og Hs. Excellence, daværende Minister for Kirke- og Undervisningsvæsenet, Geheimeconferentsraad C. C. Hall, St. af Dbrg. og Dbmd., indbragt Spørgsmaalet for nærværende Ret, og da Sagen, efter herfra at være afvist ved Dom af 4. Maj f. A., af Højesteret under 11. Marts d. A. er bleven hjemvist til Paakjendelse i Realiteten, vil den nu være at paadømme overensstemmende hermed.

Departementets Søgmaal gaaer navnlig ud paa, at norske Undersaatter kjendes berettigede til at nyde Godt af de under Stiftelsens 4de Klasse og 6te Klasses 3die Afdeling henlagte Revenuer, i Overensstemmelse med den oprindelige Fundats for Stiftelsen af 9. November 1811, hvilket Søgmaal Departementet dog for de i 6te Klasses 3die Afdeling ommeldte Kunstneres Vedkommende senere under Proceduren har begrændset derhen, at Grevindens partikulære Formue undtages fra de Midler, hvortil norske Kunstnere skulle kunne have Adgang, ligesom Departementet subsidiært har begrændset Søgmaalet paa samme Maade, forsaavidt angaaer den i andre Retninger paastaaede Adgangsberettigelse for norske Undersaatter. Saa har Departementet ogsaa paastaet Directionen tilpligtet at betale Sagens Omkostninger skadesløst.

Den indstævnte Direction, hvem der er meddelt Bevilling til fri Proces, har derimod procederet til Frifindelse, hvorhos den subsidiært har paastaet, at Grevindens partikulære Formue i ethvert Fald i det Hele undtages fra de Midler, hvortil der søges tillagt norske Undersaatter Adgang, ligesom den endelig har paastaet Modparten tilpligtet at udrede Sagens Omkostninger.

Til Begrundelse af deres Paastand have Citanterne anført, at Fundatsen af 9. November 1811 hjemler den paastaaede Adgangsberettigelse for norske Undersaatter, at det maaske end ikke kan paavises, at der fra Grevinde Rosencrones Side foreligger nogen bestemt Udelukkelsesact undtagen for de i 6te Klasses 3die Afdeling ommeldte norske Kunstneres Vedkommende, og at saavel denne Udelukkelse som den yderligere Ophævelse af norske Undersaatters her paastaaede Adgangsberettigelse, der af Grevinden maatte have været tilsigtet, under alle Omstændigheder kun bør have Gyldighed med Hensyn til den Deel af Stiftelsens Midler, som har været undergivet hendes fri Raadighed, eller med andre Ord hendes particulære Formue.

Fra de Indstævntes Side er det herimod for det Første gjort gjæl-

dende, at Citanterne ikke kunne ansees som rette Sagsøger. Det er i saa Henseende af de Indstævnte navnlig anført, at da der endog efter Fundatsen af 9. Novbr. 1811, som de iøvrigt ikke kunne ansee gjældende, alene kunde være Tale om en Beføjelse for Stiftelsens Direction til efter eget Skjøn — om end under Ansvar ligeoverfor den danske Regjering — ved Anvendelsen af de paagjældende Midler at tage Hensyn til norske Interesser og at admittere norske Undersaatter til at deelagtiggjøres i Midlernes Anvendelse, saa kan der ikke paavises visse bestemte Individuer, der kunde gjøre en egentlig Retsfordring gjældende i saa Henseende; Citanterne have derfor ikke kunnet — ligesom de ej heller have villet — udlede deres Berettigelse til at optræde som Sagsøgere af nogen dem meddelt Bemyndigelse fra enkelte bestemte Individuer, men det sees da heller ikke, hvorledes de skulde kunne ansees berettigede til at optræde i Sagen som Repræsentanter for Norge eller norske Undersaatter med Hensyn til det fra norsk Side reiste Krav.

Denne Indsigelse findes imidlertid ikke at kunne tages til Følge. Det er nemlig vel saa, at der under Sagen ikke fra norsk Side er reist Spørgsmaal om Anerkjendelse af en bestemt Ret med Hensyn til bestemte individuelle Tilfælde eller for visse bestemte Individuer, men Spørgsmaalet dreier sig ej heller alene om, hvorvidt Stiftelsens Direction har en Beføjelse til efter Forgodtbefindende at kunne i den heromspurgte Henseende tage Hensyn til norske Interesser og admittere norske Undersaatter, hvorimod det, som er Gjenstand for Retstvisten, er, om der ikke fra norsk Side haves et almindeligt fundatsmæssigt Krav med Hensyn til Anvendelsen af de nævnte Midler med en dertil knyttet tilsvarende Forpligtelse for Stiftelsens Direction til ved Midlernes Anvendelse at tage Hensyn til norske Interesser og admittere norske Undersaatter til sammen med danske Undersaatter at concurrere til de paagjældende Understøttelser og Præmier, og det skjønnes da ikke rettere, end at den kongl. norske Regjering's Departement for Kirke- og Undervisningsvæsenet som den Autoritet, hvem Omsorgen for norske videnskabelige og kunstneriske Interesser nærmest paahviler, maa være kompetent til at søge det nævnte almindelige Krav fra norsk Side med tilsvarende Forpligtelse for Stiftelsens Direction anerkjendt ved Domstolene.

Naar Citanterne saaledes ansees som competente Sagsøgere, have de Indstævnte fremdeles forment, at det fra norsk Side reiste Krav i alt Fald maa være afskaaret ved den af rette Væрге for Stiftelsen, den danske Regjering, efter Indstilling af Stiftelsens Direction ved

den ovennævnte kongelige Resolution af 23. October 1865 truffe Afgjørelse, idet det af denne Resolution og de samme forudgaaede Forhandlinger formenes klart at fremgaae, at Regjeringen efter Directionens Indstilling har villet afgjøre, hvilken Andeel der overhovedet kunde tillægges Norge eller norske Interesser, og at den har givet en Bestemmelse herfor, hvortil dens Beføjelse efter Beskaffenheden af de reiste Reclamationer og Indholdet af Fundatsen af 1811 §§ 1, 6 og 40 formentlig maa ansees for ophævet over Tvivl.

Der findes imidlertid ej heller at kunne tages Hensyn til denne Indsigelse allerede af den Grund, at det ikke sees, at den anførte kongl. Resolution ligefrem har havt til Hensigt at afgjøre Noget om det nu reiste Spørgsmaal. Resolutionen berører slet ikke udtrykkelig dette, ligesom det ej heller vides alt dengang at være reist fra nogen anden Side, og fra den Omstændighed, at Resolutionen alene tager Højesteretsdommen af 5. Mai 1865 til Følge med Hensyn til Dotationerne til Bergens Stift og til det norske Videnskabernes Selskab — Tilfælde, hvor en Følgeslutning fra bemeldte Dom i ethvert Fald laae nærmest — at slutte, at Resolutionen, om end indirecte, har villet træffe en egentlig Afgjørelse med Hensyn til den her omstridte Berettigelse for Norge og norske Undersaatter, findes ikke berettiget. Det er desuden en Selvfølge, at om end den oftnævnte Resolution kunde betragtes som indeholdende en egentlig Afgjørelse med Hensyn til de nu omstridte Spørgsmaal, vilde de Vedkommendes Adgang til at undergive Spørgsmaalene Domstolenes Afgjørelse ikke derved være afskaaret, og Resolutionen vilde da kun kunne blive afgjørende for Retssagens Udfald, saafremt dens Bestemmelser maatte kunne erkjendes truffe i Medfør af den Stiftelsens Direction og den danske Regjering ved Fundatsen af 1811 § 40 hjemlede Myndighed; men hvilke Tvivl der end maatte kunne opstaae med Hensyn til Omfanget af denne Myndighed, maa det dog ansees afgjort, at samme i alt Fald ikke i den heromhandlede Retning strækker sig videre end den den Længstlevende af Testatorerne selv tillagte Myndighed, og Sagen vilde da altsaa forsaavidt stille sig saaledes, at saafremt Grevinde Rosencrone maatte befindes ikke at have havt den fornødne Bemyndigelse til at træffe de omstridte Forandringer i Fundatsen af 1811, vilde disse ikke have kunnet vinde Bestyrkelse eller Uantastelighed ved nogen paafølgende Anerkjendelse eller Stadfæstelse fra Regjeringens Side.

Af Complexet af Bestemmelserne i Fællesdispositionen af 30. September 1809 og Fundatsen af 1811 synes det klart at fremgaae, at Stif-

telsens Oprettere, af hvilke Grev Rosencrone var norsk af Fødsel og norsk Stamhuusbesidder, medens hans Hustru var dansk, i det Hele have villet tage et omtrent ligeligt Hensyn til Danmark og Norge, i hvilken Henseende det ogsaa er særlig betegnende, at Bestemmelsen i Fundatsens § 19 om, at de trede første Klasser ikke skulde virke udenfor Sjælland, Nørre Jylland og Bergens Stift, efter sin hele Affattelse fremtræder som en Begrænsning af det i § 15 angivne Formaal for disse Klasser, uagtet det i denne sidste Paragraf ikke paa nogen Maade er antydet, at de nævnte Klassers Midler ogsaa skulde komme Norge og Nordmænd til Gode.

Om end nemlig denne Stiftelses almindelige Character ikke ligefrem kan begrunde en Antagelse af eller endog blot en bestemt Formodning om, at hvad der ikke udtrykkelig er tillagt Danmark eller Norge alene, maa være fælles for begge Lande, saa maa den i alt Fald tjene til væsentlig at bestyrke de Data, som iøvrigt i de enkelte Bestemmelser maatte kunne paavises for, at de vedkommende Midler ogsaa skulde komme Norge og Nordmænd tilgode.

Fra dette Synspunkt vil det da ikke kunne betvivles, at der fra norsk Side efter Fundatsen af 1811 — bortset fra senere mulige Forandringer af samme — haves et virkeligt Krav med Hensyn til Anvendelsen af 4de Klasses Midler, saaledes som denne angives i Fundatsens § 34 for det nu forlængst indtraadte Tilfælde, at det kgl. Musæum, hvilket bemeldte Midler ved Fundatsens § 15 oprindeligt tilgaves, blev nedlagt. Det er vel herimod fra de Indstævntes Side gjort gjældende, at det nævnte Musæum var et fuldkommen dansk Institut, og at det, naar saaledes selve denne Klasse i sin Oprindelighed var dansk, ikke sees, hvorledes den skulde have kunnet skifte Character ved Musæets Nedlæggelse. Men ligesom det nævnte Institut dog vel nærmest maatte siges at omfatte begge Rigerne, og dets Virksomhed altsaa allerede af den Grund maatte kunne Norge tilgode, saaledes kan det ikke betvivles, at en Hensyntagen ogsaa til norske Interesser ved Anvendelsen af de Musæet tillagte Midler fra Stifternes Side har været forudsat allerede i Bestemmelserne i Fundatsens § 30 om Maaden, hvorpaa disse Midler skulde anvendes. Dette turde — foruden af Hensynet til Stiftelsens ovenberørte almindelige Character — noksom fremgaae af de for den subsidiære Anvendelse af denne Klasses Midler i Fundatsens § 34 trufne Bestemmelser, der tvende Gange udtrykkelig accentuere Hensynet til Norge, og der under blandt Andet nærmere betegne »Fædrelandets ældre og nyere Historie« (cfr. § 30) som »Fædrelandets, den danske og

norske ældre og nyere Historie«, og det bestyrkes end yderligere derved, at den nævnte Klasse ifølge Fundatsens § 37 eventuelt kunde komme til at raade over Halvdelen af de af Stifterne til det norske Universitet, altsaa til et væsentlig norsk Formaal, henlagte Midler.

Ligesom det saaledes ikke kan siges, at den fra Citanternes Side paastaaede Berettigelse med Hensyn til den subsidiære Anvendelse af de omhandlede Midler vilde staae i ligefrem Strid med det principale Formaal for denne Klasse — en Omstændighed, som jo iøvrigt ikke ubetinget kunde være af afgjørende Betydning, — saaledes sees det ikke rettere, end at den omhandlede Berettigelse for Norge og norske Undersaatter tilstrækkelig er hjemlet ved de ovennævnte Bestemmelser i Fundatsens § 34. Det fastsættes i denne udtrykkelig, at Midlerne tildels skulde anvendes til at fremkalde videnskabelige Oplysninger og Berigtigelser, ikke blot i den danske, men ogsaa i den norske ældre og nyere Historie, og naar det i umiddelbar Forbindelse hermed hedder, at Midlerne fremdeles skulde anvendes til unge talentfulde Videnskabsmænds Dannelse og litteraire Rejser samt til Uddeling af Præmier for Besvarelse af videnskabelige Opgaver, som Directionen efter Overlæg med et dansk eller norsk Videnskabs Selskab haver at fastsætte, da lader hele denne Affattelse af §en — navnlig ogsaa under Hensyn til Stiftelsens ofterberørte almindelige Character — ikke nogen grundet Tvivl tilbage om, at det jo har været Stifternes Mening, at ogsaa norske Videnskabsmænd skulde være berettigede til at concurrere med danske Videnskabsmænd om de paa-gjældende Understøttelser og Præmier, og at Stifterne, efter hvis Bestemmelse der, som alt berørt, endog eventuelt kunde tilflyde denne Klasse Midler, som oprindeligt skulde fremme et væsentlig norsk Formaal, ikke have kunnet ville den i og for sig aldeles usandsynlige og umotiverede Ordning, at der vel skulde tilstræbes en bedre Belysning og Berigtigelse af den norske Historie ikke mindre end af den danske, og at Directionen ved Valget af de videnskabelige Opgaver, der agtedes stillet, efter Omstændighederne derom skulde conferere med et norsk Videnskabs Selskab, som jo maatte forudsættes nærmest at ville bringe i Forslag Opgaver, som kunde være af særlig Interesse for norske Forhold, men at der ikke skulde være hjemlet norske Videnskabsmænd nogen Berettigelse til at concurrere om de oftnævnte Understøttelser og Præmier, uagtet der efter det Anførte vilde kunne blive stillet Opgaver, som paa en særegen Maade maatte interessere dem, og hvis heldige Løsning mulig endog netop ved dem nærmest vilde kunne ventes fremmet. — At ogsaa Grevinde Rosen-

crone selv har forstaaet Fundatsens § 34 paa den heromhandlede Maade, synes at fremgaae deraf, at den gjentagne Henvisning til Norge er udskudt i den til bemeldte § iøvrigt svarende § 26 af den af hende under 12. Januar 1822 stadfæstede nye Fundats for Stiftelsen.

Men naar Fundatsen af 1811 saaledes maa antages at have hjemlet et virkeligt Krav fra norsk Side med Hensyn til Anvendelsen af de til 4de Klasse henlagte Midler, maa det ansees for en Selvfølge, at der ogsaa efter Fundatsen har maattet paahvile Stiftelsens Direction en almindelig Forpligtelse til at tage behørigt Hensyn til dette Krav.

Endnu klarere stiller Forholdet sig med Hensyn til de efter Fundatsen af 1811 til Stiftelsens 6te Klasse 3die Afdeling henlagte Midler. Ifølge § 39 skulde en Deel af disse Midler efter Directionens eget Skjøn anvendes til unge talentfulde danske eller norske Kunstners Understøttelse. Der er altsaa udtrykkelig tillagt ogsaa norske Kunstnere Adgangsberettigelse, og om der end tillige i Almindelighed er hjemlet Directionen en vid Valgmyndighed i saa Henseende, saa kan denne Myndighed dog upaatvivlelig ikke tillægges et saadant Omfang, at Directionen skulde kunne engang for alle betragte norske Kunstnere, blot paa Grund af deres Nationalitet, som udelukkede, eller stedsde undlade at tage Hensyn til dem, uanseet hvilke Qvalificationer de iøvrigt maatte have. Naar det endvidere i umiddelbar Forbindelse dermed hedder, at Midlerne fremdeles skulle anvendes til Præmier for gavnlige Opfindelser af nye eller lettere Veje og Midler i Kunster og Haandværker, saa kan det efter alt Foreliggende ikke betvivles, at en lignende Adgangsberettigelse med Hensyn til disse Præmier ogsaa er tilsigtet hjemlet norske Undersaatter, saameget mere som Præmierne blandt Andet skulde udsættes for nye Opfindelser i Kunster, altsaa i et Øiemed, som netop vedkommer Kunstnere. En yderligere Bestyrkelse for Rigtigheden af denne Opfattelse kunde endelig, om fornødent, søges deri, at der ifølge Fundatsens §§ 37 og 38 eventuelt kunde blive henlagt til denne Afdeling Midler, som oprindelig vare tillagte norske Instituter, nemlig henholdsvis det norske Universitet og det norske Videnskabs Selskab.

Efter alt det Anførte, og da ej heller Ophævelsen af den statsretlige Forbindelse mellem Danmark og Norge — navnlig ogsaa efter hvad der ved den ovenciterede Højesteretsdom af 5. Maj 1865 er statueret med Hensyn til det norske Universitets Forhold til Stiftelsen — kan antages umiddelbart at have influeret paa Norges og norske Undersaatters Forhold til Fundatsen af 1811, vil Sagens Udfald altsaa beroe paa en Undersøgelse af, i hvilket Omfang Grevinde

Rosencrone ved de af hende efter Grevens Død trufne Dispositioner har tilsigtet at hæve de heromhandlede Krav fra norsk Side, og hvorvidt hun har havt den fornødne Myndighed til de af hende i saa Henseende trufne Dispositioner.

Det synes da ubestrideligt, at det har været Grevindens Hensigt fuldstændig at hæve disse Krav; dette fremgaar allerede deraf, at hun ved Dispositionen af 22. Juli 1820 og den af hende under 12. Januar 1822 bekræftede nye Fundats for Stiftelsen har udskudt de i vedkommende §§ af Fundatsen af 1811, nemlig §§ne 34 og 39, forekommende Henvisninger til Norge, og Betydningen heraf bliver end mere indlysende, naar det erindres, at disse Forandringer kun udgjorde et Led i en Række Bestemmelser, der alle havde samme Formaal, nemlig — tildels dog mod Æquivalent — at udelukke Norge og norske Undersaatter fra det og dem oprindeligt tiltænkte Adgang til at nyde Godt af Stiftelsens Midler, og som alle motiveredes ved en Henvisning til de ved Norges Adskillelse fra Danmark indtraadte forandrede Forhold og en Erklæring fra Grevinden om, at det ved Oprettelsen af Fællesdispositionen af 30. September 1809 havde været hendes afdøde Mands og hendes egen bestemte Villie, at Stiftelsen kun skulde virke til Gavn for Individuer eller Indretninger, der vare undergivne dansk Regjering.

Medens det nu, navnlig ogsaa efter den citerede Højesteretsdom, maa ansees afgjort, at Grevindens nysnævnte Erklæring om hendes afdøde Mands og hendes egen Hensigt med Fællesdispositionen af 30. September 1809 ikke kan begrunde nogen Antagelse, som ikke er stemmende med selve Indholdet af bemeldte Disposition, findes det iøvrigt ikke, at denne, forsaavidt de til Testatorernes Fællesbo hørende Midler angaaer, har kunnet hjemle Grevinden den fornødne Bemyndigelse til de heromstridte af hende i Fundatsens §§ 34 og 39 foretagne Forandringer. At det norske Universitet ved den oftciterede Højesteretsdom er restitueret i dets af Grevinden ligeledes ophævede Ret efter Fundatsen af 1811 § 15, 5te Klasse, tør vel neppe berettige til at ansee en Afgjørelse i samme Retning for de nu foreliggende Tilfældes Vedkommende som paa Forhaand givet; thi det maa erkjendes, at der er Forskjel imellem Udskydelsen af en hel Klasse af Fundatsen og Forandringer, som bevæge sig indenfor de enkelte Klasser, men ligesom det dog ved den kgl. Resolution af 23. October 1865 er anset fornødent at tage Højesteretsdommen til Følge med Hensyn til tvende andre ligeledes af Grevinden tilsigtede Forandringer, som i alt Fald kun angik Dele af de vedkommende Klasser, saaledes skjønnes det

ikke rettere, end at Betragtninger af lige Vægt gjøre sig gjældende mod Berettigelsen af de Forandringer, hvorom der nu er Tale. De Indstævnte have vel anført, at den fornødne Hjemmel til disse Forandringer skulde have i Fællesdispositionen af 30. Septbr. 1809 § 9 (cfr. Codicil af 11. November 1811), hvorefter den Længstlevende blandt Andet skulde have Ret til at gjøre saadanne Tillæg til det i Dispositionen Foreskrevne for Midlernes Anvendelse i de enkelte Klasser, som forandrede Tidsomstændigheder maatte tilraade for at betrygge Stiftelsens Flor. De formene nemlig, at de angivne Forandringer, der netop fremkaldtes ved de forandrede Tidsomstændigheder, alene ere af den saaledes betegnede Art, og at deres Gyldighed følgelig ikke kan berøres deraf, at der forud i bemeldte § 9 udtrykkelig er frakjendt den Længstlevende Ret til saadanne Modificationer, som sigte til at forandre Naturen af Stiftelsens Virkekreds. Hvad der skal forstaaes ved disse sidste Udtryk er efter deres Opfattelse af Stifteren selv ved Fundatsens § 40 nærmere forklaret som ensbetydende med »de Hovedøjemed for Stiftelsens Virksomhed, som i §§ 14 og 15 ere angivne«, og i ingen af disse Paragrapher vil man finde nogen saadan Tilkjendegivelse om Norges og norske Undersaatters Forhold til Stiftelsen, at Naturen af dens Virkekreds derefter kan siges at forandres alene ved en Ophævelse af norske Undersaatters Adgangsberettigelse til en eller flere af Stiftelsens enkelte Klasser.

Ligesom imidlertid Forudsætningen om, at Fundatsens § 40, der angaaer den Stiftelsens Direction tilkommende Myndighed, skulde kunne betragtes som indeholdende en autentisk Fortolkning fra Stifternes Side af, hvad der skal forstaaes ved de i Fællesdispositionens § 9 angaaende den Længstlevendes Myndighed brugte Udtryk »Naturen af Stiftelsens Virkekreds«, i og for sig ikke kan ansees berettiget, saaledes kan Naturen af Stiftelsens Virkekreds overhovedet ikke fuldt bestemmes ved en isoleret Betragtning af de citerede tvende §§ 14 og 15 af Fundatsen, men kun ved en Undersøgelse af hele det Afsnit af Fundatsen, hvortil de høre, nemlig Afsnittet om Stiftelsens Hensigt og Virkekreds, og da det nu af Totaliteten af de deri indeholdte Bestemmelser findes at fremgaae, at det, som alt foran fremhævet, har været Stifternes Hensigt at tage omtrent ligeligt Hensyn til Danmark og Norge, saa maa deraf antages at følge, at de omhandlede af Grevinden tilsigtede Forandringer, hvorefter norske Undersaatter vilde være retlig udelukkede fra sammen med danske Undersaatter at nyde Godt af de til Stiftelsens 4de Klasse og 6te Klasses 3die Afdeling henlagte Revenuer, maa betragtes som gaende ud paa

en Forandring i Naturen af Stiftelsens Virkekreds, og at de følgelig maa ansees ugyldige som faldende udenfor den hende som den Længstlevende ved Fællesdispositionens § 9 hjemlede Myndighed.

Medens dette maa gjælde med Hensyn til alle de til den paagjældende Klasse og Afdeling henlagte Midler, som hidrøre fra Grevens og Grevindens Fællesbo, altsaa navnlig ogsaa for den Del af samme, som udgjorde hendes Boeslod, eftersom Bestemmelsen om Midlernes Henlæggelse til Stiftelsen er truffen ved Fællesdispositioner, der selv angive sig som Foreninger eller Overenskomster mellem Ægtefællerne, og som Grevinden, der i Henhold til samme kom til at hendside med hele Boet, saaledes ogsaa for hendes Boeslods Vedkommende var forpligtet til ikke efter Mandens Død at forandre videre, end de selv gav hende Beføjelse til, maa der derimod gives de Indstævnte Medhold i, at der i det Hele ikke kan tilkomme norske Undersaatter nogen Berettigelse til at nyde Godt af den Deel af de til oftnævnte Klasse og Afdeling henlagte Midler, som hidrører fra Grevindens partikulære Formue, en Begrænsning af den omstridte Berettigelse, hvis Rigtighed Citanterne kun have villet erkjende for de i Fundatsen af 1811 § 39 ommeldte norske Kunstneres Vedkommende. Den nævnte Formue, over hvilken Grevinden ifølge Fællesdispositionen af 30. September 1809 frit kunde raade, blev nemlig af hende tillagt Stiftelsen ved § 13 af Dispositionen af 22. Juli 1820, altsaa den samme Disposition, ved hvis § 23 hun tilsigtede at udelukke Norge og norske Undersaatter fra at nyde Godt af Stiftelsen, og der foreligger saaledes en af hende med fuld Myndighed afgiven utvetydig Villiestilkjendegivelse om, at den oftnævnte Formue alene skulde komme Danmark og danske Undersaatter tilgode, hvilken Tilkjendegivelses Gyldighed ikke kan berøres af hendes Mangel paa Beføjelse til ogsaa for Fællesformuens Vedkommende at indskrænke Stiftelsens Virksomhed til udelukkende at fremme danske Interesser.

I Henhold til alt det Anførte vil altsaa Citanternes Paastand om, at norske Undersaatter kjendes berettigede til at nyde Godt af de under den Grevelige Hjelmstjerne-Rosencroneske Stiftelsens 4de Klasse og 6te Klasses 3die Afdeling henlagte Revenuer, i Overeenstemmelse med den oprindelige Fundats for Stiftelsen af 9. November 1811, være at tage til Følge, dog saaledes, at denne Berettigelse i det Hele ikke vedkommer den Deel af bemeldte Revenuer, som hidrører fra Grevinde Rosencrones senere til Stiftelsen henlagte particulære Formue.

Processens Omkostninger findes efter Omstændighederne at burde ophæves.

Den befalede Sagførelse har været lovlig.

Fornødent stemplet Papir er under Sagen forbrugt.

Thi kjendes for Ret:

Den af Citanterne, den kongelige norske Regjerings Departement for Kirke- og Undervisningsvæsenet, fremsatte Paastand, at norske Undersaatter kjendes berettigede til at nyde Godt af de under den Grevelige Hjelmstjerne-Rosencroneske Stiftelses 4de Klasse og 6te Klasses 3die Afdeling henlagte Revenuer, i Overeenstemmelse med den oprindelige Fundats for Stiftelsen af 9. November 1811, bliver at tage til Følge, dog saaledes, at denne Berettigelse i det Hele ikke vedkommer den Deel af bemeldte Revenuer, som hidrører fra Grevinde Rosencrones senere til Stiftelsen henlagte particulære Formue.

Processens Omkostninger ophæves.

At efterkommes under Adfærd efter Loven.

Byrettens Arkivkontor: Hof- og Stadsrettens Domprotokol for 1. Instans Nr. 47 A, S. 115-37.

Nr. 8.

1876, 26. Oktbr.

HØJESTERETSDOM

af 26. Oktbr. 1876 angaaende Stiftelsens fundatsmæssige Forhold til norske Undersaatter.

Directionen for den grevelige Hjelmstjerne-Rosencroneske Stiftelse contra Den Kgl. norske Regjerings Departement for Kirke- og Undervisningsvæsenet. Stævning dat. d: 24. Juli 1875.

Idet Høiesteret i alt Væsentligt tiltræder den indankede Doms Fremstilling af Sagens factiske Omstændigheder, bemærkes, forsaavidt Sagen angaaer den grevelige Hjelmstjerne-Rosencroneske Stiftelses 4de Classe, at § 34 i Fundatsen af 9. November 1811 ikke, saaledes som Tilfældet er andetsteds i Fundatsen, indeholder nogen særlig Bestemmelse om, at Norske skulde have Adgang til at nyde godt af den nævnte Classes Indtægter, og det kan hverken af Fundatsens forudgaaende principale Forskrifter om disse Indtægters Anvendelse, nemlig til Gavn for det den 28de Januar 1809 stiftede kongelige Museum — hvilket nøie var knyttet til det kongelige Bibliothek i Kjøbenhavn — eller af dens øvrige Bestemmelser med Sikkerhed udledes,

at norske Undersaatter desuagtet skulde have nogen særegen Berettigelse til at komme i Betragtning ved de heromhandlede Indtægters Anvendelse. Ved den nævnte §'s Optagelse i Fundatsen af 12. Januar 1822 er der iøvrigt heller ikke i samme gjort nogen Forandring, der gaaer ud paa at udelukke norske Undersaatter fra af Stiftelsens Direction at tages i Betragtning, idet Saadant ikke kan udledes af de to deri foretagne, i Dommen nævnte Udeladelser af Ordet »norsk«; og da Enkegrevinde Rosencrone i den testamentariske Disposition af 30. September 1809 § 9, jfr. Codicil af 9. November 1811, har havt Bemyndigelse til at gjøre disse Ændringer, der ikke kunne ansees at forandre Naturen af Stiftelsens eller Classens Virkekreds, bliver der ikke Spørgsmaal om, at §'ens oprindelige Affattelse skulde, som i Høiesteretsdommen af 11. Marts 1875*) berørt, kunne fordres restitueret eller lagt til Grund for Directionens Anvendelse af 4de Classes Indtægter. Der vil herefter under denne Deel af Sagen være at tillægge Citanterne Frifindelse.

Forsaavidt Sagen derimod angaaer Stiftelsens 6te Classes 3die Afdeling, da giver § 39 i Fundatsen af 9. November 1811 udtrykkelig norske Kunstnere Adgang tilligemed danske til Understøttelse af denne Afdelings Indtægter, og efter hele Sammenhængen maa Adgangen til Præmier for Opfindelser i Kunster og Haandværker nærmest antages paa lige Maade ogsaa at være tillagt Norske. Denne Adgang tilsigter § 28 i Fundatsen af 12. Januar 1822 at ophæve; men da dette maa ansees at ville forandre Naturen af Stiftelsens Virkekreds, og Forandringen saaledes savner Hjemmel i Dispositionen af 30. September 1809 § 9 jfr. Codicil af 9. November 1811, maa den betragtes som ugyldig og de Indstævnte, der i saa Henseende maa ansees for rette Sagsøgere, have et Retskrav paa, at Stiftelsens Direction ved sine Beslutninger om Anvendelsen af Afdelingens Indtægter tager Hensyn til den oprindelige Fundats. Den af de Indstævnte under Sagen fremsatte Paastand vil derfor være at tage til Følge, forsaavidt den gaaer ud paa, at norske Undersaatter kjendes adgangsberettigede til at nyde godt af de under den her omhandlede Afdeling henlagte Revenuer i Overensstemmelse med § 39 i Fundatsen af 9. November 1811, dog med den ved den indankede Dom gjorte og for Høiesteret uomtvistede Indskrænkning, at Berettigelsen ikke omfatter den Deel deraf, som hidrører fra Grevinde Rosencrones particulaire Formue.

* Jvfr. Hof- og Stadsretsdømmens Præmisser.

Processens Omkostninger for begge Retter blive efter Sagens Omstændigheder at ophæve.

Thi kjendes for Ret:

Den af de Indstævnte fremsatte Paastand, at norske Undersaatter kjendes adgangsberettigede til at nyde godt af de under den grevelige Hjelmstjerne-Rosencroneske Stiftelses 6te Classes 3die Afdeling henlagte Revenuer i Overensstemmelse med den oprindelige Fundats for Stiftelsen af 9. November 1811, bliver at tage til Følge, dog saaledes at denne Berettigelse ikke vedkommer den Deel af bemeldte Revenuer, som hidrører fra Grevinde Rosencrones senere til Stiftelsen henlagte particulære Formue. Iøvrigt bør Citanterne for de Indstævntes Tiltale i denne Sag frie at være. Processens Omkostninger for begge Retter ophæves. Til Justitskassen betale Citanterne 2 og de Indstævnte 10 Kroner.

Højesterets Domprotokol for 1876, S. 25 f.

Nr. 9.

1879, 23. Maj.

KGL. RESOLUTION
om Direktørernes Kvalifikationer.

Ved Resolution af 23. Maj 1879 bifaldt Kongen, »at den i Fundatsen af 12. Januar 1822 for den grevelig Hjelmstjerne-Rosencroneske Stiftelse § 2 tilføiede Bestemmelse, at der i Særdeleshed maa til 2den Direktørs Plads kun bringes i Forslag bekjendte og agtede Videnskabsmænd, forandres derhen, at den ene af Stiftelsens Direktører skal opfylde denne Betingelse for den personlige Kvalification; og

at Hans Majestæt ikke har fundet Anledning til at befale som Regel, der ved den nu indtrufne Vakance og for Fremtiden skal følges ved Udnævnelsen af Direktørerne for Stiftelsen, at Direktionen har at bringe trende Mænd i Forslag, hvoraf Hs. Majestæt vælger den ene«.

Justitsministeriets 2. Kontor.

Nr. 10.

1886, 1. Novbr.

KGL. RESOLUTION
om Forhøjelse af Bogholderens Løn.

Ved Resolution af 1. Novbr. 1886 bifaldt Kongen: »at den Bogholderen og Kassereren ved den grevelige Hjelmstjerne-Rosencroneske Stiftelse tillagte Lønning af 1000 Kr. aarlig forhøjes til 1500 Kr. at regne fra 1ste Januar f. A.«

Justitsministeriets 2. Kontor.

Nr. 11.

1895, 14. Maj.

KGL. RESOLUTION
om Anbringelse af Stiftelsens Midler og Uddelingen i
Legatklasse V.

Ved Resolution af 14. Maj 1895 bifaldt Kongen: »at Bestemmelsen i den med allerhøjeste Konfirmation af 12. April 1822 forsynede Fundats for den grevelige Hjelmstjerne-Rosencroneske Stiftelse af 12. Januar 1822 § 9, 2det Stykke om, at den Halvdel af Stiftelsens Midler, som ikke skal være anbragt ved Udlaan mod Pant i faste, helst Jordejendomme, skal anbringes i danske Statspapirer, forandres derhen, at sidstnævnte Halvdel foruden i danske Statspapirer kan anbringes i andre Effekter, i hvilke det efter de til enhver Tid gældende Regler er Bestyrelser af umyndiges og offentlige Stiftelsers Midler tilladt at anbringe saadanne; samt

at Bestemmelserne i § 28 i ovennævnte allerhøjst konfirmerede Fundats, hvorefter det Beløb, som aarlig staar til Raadighed til Uddeling a) til unge talentfulde danske (og norske) Kunstneres Understøttelse, og b) til Præmier for gavnlige Opfindelser af nye eller lettere Veje og Midler i Kunster og Haandværker, skal anvendes med Halvdelen til det under a) og med Halvdelen til det under b) angivne Formaal, forandres derhen, at Beløbet i sin Helhed efter Direktionens Skøn kan anvendes til Fyldestgørelse af de nævnte Formaal efter det foreliggende Behov, dog at de iøvrigt i bemeldte Paragraf for Beløbets Uddeling foreskrevne Betingelser iagttages«.

Justitsministeriets 2. Kontor.

Nr. 12.

1911, 19. Decbr.

KGL. RESOLUTION
om Forhøjelse af Bogholderens Løn.

Ved Resolution af 19. Decbr. 1911 bifaldt Kongen, »at den Bogholderen og Kassereren ved den grevelige Hjelmstjerne-Rosen-croneske Stiftelse tillagte Lønning af 1500 Kr. aarlig forhøjes til 2000 Kr. at regne fra den 11te denne Maaned«.

Justitsministeriets 2. Kontor.

Nr. 13.

1920, 15. Novbr.

KGL. RESOLUTION
om Anbringelse af Stiftelsens Midler og Forhøjelse af
Embedsmændenes Løn.

Ved Resolution af 15. Novbr. 1920 bifaldt Kongen: »at de i § 9 i den under 12te April 1822 med allerhøjeste Konfirmation forsynede Fundats af 12te Januar s. A. for den grevelige Hjelmstjerne-Rosen-croneske Stiftelse, saaledes som denne senere er ændret ved allerhøjeste Resolutioner af 19de Juni 1844 og 14de Maj 1895, indeholdte Bestemmelser, hvorefter Halvdelen af Stiftelsens Midler skal anbringes hos private Personer mod sikkert Pant i faste, helst Jordejendomme, fortrinsvis beliggende i Sjælland, og den anden Halvdel i danske Statspapirer eller andre Effekter, i hvilke det efter de til enhver Tid gældende Regler er Bestyrelser af Umyndiges og offentlige Stiftelsers Midler tilladt at anbringe saadanne, ændres saaledes, at Regelen om, at Halvdelen skal anbringes paa den ene og Halvdelen paa den anden Maade, ophæves. Hvis imidlertid mere end Halvdelen af Stiftelsens Formue anbringes i Statspapirer eller andre offentlige Effekter for Umyndiges og Stiftelsers Midler, skal Direktionen dog under Hensyn til den sjællandske Ejendomme ved Fundatsen tillagte Fortrinsret være pligtig til for det overskydende Beløbs Vedkommende at foretrække saadanne Institutioner, hvis Virksomhedsomraade omfatter Sjælland;

a t den Stiftelsens to Direktører ved Fundatsens § 8 tillagte Lønning af 2000 Kr. aarlig for hver forhøjes til 3000 Kr. aarlig;

a t den Stiftelsens Bogholder og Kasserer ved Fundatsens § 8 sammenholdt med allerhøjeste Resolution af 19de December 1911 tillagte Lønning af 2000 Kr. aarlig forhøjes til 3500 Kr. aarlig; samt

a t den ved Fundatsens § 8 fastsatte Huslejegodtgørelse af 600 Kr. aarlig forhøjes til 1200 Kr. aarlig; samt

a t samtlige Forhøjelser regnes fra den 11. December 1919«.

Justitsministeriets 2. Kontor.

II TESTAMENTARISKE DISPOSITIONER

Nr. 1.

1747, 3. Novbr.

GENSIDIGT TESTAMENTE mellem Henrik Hielmstjerne og Hustru.

F. 5^{tus}

G: A: V: At eftersom hos Os allerunderdanigst er bleven ansøgt og begiært Vores allernaadigste Confirmation paa efterskrevne Forskrivelse, lydendes Ord efter andet som følger:

Som det har behaget Gud at samle Os underskrevne, nemlig: Mig Henrich Hielmstjerne, Hans Kongelig May:ts Justitz-R., Assessor i Høyeste-Ret og Secretaire i det Danske Cancellie, samt mig Andrea Kristine Kierulf, i et kierlig Egteskab, saa finde Vi af sær Kiærlighed til hinanden Os forbundne til at sørge for hinandens Velstand, særdeles om nogen af Os ved Døden skulle bortkaldes uden Livs-Arvinger, at den efterlevende da paa beste maader kunde conserveres: Til den Ende have Vi indbyrdes besluttet og vedtaget, naar nogen af Os ved Døden afgaar, at da den efterlevende skal alleene arve og beholde Vores heele fælles Boe, baade løst og fast, af hvad Navn det nævnes kand, til evindelig Ejendom for Sig og sine Arvinger, u-forseiglet og u-registeret, uden nogen Prætension af den først afdødes Arvinger, fri og u-behindret i alle maader, dog saaleedes, at hvis den efterlevende skulle Sig igien i Egteskab inlade, haver den da til den afdødes Arvinger at betale 1000 Rdr.; siger tusinde Rigsdaler, og i øvrigt beholde den gandske Boes Midler ubeskaaren; Men i fald den længstlevende i u-gift Stand sin Livs Tiid forbliver, haver den Magt til, over vores fælles Midler, at gjøre saadan Disposition, som den finder for got, dog at samme Disposition til Kongelig allernaadigste Confirmation allerunderdanigst indsendes. Ligeleedes skal den efterlevende være forpligtet til at betale ald Vores da bortskyldige Gield; Men skulle Vi blive med Livs-Arvinger af Gud velsignede, som den førstes Død maatte overleve, da skal den efterlevende blive udi uskiftet Boe med deres umyndige Livs-Arvinger besiddende, uden For-

seigling og Registering af Rettens Middel, saalenge den udi Enke-
Stand hendsider. Dette Vores Testamente, som Vi af Velberaad Hue
paa begge Sider har sluttet, i allerunderdanigst Forhaabning, at det
af Vores allernaadigste Arve-Konge skal nyde Confirmation, har Vi
med egne Hænder og sædvanlige Signeter underskrevet og forseiglet,
som og venlig ombedet Høyædle og Velbaarne Hr. Etats-Raad og
Borgemester Falsen samt Velædle og Velbyrdige Hr. Justitz-R:
Finkenhagen det med Os til Vitterlighed at underskrive og forseigle.

Kiøbenhavn den 18. Octobris 1747.

Hielmstjerne (L: S:) A. K. Kierulf (L: S:)

Til Vitterlighed efter Begiering,

E. Falsen (L: S:) J. Finkenhagen (L: S:)

Da, saafremt fornævnte Os Elskelig Henrich Hielmstjerne til
Westerbyegaard og Hans Hustrue, Os Elskelig Frue Andrea Kristine
Kierulf, sig ingen Livs-Arvinger, paa enten af Siderne, efterlader,
ville Vi bemelte Forskrivelse, udi alle dens Ord, Clausuler og puncter,
saasom den her oven indført findes, allernaadigst have confirmeret og
stadfæstet, saaog hermed confirmere og stadfæste; dog 6te og 10de
Penge, samt ald anden Os tilkommende Arve-Falds-Rettighed i alle
maader u-forkrænket, saaog at der strax erlægges og betales 15 Rigs-
daler halv-Parten deraf til Vor Frelseres Kirke paa Christianshavn
og den anden halve Part til Navigations-Skolen i Vores Kongelig
Residentz-Stad Kiøbenhavn; Forbydendes etc:

Christiansborg d: 3. Novembris 1747.

D. K. Sjæll. aabne Breve 1747, Nr. 451.

Nr. 2.

1749, 9. Septbr.

BISKOP LONDEMANNS

Erektionsakt paa Stamhuset Rosendal.

I den allerhelligste Tre Eenigheds Navn.

Da den forunderlige Guds ubegribelige Faderlige Barmhertighed
haver iblandt mange og u-tallige andre Naades-Beviisninger mod mig
usle Creatur i særdeelighed forundt mig Lycke, Raad og udveye udj
Aaret 1745 at blive een Eyere af den frie Adelige Herre-Gaard Rosen-
dal, med tilhørende og underliggende Kircker og Jordegods, samt
andre Herligheder udj Sundhordlehn, Qvind-Herrets Skibreede og
Kirke-Sogn, samt Bergens Stiff i Norge beliggende, beløbende sig

med det derunder tilkøbte Jordegods til 579 Tønder 3 Qter Siger Fem Hundrede, Nie og Halffierdesindstiuge Tønder og Tre Qvarter Hartkorn, effter Dansk Maal samt det Kongelige Erections-Patent af 14de Januarij 1678 beregnet, og det tillige haver allernaadigst behaget Høylovlig Ihuekommelse Kong Friderich den Fierde ved sit under 26de Martij 1725 udgifne allernaadigste Skiøde at benaade bemeldte Gaard Rosendal med saadanne allernaadigste Privilegier i alle maader som et oprettet Baronnie udfordrer;

Saa maatte Posteriteten tilregne mig det som een stoer feyl og effterladenhed, om ieg icke betiimeligen saae derhen, at fornevnte Rosendal fremdeeles og Evindeligen kunde blive Conserveret, med alle sine allernaadigst forundte Herligheder og frieheder, samt forebyggede, saa vit til mig staar, at den til fremmede skulle blive afhændet, enten gandske med alt sit tilliggende, eller Støck- og Gaarde-Viis enten Sælges eller og deeles mellem mine 6 af tvende mine afgangne Hustruer auflede, og endnu i Live værende Børn, nemlig 2de Sønner og 4re Døttre; Og som min ældste Søn af min første Salig Hustrue, Nemlig Hans Christopher Londemann de Rosencrone, nu Kongelig Majestets Major af Jnfanteriet, haver af mig erhholdet Nør-agger Gaard i Nørre-Jydland, een fornemme Adelig Herre-Gaard af de beste i heele Landet, med mange herlige Tiender og andre anseelige fordeele, og derudj tillige med sine 3de fuld Søstre tager deres Fæderne-Arv, efter min derom giordte, og dennem tilmeldede foranstaltning af dato 23de Maij indeværende Aar; Saa skal derimod min yngste Søn, som mit første Barn af mit andet ægteskab, nemlig Marcus Gerhardt Londemann de Rosencrone med sin fuld Søster tage deres Møderne- og Fæderne-Arv udj attermeldte Rosendal, med dets underliggende Eyendomme, Herligheder og Rettigheder af Kircker, Tiender, Jordegods, og hvad andet dertil hører, og det paa saadan maade, at fornevnte Rosendal her effter, og for ævig indrettes og Conserveris, som et Lovmæssig oprettet Stamhuus.

Til hvilcken ende ieg hermed i allerkræfftigste og optænckeligste maader i allerunderdanigst følge Norges allernaadigste Lovs 5te Bogs 2det Capituls 65. Articull erigerer og opretter attermeldte Rosendal til et Lovligt Stamm-Huus for mine ægte Børn eller descendenterne, med saadanne Vilkaar, som ieg nyttigst og best eragter, efter at ieg tilforne i Lovens følge om samme Stamhuuses oprettelse, for Aar og Dag siden til Bergens Laug-Ting, under hvis Laug-Dømme fornevnte Gods er beliggende, haver ladet giøre fornøden Publication, som med sin paaetigning lyder saaledes:

Som det for alle er vitterligt, at ieg haver tilkiøbt mig Sæde-Gaarden Rosendal udj Sundhordlehn, Qvind Herreds Skibreede og Kircke-Sogn beliggende, som beløber sig, med det derunder enhørende Jordegods, til Fem Hundrede Halvfierdesindstiuge og Nie Tønder Trey Qvarter Hartkorn i Danmarck, Saa vil ieg og hermed for alle og eenhver giøre bekiendt, at, om ieg i fremtiden, nest Gud, kunde faa i sinde til mine Børns og Huuses Conservation, af forskrefne Sædegaard og Jordegods et Stamhuus paa een i min Familie at oprette, ieg det da, i følge af allernaadigste Norske Lovs 5te Bog 2. Cap: 65. Art: pag. 739, Aar og Dag tilforn til Bergens Lav-Ting, i hvis Lav-Dømme samme Gods ligger, med dette mit Brev lader forkynde; dog de andre Rosendal allernaadigst forundte Privilegier ved saadan Lav-Tings forkyndelse aldeelis U-præjudicerede. — Og maatte det behage Welædle og Welbyrdige Hr: Cancellie-Raad og Lavmand Hr. Bager, at lade denne min forkyndelse for Bergens Lav-Ting blive læst, der effter protocolleret, paaskreven og mig igien tilstillet.

Rosendal den 4de Septembris 1747.

Edward Londemann

(L: S:)

Publiceret udj Bergens Laugtings-Rett den 12te Januarij 1748, da det Ordinaire Hellig tree Kongers Laugting Continuerede, udj Justitz-Protocollen folio 380.

Extraheret, samt dereffter udj Publications-Bogen folio 123 ordlydende indført Test[ere]r

C: Bager.

Thi skal

1. Bemelte Stamhuus Rosendal tilhøre, følge, Eyes og Besiddes af min yngste Søn Marcus Gerhardt Londemann de Rosencrone, som første Stamhuus-Herre, og Successive ald hans ægte afkom, Mand og Qvinde, saa længe nogen deraf er til, og det paa følgende Vilkaar:

1 § tager hand udj fornefte Stamhuus sin Arve part efter hans Sal: Frue Moeder, som er 2814 Rdr. 2 Mk: $7\frac{2}{3}$ Sk: Siger Toe Tuusinde Ote Hundrede og Fiorten Rixdaler Toe Marck Siuv Toe Trediedeel Skilling.

2 § tager hand derudj sin Arvelod efter mig selv.

3 § Bliver hand deraf ansvarlig til sin fuld Søsters Marie Christine Wielandt Londemann de Rosencrone hendes Møederne-Arv 1407 Rdr. 1 Mk: $11\frac{5}{6}$ Sk: Siger Eet Tuusinde Fiire Hundrede og Siuv Rixdaler Een Marck Elleve Fem Siettedeel Skilling, saavel som hvad hende i Arv efter mig kand til falde, hvorforuden Hende af hannem, til nogenlunde Jævnet, betales endnu den Summa 4500 Rdr., Skrifer Fiire

Tuusinde Fem Hundrede Rixdaler, med alle paaløbne og paaløbende Renter fra den tid bemelte Midler, saavel efter Moeder som Fader Hende ere tilfaldne og tilfalde maatte, og indtil hun Capitalen omsider effter Loven optager.

4 § Skal hand forpligtet være at udbetale hvis Gield, saa vel som udgiffter til publiques ting, eller andet hvad det maatte være, som ieg ved et andet Instrument af underteignede Dato, der efter mig skal findes, og som kaldes Min sidste Willie, forpligter hannem som een ærlig og mig Elskende Søn, fuldkommelig at effterleve og fyldestgiøre, saa fremt hand icke vil underkaste sig Guds Vreede og udeluckes fra min Faderlige Velsignelse, om hand derjmod handler; Hvorimod hand saavelsom alle andre hans Succederende Eyere af Stamhuuset nyder Lige Lod effter Loven med andre sine Sødskende og med Arvinger udj hvis hannem eller dennem uden for Stamhuuset til Arv og Deeling lovligen bør til falde, og som icke allerede enten ved Testamenter, Donationer eller andre anstalter forhen er destineret.

5 § Og som ieg i hans Minorennitet Committerer og beskicker ham een Curator, Nemlig hands Broder min ældste Søn Kongl: Majest^s Major af Infanteriet Hans Christopher Londemann de Rosencrone, som tillige fød Værgen effter Loven, som fornefte Stamhuus med hvad deraf dependerer og flyder, til hans Gavn og Beste samt Midlers Conservation skal dirrigere og forestaae; Saa bliver hand ydermeere ligeledes herved instrueret, befuldmægtiget og Faderlig ombudet, at hand, saa vit til ham staar, og tiden samt Leyligheden tillader, er betænckt paa, saa vel dette Stamhuusets Erections-Brev, som fornefte min sidste Villie at effterleve og fuldbyrde.

2. Skulle bemelte min Søn Marcus Gerhardt Londemann de Rosencrone uden Livs-Arvinger være død, eller ved døden afgaae, da skal min ældste Søn Major Hans Christopher Londemann de Rosencrone og Successive hans ægte afkom, eller, om hand ej er til, da hans ægte descendenter, Mand eller Qvinde, saa længe nogen af dem er til, attermeldte Stamhuus Rosendal til træde, paa samme Vilkaar, som min yngste Søn Marcus Gerhardt Londemann de Rosencrone, saa fremt samme af den sidst bemeldte icke fuldkommeligen er bleven opfyldt, saa at hvis der ved min ældste Søns tiltrædelse ey maatte være fuldbyrdet, det maatte af ham selv helligen og til Pricke effter kommes.

3. Uddøer denne min Søn, uden at effterlade sig ægte afkom, da til trædes Stamhuuset paa lige Vilkaar af min Datter Frue Geridur Pernille Duchers ældste Søn, og Successive ald hans ægte afkom,

eller, om hand ey er til, da hans ægte descendenter, saa længe nogen Mand eller Qvinde af hannem igien lever.

4. Er hand og ald hans ægte afkom død, Saa arves og til trædes Stamhuuset af min Datters Frue Marie Margrethe Hoffs ældste Søn, og Successive alt hans ægte afkom, eller, om hand ey er til, da hans ægte descendenter, saa længe nogen Mand eller Qvinde af dem er til overs.

5. Er hand med ald sin ægte afkom uddød, arves og til trædes Stamhuuset af min Datters Edwardine Marie von Kalneins ældste Søn, og Successive ald hans ægte afkom, eller, om hand ey er til, da hans ægte Descendenter, saa længe nogen Mand eller Qvinde deraf er tilbage.

6. Er hand end og med ald sin ægte afkom ligeledes icke meere til, da arves og til trædes Stamhuuset af min yngste Datter Marie Christine Wielandt Londemann de Rosencrone, og Successive hendes ægte afkom, eller, om hun ved døden er bort kaldet, da af hendes ægte descendenter, Mand eller Qvinde, saa længe nogen af dem er til, men er hun og med ald sin ægte afkom uddød, da til trædes Stamhuuset af den efter Fødselen nærmest fra mig nedstigende Arving, dog at Svend-Barn gaar for Møe-Barn, Mands-Linie for Qvinde-Linie, den ældste for den yngste i et og det samme Kiøn, Stamhuusets sidste Besidderes Børn for sammes Sødskende, og saaledes forholdes efter denne Fundation med alle dem, som af mit Blod nedstige, saa længe nogen af dem i Verden er at finde, og maa ingen af mine egne eller af mine 2de Salige Hustruers, Næmlig Marie Christine Wielandt og Anne Christine Nyegaards Slægtninger[!] paa Fæderne eller Møderne, men alleene, som sagt er, de der fra os nedstamme, enten arve Stamhuuset, eller derudj nogen Part, deel eller lod at nyde.

7. Slægfred-Barn maa ey heller arve Stamhuuset, og icke derudj nyde nogen deel, endskiønt det er lyst i kuld og kiøn.

Jligemaade maa icke den Jomfrue, som har ladet sig i U-ære beligge, eller, som lovligen er overbeviist og fældet for Tyverie, Rufferie, eller nogen saadan skammelig Udyd, ey heller den Jomfrue, som har gifted sig med een liderlig, fordrucken og forschwenderisch Mand, have nogen deel i dette Stamhuus, dog dermed icke at udelucke hendes ægte Descendenter, saa fremt de i det øvrige efter dette Erections-Brev i alle maader til Successionen ere skickede.

8. Jngen Vanvittig, ingen taabe, eller den der haver kiendelig Mangel paa Forstanden, Jngen Spedalsk, ingen, som af Flod i Ansigtet er fortæret, ingen som haver nedfalds Sott, eller nogen besmittelig og

Vederstyggelig Syge, eller og som er af Skabning Monstreus, maa Arve Stamhuuset, men den nest Berettigede Sunde Arving skal Stamhuuset til træde, og give den Svage een skickelig aarlig underholdning, effter U-villige goede Mænds Skiøn, saa at den Svage ingen Mangel lider, saa længe den lever, og bør een Svag frem for een Sund nyde Pension.

9. Jngen som har giort Nederlag endskiønt hand har faaet opreising, Jngen som er dømt fra sin ære, endskiønt hand igien er bleven benaadet, Jngen, som har hengivet sig til liderlighed, druckenskab, Spill, dobbel, Fraadserie og anden saadan lastværdig ødselhed, og derover af alle Retsindige og dydige Folck foragtes, ja ingen som opfører sig anderledes, end det sig dens Stand og Person vel eigner, maa possidere dette Stamhuus, men skal, saa fremt hand icke goed villig vil, ved Lovmaal tvinges til at Cedere den neste beqvemmere Arving.

10. Saa maa og ingen som Eyere besidde dette Stamhuus, uden hand er af Vore Rigers reene Evangelische Luthersche Religion, den som haver antaget anden Troe, eller gifter sig med een Person af anden Troes-Bekiendelse, haver sin Rett forbrudt, men derjmod skal den, som tæncker at Arve Stamhuuset, lægge Vind paa Guds sande frygt og alle Christelige Dyder, gjøre hver Mand Rett, ingen vitterlig forfordeele, men viise sig for alt Landet, at være Retsindige i Handel og Vandel, elske, hielp og saa vit mueligt er forbedre alle Stamhuusets Bønder og Tienere, og lade sig deres Velstand og Conservation være høyst angelegen, vogte sig saa meget mueligt er fra Processer, og for alding fra Trættekierhed; Derjmod søge ved goede Mænd at faa bielagt alle paakommende Tvistigheder, bevare Gaard og Gods ved sine allernaadigste Privilegier, som det sig bør een Adelig frie Gaard og lovlig erigeret Stamhuus, uden indpas, Jndgreb og fornærmelse, af hvem det og være maa, i nogen maade; Hand bør aldtid have tilbørlig tilsyn med Stamhuusets Bygninger, dets Kircker og Inventarier, samt Bøndernes Huuse-Bygninger over alt Godset, for alding at paasee, at saavel det eene, som det andet holdes i fuldkommen og vedbørlig stand, hvorom hand aarlig maa forfare, og paaagte, at Skovene icke enten af Ladhed eller Gierrighed forødes og ruineres men hellere forøges og formeeres; Saa vil der og haves medlidenhed med de svage Bønder, og dennem gives nogen frist til Ting-Restancens afbetaling, uden at overiile dem med Execution, saa længe der er haab om deris hielp og forbedring, kort sagt, Eyeren af Stamhuuset Rosendal skal aldtid viise sig at være Retskaffen, From og

Dydig, saa at Bønder og Tienere baade kand have Kierlighed og ære for sit Herskab.

11. Jntet af Stamhuuset maa imod Loven og den første Institution Sælges eller abalieneres, ey heller i Gaard eller Gods skee nogen Jndførsel, men om Eyeren behøver et Pengelaan, da forholder hand sig effter Lovens 5. Bogs 2. Cap: 65. art.:; Handler hand eller hun herimod, da haver den til Successionen nest berettigede hannem eller hende lovligen at lade tiltale, og over dennem hende Dom til afgivelse, men vil nogen Eyere formeere Stamhuuset med meere Jordegods, eller kand treffe Mageskiffte til Stamhuusets kiendelige fordeel, da staar det hannem frit for.

12. Er der ved Stamhuuset effter den sidste i virckelig possession bortdøde Eyere enten Encke, eller og til Successionen ubeqvemme, dog Ulastelige ægte Børn, eller og baade Encke og saadanne Børn tillige, da skal det ved goede og Uvillige Mænd, saa fremt Mindelig forening ey kand skee, paaskiønnes og afgjøres, hvad de af Stamhuuset aarlig til sømmelig underholdning i Pension bør nyde, og det saaledes, som de goede Mænd efter deres Samvittighed rettest og billigst eragte, og paa hin Dag ville tilsvare, og bør ingen af Stamhuuset nyde nogen Pension uden de dertil ere høylig trængende, heller icke bør Stamhuuset, i hvor mange trængende Pensionister den og maatte have, svare meere Aarlig til dem alle, end 200 Rdlr. Siger Toe Hundrede Rixdaler, men vel mindre.

13. Dersom Stamhuus-Eyeren skulde fare ilde med Godset, og med for stoer haardhed ødelægge, eller alt for meget Svække Bønderne, eller hand skulde ødelægge Hoved-Skovene til Gaarden, eller Bøndernes Skove, saa hand eller hun øyensunligen forderver og øder Stamhuuset, da skal den da værende Qvind-Herrets Sogne-Præst tillige med de Fem Rosendals Læns mænd indstændig mange gange, alle eller de fleeste, tillige foreholde Eyeren slig medfart, og bede ham eller hende holde inde dermed; holder hand eller hun inde dermed, og gjør hvad Rett er, saa er Gaard og Gods bevaret, men vil hand eller hun ingenlunde adlyde deris formaning, men bliver fremturende i ødelæggelsen, da skal forskrefne Sogne-Præst og de Fem Læns mænd saadant Eyerens Ulovlige forhold for den nest effter ham til Successionen berettigede Arving under Haand og Segl være forpligtede at anmelde, paa det hand sin Rett, tillige med Stam-Huusets Conservation, efter forestaaende gde Postes formeld, betiimeligen kand besørge.

14. Saa fremt Stamhuuset nogen tid tilfalder een U-myndig Arving,

da skal de neste Myndige og Vederhæftige Frender, som Rett til Successionen have, føye den anstalt, at Eyeren vorder forordnet tvende Reedelige og Vederhæftige Curatores, som Stamhuuset udj Eyerens Minorennitet forsvarligen kunde forestaae, og til Eyeren i sin tid derefore goed Rigtighed aflægge, hvortil bør tages den neste Vederhæftige Frende, som haver haab til Successionen, jtem een gandske fremmed, dog nær ved Godset boende goed Mand, og skal Stamhuuset fra Mand til Mand med Hoved-Gaard og Gods, samt andre underliggende Herligheder ved lovlig Syn af Rettens Middel afleveres, og Aaboden saavel paa Hoved-Gaard som Kircker af den fra trædendes Midler, effter Birckedommerens og Sex Uvillige Mænds sigelse, got giøres, hvorimod den fra trædendes Arvinger saa vel skal tilhøre deres øvrige Midler, som hvis Gods de uden for Stamhuusets Jordebog sig kand have til kjøbt.

15. Skulle effter Guds Villie ved tidens Længde ald min ægte afkom gandske og aldeeles uddøe, og ingen efter Aars proclamation ved GAZetterne sig lovlig anmælder, saa der aldrig noget Menniske bliver tilbage i Verden, til Stamhuuset at Arve, effter denne oprettelse, da har Gud indskudt mig i mit Hierte, at naar den tid i Verden kommer, at der er ingen Arving meere til dette Stamhuus af mit Blod, at ieg Gud til ære, Fæderne-Landets Nøtte, Guds Kirckers frem vext, Studeringers forfremmelse, Legerer, Skiencker og Bortgiver, som ieg ogsaa paa den tid Legerer, Skiencker og Bortgiver det gandske Stamhuus Rosendal med alle dertil henhørende Herligheder, Eyendomme og Jordegods, effter Skiøder og Jordebøger, til det Kongelig Universitet i Kiøbenhafn, og det paa efterskrefne Vilkaar, at for det

1) Stamhuuset Uimodsigelig og Uryggelig skal være og forblive det af mig oprettede Stamhuus, føre Nafn af mig selv, og kaldes De Rosencroners Stamhuus, Funderet og Stiftet af Biskop Edward Londemann de Rosencrone, og maa ingenlunde bortsælges enten gandske, eller til deels, enten heel eller Støcke-Viis, men aldtid u-foranderlig være, blive og kaldes De Rosencroners Stamhuus U-forandret til Verdens Ende, men

2) At af samme Stamhuuses aarlige visse Jndkomster skal samles et fond, hvoraf skal funderes, oprettes og i fuldkommen stand sættes et Collegium Academicum for nogle af de Gud frygtigste, dydigste og tillige lærdeste Studentere ved Universitetet, hvilket oprettede Collegium Academicum skal bære sit Nafn af mig, som dets Stiftere, og kaldes De Rosencroners Collegium Academicum, Funderet og Skiencket til Universitetet i Kiøbenhafn af Biskop Edward Londemann de

Rosencrone og skal i samme, naar det er i stand bragt, hvilket paa den tid, saa snart mueligt er, skal fuldføres, frem for andre indtages de Lemmer, som tilstræckeligen kand Legitemere sig at være enten af mine egne, eller mine tvende Salige Hustruers Nemlig Marie Christine Wielandt og Anne Christine Nyegaards Slægtninger og Forvandt, naar de det Meritere, da de imod andre samme Collegii Lemmer nyde dobbelt Stipendium, og ellers de beste lejligheder og fordeele i Huuset, dernest Reflecteris paa andre duelige og velfortiente Studentere ved Universitetet, som befindes at være de beste Philologi og Poëter, og endelig tvende Studentere af den Jslandske Nation, som ere skickelige, lærde og kand give et got haab.

Mine tancker om dette Collegii Jndrettelse, og mit forslag bliver som følger: At om Stamhuusets Aarlige afgiffter under goed og forsvarelig Forvaltning af visse vederhæfftige og ærlige Mænd, ere og blive aldeelis visse, saa kand Jndtægterne paa nogle aar til den Summa sammensanckes og opløbe, at deraf kan kjøbes eller bygges og indrettes et Huus med Gaards-Rum og Hauge-Plads paa et bequemt Stæd i Kiøbenhafn til offtbemelte Collegii indrettelse, og siden, naar Collegii-Huuset var i stand sat, der udj da kunde indtages til Logements og Stipendiorum nydelse, enten mange Studentere med tarvelige og maadelige Stipendies, eller færre Studentere med større Stipendies, dog, at eenhver nyder lige meget, undtagen de der beviise sig at være mig eller mine Salige Hustruer paarørende, som for er meldt. Det øvrige overlades, og med denne min forskrivning overgives til beste indretning og disposition til det samtlige Kiøbenhafnsche Consistorio, Rectori Magnifico, samtlige Professoribus og den da værende Biscop over Sælland, som alle med samlet Raad for Guds skyld og til hans ære ville foranstalte, indrette, vedligeholde og forbedre dette Collegium, som de allerbest og forsvarligst paa deres Samvittigheder og for Guds Dom-Stoel kand være gestændige, og bør de samtlige for bemelte Stamhuuses samt Collegii Jndtægter og Udgiffter til Academiets Patron goed aarlig Rigtighed aflægge. Til Slutning, maatte Collegii Jndrettelser forfattes omtrent efter den form og Stiftelse med Stipendiis, jtem Stipendiorum forhøyelse i sin tid, Een aparte Brandtstød-Cassa eller fond, efter det saa meget vel indrettede Collegium Mediceum i Kiøbenhafn, og bør bemelte Collegii Foundation, som af forbemeldte goede Herrer forfattes, forsiufnes med Høy Kongelig allernaadigst Confirmation og Approbation paa Collegii saa vel indvortes, som udvortes i stand sættelse og forbedring.

16. Naar Casus existerer, at der imellem Stamhuusets Eyer, eller Eyeres Arvinger og den sidste Eyeres Arve-Successorer, om Arve-Retten til Stamhuuset, om Stamhuusets forbyrdelse eller fra trældelse, nogen trætte og Tvistighed sig maatte reise, som icke begge Parter til goede og kyndige Mænd vilde Voldgive, og ellers icke dennem imellem kand blive bielagt, og uden Process afgjort, da anholdes hos hans Kongl: Majestet om allernaadigst bevilgede Commissarier, saasom det icke er billigt, at Sager af den Natur bør for Stamhuusets Bircke-Rett ordeeles.

17. Ved Stamhuuset skal aldtid findes Tvende vel indrettede, indbundne, Giennemdragne, Nummererede og forseglede Jorde-Bøger over Stamhuuset, dets Kircker og alt tilhørende Jordegods, saaog et rigtigt Inventarium over alt det øvrige, som følger Stam-Huuset af dødt eller levendes, rørligt eller urørlig, som følger saa vel Hoved-Gaarden som Gaarden omb, de 2de underliggende Adelige Gaarde Meel og Semb.

18. Af denne Stamhuusets Erections- eller Oprettelses-Act skal Originalen med een Extract af Jordebogen ligge i goed forvaring hos Stamhuus-Eyeren paa Rosendal og følge Mand efter Mand, Een gienpart med een Extract skal tilstilles mine 4re ægtebørn i Dannemarck og leveres min ældste Søn Major Hans Christopher Londemann de Rosencrone, og nock een gienpart med Extract skal leveres til Kiøbenhafns Universitetet, og efter at samme udj Universitetets Protocoll verbotenus er indført, forblive under Rectoris Universitatis og Consistorii bevaring.

19. Jngen Stamhuus-Eyere, hvoe hand og blive maa, maa nogen tid understaae sig, under sin Rettes fortabelse, denne Erections-Act modtvillig at overtræde eller foragtelig at til side sætte, heller icke maa hand [fravige] den Huusholdings-Skick og Godsets Behandlingsmaade, som har været brugt i forige Eyeres nu afgangne Baron Axel Rosencrantzes, Stadtholder Wibes samt de Herrer Geheime-Raad & General Lerches og min tid, med at lade Bønderne paa Sommer-Tinget betale saa meget af Skatterne, som de formaae og til Høste-Tinget det øvrige af Skat og Landskyld, med øvrige smaa Expenser, hvoraf det tilbagestaaende ved Lensmændene indkræves.

20. Denne Original-Erections-Act maatte paa Bergens Laug-Ting oplæses, og, effter publicationen i Laugtings-Bogen ord effter andet ind føres til u-ryggelig fasthed.

Nu nedkaster ieg mig i Støvet for dine Fødder du ald Barmhiertigheds Gud, Fader for alt det som kaldes Børn, og med hiertelig Tack-

sigelse erjndrer, at dine Velgierninger mod mig have været utal-
lige; Jeg priiser din Naade, endskiønt i u-fuldkommenhed, endog i
sær, at du har forundt mig Liv og Lycke til at fuldføre dette Værck,
hvis høyeste Beskiernere og handthævere, du som er stoer i Raad
og mægtig i Daad, stedse vilde forblive; Jeg overgiver dig hermed
til Velsignelse mig selv og ald min æt, indtil den sidste Mand, saa-
velsom og dette nu oprettede Stamhuus med alle dets nu værende,
eller hereffter kommende Beboere, Betientere, Bønder og Tienere.
Lad, hvad her er giort, tækkes dig og aldtid blive dit allerhelligste og
Udødelige Nafn til Lov og ære. Amen.

Til Bekræftelse under min Haand og Signete. Tienstlig ombedende
de Welædle og Welviise Herrer Borgemestere Henrich Mathiesen og
Peder Severin Garboe dette med mig til Sandheds Bekræftelse ville
Attestere og forseigle. Bergen den 9de Septembris Anno Eet Tuusinde
Siuf Hundrede Nie og Førgetiuge.

Til Bekræftelse under min Haand og Signete

Edvard Londemann af Rosencrone

(L: S:)

Til Vitterlighed paa anmodning Underskrive og forseigle

H. Mathiesen.

P. S. Garboe.

(L. S.)

(L. S.)

Genpart i Universitetsbiblioteket i Kbhvn.: Konsistoriums Arkiv Fol. Nr. 235.

Nr. 3.

1773, 23. Juli.

ÆGTEPAGT

mellem Kammerherre Marcus Gerhard Rosencrone
og Jomfru Agnete Marie Hielmstjerne.

Vii Christian den Syvende, af Guds Naade Konge til Danmark og
Norge, de Venders og Gothers, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stor-
marn og Dytmersken, Greve udi Oldenborg og Delmenhorst, giøre
alle vitterligt, at, eftersom hos Os allerunderdanigst er bleven ansøgt
og begiært Vores allernaadigste Confirmation paa efterskrevne Egte-
pagt, lydendes Ord efter andet som følger: Da der imellem mig Kam-
merherre Marcus Gerhard Rosencrone, som nu er beskikket til at
afgaae herfra til det saxiske Hof som Gesandt, og mig Frøken
Agnethe Maria Hielmstjerne er, ved Guds Forsyn og efter nøyagtig

Overlæg aftalt og besluttet en kiærlig Egte-Forening, Saa er imellem os saavel som mine Frøken Hielmstiernes kiære Forældre vedtaget og indgaaet som følger: 1. Lover ieg Conferentz-Raad Hielmstierne tilligemed min kiære Hustrue ey alleene at give udi Udstyr med Vores kiære Datter til Kammerherre Rosenkrones og hendes Etablissement (foruden hvad Dekketøj, Lintøj og Klæder, hun bliver forsynet med) den Summa 6000 Rdr.; skriver Sex Tusinde Rixdaler, hvoraf de 5000 Rdr: skal blive betalt til nu førstkommende 11te Junii og de øvrige 1000 Rdr: til næstanstundende 11te December; Ligeledes forærer ieg, Andrea Kirstine Hielmstierne, min kiære Datter et complet Sølv-Toilette med nogle Nips af Guld, hvorpaa Specification under min Haand skal følge efter Brølluppet; Desforuden forbinder ieg Conferentz-Raad Hielmstierne mig til, saalenge ieg og min Datter lever, at udbetale til min tilkommende kiære Sviger-Søn til Hielp til hans Entretien aarlig 1000 Rdr.; hvoraf de første 500 Rdr: betales til 11te December indeværende Aar, og siden til hver Aars 11te Junii 500 Rdr: og til hver Aars 11te December ligesaameget; Hvad Klæder angaaer, da endskiønt Vores Datter er forsynet med den nødvendige Garderobe, saa dog, siden Klæder og Kniplinger ere baade for bedre Kiøb, og af bedre Gout at faae i Saxen, end her, forpligter ieg Kammerherre Rosenkrone mig til at lade min Kiæreste forsyne med saa mange Klædninger og videre dertil hørende, som Vores Stand og Omstendigheder der ved Hoffet udfordrer. 2. Naar ieg, Henrich Hielmstierne, efter Guds behagelige Villie ved Døden skulle afgaae, bliver min kiære Hustrue siddende i uskift Boe, om hun det forlanger, dog dependerer det af hendes frie Villie, hvad enten hun maatte finde for godt at beholde Vores heele felleds Boe imod at betale til Kammerherre Rosenkrone, saalænge hun og Vores Datter lever, 1500 Rdr: aarlig, eller og om hun vil deele Boet og selv beholde den halve, i hvilket sidste Tilfelde hun, imod at renoncere paa den i Loven ommeldte Broderlod, forlods skal have Vores iboende Gaard med Meubler og alt hvad derudi findes, saa nær som mine Samlinger af Myndter, Bøger etc., som den 8de Post herefter taler om, men for resten tager hun liige Lod og Deel med Vores Datter udi alle visse og uvisse Obligationer og Forskrivninger, naar først den beviislige Giæld er bleven betalt; Men ifald Vores Datter, imedens min kiære Hustrue, efter min Conferents-Raad Hielmstiernes Død, sidder i uskift Boe, skulle uden at effterlade sig Livs-Arvinger ved Døden afgaae, saa deeles Boet paa sidstbemeldte Maade imellem min Hustrue og Sviger-Søn, dog saaledes, at hun beholder Gaarden med Meubler

og indeværende, som forhen er forklaret. Dog er herved at mærke, at ifald min kiære Hustrue saaledes skifter med Vores Datter eller med Kammerherre Rosenkrone, paaligger det Vores Sviger-Søn Kammerherre Rosenkrone og min kiære Hustrue derefter at udrede hver aarlig 300 Rdr: til min Kones Moder Frue Kiærulff i Aalborg, ifald hun endda skulle være i Live, hvilket er Halvparten af den Summa 600 Rdr:, som hende, efter mit givne skriftlige Løffte er tillagt at nyde aarlig, saalænge hun lever. 3. Skulde det behage Gud at bortkalde Vores kiære Datter i mit Conferentz-Raad Hielmstiernes levende Live uden at have efterladt sig Livs-Arvinger, beholder Kammerherre Rosenkrone alt hvad hun har indbragt i Boen og desuden betaler ieg til ham den Summa 10000 Rdr: til en kiærlig Erindring efter hende, hvilken Summa erlægges i de 2de næsteffter Dødsfaldet følgende Aar, nemlig 5000 Rdr: hver Aar, dog uden Renter; Og ifald min kiære Hustrue, førend ieg, skulle henkaldes, da bliver ieg Conferentz-Raad Hielmstierne siddende i uskift Boe, saalænge ieg finder for godt, imod at give Kammerherre Rosenkrone 1500 Rdr: aarlig, men dersom min kiære Datter imidlertid dør uden Livs-Arvinger, og førend hun har faaet sin Møderne-Arv, da forholdes ligesom i foregaaende 2den Articul. 4. Naar jeg Conferentz-Raad Hielmstierne ved Døden er afgaaed, og min Hustrue skulle ville deele Boet, skal alle de Midler, som i saa Maade tilfalde Vores Sviger-Søn og Datter, være et Fidei-Commiss, som, naar Leylighed gives, settes paa Rente mod sikkert Pandt i et got Jordegods, og Capitalen altiid urørt conserveres; Og skulle min kiære Hustrue ved Døden afgaae før Vores Datter, skal hendes Møderne-Arv i saa fald ligeledes være et Fidei-Commiss, da et godt Jorde-Gods skal kjøbes baade for Fæderne- og Møderne-Arven. 5. Dersom det behager Gud, efter min Conferentz-Raad Hielmstiernes Død, at bortkalde Vores kiære Datter uden at efterlade sig Livs-Arvinger, enten førend min Hustrue har skiftet med hende, i hvilket fald der forholdes efter den foregaaende 2den Articul, eller efter at min hustrue har udbetalt hendes Fæderne-Arv, i hvilket fald Kammerherre Rosenkrone skal beholde ald den annamede Fæderne-Arv, da ønskede Vi samtlig at Kammerherren, i begge disse Tilfelde, til een bestandig Erindring af hans Brud, og siden Slægten saaledes uddør, ville kalde sig Hielmstierne Rosenkrone og hans Descendenter, som disse Midler tilfalde, ligeledes, Og ifald Vores Datter efter min og min kiære Hustrues Død skulle afgaae, uden at efterlade sig Livs-Arvinger, udbetaler Kammerherre Rosenkrone alleene 10000 Rdr:, som deeles i tvende lige Deele imellem min

Kones og mine Arvinger, og saa tiltræder ald Vores Effterladenskab, af hvad Navn nævnes kand, imod at hand og Descendenter, som før er meldt, dereffter bærer tillige Navnet Hielmstjerne, dog betaler hand derhos Frue Kierulff, om hun endda skulle være i Live, 600 Rdr: aarlig, saa længe hun maatte leve; 6. Skulle Vores Sviger-Søns og Datters Egteskab velsignes med flere Børn, da, som ieg Conferentz-Raad Hielmstjerne altid har anset det ubilligt, at den ældste Søn, skiøndt effter almindelig Brug ey alleene her i Landet, men fast i heele Europa, skal absorbere alting, og derved præjudicere de andre Sødskende, hvorved offte Ueenighed, i steden for oprigtig Kiærlighed, forarsages i Familierne, da alle Børnene desuden, naar de skikke sig vel, bør være fornufftige Forældre liige kiære, saa fastsettes herved, at den af Sønnerne, som faaer det Fidei-Commiss eller Stamme-Gods, som Kammerherren maatte efterlade sig, ikke tillige faaer det Gods, som oprettes af Vor kiære Datters Arvemidler, men den næstældste Søn eller Datter, ligesom det og kand staae Forældrene frit for, om deres Egteskab velsignes med flere Børn, at fastsette en aarlig taalelig Pension til de Børn, som intet skulde faae enten i Gods eller Penge, indrettet effter Stamhusets Revenuer, og andre Omstændigheder, som ej forud kand viides eller fastsettes, men overlades til Forældrenes fornufftige Overveyende. 7. Hvis ieg Kammerherre Rosenkrone ved Døden skulle afgaae, førend min kiære tilkommende Brud, uden at efterlade Livs-Arvinger af dette Vores Egteskab, skal hun ej alleene forlods af mit Boe have tilbage alle de af hende indbragte Midler og Udstyr, men hun forsikkres endog herved, hvad enten ieg efterlader mig Børn eller ikke, om at skal nyde en aarlig Douaire af 1000 Rdr:, hvilken Post min kiære Broder Etatz-Raad Rosenkrone herpaa tegned forbinder sig til at see effterkommet, om han skulle overleve mig, saa meget meere, som her paa denne Tiid ingen Enke-Casser er, hvori noget kand indsettes til Enkers Soulagement og Entretien, og mine Midler bestaae i Stamhuset Rosendal i Norge, som, ifald ieg dør, uden Livs-Arvinger, tilfalder min kiære Broder; Og dersom ieg ved Døden skulle afgaae før min tilkommende Brud og efterlade mig Livs-Arvinger med hende, da skal med Stamme-Godsernes Forvaltning og Administration saadan Disposition forfattes, som kand være baade til hendes og Børnenes Beste baade for den nærværende og tilkommende Tiid, dog uden at forandre noget i de, i denne Contract derom stipulerede Poster. 8. Da ieg Conferentz-Raad Hielmstjerne gjerne ønskede at see mine Samlinger af Danica, det være sig danske Medailler og Myndter, Bøger, hvorover en Catalogus er forfattet,

Manuscripta, Portraiter store og smaa, Kobbere og Karter, conserverede i Familien, uden at splittes ad, da der i alle disse Samlinger ere mange rare Piecer, som ey uden Bekostning og stor Møje ere samlede mange Steder fra, saa fastsettes herved, at ovenmeldte Samlinger, hvorunder alleene er at forstaae, hvad der hører til Danica, thi Resten kand sælges eller beholdes effter Gotbefindende, skal følge Fidei-Commisset og evindeligen skal conserveres i Familien fra Mand til Mand saaledes, at effter min Død, bliver en tilforladelig Catalogus over disse Samlinger, Manuscripterne alleene undtagen, trykt, og bemeldte Samlinger forøgede, især naar nogen rar Piece af Medailler, Myndter, Bøger, Portraits af danske berømte Mænd, og deslige, maatte forekomme, og hver 10de Aar Supplementum, hvormed disse Samlinger ere forøgede, i Trykken udgiven, baade paa det, at det kand blive bekiendt, hvad der er at finde i disse Samlinger af det eene og andet, saag tillige som et offentlig Beviis paa, hvorvidt denne min Villie og Begiæring er effterkommet; Men skulle Vores kiære Datter ved Døden afgaae, uden at efterlade sig Livs-Arvinger, skal det staae Kammerherre Rosenkrone frit for, enten hand vil beholde bemeldte Samlinger, imod at betale til min kiære Hustrue eller Vore Arvinger 4000 Rdr., skjønt disse Samlinger næsten har kostet mig dobbelt saa stor en Summa, og i saa fald forpligte sig til at lade disse Samlinger forblive et bestandig Fidei-Commiss i hans Familie, eller og, om Tiidernes Omstændigheder ej tillade Kammerherren at beholde dem, da at overlevere dem effter de trykte Catalogis til min kiære Hustrue eller Arvinger, som forbindes herved at gjøre deres yderste Fliid til at see disse Samlinger afhændigede til Kiendere og Samlere uadsplidte, og i fald man ej skulle kunde finde en billig Liebhaber til det alt, da at see Medailler og Mynter afhændigede til een Samlere, Bøger og Manuscripta til en og Resten til en anden. Til Bekræftelse have Vi samtlig denne Egte-Pagt egenhændig underskrevet og forsegle samt ombedet Etatz-Raad Rosenkrone, som min Kammerherre Rosenkrones nærmeste Slægt, tillige at underskrive og forsegle; Ligesom Vi og have ombedet hr. Conferentz-Raad Suhm og hr. Etatz-Raad Langebek samme med Os til Vitterlighed at underskrive og forsegle. Kiøbenhavn den 4. Junii 1773. H: Hielmstjerne (LS) A: K: Hielmstjerne (LS) A: M: Hielmstjerne (LS) M: G: Rosencrone (LS).

Hvad som i den 7de Articul i denne Egteskabs-Contract er lovet, angaaende et Douaire af 1000 Rdr., skriver Eet Tusinde Rixdaler, forpligter ieg mig til, naar Casus maatte existere, og saalenge den Tilstand varer, at effterkomme, og, om ieg da lever, at betale samme,

som ogsaa i krafft af min havende Facultas testandi at anordne og fastsette, hvoraf og hvorledes dette Douaire efter min Død skal udreedes og betales af min efterladende Formue. Kiøbenhavn d: 23. Junii 1773. H: C: L: Rosencrone (LS). Efter Begiæring til Vitterlighed P: F: Suhm. J: Langebek.

Da ville Vi forskrevne Egtepagt og Foreening, udi alle dens Ord, Clausuler og Puncter, saasom samme herover indført findes, allernaadigst have confirmeret og stadfæstet, saaog hermed confirmere og stadfæste, dog Siette- og Tiende-Penge, samt ald anden Os tilkommende Arvefalds-Rettighed, i alle Maader uforkrænket; Forbydendes alle og enhver, herimod, efftersom forskrevet staaer, at hindre, eller i nogen Maade Forfang at gjøre, under Vor Hyldest og Naade; Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongelige Residentz-Stad Kiøbenhavn den 23. Julii A:o 1773.

Under vort Signet

Effter Hans Kongelig Mayst:s allernaadigste Befaling
Luxdorph. P. Aagaard.

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 4.

1780, 28. Juli.

TILLÆG

til Ægtepagt mellem M. G. Rosencrone og Agnete Marie
Hielmstjerne.

Vi Christian den Syvende, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge, de Venders og Gothers, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn, Dytmersken og Oldenburg, gjøre alle vitterligt, at efftersom hos Os allerunderdanigst er bleven ansøgt og begiert Vores allernaadigste Confirmation paa efterskrevne Tillæg til den imellem Os Elskelige Kammerherre, Baron Hr: Marcus Gerhard Rosencrone og Hustrue Frue Agnete Marie Hielmstjerne tilligemed hendes Forældre nu afgangne Geheimeraad Her Henrich Hielmstjerne og hans efterladte Enke-Frue under 4de Junii 1773 oprettede og af Os under 23de Julii nesteffter allernaadigst confirmerede Egtepagt, hvilket Tillæg lyder Ord efter andet saaledes: J den fjerde Post, hvor det paaligger min kiære Sviger-Søn at kiøbe Jordegods for hans Frues baade fædrene og mødrene Arv, om hun overlever Os begge, da (ifald hun skulle vel-

signes med Børn, og Prospecterne for Jordegods tegner sig paa nær-værende Tid ey til de beste), saa overlades det til hans beste Overlæg at udsette de Capitaler, han i saa Maade kan faae, enten i Jordegods eller andet sikker Pant uden at være forbunden at købe strax Jordegods derfor, indtil en bequem Leylighed maatte forefalde, da et Jordegods (ifald hun skulle faae Børn) købes og oprettes til Stamhuus. Ved siette Art: Skulle Vores Sviger-Søns og Datters Egteskab vel-signes med Sønner, saa fastsettes herved, at den ældste af Sønnerne, som faaer de Godser Baronen maatte efterlade sig, ey tillige faaer det Gods, som oprettes af vores kiære Datters Arvemidler, men den nest-ældste Søn; men skulle af deres Egteskab ikkun blive een Søn og een Datter, da beholder Sønnerne det Gods, som oprettes af vores kiære Datters Arvemidler, skjønt han og arver det Stamme-Gods, som Kammerherren maatte efterlade sig, men betaler derimod til sin Syster 30000 Rdr: og er herved at forstaae, at saalenge Kammerherren lever, forbliver han i Besiddelse af dette Stammegods, som ey skal tilfalde Sønnerne, førend han ved Døden afgaaer. Ved den 8de Post: Da denne Post setter det i min kiære Sviger-Søns fri Valg, ifald vores kiære Datter skulle ved Døden afgaae uden Livs-Arvinger, enten han vil beholde mine Samlinger af Bøger, Medailler, Skilderier, Danske Kobberstykker med alt som henhører til Danica (thi de andre Bøger tilhører min Kone), hvilke Samlinger har kostet over og ere værd 10000 Rdr:; som et Fidei-Commiss, som til evig Tid skulle blive i Familien og forøges deels med rare Bøger, som kan overkommes, deels med nyttige Bøger, som udgives, imod at betale til min kiære Kone eller Arvinger 4000 Rdr:; da eftergives denne Summa, dog saaledes, at hende aarlig betaales saalenge hun lever, 160 Rdr., det halve hver 11te Junii og det halve hver 11te Decembr:; hvilke 160 Rdr: op-hører efter hendes Død. — Da Jeg i en Skrivelse til min kiære af-gangne Broder Her August Henrichsen af 2den Februarii 1765 har forbundet mig at give ham saalenge han lever 60 Rdr: aarlig, hans Enke 50 Rdr: aarlig og efter Moderens Død hans ugifte Datter 30 Rdr:; saa lenge hun i ugifte Stand forbliver, saa falder det af sig selv, at naar min kiære Hustrue efter min Død deeler vores Midler efter den efter min Død forefindende nøye Fortegnelse paa hver Skilling Jeg eyer, min kiære Sviger-Søn og deeler dette onus med sin kiære Moder og gotgjør de 25 Rdr: aarlig til Enken og efter Moderens Død 15 Rdr: til den ugifte Datter, og det heele efter min kiære Hustrues Af-gang, ifald Omstændighederne det tillade, hvilken Clausul expres er tilsat i bemelte Skrivelse. — Endnu har Jeg dette at tillegge: Da

General-Auditeur nu Etatz-Raad Bruun lod mig paa høieste Ret vide, at hans da værende Frue den 17de April 1776 var nedkommen med et Barn, som da var det 26de Barn han med 3 Koner havde haft, faldt det mig ind, at en Mand, der havde forskaffet Landet saa mange Børn, hvoraf de fleeste leve, fortiente for sig eller et af hans Børn en Præmium, ifald han kunne bringe det til 30 Børn, og lovede ham mundtlig, at i saa fald ville Jeg give ham eller et af hans Børn 1000 Rdr.; da siden min kiære Hustrue har baaret til Daaben et af hans nu sidst afdøde elskværdige Frues Børn, skal hende, naar Etatz-Raadens nu værende Frue er nedkommen med det 30te Barn, gives en Obligation underskreven af min kiære Frue og Baron Rosencrone paa 1000 Rdr.; hvoraf hun aarlig skal have Renten, og naar hun bliver gifft, have Capitalen den første 11te Junii eller 11te Decembr: efter Egteskabet er fuldbyrdet. Skulle det Barn, som Frue Hielmstjerne har baaren, ved Døden afgaae, forinden hun blev gifft, skal et af samme Frues andre Børn have denne Capital og Renter, saalenge der er nogen af den sidst afdøde Frues Børn til. Disse 1000 Rdr.; ifald de skal udbetales, saavelsom Renterne, betaler Frue Hielmstjerne og Baron Rosencrone hver det halve af, og haaber, at mine efterlevende Arvinger under denne flittige Fabriqveurs Barn ovenmeldte Summa med ligesaa god Villie som Jeg. Til Bekræftelse under min Haand og Segl, ligesom og min kiære Frue, Sviger Søn og Datter dette underskriver og forsegl. Kiøbenhavn den 11te Martii 1780. Hielmstjerne (L: S:) A: K: Hielmstjerne (L: S:) M: G: Rosencrone (L: S:) A: M: Rosencrone (L: S:). Da ville Vi forskrevne Tillæg saaledes som samme herover indført findes allernaadigst have confirmeret og stadfæstet, saag hermed confirmere og stadfæste; Dog 6te og 10de Penge samt ald anden Os tilkommende Arvefalds-Rettighed i alle Maader uforkrænket; Forbydende alle og enhver herimod eftersom forskrevet staaer, at hindre eller udi nogen Maade Forfang at giøre under Vor Hyldest og Naade; Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongelige Residentz-Stad Kiøbenhavn den 28de Julii 1780.

Under vort Signet

Efter Hans Kongelige Mayestæts allernaadigste Befaling
Luxdorph. P. Aagaard.

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 5.

1790, 1. Maj.

FACULTAS TESTANDI
for Marcus Gerhard Rosencrone og Hustru.

C 7^{de}

G: a: v: at eftersom Os elskelige Hr. Marcus Gerhard Greve af Rosencrone, Frieherre til Rosendahl, Ridder, Vor Geheime-Raad og Kammerherre, og hans Hustrue Frue Agnete Marie Rosencrone fød Hielmstjerne hos Os allerunderdanigst have anholdt om, at Vi all: ville forunde dem facultatem testandi, saaledes at den Anordning og Disposition, de enten begge tilsammen i levende Live, eller den længstlevende af dem, over deres Midler og Formue finde for godt at gjøre, skal være ligesaa gyldig og kraftig, samt af deres Arvinger ligesaa fuldt efterleves, som om den af Os var stadfæstet;

Da have Vi, efter saadan herom all: giorte Ansøgning og Begiering all: bevilget og tilladt, saa og hermed bevilge og tillade: at fornævnte Geheime-Raad Greve Rosencrone og Hustrue, enten begge tilsammen eller den af dem længstlevende, maa over deres Midler og Formue, ved Testamente, Codicil eller anden deslige Forskrivelses-Maade, hvorved deres sidste Villie klarligen og tydeligen sees og viides kan, saaledes disponere og derom slig Anordning gjøre, som dennem selv lyster og godt synes, og skal saadan deres sidste Villie og Anordning, som de i saa Maade i levende Live maatte gjøre, efter den eenes eller begges Død, saafremt de sig ingen Livs-Arvinger efterlade, af deres andre Arvinger eller samtlige vedkommende, saa tryggelig og saa fuldkommen holdes, ligesom den her Ord for Ord kunde have været indført, og af Os i alle dens Ord, Clausuler og Punkter confirmeret og stadfæstet, hvorfore Vi herudinden ville have dennem dispenseret fra alt, hvis udi Loven og Kongelige i saa Maade allernaadigst udgangne Forordninger kunde findes herimod at stride; Dog 6te og 10de Penge samt al anden Os tilkommende Arvefalds-Rettighed i alle Maader uforkrænket, desligeste, at den saavel imellem dem og afg: Geheime-Raad Henrich Hielmstjerne med efterlevende Frue under 23. Julii 1773 allernaadigst confirmerede Egtepagt og Forening, som seenere under 28de Julii confirmerede Tillæg til samme, forbliver i sin fulde Krafft. Forbydendes etc:

Christiansborg d: 1ste Maj 1790.

D. K. Sjøll. aabne Breve 1790, Nr. 388 (Koncept).

Nr. 6.

1809, 30. Septbr.

FÆLLESDISPOSITION
af 30. September 1809.

Ligesom vi underskrevne, jeg Marcus Gerhard Greve af Rosencrone og jeg Agnete Marie Grevinde af Rosencrone, fød Hielmstjerne, ere forenede om, at den Længstlevende af os forbliver i udeelt Besiddelse af vort fælleds Boe og beholder samme til frie Raadighed og Disposition som sin Eyendom, saa ere vi og blevne enige om, i Kraft af det under 1ste Maii 1790 erholdte Facultas testandi, at bestemme, hvorledes der med vort Boe effter den Længstlevendes Død bør forholdes, og til den Ende have vi afvigte Aar truffet en Forening, som vi med nogle Tillæg herved igientage. Vor Disposition og siste Villie er følgende:

§ 1.

Efter den Længstlevendes dødelige Afgang modtages og forvaltes det fælleds Stervboe af de Personer som den Længstlevende ved særskilt Anordning har udnævnt til Executores testamenti.

§ 2.

Alle de Kapitaler, Effekter og Gaver, som vi enten begge eller een af os bortskjænke, og hvorover vil forefindes særskilte Optegnelser effter den Længstlevendes Død, udbetales af Executores til de Vedkommende paa den Maade og til den Tiid, som i bemeldte Optegnelser maatte findes bestemt. Naar saadanne Optegnelser af een af os ere underskrevne og enten i Stervboet forefindes eller under vort Seigl andetsted ere deponerede, skulle de være lige saa gyldige som om de i nærværende Document vare indrykkede.

§ 3.

Stervboets øvrige Midler, Kapitaler, faste Eyendomme, Fonds, Løsøre og Effekter tilfalde en Stiftelse som vi oprette under Navn af den Grevelige Hielmstjærnsk-Rosencronske Stiftelse, for hvilken vi under 27de Septbr: 1808 have oprettet vedlagte Fundats samt under 10de Maii 1809 tilføjet de ligeledes hoslagde Tillæg, hvilken Stiftelse vi herved indsætte til vores universal Arving.

§ 4.

Forbemeldte Stiftelses Directeurer, som den Længstlevende forbeholder sig ved særskilt Anordning at udnævne, tilkaldes af Exe-

cutores for med dem at overlægge de tienligste Midler til Boets fordeeltigste Realisation.

§ 5.

Alle de Pensioner og aarlige Gaver eller Udtællinger, som vi enten begge, eller een af os, ville anvise paa forommeldte Stiftelsens aarlige Revenuer, og hvorover særskilte Optegnelser ville forefindes efter den Længstlevendes Død, bør forbemeldte Stiftelsens Direction ved Underskrift i den af Executores holdte Protocol forpligte sig til paa Stiftelsens Vegne at udbetale de Vedkommende paa den Maade og til de Tider, som i forommeldte Optegnelser fastsættes. Af saadanne Forpligtelser tilstilles bekræftede Gienparter enhver af de Personer som Pension, Gave eller aarlig Udtælling tilstaaes. — Paa lige Maade forholdes, saafremt nogen af os udnævner Personer til at nyde Understøttelse af nogen af Stiftelsens særskilte Klasser. I Henseende til Gyldigheden af saadanne Optegnelser som i denne § ere ommeldte, gjelder det samme som finder Sted betreffende de Optegnelser, der ere berørte i § 2.

§ 6.

Paa samme Maade som i foregaaende § 5 er fastsat forpligter Directionen for den Grevelige Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelse sig til paa Stiftelsens Vegne af sammes Revenuer forlods at udbetale aarlig til Eyeren af Stamhuset Baroniet Rosendal Toe Tusinde Rigsdaler d. C., hvilket vedvarer saalænge nogen er til som besidder dette Stamhuus i Følge den af min Greve af Rosencrons Fader derover oprettede Stamhuusakt; thi naar det i Tiden skulde indtræffe, at Rosendal i Følge Stamhuusakten tilfaldt Kiøbenhavns Universitet, ophører aldeles den aarlige Udbetaling, som i nærværende § omhandles. — I Henseende til denne Forøgelse af Indkomster, som vi have tiltænkt Baroniet Rosendals tilkommende Stamherrer, fastsættes end videre: at saalænge Stamherren ikke har fyldt sit 14de Aar, bør Stiftelsen være frietaget fra forommeldte aarlige Udtælling til ham eller Formyndere, hvorimod samme først tager Begyndelse fra Stamherrens Indtrædelse i sit Alders 15de Aar. Fremdeles bestemmes: at forbemeldte Sum 2000 Rdr. d. C. forhøyes hvert 10de Aar fra den Længstlevendes Død med Eet Tusinde Rigsdaler d. C., saaledes at efter 10 Aars Forløb udbetales aarlig til Rosendals Stamherre 3000 Rdr., efter 20 Aar 4000 Rdr. aarlig, efter 30 Aar 5000 Rdr. o. s. f: Det kommer ved denne Beregning ikke i Betragtning, om der skulde være forløbet Aar hvori ingen Udbetaling formedelst Stamherrens Alder under 14 Aar havde fundet Sted, da der for at bestemme den Stamherren tilkommende

Sum blot hensees til, hvor mange Decennier siden den Længstlevendes Død ere forløbne.

Herforuden fastsættes: at naar Eyeren af Baroniet Rosendal ved Døden afgaaer, hans Enke da er berettiget til af Stiftelsen at nyde i aarlig Enkepension Eet Tusinde Rigsdaler d. C., saalænge hun i ugift Stand forbliver; men naar i Tiden det Stamherren af Stiftelsen er tillagt opstiger til 4000 Rdr. aarlig eller derover, bør Enkepensionen heraf udredes, saaledes at Stiftelsens Direction af de Stamherren tilkommende 4000 Rdr. eller derover aarlig tilbageholder 1000 Rdr., i det Tilfælde der er Enke, for til hende at udbetale samme. — Den første Stamherres Enke beholder denne Pension indtil hun giver sig eller ved Døden afgaaer, hvorefter samme tilfalder den næste Stamherres Enke o: s: f: Skulde det Tilfælde indtræffe, at imedens en Stamherres Enke nød ovenmeldte Pension, den efterfølgende Stamherre eller flere Stamherrer efterlode Enker, ere disse uberettigede til den bestemte Enkepension, forinden samme i den oven fastsatte Orden kan tilfalde dem. Men befindes det at saadanne Enker ikke af egne Midler eller ved Enkekaspensioner havde en aarlig Indtægt af 1000 Rdr. hver, maae dem, saalænge de maatte befindes i en saadan Forfatning og der iøvrigt paa deres Forhold intet med Grund maatte være at udsætte, af Stiftelsen tilstaaes hver en passende Understøttelse, som dog ikke maae overstige Fem Hundrede Rigsdaler d. C. for nogen Enke aarlig og, i hvor stort end Antallet af Enkerne maatte være, aldrig udgiøre for Stiftelsen en større Udgiøvt end Eet Tusinde Rigsdaler aarlig.

Skulde nogen af de følgende Eyere af Baroniet Rosendal erholde kgl. Tilladelse til at sælge samme imod Oprettelse af et Fideicommis i Kapital, skulle forberørte Bestemmelser i Henseende til det der af Stiftelsen er tillagt Stamherrer og Enker, ikke desto mindre gielde indtil Fideicommisset maatte tilfalde Kiøbenhavns Universitet, dog kun paa følgende Vilkaar: at Stamhusets Salg skeer ved offentlig Auction, og at den fulde Kiøbesum (Auctions-Omkostningerne fradragne) oprettes til en sikkert staaende Fideicommis-Kapital. Iagttages ikke dette, men Stamhuset enten sælges uden offentlig Auction eller der af Eyeren tilbageholdes nogen Deel af Kiøbesummen uden at samme tillægges Fideicommis-Kapitalen, ophøre fra Salgets dato de Revenuer og Pensioner, som i denne § ere tillagte Baroniet Rosendals Stamherrer og disses Enker og det uden Hensyn til om saadant Salg skulde være skeet i nogen Stamherres umyndige Aar, hvorhos det paaalægges Stiftelsens Directeurer for Fremtiden ikke at udbetale

til nogen Stamherre eller Enke de i denne § ommeldte Revenuer eller Pensioner. Men skulde nogen Enke paa den Tiid saadant mod vores Villie stridende Salg fandt Sted være i Besiddelse af Enkepension fra Stiftelsen, vedbliver hun desuagtet som Enke sin Livstiid at nyde samme.

Paa det ingen Stamherre skal undskylde sig med Uvidenhed om foranførte Bestemmelse, bør Stiftelsens Direction meddeele enhver Stamherre Gienpart af denne § i vores Disposition. Dog om end dette imod Formodning af Directionen skulde forsømmes, skulde ovenmeldte Bestemmelse ikke destomindre være gieldende, naar ikkun den første Stamherre som efter den Længstlevendes Død maatte besidde Baroniet Rosendal meddeles Gienpart af denne §, hvilket det paalægges Stiftelsens Direction som ufravigelig Pligt at iagttage.

§ 7.

Da det i Fundatsen for den Grevelige Hielmstiernsk-Rosenronske Stiftelse er som Grundlov bestemt: at $\frac{1}{3}$ Deel af dens aarlige Revenuer stedse skal oplægges til Forøgelse af Fondets Massa, er det ikke vor Hensigt at anvise paa Stiftelsens Revenuer saa store Pensioner og aarlige Udtællinger, at disse maatte overstige de $\frac{2}{3}$ Deele af hine. Men skulde imod Formodning det uventede Tilfælde indtræffe: at Stiftelsen ved den Længstlevendes Død befandtes saaledes bebyrdet med Pensioner og aarlige Udtællinger, at disses Beløb tilligemed Stiftelsens Bestyrelses Omkostninger udgjorde meere end $\frac{2}{3}$ Deele af Stiftelsens samlede Indtægter, oplægges aarlig det Overskydende af samtlige Revenuer, da Stiftelsens Virksomhed ikke kan eller maae begynde, forinden saa mange af de bestemte Pensioner og aarlige Gaver ere ophørte, at ikke allene een tredie Deel af Stiftelsens samtlige Revenuer aarlig kunde oplægges, men at der af de øvrige toe tredie Deele kunde være disponible Revenuer til Anvendelse efter Stiftelsens Fundats.

§ 8.

Saalænge Stiftelsens Virksomhed udsættes af de i foregaaende § 7 anførte Aarsager, udbetales af Stiftelsens Direction aarlig Toe Tusinde Rigsdaler d. C. til Directionen for det under 28. Januar: 1809 oprettede Kgl. Museum, saafremt dette vedbliver sin Virksomhed i Overenstemmelse med de Grundsætninger, som indeholdes i de af Hs. Kgl. Majestæt under 21. April d: A: som Grundlov fastsatte Bestemmelser. Bemeldte 2000 Rdl. d. C. blive af Museums Direction med Kgl. Approbation at anvende til de forskellige Gienstande der

ere bestemte for Museums Virksomhed. Men da der ved de under 10de Maii 1809 til Fundatsen for den Grevelige Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelse giorte Tillæg er sørget for at skaffe Museum sikkert og stigende Indtægter, ophører Udbetalingen af forbemeldte 2000 Rdl. d. C., naar Stiftelsens Virksomhed begynder. Skulde imidlertid det Tilfælde indtræffe, at naar Stiftelsens Virksomhed begyndte, dens Revenuer vare saa ringe, at de 4de Klasses første Afdeeling i Følge Fundatsens § 28 og Tillæggenes Littr: B tillagte Indtægter, der fortrinlig skulle anvendes til Museums Fordeel, ikke udgjorde 2000 Rdl. aarlig, bør forlods af Stiftelsens disponible Revenuer saa meget udtages, som maatte behøves for at forøge Fjerde Klasses første Afdelings Indtægter indtil den Sum 2000 Rdl. Det følger af sig selv, at naar Stiftelsens disponible Revenuer saaledes tiltage, at 2000 Rdl. eller derover tilfalde aarlig 4de Klasses første Afdeling, bliver allene Fundatsens § 28 og Tillæggenes Littr: B at tage til Følge.

§ 9.

Ligesom vi forbeholde os ved særskilt Anordning at gjøre de Tillæg til den af os oprettede Fundats af 27de Septbr: 1808 som vi maatte agte fornødne, saa bemyndige vi og herved den Længstlevende af os til at modificere forbemeldte Fundats af 27. Septbr: 1808 med Tillægs-Artikler af 10. Maii 1809, efftersom Omstændighederne maatte udkræve det; dog maae saadanne Modifikationer hverken sigte til at forminske Stiftelsens Revenuer eller forandre Naturen af dens Virkekreds, ligesom ey heller noget maae fratages det, der ved Tillægs-artiklerne af 10de Maii 1809 er henlagt til det Kgl. Museum; hvorimod den Længstlevende har Ret til at forandre Bestemmelserne i Henseende til den Maade, paa hvilken Stiftelsens Kapitaler ønskes placerede, samt at gjøre saadanne Tillæg til det der er foreskrevet, saavel for Administrationen i Almindelighed som for Anvendelsen i de enkelte Klasser, som forandrede Tids-Omstændigheder maatte tilraade for at betrygge Stiftelsens Flor.

§ 10.

Da det ved den under 24. April 1799 med Ritmester v. Schuardt og Landvæsens-Commissair Tolstrup oprettede Kiøbe-Contract i 9de Post er fastsat: »at den udi Durup Kirke-Taarn indrettede Begravelse af Conference-Raad Rosencrone forbliver allene for ham og vedligeholdes af Kiøberne og efterkommende Kirkens Eyer«, saa paalægges det den Grevelige Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelses Direction at vaage over Opfyldelsen af denne Post i Kiøbe-Contracten, som til

den Ende her vedlægges. Men skulde uforudseelige Omstændigheder i Tiden enten sætte Durup Kirkeeyere ud af Stand til at opfylde for- bemeldte Forpligtelse eller imod Formodning tilveyebringe dem Frie- tagelse herfor, forpligtes og bemyndiges Directionen til paa Stiftel- sens Bekostning at foranstalte Vedligeholdelsen af ovenmeldte Be- gravelse.

§ 11.

Dersom jeg Grevinde af Rosencrone skulde blive den Længst- levende, forbeholder jeg mig at afhænde eller bortskænke effter eget Forgodtbefindende enten i levende Live eller effter min Død de af os eyende Gaarde i Kiøbenhavn og Frederichsberg Allee med alt Til- hørende, alt fælleds Indboe, Medaille-Kabinet, Haandbibliotheket, Portraitter, Pretiosa, kort alt det som ikke henhører til Kapitaler, Fonds eller Actier. Ligeledes forbeholder jeg mig at bortskænke effter eget Forgodtbefindende effter min Død den Kapital Tredive Tusinde Rigsdaler d. C., skriver 30000 Rdl. d. C. samt at anvise saa- mange aarlige Pensioner som jeg maatte finde passende paa den Grevelige Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelses Revenuer.

§ 12.

Ligesom det er min Grevinde af Rosencrones Villie, saafremt jeg bliver den Længstlevende, i min Enkestand at oplægge aarlig Een fierde Deel af mine Revenuer for derved til Fordeel for den Stiftelse, vi have indsat til vores universal Arving, at forøge Boets Massa, saa forbeholder jeg mig derimod frie Raadighed over de $\frac{3}{4}$ de Deele af mine Revenuer, saaledes at jeg ikke allene kan raade frit derover i levende Live, men og, om jeg deraf skulde have oplagt noget, kan til hvem jeg vil bortskænke samme effter min Død. Uagtet ingen Indsigelse maae giøres imod den Beregning over fælleds Boes Indtægter, som jeg Grevinde af Rosencrone selv maatte lægge til Grund for dereffter at bestemme Størrelsen af den Sum hvorover jeg i Følge denne $\S$ s Bestemmelse i alle Tilfælde frit kan disponere, saa at hverken Direc- tionen for den Grevelige Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelse eller nogen anden effter min Død derimod maae giøre ringeste Indvending; fastsættes dog herved udtrykkelig, for at forebygge al Mistydning, at Indtægter eller Provenu af de i $\S$ 11 nævnte faste Eyendomme og Effekter, som jeg har forbeholdt mig Ret til i levende Live at af- hænde eller bortskænke, ikke skulle henhøre til fælleds Boes Re- venuer. Ligesaa lidet skal hertil regnes enten de Gaver, Pensioner og andre aarlige Summer, som effter fælleds Forening eller min kiære

Mands Disposition ere bestemte at skulle af mig udredes eller de Biedrag til offentligt eller almeennyttigt Brug, som jeg maatte af egen Drift finde passende i min Enkestand at udrede eller vedblive efter min kiære Mand. Forbemeldte Indtægter af de til min egen frie Disposition i levende Live overladte Effekter, samt Pensioner, aarlige Gaver og Biedrag til offentligt Brug bør aarlig fradrages fælleds Boes Revenuer, og af det tilbageblivende er det jeg er villig at oplægge $\frac{1}{4}$ Deel, imod at kunne bortskienke efter min Død det jeg af de $\frac{3}{4}$ Deele maatte finde for godt at legere foruden den Kapital, som i § 11 er bestemt. Dog følger det af sig selv, at alt det i denne og forrige § benævnte, hvorover jeg Grevinde af Rosencrone ikke maatte efterlade mig nogen speciel Disposition, tilfalder den til universal Arving indsatte Stiftelse.

§ 13.

De Legater, Gaver og Pensioner, som vi enten begge eller een af os maatte bortskienke, ligesom alle de aarlige Udtællinger der paalægges den Grevelige Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelse at udrede, bør udbetales til de Vedkommende uden nogen Afkortning, da vort Stervboe, i Henseende til de Legater som af samme skulle udbetales, og Stiftelsen, for saa vidt de den paalagte aarlige Udbetalinger betrefter, bør udrede de Byrder og Afgivter som nu ere eller i Tiden maatte blive paalagte bemeldte Legater, Gaver, Pensioner og aarlige Udbetalinger, saa at de Personer, der skulle nyde bemeldte Summer, erholde det fulde Beløb dem er tillagt uden nogen Slags Afkortning. —

Dets til Bekræftelse have vi denne vor Disposition egenhændig underskrevet og forseglet.

Sommerlyst den 30te September 1809.

Marcus Gerhard Greve af Rosencrone Frieherre til Rosendal.

(L. S.)

Agnete Marie Grevinde af Rosencrone

fød Hielmstierne

(L. S.)

Udi det som i foranstaaende Disposition af 30te Sept: 1809 i § 11 er fastsat have vi besluttet at gjøre den Forandring: at den Kapital som jeg Grevinde af Rosencrone forbeholder mig Ret til at bortskienke efter min Død bestemmes til 50000 Rdl. d. C. Iøvrigt forbliver det den 11 § fastsætter i Kraft. Betreffende den 12 § i forestaaende Disposition, da ligesom jeg Grevinde af Rosencrone udtrykkelig har be-

stemt, at ingen Indsigelse maatte gjøres mod den Beregning over fælleds Boes Indtægter, som jeg selv maatte lægge til Grund for derefter at fastsætte Størrelsen af den Sum, hvorover jeg i Følge bemeldte 12 § i alle Tilfælde frit kunde disponere, saa erklærer jeg og herved: at der ligesaa lidet maae gjøres nogen Indsigelse, om ingen saadan Beregning efter min Død forefindes eller om det skulde findes: at jeg formedelst Tidernes Vanskelighed enten ikke havde kunnet oplægge nogen Deel af de aarlige Revenuer eller havde været nødsaget til at angribe nogen Deel af Kapitalen.

Dets til Bekræftelse under vor egenhændige Underskrift og Seigl.
Kjøbenhavn den 24. Maii 1811.

Marcus Gerhard Greve af Rosencrone Frieherre til Rosendal
Agnete Marie Grevinde af Rosencrone fød Hielmstjerne
(L: S:)

Da vi under Dags dato have oprettet en nye Fundats for den Grevel: Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelse og derunder inddraget det der er biebeholdt saavel af den ældre Fundats af 27. Septbr: 1808 som af de under 10. Maii 1809 og senere forfattede Tillæg, saa er det vores Villie og Beslutning at forbemeldte Fundats af Dags dato, der findes vedlagt nærværende Disposition, skal være den ene gjeldende for den Stiftelse, som vi ved denne vores Dispositions § 3 have indsat til vores universelle Arving. Saa skal og, saa ofte den Grevel: Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelses Fundats i denne Disposition nævnes, derved allene forstaaes ommeldte Fundats af Dags dato. I Særdeleshed skal det som i denne Dispositions § 8 er fastsat for det Tilfælde, at de Stiftelsens fierte Klasses første Afdeeling tillagte Indtægter ikke udgjorde 2000 Rdl. aarlig, være at forstaae om de Stiftelsens fierte Klasse efter nu senest oprettede Fundats af Dags dato tillagte Indtægter, saa at, saalænge disse ikke aarlig maatte udgjøre 2000 Rdl., saa meget af Stiftelsens disponible Revenuer forlods bør udtages som udfordres for at forøge denne Klasses Indtægter til 2000 Rdl. aarlig. Saa skal og den samme Rettighed som ved denne Dispositions § 9 er tillagt den Længstlevende i Henseende til under visse Betingelser at modificere Stiftelsens Fundats og de til samme gjorte Tillæg være tilstaaet i Henseende til og anvendelig paa nærværende Fundats af Dags dato og de senere Tillæg der til samme maatte gjøres.

Kjøbenhavn den 9. Novbr. 1811.

M. G. Greve af Rosencrone.

A. M. Grevinde af Rosencrone fød Hielmstjerne.

Genpart i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 7.

1811, 24. Maj.

DISPOSITION
angaaende Povel Jonas Sandberg.

Den Kapital 10000 Rdr. d. C., skriver Tie Tusinde Rigsdaler d. C., skiænker og giver jeg Povel Jonas Sandberg, der nu for Tiden er Eleve i Hr. Boserups Opdragelses-Institut, paa følgende Vilkaar:

a) Kapitalen indsættes i Kjøbenhavns Overformynderie i den første Termin, som indfalder $\frac{1}{2}$ Aar effter at den Længstlevende ved Døden er afgaaet, men Renterne beregnes fra den Længstlevendes Dødsdag.

b) Alle de Udgifter og Bekostninger, som ved denne Indsættelse i Overformynderiet maatte forefalde, udredes desuden af Stervboet, saa at under ingen Omstændighed noget Afdrag i Kapitalen finder Sted.

c) Det beroer paa den Længstlevende at bestemme om eller naar Kapitalen maae overlades Povel Jonas Sandbergs egen Raadighed; men skulde den Længstlevende af os, min kiære Frue eller jeg, ingen Anordning i den Henseende have effterladt, udbetales Kapitalen ham, naar han har fyldt sit 25de Aar, og ikke før.

d) De aarlige Renter udbetales, indtil Povel Jonas Sandberg har fyldt sit 18de Aar, til hans Værge for at anvendes til hans Opdragelse og Fornødenheder; men effter at have fyldt det 18de Aar hæver han selv Renterne.

e) Hr: Etats-Raad og Høieste-Rets-Assessor A: G: Müller ønske vi vilde paatage sig Værgemaalet for Povel Jonas Sandberg; men hindres han deri, og den Længstlevende i hans Sted ingen anden maatte have udnævnt, anmodes Øvrigheden om at beskikke Povel Jonas Sandberg en anden god Mand til Værge, da hans Forældre eller Paarørende ikke maae befatte sig med den ham herved skiænkede Kapitals eller Renters Anvendelse.

f) Skulde Povel Jonas Sandberg ved Døden afgaae inden Kapitalen var bleven ham udbetalt og uden at effterlade Livsarvinger af lovligt Egteskab, tilfalder bemeldte Kapital den Grevelige Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelse, imod at hans Enke, i Fald nogen saadan er til, nyder Renten aarlig sin Livstiid udbetalt af Stiftelsen.

Dets til Bekræftelse under min Haand og Seigl.

Kjøbenhavn den 24. Maii 1811.

Marcus Gerhard Greve af Rosencrone, Frieherre til Rosendal
(L. S.)

I alt forestaaende enig:

Agnete Marie Rosencrone,
føød Hielmstjerne
d. 7. December 1811.
(L. S.)

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 8.

1811, 24. Maj.

FORTEGNELSE

over det som de Personer der staae i min Tjeneste
bør nyde efter min dødelige Afgang.

- 1) Til min Huushovmester K: N: Weybye udbetales en Gave af 500 Rdr. skriver Fem hundrede Rigsdaler d. C.; og da denne Person har tjent mig i mange Aar med Fliid, Troeskab og Omhyggelighed, er det min Villie: at han sin Livstiid skal nyde det samme han hidtil har oppebaaret i min Tjeneste. Til den Ende anmodes min kiære Frue at udbetale ham fra den Tiid han forlader Tjenesten aarlig en Pension af 400 Rdr. skriver Fire hundrede Rigsdaler d. C., som udredes i 2 Terminer, hver Gang med det halve eller 200 Rdr. Men uagtet jeg frietager bemeldte Weybye fra at vedblive sin Tjeneste efter min Død, paalægges det ham dog her ved at forblive i samme indtil den første Skiftetiid som indfalder $\frac{1}{2}$ Aar efter mit Dødsfald, om min kiære Frue saadant af ham maatte forlange, samt siden naar han har forladt Tjenesten at udrette de Kommissioner som hun af ham maatte være begjærende. I Henseende til denne Pensions Udredelse efter min kjære Frues dødelige Afgang har jeg paa andet Sted gjort den fornødne Anordning.
- 2) Min Frues Kammer-Jomfrue Galle og Huusholdersken Jomfrue Pauline Rafn nyde efter min Død i Gave hver 100 Rdr. skriver Eet hundrede Rigsdaler d. C. og Beløbet af Eet Aars Løn.
- 3) Enhver af mine øvrige Domestiquer nyder efter min Død i Gave Eet Aars Løn. Ingen af dem er beføiet at gjøre nogen Fordring enten paa min Garderobe eller paa andet og meere end dem her er tillagt, hvorimod det overlades til min kiære Frues Forgodt-befindende, om hun, i Forhold til deres Tjenestes Længde og

deres Opførsel, vil tillægge dem, foruden det her er anordnet, en liden passende Douceur.

Kjøbenhavn den 24de Maii 1811.

Marcus Gerhard Greve af Rosencrone, Frieherre til Rosendal.
(L. S.)

Aktstykket bærer de paagældende Personers Kvittering for de modtagne Beløb. — Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 9.

1811, 23. Oktbr.

INTERIMS-DISPOSITION.

Da vi undertegnede efter fælleds Overlæg ere blevne enige om at gjøre nogle Forandringer i den af os oprettede Fundatz for den Grevelige Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelse, og til den Ende, for desto større Tydeligheds Skyld, at omarbeide samme Fundats, saa fastsættes herved følgende Punkter, der skulle lægges til Grund ved den nye Fundatses Udarbeidelse.

Af den Grevelige Stiftelses aarlige Revenuer oplægges $\frac{1}{3}$ Deel til Fondens Forøgelse. De øvrige $\frac{2}{3}$ Deele deeles i 6 lige Deele, hvoraf een Deel tilfalder enhver af de 6 Klasser, hvoraf Stiftelsen skal bestaae.

Disse 6 Klassers Virkekreds er følgende:

Den første, anden og tredje Klasse forblive saaledes som i Fundatsen og dens Tillæg nu er fastsat, ikkun med den Forandring: at enhver Klasses aarlige Indtægt er den sjette Deel af heele Stiftelsens Revenuers $\frac{2}{3}$ Deele.

Den fjerde Klasses Indtægter anvendes allene til Fordeel for det Kgl. Museum, oprettet den 28. Jan: 1809, paa saadan Maade som i Tillæggene til Fundatsen er fastsat, og med de Forandringer som vi nærmere ville bestemme.

Den femte Klasses Indtægter anvendes til Fordeel for det oprettende Universitet i Norge, paa den Maade som nærmere vil blive at bestemme.

Den sjette Klasses Indtægter tilfalde det Danske og Norske Videnskabers Selskab, samt nogle andre videnskabelige Indretninger, og anvendes til Premier for Fremskridt i Kunster og Haandværker, alt paa den Maade som, i Overenstemmelse med de Ideer Fundatsen indeholder, nærmere bestemmes.

I Henseende til Stiftelsens Bestyrelse og øvrige Organisation forbliver det uforandret ved de i Fundatsen og dens Tillæg gjorte Bestemmelser.

Da vi ikke kunne fastsætte naar Leiligheden vil tillade os at udarbeide den nye Fundats for Stiftelsen, bemyndiges herved den Længstlevende af os til at udarbeide bemeldte nye Fundats effter de Grundsætninger som nærværende Disposition indeholder, og skal da samme Fundats have lige saa fuldkommen Kraft og Gyldighed som om den af os begge var underskrevet og udfærdiget.

Sommerlyst den 23. October 1811.

Marcus Gerhard Greve af Rosencrone.
Agnete Marie Grevinde af Rosencrone
føed Hielmstierne.

Nærværende af min Salig Mand og mig den 23. Octbr: 1811 oprettede Document har jeg icke troet at burde indsende med de øvrige testamentariske Dispositioner til det Kgl. danske Cancellie, da det ved samme tilsigtede Øyemeed blev opnaaet inden min Salig Mands Død ved den af os begge oprettede Fundats af 9. Novbr: 1811. Det er imidlertid min Villie, at dette Document skal opbevares, og derfor har jeg i Hr. Etatz-Raad A. Müllers og Hr. Kammer-Raad Svitzers Overværelse forsynet samme med nærværende Paategning.

Khvn d: 1. Febr: 1812.

Agnete Marie Grevinde af Rosencrone,
føed Hielmstierne.

Til vitterlighed efter begjæring

A: Müller.

Svitzer.

Da hendes Naade, Geheimeconference-Raadinde Grevinde af Rosencrone, har villet: at vedlagte Interims Disposition, endskiønt dens tilsigtede Øyemeed er opnaaet, skulde opbevares, tjener til Oplysning i Tiden: at effterat Fundatsen af 9. Novbr: 1811, der var udarbejdet effter de Grundsætninger som indeholdes i Interims Dispositionen af 23. Octb: 1811, var bleven samtykt og underskrevet, blev den ældre Fundats af 27. Septb: 1808 med de under 10. Maii 1809 og senere forfattede Tillæg som ugyldige Documenter casset og tilintetgjorte. Imidlertid kan jeg, der har reenskrevet dem alle, bevidne: at den ældre Fundatses Bestemmelser, betreffende Stiftelsens første, anden og tredie Klasse, samt i Henseende til dens Bestyrelse og Or-

ganisation, var de samme som nu findes indrykkede i den nye Fundats af 9. Novbr: 1811, med Iagttagelse af den Forandring betreffende de tre første Klassers Revenuer som Interims Dispositionen af 23. Octb: 1811 bestemmer. Tillæggene af 10. Maii 1809, der angik Museum, ere ordlydende indrykkede i Fundatsen af 9. Novbr: 1811 i de §§ der angaae Stiftelsens fjerde Klasse. — Det der egentlig er nyt i den siste Fundats af 9. Novbr: 1811 er det som angaaer det norske Universitet, og det var disse Bestemmelser der foranledigede Omarbeidelsen af heele Fundatsen.

Kjøbenhavn den 1. Febr: 1812.

A: Müller.

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 10.

1811, 25. Novbr.

FORTEGNELSE

over de Pensioner og Livrenter som effter min og Frues Død bør udredes.

Den Grevelige Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelse forpligtes herved til forlods af dens Revenuer at udrede aarlig følgende:

- 1) Til Hr. Landvæsens-Commissair og Herredsfoged i Tørsting Christian Marcus Christopher Gerhard Holsts nu levende Frue, saafremt hun skulde blive Enke, 400 Rdr. skriver Firehundrede Rigsdaler d. C., saalænge hun lever og i Enkestand forbliver. Skulde bemeldte Frue Holst som Enke ved Døden afgaae inden hendes og nu levende Mands fælleds Børn have fyldt deres Alders 18de Aar, udbetales til disses Opdragelse aarlig forbemeldte 400 Rdr. d. C., indtil de have opnaaet den foran benævnte Alder, da saadan Understøttelse aldeles ophører. Den samme Bestemmelse i Henseende til disse Børn skal og finde Sted, naar det Tilfælde maatte indtreffe, at de inden at have opnaaet det 18de Aar mistede begge deres Forældre, omendskiønt Frue Holst maatte være død førend hendes Mand.
- 2) Dersom min Søster-Datter Frue Cancellie-Raadinde Tolstrup bliver Enke, nyder hun, saalænge hun i saadan Enkestand forbliver, aarlig 800 Rdr. d. C., skriver Aatte hundrede Rigsdaler d. C.; og skulde den under No: 1 Frue Holst og Børn tillagte Pension og Understøttelse enten ophøre eller ikke finde Sted, da nyder

- Frue Tolstrup som Enke 1000 Rdr. skriver Eet Tusinde Rigsdaler d. C. i alt aarlig.
- 3) Min Halv-Søsters Datter Frue Lieutenantinde Nyegaard paa Engevigen i Norge nyder, om hun bliver Enke, saalænge hun i saadan Enkestand forbliver, aarlig 300 Rdr., skriver Trehundrede Rigsdaler d. C.; men skulde den under No: 1 Frue Holst og Børn tillagte Pension og Understøttelse enten ophøre eller ikke finde Sted, da nyder Frue Nyegaard som Enke 500 Rdr. skriver Femhundrede Rigsdaler d. C. i alt aarlig.
  - 4) Naar formedelst Dødsfald nogen af de her foran under Nr: 1, 2 og 3 benævnte Pensioner, der ialt udgjøre 1500 Rdl., ophøre, da skal den saaledes ophørte Pension udbetales til Directionen for det Harboiske Enkekloster her i Staden, hvormed skal continueres saa længe indtil bemeldte Kloster i alt har modtaget den Summa 7000 Rdr. d. C., skriver Syv Tusinde Rigsdaler d. C. Men naar dette er skeet, tilflyde benævnte 1500 Rdr. Stiftelsens øvrige Revenuer for at anvendes effter Fundatsens Bestemmelse. De Syv Tusinde Rigsdaler d. C., der saaledes successive udbetales til det Harboiske Enkekloster, oplægges til denne Stiftelsens Kapital, og Renterne anvendes til Stiftelsens og dens Lemmers Bedste.
  - 5) Enkefrue Hoff nyder aarlig 40 Rdr. skriver Fyrgetyve Rigsdaler Schlesvig-holsteensk Courant, saafremt det Tilfælde skulde indtræffe at ingen af hendes Sønner besad Baroniet Rosendal.
  - 6) Førrige Jomfrue Rosenquist i Egteskab med Præsten Hr. Holst i Hersom nyder, om hun bliver Enke, saa længe hun i Enkestand forbliver, aarlig 100 Rdr. skriver Eet hundrede Rigsdaler d. C.
  - 7) Etatsraad og Høieste-Rets-Assessor A: G: Müllers tvende Døttre, Sophie Cathrine Müller og Aurelia Dorothea Müller, nyde effter deres Faders Død deres Livstiid aarlig 400 Rdr. d. C., skriver Fire hundrede Rigsdaler d. C. til lige Deeling, saa at enhver af dem nyder aarlig Toe hundrede Rigsdaler d. C.
  - 8) Fra den Tiid at Eleven Povel Jonas Sandberg maatte af Overformynderiet have erholdt udbetalt den Kapital, som min kiære Frue eller jeg bestemmer til hans Fordeel sammesteds indsat, nyder han aarlig sin Livstiid 400 Rdr. d. C., skriver Fire hundrede Rigsdaler d. C. Det samme skal han og nyde i det Tilfælde at der effter vores Død ikke findes nogen Bestemmelse om Kapitals Indsættelse for ham i Overformynderiet.

- 9) Birkedommer Hoff nyder aarlig 200 Rdr. d. C., skriver Toe hundrede Rigsdaler d. C. sin Livstiid, hvilket dog ophører i Fald han bliver Eyer af Rosendal.
- 10) Naar Forvalteren ved Rosendal Lieutenant Segelcke fra Forvaltertjenesten skulde afgaae, nyder han i aarlig Pension 200 Rdr., skriver Toe hundrede Rigsdaler d. C., og efter hans Død tilfalder samme hans nu levende Frue, fød Elkiær, om hun overlever ham, saalænge hun i Enkestand forbliver.
- 11) Barnet Peter Nielsen Roed, hvis Fader nu tjener mig som Kusk, nyder, saafremt den Længstlevende af os ikke anderledes maatte bestemme, sin Livstiid aarlig 100 Rdr., skriver Eet hundrede Rigsdaler d. C., som indtil Barnet har fyldt sit 18de Aar anvendes til dets Opdragelse af en det af Øvrigheden beskikket Værge, da dets Forældre ikke maae befatte sig med denne Gaves Modtagelse.
- 12) Hørkræmmer Galles tvende Børn, Christopher og Poul Galle, nyde, saafremt den Længstlevende af os ikke anderledes maatte bestemme, deres Livstiid aarlig hver 100 Rdr., skriver hver Eet hundrede Rigsdaler d. C., som indtil enhver af dem har opnaaet det 18de Aars Alder anvendes til deres Opdragelse af en dem af Øvrigheden beskikket Værge, da deres Forældre ey maa befatte sig med denne Gaves Modtagelse.
- 13) Min nu værende Huushofmester K: N: Weybye nyder aarlig sin Livstiid 400 Rdr. d. C., skriver Fire hundrede Rigsdaler d. C.
- 14) Huusholdersken, der nu for Tiden er i vores Tjeneste, Jomfrue Pauline Rafn, nyder aarlig sin Livstiid 100 Rdr. d. C., skriver Eet hundrede Rigsdaler d. C.
- 15) Min Frues Kammer-Jomfrue Frederiche Galle nyder, til Belønning for hendes Opvartning under min nu værende Sygdom, aarlig sin Livstiid 100 Rdr. d. C., skriver Eet hundrede Rigsdaler d. C.
- 16) Min forrige Huusholderske Jomfrue Møller, der lever i Jylland, nyder sin Livstiid aarlig 30 Rdr. d. C., skriver Trediver Rigsdaler d. C. og en fattig Krøbling i Grynderup ved Nøragergaard, hvis Navn jeg ikke mindes, nyder aarlig sin Livstiid 10 Rdr. d. C., skriver Tie Rigsdaler d. C.

De under No: 13, 14, 15 og 16 benævnte Pensioner, hvis aarlige Beløb udgjør i alt 640 Rdr. d. C., udredes, fra den Tiid at den Grevelige Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelses Virksomhed begynder, af dens første Klasses specielle Indtægter forlods, men i det uventede

Tilfælde at disse Indtægter ikke dertil skulle være tilstrækkelige, udredes det Manglende af heele Stiftelsens Revenuer forlods.

Kjøbenhavn den 25de November 1811.

Rosencrone
(L. S.)

I alt forestaaende er jeg aldeles enig.

Agnete Marie Rosencrone
føød Hielmstierne
d: 7. December 1811.

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 11.

1811, 25. Novbr.

FORTEGNELSE

over de Legater og Gaver, som min kjære Frue anmodes om
efter min Død at udbetale.

- 1) Til Hr: Major v: Hoff udbetales saa længe han lever 2000 Rdr. d. C., skriver Toe Tusinde Rigsdaler d. C., imod at han ved Stamhuset Baroniet Rosendahls Modtagelse ikke gjør nogen Paastand om Godtgjørelse for Brøstfald eller andet, hvortil han desuden ey heller har nogen Hjemmel, men er tilfreds med at erholde Rosendal i den Stand samme ved Overleveringen befindes. Skulde han ved Døden afgaae og effterlade Enke, nyder hun, saa længe hun i Enkestand forbliver aarlig 1000 Rdr. skriver Eet Tusinde Rigsdaler d. C. I det Tilfælde at min kjære Frue overlever Major v: Hoff, overlades det til hendes Forgodtbefindende at tillægge den tilkommende Stamherre saa meget hun selv vil bestemme. Men saa længe hun til Major v: Hoffs Enke udreder 1000 Rdr. aarlig i Enkepension, bør hun ey tillægge den efterfølgende Stamherre meere end Eet Tusinde Rigsdaler d. C. aarlig i det høyeste, og skulde Stamherren være et Barn, bør ham intet tillægges indtil han har fyldt sit 14de Aar.
- 2) Den Kapital 1000 Rdr. d. C. for hvilken Hr. Lieutenant Nyegaard paa Engevigen i Norge har udstedt sin Obligation efftergives og skienkes hans Frue som er min Halvsøsters Datter, eller om hun skulde være død, hendes Søn. [Vedtegning:] Denne Obl[igation] er extraderet.
- 3) Den Kapital 500 Rdr., for hvilken Hr. Landvæsens-Commissair

- Holst i Jylland har udstedt sin Obligation, efftergives og skiænkes ham. [Vedtegning:] Denne Obl. er extraderet.
- 4) Tretten hundrede Rigsdaler d. C. eller saa meget der maatte restere af bemeldte Kapital 1300 Rdr., for hvilken Hr. Hørkræmmer Galle har udstedt tvende Obligationer, efftergives og skiænkes ham til Hjelp til hans Børns Opdragelse. [Vedtegning:] Denne Obl. er extraderet.
  - 5) 200 Rdr. d. C. skriver Toe hundrede Rigsdaler d. C. udbetales aarlig til Hr. Birkedommer Hoff, hvilket dog ophører i Fald han bliver Eyer af Stamhuset Rosendal. [Vedtegning:] Omskreven til 100 Rbd. Sølv-Værdie.
  - 6) Skulde forhen værende Jomfrue Rosenquist, der nu er i Egteskab med Præsten Hr. Holst i Hersom, blive Enke, nyder hun, saalænge hun i Enkestand forbliver, aarlig 100 Rdr. skriver den Summa Eet hundrede Rigsdaler dansk Courant.
  - 7) Enkefrue Hoff's aarlige Pension 40 Rdr. Schl.-holsteensk Courant vedbliver ey længere end til Een af hendes Sønner tiltræder Rosendal. [Vedtegning:] Bortfalder, da hendes Søn er tiltraadt Baroniet.
  - 8) Min forrige Huusholderske Jomfrue Møller, der lever i Jylland, nyder sin Livstiid aarlig Tredive Rigsdager d. C., og en fattig Krøbling i Grynderup ved Nøragergaard, hvis Navn jeg ikke mindes, nyder aarlig sin Livstiid Tie Rigsdaler d. C. [Vedtegning:] Jomfrue Møller er død.
  - 9) Naar Forvalteren ved Rosendal Hr. Lieutenant Segelcke fra Forvaltertjenesten skulde afgaae, nyder han i aarlig Pension 200 Rdr. d. C. skriver Toe hundrede Rigsdaler d. C. og effter hans Død tilfalder samme hans nu levende Frue, fød Elkiær, om hun overlever ham, saa længe hun i Enkestand forbliver. [Vedtegning:] Den Pension, der er tillagt Segelcke, som er fratraadt Forvaltertjenesten, er omskreven til 100 Rbd. S. V.
- Dersom Omstændighederne skulde hindre min kjære Frue fra at opfylde det her foran under No. 2, 3 og 4 er bestemt, skal saadant dog iagtages effter hendes Død. I Henseende til de øvrige Bestemmelser nærværende Document indeholder bortfalde samme ved min Frues dødelige Afgang, da, for saa vidt disse Bestemmelser skulle vedblive at være i Kraft, den fornødne Anordning paa andet Sted er gjort.

Kjøbenhavn den 25de November 1811.

Rosencrone.

(L : S :)

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 12.

1814, 5. Marts.

DISPOSITION

angaaende Gaver, som efter min
Død for bestandig skulle udredes.

Det er min sidste Villie, at af den af min Salig Mand og mig oprettede Stiftelses Revenuer aarlig bør udbetales hver 11. Juni og 11. Decbr: Termin 200 Rigsbankdaler Sølvværdie, i alt aarlig Fire Hundrede Rigsbankdaler Sølvværdie til det her i Staden oprettede Institut for Blinde, til sammes Tarv efter dets Bestyreres bedste Skjøn. Skulde dette Institut med Tiden ophøre, bortfalder denne Gave, som icke til andet Øiemeed maae udbetales eller anvendes.

Dets til Bekræftelse under min Haand og Segl i Venners Overværelse.

Kjøbenhavn d. 5. Martii 1814.

A: M: Rosencrone
føed Hielmstierne.

Saalænge mit Boets Indtægter icke maatte befindes tilstreckelige til Udreedelse af alle Udgifter, Pensioner, Legater med videre, indskrænkes den ovenbestemte Udtælling til 200 Rbdlr: skriver To Hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig, og beroer det allene paa Bestemmelse af Stiftelsens Direction, naar Boets Tilstand kan tillade Forøgelse.

Khvn. d: 17. May 1823.

A: M: Rosencrone
føed Hielmstierne.

Til Vitterlighed efter Begjæring

L: Engelstoff. P: E: Müller.

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 13.

1814, 5. Marts.

DISPOSITION

angaaende mit Sølv-Toilet.

Det er min sidste Villie, at efter min Død skal effterskrevne Sølv-Toilet uden nogen Udgift for Modtageren afleveres til Frue Overhofmarskalinde Hauch føedt Brochenhuus. J denne Henseende skulle mine Executoris Testamenti efter at have ladet Overhofmarskalinden tilstille et Brev, der vil findes efter mig, lade Jomfrue Fride-riche Galle aflevere Toilettet til Overhofmarskalinden, og for Afleveringen modtage Sidstnævntes skriftlige Tilstaaelse, som skal være mine Executoris Testamenti nok. J øvrigt formodes icke paa

Grund af Toilettets Bestemmelse, at nogen Afgifft deraf vil finde Sted.

Toiletted bestaaer af følgende:

- Et Speyl i Sølv-Ramme.
- En Giiskande med Fod.
- En Presenteer-Tallerken.
- Et Bæger med Laag.
- En Bouillon-Skaal med Laag og Fad.
- Et Par Lyseslager.
- En Lysesax og Backe.
- Aatte Skriine med tvende Nøgler.
- Fiire Naale-Backer.
- En Klocke.
- En Børste.
- En Cassolette.
- En Sprøyte til lugtendes Vand.
- En Perlemoers-Vase, i Sølv indfatted.

Dets til Bekræftelse under min Haand og Seigl i Vidners Overværelse.

Kiøbenhavn den 5. Martii 1814.

A. M. Rosencrone
føed Hielmstjerne.
(L. S.)

I foranstaaende Disposition giøres den Forandring, at Afleveringen af mit Sølv-Toilet skeer til Mademoiselle Jensen ved det kgl. Teater.

Khvn. d: 23. Juni 1830.

A. M. Rosencrone
føed Hielmstjerne.
(L. S.)

For Modtagelsen af det i nærværende Disposition specificerede Sølvtoi meddeles herved min Tilstaaelse.

Kiøbh: den 20. Septbr. 1838.

Sophie Jensen.

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 14.

1814, 5. Marts.

DISPOSITION
angaaende mine Vogn-Heste.

De Vogn-Heste, som jeg ved min Død maatte efterlade mig, skulle icke sælges, men Hr. Kammerherre Baron Stampe anmodes om at

vise mig det Venskab at modtage dem paa Vilkaar at lade dem ihiel-skyde, naar de maatte vorde udygtige til passende taaleligt Arbejde for at forebygge deres Mishandling.

Dets til Bekræftelse under min Haand.

Kiøbenhavn d: 5. Martii 1814.

Til Vitterlighed

A. Müller. L. Engelstoft.

A. M. Rosencrone
føed Hielmstierne.
(L. S.)

Den ovenstaaende Bestemmelse forandres derhen, at Executores af min sidste Villie drage Omsorg for at mine Vogn-Heste overlades paa de ovenanførte Vilkaar til hvem de maatte have den Tillid, at Vilkaarene opfyldes. Dersom Executores icke hertil skulle see sig i Stand maae de lade Hestene ihielskyde.

Kiøbenhavn d: 9. Juli 1827.

A. M. Rosencrone
føed Hielmstierne.

Da jeg nu har anskaffed mig nye Vogn-Heste er det min Villie at disse efter min Død sælges.

Khvn. d: 15. Maj 1830.

Til Vitterlighed

A. Müller. P. E. Müller.

A. M. Rosencrone
føed Hielmstierne.

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 15.

1820, 22. Juli.

HOVEDDISPOSITION
af 22. Juli 1820.

Da en tung Skiebne vilde, at jeg, ved Døden min elskede Mand berøvet, skulde blive den Længstlevende, holdt jeg det for Pligt strax at gjøre saadanne Anordninger betreffende min Salig Mands og mine Midlers Administration og Anvendelse efter min Død, som de af os oprettede testamentariske Dispositioner havde paalagt og berettiget den Længstlevende at forfatte; Men da Pengeforandringen og senere Norges Adskillelse fra Dannemark nødsagede mig at gjøre Brug af den ved fælleds Dispositionen af 30te Septbr. 1809 og Codicil af 9. Novbr. 1811 mig tilkommende Rettighed at gjøre nye Bestemmelser, som Tids-Omstændighederne fremkaldte, hvorved mange Tillæg og Ret-telser foranledigedes, saa har jeg, for saa vidt mueligt at undgaae

Tvetydighed og Uvished, i nærværende Disposition sammendraget de Hovedbestemmelser, som skulle være gjeldende og er det derfor min siste Villie: at alle ældre af mig siden min Salig Mands Død forfattede testamentariske Dispositioner, for saa vidt de ikke udtrykkelig nævnes i denne Dispositions § 32, eller af mig selv som Gave-Breve ere overleverede de Vedkommende, skulle være ugyldige, om de end ey maatte være blevne tilintetgiorte, hvorimod nærværende Hoved-Disposition med de i § 32 paaberaabte specielle Dispositioner og de Tillæg til samme, jeg herefter maatte gjøre, allene skulle være gjeldende. Naar derfor i nogen af de i § 32 nævnte og derfor endnu gjeldende Dispositioner skulde findes Henviisninger til mine Hoved-Dispositioner af 26. Marti 1812, 20. Febr. 1813, 5. Marti 1814 eller 25. Novbr. 1815, skal saadan Henviisning ansees at sigte til nærværende af Dags dato, der har sammendraget alt det af hine, som det er min Villie skal være gjeldende. I Overensstemmelse med Foranførte er min siste Villie som følger:

§ 1.

Som jeg, effter de nærværende Omstændigheder finder det hensigtsmæssigst, at de samme Mænd, der udnævnes til Directeurer for den af min Salig Mand og mig oprettede Stiftelse, tillige forrette Skifte effter os, saa udnævnes herved Hr. Etats-Raad og Assessor i Høieste Ret Adam Müller, samt Hr. Etats-Raad og Professor L. Engelstoft, paa Livstiid til Directeurer for den ved min Salig Mands og min Disposition af 30. Septbr. 1809 oprettede Grevelige Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelse og til, som Executores Testamenti, at modtage og forvalte det fælleds Stervbøe i Følge ovenmeldte Disposition af 30te Septbr. 1809, samt til at besørge min Jordefærd i Overensstemmelse med den af mig forfattede specielle Disposition om min Begravelse af 5te Marti 1814 med dertil føyede Tillæg. Skulde Hr. Etats-Raad A. Müller ved Døden være afgaaet eller af andre Aarsager hindres fra at paatage sig Forretning som første Directeur og Executor Testamenti, indtræder i hans Sted Hr. Etats-Raad og Professor L: Engelstoft, hvorimod i Sistnævntes Sted, naar han af hvilkensomhelst Aarsag ikke kunde fungere som anden Directeur og Executor Testamenti, indtræder Hr. Dr. og Professor P: E: Müller.

§ 2.

Naar der af de af mig i § 1 udnævnte 3 Personer ikkun Een maatte være i Live eller i Stand til at varetage de samme paalagte Forret-

ninger og Stervboet, som saadant, ikke endnu maatte være sluttet, da, saafremt jeg ikke senere skulde have udnævnt nogen, har den saaledes Tilbageblevne Ret til, ligesom han og dertil er forpligtet, at medtage en agtet Embedsmand efter eget Valg, for i Forening med ham at bringe Stervboet til Ende, for hvilken Forretning en saadan tilkaldt Mand tillægges i Honorarium Fem Hundrede Rigsbankdaler Sedler; Men naar dette er skeet, da forholdes med Udnævnelsen til den vacante Directeur-Plads efter § 2 og 3 i Fundatsen af 9. Novbr. 1811, hvortil blot føyes den Bemærkning: at det har været min Salig Mands og min Hensigt at begge Directeurer skulle være Danskfødte Mænd og at i Særdeleshed den anden Directeur maatte være en bekiendt og agtet Videnskabsmand.

§ 3.

Da det er min Villie: at den af min Salig Mand og mig oprettede Stiftelse, som vi have indsadt til vor universal Arving, ved dens Direction strax skal tiltræde det heele fælleds Boe, saa paalægger jeg de af mig udnævnte Directeurer og Executores Testamenti, at de efter min Død ikke tilkalde Skifte-Retten, men at de selv strax tage mit Boe under Bevaring, da jeg i saa Henseende frietager dem for alt Ansvar i Anledning af at den almindelige Skifte-Ret ikke tilkaldes.

§ 4.

De tvende Directeurer, der, som Executores Testamenti, modtage vort Stervboe, paaligger det ved Boets Aabning at anmode tvende andre Mænd om at overvære Revisionen af de Papirer, der udgiøre Boets vigtigste Formue (hvilke nu for Tiden giemmes deels i National-Banquen, deels hos Hr. Etats-Raad A. Müller) samt af vore testamentariske Dispositioner (der ere i Bevaring deels i det danske Cancellie deels hos Hr. Etats-Raad A. Müller) ligesom og om ved Boets endelige Opgiørelse at gennemgaae den af Directionen, som Executores Testamenti, opgiørende Beregning, for at de kunne bevidne Rigtigheden af den endelige Sums Bestemmelse, der bør ansees at udgiøre Stiftelsens Fond. Saa bør og disse Mænd af Directionen ved de Vedkommendes Tilstaaelser forvisses om: at alle de Forpligtelser, som effter Dispositionen af 30te Septbr. 1809 af Directionen bør meddeeles, virkelig ere udfærdigede; Og naar de forbemeldte tvende Mænd bevidne dette i den af Directionen som Executores Testamenti holdte Protocol, skal saadant agtes at være Opyfyldelse af den i forbemeldte Dispositions §§ 5 og 6 Executores Testamenti paalagte Pligt.

§ 5.

Strax efter min Begravelse indkaldes, i Følge Kgl. Bevilling, med Aar og Dags Varsel hvem der skulde troe sig berettiget til noget Krav og hvis muelige Fordringer (af hvilke dog ingen vides at være til) ikke ere præcluderede ved det af min Salig Mand faa Aar før hans Død udstedte Proclama. Inden 6 Uger efter at et saadant Proclama er udløbet bør Directionen, i Egenskab af Executores Testamenti, forelægge de i § 4 benævnte tvende Mænd den endelige Opgiørelse af Boet og af Stiftelsens beholdne Formue. Skulde til den Tiid nogen enkelt Indtægts- eller Udgivts-Post ikke have været at berigtige, maae dog den ommeldte Opgiørelse derefter ikke opholdes, da Stiftelsen i saa Fald overtager en saadan uafgiort Sag. Dersom der under Revisionen skulde opstaae Meningsforskjellighed imellem Revisorerne og Executores Testamenti angaaende Beregningen af Stiftelsens Grund-Formue, tilkaldes den tredie af de af mig i § 1 nævnte Mænd, eller, om han allerede maatte være indtraadt som Directeur og Executor Testamenti, da en anden agtet Embedsmand, som Executores Testamenti dertil kunne formaae, hvorefter da Qvæstionen ved Pluralitet mellem saadanne 5 Stemmer afgjøres.

§ 6.

Saasnart det i §§ 4 og 5 Bestemte af de tilkaldte tvende Mænd er iagttaget ophører deres dem ved bemeldte §§ paalagte function og udbetales da af den fælleds Massa til enhver, i Honorarium, Eet Tusinde Rigsbankdaler Sølv.

§ 7.

Til paa saadan Maade, som i §§ 4 og 5 er fastsat, at deeltage i den endelige Opgiørelse af Stiftelsens Grund-Formue udnævnes Hs. Excellence Hr. Geheime Stats- og Finanz-Minister v: Møsting og Hr. General-Auditeur Bornemann. Skulde ingen, eller ikkun Een af disse, kunne paatage sig saadant Arbeide og jeg ingen anden senere have udnævnt, foreslaaer Directionen for den af os oprettede Stiftelse nogle agtede Mænd i betydelige Embeder for det Kongl. danske Cancellie, med Anmodning om at Samme deriblandt vilde vælge den eller de manglende.

§ 8.

Vel finder der, i Følge de foranførte Bestemmelser, egentlig intet Skifte Sted efter min Død, da Stiftelsen ved dens Direction i Følge § 3 som universal Arving tiltræder det heele Boe; Men for saa vidt de Foretagender, der skulle forudgaae den endelige Opgiørelse af Grund-

Formuen, kunne ansees som en Art af Skifte, skal saadant, naar den i §§ 4 og 5 ommeldte Opgiørelse har fundet Sted, ansees sluttet og den brugte Protocol bliver da, effter at en verificeret Gjenpart deraf er taget til Bevaring blandt Stiftelsens vigtige Papirer, at aflevere til Gjemme i det til den Tiid dertil competente Archiv. Skifte-Act maae ikke udstedes paa mit Stervboes Bekostning, men forlanger nogen, offentlig eller privat Legatarius, saadant, maa det skee paa den Forlangendes egen Bekostning og dog kun for den Forlangendes Vedkommende.

§ 9.

Da Stiftelsens Direction i denne Egenskab er tillagt Honorarium fra min Dødsdag, tilkommer samme intet særskilt for de Forretninger, der foregaae den endelige Opgiørelse og der træde i Stedet for Skifte.

§ 10.

Uagtet det effter Fundatsen af 9. Novbr. 1811 er overdraget Directionen at antage en Bogholder, tager jeg dog saa meget mindre i Betænkning at fastsætte: at saadan Post bør tilbydes Hr. D: Steenbeck, en Svoger af Hr. Etats-Raad A: Müller, som jeg desangaaende har forvissat mig om de af mig i § 1 benævnte Personers Samtykke. Antager han denne Post, beholder han den for Livstiid og bør han tillige paatage sig de dermed forbundne Kasserer-Forretninger samt stille Directionen Caution eller Sikkerhed for 3 à 4000 Rbd. Sedler, skriver Tree à Fiire Tusinde Rigsbankdaler Sedler, fra den Tiid af, at Stiftelsen træder i Virksomhed.

§ 11.

Bestemmelserne angaaende Lønninger og Contoirhold, der indeholdes i Fundatsen af 9. Novbr: 1811 §§ 9 og 10 og som formedelst det nye Pengevæsen nu ere uanvendelige, forandres saaledes:

a) Stiftelsens tvende fungerende Directeurer nyde lige Løn eller Honorarium, hver af dem 1000 Rbd. Sølv, skriver Eet Tusinde Rigsbankdaler Sølv aarlig.

b) Bogholderen, der tillige bør udføre en Kasserers Forretninger og i saadan Egenskab stille den i § 10 bestemte Sikkerhed, nyder i Løn aarlig 500 Rbd., skriver Fem Hundrede Rigsbankdaler Sølv.

c) Huusleye for Contoir og Archiv, over hvis Indhold der stedse bør være en fuldstændig Designation, bestemmes til 300 Rbd., skriver Tre Hundrede Rigsbankdaler Sølv, hvorunder tillige alle Udgivter til Skrivematerialier skulle være indbefattede. Iøvrigt forholdes i

Henseende til Contoirhold efter Bestemmelserne i Fundatsen af 9. Novbr: 1811 § 10.

d) De ovenmeldte Honorarier og Lønninger udbetales fra min Dødsdag til de af mig Udnævnte, der paatage sig Forretningerne som Stiftelsens Directeurer og som dens Bogholder og Kasserer uden Hensyn til Tiden, naar Stiftelsens Virksomhed kan begynde.

§ 12.

Endskjøndt jeg ved de af min Salig Mand og mig under 30. Septbr. 1809 og 24. Maii 1811 oprettede testamentariske Dispositioner er berettiget til eene at disponere over betydelige Deele af den fælleds Formue, har jeg dog, for saa vidt mueligt at begrunde den Stiftelses Tarv, der er mit Hjerter kiær, for største Deel indskrænket mig til at bortskjænke Livrenter, for at skaane Kapital-Formuen. Denne Beslutning, som jeg fattede strax effter min Salig Mands Død, er bleven saa meget fastere hos mig, som Formuen ved Forandringen i Pengevæsenet betydelig er bleven formindsket; Og uagtet jeg i mine i § 32 benævnte specielle Dispositioner betydelig har indskrænket saavel de Venskabs-Erindringer, jeg ønskede at efterlade dem, jeg i mit Liv havde agtet og yndet, som de Understøttelser, hvormed jeg attraaede at gavne Enkelte, som kunde behøve samme, saa maae jeg dog beklage: at Formuens nuværende Tilstand ikke tillader, at Stiftelsens egentlige Virksomhed kan begynde førend en Deel af min Salig Mands og mine temporaire Legater ophører. Da det nu ved § 7 i fælleds Dispositionen af 30. Septb. 1809 er fastsat: at Stiftelsens egentlige Virksomhed ey maa begynde førend Formuens Tilstand er saadan: at ikke allene af de aarlige Revenuer $\frac{1}{3}$ Deel kunde oplægges, men at der af sammes $\frac{2}{3}$ Deele, effter at alle Omkostninger og aarlige Legater ere udredede, en disponibel Sum kunde være tilovers, saa bestemmes herved udtrykkelig: at den Deel af Revenuerne, som kunde blive Gjenstand for Anvendelse i Stiftelsens forskjellige Klasser, maae aarlig udgiøre i det mindste Tre Tusinde Rigsbankdaler Sølv, inden Stiftelsens Virksomhed, som saadan, tager Begyndelse. Indtil den Tiid oplægges aarlig alt det der overskyder Legater og øvrige Udgifter i Overenstemmelse med den nævnte § 7 i Dispositionen af 30te Septbr. 1809.

§ 13.

Ledet af de Betragtninger, som § 12 antyder, har jeg besluttet at tillægge den af min Salig Mand og mig oprettede Stiftelse den mig reserverede particulier Formue under den Betingelse: at de Livrenter

og Kapitaler, jeg i denne Disposition og de i sammes § 32 paaberaabte specielle Dispositioner har bortskienket, af Stiftelsens Revenuer udredes. I Særdeleshed bestemmes: at min nu havende rentebærende particulier Formue, der er tilveyebragt ved Salg af noget Boehave, Pretiosa og det mig reserverede Mynt- og Medaille-Kabinet, skal ved Afhændelse af mine faste Eyendomme og Løsøre udbringes til en Fond af 100,000 Rbd. Sølv, der forrenter aarlig 4 pCt. eller 4000 Rbd. Sølv, over hvilke Renter jeg ved et særskildt Document af 10. Juni d. A. har disponeret. Denne Fond selv maae ikke angribes men det paalægges Executores Testamenti at drage Omsorg for dens Fuldstændiggjørelse, i hvilken Henseende det overlades dem, paa hvilken Maade de selv maatte finde hensigtsmæssigst at afhænde de faste Eyendomme, hvis Provenu fornemmelig skal tjene til at completeere bemeldte Fond.

§ 14.

Den fælleds Formue udgjør circa 300,000 Rbd. Sølv og min rentebærende particulier Formue circa 60,000 Rbd., hvorved dog bemærkes: at nogle Kgl. Obligationer og Assurance-Actierne, der nu ere indlemmede i min particulier Formue, tilforn have tilhørt fælleds Massa og ere ombyttede med andre den fælleds Formue tillagte Effecter. Da denne particulier Formue, i Følge Bestemmelsen i § 13, ved Salg af de mig i øvrigt reserverede faste og løse Eyendomme, skal forøges til en Fond af 100,000 Rbd. Sølv og denne tillægges fælleds Formue, saa antages denne at ville i det mindste udgjøre Firehundredetusinde Rigsbankdaler Sølv. Heraf, nemlig af denne samlede Fonds Renter, udredes da Administrations Omkostninger, de af min Salig Mand og af os begge samlet anordnede Legater efter den reduction og Ansættelse, som indeholdes i denne Dispositions følgende §§, fremdeles de Livrenter og andre temporaire Gaver, som jeg ved de særskilte Dispositioner, der nævnes i denne Dispositions § 32, har bestemt.

§ 15.

Uagtet Beløbet af de aarlige Udgivter og Livrenter, som i Følge min Salig Mands og mine Dispositioner skulle udredes, ikke overstige Renterne af 400,000 Rbd. Sølv, saa fastsættes dog, for det muelige Tilfælde at de aarlige Revenuer formindskedes: at Kapitalen ikke derfor maae angribes, men at det aarlige Deficit skal reparteres procentviis paa samtlige Legatarier, saalænge det aarlige Deficit maatte vedvare, hvorved dog Følgende bliver at agte:

a) at intet afkortes i hvad der udbetales som Løn eller i Administrations Omkostninger.

b) Ey heller i det jeg ved særskilt til nogen overleveret Gavebrev kan have forsikkert samme.

c) ligesaa lidet i hvad der er tillagt mine Tienestefolk.

d) at den muelige Afkortning, der kunde finde Sted i Henseende til det Jonas Sandberg Tillagte, ikke maae overstige To Hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig.

e) at ingen Afkortning finder Sted i Henseende til de af min Salig Mands Legatarier, hvis Legater af mig ere omskrevne til 30 pCt., hvilket og gielder om de fælleds Legater, der paa lige Maade ere omskrevne.

§ 16.

Befindes det ved det fælleds Stervboes Opgiørelse effter Proclamas Udløb: at den beholdne Formue, effter at alle Omkostninger og de ved særskilte Dispositioner bestemte Gaver ere udredede og fradragne, maatte, med Indbegreeb af den i § 13 ommeldte Fond af 100,000 Rbd. Sølv, udgiøre over 400,000 Rbd. Sølv og være tilstrækkelig til af sine Renter at udrede alle de aarlige Udgivter og Livrenter, som af min Salig Mand eller af mig eller af os begge ere bestemte, da skal af det Overskydende udredes følgende Summer:

- a) Til det her i Staden oprettede Institut for Blinde 2000 Rbd. skriver To Tusinde Rigsbankdaler Sedler, som anvendes effter Institutets Bestyreres Skjøn,
- b) En lige Sum til Stadens Petri Kirkes Pleyehuse,
- c) En lige Sum til St: Hans Hospital for at anvendes til de meest Trængendes Bedste,
- d) En lige Sum til Frederichs Hospital her i Staden, som anvendes til Forflegning for fattige Patientere,
- e) En lige Sum til det almindelige Hospital her i Staden, som anvendes til Brændsel om Vinteren for Lemmerne.

Skulde Formuens Tilstand derimod ikke være hertil paa ovenanførte Maade tilstrækkelig, udsættes Udbetalingen heraf saa længe indtil der ved Legatariernes Dødsfald maatte blive saa meget tilovers af Indtægterne, at disse 10000 Rbd. Sedler deraf i den nævnte Orden kunde vorde udbetalte, og indtil saadan Udbetaling deraf virkelig skeer, svares ingen Rente af Stiftelsen.

§ 17.

Ligesom alt, hvad jeg af fælleds og particulier Formue effterlader og hvorover ingen særegen Disposition er gjort, tilfalder og tilhører den af min Salig Mand og mig oprettede Stiftelse, saa gjelder dette

og om Diplomer, der vedkomme enten min Salig Fader eller min Salig Mand, Papirer og Documenter, der vedkomme disses Biografier, og Familie-Portraitter. Disse her benævnte Ting maae ikke sælges eller paa anden Maade afhændes, men, for saavidt der ikke over noget enkelt Stykke kunde være disponeret særskilt, bevares af Directionen i Stiftelsens Archiv. Hvad angaaer de Bøger og Landkort, som jeg maatte efterlade mig uden derover at have gjort nogen speciel Bestemmelse, da overlades det til Executores af min siste Villie, paa hvilkenksomhelst Maade at afhænde samme, ikkun at saadant ikke skeer ved nogen offentlig Auction, under Benævnelse af min Salig Mands og min Bogsamling, til hvilket Navn hine Doubletter og Levninger af større Samlinger ikke ere qualificerede.

§ 18.

Udbetaling af Kapitaler, Gaver, Pensioner og Livrenter finder ikke Sted førend i den 1rte Juni eller 1rte Decembr. Termin, som først indfalder effter det udstedende Proclamas Udløb og indtil saadan Udbetaling skeer svares ingen Renter af det Legerede. I Henseende til Pensioner og Livrenter, der, for saa vidt Betingelserne for deres Udbetaling maatte existere, første Gang udredes til ovenmeldte Tiid, da ansees Betalingen at skee for det sist forløbne Halvaar. Fra foranførte Bestemmelser undtages:

- a) de Pensioner, eller Livrenter, som jeg enten effter min Salig Mands Anmodning eller af egen Drift i levende Live udreder og om hvilke det i mine specielle testamentariske Dispositioner maatte være bestemt, at de effter min Død skulle vedvare;
- b) det jeg ved særskilt til Vedkommende afgivet Document maatte have lovet at skulle udbetales fra min Dødsdag;
- c) det der aarlig er tillagt Jonas Sandberg.

Det under a og c ommeldte beregnes fra den Termin eller Tidspunkt at Udbetaling siste Gang i mit levende Live er skeet og det under b anførte fra min Dødsdag. Fra sistmeldte Tidspunkt beregnes og Honorarier og Udgifter i Anledning af Administrationen, og ved min Begravelse udredes det som i denne Henseende er fastsat. De Pensioner, der ere tillagte mine Tjenestefolk, beregnes fra den Tiid at deres Kost og Løn ophører.

§ 19.

Da det i min Salig Mands og min Disposition af 30te Septbr: 1809 § 13 er bestemt, at vort Boe skulde afholde alle Udgifter af Gaver til Private og jeg ikke vil, at de Pretiosa, Mobilier og Effecter, som jeg

til private Personer har bortskiænket effter min Død, skulde underkastes Taxation, saa erklærer jeg herved: at i Følge en i sin Tiid af Hr. Juveleer Frontin foretagen Taxations-Forretning, og effter Tingenes mig iøvrigt bekiendte Værd, holder jeg mig fuldkommen overbeviist om, at Beløbet af samtlige af mig til Private bortskiænkede Effecters Værd ikke overstiger 5000, skriver Fem Tusinde Rigsbankdaler Sølv, hvori dog mit Sølv-Toilet, hvoraf der formeentlig i Følge dets Bestemmelse ingen Afgivt bliver at erlægge, ikke er indbegrebet. Det paalægges derfor mit Stervbøes Bestyrere uden nogen nye eller anden Taxation at lægge foranførte af mig angivne Sum til Grund for deres Beregning af Afgivten og i al Fald dertil at erhverve alleryøieste Sanction, som ikke paatvivles at ville vorde allernaadigst meddeelt.

§ 20.

Da jeg ønsker at ingen Trætte maa reises angaaende Forstaaelsen af min Salig Mands og mine testamentariske Dispositioner og da jeg har uindskrænket Tillid til de Mænd, der ere udnævnte til Stiftelsens Directeurer og Executores af min Salig Mands og min siste Villie, saa bestemmes herved: at dersom nogen Tvivl skulde opstaae, enten i Henseende til Størrelsen af den Sum nogen maatte være tillagt, eller betreffende Tiden naar, og Maaden paa hvilken, den skal udbetales, eller endelig angaaende den i § 15 omhandlede mulige Repartition, da, hvad enten det er nogen offentlig Indretning eller en privat Person, som i den Henseende fører Anke, skal samme være tilfreds med den Beslutning, som tages af den af mig udnævnte Direction, og saadan Beslutning i ethvert enkelt mødende Tilfælde ansees af samme Kraft og Gyldighed, som om den var indført i min nærværende Disposition og afgivet af mig selv. Skulde der i forberørte Henseende mellem Directeurerne selv herske Menings Forskiellighed, tilkalde de effter eget Valg en agtet Embedsmand, og afgiøres da Spørsmålet ved Pluralitet mellem de trende Herrer.

§ 21.

I Betragtning af at §§ 11 og 12 i Fundatsen af 9. Novbr. 1811 formedelst Pengevæsenets Forandring ikke kunde anvendes, forandres samme derhen: at Størrelsen af Stiftelsens Fond beregnes i Rigsbankdaler Sølv og at den Grundsætning følges: at Halvdeelen af Midlerne anbringes hos private Personer mod sikkert Pant i faste, helst Jord-Eyendomme, og den anden halve Deel i offentlige Statspapirer, hvorved dog bemærkes:

- a) at der ikke bør udlaanes uden mod første Prioritets Pant i sikre Eyendomme og aldrig modtages ringere Pantesikkerhed end den de offentlige Kasser og navnlig Nationalbanken og den almindelige Enkekasse fordre og
- b) at dersom den angivne Proportion ikke ved min Død nøyagtig findes iagttaget, min Formue dog ikke bør formindskes med ubetimeligt Salg af offentlige Papirer, men det ommeldte Forhold derimod søges successive tilveyebragt. Saa modificeres og § 16 i bemeldte Fundats af 9. Novbr. 1811 derhen: at naar Stiftelsens Formue ved Tilvext eller ved Formindskelse af Legater saaledes er voxet: at den ene tredie Deel af dens Revenuer kan oplægges aarlig i Følge Fundatsens § 12, udredes af de øvrige $\frac{2}{3}$ Deele alle Stiftelsens ordinære og extraordinaire Udgivter, saasom Lønninger, Administrations Omkostninger, Legater og Pensioner, hvorefter det Overskydende deeles mellem Stiftelsens Klasser.

§ 22.

Da der i Fundatsen af 9. Novb. 1811 dens 23de, 24de og 25de §§ er nævnt den Sum af 4000 Rdr. d. C., som en Basis for Forholdene mellem de Understøttelser, der af Stiftelsens 3 første Klasser maae meddees, saa bestemmes herved at denne Sum skal være Tre Tusinde Rigsbankdaler Sølv.

§ 23.

Som Hensigten med den af min Salig Mand og mig oprettede Stiftelse ikkun har været at stifte Gavn i de danske Stater, og bemeldte Stiftelse blot er, og i Følge sin Indretning kun kan være, undergivet den Danske Regierings Overbestyrelse, saa bestemmes herved, da Norge nu er aldeles adskilt fra Dannemark, at de i Fundatsen af 9. Novbr. 1811 dens 19, 20, 26, 27 og 28 §§ giorte Bestemmelser derhen forandres: at den fjerde Part af Stiftelsens 3 første Klassers Revenuer, som var bestemt til Bergens Stift, ikke did afsendes, men derimod af Directionen anvendes som de øvrige $\frac{3}{4}$ Deele effter Fundatsens Forskrift. Som en Følge heraf gives § 21 i Fundatsen den Fortolkning: at Beløbet af det, der aarlig maa remitteres til Nørre-Jylland, ikke bør overstige en Fjerde-Deel af de 3 første Klassers disponible Revenuer. Saa forandres og af samme Aarsag bemeldte Fundatses 35, 36 og 37 §§ derhen: at der, i Henseende til det, som er det norske Universitet bestemt, forholdes som om dette Universitet ikke var bleven anlagt eller igien var bleven ophævet, hvoraf følger: at Stiftelsens femte Klasses Revenuer deeles paa den i § 37

i Fundatsen fastsatte Maade mellem 4de og 6te Klasse. Ligeledes forandres af ovenmeldte Aarsag Fundatsens § 38 saaledes: at det norske Videnskabers Selskab ansees som ikke tilværende og det, der til samme var bestemt, anvendes paa den i Fundatsens § 39 fastsatte Maade. Endelig forandres og sistnævnte Fundatsens § 39 derhen: at af Kunstnere ikkun danske nyde den deri ommeldte Understøttelse.

§ 24.

I Henseende til de Summer, som nævnes i fælleds Dispositionen af 30te Septb. 1809 § 6, da skulle disse alle omskrives stricte effter den gjeldende Lovgivning til Rigsbankdaler Sølv effter det Tidsforhold, som min Salig Mands i Decbr. 1811 indtrufne Død angiver, og altsaa til 30 Rbd. Sølv, skriver Trediver Rigsbankdaler Sølv for hvert 100 Rdr. d. C. Saaledes vil den aarlige Udbetaling til Rosendals Eyere udgiøre Sex hundrede Rigsbankdaler Sølv og Forhøyelsen, som hvert rode Aar finder Sted, vil udgiøre Trehundrede Rbd. Sølv. Ligeledes vil den i bemeldte § fastsatte høyeste Enke-Pension udgiøre Tre hundrede Rbd. Sølv, som bæres af Stamherren, naar Legatet for ham er steget til 1200 Rbd. Sølv aarlig.

§ 25.

Fra den Bestemmelse, som forestaaende § 24 indeholder, gjøres dog en Undtagelse i Henseende til Rosendals nuværende Besidder, Hr. Baron Hoff-Rosencrone, saaledes, at den Revenu, som i Følge Dispositionen af 30. Septb. 1809 § 6 aarlig tilkommer ham, bør for hans Livstiid ham udbetales med det samme, han i min Levetiid nyder, nemlig Eet Tusinde Rigsbankdaler Sølv. Saa bør og effter hans Død hans Enkes Pension udbetales med Femhundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig. Derimod har det i Henseende til den Forøgelse, som hvert rode Aar finder Sted, sit Forblivende ved det i § 24 Bestemte, saa at denne Forøgelse ogsaa for nuværende Besidder Hr. Baron Hoff-Rosencrone ikkun udgjør Trehundrede Rigsbankdaler Sølv.

§ 26.

De i Dispositionen af 30. Septbr. 1809 og Codicil af 9. Novbr. 1811 ommeldte 2000 Rdr. d. C., der aarlig skulle udredes til det under 28. Januar 1809 oprettede Kgl. Museum under visse Betingelser, ansættes, effter det i § 24 antagne Omskrivnings-Forhold af 30 p. Ct., til Sex hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig, som ophører, naar Stiftelsens fierte Klasses Revenuer udgiøre saa stor en Sum.

§ 27.

Den ved min Salig Mands Disposition af 24. Maii 1811 Poul Jonas Sandberg skiænkede Kapital, som det er mig overladt at bestemme om nogensinde skulde udbetales, fastsættes herved ikke at skulle udbetales, men at forblive staaende blandt den af min Salig Mand og mig oprettede Stiftelses øvrige Midler. Fordres den nogensinde indsat i Overformynderiet eller af anden Grund udbetalt, skal den effter Omskrivningsforholdet af 30 p. Ct. ikkun ansees at udgiøre Tre Tusinde Rigsbankdaler Sølv. Men naar den forbliver staaende blandt Stiftelsens Midler, skal den, saalænge Poul Jonas Sandberg lever, ansees at udgiøre 10,000 Rbd., skriver Ti Tusinde Rigsbankdaler Sølv, der aarlig forrente 4 p. Ct., uden at dog P. J. Sandberg skal kunne ansee Kapitalen selv som sin Eyendom eller derover paa nogen Maade disponere. I øvrigt forholdes i denne Henseende effter min specielle Disposition angaaende Poul Jonas Sandberg af 22de April dette Aar.

§ 28.

I Henseende til de Understøttelser, Pensioner og Livrenter, som skulle udredes i Følge min Salig Mands specielle Disposition af 25. Novbr. 1811, fastsættes følgende: det der er bestemt under No. 1 for Landvæsens-Commissair og Herredsfoged Holst's Børn til det 18. Aar, under No. 6 til Madame Holst i Hersom som Enke, under No. 7 til Hr. Etatsraad A. Müllers Døttre, under No. 8 til P. J. Sandberg, under No. 13 til Hr. K. N. Weyby, under No. 14 til Jomfrue Pauline Ravn, under No. 15 til Jomfrue Fredericke Galle og under No. 16 til en Fattig i Grynderup, udbetales i Rigsbankpenge Sølv Daler for Daler. Det der er bestemt under No. 9 til Hr. Birkedommer Hoff, under No. 10 til Hr. Lieutenant Segelcke, under No. 11 til Peter Nielsen Roed og under No. 12 til Christopher og Poul Galle udbetales effter en Omskrivning af 50 p. Ct. og altsaa med 50 Rbd. Sølv, skriver halvtredsindstvyve Rigsbankdaler Sølv for hvert 100 Rdr. d. C. De under No. 1, 2 og 3 ommeldte Fruer Holst, Tolstrup og Nyegaard ere ved Døden afgaaede. Det som paa Grund heraf i Følge No. 4 kunde tilfalde det Harboeske Fruekloster her i Staden, udbetales effter det legale Omskrivnings-Forhold af 30 p. Ct. følgelig med 2100 skriver To Tusinde og Eet hundrede Rigsbankdaler Sølv og vil jeg at denne Sum paa eengang, til den Tiid som i denne Dispositions § 18 er bestemt, udbetales. Endelig bemærkes: at den under No. 16 ommeldte Jomfrue Møller er død, samt fastsættes: at de i den nævnte Disposition af 25. Novbr. 1811 under No. 7 Hr. Etats-Raad

A. Müllers Døttre tillagte 400 Rd., der effter det her fastsatte udgiøre 400 Rigsbankdaler Sølv, udbetales dem uden noget Hensyn til om deres Fader er i Live eller ikke fra min Dødsdag.

§ 29.

Det paalægges Stiftelsens Direction at drage Omsorg for Vedligeholdelsen af min Salig Mands og mit Begravelsessted i St: Petri Kapel samt for de ydre Kisters Conservation. Saa bør der og fra Stiftelsens Side sørges for Eyendoms-Rettens Fornyelse i Følge det udstedte Begravelses-Brev, der findes vedlagt mine Dispositioner.

§ 30.

Saavel Directionen som enhver jeg har anmodet om at deeltage i Opfyldelsen af min siste Villie paalægges det ved Trykken ikke at lade bekendtgjøre andet eller meere af min Salig Mands og mine fælleds eller særskilte Dispositioner end det Vigtigste af det Gjeldende, der vedkommer det Offentlige. I Overenstemmelse hermed paalægges det de af mig udnævnte Directeurer og Executores af min Salig Mands og min siste Villie, strax effter min Begravelse at udarbeide en nye Fundats for Stiftelsen, hvortil den af 9. Novbr. 1811 lægges til Grund og hvori optages alle de ved nærværende Disposition giorte Forandringer, saaledes at den nye Fundats bliver et sammenhængende Heelt, hvori der intet findes om hvad eller hvilket, der er forandret og udeladt. Paa en saadan nye Fundats anholdes om Kgl. allernaadigst Stadfæstelse og overlades det til Directionen paa den passeligste Maade ved Foreviisning af den ældre Fundats og nærværende Disposition at forvisse det danske Cancellie-Collegium om, at den nye Fundats dermed er overenstemmende uden at derved den ældre Fundats og den Deel af nærværende Disposition, som deri gjør Forandringer, erholder Publicitet.

§ 31.

Følgende specielle testamentariske Dispositioner findes nærværende vedlagte:

En Disposition angaaende min Begravelse af 5. Marti 1814.

En dito angaaende Udredelsen af nogle Livrenter af 25. Novbr. 1815.

En dito angaaende mine Tienestefolk af 5. Marti 1814.

En dito angaaende Poul Jonas Sandberg af 22. April 1820.

En dito betreffende aarlige Gaver og Livrenter, der skienkes Venner eller deres Børn, af 10. Juni 1820.

En dito angaaende Udredelse af nogle Pensioner af 21. Juli 1820.

En dito angaaende en aarlig Gave til Blinde-Institutet af 5. Marti 1814.

En dito angaaende nogle Summer, som bortskienkes til private Personer, af 5. Marti 1814.

En dito angaaende mit Sølvtoulet af 5. Marti 1814.

En dito betreffende Nips, Pretiosa og nogle øvrige Effecter af 25. Maii 1820.

En dito angaaende mine Vognheste af 5te Marti 1814.

Ovenmeldte specielle Dispositioner, med de Tillæg og Forandringer, jeg under min Haand har tilføyet eller maatte tilføye samme, skulle ansees at være af samme Kraft og Gyldighed, som om de Ord til andet i nærværende Disposition vare indrykkede. I øvrigt bemærkes: at vel ere de forbemeldte specielle Dispositioner af mig underkrevne, men ikkun i nogle af dem er Contexten skreven med min egen Haand, hvorimod de øvrige ere, som nærværende, effter min Begjæring skrevne med min Lavværges Hr. Etats-Raad A. Müllers Haand.

§ 32.

Foruden de i § 31 ommeldte specielle Dispositioner findes nærværende Disposition vedlagt af mig verificerede Gjenparter af følgende i det Kgl. danske Cancellies Bevaring værende Dispositioner, nemlig:

a) Min Salig Mands og min testamentariske Disposition af 30. Septb. 1809 med Paategning af 10. Decbr. s. A. og med Tillæg og Codiciller af 24. Maii og 9. Novbr. 1811, hvortil er føyet min Salig Mands Disposition angaaende Poul Jonas Sandberg af 24. Maii 1811 og hans Disposition angaaende Livrenter til adskillige Personer af 25. Novbr. 1811.

b) Den af min Salig Mand og mig forfattede og af os begge underkrevne Fundats for den af os oprettede Stiftelse af 9. Novbr. 1811.

Skulde det Tilfælde indtræffe, at Originalerne til ovenmeldte Documenter, der, indlagte i en forseglet Pakke, i Følge det Kgl. danske Cancellies Tilstaaelse af 10. Decbr. 1811, af dette Collegium ere tagne i Bevaring, skulle forkomme eller ikke kunne findes, erklærer jeg herved at de ovenmeldte af mig i Notarii publici Overværelse verificerede Gjenparter ere ordlydende med Originalerne, samt bestemmer: at disse Gjenparter i det ovennævnte Tilfælde, i alle Henseender, skulle træde i Originalernes Sted og ansees at være af samme Kraft og Gyldighed, saa at de, med de Rettelser og Modificationer som nærværende Disposition i Almindelighed og dens 30te §

i Særdeleshed indeholder, skulle antages og agtes at udgøre min Salig Mands og min siste Villie.

§ 33.

Hvor der i denne eller i mine særskilte Dispositioner nævnes Sølv eller Sølv-Værdie forstaaes Sølv, som i Følge det Kgl. aabne Brev af 6. April 1818 kan erlægges i myntet Sølv eller i Rigsbanksedler effter den Cours som kvartaliter sættes.

§ 34.

Da i Følge de Bestemmelser nærværende Disposition indeholder intet Skifte egentlig finder Sted, saaledes som i § 8 er bemærket, saa formenes at der ey heller med Grund kan affordres den af min Salig Mand og mig oprettede Stiftelse, der ved sin Direction tiltræder som universal Arving det fælleds Boe, nogen Afgift som Skifte- og Skriver-Salarium. Skulde saadan Afgift imidlertid imod Formodning blive fordret, paalægges det Executores af min Salig Mands og min siste Villie at indgaae med allerunderdanigst Begiæring om Frietagelse herfor.

Dets til Bekræftelse har jeg nærværende min Disposition og siste Villie i Notarii Publici Overværelse egenhændig underskrevet og forsegleet.

Kiøbenhavn den 22de Juli 1820.

A. M. Rosencrone

føed Hielmstjerne.

(L. S.)

Bestemmelsen i nærværende Dispositions § 27 forandres saaledes, at den Poul Jonas Sandberg ved min Salig Mands Disposition af 24. May 1811 tillagte Capital hverken i Sandbergs levende live eller i nogetsomhelst Tilfælde skal ansees omskrevet efter noget andet Forhold end 30 pCt. og følgelig i intet Tilfælde udgøre meere end 3000 Rbd. Sølv. I øvrigt forholdes i henseende til Sandberg saaledes som ommeldes i min Disposition af dags dato, som jeg har oprettet i Stedet for den af 22. April 1820, hvilken Sidste jeg har casseret og tilintetgiort, hvorimod forbemeldte af dags dato i alle deele skal være gieldende betreffende P. J. Sandberg, hvilket og bemærkes med hensyn til nærværende Dispositions § 31 samt til § 15 d, saaledes at intet afkortes i det Sandberg nu Tillagte.

Kiøbenhavn d: 26. Maii 1821.

A. M. Rosencrone

føed Hielmstjerne.

(L. S.)

Ligesom det var min Salig Mands og min bestemte Villie ved Oprettelsen af vores Disposition af 30. September 1809, at den Stiftelse, vi funderede efter vor dødelige Afgang, kun skulde virke til Gavn for Individuer eller Indretninger, der vare undergivne Dansk Regiering, saa overtydet var jeg ved Affattelsen af min i nærværende Document indsluttede Disposition af 22. Juli 1820, om Umueligheden af, at de Bestemmelser, som Fundatsen af 9de Novbr. 1811 havde gjort med Hensyn til Norge, under den Forudsætning at samme med Danmark udgiorde Eet Rige under fælleds Regiering, kunde være anvendelige effter at en saadan Forening ikke længere fandt Sted, af hvilken Aarsag jeg, i Kraft af den mig effter Disposition af 30. Septbr. 1809 § 9 og Codicil af 9. Novbr. 1811 tilkommende Bemyndigelse, ophævede hine Bestemmelser; Men uaftet jeg saaledes klarlig indsaae, at det var ugiørligt at underkaste et fremmed Riges Embedsmænd og Authoriteter Control fra dansk Side, eller at overdrage den Danske Regiering Overtilsynet med Midlers Anvendelse i et andet Rige, og jeg derfor saa meget meere fandt mig forpligtet til at foretage de Forandringer, som Dispositionen af 22. Juli 1820 indeholder, saa nærede jeg dog den Tanke at give Norge et passende equivalent for det, som det ej længere stod i min Magt at lade samme tilflyde. Da jeg tillige attraaede selv at see og bekræfte den nye Fundats, som jeg i fornævnte Disposition af 22. Juli 1820 § 30 havde paalagt Executores af min salig Mands og min siste Villie at forfatte overenstemmende med alt, hvad der af den ældre af 9. Novbr. 1811 var mueligt at beibeholde, saa har jeg formaaet disse Mænd til, medens jeg endnu er i Live at udføre dette Arbeide, hvilket de og til min fuldkomne Tilfredshed have gjort. Ved at bekræfte denne nye redigerede Fundats har jeg tillige besluttet at realisere hiin Tanke: at skiænke de Egne og Instituter i Norge, der i den ældre Fundats af 9. Novbr. 1811 havde været nævnte, et for hver især passende equivalent og i foranførte tvende Henseender bestemmes herved følgende:

a) Den med min Underskrift og Seigl i Notarii Publici Overværelse forsynede Fundats af Dags dato erkjender jeg at være ene gjeldende for den Hielmstiersk-Rosencronske Stiftelse og saafremt jeg ikke selv til de faa Punkter i samme, der i det min salig Mand og mig forundte Facultas testandi ikke maatte kunne ansees at have tilstrækkelig Hiemmel, skulde inden min Død have erhvervet Kongelig allernaadigst Bevilling og Tilladelse, paalægges det Executores af min salig Mands og min siste Villie effter min dødelige Afgang at anholde derom og modificeres saaledes Bestemmelsen i den forhen

paaberaabte Disposition af 22. Juli 1820 dens 30te §, der i øvrigt med Hensyn til at intet uden det endnu Gjeldende kundgiøres, bliver at iagttage.

b) Den 12te § i meerbemeldte Disposition af 22. Juli 1820 modificeres derhen: at Stiftelsens Virksomhed ikke maae antages at kunne begynde førend de til aarlig Udtælling igiennem Stiftelsens Klasser disponible Revenuer udgiøre Sex Tusinde Rigsbankdaler Sølv i alt, hvoraf enhver af de tre første Klasser tilkommer Et Tusinde Rigsbankdaler Sølv og enhver af de tvende siste Femten Hundrede Rigsbankdaler Sølv. Naar denne Tidspunkt kan indtræde, tilkommer det allene Stiftelsens Direction at bedømme, dog bør den, ved aarlig til den danske Regiering at indberette Formuens Tilstand, tillige meddeele de fornødne Oplysninger om Beløbet af de aarlige disponible Revenuer, for at det kan skjønnes, at Stiftelsens Virksomheds Begyndelse ikke udsættes længere end uomgiængeligt fornødent.

c) Vel skal indtil den Tiid, at Stiftelsens Virksomhed begynder, i Overenstemmelse med Dispositionen af 30te Septbr. 1809 § 7 og Dispositionen af 22. Juli 1820 § 12, det heele aarlige Overskud oplægges, med den Modification som sistnævnte Dispositions § 16 ommelder, men det er dog derhos min Villie, at af dette Overskud aarlig Noget effter Stiftelsens Directions Skjønnende særlig skal henlægges og giøres frugtbringende, indtil der paa saadan Maade er samlet en Kapital, stor Fem og Tyve Tusinde Rigsbankdaler Sølv, hvilken Sum paa den herefter under Littera d nærmere bestemmende Maade bliver at udbetale til Norge paa de Vilkaar, som i bemeldte Litt. d bestemmes, inden at Stiftelsens Virksomhed i Dannemark tager Begyndelse, dog er det en Selvfølge, at ligesom Stiftelsens Virksomheds Begyndelse allene beroer paa dens Direction, i Overenstemmelse med hvad under forestaaende Littera b er fastsat, saa paaligger der Directionen ingen Forpligtelse til Udbetaling af ovenmeldte 25000 Rbd. Sølv inden den Tidspunkt, at Stiftelsens Virksomhed effectiv begynder.

d) Af foranførte Kapital, 25000 Rbd. Sølv, udbetales de Tolv Tusinde Rbd. Sølv til Bestyrerne af det norske Universitet i Christiania imod sammes Qvittering og Forpligtelse, at bemeldte Universitet ingensinde vil formere Krav paa nogen Deel af min Salig Mands eller mit Efterladenskab, samt at disse Tolv Tusinde Rbd. Sølv under Navn af det Grevelige Rosencronske Legat stedse conserveres og Renterne anvendes til videnskabelige Øyemeed og i Særdeleshed, i det mindste for endeel, til Gavn for uformuende Studerende fra Bergens Stift. — Under en lige Renunciation paa videre Krav udbetales Fire Tusinde

Rigsbd. Sølv til det Kgl. Norske Videnskabers Selskab i Trondhiem, som derhos tillige ved dets Bestyrere maae forpligte sig til at conservere denne Kapital under Navn af det Grevelige Rosencronske Legat og at anvende sammes Renter til videnskabelige Øyemeed. De resterende Nie Tusinde Rigsbankdaler Sølv udbetales til Magistraten eller anden høyeste Stads Øvrighed i Bergen, med lige Renunciation fra samme Side paa videre Krav og under lige Forpligtelse at conservere Kapitalen under Navn af det Grevelige Rosencronske Legat, samt at uddeele aarlig de To Tredie Deele af Renterne til Trængende, helst Enker med uforsørgede Børn, i Bergens Stad, efter eget Skøn, og at lade den Tredie Deel af Renterne aarlig tilflyde Trængende under Stamhuset Rosendal paa saadan Maade, som bemeldte Magistrat eller Øvrighed bedst maatte finde passende, hvortil blot føyes den Betingelse, at saalænge Rosendal forbliver Stamhuus, udfordres Anbefaling af Stamherren eller af den, han dertil committerer, for dem, der kunne komme i Betragtning til Deeltagelse i sistnævnte Understøttelse.

e) Dersom nogen af forbemeldte Institutter eller Øvrigheder ikke vil modtage det samme tillagte Legat paa foranførte Vilkaar, men derimod vil formere Krav paa noget af min salig Mands eller mit Efterladenskab paa Grund af den nu ugyldige Fundats af 9. Novbr. 1811, da ikke allene bortfalder aldeles det for samme herved bestemte Legat, saa at det under ingen Betingelse nogensinde maae vorde udbetalt, men jeg paalægger tillige paa det alvorligste Exeutorerne af min Salig Mands og min siste Villie samt Stiftelsens efterfølgende Directeurer at vaage over, at denne siste Villie, saaledes som den i den af mig i Dag underskrevne Fundats er udtrykt, ikke kuldkaastes, da jeg ikke allene anseer mig berettiget til, som skeet er, at modificere Anvendelsen af Revenuerne af Massens Halvdeel eller min Hovedlod, samt af min senere dertil henlagte private Formue, men jeg tillige holder mig beføyet og forpligtet til at drage Omsorg for, at min Mands siste Villie: at gavne danske Borgere og dansk Videnskabelighed, under dansk Regierings Overtilsyn, kan gaae i Opfyldelse.

Det er af Alt Foranførte en Selvfølge: at det, som i min forommeldte Disposition af 22. Juli 1820 § 32 findes anført, betreffende de deri benævnte Gjenparter, ikkun kan anvendes paa den under a omhandlede Disposition af 30. Septb. 1809 med tilhørende Codiciller, men ikke paa den nu af mig for ugyldig erklærede Fundats af 9. Novbr. 1811.

Endvidere tilføyes, for at forebygge al Tvivl om Forstaaelsen af forommeldte Disposition af 22. Juli 1820 §§ 9, 10 og 11, sammenholdte med den af mig i Dag underskrevne Fundats: at af de af mig i bemeldte Disposition § 1 nævnte trende Mænd, de tvende, som i den sammesteds anførte Orden forvalte min salig Mands og mit Skifte og tillige fungere som Stiftelsens Directeurer, nyde fra min Dødsdag, uden nogen Slags Afkortning, hver Eet Tusinde Rigsbankdaler Sølv aarlig, ligeledes nyder den i § 10 benævnte Bogholder paa samme Maade Femhundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig. Skulde der i øvrigt befindes nogen Uoverenstemmelse mellem de Rettelser i den nu ophævede Fundats af 9. Novbr. 1811, som forommeldte Disposition af 22. Juli 1820 indeholder, og den nye af mig Dags dato underskrevne Fundats, skal denne Siste ansees som Rettensnor og Eene geldende. Endelig ratihaberer jeg herved den foranstaaende efter Dispositionen af 22. Juli 1820 egenhændig af mig nedskrevne Bestemmelse af 26. Maii 1821.

Dets til Bekræftelse under min Haand i Notarii Publici Overværelse.

Khvn., den 12. Januari 1822.

Agnete Marie Rosencrone
føed Hielmstierne.
(L. S.)

Da jeg selv allerunderdanigst har anholdt om allernaadigst Stadfæstelse paa de i Fundatsen for den Grevelige Hielmstiersk-Rosencroneske Stiftelse af 12te Januari d. A. indeholdte Bestemmelser, der kunde ansees at behøve samme, og saadan Stadfæstelse under 12te April d. A. allernaadigst er meddeelt, saa bortfalder den i forestaaende Codicil af 12te Januari d. A. Executores testamenti paa lagte Pligt, at anholde om Confirmation. J øvrigt tilkiendegives herved, at da det, i Anledning af den ovenmeldte Stadfæstelse, er bleven yttret, at Stiftelsens hensigtsmæssige Bestyrelse i Fremtiden muelig kunde udfordre trende Directeurer, samt at, naar Regieringen tilkommer Directeur-Valg, dette kunde effectueres ved at Hs. Majestæt i den Afgangnes Sted valgte Een af trende, som den tilbageværende Deel af Directionen foreslog, saa har jeg intet imod at, naar de af mig selv til Stiftelsens Bestyrere udnævnte Mænd ved Døden ere afgangne, der da i overensstemmelse med Fundatsens af 12. Januari d. A. dens 29 § indgives allerunderdanigst Forslag om Approbation paa den Bestemmelse, at Directionen bestaaer af trende Mænd, dog uden at nogen forøget Udgivt derved paabyrdes Stiftelsen. Saa bør og Stiftelsens Bestyrere, naar den Tidspunkt indtræffer, at Regierin-

gen tilkommer Directør-Valg, allerunderdanigst fornemme, om Hds. Majestæt befaler den tilbageværende deel af Directionen at bringe trende Mænd i Forslag, af hvilke Hds. Majestæt vælger den Eene.

Kbhvn. den 21. Sepbr. 1822.

Til Vitterlighed
A. Müller. L. Engelstoft.

A. M. Rosencrone
føed Hielmstjerne.
(L. S.)

J foranstaaende Disposition af 22de Juli 1820, sammenholdt med Tillægget til samme af 26. Maii 1821, har jeg nævnet Elleve Specielle testamentariske Dispositioner, der skulde ansees ligesaa gyldige, som om de i Hoved-Dispositionen vare indryckede. Da Gienstandene for disse Specielle Dispositioner for det meeste ere af den Natur, at det er fornødent deri jevnlig at gjøre Forandringer, har jeg icke villet lade dem indrycke i Hoved-Dispositionen af 22. Juli 1820. Af samme Aarsag har jeg ey heller fundet det hensigtsmæssigt at lade min Underskrift, i Henhold til de seeneste Lovbestemmelser, bekræfte af Notarius, saaledes som skeet er ved Hoved-Dispositionen og dens Tillæg, hvorimod jeg herved bestemmer: at Ægtheden af ovenmeldte 11 Stycker Specielle Dispositioner allene skal bedømmes af de af mig udnævnte Executores testamenti og Directeurer af den af min afg. Mand og mig oprettede Stiftelse, saaledes at disse, i Liighed med den dem i foranstaaende Disposition af 22. Julii 1820 givne Bemyndigelse, ogsaa i denne Henseende skulde være berettigede til at forekomme og hæve al Uvished. Denne Bestemmelse har jeg fundet saameget meere nødvendig, som jeg ofte finder mig foranlediget til i ovennævnte Specielle Dispositioner at overstrege Een eller flere Linier og in margine under min Haand at annotere hvad, eller om noget, skal sættes i Stedet. Disse Specielle Dispositioner have derfor et meere eller mindre maculeret Udseende, saa at, om endog Notarius underskrev paa sidste Side, der dog i denne Underskrift og Bekræftelse icke vilde være Garantie for Ægtheden af Contexten eller af de Rettelser som deri maatte gøres. Derfor har jeg for Ægtheden, saavel af Contexten som af mine Underskrifter, hvor de endog findes i forbemeldte 11 Specielle Dispositioner, villet fastsætte en anden Garantie, idet jeg herved bemyndiger fornævnte Executores og Directeurer til paa den anførte Maade, uden at derimod maae skee nogen Jndvending og uden at noget Tingsvidne optages eller eedelig Forklaring fordres, at bedømme, saavel i henseende til Context som til mine Underskrifter, Ægtheden af forbemeldte 11 Specielle Dispositioner og af de Tillæg og Forandringer jeg deri maatte gjøre og saaledes at bestemme hvad og hvor meget af de ovennævnte 11 Spe-

cielle Dispositioner bør agtes at indeholde integrerende Deele af min sidste Villie.

Fremdeles bestemmes, med Hensyn til foranstaaende Disposition af 22. Juli 1820 § 17: at de Familie-Portraiter, jeg maatte efterlade, uden at nogen Speciel Disposition derover er gjort, skulle forevises Bestyrerne af den paa Frederiksborg Slot værende Kgl. Danske Portraitsamling, for om det maatte findes passende i denne Samling at indlemme noget af hiine Portraiter, da at offerere den Kgl. Samling samme.

Dets til Bekræftelse under min Haand og Segl i Notarii publici Overværelse.

Kiøbenhavn den 5. April 1823.

A. M. Rosencrone
føed Hielmstjerne.
(L. S.)

J henseende til §§ 13 og 14 i forestaaende Disposition af 22. Juli 1820 bestemmes, at da ved nogle Pante-Debitores Uformuenhed og Panternes sunkne Værd et Tab er opstaaet, som jeg af min particulier Formue har erstattet, og da de faste Eyendomme, som mig ere reserverede, ligeledes maae ansees at have tabt i Værd, saa anslaaes min particulare Formue nu kun til 6000 Rbd. Sølv i alt, og for saa vidt denne Fond icke maatte findes tilstrækkelig til at udrede de paa sammes Renter i mine Dispositioner anviiste aarlige Udtællinger, udredes disse af den øvrige Formues Renter.

Khvn. d: 12. Juli 1824.

A. M. Rosencrone
føed Hielmstjerne.
(L. S.)

For at forekomme muelige Tvivl i Anledning af min forestaaende Disposition af 22. Juli 1820 dens § 18 har jeg vedlagt samme et af mig i Dag underskrevet Tillæg, der indeholder en nøyere Bestemmelse af ovennævnte Dispositions § 18 tillige med et Tillæg til dens § 15 [Findes ikke].

Kiøbenhavn d: 30. April 1825.

A. M. Rosencrone
føed Hielmstjerne.
(L. S.)

Til Vitterlighed efter Begjæring

L. Engelstoft. P. E. Müller.

Saafremt Rosendal, effter de i Norge gjeldende Love, eller af anden Aarsag, ophører at være et Stamhuus og, som saadant, at gaae udeelt i Arv efter Erections-Brevet, er det en Selvfølge af de Bestemmelser, som min salige Mands og min fælleds Disposition af 30. Septbr. 1809 § 6 indeholder, at der effter min Død intet bliver at udbetale til Besidderne af Rosendal eller sammes Enker. De nærmere Bestemmelser, Rosendal angaaende, der indeholdes i foranstaaende Disposition af 22. Juli 1820 § 24 og 25, hvilke ere knyttede til hine ældre, ville da tillige med disse bortfalde. I et saadant Tilfælde bestemmes herved: at nu levende Besidder af Rosendal, Baron Hoff-Rosencrone, skal vedblive for sin Livstiid at nyde de i ovenmeldte § 25 bestemte Eet tusinde Rigsbankdaler Sølv aarlig, dog uden at nogen Forøgelse heraf finder Sted, og hans Enke effter ham, som saadan, nyde i Enkepension aarlig fem hundrede Rigsbankdaler Sølv. Efterlader Baron en Søn, der effter ham faaer Rosendal som Eyendom og fører Navnet Rosencrone, nyder han, saalænge han beholder denne Eyendom, aarlig Sex hundrede Rigsbankdaler Sølv. Men effterlader nu værende Besidder af Rosendal ingen Sønner, eller den Søn, der maatte blive Eyer af samme, døer, eller af anden Aarsag skilles ved Eyendommen, ophører dette Legat aldeles. Beholder effter nu værende Besidders Død Enken Godset Rosendal i Sameye med Børnene, eller hun overtager Bestyrelsen deraf for en umyndig Søn, finder Udbetalingen af de ommeldte Sex hundrede Rbd. Sølv aarlig ikke Sted, men saadan Udbetaling begynder først, naar enten Moderen døer medens den Søn, der skal have Godset, er umyndig, eller naar denne Søn, effter at have fyldt sit 18de Aar selv overtager Eyendommen.

Denne af mig dicerede og af Konferenzraad A. Müller nedskrevne Bestemmelse forsynes herved med min Underskrift og mit Segl.

Kiøbenhavn den 2den Sepbr. 1826.

A. M. Rosencrone
føed Hielmstierne.

(L. S.)

Til Vitterlighed efter Begjæring

L. Engelstoft. P. E. Müller.

I den foranstaaende Bestemmelse af 2den Septbr. 1826 gjøres den Forandring: at dersom ved Baron Hoff-Rosencrones Død hans Søster, Enken Madame Friis i Wilster, maatte være i Live, tilfaldte hende for Livstiid de To Tredie Deele af hvad der i Følge bemeldte Disposition af 2. Septbr. 1826 kunde tilkomme Baronens Søn aarlig,

saa at denne, saalænge benævnte hans Tante lever, ikkun nyder Een Tredie Deel af det ham ellers Bestemte. Efterlader Baronen ingen Søn, eller dersom de Betingelser ikke finde Sted under hvilke denne, i Følge den citerede Disposition, har Adgang til Livrente, bør dog Madame Friis nyde sin Livstiid 400 Rbd., skriver Fire hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig, men i intet Tilfælde maa hvad der til hende udbetales og hvad Baronens Søn oppebærer tilsammenlagt overstige Sex hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig.

Denne af mig dicerede og af Conferenzraad A. Müller nedskrevne Bestemmelse forsynes herved med min Underskrift og mit Segl.

Kiøbenhavn den 15. September 1827.

A. M. Rosencrone
føed Hielmstjerne.
(L. S.)

Til Vitterlighed

A. Müller.   L. Engelstoft.   P. E. Müller.

Ved § 28 i forestaaende Disposition af 22. Juli 1820 bemærkes, at da de i min salig Mands Disposition af 25. Novbr. 1811 ommeldte Børn af L[andvæsens-]C[ommissair] Holst og første Kone nu alle have fyldt det 18. Aar, bortfalder saaledes dette Legat.

Kiøbenhavn d. 20. Juni 1829.

A. M. Rosencrone,
føed Hielmstjerne.
(L. S.)

Endvidere bemærkes ved § 28 i foranstaende Disposition af 22. Juli 1820, at Madame Holst i Hersom og K. N. Weyby ere døde, saa det for dem bestemte bortfalder.

Kiøbenhavn, den 3de Decbr. 1830.

A. M. Rosencrone
føed Hielmstjerne.
(L. S.)

Finder den i foranstaende Bestemmelse af 2. Septbr. 1826 omhandlede Forudsætning ikke Sted, men Rosendal vedbliver som Stamhuus at gaae udeelt i Arv efter Erections-Brevet, da nedsættes den ved den paafølgende Bestemmelse af 15de Septbr. 1827 Baron Hoff-Rosencrones Søster, Enken, Madame Friis, efter Broderens Død tillagte Livrente til To hundrede Rbd. Sølv aarlig saalænge Baron Hoff-Rosencrones Enke lever og nyder den hende tillagte

Enkepension. Men overlever Madame Friis Frue Baronessen, forøges den Førstes Livrente fra den Tiid at Baronessens Enkepension ophører, til Fire hundrede Rigsbdl. Sølv aarlig. Skulde ved Baronens Død Stamhusets Successor endnu ikke have opnaaet den Alder, at ham efter Dispositionen af 30. Septbr. 1809 § 6 kan tilkomme noget Annuum, skal Madame Friis indtil saadant Annuum tager Begyndelse nyde aarlig Fire hundrede Rbd. Sølv, saafremt disse ikke paa den først anførte Grund ellers kunde tilfalde hende, thi det, der kan tilkomme Madame Friis aarlig, kan i intet Tilfælde overstige Fire hundrede Rigsbdl. Sølv. Det forhen og nu om Mad. Friis Bestemte skal kun være giældende, naar hun lever i Enkestand.

Denne af mig dicerede Bestemmelse forsynes herved med min Underskrift og mit Segl.

Khvn. d. 10. Septbr. 1831.

A. M. Rosencrone,
føed Hielmstjerne.
(L. S.)

Til Vitterlighed

A. Müller.   P. E. Müller.

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 16.

1821, 26. Maj.

DISPOSITION
angaaende Povel Jonas Sandberg.

I Henseende til Povel Jonas Sandberg er min Bestemmelse og sidste Villie følgende.

1.

Da det i min Salig Mands Disposition af 24. Maj 1811 er overladt til den længst levende at bestemme om eller naar den i samme Disposition P: J: Sandberg betingelsesviis skienkede Kapital 10,000 Rd. d: C: ham skulde udbetales, saa fastsættes herved, at den ingeninde maae udbetales ham. Fremdeles bestemmes, at denne Capital omskrives efter det med hensyn til min Salig Mands Død lovlige Omskrivnings Forhold af 30 p.C. og altsaa udgiør 3000, skriver Tre Tusinde Rigsbankdaler Sølv. Kapitalen, hvorover P. J. Sandberg i intet Tilfælde har Ret at disponere, forbliver staaende blandt den af min Salig Mand og mig oprettede Stiftelses Midler og tilfalder i

Følge ovennævnte Disposition af 24. Maj 1811 samme Stiftelse som Eyendom, dersom P: J: Sandberg dør uden at efterlade Livsarvinge af lovligt Egteskab. Men efterlader han sig saadan, tilfalder disse Capitalens Beløb 3000 Rbd: Sølv.

2.

De P: J: Sandberg ved min Salig Mands Disposition af 25. Novbr: 1811 aarlig tillagte 400 Rd: d: C: omskrives til Fiire hundrede Rigsbankdaler Sølv under den Betingelse at hverken Sandberg eller nogen paa hans Vegne gjør mindste Indvending eller søger at tilveyebringe nogen Forandring i denne Dispositions § 1 eller øvrige Bestemmelse; thi i et saadan Tilfælde skal Stiftelsens Direction være pligtig at ned-sætte Livrenten i Følge det legale Omskrivnings Forhold af 30 p.C. til 120 Rbd: Sølv aarlig.

3.

Under de i forestaaende tvende §§ indeholdte Betingelser ville P: J: Sandbergs Renter af de 3000 Rbd. og Livrenten i alt udgiøre 520 Rbd: Sølv aarlig. Naar Betingelsen i § 2 ikke overtrædes maae denne aarlige Jndtægt icke formindskes om end ved Uheld eller Rente-Ned-sættelse Stiftelsens reuener forringedes.

4.

Efterlader P: J: Sandberg sig ved sin Død Enke af lovligt Egteskab, men ingen Børn af samme, nyder hun i Overensstemmelse med min Salig Mands forhen nævnte Disposition af 24. Maii 1811 aarlig sin Livstiid 4 p.C. Rente af 3000 Rbd: Sølv, som er 120 Rbd: Sølv. Efterlader han sig foruden Enke tillige Børn af saadan Egteskab, tilkommer disse den ommeldte Rente indtil de kommer til Myn-digheds Alder og kunne i Overensstemmelse med denne Dispositions § 1 erholde den Kapital 3000 Rbd: Sølv, hvoraf hiin Rente svares, udbetalt. I dette Tilfælde at Sandberg efterlader baade Enke og Børn af lovligt Egteskab, nyder den første saalænge hun i Enkestand forbliver aarlig 50 Rbd: skriver halvtredsindstyve Rigsbankdaler Sølv, men overlever hun Børnene og arver saaledes de disse tilkommende 3000 Rbd: Sølv, bortfalder forbemeldte Enke Pension. Ved Enke forstaaes her Sandbergs Kone af lovligt Egteskab, der uden paa lovlig Maade at være Separeret fra ham, maatte overleve ham.

5.

Saalænge P: J: Sandberg opholder sig i Udlandet uden at tilkiendegive nogen Bestemmelse angaaende hvor meget han ønsker sin

her efterladte Kone udbetalt, og det i § 7 ommeldte Tilfælde icke indtreffer, skal hende af de Sandberg i Følge denne Dispositions § 1 og 2 tilkommende 520 Rbd. Sølv udbetales kvartaliter, om hun har Børn af Egteskabet med Sandberg i Live, Tredsinstyve Rigsbankdaler Sedler, men har hun ingen Børn i Live, ickun Fem og Fyrgetyve Rigsbankdaler Sedler. Skulde Sandberg medens han er fraværende forlange en Forandring i det Konen Tillagte, maae saadant dog, enten hun har Børn eller ey, icke nedsættes til mindre end Eet hundrede og Tyve Rigsbankdaler Sølv aarlig. Erholder Sandberg paa lovlig Maade Skilsmisse fra sin nu havende Kone udbetales denne ickun saa meget som Skilsmissen maatte bestemme.

6.

Kommer P: J: Sandberg her til Landet tilbage udbetales ham, saalænge han icke paa lovlig Maade er Separeret fra sin nu havende og her værende Kone, de ham i Følge denne Dispositions § 1 og 2 tillagte 520 Rbd: Sølv kvartaliter med 130 Rbd: Sølv og overlades det da ham selv at sørge for Kone og Børn.

7.

Medens Sandberg opholder sig i Udlandet bør han underrette Stiftelsens Direction om hans Opholdssted for at samme, saa vidt det maatte være giørligt, kan remittere ham det ham Tillagte efter Afdrag af hvad der her udbetales Konen. Skulde der forløbe Eet Aar uden at Sandberg lod høre fra sig, da skal han presummeres og agtes som død indtil enten Vished om hans virkelige Død erholdes, eller Efterretning fra ham indløber. J denne Mellemtiid ansættes den i § 2 omhandlede Livrente ickun til 120 Rbd: Sølv aarlig, saa at det heele Tilstaaede ickun udgør 240 Rbd: Sølv aarlig, hvoraf hans her efterladte Kone ickun nyder saa meget som hun efter § 4 kunde være berettiget til om hun virkelig var Enke. Det Overskydende tilfalder Stiftelsen, saafremt Sandbergs virkelige Død siden constateres, men udbetales ham, dog uden Renter, om han skulde melde sig. Dersom Sandberg, medens han er i Udlandet, uden her at have noget tilgode, ønsker et Forskud for at kunne reise hjem, maae, naar Stiftelsens Direction maatte finde det tienligt, denne være berettiget til at tilstaae ham et saadant, som dog icke maatte overstige Fem hundrede Rigsbankdaler Sølv, imod at samme ham ved hans hjemkomst decorteres i det ham Tillagte med $\frac{1}{10}$ de deel aarlig.

8.

De i Følge denne Dispositions § 1 og 2 P: J: Sandberg aarlig til-

lagte 520 Rbd: Sølv tage deres Begyndelse fra min Død, og ligesom jeg eftergiver Sandberg de forskellige Forskud jeg har gjort ham, saa skal dette og være Tilfældet med de 500 Rbd: Sedler, som jeg har laant Krigs-Raad Weyby efter Sandbergs Anmodning og som denne igien er bleven Krigs-Raaden skyldig, saaledes at Sandberg deraf intet betaler, og de lige saa lidet affordres Krigs-Raad Weyby.

Da Paul Jonas Sandberg, som jeg fra hans spæde Barndom paa min Bekostning har ladet opdrage, paa ingen Maade svarer til den hensigt, i hvilken jeg har taget mig af ham, og han, efter meget ubetimelig at have giftet sig, er bortreyst, saa har jeg seet mig beføyet til at gjøre Forandringer i tiligere Bestemmelser ham angaaende, og derfor at cassere og tilintetgiøre en ældre Disposition af 22. April 1820, i hvis Stød nærværende træder som min sidste Villie angaaende P: J: Sandberg.

Dets til Bekræftelse under min haand og Segl i Venners Overværelse.

Kiøbenhavn d: 26. Maj 1821.

A: M: Rosencrone
føed Hielmstjerne.

Skulde der efter min Død forefindes noget med paaheftet Seddel at samme tilhører P: J: Sandberg er saadan Paategning ugieldende og skal ansees som casset.

Kiøbenhavn d: 9. Juni 1822.

A: M: Rosencrone
føed Hielmstjerne.

J forestaaende Disposition § 5 er kun det Tilfælde forudsat, at P: J: Sandberg her efterlod Kone med eller uden Børn, nu er derimod Tilfældet, at Sandberg, som i Følge en Skrivelse fra ham af 24. April f: A: opholder sig i Syd-America i Nærheden af Montevideo, her ickun har efterladt en Datter, Jonasine kaldet, hvis Moder i afvigte Aar ved Døden er afgaaet. Saalænge Sandberg lever, men er fraværende, tillægges dette barn aarlig 120 Rbd: Sølv, skriver Eet hundrede og Tyve Rigsbankdaler Sølv til Underholdning og opdragelse, hvilket bortfalder naar det i § 6 ommeldte Tilfælde indtreffer. Dersom Sandberg i Følge § 7 fraværende nyder noget af det ham Tillagte, afdrages dog deri de ommeldte 120 Rbd: Sølv til Barnet aarlig.

Khvn. d: 1. Februari 1823.

Til Vitterlighed efter Begjæring
L. Engelstoft. P. E. Müller.

A. M. Rosencrone
føed Hielmstjerne.

Endnu tilføyes, at hvad i forestaaende Disposition, og navnlig i dens § 4, har været bestemt om Sandbergs Enke, nu bortfalder, saa at det icke skal være anvendeligt, om han paa nyt givter sig og efter lader Enke. J øvrigt anmerkes, at jeg ingen Effterretning har havt om eller fra Sandberg siden det oven omtalte Brev af 24. April 1822.

Khvn. d: 2. April 1825.

Til Vitterlighed efter Begjæring
L. Engelstoff. P. E. Müller.

A. M. Rosenchrone
føed Hielmstjerne.

J foranstaende Dispositions § 7 gjøres den Forandring, at saa længe P. J. Sandberg opholder sig i Udlandet intet remitteres ham eller beregnes ham til gode, og at følgelig intet godtgjøres ham for den Tiid i hvilken han har været borte, om han end siden skulde indfinde sig. Dog forbliver det ved Bestemmelsen i Slutningen af bemeldte § 7, der berettiger Stiftelsens Direction at medvirke til hans hjemkomst.

J henseende til de 120 Rd. Sølv, der aarlig udbetales for Sandbergs Barn, forbliver det ved forestaaende Bestemmelse af 1. Febr. 1823.

Khvn. d: 29. Juli 1826.

Til Vitterlighed
A. Müller. P. E. Müller.

A: M: Rosenchrone
føed Hielmstjerne.

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 17.

1833, 20. Maj.

DISPOSITION
angaaende min Begravelse.

Med mit Liigs Behandling og Paaklædning forholdes efter de bestemmelser, som indeholdes i vedlagte Brev til Jomfrue Galle. Hvad enten jeg dør i Staden eller paa Sommerlyst skeer min Begravelse fra min Boepæl i Staden.

Mit Liig ligges i 2de Kister, den yderste heel sort, uden Udarbeydning og Zirater, allene vurfed [rettet til: allene betrucked med sort Bay], ingen Plade. Snedker Didrichsen skal gjøre dem, hans adresse ligger ved Dimensionerne til Marmor-Kisten som leveres ham strax.

Da han er trængende og tilforn i en Række af Aar har været Huusets Snedker skal ham gives for begge Kisterne 100 Rd: Sedler. Den indre Kiste tilslaaes før eller senere efter som Liigets tilstand udkræver, dog ingenlunde før min Læge har seet Liiget og bevidnet: at Forraadnelses visse og synlige Tegn have yttred sig samt derefter har overskaaret Puls-Aaren. Otte Dage maae være det længste forinden Begravelsen faaer Sted. De tvende forseglede Packer med Udskrift leveres Jfr. Galle til at ligge i min indre Kiste tillige med den Rulle Portraiter hun veed beskeed om. Kl:-sletted til min Begravelse vilde mine Executorer bestemme efter deres beqvemhed og Aarets tiid, dog ønsker jeg icke for sildig paa Dagen. Den bedste Liig-Vogn bruges. Omkring Liig-Vognen følger: min Tiener, Gartner, Gaardskarl og forhen værende Tiener Christian Olsen. De af disse 4 som icke selv have sorte Klæder, til dem leyes. Mine Executorer kører i min Vogn og hver sin egen Tiener, den anden Vogn med Præsterne skal leyes, hvis icke af disse 2 en selv haver Vogn og Tienere. De 4 Folk omkring Liig-Vognen, og de 6 Folk ved de 2 andre Vogne skal hver have 3 rd: Sedler, og hver aparte 1 Rdl: til i stæden for Frokost. Beedemanden skal have i Salarium 30 Rdl:-Sedler. De 2 Pr: som skal følge indbydes icke ved Beedemand: altsaa ingen Marchaller, men skriftlig. Der skal ingen Sang være af Skoelen, eller Ringen med Klocker, kuns Orgel.

J hvor kjær den Tancke er mig, at min Sl: Mands og min Erindring maatte bevares af dem, der have hædret os med deres Venskab, ønsker og beder jeg dog, at i øvrigt min Sl: Mands Venner, der og ere mine, ville undlade at følge mit Liig til Jorden.

Præsterne som indbydes ere Professor Broerson til Garnison Kirke, som faaer i Salarium 30 Rdl. Sedler. Hof-Præst Schiødte, hvorum allerede er bestemt, 200 Rdl. Sedler. Præsten Johansen ved Petri Kirke sendes 30 Rdl. Sedler, Kirke-Betienterne ved Petri Kirke en passende Douceur. Alter-Lys gives ey til Kirken, men Dagen før min Begravelse udbetales 500 Rdl:, skriver Fem hundrede Rigsbankdaler Sedler, til Bestyrelsen af Petri Pleye-huuse, for at anvendes til de fattige Lemmers Tarv. Til samme Tiid sendes Eet hundrede Rigsbdr. Sedler til Uddeeling imellem de meest Trængende i det Almindelige Hospital, en lige Sum sendes Sogne-Præsterne for Frue, Garnisons og Petri Meenigheder her i Staden, nemlig Eet hundrede Rigsbank Sedler til hver, for at uddeele blandt Trængende. Saa sendes og Eet hundrede Rigsbankdaler Sedler til Sogne-Præsten for Frederichsberg Meenighed i samme Øyemeed. Efter mig mundtlig gived Løfte har Hs: Ex-

cellence Overkammerherre Hauch den Godhed at melde min Død for de Kgl: Herskaber.

Dets til Bekræftelse under min Haand og Segl.

Kiøbenhavn, d: 20. May 1833.

Til Vitterlighed

L. Engelstoft. P. E. Müller.

A. M. Rosencrone
føed Hielmstierne.

(L. S.)

De 500 Rdl. Sedler, som efter Foranstaaende skulle Dagen før min Begravelse udbetales til Bestyrelsen af Petri Sogns Pleye-huus, bliver at aflevere til Petri Kirkes nu værende Patron, Hs. Excellence Statsminister Geheime-Raad Møsting, som velvilligen har lovet at ville modtage dem til Anvendelse efter hensigten.

Kiøbenhavn d: 31. May 1833.

Til Vitterlighed

L. Engelstoft. P. E. Müller.

A. M. Rosencrone
føed Hielmstierne.

(L. S.)

Tiernerne skal have 4 Rdl. hver i stæden for de først bestemte 3 Rdl: Ligeledes skal Beedemanden have 50 Rdl: i stæden for de først bestemte 30 Rdl: Ligeledes Professor Broersen 50 Rdl: i stæden for de først bestemte 30 Rdl: Khvn. d: 28. April 1836.

A. M. Rosencrone.

[Paa et løst Ark:]

Lad det icke tilregnes mig til Forfængelighed om jeg har tænkt Mueligheden at maaeskee nogle af mine Venner vilde bæere mig med Følge til mit Hvilestæd, blev dette Tilfælded, da tænker jeg paa det kierligste og forbeder mig denne Opmerksomhed. Mine Venners Venskab har i Lived væred min Hæder, at maatte hos disse beholde en venlig Erindring er Ønsked som følger mig til Graven.

A. M. Rosencrone.

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 18.

1834, 23. Juni.

DISPOSITION

betreffende Livrenter til Venner eller deres Børn.

Ved en Disposition af 10. Junii 1820, som findes ommeldt i min Hoved-Disposition af 22. Julii 1820 § 31, har jeg, i Betragtning af, at det i min Enkestand har været mig en kjær Trøst at modtage Bøviser paa Venskab og Deeltagelse, og i det Ønske og Øiemed at efter-

lade Erindringer af min skiønsomme Erkiendtlighed, tillagt adskillige Personer eller deres Børn visse Livrenter at udredes til dem efter min Død. Men da førstnævnte Disposition efterhaanden formedelst indtrufne Dødsfald og andre imidlertid tilkomne Omstændigheder har modtaget saa mange Forandringer og Tillæg fra min Haand, at jeg ikke finder det passende at efterlade den i saadan Form, saa har jeg casset hiin Disposition af 10. Junii 1820, og i sammes Sted forfattet nærværende, der skal have samme Kraft og Gyldighed i alle Maader. Thi er i lige Betragtning og Øiemed min sidste Villie med Hensyn til Livrenter for Venner eller deres Børn saaledes som følger.

Af Renterne af den Fond, om hvilken jeg i min Disposition af 22. Julii 1820 §§ 13 og 14 har bestemt, eller, saavidt disse Renter ikke maatte tilstrække, af de Revenuer, der tilfalde den af min sal. Mand og mig oprettede Stiftelse, skulle efter min Død efterskrevne Livrenter aarlig udredes:

1. Til Vice-Admiral Lützens tvende Døttre Ottine og Lovise, af hvilke den sidste nu er gift med Captain Lempfert, 600 Rbd. Sølv, skriver sex hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig, saaledes at enhver af dem nyder for Livstid aarlig 300 Rbd. S. skriver tre hundrede Rigsbankdaler Sølv.

2. Til Frue Oberstinde Kaalund, født Stricker, 400 Rbd. Sølv, skriver fire hundrede Rigsbankdaler Sølv. Efter Frue Kaalunds Død, eller om hun vorder Enke og indlader sig i nyt Ægteskab, tilfalde af disse 400 Rbd. de 200 Rbd., skriver to hundrede Rigsbankdaler Sølv hendes Datter Agnete for Livstid.

3. Til Frue Conferentsraadinde Müller, født Steenbeck, 400 Rbd., skriver fire hundrede Rigsbankdaler Sølv, hvilken aarlige Livrente hun allerede nu, siden hendes Mands Død, oppebærer i Overensstemmelse med min ham under 14. Junii 1812 meddeelte Forsikkring. Efter hendes Død, eller om hun som Enke indlader sig i nyt Ægteskab, tilfalder denne Livrente hendes tvende Døttre, Cathrine og Aurelia, af hvilke den sidste nu er gift med Skifteforvalter paa Sct. Thomas, Kammerjunkeren v. Schmidten til lige Deling, saaledes at enhver nyder deraf 200 Rbd., siger to hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig, og den Længstlevende de fulde fire hundrede Rigsbankdaler Sølv for Livstid. Denne Livrente nyde bemeldte Conferentsraad Müllers Døttre, Cathrine og Aurelia, foruden den dem ved min sal. Mands Disposition af 25. Novb. 1811 tillagte, der af mig herved bestemmes omskrevet til fire hundrede Rigsbankdaler Sølv.

4. Til Frue Etatsraadinde Engelstoft, født Estrup, som Enke, 400 Rbd. Sølv, skriver fire hundrede Rigsbankdaler Sølv.

5. Til Madame Steenbeck, Moder til Conferentsraadinde Müller, 200 Rbd. Sølv, skriver to hundrede Rigsbankdaler Sølv. Efter hendes Død tilfalder denne Livrente hendes Datters Døttre, Cathrine og Aurelia Müller, af hvilke den sidste nu er gift med Kammerjunker v. Schmidten, paa Livstid, saaledes at enhver nyder deraf 100 Rbd. Sølv, skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølv, og den Længstlevende de fulde to hundrede Rigsbankdaler Sølv.

6. Til Frue Etatsraadinde Ryberg, født Falbe, 200 Rbd. Sølv, skriver to hundrede Rigsbankdaler Sølv.

7. Til Frue Etatsraadinde Berner, født Reiersen, som Enke, 200 Rbd. Sølv, skriver to hundrede Rigsbankdaler Sølv.

8. Til Frøken Thalia Bornemann, ældste Datter af Geheime-Conferentsraad Justitiarius Bornemann, saa længe hun i ugift Stand forbliver, 200 Rbd., skriver to hundrede Rigsbankdaler Sølv.

9. Til Frøken Christence Fischer, ældste Datter af afg. Admiral Lorenz Fischer, efter hendes Moders Død, saafremt hun da maatte være ugift og saalænge hun i ugift Stand forbliver, 100 Rbd. Sølv, skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølv.

10. Til Frøken Lise Treschow, Datter af afg. Conferentsraad Treschow, 100 Rbd., skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølv, saalænge hun forbliver ugift.

11. Til Frøken Frederikke Lütken, Vice-Admiral Lütkens Broderdatter, 200 Rbd. Sølv, skriver to hundrede Rigsbankdaler Sølv. [Senere vedføjet: Bortfalder, da hun er død. D. 11. Juni 1837. A. M. Rosen-crone.]

12. Til Frøken Julie Wilhelmine Henriette Michaelsen, Datter af Oberst Michaelsen, som er gift med Jomfrue Blicher, 100 Rbd. Sølv, skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølv, saalænge hun forbliver ugift.

13. Til Frøken Augusta Müller, Datter af Biskop P. E. Müller, 100 Rbd. Sølv, skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølv. Saa tillægges ogsaa fornævnte Biskop Müllers tvende Sønner, Otto og Ludvig, hver 100 Rbd. Sølv, skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig, indtil de komme saa vidt, at enhver i kongelig eller fast Gage har 200 Rbd. aarlig. Paa lige Maade tillægges Biskop Müllers yngste Søn Adam, som nu studerer ved Kunstacademiet, 200 Rbd. Sølv, skriver to hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig, indtil han ved Academiet og paa Udenlandsreise har fuldendt sine Studier, og endnu to Aar efter hans

Hiemkomst, dog at han ikke kan nyde bemeldte 200 Rbd. aarlig længere end sex Aar i det Høieste. Naar Betingelserne for nogle eller alle af de fornævnte Annuiteter ophøre, tilfalder den da ledig blevne Rente Bispinde Müller, født Stub, som Enke, hendes Livstid, saaledes at hun, naar samtlige trende fornævnte Annuiteter ere ophørte, nyder som Enke aarlig for Livstid 400 Rbd. Sølv, skriver fire Hundrede Rigsbankdaler Sølv. Skulde hendes Datter, fornævnte Frøken Augusta Müller, endnu være ugift, naar hun som Enke ved Døden afgaaer, da tillægges bem: Frøken Augusta Müller af de 400 Rbd. Sølv, hvilke efter det ovenfor bestemte hendes Moder skal nyde aarligen som Enke, 100 Rbd. Sølv, skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig, foruden de 100 Rbd. aarlig, som ovenfor ere tillagte hende som Livrente for Livstid, saaledes at hun fra den Tid af, hendes Moder som Enke ved Døden afgaaer, nyder, saafremt hun til den Tid maatte være ugift og saalænge hun i ugift Stand forbliver, 200, skriver to hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig.

14. Til Frøken Mette Marie Engelstoft, adopteret Datter af Etatsraad og Frue Engelstoft, 100 Rbd. Sølv, skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølv. Dersom hun endnu skulde være ugift til den Tid, da hendes Moder, Frue Engelstoft ved Døden som Enke afgaaer, tillægges hende af de 400 Rbd. Sølv, hvilke Frue Engelstoft efter det, som ovenfor under N:o 4 er bestemt, skal nyde aarlig som Enke, 100 Rbd. skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig, foruden de hundrede Rbd. aarlig, jeg har tillagt hende som Livrente for Livstid, saaledes at hun fra den Tid af, hendes Moder ved Døden afgaaer, nyder, saafremt hun til den Tid maatte være ugift og saalænge hun i ugift Stand forbliver, 200, skriver to hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig.

15. Baron Hoff-Rosencrones Datter Agnete nyder efter begge sine Forældres Død, saa længe hun forbliver ugift, aarlig 200 Rbd. Sølv, skriver to hundrede Rigsbankdaler Sølv, som udbetales her i Staden til den Person, som hun til Modtagelse maatte bemyndige.

16. Frøken Hedevig Liebenberg, en Datter af afg. Confessionarius Liebenberg, nyder som ugift 100 Rbd., skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig.

17. En Datter af Baron Adeler til Høgholm i Jylland, Agnete, som er opkaldt efter mig, tillægges 200 Rbd. S.: skriver to hundrede Rigsbankdaler Sølv, saa længe hun er ugift. Forsaavidt og saa længe denne Livrente maatte blive at udbetale, liquideres deri de Renter, der maatte tilkomme mig efter Baronens til mig udstædte Pante-Obligation.

18. Oberst Schows Datter, Øllegaard Sophie Charlotte Schow, tillægges efter Faderens Død, saafremt hun til den Tid er ugift, og saa længe hun i ugift Stand forbliver, aarlig 100 Rbd. S., skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølv.

19. En Datter af Frue Betzy Ancker, født Sneedorff, der er opkaldt efter mig, tillægges, saa længe hun forbliver ugift, 100 Rbd. S.; skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig. J Moderens Livstid udbetales denne Livrente til hvem hun maatte befuldmægtige til her at modtage den, da sammes Anvendelse til Datterens Gavn allene skal være Moderen overladt. Efter sidstnævntes Død skeer Udbetalingen til hvem Datteren maatte befuldmægtige til heri Staden at modtage samme.

20. Enkefrue Commandeurinde Fabritius Te[n]gnagel tillægges til Erindring af mig for Livstid aarlig 100 Rbd. S: skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølv.

21. Kammerherreinde Augusta Stemann, født Tillisch, gift med Kammerherre Amtmand Stemann i Sorøe, nyder som Enke efter ham, saalænge hun i Enkestand forbliver, en aarlig Livrente af 200 Rbd. S.; skriver to hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig, hvorom jeg har meddeelt hende skriftlig Forsikkring.

22. Frøken Johanne Nicoline Lütken, som er indskreven i Støvringgaards Jomfrue-Kloster og for Tiden opholder sig hos Enkefrue Etatsraadinde Ryberg paa Frederiksgave i Fyen, nyder efter Etatsraadinde Rybergs Død, saafremt hun til den Tid endnu ikke er kommen til Hæving ved bemeldte Kloster, aarlig 100 Rbd. S.; siger eet hundrede Rigsbankdaler Sølv saa længe indtil hun opnaaer Hæving sammesteds. Hvis hun derimod ved Etatsraadinde Rybergs Død allerede har opnaaet Hæving, men dennes Beløb endnu udgjør mindre end hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig, da udbetales hende saa meget aarlig, som behøves til at completere Beløbet til eet hundrede Rigsbankdaler Sølv, saalænge indtil hendes aarlige Hæving ved Klosteret har opnaaet denne Sum.

23. Enken Madame Masset, der nu for Tiden opholder sig i Hs. Excellences Grev Yolddi's Huus, tillægges for Livstid 100 Rbd. Sølv, skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig, som udbetales her i Staden til hvem hun til Modtagelse maatte bemyndige.

Dets til Bekræftelse under min Haand og Segl i Notarii Publici Overværelse.

Kiøbenhavn d: 23. Juni 1834.
(L. S.)

A. M. Rosencrone
føed Hielmstierne.

Den ovenfor under N:o 11 ommeldte Livrente til Frøken Fredericke Lütken bortfalder nu, da hun ved Døden er afgaaet.

Kbhavn den 3. Mart. 1835.

A. M. Rosencrone.

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 19.

1834, 23. Juni.

DISPOSITION

angaaende nogle Livrenter, som efter min Død skulle udredes.

Da den af mig i min Hoved-Disposition af 22. Julii 1820 § 31 ommeldte specielle Disposition af 25. Novbr: 1815 angaaende Udredelsen af nogle Livrenter efterhaanden havde modtaget saa mange Forandringer og Tillæg fra min Haand, at jeg ikke fandt det passende at efterlade den i saadan Form, saa har jeg casseret bemeldte Disposition af 25. Novbr: 1815 og i sammes Sted forfattet nærværende, der skal have den samme Kraft og Gyldighed i alle Maader.

Thi er min sidste Villie, at af den af min sal. Mand og mig oprettede Stiftelses Revenuer skal udredes følgende Livrenter.

Jomfrue Frederikke Mariane Holst, en Datter af Landvæsens-Commissær og Herredsfoged M: G: Holst, nyder efter min Død, saalænge hun i ugift Stand forbliver, en Livrente af 100 Rbdlr: S., skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølvs aarlig.

Samme Landvæsens-Commissær og Herredsfoged Holsts nulevende Kone, Marthe Charlotte Meyer, nyder efter min Død, saafremt hun maatte blive Enke efter bemeldte Holst, saalænge hun i saadan Enkestand forbliver, aarlig 100 Rbdlr: S:, skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølvs.

Naar enten begge eller een af de Livrenter ophøre, som efter Forestaaende ere tillagte Jomfrue Frederikke Mariane Holst og Marthe Charlotte Meyer som Enke efter Landvæsens-Commissær, Herredsfoged Holst, tilfalde 50, skriver halvtredsindstyve Rigsbankdaler Sølvs aarlig fornævnte Herredsfoged Holsts efterladte svagelige Datter Helene, saa længe hun i ugift Stand forbliver.

Jomfrue Augusta Eleonore Giesemann, født 1815, Datter af afg: Professor Giesemann, nyder efter min Død, saa længe hun forbliver ugift, 100 Rbdlr: S:, skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølvs aarlig.

Afg: Sognepræst paa Christianshavn Hr. Fengers Enke nyder efter min Død, saalænge hun i Enkestand forbliver, 100 Rbdlr: S.; skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig.

Forsaavidt efter min Død Formuens aarlige Renter maatte overstige det, der udfordres til Udredelse af Lønninger, Gaver, Understøttelser eller Livrenter, der ere tillagte enkelte Personer, er det mit Ønske, at der aarlig udbetales 50 Rbdlr.; skriver halvtredsindstve Rigsbankdaler Sedler til det qvindelige Velgiørenheds Selskab for at anvendes til Præmie for Tienestetyende. Dog, ligesom det allene beroer paa den af min sal: Mand og mig oprettede Stiftelses Direction at bestemme, hvorvidt den ovenangivne Betingelse kan ansees at være forhaanden, saa skal i alt Fald et saadant Bidrag ophøre, saasnart den sidstnævnte Stiftelses Virksomhed i dens første Classe begynder.

Dets til Bekræftelse under min Haand og Segl i Notarii Publici Overværelse.

Kjøbenhavn den 23. Juni 1834.

A. M. Rosencrone
føed Hielmstierne.

Efterat den i Tillægsdispositioner af 15. Septemb. 1827 og 10. Septemb: 1831 til min Hoveddisposition af 22. Julii 1820 ommeldte Enke, Madame Friis, Søster af Baron Hoff-Rosencrone, har indladt sig i nyt Ægteskab, finder jeg mig foranlediget til at ophæve og ophæver herved fornævnte mine Tillægsdispositioner af 15. Septemb: 1827 og 10. Septemb: 1831, hende betreffende, saa at Alt, hvad i disse er bestemt skal bortfalde og som tilbagekaldet være sat ud af Kraft og Virkning, hvoraf følger, at alle de Forandringer og Modificationer i min foregaende Tillægsdisposition af 2. September 1826, som indeholdes i meerbemeldte senere Dispositioner af 15. Septemb: 1827 og 10. Septemb: 1831, træde ud af Kraft og bortfalde som ugyldige, saa at fornævnte tidligere Disposition af 2. September 1826 i alle Henseender skal blive uforandret i Kraft og aldeles efter dens Ord og Jndhold tages til Følge efter min Død. Hvad derimod angaaer fornævnte Søster af Baron Hoff-Rosencrone, som, efter at have indladt sig i nyt Ægteskab, nu er gift med Fuldmægtig Nordmann, da er det min Villie, og bliver herved af mig fastsat, at, dersom hun ved sin Broders, Baron Hoff-Rosencrones, Død skulde være Enke eller efter den Tid blive det, skal hun i disse Tilfælde efter min Død som Enke nyde af mit Boes Midler en aarlig Livrente af 100 Rbdlr: S., skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølv.

Denne af mig dicerede og af Etatsraad Engelstoft nedskrevne Bestemmelse forsynes herved med min Underskrift og mit Segl.

Kjøbenhavn d. 16. Febr. 1835.

A. M. Rosenchrone
føed Hielmstjerne.

Til Vitterlighed
L. Engelstoft. Treschow.

[Paa en særskilt Seddel:]

I Anledning af, at jeg af de Grunde, som jeg har anført, har i Stedet for den i min Hoved-Disposition af 22. Juli 1820 § 31 ommeldte Disposition af 10. Juni s. a. betreffende Livrenter til Venner eller deres Børn under 23. Juni 1834 affattet og underskrevet en ny Disposition betreffende Livrenter til Venner eller deres Børn, erklærer jeg herved, efter min Laugværgeres, Hr. Etatzraad og Professor Engelstofts Ønske, i Overensstemmelse med Sandhed, at ved denne min nye Disposition af 23. Juni 1834, som er traadt i den andens af mig casseerte Sted, Jntet er blevet forandret til Skade for nogen, hvad enten med Hensyn til de tiltænkte Livrenters Beløb eller til Betingelserne for deres Nydelse.

Khvn., d: 6. May 1835.

A. M. Rosenchrone,
føed Hielmstjerne.

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 20.

1834, 23. Juni.

DISPOSITION

angaende nogle Summer, som efter min Død
bortskienkes.

Da den i min Hoved-Disposition af 22. Julii 1820 § 31 paaberaabte specielle Disposition af 5. Mart. 1814 angaaende nogle Summer, som bortskienkes til private Personer, efterhaanden har modtaget saa mange Forandringer og Tillæg fra min Haand, at jeg ikke finder det passende at efterlade den i saadan Form, saa har jeg cassetet bemeldte Disposition af 5. Mart. 1814 og i sammes Sted forfattet den nærværende, der skal have den samme Gyldighed i alle Maader, og

bliver saaledes i Stedet for hiin ældre, af mig cassetere, at tage til Følge.

Thi er det min sidste Villie, at efter min Begravelse udbetales
a, strax

1, Til min Læge, Hr. Etatsraad Fenger, i Honorarium for hans Til-
syn i mit sidste Leveaar 500 Rbdl. Sedl., skriver fem hundrede Rigs-
bankdaler Sedler.

2, Til Sognepræst paa Frederiksberg, Hofpræst Hr. Schiødte 200
Rbdl. Sedl., skriver to hundrede Rigsbankdaler Sedler. [Tilføjet
senere: Bortfalder nu, da Hof-Præst Schiødte er død. D. 2. Sepbr.
1836. A. M. Rosencrone.]

b, efterat Proclama i mit Boe er udløbet

3, Til Hr. Stiftsprovst Clausen 400 Rbdl. Sedl., skriver fire hundrede
Rigsbankdaler Sedler, saafremt han overlever mig.

4, Til Lieuten. Marcus Gerhard Benzon 300 Rbdl., skriver tre hun-
drede Rigsbankdaler Sedler.

5, Til Lieuten. Nyegaard ved Hs. Kongel. Høih. Prinds Christians
Regiment 300 Rbdl. Sedl., skriver tre hundrede Rigsbankdaler Sedler.

6, Til Oberst G. J. Michaelsen ved Kronens Regiment 500 Rbdl.,
skriver fem hundrede Rigsbankdaler Sedler.

7, Til Provst J. P. Bering, Sognepræst i Maglebye i Stevns Herred,
500 Rbdl. Sedl., skriver fem hundrede Rigsbankdaler Sedler. [Senere
tilføjet: Bortfalder nu, da Provst Bierring er død. D. 2. Septr. 1836.
A. M. Rosencrone.]

End videre udbetales strax efter min Død følgende Understøttelser
eengang for alle

a, Til den blinde Adolph Peter, forhen i Blinde-Institutet, nu Musik-
lærer, 100 Rbdl., skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sedler. Disse
100 Rbdl. Sedler leveres til Hr. Overkammerherre p.p. Hauch, som
velvilligen har lovet at modtage dem til Anvendelse for ham.

b, Til Caroline Ibsen, i Ægteskab med Urtekræmmer Ibsen, som
Conferentsraadinde Müller anviser, 100 Rbdl., skriver eet hundrede
Rigsbankdaler Sedler.

Dets til Bekræftelse under min Haand og Segl i Notarii Publici
Overværelse.

Kiøbenhavn d: 23. Jun. 1834.
(L. S.)

A. M. Rosencrone
føed Hielmstierne.

Nr. 21.

1834, 23. Juni.

DISPOSITION
angaaende mine Tienestefolk.

Da den af mig i min Hoveddisposition af 22. Julii 1820 § 31 paa-beraabte specielle Disposition af 5. Marts 1814 angaaende mine Tienestefolk efterhaanden havde modtaget saa mange Forandringer og Tillæg fra min Haand, at jeg ikke længere fandt det passende at efterlade den i saadan Form, saa har jeg i dens Sted affattet nærværende Disposition, hvilken saaledes træder i Stedet for bemeldte ældre, af mig casserede Disposition af 5. Marts 1814, og bliver i sammes Sted at tage til Følge.

Saafremt Jomfrue Pauline Ravn forbliver i min Tieneste til min Død, nyder hun fra min Dødsdag af, foruden de hende ved min sal: Mands Disposition af 25. Novbr. 1811 tillagte 100 Rdlr.; der nu skulle udgiøre eet hundrede Rigsbankdaler Sølv, 600 Rbdlr: S., skriver sex hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig, hvilke udbetales hende hver 11. Jun: og 11. Decemb: Termin med Halvdelen. Da denne Livrente skal begynde fra min Dødsdag, udbetales hende ikkun Løn for det Halvaar, i hvilket jeg dør, uden Hensyn til om min Død indtræffer længe eller kort før 1. Mai eller 1. November.

Saafremt Jomfrue Frederikke Galle forbliver i min Tieneste til min Død, nyder hun fra min Dødsdag af, foruden de hende ved min sal: Mands Disposition af 25. Novb: 1811 tillagte 100 Rdlr.; der nu skulle udgiøre eet hundrede Rigsbankdaler S., 600 Rbdlr: S., skriver sex hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig, hvilke udbetales hende hver 11. Jun: og 11. Dec: Termin med Halvdelen. Da denne Livrente skal begynde fra min Dødsdag, udbetales hende ikkun Løn til den 1. Mai eller 1. Novb.; der nærmest indfalder efter min Død.

De forommeldte aarlige Livrenter til Jomfruerne Ravn og Galle, hvilke saaledes udgiøre 700 Rbdlr: Sølv aarlig for enhver af dem, for Livstid, udbetales uden noget Slags Afkortning; og skulde der af samme være eller blive Afgift at svare, udredes saadan Afgift af den af min sal: Mand og mig oprettede Stiftelses Midler.

Saalænge de af mig udnævnte Executores testamenti maatte ansee det fornødent, at een eller begge ovennævnte Jomfruer forblive i min Gaard for at tage vare paa og ordne mit Boehave, bør de iagttage Saadant, og naar de med Samtykke af Executores testamenti fra-

fløtte Gaarden, udbetales enhver af dem 500 Rbdlr: Sedl., skriver fem hundrede Rigsbankdaler Sedler som et fornyet Beviis paa min Velvillie, og for at de kunne sættes i Stand til at anskaffe sig det fornødne Boehave.

Foruden det, Jomfruerne Ravn og Galle er tillagt, tilfalder enhver af dem til Eiendom de Effecter, som paa tvende af mig forfattede og denne Disposition vedlagte Noter findes for enhver især bestemte.

Dersom min nuværende Tiener Peter Jensen forbliver i min Tieneste til min Død, skal han fra den Tid af, han forlader Tienesten, nyde i Livrente sin Livstid aarlig 30 Rbdlr: S., skriver tredive Rigsbankdaler Sølv. Saa udbetales ham ogsaa ved Fratrædelsen i Douceur 30 Rbdlr: Sedl., skriver tredive Rigsbankdaler Sedler, ligesom han ogsaa maa beholde de Livrestykker med Surtout og Hatte, som han i min Tieneste har baaret.

Dersom min nuværende Stuepige, Sophie Rosted forbliver i min Tieneste til min Død, nyder hun fra den Tid af, hun forlader Tienesten, i aarlig Livrente for Livstid 60 Rbdlr: S., skriver tredsindstyve Rigsbankdaler Sølv. Saa udbetales hende og ved Fratrædelsen i Douceur 100 Rbdlr: Sedl., skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sedler. Naar hun maatte blive gift, udbetales hende umiddelbar efter Bryllupet 100 Rbdlr: Sedl., skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sedler som Bidrag til Boesætning.

Min nuhavende Kokkepige, Johanne Busch, om hun forbliver i min Tieneste til min Død, nyder fra den Tid af, hun forlader Tienesten, i aarlig Livrente sin Livstid 40 Rbdlr: S., skriver fyrgetyve Rigsbankdaler Sølv, og ved Fratrædelsen i Douceur 60 Rbdlr: Sedl., skriver tredsindstyve Rigsbankdaler Sedler som Bidrag til Boesætning.

Dersom min nuværende Gartner Peter Thinkedal forbliver i min Tieneste til min Død, tillægges ham for Livstid en aarlig Livrente af 120 Rbdlr: S., skriver eet hundrede og tyve Rigsbankdaler Sølv, og ved Fratrædelsen udbetales ham en Douceur af 60 Rbdlr: Sedler, skriver tredsindstyve Rigsbankdaler Sedler. [Tilføjet senere:] Da Gartner Thinkedal nu er død bortfalder denne Bestemmelse. D. 18. Januarii 1838. A. M. Rosencrone.

Dersom min nuværende Portner Madsen forbliver i min Tieneste til min Død, tillægges ham i aarlig Livrente 40 Rbdlr: S., skriver fyrgetyve Rigsbankdaler Sølv. Saa udbetales og ved Fratrædelsen til hans Kone en Douceur af 40 Rbdlr: Sedl., skriver fyrgetyve Rigsbankdaler Sedler. Saafremt bemeldte Portner Madsens nuværende

Kone bliver Enke efter ham, nyder hun, saa længe hun i Enkestand forbliver, en aarlig Livrente af 40 Rbdlr: S., skriver fyrgetyve Rigsbankdaler Sølv.

Dersom min nuværende Kudsk, Hans Petersen, forbliver i min Tieneste til min Død, tillægges ham for Livstid i aarlig Livrente 20 Rbdlr: S.; skriver tyve Rigsbankdaler Sølv, og ved Fratrædelser udbetales ham en Douceur af 20 Rbdlr: Sedl.; skriver tyve Rigsbankdaler Sedler, ligesom han ogsaa maa beholde Livree, Surtout, Kavaikrave, Roqueloure, Kudskepels, Hue og Hatte, som han i min Tieneste har baaret.

Saafermt min nuværende Gaardskarl, Niels Sørensen, forbliver i min Tieneste til min Død, nyder han for Livstid en aarlig Livrente af 20 Rbdlr: S., skriver tyve Rigsbankdaler Sølv, og ved Fratrædelser udbetales ham en Douceur af 20 Rbdlr: Sedl.; skriver tyve Rigsbankdaler Sedler.

Disse Tieneren, Stuepigen, Kokkepigen, Gartneren, Portneren, Kudskene og Gaardskarlen tillagte Livrenter udbetales uden Afkortning, og tage deres Begyndelse fra den Tid af, at det, de i min Tieneste nyde i Løn og Kostpenge, ophører. Det anmærkes, at Gartneren, Kudskene og Gaardskarlen ere antagne maanedviis.

Min forrige Tiener, Peter Christian Olsen, som formedelst Svagelighed har forladt min Tieneste, nyder fra min Død af en aarlig Livrente, sin Livstid, af 100 Rbdlr: S., skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølv. Saa skal han ogsaa, paa Vilkaar af, at han indtil og under Auctionen gaaer J:frue Galle tilhaande, efter Auctionen udbetales en Douceur af 50 Rbdlr: Sedl.; skriver halvtredsindstyve Rigsbankdaler Sedler.

Min forrige Kudsk Lars Petersen, som i forrige Aar har forladt min Tieneste, har jeg tillagt en Pension af 200 Rbdlr: Sedl.; skriver to hundrede Rigsbankdaler Sedler aarlig, hvilken Pension han, saalænge jeg lever, oppebærer med $\frac{1}{12}$ maanedlig. Samme Pension skal han efter min Død nyde, saalænge han lever, med 200 Rbdlr: Sedl.; skriver to hundrede Rigsbankdaler Sedler aarlig, at udbetales ham halvvaarsviis uden Afkortning, hvert Halvaar 100 Rbdlr: Sedler.

Min forrige Gaardskarl Niels Wittrup tillægges en aarlig Understøtning fra min Dødsdag af 52 Rbdlr: Sedl.; skriver to og halvtredsindstyve Rigsbankdaler Sedler, som udbetales ham med 26 Rbdlr: Sedl: halvvaarlig.

Saasart jeg er død, udbetales Jomfruene Ravn og Galle hver 20 Rbdlr: Sedler til dagligt Sørgetøi. Ligeledes leveres Stuepigen,

Kokkepigen og Portnerkonen hver 10 Rbdlr: Sedler til Sørgekiole, hvormed de skal gaae saalænge de forblive i Gaarden.

Med Hensyn til Huusholdningen efter min Død bliver saaledes at forholde. Huusholdningen i min Gaard fortsættes efter min Død for dem, der hidtil have i min Tieneste nydt Kost i Huset, altsaa for Jomfruerne Ravn og Galle, samt for Stuepigen og Kokkepigen under Tilsyn af mine Executores testamenti, saalænge indtil disse finde, at den kan hæves, hvilket bør skee saasnart mueligt. De af mine Tienestefolk, som ikke have nydt Kost i Huset, men have havt Kostpenge, beholde disse indtil de forlade Tienesten.

Dets til Bekræftelse under min Haand og Segl i Notarii Publici Overværelse.

Kjøbenhavn den 23. Juni 1834.
(L. S.)

A. M. Rosencrone
føed Hielmstierne.

Hvad ovenfor er bestemt angaaende en aarlig Livrente af eet hundrede Rigsbankdaler Sølv for min forrige Tiener Peter Christian Olsen, forandres derhen, at han i Stedet for 100 Rbdlr: Sølv skal fra min Dødsdag af nyde en aarlig Livrente af 130 Rbdlr: Sedler, skriver eet hundrede og tredive Rigsbankdaler Sedler, hvorved han, efter hans Begjæring, beholder, hvad han nu aarligen faaer af mig.

Kjøbenhavn d. 2. Februar 1835.

A. M. Rosencrone,
føed Hielmstierne.

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 22.

1834, 18. Novbr.

TILLÆG

til min Disposition af 22. Juli 1820 med senere Bestemmelser indtil 10. Septbr. 1831.

Til min Hoved-Disposition af 22. Juli 1820 har jeg fundet fornødent og besluttet at føie adskillige nye Tillæg og nærmere Bestemmelser. I Fortsættelse af og i Sammenhæng med bemeldte Disposition fastsætter og bestemmer jeg derfor herved som følger:

I.

De i benævnte Dispositions § 18 under littera a ommeldte Pensioner og Livrenter, der begynde fra den Tid, da Udbetaling sidst

er skeet, ere de til Baron Hoff-Rosencrone, Forvalter Segelke, Frøken Frederikke Lütken og Niels Wittrup bestemte.

De, som ifølge den benævnte §'s littera b skulle udbetales fra min Dødsdag, ere de til Mad. Fenger, Kammerherinde Stemann, født Tillisch, saafremt hun til den Tid skulde være Enke, Oberstinde Kaalund, født Stricker, Conferentsraad A. Müllers Døttre, Peter Hansen og Christen Olsen bestemte, saa og alle de, der ikke overstige 30 Rbd. aarlig.

Den Livrente af 400 Rbdl. Sølv aarlig, som jeg har tillagt Conferentsraadinde Müller, født Steenbeck, som Enke, og som hun ifølge en af mig i sin Tid udstædt Forsikkring har oppebaaret siden hendes Mands, Conferentsraad A. Müllers Død, udbetales hende efter min Død fra den Tid af, Udbetaling sidst har fundet Sted.

J Henseende til Betalingstiden af det, som mine Tienstefolk er tillagt, følges min Disposition af 23. Juni 1834, som, efter hvad jeg i samme har anført, er traadt i Stedet for den i min Disposition af 22. Juli 1820 § 31 paaberaabte specielle Disposition af 5. Mart. 1814.

Samtlige ovenanførte Pensioner og Livrenter skulle ansees at høre til dem, som i Følge § 15 i min Disposition af 22. Juli 1820 udbetales uden nogen Afkortning.

I Henseende til Poul Jonas Sandberg forholdes efter min Disposition af 26. Mai 1821 med dertil gjorte Tillæg af 1. Februar 1823 og 2. April 1825, og udbetales de 120 Rbdl. Sølv, som nu udredes til hans Datters Opdragelse aarlig, fra den Tid af, de sidst maatte være udbetalte.

II.

Da den af mig ved min Disposition af 22. Juli 1820 § 10 udnævnte Bogholder og Casserer, Assessor Steenbeck, ved Døden er afgaaet, saa træder nu den i Fundatsen for den grevelige Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelse af 12. Januar 1822 § 7 Directionen tillagte Berettigelse og paalagte Forpligtelse, selv paa eget Ansvar at antage en duelig, redelig og paalidelig Mand til Bogholder og Regnskabsfører i Kraft, og fastsætter jeg i denne Anledning herved nøiere:

1. Bogholderen bør, efter hvad der i min Disposition af 22. Juli 1820 § 11 b er bestemt, tillige udføre en Kasserers Forretninger og i saadan Egenskab stille den sammesteds § 10 bestemte Sikkerhed; han skal derhos besørge alt det Stiftelsen vedkommende Skriverie efter Directionens Forskrift, og i alle disse Egenskaber staae i det Forhold til Directionen, som ved Fundatsens § 7 er fastsat, saaledes at han i Alt har at rette sig efter de Forskrifter, der meddeles ham

af Directionen, og at Directionen, hvis den skulde finde sig misfornøiet med hans Forhold, kan afskedige ham og vælge en anden.

2. For det Første og saalænge indtil Stiftelsens Virksomhed kan begynde, bestemmes hans Løn som Bogholder, Kasserer og Skriver ved samme til i Alt tre hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig, og forandres saaledes indtil videre, hvad der i min Disposition af 22. Juli 1820 § 11 b og i Fundatsen af 12. Januar 1822 § 8 er bestemt angaaende Bogholderens og Kassererens Løn. Jøvrigt beregnes og udbetales den ham som Bogholder, Kasserer og Skriver tillagte Løn, ligesom Directionens Løn eller Honorarium, fra min Dødsdag, uden Hensyn til, naar Stiftelsens Virksomhed kan begynde, saaledes som i min Disposition af 22. Juli 1820 § 11 d er fastsat.

3. Til Huusleie for Contoir og Archiv, samt til Skrivematerialier, tilstaaes aarlig tre hundrede Rigsbankdaler Sølv, der oppebæres og nydes af den, hos hvem Contoiret og Archivet er, saaledes som i min Disposition af 22. Juli 1820 § 11 og i Fundatsen af 12. Januar 1822 § 8 er bestemt. Under denne aarlige Huusleie indbefattes tillige Godtgjørelse for Contoirets Opvarmelse ved dets Benyttelse om Vinteren, saa at derfor ingen aparte Udgift maa beregnes. Hvad derimod angaaer Regnskabs- og andre Stiftelsens Bestyrelse vedkommende Protocoller, da bliver Udgiften dertil, ligesom til det Inventarium, der maatte behøves, særskilt af Stiftelsen at afholde.

III.

Ved min testamentariske Disposition af 22. Juli 1820 § 1 har jeg udnævnt Høiesterets-Assessor Etatsraad (siden Conferentsraad) Ad. Müller og Etatsraad Professor L. Engelstoft paa Livstid til Directeurer for den af min sal: Mand og mig ved Disposition af 30. September 1809 oprettede grevelige Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelse og til som Executores testamenti at modtage og forvalte vort fælles Stervboe, med den Bestemmelse, at, dersom Etatsraad A. Müller skulde ved Døden være afgaaet eller af andre Aarsager hindres fra at paatage sig Forretning som første Directeur for bemeldte Stiftelse og som Executor testamenti, indtræder i hans Sted Etatsraad og Professor L. Engelstoft, hvorimod i Sidstnævntes Sted, naar han af hvilkensomhelst Aarsag ikke kunde fungere som anden Directeur, Dr. Professor (siden Biskop) P. E. Müller igien skulde indtræde som anden Directeur. Da nu siden den Tid saavel Førstnævnte Høiesterets-Assessor, Conferentsraad A. Müller, er ved Døden afgaaet, hvorved Etatsraad Professor L. Engelstoft er oprykket i hans Plads som

første Directeur; som ogsaa Biskop P. E. Müller, der nu, efter foranførte Bestemmelse igien indtraadte i Etatsraad Professor L. Engelstofts Plads som anden Directeur, ligeledes er ved Døden afgaaet, og derved anden Directeurs Plads bleven ledig: saa udnævner jeg herved, i Kraft af den Rettighed, som er forbeholdt Stiftelsens Opretttere eller den Længstlevende af samme til i levende Live at udnævne Directeurer og Executores testamenti, Hr. Etatsraad og Generalfiskal Frederik Wilhelm Treschow paa Livstid til Directeur for den ved min sal. Mands og min Disposition af 30. September 1809 oprettede grevelige Hielmstiernsk-Rosencronske Stiftelse og til som Executor testamenti at modtage og forvalte det fælles Boe, saaledes at han nu indtræder som anden Directeur i afg. Biskop P. E. Müllers Sted, hvorved det forstaar sig af sig selv og er en Følge af mine tidligere Bestemmelser, at, dersom, medens han lever, nuværende første Directeur, Etatsraad Professor L. Engelstoft skulde ved Døden afgaae eller af andre Aarsager hindres fra at varetage de ham som Directeur og Executor testamenti overdragne Forretninger, skal Etatsraad Generalfiskal F. W. Treschow rykke op i første Directeurs Plads.

Dets til Bekræftelse under min Haand og Segl i Notarii Publici Overværelse.

Kjøbenhavn d. 18. November 1834.
(L. S.)

A. M. Rosencrone
fød Hielmstierne.

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 23.

1834, 15. Decbr.

TILLÆG

til min Disposition af 18. November 1834, der indeholder Tillæg til min Disposition af 22. Julii 1820 med senere Bestemmelser.

Ved min Disposition af 18. November d. A. har jeg i Anledning af Biskop P. E. Müllers dødelige Afgang, hvorved hans Plads som af mig udnævnt anden Directeur for den af min sal. Mand og mig ved Disposition af 30. September 1809 oprettede grevelige Hielmstiernsk-Rosencroneske Stiftelse var bleven ledig, i Kraft af den Stiftelsens Opretttere eller den Længstlevende af disse forbeholdte Ret til i levende Live at udnævne Stiftelsens Directeurer og sammes Efterfølgere, udnævnt Etatsraad og Generalfiskal Frederik Wilhelm Treschow til

at være Directeur for bemeldte Stiftelse og Executor testamenti til- ligemed den af mig i lige Egenskab tidligere udnævnte, nu efter Conferentsraad Høiesteretsassessor Ad. Müllers dødelige Afgang ifølge min Disposition af 22. Julii 1820 § 1 i dennes Sted som første Directeur oprykkede, Etatsraad Professor L. Engelstoft, med den Be- stemmelse, at bemeldte Etatsraad Generalfiskal Treschow, dersom, medens han endnu lever, nuværende første Directeur og Executor testamenti L. Engelstoft skulde ved Døden afgaae eller af andre Aar- sager hindres fra at varetage de ham som Directeur og Executor testamenti overdragne Forretninger, da skal rykke op i sidstnævntes Plads som første Directeur.

Ligesom jeg nu, efter det foregaaende, har udnævnt Hr. Etatsraad Professor L. Engelstoft og Hr. Etatsraad Generalfiskal F. W. Tre- schow til Directeurer for den ved min sal. Mands og min Disposition af 30. Septbr. 1809 oprettede grevelige Hielmstiernsk-Rosencroneske Stiftelse og til som Executores testamenti at modtage og forvalte det fælleds Boe m. v. i Henhold til min Disposition af 22. Julii 1820 og Fundatsen for bemeldte Stiftelse af 12. Januari 1822, saaledes finder jeg mig foranlediget til end videre at gjøre Brug af den mig som Længstlevende af samme Stiftelses Oprettere tilkommende Rettig- hed til at udnævne Stiftelsens Directeurer og disses Efterfølgere, og anordner og bestemmer jeg derfor herved, at naar Etatsraad General- fiskal Fr. W. Treschow, enten fordi han optræder i første Directeurs Plads eller af hvilkensomhelst anden Aarsag ikke kan fungere som anden Directeur, skal Etatsraad Høiesteretsassessor Hans Jacob Koefoed indtræde i hans Sted som anden Directeur for bemeldte Stiftelse og som Executor testamenti, og fra den Tid af, han over- tager en Directeurs og Executoris testamenti Pligter og Forretninger, nyde de ham i saadan Egenskab efter min Disposition af 22. Julii 1820 og Fundatsen af 12. Januari 1822 tilkommende Rettigheder, hvorhos det er min Villie og af mig herved fastsættes, at, dersom efter hans Indtrædelse som anden Directeur første Directeurs Plads, medens han endnu lever, skulde blive ledig, skal han rykke op i Sidstnævntes Plads som første Directeur.

Dets til Bekræftelse under min Haand og Segl i Notarii Publici Overværelse.

Kiøbenhavn d. 15. December 1834.
(L. S.)

A. M. Rosencrone
føed Hielmstierne.

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 24.

1834, 15. Decbr.

TILLÆG

til mine Dispositioner af 23. Junii 1834 angaaende mine Tienestefolk, og angaaende nogle Summer, som bortskjænkes efter min Død.

I.

Hvad jeg i min Disposition af 23. Junii 1834 angaaende mine Tienestefolk, hvilken er traadt i Stedet for og i alle Maader skal have lige Gyldighed med den i min Hoved-Disposition af 22. Julii 1820 § 31 paaberaabte, senere af mig casserede, specielle Disposition af 5. Marts 1814, har bestemt angaaende en Pension eller Livrente af 40 Rbdlr: S. aarlig for min Portner Madsen og hans nuværende Kone som Enke efter ham, bestemmes herved nærmere derhen, at denne Livrente skal udgjøre 50 Rbdlr: S. skriver halvtredsindstyve Rigsbankdaler Sølv aarlig.

II.

I Continuation af min Disposition af 23. Junii 1834 angaaende nogle Summer, som efter min Død bortskjænkes, hvilken er traadt i Stedet for og skal have lige Gyldighed med den ældre i min Hoved-Disposition af 22. Julii 1820 § 31 paaberaabte, senere af mig casserede specielle Disposition af 5. Mart. 1814, bestemmer jeg herved, at end videre skal efter min Død, og efterat Proclama i mit Boe er udløbet, til de nedenfor nævnte Personer eengang for alle udbetales følgende Summer.

1. Til Jomfrue Diederikke Dan, Datter af afgangne Sognepræst Dan i Gierslev i Sielland, saafremt hun til den Tid er ugift, 200 Rbdlr: Sedler, skriver To Hundrede Rigsbankdaler Sedler.

2. til Nicoline Semine Dorothea Lyngbye, Datterdatter af fornævnte Sognepræst Dan, saafremt hun til den Tid er ugift, 200 Rbdlr: Sedl.; skriver To Hundrede Rigsbankdaler Sedler.

3. til Enke efter afgangne Skrædermester Juel, boende her i Staden, i Betragtning af hendes sal: Fader Hr: Metzger, 30 Rbdlr: Sedl: skriver tredive Rigsbankdaler Sedler.

Forsaavidt efter min Død maatte findes Pakker eller andre Ting med Paaskrift af min Haand, som viser, at de ere bestemte for nogen af mig i Paaskriften nævnet Person, bliver enhver saadan Gienstand at afgive til disse Personer, om end samme ikke maatte findes specificeret i de af mig efterladte Dispositioner angaaende Ting, som gives til Enkelte.

Dets til Bekræftelse under min Haand og Segl i Notarii Publici Overværelse.

Kjøbenhavn den 15. Decemb: 1834.
(L. S.)

A: M: Rosencrone
føed Hielmstjerne.

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 25.

1837, 15. Juli.

TILLÆG

til min Hoved-Disposition af 22. Juli 1820 samt til min Disposition af 23. Juni 1834 angaaende Livrenter til Venner eller Venners Børn, saavel som til min Disposition af 23. Juni 1834 angaaende mine Tienestefolk, og til min Disposition af samme Aar og Datum angaaende nogle Summer, som efter min Død bortskienkes.

I.

Ligesom jeg i min Hoved-Disposition af 22. Juli 1820 § 15 har fastsat, at, dersom det der som mueligt ommeldte Tilfælde skulde indtræffe, i hvilket en Afkortning i det Legatarierne aarlig bestemte skulde finde Sted, dog Jntet maa afkortes i visse sammesteds angivne aarlige Udbetalinger, saaledes vil jeg endvidere have fastsat og fastsætter herved, at i hiint Tilfælde ikke heller nogen Afkortning maa finde Sted i den Etatsraadinde (nu Conferentsraadinde) Engelstoft født Estrup, som Enke, og den Bispinde Müller, født Stub, som Enke af mig tillagte Livrente, ligesom ei heller i den Livrente jeg har tillagt Frøken Mette Marie Engelstoft, Datter af Conferentsraad Professor Engelstoft, og Frøken Augusta Müller, Datter af afg. Biskop P. E. Müller.

II.

Dersom ved Frøken Lise Treschows Giftermaal eller Død, hvem jeg ved min Disposition af 23. Juni 1834 angaaende Livrenter til Venner eller Venners Børn har tillagt en Rente af 100 Rbd. Sølv aarlig, at nyde saalænge hun forbliver ugift, hendes Halvsøster Helene, født Henningsen, nu Enke efter afg. Præst Langhoff, da endnu skulde være ilive, skal bemeldte Livrente af 100 Rbd. Sølv aarlig falde til sidstnævnte Helene født Henningsen, Enke efter Præsten Langhoff, og nydes af hende, saalænge hun lever.

III.

Naar nogen af de blandt mine Venners Døttre, som jeg ved min Disposition af 23. Juni 1834 angaaende Livrenter for Venner og Venners Børn har tillagt en aarlig Livrente af 100 Rbd. at nyde som ugifte, enten ved Giftermaal eller Dødsfald ophører at oppebære denne Livrente, uden at angaaende sammes Overgang til anden af mig nævnt Person nogen særlig Bestemmelse af mig er giort, skal den første saaledes ledigblevne og disponible Livrente af 100 Rbd. Sølv tilfalde Jomfrue Bodil Anania Zahrtmann, Datter af afg. Provst H. C. Zahrtmann i Viborg, saafremt hun til den Tid er ugift, og nydes af hende, saalænge hun i ugift Stand forbliver.

IV.

Den ved min Disposition af 23. Juni 1834 angaaende mine Tjenestefolk min nærværende Kudsk Hans Petersen, saafremt han forbliver i min Tjeneste til min Død, tillagte aarlige Livrente af 20 Rbd. Sølv forhøier jeg herved med 10 Rbd. Sølv, saaledes, at bemeldte Hans Petersen, saafremt han forbliver i min Tjeneste til min Død, skal nyde en aarlig Livrente af 30 Rbd. Sølv, skriver tredive Rigsbankdaler Sølv, for hans Livstid. Ligeledes forandres hvad jeg sammesteds har bestemt angaaende Udbetaling af en Douceur af 20 Rbd. Sedler til ham ved hans Fratrædelse, derhen, at ham ved hans Fratrædelse skal udbetales en Douceur af 30, skriver tredive Rigsbankdaler Sedler.

Ligeledes vil jeg have den ved samme min Disposition angaaende mine Tjenestefolk min nuværende Gaardskarl Niels Sørensen, saafremt han forbliver i min Tjeneste til min Død, tillagte aarlige Livrente af 20 Rbd. Sølv forøget med 10 Rbd. Sølv, saaledes at bemeldte Niels Sørensen, saafremt han forbliver i min Tjeneste til min Død, skal nyde en aarlig Livrente sin Livstid af 30 Rbd. Sølv, skriver tredive Rigsbankdaler Sølv. Saa forandrer jeg ogsaa, hvad jeg sammesteds har bestemt angaaende Udbetaling af en Douceur af 20 Rbd. Sedler til ham ved hans Fratrædelse, derhen, at ham ved hans Fratrædelse skal udbetales en Douceur af 30, skriver tredive Rigsbankdaler. Og rathaberer jeg herved tillige den min Disposition af 23. Juni 1834 angaaende mine Tjenestefolk under 2. Febr. 1835 tilføiede Bestemmelse, ifølge hvilken den min forrige Tiener Peter Christian Olsen ved nysnævnte Disposition tillagte Livrente af 100 Rbd. Sølv forhøies til 130 Rbd. skriver eet Hundrede og tredive Rigsbankdaler Sølv.

V.

J Anledning af, at ved Dødsfald flere Forandringer ere foregaaede med Hensyn til de Personer, til hvilke, ifølge min Disposition af 23. Junii 1834 »angaaende nogle Summer, som efter min Død bortskienkes«, visse Udbetalinger eengang for alle skulle skee, bestemmer og fastsætter jeg herved, som Tillæg til bemeldte min Disposition, at efter min Død og efterat Proclama i mit Boe er udløbet, skal end videre eengang for alle udbetales:

1) Til Enkefrue, Majorinde Oppen, født Stricker, den Sum 200 Rbd. Sedler, skriver to hundrede Rigsbankdaler Sedler.

2) til Lieutenant C. H. Kaalund, som for Tiden er ansat ved Dronningens Livregiment, der garnisonerer i Glückstadt, 200 Rbd. Sedler, skriver to hundrede Rigsbankdaler Sedler.

3) til dennes Broder, Artist H. W. Kaalund 100 Rbd. Sedler, skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sedler.

4) til Amtsprovstinde Bering, født Colding, Enke efter Amtsprovst Joch. Pauls. Bering, 100 Rbd. Sedler, skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sedler.

5) til Mademoiselle Cabot, som er hos Geheimeraadinde Rosenkrantz, 100 Rbd. Sedler, skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sedler.

Dets til Bekræftelse under min Haand og Segl i Notarii Publici Overværelse.

Kjøbenhavn d. 15. Julii 1837.

A. M. Rosencrone
føed Hielmstjerne.
(L. S.)

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 26.

1837, 15. Juli.

DISPOSITION

angaaende Udredelse af nogle Pensioner og Understøttelser, som af den fælles Formues aarlige Revenuer skulle udbetales efter min Død.

Ved en Disposition af 21. Jul. 1820, som findes ommeldt i min Hoved-Disposition af 22. Jul. 1820 § 31 har jeg tillagt adskillige Personer Pensioner og aarlige Understøttelser efter min Død af den fælles Formues aarlige Revenuer; men da førstnævnte Disposition efterhaanden formedelst indtrufne Dødsfald og andre Omstændigheder har modtaget saa mange Forandringer og Tillæg fra min Haand, at

jeg ikke finder det passende at efterlade den i saadan Form, saa har jeg casset hiin Disposition af 21. Jul. 1820 og i dens Sted forfattet den nærværende, der skal være af samme Kraft og Gyldighed i alle Maader. Thi er min sidste Villie i denne Henseende som følger:

Af den fælles Formues aarlige Renter udredes efter min Død følgende Pensioner og Understøttelser:

1. Fuldmægtig i den kongelige Landsoverrets- samt Hof- og Stadsrets Skifteret Peder Hansen nyder aarlig for Livstid 100 Rbd. Sølv, skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølv, der efter hans Død tilfalder hans nu levende Kone som Enke efter ham, og efter hende hans nu levende Datter for Livstid.

2. Peter Hansen, forhen Fuldmægtig hos Cancelleraad Wedege, nu Copist i Rentekammeret, nyder aarlig for Livstid 200 Rbd. S., skriver to hundrede Rigsbankdaler Sølv, samt for hans Datter, Andrea Kirstine, i Betragtning af, at hun er opkaldt efter min sal. Moder, 40 Rbd. S., skriver fyrgetyve Rigsbankdaler Sølv aarlig, saa længe indtil hun har opnaaet det attende Aar.

3. Krigsassessor I. F. Reiche nyder aarlig for Livstid 50 Rbd. S., skriver halvtredsindstyve Rigsbankdaler Sølv, som udbetales her i Staden til ham eller hvem han bemyndiger til paa hans Vegne at modtage dem.

4. Frøken Ide Margrethe Blom, som er i Huset hos Geheimeraadinde Urne, nyder, saafremt hun ved min Død er ugift, og saa længe hun i ugift Stand forbliver, 100 Rbd. S., skriver eet hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig. — Ligeledes tillægges Frøken Nanna Boysen, som ugift, 100 Rbd. S., skriver eet hundrede Rbd. Sølv aarlig.

5. Maren Brastrup, der har conditioneret hos afg. Kammerraad Svitzer, og senere hos dennes Datter, og som er gift med forhen Guldsmed, nu Landmand Jørgensen, tillægges som Enke efter ham for Livstid 50 Rbd. S., skriver halvtredsindstyve Rigsbankdaler Sølv.

6. Madame Severin, Søster til den hos mig værende Jomfrue Galle, nyder, saalænge hun i Enkestand forbliver, aarlig 20 Rbd. S., skriver tyve Rigsbankdaler Sølv. Ligeledes skal nuværende Mad. Clausen, forhen Mad. Ditzel, som ogsaa er Søster til fornævnte Jomfrue Galle, hvis hun igien skulde blive Enke, nyde som Enke aarlig sin Livstid 20 Rbd. S., skriver tyve Rigsbankdaler Sølv.

7. Bruuns Enke Kirstine, forhen Kokkepige hos Conferentsraadinde Müller, nyder, saalænge hun i Enkestand forbliver, aarlig 50 Rbd. Sedl., skriver halvtredsindstyve Rigsbankdaler Sedler.

8. Afg. Præst Barfoeds Enke, en Søster til Lieutenant G. Benzon,

nyder 30 Rbdl. Sedl., skriver tredive Rigsbankdaler Sedler aarlig, saalænge hun i Enkestand forbliver.

9. Enken Mad. Koefoed, født Thuesen, der anvises af Conferentsraadinde Müller, tillægges for Livstid aarlig 20 Rigsbkd. Sedl., skriver tyve Rigsbankdaler Sedler.

10. Anne Kirstine Holst, Datter af Pastor Holst og for Tiden opholdende sig paa Stubbegaard i Hersom Sogn pr. Viborg, nyder, saalænge hun forbliver i ugift Stand, aarlig 25 Rbdl., skriver fem og tyve Rigsbankdaler Sedler.

11. Mad. Schow, Enke efter Toldbetient O. Schow, tillægges som Enke for Livstid 10 Rbdl. Sedl., skriver tie Rigsbankdaler Sedler aarlig.

12. Mad. Heggom, Enke efter Torvemester Heggom, tillægges for Livstid, som Enke, 15 Rbdl. Sedl., skriver femten Rigsbankdaler Sedler.

13. Jomfrue Groos, som sidst har været i Tieneste hos Grev Wilh. Moltke og for Tiden er i min Tieneste, nyder, hvis hun forbliver i min Tieneste til min Død, 30 Rbdl. Sedl., skriver tredive Rigsbankdaler Sedler, saalænge indtil hun faaer anden Employ eller Pension af Grev Moltke. [Tilføjet senere:] Endskiønt Jomfrue Gros nu har ophørt at være i min Tieneste, skal hun dog efter min Død, saa længe hun forbliver ugift, nyde tyve Rigsbankdaler aarlig i Sedler. D. 18. Januari 1838. A. M. Rosencrone.

14. Frøken H. C. Facheln paa Saltø ved Nestved nyder saalænge hun forbliver ugift og Jntet oppebærer af Støvringgaards Kloster, hvori hun skal være indskreven, aarlig 30 Rbdl. Sedl., skriver Tredive Rigsbankdaler Sedler.

15. Strømpævæver Hoffmanns Enke, som har tient hos afg. Kammeraad Svitzer og nu er i Sct. Petri Sogns Pleiehuus, tillægges for Livstid 6 Rbdl. Sedl., skriver sex Rigsbankdaler Sedler aarlig.

16. Kirstine Hiort, nu Enke efter Bormann, som har tient hos Geheimeraadinde Hielmstjerne, nyder aarlig, saa længe hun lever, 10 Rbdl. Sedl., skriver tie Rigsbankdaler Sedler.

17. Konen Lise, der anvises af Jomfrue Ravn, og som nu er i Vartov Hospital, tillægges for Livstid 5 Rbdl. Sedl., skriver fem Rigsbankdaler Sedler aarlig.

18. Ane Elisabeth Pedersen, Datter af Maren Fabricius; Ane Margrethe Jørgensen, som anvises af Jomfrue Ravn, og Løfflers Kone, der anvises af Portkonen, nyder for deres Livstid hver en aarlig Understøttelse af 4 Rbdl. Sedl., skriver fire Rigsbankdaler Sedler aarlig. Bastian, der anvises af Jomfrue Ravn, nyder, saalænge han lever, en

aarlig Understøtning af 5 Rbdl. Sedl., skriver fem Rigsbankdaler Sedler. Margrethe Gechel, som Jomfrue Ravn anviser, tillægges for Livstid 5 Rbdl. Sedl., skriver fem Rigsbankdaler Sedler aarlig.

19. Karen Schmidt, som er i Abel Cathrines Stiftelse, og Maren Friederichsen, som er i Trøstens Bolig, nyde hver en aarlig Understøtning af 4 Rbdl. Sedl., skriver fire Rigsbankdaler Sedler. Ligeledes skal den fattige Skoemager Christen Finsen, som nu er i Vartov Hospital, og som jeg har pleiet at give 3 Mk. halvaarlig, nyde 1 Rbdl., skriver een Rigsbankdal. Sedl. halvaarlig.

20. Ane Margrethe Dudel, født Lye, som Jomfrue Galle anviser, tillægges i Betragtning af, at hendes Mand saa ulykkelig kom af Dage, for Livstid en Understøtning af 8 Rbdl. Sedl., skriver otte Rigsbankdaler Sedler aarlig.

Slutteligen tilføies, at, da den i min sal. Mands Disposition af 25. Novemb. 1811 omtalte Peter Nielsen Roed nu forlængst har fyldt sit 18de Aar og er i Vei, forandres det der angaaende ham Bestemte derhen, at ingen aarlig Livrente til ham skal udredes; men dersom han i Tiden skulde geraade i uforskyldt Trang, skal mine Executores testamenti være bemyndigede til at lade ham tilflyde en aarlig Understøtning, som dog ikke maa overstige 50, skriver halvtredsindstyve Rigsbankdaler Sedler aarlig.

Dets til Bekræftelse under min Haand og Segl i Notarii Publici Overværelse.

Kiøbenhavn d. 15. Jul. 1837.

A. M. Rosencrone
føed Hielmstjerne.
(L. S.)

Original i Stiftelsens Arkiv.

Nr. 27.

1838, 15. Juni.

TILLÆG

til min Disposition af 23. Junii 1834 betræffende Livrenter til Venner eller Venners Børn, samt til min Disposition af 23. Jun. 1834 angaaede mine Tienestefolk.

I.

J min specielle Disposition af 23. Jun. 1834 betræffende Livrenter til Venner eller Venners Børn har jeg under Nr. 15 bestemt, at nu afgangne Baron Hoff-Rosencrones Datter Agnete skal efter begge sine Forældres Død, saalænge hun forbliver ugift, nyde 200 Rbdl.

Sølv aarlig. Dette vil jeg have forandret og forandrer jeg herved saaledes, at bemeldte Frøken Agnete Hoff-Rosencrone, som er opkaldt efter mig, skal fra min Død af, hvis hun til den Tid er ugift og saa længe hun i ugift Stand forbliver, nyde 200 Rbd. Sølv, skriver to hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig; ligesom jeg ogsaa herved bestemmer, at, dersom ved Moderens Enkebaronesse Hoff-Rosencrones Død hendes tvende yngre Døttre, Sophie og Edvardine Hoff-Rosencrone, eller een af dem skulde være ugift, da skulle i første Tilfælde begge nyde hver 200 Rgsbdl. Sølv, skriver to hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig, saalænge de i ugift Stand forblive, men dersom den ene af dem til den Tid allerede maatte være gift, skal den anden, ugifte, nyde 200 Rbdl. Sølv, skriver to hundrede Rigsbankdaler Sølv aarlig, saalænge hun i ugift Stand forbliver.

II.

I min specielle Disposition af 23. Jun. 1834 angaaende mine Tienestefolk har jeg med Hensyn til min nuværende Stuepige Sophie Rosted blandt andet bestemt, at, saafremt hun forbliver i min Tieneste indtil min Død, skal hende, naar hun maatte blive gift, udbetales umiddelbart efter Brylluppet 100 Rigsbankdaler Sedler som Bidrag til Boesætning. Dette sidste vil jeg have forandret og forandrer jeg herved saaledes, at bemeldte Sophie Rosted, saafremt hun forbliver i min Tieneste indtil min Død, strax skal udbetales 200 Rbdl. Sedler, skriver to hundrede Rigsbankdaler Sedler, som en hende til Udstyr og Boesætning tiltænkt Hielp, hvorimod de ommeldte eet hundrede Rigsbankdaler, som skulde udbetales hende umiddelbart efter hendes Bryllup, bortfalde.

Saa vil jeg ogsaa til det, som jeg i samme min specielle Disposition af 23. Jun. 1834 angaaende mine Tienestefolk har bestemt med Hensyn til min nuværende Kokkepige Johanne Busch, have tilføiet og bestemmer herved, at, saafremt bemeldte Johanne Busch forbliver i min Tieneste indtil min Død, skal hende foruden de 60 Rbdl., der ved Fratrædelsen skulde udbetales hende i Douceur, paa samme Maade og i samme Øiemed, som ovenfor i Henseende til Sophie Rosted er bestemt, strax udbetales 200 Rbdl. Sedler, skriver to hundrede Rigsbankdaler Sedler.

Dets til Bekræftelse under min Haand og Segl i Notarii Publici Overværelse.

Kiøbenhavn d: 15. Junii 1838.

(L. S.)

A. M. Rosencrone
føed Hielmstjerne.

Nr. 28.

1838, 15. Juni.

FORTEGNELSE
over adskillige Ting som bortgives
til engelte.

1.

Geheime-Raad Møsting:

Den hellige Familie, maled af Lorenzen.

2.

Marskal Grev Haxthausen:

1 Barn med en Hund, copiered af Lorenzen efter Graf.

1 Basse-Cour, maled paa Porcellin.

1 stricked Foed-Pude af Grevens Frue Moders Arbejde.

3.

Geheime-Raad Bornemann:

1 lille Blomster-Stycke, tegned af hans Sl: Søster Frue Zowten
[o: Zeuthen].

4.

Conferentz-Raad Engelstoft:

Min Sl: Faders broncerede Buste af Beeken.

Min Sl: Faders Kobber af Clemens.

Kongens og Dr[onningens] Kobber.

Geheime-Raad Møstings og Frues Kobber.

Min Sl: Moders Portrait i Pastel maled af Juel.

1 Haar-Stycke af mine Forældres Haar paa sort Plade.

Sl: Frue Rhæders Silouett i rød Kridt.

1 Silouette i rød Kridt af min Sl: Moder.

5.

Sl: Admirals Lützens Portrait, som efter hans Død blev mig skienked af Frue Lemferdt og Frøken Ottine, men da Familien er alle i Besiddelse af dette kiere Portrait, saa er det min Villie at omskrevne Portrait efter min Død afleveres til den Afdødes Datter-Datter, som var ham saa kier, Frøken Marie Lemferdt, tillige med Skilderie-Baanded, som er hendes Arbejde.

6.

Til Hr: Adam Müller:

Sl: Conferentz[raad] Müllers Portrait.

- 1 Bonde-Pige som begrundes [o: bekranses].
- 1 Grav.
- 1 Tegning af min Sl: Fader, efter Thorvaldsens forfærdige[de] Buste i Marmor som er paa det kgl. Bibliothek.

7.

- Baron Gerhard Hoff-Rosencrone:
- Min Sl: Mands Fader Biskoppen.
  - Min Sl: Mands Halv-Broder C:-Raad Rosencrone.
  - 1 Tegning af Rosendal af Provst Hertzberg.
  - 1 Fingal i Glas og Ramme.
  - 1 Scene af Wallensteines Lager tegned af ham selv.

8.

- Lieutenant Benzon:
- Christus som bærer sit Korz.
  - Christi Himmelfart.
  - 1 Circasienne.
  - disse 3 Stycker i Glas og Ramme af ham tegnede.

9.

- Geheime-Raadinde Rosenkrantz Portrait paa en sort Tavle.
- Geheime-Raad Rosenkrantz Silouet
- beder jeg lille Niels Falsens Frue Moder vilde opbevare for ham.

10.

- Hr. J:-Raad Salicat tilbage leveres
- Hs: Majestæt Kongens Portrait og med samme følger som et Erkiendtligheds-Beviis for den midlertidige Besiddelse deraf Grev Tessins Portrait i Pastel af Lundberg.

11.

- Til den Kgl. Portrait-Samling paa Frederichsborg afleveres til Et:-R: Spengler:
- Min Sl: Mands og mit Portrait samlede paa et Stykke, som et af Sl: Professor Juels sidste Arbeyder.
  - Min Sl: Faders Portrait maled efter hans Død af Juel.
  - Min Sl: Faders Portrait i Mignatur maled af Høyer.
  - Keyserinde Cathrines Portrait i Pastel.
  - Kong Friderich den andens af Preussen i Mignatur.
  - Geheime-Raad Luxdorph og Frue i Sølv-Rammer.
  - Min Sl: Moders Portrait i Mignatur da hun var 18 Aar.

Min Sl: Moders Portrait i Olie-farve, da hun var 18 Aar.
Grevinde af Samsøe.

Otto Krumpen.

Disse 2de Stycker leveres til den Kgl. Portrait-Samling, som jeg
udbad mig at beholde, da den øvrige Samling blev af mig Kon-
gen offerered.

12.

Jomfrue Galle:

Hof-Præst Schiøttes Kobber.

13.

Sandbergs Portrait, da han var 4 Aar, leveres hans Datter, som er
hos Doctor Dommenget.

Khvn. d: 15. Juni 1838.

Til Vitterlighed
Treschow. O. Müller.

A. M. Rosencrone
føed Hielmstjerne.

Original i Stiftelsens Arkiv.

STIFTELSENS VIRKSOMHED

STIFTELSENS SEGL
(Rosencrones Greve-Vaaben)

Efter at Stiftelsen i 1862 var traadt i Virksomhed, og efter at Forholdet til Norge var endelig ordnet ved tvende Højesteretsdomme — hvorom foran nærmere er gjort Rede — har den været en rolig Udvikling undergivet. Stiftelsen har stadig virket i nøje Overensstemmelse med de fundatsmæssige Forskrifter, og den har i sine økonomiske Ydelser efter Evne søgt at følge Tidens skiftende Konjunkturer.

Omstaaende findes en skematisk Oversigt over Stiftelsens økonomiske Virksomhed i Aarene 1866-1923.

Det vil af denne ses, at Kapitalformuen øges i en jævnt stigende Grad. Da der bestandig oplægges mindst en Tredjedel af Indtægten, vokser Formuen stadig og giver stedse større Indtægter, hvoraf følger, at ogsaa Oplæget vokser. Kapitalformuen er for langt den største Del anbragt i Stats- og Kreditforeningsobligationer samt i Obligationer for Prioritetslaan. Den sidste Post udgjorde ved Udgangen af 1923 nøjagtig 1 Million Kr. Dertil kommer smaa Poster Nationalbankaktier, Brandforsikringsaktier, Bankhæftelsesobligatio-

Aar	Kapitalformuens Størrelse ved Aarets Udgang	Indtægter	Udgifter			
			Livrenter og Under- støttelser	Danmarks Legatklasser		
				Klasse I	Klasse II	Klasse III
	Rd.	Rd.	Rd.	Rd.	Rd.	Rd.
1866	664944—35	28252—33	5180—»	1425—»	1550—»	1260—»
1870	717568—35	35340—59	5480—»	1425—»	2050—»	1650—»
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1875	1.550318,45	72456,49	10530,34	3150,00	4300,00	3680,00
1880	1.719271,45	71171,14	9400,00	4120,00	5650,00	4220,00
1885	1.846733,55	75554,37	9078,47	4640,00	5300,00	4000,00
1890	1.986076,18	78613,57	8498,45	5120,00	4500,00	4280,00
1895	2.139818,27	96158,93	6000,00	5332,00	3600,00	5920,00
1900	2.393150,81	91976,26	5800,00	6372,00	5400,00	6000,00
1905	2.453166,88	95477,80	5600,00	7040,00	5700,00	6840,00
1910	2.625096,59	103075,10	6200,00	6640,00	6900,00	7480,00
1915	2.820942,18	117827,99	6200,00	7520,00	7500,00	8200,00
1920	3.113901,12	147741,22	6800,00	8400,00	10200,00	7580,00
1923	3.294438,58	162558,76	6800,00	8400,00	7200,00	8560,00

*) Fra 1876 ogsaa for norske Kunstnere.

Udgifter						Oplagt Overskud	Aar
mk.s Legatklasser		Norges Legatklasser			Administra- tion m. m.		
Klasse IV	Klasse V*)	Bergens Stift	Kristiania Universitet	Videnskabs- selskabet i Trond- hjem			
Rd.	Rd.	Rd.	Rd.	Rd.	Rd.	Rd.	
702—32	1725—72	1026—57**)	1368—76	456—25	3093—79	10490—37	1866
735—”	1193—33	1160—3	1546—68	515—54	2980—93	15604—”	1870
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
6542,00	3649,71	2716,60	3622,14	1207,37	5952,21	27106,12	1875
4450,00	4020,95	3117,08	4156,09	1385,36	6767,83	23883,83	1880
6500,00	5889,14	3554,21	4738,95	1579,65	6034,94	24239,01	1885
6950,00	5561,00	3606,57	4808,77	1602,92	6429,95	27255,91	1890
7600,00	5347,11	4275,78	5701,05	1900,35	6529,56	43953,08	1895
8150,00	6601,53	4683,24	6244,32	2081,44	6521,05	34122,68	1900
9550,00	6543,70	5081,88	6775,86	2258,62	6553,90	33533,84	1905
0900,00	7874,00	5446,35	7261,80	2420,60	6753,54	35198,81	1910
1200,00	8115,05	6061,71	8082,28	2694,09	7884,56	44370,30	1915
2250,00	9236,17	6821,86	9095,81	3031,94	13381,80	60943,64	1920
1650,00	10487,01	6837,24	9116,32	3038,77	16054,48	74414,94	1923

**) Beløbet kom først til Udbetaling 1867 og indgik i dette Aars Regnskab.

ner og en Kanon i en sjællandsk Arvefæstegaard — Formuemidler, der alle stammer fra Stiftelsens ældste Tid. Prioritetsslaanene skal efter Fundatserne og senere Bestemmelser fortrinsvis ydes i sjællandske Ejendomme, medens Fundatsens Forskrift om, at Halvdelen af Formuen skal anbringes paa denne Maade, er ophævet ved kgl. Resolution.

Udgiften til Livrenter og personlige Understøttelser er i Aarens Løb gaaet stærkt ned, fordi den Stab af Legatarer, som Agnete Rosencrone ved sit gode Hjerte og sin umættelige Trang til Velgørenhed havde skabt, efterhaanden er uddød. I 1847 var der 60 Personer, som aarlig oppebar 7559 Rdr. eller lige saa meget, som Stiftelsen i 1866 uddelte i samtlige danske Legatklasser. I 1866 var Tallet dalet til 26. Tilbage er nu kun Besidderen af Rosendal i Norge, den tidligere Besidders Enke og Forsørgelsesforeningen »Kjæden« for blinde i København.

Indtægternes Fordeling til de forskellige Legatkasser sker efter ret udviklede Regler, som dels er fastsat i Fundatserne, dels er en Følge af de to Højesteretsdomme. Der skelnes mellem Stifternes Fællesformue og Grevinde Rosencrones Partikulærformue; i Indtægterne af Fællesformuens Andel i den stadig voksende Kapitalformue lodtager baade de danske og de norske Legatklasser, i Indtægterne af Partikulærformuens Andel kun de danske.

I Legatklasse I (Understøttelser til gamle Tjenestefolk) ydedes oprindeligt 25 Rdr. til hver, senere 80 Kr., nu 100; Bidraget under Legatklasse II (Brudeudstyr) var tidligere 150 à 200 Rdr., nu 400 Kr., og i Legatklasse III (for Enker til Opdragelse af uforsørgede Børn) er Ydelsen 100 à 140 Kr. aarlig (oprindeligt 25 à 40 Rdr.). Understøttelserne gaar, efter Fundatsens Bydende, kun til Personer i Hovedstaden og i Købstæderne paa Sjælland og i Nørrejylland — ikke til de øvrige Landsdele og ikke til Landdistrikterne. Bidraget

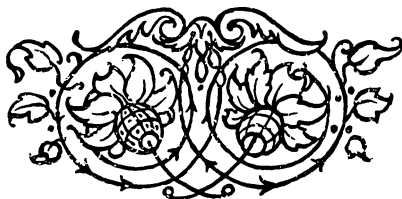

til Bergens Stift administreres af Bergens Bys tredje Borgmester, der aarlig aflægger Regnskab for Stiftelsens Direktion. Det har ogsaa Velgørenhed til Formaal; de to Tredjedele af Midlerne uddeles i Lighed med de Understøttelser, der ydes i Stiftelsens tre første danske Legatklasser, men kun til Personer, der er bosatte eller hjemmehørende i Bergens By, den sidste Tredjedel anvendes til at lindre uforskyldt Nød blandt Almuen paa Rosendals Gods (Fundats 1811 § 26-28).

Arten af Stiftelsens kulturelle Virksomhed vil fremgaa af de nedenfor opstillede Lister over Bevillinger til videnskabelige og kunstneriske Formaal gennem hele Stiftelsens Virketid. Det første videnskabelige Arbejde, hvortil Stiftelsens Navn er knyttet, og endda knyttet saa nøje, at man rettelig bør kalde den Udgiver — er Registerbindet til Langebeks *Scriptores rerum Danicarum*. Gehejmearkivaren, C. F. Wegener, havde Opsynet med dette Arbejde, der udførtes af Arkivmændene Ulrik Plesner og Fr. Krarup, af Islænderen Jón Sigurðsson og den navnlig som Københavns Topograf bekendte Dr. Oluf Nielsen. Arbejdet stod paa gennem en lang Række Aar (1863-79) og kostede Stiftelsen paa det nærmeste 30000 Kr. — i de Dage en hel Formue — men har ogsaa været til uvurderlig Nytte for dansk Historieforskning.

Tildelingen af Understøttelser af Legatklasse IV (navnlig til Arbejder angaaende Fædrelandets Historie) ligger udelukkende i Direktionens Haand; i Stiftelsens første Virketid spurgte man jævnlig Wegener til Raads, senere er Udviklingen gaaet derhen, at den historiske Sagkundskab repræsenteres i Direktionen. Andragender til Legatklasse V (for Kunstnere og Opfindere) sendes i Medfør af Fundats 1822 § 28 til Erklæring henholdsvis til Kunstakademiet og til Polyteknisk Lærestanstalt, og Udtalelserne herfra har man i Reglen fulgt ved Uddelingen. For Stiftelsens Bidrag til Videnskaberne Selskab i København, til det norske Universitet

og til Videnskabssekabet i Trondhjem gælder det, at disse Institutioner selv fordeler Beløbene inden for de i Fundatsen af 1811 § 35 og 38 foreskrevne Rammer, men aarlig indsender til Direktionen i København en i det enkelte gaaende Beretning om Fordelingen. Bidragene til Norge har iøvrigt i de senere Aar, paa Grund af Kursforskellen, nominelt været væsentlig anderledes end Oversigten udviser. De samlede Beløb er nemlig her opført i dansk Mønt, derimod i Listerne over de enkelte Bevillinger i norsk.

BEVILLINGER TIL VIDENSKABELIGE OG KUNSTNERISKE FORMAAL

Alle Personer er opført med den Stilling eller Titel og (ved Navneforandringer) under det Navn, vedkommende bar ved den sidst tildelte Understøttelse af Stiftelsen. Der tages altsaa ikke Hensyn til, hvad den paagældende siden er blevet, selv hvor det gælder Mænd eller Kvinder, som er velkendte i Offentligheden. Noget andet Princip havde det ikke været muligt konsekvent at gennemføre. Det angivne Aar er Tildelingsaaret, som for de norske Understøttelsers Vedkommende ikke falder sammen med det Regnskabsaar, af hvis Indtægter Understøttelsen er ydet. Ved Listernes Udarbejdelse er iøvrigt tilstræbt den størst mulige Nøjagtighed, men paa Grund af Kildematerialets Utilstrækkelighed og de vidt forskellige Omraader, Indholdet spænder over, maa der dog regnes med, at en vis Fejlprocent ikke er undgaaet.

I

TIL HISTORISKE ARBEJDER (LEGATKLASSE IV)

Til *Scriptores rerum Danicarum IX*
(Register), udgivet af Stiftelsen.

1863—79. Manuskript og Korrekturlæsning	17820	Kr.	»	Øre
Papir og Trykning	10988	-	63	-
Bogbinderarbejde m. m.	878	-	41	-

A a k j æ r, J e p p e, Forfatter.

1904. Til en historisk Monografi over den jyske Alhede	300	Kr.
1906. Til do.	400	-
1917. Til Forarbejder til et Værk om Fjends Herred, dets Topografi og Historie	600	-
1918. Til do.	600	-

A a k j æ r, S v e n d, cand. mag.

1919. Til Udgivelse af en lokalhistorisk Afhandling (Fly By)	500	-
--	-----	---

A a m o d t, F r e d e, Tegner.		
1893.	Til Udarbejdelse af et Værk med Afbildninger (Raderinger i Kobber) og oplysende Tekst over de i St. Petri Kirkes Kapel og Urtegaard værende Monumenter over bekendte Mænd	300 Kr.
1894.	Til do.	300 -
A a r s b o, J., Biblioteksassistent.		
1906.	Til Udarbejdelse af et bibliografisk Værk om dansk Digtning og Musik i det 19de Aarhundrede	600 -
1907.	Til do.	600 -
1908.	Til do.	400 -
A b r a h a m s e n, E r i k, Mag. art.		
1921.	Til et Studieophold i Udlandet til Fremme af Undersøgelser vedrørende dansk Musiks Historie	300 -
1923.	Til fortsatte Studier over dansk Musik	300 -
A d l e r, A d a, Dr. phil.		
1917.	Til Rejseunderstøttelse til Haandskriftsundersøgelser i Frankrig og England ang. den græske Leksikograf Suidas	500 -
1919.	Til do.	500 -
A g e r h o l m, E d v a r d, Operasanger og Bibliotekar ved Det kgl. Teater.		
1913.	Til Udgivelse af August Bournonvilles Breve	400 -
A h r n u n g, J e n s O t t o, cand. mag.		
1920.	Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Kristiania	150 -
A l k æ r s i g, S ø r e n, Lærer i Askov.		
1901.	Til Undersøgelser og Beskrivelse af Smugleriet i ældre Tid paa Grænsen mellem Nørre- og Sønderjylland	350 -
1902.	Til do.	400 -
1909.	Til Udarbejdelse af Esbjergs Historie	500 -
1910.	Til do.	500 -

- »Øen Amagers historiske Samling«, For-
eningen.
1922. Til Bevaring af Samlingen ..... 300 Kr.
- Andersen, J. Oscar, cand. theol.
1895. Til et Skrift: Holger Rosenkrantz, Bidrag til Belys-
ning af danske Kirke- og Studieforhold i det 17de
Aarhundredes 1ste Halvdel. I. .... 600 -
- Andersen, Lars.
1917. Til Udgivelse af to Bøger: Folkesagn og Folketro
fra Ods Herred og Folkeliv fra Ods Herred ..... 300 -
1918. Til Udgivelse af to Bøger: »Folkeliv i Skippinge og
Tudse Herreder« og »Folkesagn og Folketro i Skip-
pinge, Tudse og Merløse Herreder« ..... 300 -
1921. Til Udgivelse af to Skrifter: Borrevangsgaarden og
Rasmus Larsens Slægt samt Testamenter fra Hol-
bæk Amt ..... 200 -
- Arkivarforeningen.
1919. Til Udgivelse af et af afdøde Underarkivar Henry
Bruun efterladt Manuskript: Danmarks Amtsforval-
tere 1660—1848 ..... 500 -
- Arup, Erik, cand. mag.
1904. Til handelshistoriske Studier i Udlandet ..... 500 -
1906. Til do. i Lübeck for at undersøge, hvad der i det der-
værende Arkiv indeholdes til Belysning af dansk-lybsk
Handel m. v. i det 14de og 15de Aarhundrede ..... 200 -
- Aumont, A., cand. phil.
1890. Til Bearbejdelse og eventuel Udgivelse af de op-
bevarede Teater-Regnskabers tidligste Del, omfat-
tende Aarene 1749—50 til 1769—70 ..... 200 -
1891. Til do. .... 300 -
1892. Til do. .... 400 -
- Balslev, Rasmus L., stud. mag.
1923. Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Gøteborg .. 150 -

Bang, Gustav, Dr. phil.		
1896.	Til et Arbejde over den danske Adels indre Opløsning og numeriske Tilbagegang i det 16de og 17de Aarhundrede	400 Kr.
1897.	Til Studier over Dødeligheden i Danmark i ældre Tid	500 -
1901.	Til Studier over de fra det 17de Aarhundrede bevarede danske Kirkebøger til Belysning af Datidens Samfunds- og Kulturforhold	600 -
1902.	Til do.	600 -
1903.	Til do.	500 -
1905.	Til Udgivelse af do.	600 -
1907.	Til Studier over danske Befolkningsforhold i ældre Tid paa Grundlag af Kirkebøgerne fra det 18de Aarhundrede	600 -
1908.	Til do.	600 -
1909.	Til do.	500 -
1910.	Til do.	500 -
Bang, Nina, Mag. art.		
1902.	Til i Commerzbiblioteket i Hamborg at foretage Studier til Handelens og Skibsfartens Historie i Anledning af en paatænkt Udgivelse af Øresundstoldregistrene	300 -
Bang, Thomas B., Underarkivar, Mag. art.		
1916.	Til Udarbejdelse af en Skildring af Selvejerbøndernes Stilling i Danmark i Tiden fra Dronning Margrethe til 1660	400 -
1917.	Til do.	400 -
Barfod, Frederik, Forfatter.		
1884.	Til Udgivelse af et Værk om Danmarks Historie fra 1319 til 1536	1000 -
1885.	Til do.	500 -
1889.	Til do. fra 1536 til 1670	500 -
1890.	Til do.	500 -
Bauditz, Ove, Kaptajn.		
1923.	Til Fuldførelse af et paabegyndt Arbejde: Jagtslottet Eremitagens Historie	300 -

Beckett, Francis, Docent, Dr. phil.		
1893.	Til Udgivelse af et Skrift om Billedkunst i Danmark fra Renaissancetiden (Christian III) til det 19. Aarhundredes Begyndelse	500 Kr.
1895.	Til et Skrift om Renaissancens og Kunstens Historie i Danmark	500 -
1902.	Til at besøge en Udstilling i Brügge, formentlig af Interesse med Hensyn til Forstaaelsen af dansk Billedkunsts Historie i Middelalderen	200 -
1904.	Til en Rejse til Rhinegnene og Frankrig i Anledning af en af ham udarbejdet Fremstilling af den tidlige Middelalders Kunst i Danmark	400 -
1907.	Til en Studierejse til Sverige	200 -
1912.	Til Rejseudgifter ved Deltagelse i en kunsthistorisk Kongres i Rom	200 -
Begtrup, Holger, Højskoleforstander.		
1922.	Til Udgivelse i 3 Bind af en Del af N. F. S. Grundtvigs efterladte Papirer	1000 -
1923.	Til do.	1000 -
Behrend, A. H., Ekspeditionssekretær i Overformynderiet, cand. jur.		
1918.	Til Trykning af et Manuskript indeholdende nogle Træk af Overformynderiets Historie	500 -
Birkelund, Hans, Lærer.		
1918.	Til Arkivundersøgelser for Tilvejebringelse af Materiale til lokalhistoriske Skildringer fra Djursland og Hads Herred	200 -
Birket-Smith, Sophus, Bibliotekar.		
1888.	Til Udgivelse af et Bind af Københavns Universitets Matrikul	600 -
1889.	Til do.	600 -
1890.	Til do.	150 -
Bjerger, Poul, Højskolelærer, og Søgaard, M. Th., Kaptajn.		
1902.	Til Udgivelse af gamle Landsby-Vider og Vedtægter	500 -

1903.	Til do.	500	Kr.
1904.	Til do.	500	-
1905.	Til do.	500	-
1906.	Til do.	500	-
1909.	Til do.	500	-
1910.	Til do.	500	-
1913.	Til do.	500	-
1914.	Til do.	500	-
1916.	Til do.	500	-
1920.	Til do.	500	-

Bloch, Jørgen, Arkivsekretær.

1883.	Til en Revision af den af afd. Professor Grundtvig besørgede færøske Visesamling og Udarbejdelse af Fortale til samme	500	-
1889.	Til do. og den færøske Ordbog	1000	-
1896.	Til Udarbejdelse af et Supplementsbind til den færøske Visesamling	200	-
1905.	Til do. af andet Supplementsbind til do.	400	-

Blom, G. V., Kaptajn.

1902.	Til et Arbejde om Begivenhederne i Efteraaret 1807	400	-
1903.	Til do.	400	-

Bobé, Louis, Dr. phil.

1900.	Til Udarbejdelse af en Monografi om Forfatterinden Frederikke Brun, født Münter. 1ste Halvdel	500	-
1901.	Til do.	500	-
1902.	Til do.	500	-
1910.	Til Udgivelse af Johannes Ewalds Levned og Meninger	400	-
1911.	Til en ny ændret Udgave af Adam Oehlenschlägers Ungdomserindringer 1779—1805	400	-
1916.	Til Udgivelse af et Skrift med Titlen: Genealogi, Personhistorie og biografisk Portræt	400	-

Jvfr. Hennings, Paul.

Bokkenheuser, Knud, Inspektør.

1903.	Til et Arbejde om de borgerlige Livsforhold i Kø- benhavn i Tiden 1770—1800	800	-
-------	--	-----	---

- Bondesen, P. C. B., Lærer.
1907. Til Studier til Udarbejdelse af et Skrift om vor Folkeskoles Historie i Begyndelsen af forrige Aarhundrede 200 Kr.
- Bonnesen, Niels, stud. mag.
1923. Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Gøteborg .. 150 -
- Brammer, G., Premierløjtnant, Kammerjunker.
1907. Til Udgivelse af »Den danske kgl. Livgardes Historie 1658—1908« ..... 300 -
- Bruhn, Helge, Premierløjtnant.
1910. Til Udgivelse af et Værk om det danske Flag og dets Historie ..... 500 -
- Bruun, Carl, Redaktør, cand. phil.
1891. Til Fortsættelse af hans historiske Studier under Udgivelsen af Værket: Københavns Historie fra dens ældste Tid (3die Del) ..... 500 -
1892. Til do. .... 500 -
1893. Til do. .... 500 -
1894. Til do. .... 500 -
1897. Til do. .... 500 -
- Bruun, Chr., Overbibliotekar, Dr. phil.
1871. For Skriftet »Curt Adelaers Historie« ..... 400 Rd.
1897. Til Udgivelse af en Biografi af Peter Frederik Suhm 1000 Kr.
- Brynjúlfsson, Gisli, Docent.
1885. Til et Skrift: »Islands Forbindelse med Danmark i dens historiske Udvikling og Betydning« ..... 800 -
1887. Til do. .... 450 -
- Brøndum-Nielsen, Johs., Dr. phil.
1911. Til Forarbejder til en Udgave af Danmarks gamle Love til 1558 ..... 500 -
1912. Til do. .... 500 -
1913. Til do. .... 500 -

1914. Til do. .... 500 Kr.
 1915. Til do. .... 500 -
 1916. Til do. .... 500 -
 Jvfr. Sprog- og Litteraturselskab, Det danske.
 Budtz-Müller & Co., Fotografer.
 1871. Til en Facsimileudgave af den danske Rimkrønike .. 200 Rd.
 Bøttiger, L., pens. Sognepræst.
 1921. Til Trykning af et Manuskript om Vesterskjerninge-
 Ulbølle og til Udgivelse af et Skrift om Provst Beg-
 trup i Vistoft og hans Formænd ..... 300 Kr.
 Carstensen, E., Skolelærer.
 1883. Til Udgivelse af Vigsø Sogns Historie ..... 150 -
 Carøe, Kristian, Kredslæge.
 1911. Til Udgivelse af forskellige Afhandlinger vedrørende
 den danske Lægestand siden 1479 ..... 500 -
 1917. Til Udgivelse af det kgl. kirurgiske Akademis Ma-
 trikel ..... 800 -
 1919. Til Udgivelse af »Det kgl. kirurgiske Akademis Hi-
 storie 1785—1838« ..... 700 -
 Christensen, Alma, stud. mag.
 1923. Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Gøteborg .. 150 -
 Christensen, Arthur, Dr. phil.
 1904. Til Studium af orientalske, særlig persiske, Manu-
 skripter i udenlandske Biblioteker, navnlig i London
 og Paris ..... 350 -
 1905. Til do. .... 300 -
 Christensen, Chr. Petresch, Byretsfuldmægtig.
 1916. Til Arkivstudier over Nordjyllands Topografi og Per-
 sonalhistorie ..... 300 -
 1918. Til do. .... 300 -
 1919. Til Udgivelse af Nørresundbys Historie indtil Aar
 1700 ..... 600 -

1920.	Til do.	500	Kr.
1921.	Til do.	500	-
1923.	Til Udarbejdelse af 2. Del af Nørresundbys Historie, omhandlende Tidsrummet 1701—1850	300	-
	Christensen, Karl, Forfatter.		
1914.	Til Udgivelse af et Værk om Knud Lyhne Rahbek og Kamma Rahbek	200	-
	Christensen, P., Lærer.		
1921.	Til Udarbejdelse af Tornby Sogns Historie	300	-
	Christensen, P., Lærer, Hinge.		
1911.	Til Udgivelse af en jydsk Degnehistorie	300	-
	Christensen, Vagn, stud. mag.		
1923.	Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Gøteborg ..	150	-
	Christiansen, Carl S., Arkivassistent.		
1902.	Til en Skildring af det danske Monarkis Finans- historie under de to første Enevoldskonger	600	-
1903.	Til do.	600	-
1904.	Til do.	600	-
1908.	Til do.	600	-
1909.	Til do.	600	-
	Christonje, F. V., exam. polyt.		
1908.	Til Udgivelse af de af ham foretagne Kirkebogs- uddrag, der udkommer som Tillæg til »Personal- historiske Samlinger«	400	-
1909.	Til Bearbejdelse af et fra sjællandske Kirkebøger indsamlet personalhistorisk Materiale	300	-
	Clausen, H. V., Overlærer, Mag. art.		
1907.	Til Udgivelse af en Rejsehaandbog over Sønder- jylland	500	-
1918.	Til Indkøb af Kort over Sverige og Norge til Brug ved Studier af danske Stednavne	500	-

- Clausen, Jul., Bibliotekar.
1895. Til en Monografi om Hertug Frederik Christian af Augustenborg (1765—1814) ..... 600 Kr.
1899. Til Udgivelse af et Udvalg af den danske Historiker og dramatiske Forfatter Peter Vilhelm Jacobsens Breve ..... 600 -
1901. Til Udgivelse af et Udvalg af Orla Lehmanns Breve og Papirer ..... 500 -
1902. Til do. .... 500 -
1903. Til et Arbejde om Selskabet for Trykkefrihedens rette Brug og dets Historie ..... 500 -
Jvfr. Rist, P. F.
- Colding, Poul, stud. mag.
1920. Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Kristiania.. 150 -
- Dahl, Flemming, stud. mag.
1920. Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Kristiania.. 150 -
- Dahlerup, H., Birkedommer.
1881. Til Udgivelse af »Mariager Klosters og Bys Historie« ..... 500 -
- Danske Selskab for Fædrelandets Historie og Sprog, Det kgl.
1894. Til Udgivelsen af et Udvalg af Selskabets Stifter, Jacob Langebeks Breve ..... 600 -
- Degerbøl, P. S., stud. mag.
1920. Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Kristiania.. 150 -
- Drachmann, A. B., Professor, Dr. phil.
1897. Til en Rejse til Paris for at foretage Haandskriftstudier til en Udgave af Pindarscholierne ..... 400 -
1898. Til en Rejse til Florens i samme Anledning ..... 400 -
1901. Til en Rejse til Italien i samme Anledning ..... 600 -
1904. Til do. .... 250 -
1906. Til Haandskriftstudier i Italien ..... 400 -

1910.	Til Haandskriftstudier i Anledning af en Særudgave af romerske Fragmenter i Diodors historiske Værk samt at lade fotografere Pindarhaandskrifter paa Athos	200	Kr.
1919.	Til en Rejse til England for at kollationere Haandskrifter til Pindarscholierne og til græske Leksikografer, navnlig Kyrill	500	-
	Drachmann, Emmy.		
1911.	Til at udarbejde en for Henlæggelse i nogen Tid bestemt Skildring af Personligheder, Forhold og Brydninger i Tiden 1877—1890	500	-
1912.	Til do.	500	-
1913.	Til do.	500	-
1914.	Til do.	500	-
1915.	Til do.	500	-
1916.	Til do.	500	-
	Drejerlavet i København.		
1901.	Til Udarbejdelse ved Redaktør Just Nielsen af Laugets Historie til Udgivelse som Festskrift ved 250 Aars Jubilæet	250	-
	Eberlin, A., fhv. Birkedommer.		
1882.	Til Fuldførelse af hans »Beskrivelse af Frederiksberg«	500	-
	Eberlin, P., cand. phil.		
1887.	Til Udgivelse af »Peder Olsen Valløes Undersøgelsesrejser i det sydlige Grønland i Aarene 1749—53«	500	-
	Egeberg, Edv., Forfatter.		
1920.	Til fortsatte Studier over midtjydske Egne	300	-
1921.	Til do.	500	-
1922.	Til historisk-topografiske Studier	400	-
1923.	Til Udarbejdelse af 2. og 3. Del af »Silkeborg Slot« og Afhandlinger om midtjydske Egne	300	-
	Eliassen, P., Redaktør.		
1910.	Til historisk-topografiske Studier, væsentligst til Boghjælp	200	-

1914.	Til en Rejse til Sverige og Norge for at studere »Hembygdskurser« og for i det svenske Rigsarkiv at undersøge nogle Dokumenter vedrørende Vejle Amts Historie	300	Kr.
1922.	Til Udgivelse af en Bog om Kongeaen	300	-
Elvius, Sofus, Justitsraad.			
1883.	Til Fortsættelse og Revision af Wibergs Præstehistorie	500	-
1884.	Til do.	500	-
1914.	Til Udgivelse af Danmarks Præstehistorie 1885—1914	500	-
Engelstoft, Poul, cand. mag.			
1907.	Til i Danzig og Königsberg at undersøge de der-værende Arkiver	300	-
1920.	For at kunne ofre saa megen Tid som muligt paa den personalhistorisk-bibliografiske Side af Redaktionen af »Dansk biografisk Haandleksikon«	800	-
1921.	Ligeledes	800	-
1921.	Til Fortsættelse af Studier over Danmarks politiske Historie fra 1866 til Nutiden	1000	-
1922.	Til do.	1000	-
1923.	Til do.	600	-
Erslev, Kr., Professor, Dr. phil.			
1877.	Til Udgivelse af »Danmarks Len og Lensmænd i det sextende Aarhundrede (1513—1588)«	400	-
1879.	Til do.	300	-
1881.	Til do. af »Dronning Margrethe og hendes nærmeste Efterfølgere«	500	-
1882.	Til do.	500	-
1886.	Til Studierejse til nordtyske Arkiver for at søge Bidrag til Danmarks Historie under Erik af Pom-mern og Christoffer af Bayern	600	-
1887.	Til Forberedelse af Udgivelsen af en Fortegnelse over Breve fra Danmarks Middelalder med diplo-matiske Oplysninger om hvert enkelt samt Udtog af de hidtil utrykte	700	-
1888.	Til do.	700	-

1893.	Til en historisk Undersøgelsesrejse i det sydlige Sverige	200	Kr.
1895.	Til Undersøgelser om Danmarks indre Forhold i Valdemarernes Tid	600	-
1897.	Til do.	600	-
1899.	Til Udgivelse af Erik af Pommerns Historie, 1ste Halvdel	500	-
1900.	Til do.	500	-
1912.	Til Udgivelse af et Skrift om »Den sønderborgske Hertuglinies statsretlige Stilling i Hertugdømmerne«	400	-
1913.	Til do.	400	-
	Ewald, Hermann, Kaptajn, Redaktør af Tidsskrift for Søværnen.		
1913.	Til Udgivelse i Tidsskrift for Søværnen af den ældste danske Lods bog »Søkartet« med Noter af cand. mag. Johannes Knudsen	400	-
1914.	Til do.	400	-
1915.	Til do.	400	-
	Faaborg, Th., Mag. art.		
1920.	Til Udarbejdelse af et Værk om Rosenborg-Portrætsamlingens Historie fra Christian V's Tid ned til vore Dage	300	-
	Fabricius, A., Pastor emer.		
1891.	Til Udarbejdelse og Udgivelse af Undersøgelser af de nordiske Spor og Minder i Normandiet	600	-
1896.	Til do.	600	-
1897.	Til en Rejse til Gotland i Anledning af en paatænkt Udgivelse af et Arbejde om Valdemarstøget til Visby 1361 og Valdemarskorset uden for Visby	250	-
	Fabricius, J. O., Provst.		
1875.	Til Udgivelse af Horsens Købstads Beskrivelse og Historie	600	-
1877.	Til do.	200	-
	Fabricius, Knud, Dr. phil.		
1906.	Til Udgivelse af hans Arbejde »Skaanes Overgang fra Danmark til Sverige«	700	-

	Falbe-Hansen, Ida, Mag. art.	
1920.	Til Udgivelse af en Samling Afhandlinger om dansk Literatur	500 Kr.
	Fenger, L. P., Stadsarkitekt, Professor.	
1890.	Til Udgivelse af hans Skrift »Thorvaldsens Musæums Bygningshistorie«	600 -
	Folkedansens Fremme, Foreningen til.	
1923.	Til en Undersøgelse af den ældre Dans i Sønder- jylland	200 -
	»Nordiske Folkemindeforskere«, For- retningsudvalget for.	
1905.	Til Udgivelse af afd. Fr. Grundtvigs »Livet i Klok- kegaarden«, en Skildring af falstersk Bondeliv for ca. 50 Aar siden, skrevet paa Grundlag af en gammel Falstrings (Niels Rasmussen, bosat i Wisconsin, U. S. A.) Erindringer	500 -
1906.	Til do.	500 -
	Folkemindesamling, Dansk.	
1907.	Til en Katalogisering af den Tang Kristensen'ske Eventyrsamling	500 -
1908.	Til do.	500 -
	Fridericia, J. A., Dr. phil.	
1881.	Til Studier til »En Skildring af Kong Frederik III's Historie«	500 -
1882.	Til do.	500 -
1883.	Til do. (i Arkiverne i Berlin, Wien og, eventuelt, Stockholm)	600 -
1884.	Til do.	600 -
1886.	Til do.	600 -
1887.	Til do.	600 -
1892.	Til do. (i Arkiverne i Norge og Sverige)	400 -
	Friis, Aage, Professor, Dr. phil.	
1896.	Til Studier over Danmark-Norges politiske Historie i Aarene før Kielerfreden	400 -

1898.	Til Afskrivning af Bernstorff'ske og andre Breve og Aktstykker fra Tidsrummet 1750—1830	600	Kr.
1899.	Til do.	600	-
1900.	Til do.	600	-
1901.	Til do.	600	-
1902.	Til do.	600	-
1905.	Til Forarbejder (ved Personalhistorikeren Hauch-Fausbøll) til en national Statistik for den danske Stat i Tiden 1730 til 1848	500	-
1912.	Til Afskrivning af Bernstorff'ske og Reventlow-Stolberg'ske Samlinger for Tiden 1772—1800	600	-
1914.	Til do.	500	-
1915.	Til do.	500	-

Jvfr. Hauch-Fausbøll.

Friis, E b b a, stud. mag.

1920.	Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Kristiania..	150	-
-------	---	-----	---

Friis, F. R., Litterat.

1871.	Til Udgivelse af en Del utrykte Bidrag til Tycho Brahes Historie og nogle andre Samlinger af det 16de Aarhundredes Historie	200	Rd.
1884.	Til do. af Tycho Brahes Brevveksling med lærde Mænd	500	Kr.
1885.	Til do.	300	-
1891.	Til do.	500	-
1892.	Til do.	500	-

Friis, H j., Korpsdyrlæge.

1920.	Til Udgivelse af en Bog om »Rytterstatuen af Frederik V paa Amalienborg«	300	-
-------	--	-----	---

Frisenberg, Elisabeth.

1897.	Til den af hende foretagne Udgivelse paa Dansk og Fransk af hendes Fader, Kaptajn Frisenbergs Optegnelser fra Krigen 1807—14	250	-
-------	--	-----	---

Gaardboe, Ant., Lærer.

1903.	Til en Skildring af det himmerlandske Natmandsfolk	400	-
-------	--	-----	---

Galster, Kjeld, Lektor.		
1921.	Til Udgivelse af »Studier over Ingemanns historiske Romaner og Digte«	300 Kr.
Gay, Vagn, stud. mag.		
1923.	Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Gøteborg ..	150 -
Genealogi og Personalhistorie, Samfundet for dansk-norsk.		
1912.	Tilskud til Udgivelsen af Personalhistorisk Tidsskrift	500 -
1916.	Til Udgivelsen af et Generalregister for de hidtil udkomne 6 Rækker af Personalhistorisk Tidsskrift ...	300 -
Genealogisk Institut.		
1888.	Til Udarbejdelse af en Fortegnelse over samtlige danske Kirkebøger	300 -
1889.	Til do.	300 -
1890.	Til do.	300 -
1891.	Til Udgivelse af do.	300 -
Gertz, M. Cl., Professor, Dr. phil.		
1889.	Til hans Udgave af Ærkebiskop Anders Sunesøns store latinske Digt »Hexaëmeron«	600 -
1891.	Til do.	400 -
Glarbo, Henny, Underarkivar.		
1918.	Til Udgivelse af et Sag- og Navneregister til A. S. Ørstedes literære, ikke-juridiske Værker	300 -
1919.	Til do.	400 -
Graa, Th., cand. juris.		
1890.	Til Udgivelse af hans Skrift »Uwe Jens Lornsen og hans Tid«	600 -
Grandjean, P. B., Arkivregistrator.		
1907.	Til personalhistoriske og topografiske Studier	300 -
1908.	Til do. (specielt af Overjægermesterembedets Arkivalier)	300 -
1909.	Til do.	300 -

1913.	Til Gennemgang og Bearbejdelse af de Ansøgninger, der indsendtes til Kancelliet om Naturalisation i Henhold til Indfødsretsloven af 15de Januar 1776 ...	300	Kr.
1915.	Til et Arbejde omhandlende borgerlige Vaaben og Segl i det 16de, 17de og 18de Aarhundrede	200	-
1918.	Til fortsatte heraldiske Studier	400	-
1922.	Til do.	300	-

Graves, Karoline.

1922.	Til fortsat Indsamling af Folkeminder	200	-
-------	---	-----	---

Gravesen, G. Th., Lærer.

1922.	Til Arkivstudier under Udarbejdelsen af en Bog om Ørding Kommunes Historie	200	-
-------	--	-----	---

Gravlund, Thorkild.

1909.	Til Udarbejdelse af et Værk om dansk Folkekarakter	500	-
1910.	Til do.	500	-
1911.	Til do. (Folkepsykologiske Studier)	500	-
1912.	Til do.	500	-
1913.	Til do.	500	-
1914.	Til do.	500	-
1915.	Til do.	800	-
1916.	Til do.	800	-
1917.	Til do.	600	-
1918.	Til do.	600	-

Groshennig, Max, Sekretær ved Dansk genealogisk Institut.

1912.	Til fortsat Udgivelse af »Danmarks Præstehistorie 1884—1911«	400	-
1913.	Til do.	400	-
1915.	Til et biografisk Værk om eksaminerede danske Dyr-læger fra 1779 til vore Dage	300	-

Grove, G. L., Arkivsekretær.

1891.	Til Udgivelse af Admiral Jens Juels Journal under Titelen: En Rejse til Rusland under Czar Peter. Optegnelser efter Admiral Jens Juels utrykte Dag-bog (1709—12)	500	-
-------	--	-----	---

1900.	Dels som Refusion af Udlæg til i Holland at lade afskrive to egenhændige Journaler af Admiralerne Obdam og de Ruyter, og dels som Rejseunderstøttelse til et Ophold i Holland for smsteds at konferere nævnte Afskrifter og at undersøge andre Kilder til Oplysning om den danske Søkrigshistorie, navnlig i 1658—60	1000	Kr.
1901.	Til i svenske Arkiver og Biblioteker at søge yderligere Oplysninger om Søkrigen i Danmark i 1658—60	300	-
1906.	Til Indsamling og Ekstrahering af Aktstykker om den grønlandske Handels Historie i Perioden 1719—1728	300	-
1907.	Til do.	300	-
1908.	Til do.	300	-
1909.	Til Udgivelse af et Manuskript under Titel »Til Orlogs under de Ruyter«	500	-

Grundtvig, Johan, Kontorchef.

1873.	Til Udgivelse af »en Udsigt over Finansforvaltningen, Statens Indtægter og Udgifter samt Beskatningsforholdene under Kong Frederik den Andens Regering 1559—1588«	500	Rd.
1879.	Til Fortsættelse af do. med en Udsigt over Christian den Fjerdes Statshusholdning	800	Kr.
1880.	Til do.	800	-
1881.	Til do.	800	-
1882.	Til do.	500	-

Grundtvig, Svend, Professor.

1872.	Til Tilvejebringelsen af »en fuldstændig haandskreven Samling af Færøernes Folkesange«, i 5 Aar .. aarlig	400	Rd.
1876.	Til Udarbejdelse af en saavidt mulig fuldstændig færøsk Ordsamling, i 5 Aar	800	Kr.
1882.	Til do.	800	-
1883.	Til do.	800	-
1884.	Til do.	250	-

Grøndal, Benedict, cand. mag.

1871.	Til Indsamling af Materiale til en nordisk Kulturhistorie	400	Rd.
-------	---	-----	-----

1872.	Til do.	400	Rd.
1873.	Til do.	400	-

Gudmundsson, Valtyr, Dr. phil.

1887.	Til en Afhandling om Bygningsforholdene paa Island i Sagatiden, sammenlignet med de paa samme Tid i det øvrige Norden herskende Bygningsskikke	500	Kr.
1888.	Til Udgivelse af do.	500	-
1894.	Til Udarbejdelse af en Fremstilling af nordisk Kulturhistorie i Vikinge- og Sagatiden	600	-
1895.	Til do.	500	-

Hansen, C. B. V., fhv. Herredsfoged, Etatsraad.

1911.	Til Trykningsomkostninger ved et af ham udarbejdet Skrift »Træplantningens Historie i Thisted Amt siden Aar 1800«	500	-
-------	---	-----	---

Hansen, Holger, Arkivar.

1917.	Til at forberede et Arbejde indeholdende udvalgte Dele af de Papirer, som er efterladt af Inkvisitions-kommissionen af 1772	800	-
1918.	Til do.	800	-
1920.	Til do.	800	-
1922.	Til do.	800	-

Hansen, H. P., Museumsforstander.

1919.	Til Udgivelse af en Bog om Natmandsfolk og Kjæltringer	1000	-
1921.	Til do.	400	-

Hansen, Marius, Førstelærer.

1922.	Til fortsatte lokalhistoriske Studier i Nørvang og tilstødende Herreder i Vejle Amt	200	-
-------	---	-----	---

Hansen, Peder Chr., Mag. art.

1920.	Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Kristiania	150	-
1923.	Til do. i Gøteborg	150	-

- Hansen, Urban, Lærer.
1922. Til Arkivstudier i Viborg og en Vandring i Vendsyssel for at indsamle Stof af kultur- og personalhistorisk Interesse ..... 200 Kr.
- Hassø, Arthur G., stud. mag.
1923. Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Gøteborg .. 150 -
- Hauberg, P., Inspektør.
1889. Til et Skrift om Danmarks ældste Myntvæsen, omfattende Tidsrummet før 1241 ..... 600 -
- Hauch-Fausbøll, Th., Direktør.
1903. Til Fuldførelse af den som Tillæg til »Personalhistoriske Samlinger« medfølgende Slægtbog ..... 500 -
1906. Til do. .... 500 -
1907. Til personalhistoriske Forstudier til den af Dr. phil. Aage Friis planlagte Nationalitets-Statistik ..... 600 -
1908. Til fortsat Udgivelse af Tidsskriftet »Personalhistoriske Samlinger« med »Slægthaandbogen« .... 400 -
1909. Til do. .... 500 -
1911. Til fortsat Udgivelse af »Patriciske Slægter«, saaledes at Understøttelsen anvendes til Udarbejdelse af ansete uddøde Borgerslægters Historie ..... 400 -
1913. Til do. .... 400 -
1914. Til do. .... 500 -
1915. Til do. .... 400 -
1916. Til fortsat Udgivelse af Værket »Patriciske Slægter« 400 -
1917. Til Udarbejdelse af en Bog om Italienerne i Danmark 400 -
1918. Til fortsatte Studier over Udlændinge i Danmark .. 300 -
- Jvfr. Friis, Aage.
- Heide, Frits, Redaktør af »Tidsskrift for historisk Botanik«.
1919. Til Studier over de danske Skoves Historie ..... 700 -
- Helweg, H., Reservelæge.
1918. Til fortsatte medicinalhistoriske Studier ..... 500 -

	Hennings, Paul, Overretssagfører, og Bobé, Louis, Dr. phil.	
1912.	Til Udgivelse af et af afdøde Arkivsekretær J. Bloch efterladt Arbejde: En Samling Breve skrevne i 1802 af Kammerherre August v. Hennings til hans Hustru	500 Kr.
	Hermansen, C., Kaptajn.	
1899.	Til Studiet af ældre Vaaben, og hvad derhen hører, ved Besøg i saadanne af Europas Byer, hvor større ordnede Vaabensamlinger findes	500 -
1900.	Til do.	600 -
1901.	Til do.	300 -
1906.	Til do. i Stockholm og til et Besøg i Visby for at undersøge nogle der gjorde interessante Fund af gamle Vaaben, formentlig fra Valdemar Atterdags Tid	600 -
1908.	Til do.	600 -
	Hermansen, Victor, stud. mag.	
1920.	Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Kristiania..	150 -
	Hertel, L. V., Sognepræst.	
1896.	Til Udgivelse af hans Bog »Hans Vilhelm Hertel, Bidrag til den sønderjydske Folkevækkelses Historie«	300 -
	Hirsch, J. C. W., Oberstløjtnant.	
1896.	Til et Seddelregister over danske Officerer i Hæren fra 1660—1801	500 -
1897.	Til do.	500 -
	Historisk Forening, Dansk.	
1888.	Til et Skrift om den danske Historiekrivnings og Historieforsknings Udvikling i dette Aarhundrede ..	600 -
1918.	Til Udgivelsen af den Historisk Tidsskrift medfølgende Literaturfortegnelse	600 -
1919.	Til do.	600 -
1920.	Til do.	600 -

- Hjelholt, Holger, Underarkivar.
1920. Til Studier over de danske Sprogreskripter og det danske Sprogstyre i Slesvig i Tidsrummet 1850—1864 500 Kr.
1921. Til Trykning af en Fremstilling af det danske Sprogstyre i Slesvig mellem Krigene (1850—1864) ..... 400 -
- Hjorth-Nielsen, H., Assistent i Generaldirektoratet for Postvæsenet.
1918. Til Arbejde paa en dansk-juridisk Stat omfattende Aarene 1736—1823 ..... 300 -
1919. Til do. .... 300 -
1921. Til fortsatte personalhistoriske Studier ..... 300 -
- Holm, Edv., Professor, Dr. phil.
1886. Rejseunderstøttelse ..... 2000 -
- Holst, H. C., Kontrollør ved Statsbanerne.
1921. Til Studier vedr. Storebæltsoverfartens Historie i ældre Tid ..... 200 -
1922. Til do. .... 200 -
- von Holstein-Rathlou, Viggo Julius, Underbibliotekar.
1910. Til Udgivelse af en fuldstændig Udgave af Thomas Kingos Værker ..... 500 -
1911. Til do. .... 500 -
1912. Til do. .... 500 -
1913. Til do. .... 500 -
- Hude, Anna, cand. mag.
1892. Til Studier over Danmarks Historie i Middelalderen, særligt dets statsretlige Forhold ..... 400 -
- Hude, Karl, Rektor.
1885. Til en Rejse i Udlandet til Studier paa den klassiske Filologis Omraade, særligt af haandskriftlige Kilder i Florens og Rom ..... 600 -

1888.	Til en Rejse til München, Heidelberg, Paris og London for at indsamle et haandskriftligt Materiale til en kritisk Udgave af Thucydid	600	Kr.
1892.	Til do.	600	-
1895.	Til do.	600	-
1898.	Til do.	800	-
1901.	Til do.	400	-
1906.	Til do.	400	-
1920.	Til en Studierejse til Italien for at undersøge Hovedhaandskrifterne i Herodot	500	-
H u s t e d, N. O l e s e n, L æ r e r.			
1922.	Til fortsatte historiske Studier og Udgivelse af Arbejder	300	-
H u u s, H. C., stud. mag.			
1920.	Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Kristiania..	150	-
H ø j s g a a r d, A a g e, stud. mag.			
1920.	Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Kristiania..	150	-
I s l a n d s k e L i t t e r a t u r s a m f u n d i K j ø b e n h a v n, D e t.			
1906.	Til Udgivelse af historiske Originalskrifter og Dokumenter og lign., vedrørende Island, i Selskabets historiske Samlinger: Safn til sögu Islands	500	-
1907.	Til do.	500	-
1908.	Til do.	500	-
1912.	Til Udgivelse af Arne Magnussons og Lagmand Páll Vidalins islandske Jordebog	500	-
1913.	Til do.	500	-
1914.	Til do.	500	-
1915.	Til do.	500	-
1916.	Til do.	300	-
J a k o b s e n, A n t o n, P a p i r h a n d l e r.			
1910.	Til Udgivelse af et Manuskript fra 1696 af Borgmester Chr. Ruus af Sæby	200	-

- Jensen, Andr. G., Lærer.
1917. Til Indsamling af Oplysninger om Jydepottefabrikationen og Handelen med disse Potter ..... 400 Kr.
1918. Til do. .... 400 -
- Jensen, Hans, Mag. art.
1917. Til Forarbejder til en Skildring af Lars Bjørnbak og den bjørnbakske Bevægelses Historie ..... 300 -
1918. Til fortsatte Studier over dansk Demokratismes Udvikling ..... 600 -
1919. Til Studier over det danske Landbodemokratis Op-rindelse ..... 600 -
1920. Til Studier over den danske Landbobevægelses ældste Historie ..... 550 -
1921. Til do. .... 400 -
- Jensen, H. C., Lærer.
1922. Til Arkivstudier vedr. Krogsbølle Sogns Historie ... 200 -
- Jensen, Jens Peter, Højskolelærer.
1917. Til Studier af den sjællandske Bondebevægelses Hi-storie i Aarene 1830—1880 ..... 400 -
1923. Til fortsatte Studier og Undersøgelser angaaende den sjællandske Bondestands religiøse og politiske Hi-storie i Aarene 1830—70 ..... 300 -
- Jensen, J. Th., Biblioteksassistent.
1882. Til i Italien at foretage Studier vedrørende Danmarks Historie ..... 500 -
- Jensen, N. P., Oberst.
1893. Til Udarbejdelse af en Fremstilling af den skaanske Krig 1675—79 ..... 500 -
1894. Til do. .... 500 -
1911. Til en Fremstilling om »Oberst Frederik Læssøe og Trearskrigen« ..... 700 -
- Jepsen, Holger Schøning, stud. mag.
1923. Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Gøteborg .. 150 -

- Jespersen, Ludvig Sophus, Førstelærer.
1919. Til Udgivelse af en historisk-topografisk Beskrivelse af Starup Sogn ..... 300 Kr.
- Jessen, Edwin, Dr. phil.
1871. Til en Rejse til Herjedalen og Jemteland for at undersøge Dialekter ..... 400 Rd.
- Johansen, J., Sognepræst.
1898. Til Udgivelse af en Redegørelse for hans Oplevelser i Sønderjylland i Aarene 1860—71..... 500 Kr.
- Johnsson, J. W. S., Læge.
1914. Til Arbejde paa et Katalog over det kgl. Biblioteks medicinske Haandskrifter ..... 500 -
1915. Til do. .... 500 -
- Jónsson, Jón, cand. phil.
1896. Til at indsamle Kildemateriale til og udarbejde en Bog om den dansk-islandske Monopolhandel i Tidsrummet 1602—1787 ..... 500 -
1897. Til do. .... 500 -
1898. Til do. .... 500 -
- Jørgensen, Alf., Arkitekt, se Lorenzen, Vilh.
- Jørgensen, Ellen, cand. mag.
1904. Til en Rejse i Rhinegnene og Bayern til Fortsættelse og Udvidelse af hendes Studier over det religiøse Liv, specielt Helgendyrkelsen, mod Middelalderens Slutning ..... 350 -
- Jørgensen, F., Toldinspektør.
1905. Til Udgivelse af hans Skrift om det dansk-norske Toldvæsens Historie i det 18de Aarhundrede ..... 200 -
- Jørgensen, H. C., Sognepræst.
1904. Til i det ernestinske Arkiv i Weimar at lade tage Afskrifter vedrørende Christiern den 2dens Ophold un-

- der Landflygtigheden i Sachsen, mest fra Aarene
1523—24 ..... 150 Kr.
- Jørgensen, J. A., Lærer, Rønne.
1899. Til Udgivelse af en Bornholms Historie indtil 1660.
1ste Bind ..... 500 -
1900. Til do. 2det Bind ..... 500 -
1902. Til Udgivelse af 1) den bornholmske Proprietær-
gaard Skovholms Historie fra 1572 til vore Dage og
af 2) en Skildring af Adelsfolk, Væbnere og Frimænd
paa Bornholm i svundne Tider ..... 300 -
1906. Til Udgivelse af Bornholms Præstehistorie ..... 300 -
- Jørgensen, S., Lærer.
1921. Til Udarbejdelse af en Skildring af lollandsk Bonde-
liv og til Fuldendelse og Udgivelse af en Skildring af
Aageby Sogns Historie ..... 300 -
- Jørgensen, Søren, Skolelærer i Kistrup.
1873. Til Samling og Udgivelse af Sognebeskrivelser ..... 100 Rd.
- Kålund, Kr., Bibliotekar, Dr. phil.
1875. Til Fuldførelsen af en af ham paabegyndt historisk-
topografisk Beskrivelse af Island ..... 500 Kr.
1879. Til do. .... 500 -
1916. Til Udgifter ved en i Forening med Dr. Bechmann i
Stockholm foretagen Udgave af den middelalderlige
islandske Komputistik ..... 300 -
- Kau, Hans, Sognepræst.
1918. Til fortsatte Studier angaaende de gamle saakaldte
kloge Mænds og Koners Historie ..... 400 -
1921. Til do. .... 200 -
- Kilder til dansk Historie, Selskabet for
Udgivelse af.
1877. Til Udgivelse af Kong Christian IV's egenhændige
Breve efter 1632 ..... 400 -
1879. Til do. .... 500 -

1880.	Til do.	450	Kr.
1881.	Til do.	450	-
1882.	Til do.	450	-
1883.	Til do.	450	-
1884.	Til do.	450	-
1885.	Til do.	450	-
1886.	Til Udgivelse af 1ste Bind af »Dansk Lovsamling fra 1558 til 1660«	200	-
1888.	Til Udgivelse af en Samling Aktstykker til Stavnsbaandets Historie	800	-
1890.	Til Udgivelse af en Fortegnelse over Danmarks Midalders Breve til 1450	1000	-
1891.	Til do.	1000	-
1892.	Til do.	1000	-
1893.	Til do.	1000	-
1894.	Til do.	1000	-
1895.	Til do.	500	-
1896.	Til do.	500	-
1897.	Til do.	500	-
1898.	Til do.	400	-
1905.	Til Udgivelse af et Register til do.	500	-
1906.	Til do.	500	-
1909.	Til do.	700	-
1910.	Til do.	700	-
1911.	Til do.	600	-
1918.	Til Undersøgelse af Breve, Aktstykker m. m., efterladte af Johan Bülow, vedrørende Danmarks Historie i det 18de Aarhundrede	400	-
1919.	Til do.	400	-

Kinch, J., Overlærer.

1885.	Til Udgivelse af 3die Bind af »Ribe Byes Historie«, i hvilket Byens Forhold skal skildres indtil Aar 1800 eller mulig 1848	400	-
1886.	Til do.	400	-
1887.	Til do.	400	-

Kjær, Severin, Lærer.

1889.	Til hans Undersøgelser af ældre Tingbøger	150	-
1891.	Til Afslutningen og Udgivelsen af den saakaldte		

	Gøngenhøvding, Svend Poulsens og Snaphanetidens Historie	300	Kr.
1892.	Til do.	300	-
1894.	Til Udgivelse af Skriftet »Præsten i Vejlbj, Søren Jensen Quist, hans Slægt og Samtid«	300	-
1896.	Til et Skrift indeholdende Billeder fra Vornedskabets Tider	400	-
1897.	Til do.	400	-
1898.	Til do.	500	-
1899.	Til do.	500	-
	Klein, P. A., Kommunelærer.		
1921.	Til Udarbejdelse af Vordingborg Købstads Historie	200	-
	Klem, Knud, stud. mag.		
1923.	Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Gøteborg ..	150	-
	Klinik, Dansk.		
1910.	Til Udgivelse af et Festsæfte i Anledning af Professor, Dr. med. Julius Petersens 70 Aars Fødselsdag	600	-
	Klitgaard, C., Postmester.		
1900.	Til Udgivelse af en historisk-topografisk Beskrivelse af Hvetbo Herred	350	-
1901.	Til do.	200	-
1904.	Til do.	150	-
1905.	Til do.	500	-
1906.	Til do.	300	-
1908.	Til Arkivstudier vedrørende det nordlige Jyllands indre Historie (Tids-, Kultur- og Personalhistorie i det 16de og 17de Aarhundrede)	400	-
1909.	Til do. i det 16de—18de Aarhundrede	400	-
1911.	Til Udgivelse af II. Del af et af afdøde Lærer Anton Gaardboe tilrettelagt Arbejde »Himmerlands Rakker«	200	-
1913.	Til Udgivelse af Studier vedrørende nordjydsk Personalhistorie og Genealogi (Storbondeætter) i det 15de—17de Aarhundrede	400	-
1914.	Til do. (15de—18de Aarhundrede)	400	-

1915.	Til do.	600	Kr.
1916.	Til do.	600	-
1917.	Til Fuldførelse af »Kjærulfske Studier«	400	-
1918.	Til do.	400	-
1920.	Til Udgivelse af et af Landstingsmand Thomas Larsen udarbejdet Værk, omhandlende Vendsyssels politiske Historie i Aarene 1848—1900	500	-
1921.	Til do.	500	-
K n u d s e n, G u n n a r, cand. mag.			
1918.	Til Illustrering af Axel Olriks Afhandling om Guldhornstydingen	269	Kr. 15 Øre
K n u d s e n, H a n s, Underarkivar.			
1921.	Til Arbejde paa en historisk Undersøgelse angaaende Begrebet Herlighed i dets landboretlige Betydning gennem Tiderne	600	Kr.
K n u d s e n, J o h a n n e s, cand. mag.			
1914.	Som Honorar for Arbejdet med den i Tidsskrift for Søvnæsens udgivne ældste danske Lodsbog »Søkartet«	400	-
1920.	Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Kristiania.. Jvfr. Ewald, Hermann.	150	-
K n u d s e n, S ø r e n, Maler og Museumsbestyrer.			
1921.	Til kultur- og lokalhistoriske Studier vedrørende Bjerge Herred	600	-
K o e f o e d, E. C. L., Ingeniøroberst.			
1883.	Til et Værk om Jernbanernes Fremkomst og Udvikling i de skandinaviske Lande	1200	-
K o n r a d i, E m i l, Lærer, Landbrugskandidat.			
1915.	Til en Bog om det danske Mejeribrugs Historie	400	-
K ø r n e r u p, B j ø r n, cand. theol.			
1922.	Til Forarbejder til en Biografi af den sjællandske Biskop, Dr. theol. Hans Poulsen Resen	400	-
1923.	Til do.	300	-

- Krabbe, Ludvig Th., cand. mag.
1913. Til Studieundersøgelser vedrørende den gottorpske Families Forhold til Danmark i det 18de Aarhundrede 500 Kr.
1915. Til Behandling af Holsten-Gottorps, specielt Görtz' Historie under Formynderregeringen 1702—08 ..... 300 -
- Krarup, Alfr., Bibliotekar.
1916. Til Forberedelse af et Repertorium over Breve, Aktstykker og Depecher vedrørende den dansk-norske Stats Stilling i Aarene 1807—1815 ..... 400 -
- Krarup, Fr., Registrator, cand. mag.
1883. Til Udgivelse af et langelandsk Diplomatarium, samlet af afd. Registrator Plesner ..... 500 -
- Kristensen, Evald Tang, Lærer.
1901. Til Afskrivning af de af ham indsamlede henvend 2500 Folkeeventyr-Opskrifter, særlig fra Jylland ..... 450 -
1902. Til do. .... 450 -
1903. Til do. .... 450 -
1904. Til do. .... 450 -
1905. Til do. .... 450 -
- Kristensen, H. P., Lærer.
1910. Til Arbejde paa en Afhandling om Landboforhold i Danmark i første Fjerdedel af forrige Aarhundrede 300 -
1911. Til Arbejde paa en Bog om Kartoffeldyrkningens Historie i Danmark ..... 300 -
- Kristensen, Marius, Højskolelærer, cand. mag.
1903. Til et Arbejde om den danske Grammatiker Jens P. Høysgaard og hans sproglige Arbejder ..... 500 -
1904. Til do. .... 500 -
- Krohn, V. V. H., pens. Oversergent.
1916. Til Udgivelse af en Afhandling: Kastellets Volde og Udenværker, spredte Træk af deres Historie fra de ældste Tider til vore Dage ..... 250 -
1917. Til fortsatte Studier over Kastellets Historie ..... 500 -

- Kromann, E., stud. mag.
1923. Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Gøteborg .. 150 Kr.
- Kyrre, Hans, Lærer.
1914. Til Udarbejdelse af en Bog om Henrik Hertz ..... 200 -
- la Cour, L. F., cand. mag.
1908. Til et Mindeskript i Anledning af 250 Aarsdagen for Stormen paa København 10de—11te Februar 1659 .. 600 -
- la Cour, Vilhelm, Mag. art.
1918. Til Studier af dansk Bebyggelseshistorie ..... 500 -
- Lange, Kristen A., Højskoleforstander.
1915. Til en historisk Skildring af Friskolens — nærmere den grundtvigske Friskoles — Udvikling fra dens første Tider til vore Dage ..... 300 -
- Larsen, Alfr., Kunstmaler.
1891. Til Udførelse af en Række Pennetegninger af ældre Huse, Gaardinteriører, Inventarier m. v. i København og deres eventuelle Udgivelse i Zinkætsning med en kort vejledende Tekst ..... 500 -
1892. Til do. .... 500 -
1893. Til do. .... 500 -
1894. Til do. .... 500 -
- Larsen, Anna, Kommunelærerinde.
1923. Til Udgivelse af et kulturhistorisk Arbejde om Nibes Glanstid i Slutningen af 1700erne og første Aartier af 1800erne ..... 200 -
- Larsen, Axel, se Liljefalk.
- Larsen, Ernst, stud. mag.
1923. Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Gøteborg .. 150 -
- Larsen, Ingvor Kr., stud. mag.
1923. Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Gøteborg .. 150 -

	Larsen, Joakim, Etatsraad, fhv. Skoleinspektør.	
1914.	Til Udgivelse af et Værk om den danske Folkeskoles og Folkeundervisnings Historie 1536—1784	400 Kr.
	Larsen, Karl, Professor.	
1903.	Til Bearbejdelse og Oversættelse paa Tysk af hans Skrift »Under vor sidste Krig«	500 -
1905.	Til do.	500 -
1910.	Til Indsamling af Breve og Dagbøger fra og til Dansk-Amerikanere	800 -
	Larsen, Kay.	
1906.	Til hans Skrift »De dansk-ostindiske Koloniers Historie«. I. Trankebar	350 -
1907.	Til do. II. Nicobarøerne	500 -
	Lauridsen, P., Skoleinspektør.	
1883.	Til i St. Petersborg at foretage Studier til Vitus Jonnassen Berings Historie	600 -
1884.	Til Udgivelse af Vitus Berings Biografi	350 -
1887.	Til en kartografisk Illustration af Skriftet: En biografisk Skildring af Johannes Mejer og hans Betydning for Danmarks tidligere Kartografi	250 -
1889.	Til en Rejse i Anledning af et paatænkt Arbejde om den danske Stats Nordhavs-Politik fra c. 1559 til 1720, med hvad dertil knytter sig	500 -
1893.	Til ved et Ophold i Slesvig og Kiel at afslutte sine Studier til en sammenhængende Fremstilling af Nationalitets- og Sproggrænserne i Sønderjylland	400 -
1900.	Til historiske Studier og Fuldendelse af paabegyndte Arbejder, saasom om den gamle Jorddeling i Danmark og om den danske Vækkelse i Nordslesvig 1830—48 m. m.	500 -
1901.	Til do.	500 -
1902.	Til do.	500 -
1905.	Til Udgivelse af »Slesvig og Kronen fra 1660—1670«	800 -
1907.	Til en Fremstilling af Nordslesvigs nationale Historie fra 1830 til 1848	500 -
1909.	Til do.	600 -

- L a u r s e n, L., Arkivsekretær.
1901. Til Undersøgelser i fremmede Arkiver vedrørende hans Arbejde om Danmarks Udenrigspolitik i Aarene 1536—44 og en paatænkt Udgivelse af en dansk Traktatsamling for Aarene 1523—1750 ..... 500 Kr.
- L e t h - D a n i e l s e n, S., Kommunalærer.
1921. Til Arkivstudier vedrørende den gamle aarhusianske Bondeslæggt Leth ..... 200 -
- L i i s b e r g, H. C. B e r i n g, Museumsinspektør.
1893. Til Udarbejdelse og Udgivelse af det af Kong Frederik III stiftede Kunstkammers Historie til 1696 .. 600 -
1896. Til forberedende Arbejder til danske historiske Tapeders Beskrivelse ..... 500 -
1897. Til do. .... 500 -
1909. Til Arkivstudier vedrørende Kunstammerets Historie fra 1699—1867 ..... 400 -
Jvfr. Urmagerlavet.
- L i l j e f a l k, A x e l, Oberst.
1888. Til Udgivelse af et større Arbejde om et Afsnit af de nordiske Rigers Krigshistorie under Christian den 4de, Carl den 9de og Gustav Adolf ..... 400 -
1891. Til Udgivelsen af hans Skrift om Forsvarsvæsenets Udvikling i Danmark og Norge i Tidsrummet mellem Freden til Knærød og Freden til Lybæk samt Christian den Fjerdes Deltagelse i Trediveaarskrigen 400 -
1896. Til Fortsættelse af hans Arbejde om »Kejserkrigen« 400 -
1899. Til en Rejse til Stockholm for i svenske Arkiver at søge Oplysninger til nordisk Krigshistorie, særlig til Torstensons Indfald i Jylland og Horns Indfald i Skaane ..... 500 -
1908. Til i Stockholm og eventuelt andre Steder i Sverige at fortsætte Studier og historiske Arbejder over dansk-norsk Krigshistorie i det 17de Aarhundrede .. 500 -
1909. Til do. .... 500 -
- L i n d, H. D., Sognepræst.
1881. Til et Skrift om »Nyboder og dets Beboere. Et Bidrag til deres Historie, tildels efter utrykte Kilder« 100 -

1885. Til et Skrift om den danske Marines Personel under Christian IV, betitlet »Christian den Fjerde og hans Mænd paa Bremerholm« ..... 400 Kr.
1897. Til en Rejse til Lübeck for der at gøre Studier til en Fremstilling af Kong Frederik II's Marinehistorie .. 250 -
- Lindbek, Johs., cand. mag.
1901. For et Ophold i Mantua og for Afskrifter, tagne i archivio Gonzaga, af en Del Breve fra Kong Christian den 1ste og Dronning Dorothea ..... 200 -
- Lindholm, Poul.
1911. Til Udgivelse af en Bog om Starup Sogn i Brask Herred ..... 300 -
1921. Til Udgivelse af en Bog: Landsbyen Dons ..... 200 -
- Linvald, Axel, Mag. art.
1917. Til Afskrivning af Akter vedrørende Slesvigs Historie, særlig Bondestandens og de sociale Forholds Udvikling ..... 300 -
1919. Til Afskrivning af Aktstykker vedrørende Sønderjyllands Historie ..... 400 -
1922. Til Udgifter ved Afskrivning af Kilder til Danmarks Historie 1797—1807 ..... 200 -
- Lorenzen, Vilh., cand. mag.
1904. Til et Arbejde om Vor Frue Kirke og Hospitalet i Aarhus, forhen Byens Dominikanerkirke og Kloster 600 -
1908. Sammen med Arkitekt Alf. Jørgensen til et Værk om den tysk-franske reformerte Kirke i København med Tegninger og oplysende historisk og arkitekturhistorisk Tekst ..... 800 -
- Ludvigsen, Carl, cand. theol.
1904. Til Udgivelse af en Samling sønderjydske Folkesagn 500 -
1905. Til do. .... 500 -
- Lund, H., Arkivassistent.
1885. Til det af ham udgivne Skrift »Selskabet for Borgerdyd« ..... 500 -

- Lund, Hans Alslev, cand. mag.
1916. Til Udarbejdelse af et Person- og Sagregister over A. S. Ørsteds politiske Skrifter og Afhandlinger .... 200 Kr.
- Lund, M., Telegrafist.
1893. Til Udvidelse af den af ham tilvejebragte og ordnede historisk-kronologiske Samling af Portrætter af bekendte Mænd fra Reformationen indtil vore Dage, som af ham er testamenteret til Kunstakademiets Bibliotek ..... 200 -
1897. Til do. .... 200 -
1899. Til do. .... 200 -
1905. Til do. .... 200 -
1908. Til do. .... 150 -
- Lund, Troels, Dr. phil.
1880. Til Studier vedrørende Nordens Historie til Brug ved en Række Forelæsninger, som han agter at holde ved det kongelige Kunstakademi ..... 800 -
1881. Til do. .... 800 -
1882. Til do. .... 600 -
- Lundbye, Jørgen, cand. theol.
1904. Til Studier over den angelsachsiske Kirkes Indflydelse paa den danske Kirke ..... 400 -
1906. Til do. .... 400 -
- Lundbye, Peter, Mag. art.
1902. Til Udarbejdelse af en Bog om de danske Købstæders Oprindelse og første Udvikling ..... 400 -
1903. Til do. .... 400 -
- Lütken, Chr., Skovtaksator.
1886. Til Tilvejebringelsen af de Kort, som skulle følge med en Fremstilling af Skovreguleringen i Tredserne af det forrige Aarhundrede ..... 1200 -
1887. Til do. .... 1200 -
1898. Til Trykning af hans Skrift om den saakaldte Langenske Forstordning, der paabegyndtes i Kong Frederik den 5tes sidste Leveaar ..... 1400 -

- Lütken, Otto, Kaptajn i Flaaden.
1886. Til Udgivelse af »De Danske paa Schelden 1808—og under Kaptajnerne C. V. Rosenvinge og H. Baron Holsten« ..... 500 Kr.
1887. Til do. af »De Danske paa Schelden 1809—13« paa Dansk og Fransk ..... 500 -
1894. Til do. af »Søkrigsbegivenhederne i 1864« ..... 500 -
- Løffler, J., Arkitekt.
1871. Til antikvariske Rejser i Danmark ..... 200 Rd.
1872. Til antikvariske Rejser i Danmark for at undersøge, afdrage og beskrive middelalderlige Kirkebygninger ..... 200 -
1889. Til et Arbejde om Gravmonumenterne i Ringsted Kirke (udenfor Kongegravene) ..... 700 Kr.
1890. Til do. .... 700 -
Jvfr. Klasse V.
- Maar, Vilhelm, Professor, Dr. med.
1908. Til Udgivelse af Holger Jacobæus's Dagbog for hans Rejser i Aarene 1671—1679 ..... 500 -
1909. Til do. .... 500 -
1914. Til Udgivelse af »Medicinsk-historiske Smaaskrifter« ..... 400 -
1915. Til do. .... 400 -
1917. Til do. .... 800 -
- Mackeprang, M., Museumsassistent, cand. mag.
1895. Til en Rejse for i Vatikanets Arkiv at afskrive Aktstykker vedrørende Danmarks Forhold til Kurien .. 600 -
1899. Til Udgivelse af et Skrift om de danske Købstæders Forfatning og Forvaltning i Tiden før Christian IV's Købstadforordning af 1619 ..... 400 -
- Madsen, A. P., Kaptajn.
1871. Til 2det Bind af danske Oldsager og Mindesmærker ..... 400 Rd.
1872. Til 3die Bind af do. (Broncealderens samlede Fund) ..... 400 -
1886. Til Studier og Arbejder vedrørende Danmarks Oldtidsminder og Oldsager ..... 400 Kr.
1887. Til do. .... 400 -

Madsen, Bertel, Lærer.		
1920.	Til Arbejde med en Beskrivelse af Samsø	200 Kr.
Madsen, Emil, Oberst.		
1912.	Til Udgivelse af et Skrift om Jylland i det 16de Aarhundrede	600 -
Madsen, N., Førstelærer, Vorgod.		
1920.	Til Arkivstudier til Oplysning om Vorgod Sogn i ældre og nyere Tid	300 -
Marquard, Emil, Underarkivar.		
1915.	Til forberedende Arbejder til Udgivelse af en Haandbog over danske Gesandter i Udlandet	300 -
1916.	Til do.	300 -
1917.	Til do.	400 -
Matthiesen, Hugo, Mag. art.		
1909.	Til Studium af Staden Fredericias Historie	400 -
1910.	Til Udgivelse af »Fredericia Bys Historie«	500 -
1915.	Til Udgivelse af et kulturhistorisk Arbejde om gamle danske Gadenavne	700 -
1919.	Til Fuldførelse af et Arbejde omhandlende Købstadstovets Topografi og Kulturhistorie	600 -
1922.	Til Udarbejdelse af et Skrift om København i Tiden mellem de to store Brande 1728 og 1795	500 -
Matzen, Henning, Professor.		
1873.	Til »En Fremstilling af Danmarks Retsforfatning i Tiden nærmest før Christian den Femtes Lov«	800 Rd.
Medicinsk-historisk Museum.		
1910.	Som Understøttelse til et medicinsk-historisk Museum	500 Kr.
1911.	Til do.	500 -
1912.	Til Udgifter og Forbedringer Museet vedrørende ...	500 -
1913.	Til do.	500 -
1915.	Til do.	500 -
1916.	Til do.	500 -

- Medicinsk Selskab.
1922. Til Udgivelse af Selskabets Historie i Anledning af dets 150 Aars Jubilæum ..... 1000 Kr.
1923. Til do. .... 1000 -
- Meidell, Fr., Kaptajn.
1884. Til Skriftet »Enevældens Dæmring i Danmark« .... 500 -
1891. Til Udgivelse af et Skrift om de to samtidige Feltmarsker Ernst Albrecht v. Eberstein og Hans Schack Jvfr. Mollerup, W. 400 -
- Mejborg, R., Professor.
1882. Til Udgivelse af en illustreret Bog om Plankehusene i Nørre- og Sønderjylland samt Bulhusene i Skaane og Smaaland ..... 400 -
1883. Til do. .... 500 -
1884. Til do. .... 500 -
1885. Til do. .... 500 -
1892. Til Illustrationer til »Nordiske Bøndergaarde« .... 500 -
1893. Til do. .... 500 -
1894. Til do. .... 500 -
1895. Til do. .... 500 -
1896. Til fortsat Tegning, særlig af Kort over Landsbymarker, fra Midten af det 17de til Slutningen af det 18de Aarhundrede ..... 500 -
- Mejer, F. J., Dr. phil.
1894. Til Udgivelse af et Skrift om Frederiksberg Slots ældste og ældre Historie ..... 600 -
1896. Til do. .... 600 -
- Melchior, Marcus, Skolebestyrer, Dr. phil.
1923. Til Trykningsudgifter vedrørende et Arbejde, indeholdende en kritisk Undersøgelse af to hebraiske Haandskrifter ..... 300 -
- Melsted, Bogi Th., Mag. art.
1890. Til Fuldenselse og Udgivelse af hans »Islands Handelshistorie« ..... 500 -

1915.	Til Studier af Islands Historie	500	Kr.
1916.	Til do.	500	-

Møllerup, W., Dr. phil.

1882.	Til Studier til »En større historisk Fremstilling af Danmarks ydre og indre Historie fra 1536 til 1570«	500	-
1883.	Til do.	500	-
1884.	Til do.	500	-
1888.	Sammen med Fr. Meidell til deres Skrift: Bille-Ættens Historie	500	-
1889.	Do. til do.	500	-
1912.	Til Udarbejdelse af en historisk Fremstilling af det daglige Livs Udvikling i Danmark fra Slutningen af det 17de til Begyndelsen af det 19de Aarhundrede ..	500	-
1913.	Til do.	500	-
1914.	Til do.	500	-
1915.	Til do.	500	-
1916.	Til do.	500	-

Moltzen, L., Dr. phil.

1894.	Til Studier og Undersøgelser i Vatikanets Arkiver ..	600	-
1896.	Til Udgivelse af hans Bog om de avignonske Pavers Forhold til Danmark	400	-
1903.	Til Udgivelse af I. Bind af »Acta pontificum danica« 1316—1377	1000	-
1904.	Til do.	1000	-

Munch, P., Dr. phil.

1897.	Til Rejser til Provinsarkiverne og forskellige Byarkiver i Anledning af Undersøgelser af Udviklingen i de danske Byers Forfatnings- og Styrelsesforhold fra 1536—1848	400	-
1898.	Til do.	400	-
1899.	Til Udgivelse af hans Skrift: Enevælden og vore Købstæder; Bidrag til vor Borgerstands og vor Embedsstands Udviklingshistorie	700	-
1901.	Til et Arbejde om Danmarks Historie i Aarene 1866—70	700	-
1902.	Til do.	700	-
1903.	Til do.	500	-

- Munthe-Morgenstjerne, O., Ekspeditionssekretær.
1922. Til Udarbejdelse af Stamtavler over de fra Ulr. Fred. Gyldenløve nedstammende Slægter ..... 200 Kr.
- Müller, Sophus, Museumsdirektør, Dr. phil.
1910. Til Udgivelse af et Arbejde om et i 1909 ved Juellinge fremkommet Fund fra c. 200 efter Chr. .... 500 -
- Müller, Th. A., cand. mag.
1916. Til Udarbejdelse af et Værk om Holberg ..... 600 -
1917. Til do. .... 700 -
- Møller, John M., afsk. Sognepræst.
1913. Til Udgivelse af et Skrift »Historiske Oplysninger om Slaugs Herred« ..... 400 -
- Møller, V., Viceskoleinspektør.
1923. Til Udgivelse af et historisk Arbejde »Fra Sokkelund Herred« ..... 300 -
- Neiiendam, Michael, Dr. theol.
1922. Til Trykningsomkostninger ved en Bog »Christian Bastholm, Studier over Oplysningens Teologi og Kirke« ..... 400 -
1923. Til Udgivelse af en Samling »Bastholmske Familiepapirer« ..... 300 -
- Neiiendam, Robert, Skuespiller.
1911. Til et teaterhistorisk Værk vedrørende sceniske Kunstnere før 1860 ..... 400 -
1912. Til 2det Bind af »Breve fra danske Skuespillere og Skuespillerinder« ..... 200 -
- Nielsen, Alfred Erland, Lærer.
1922. Til et Arbejde om Kirkeklokkerne i Frederiksborg Amt ..... 200 -

Nielsen, Astrid, stud. mag.		
1920.	Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Kristiania..	150 Kr.
1923.	Til do. i Gøteborg	150 -
Nielsen, Gerda, stud. mag.		
1923.	Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Gøteborg ..	150 -
Nielsen, H. Grüner, Arkivar.		
1923.	Til Offentliggørelse af Billedstof vedrørende Læsøs Historie og Folkekultur	200 -
Nielsen, L. Chr., Typograf, Odense.		
1907.	Til Udgivelse af hans Skrift om Odense Bogtrykke- riers Historie siden Johan Snell (1482)	400 -
Nielsen, M. H., cand. theol.		
1899.	Til ved et Ophold paa Schackenborg og Trøiborg i de derværende Arkiver at søge Oplysning til en Be- skrivelse af de saakaldte kongerigske Enklaver	300 -
1901.	Til i Provinsarkivet i Viborg at foretage Undersøgel- ser angaaende de saakaldte kongerigske Enklaver ..	250 -
Nielsen, O., Raadstuearkivar, Dr. phil.		
1871.	Til en Udgave af den saakaldte »Valdemar den 2dens Jordebog«	200 Rd.
1875.	Til Udgivelse af de i den 1. Halvdel af det 17de Aar- hundrede til O. Worm indsendte Præsteindberetnin- ger fra Aarhus Stift	300 Kr.
1887.	Til Udgivelse af en Fortsættelse af hans Fremstilling af Københavns Historie og indre Udvikling til Aar 1700	500 -
1889.	Til Fortsættelse af hans Skrift: Københavns Historie og Beskrivelse til 1807	500 -
1890.	Til do.	500 -
1892.	Til historisk-statistiske Beskrivelser af Herrederne i Ringkøbing Amt og de tilbageværende i Ribe Amt..	500 -
1893.	Til do.	500 -
1894.	Til do.	500 -

- Nielsen, R., Kommunalærer.
1921. Til Arkivundersøgelser ang. Sejrø Sogns Historie .. 200 Kr.
- Nieuwenhuis, P. N., Generalmajor.
1913. Til Udgivelse af et Skrift »Krigsproblemet belyst ved den danske Hærs Ledelse i de sidste Aarhundreder« 500 -
- Normann, J. C., Dr. phil.
1916. Til et Arbejde om Holberg og Teatret ..... 600 -
- Norvin, William, Dr. phil.
1905. Til en Rejse til Venedig for at udføre noget Kollationsarbejde, særlig vedrørende hans Studier til den antike Filosofis Historie ..... 400 -
1909. Sammen med Eiler Nystrøm til Udgivelse af »Fyens historiske Herregaarde« ..... 500 -
1910. Do. til do. .... 500 -
1921. Til Indkøb af Fotografier af Haandskrifter i fremmede Biblioteker ..... 300 -
1922. Til Studium af græske og latinske Haandskrifter fra Marquard Gudes Bibliotek ..... 300 -
- Nutzhorn, H., Professor.
1907. Til Trykning af et Værk om den danske Salmesang, særlig for Melodiernes Vedkommende, fra Reformationstidens Begyndelse til hen imod vore Dage .... 500 -
1908. Til do. .... 500 -
1909. Til do. .... 500 -
1910. Til do. .... 400 -
1911. Til do. .... 400 -
1912. Til do. .... 400 -
1913. Til do. .... 400 -
1914. Til do. .... 400 -
1915. Til do. .... 400 -
1916. Til do. .... 300 -
- Nyegaard, Laurids, fhv. Sognepræst.
1915. Til Udgivelse af en Biografi af Præsten Vilhelm Birkedal ..... 500 -

- Nygaard, Fr., Sognepræst.
1895. Til Udgivelse af 1ste Del af et Skrift om de gudelige Forsamlings Historie i Danmark i den 1ste Halvdel af det 19de Aarhundrede ..... 400 Kr.
- Nygaard, P., Førstelærer.
1920. Til Udgivelse af Jernved Sogns Historie ..... 200 -
- Nygaard, S., Arkivassistent.
1902. Til et Arbejde vedrørende de jyske Herregaardes Historie i Tidsrummet fra 1660 til 1805 ..... 400 -
1903. Til do. .... 400 -
1904. Til do. .... 400 -
1905. Til do. .... 400 -
1906. Til do. .... 400 -
1907. Til do. .... 400 -
1908. Til do. .... 400 -
- Nystrøm, Eiler, Dr. phil.
1911. Til Udarbejdelse af historisk-topografiske Beskrivelser af Gentofte-Ordруп og Lyngby-Taarbæk Kommuner ..... 500 -
1912. Til do. .... 500 -
1920. Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Kristiania.. Jvfr. Norvin, William. 200 -
- Ohrst, F. C. P., pens. Adjunkt.
1915. Til Udgivelse af »Danske Trylleformler I., Indledning og Tekst« ..... 600 -
- Olrik, Axel, Docent, Dr. phil.
1893. Til Udarbejdelse af et Skrift om Saksens Oldhistorie 500 -
1897. Til do. .... 500 -
1907. Til Trykning af: Danmarks Heltedigtning II. Starkaden gamle og den yngre Skjoldungrække ..... 400 -
1910. Til Udarbejdelse af 3die Del af Danmarks Heltedigtning, Harald Hildetand og Brávallaslaget ..... 500 -
1911. Til Trykning af do. .... 400 -

- Olrik, H a n s, Professor, Dr. phil.
1891. Til hans Skrift: Konge og Præstestand i den danske Middelalder I. med Undertitel: Konge og Præstestand i Danmark indtil Begyndelsen af det tolvte Aarhundrede, skrevet for den filosofiske Doktorgrad 400 Kr.
1892. Til do. II. Bind ..... 500 -
1904. Til en ændret Udgave af Værket ..... 400 -
- Olrik, J ø r g e n, Museumsassistent, cand. mag.
1907. Til en Studierejse til norske og svenske Museer .... 250 -
- Olrik, K n u d, stud. mag.
1923. Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Gøteborg .. 150 -
- Olsen, C h r.
1921. Til Indsamling af Melodier til gamle Folkedanse .. 300 -
1922. Til Udgivelse af utrykte Folkedansemelodier og Spillemandskompositioner ..... 300 -
1923. Til do. .... 300 -
- Olsen, F r., Postkontrollør.
1889. Til hans Skrift: Det danske Postvæsen indtil dets Overtagelse af Staten 1711 ..... 400 -
- Olsen, J., Overlærer, Varde.
1901. Til Udgivelse af Varde Købstads Historie ..... 300 -
- Opper mann, T h., Museumsinspektør.
1905. Til Illustreringen af hans Bog om den danske Kunsts Historie fra 1750 til 1800 ..... 300 -
- Ostermann, H. B. S., Førstepræst.
1914. Til Studier over grønlandsk Missionshistorie, gejstlige og verdslige Embedsetater ..... 300 -
1916. Til do. .... 250 -
1918. Til do. .... 300 -
- Ottesen, L o u i s e.
1923. Til Udgivelse af en Bog om danske Almuedragter .. 200 -

- Ottosen, Joh., cand. mag.
1894. Til en Rejse til Undersøgelser i Kiels Universitetsbibliotek ..... 150 Kr.
- Paludan, Jul., Dr. phil.
1884. Til et Skrift om det højere Skolevæsens Historie og Tilstand i Danmark, Norge og Sverige ..... 1200 -
- Pedersen, Ejnar, Lærer.
1911. Til et historisk Arbejde om »Friderich Bagger 1710—1791« og om Landsbyliv for c. 150 Aar siden 300 -
- Pedersen, Laurits, Overlærer, Helsingør.
1906. Til Udgivelse af en Skildring af Almueundervisningen i Helsingør fra Slutningen af det 16de Aarhundrede til vore Dage ..... 700 -
1914. Til Studier over Almueskolens Historie i det 17de og 18de Aarhundrede ..... 500 -
1921. Til Udgifter ved en retrospektiv Skoleudstilling, afholdt af Danmarks Lærerforening 31. Juli—7. August 1921 ..... 1000 -
1923. Til Fremskaffelse af gamle Kort og Byplaner samt historisk Billedstof vedrørende Helsingør ..... 400 -
- Pedersen-Blidstrup, Ferd., fhv. Lærer.
1915. Til Udgivelse af 2den Udgave af »Grevinge Sogn, en historisk-topografisk Skildring« ..... 200 -
1918. Til Udgivelse af Degnen Lyder Høyers Manuskript »Grevinge Sogn« ..... 600 -
- Petersen, A., Lærer.
1890. Til Paabegyndelse af hans Degnehistorie, foreløbig over Sjællands Stift ..... 200 -
1891. Til do. .... 200 -
1899. Til Trykning af do. .... 500 -
- Petersen, Carl S., Bibliotekar.
1907. Til Trykning af »Brevveksling mellem N. M. Petersen og Carl Säve« ..... 500 -
1908. Til do. .... 450 -

1923.	Som Udgiver af »Holberg Aarvog« til Arbejder vedrørende Holberg	350	Kr.
	Petersen, H., Museumsinspektør, Dr. phil.		
1883.	Til Udgivelse af et Plancheværk over Mosefund fra den ældre Jernalder, som det oldnordiske Museum har ladet udgrave	600	-
1884.	Til do.	600	-
1889.	Til do.	600	-
	Petersen, Kaj Rønnow, stud. mag.		
1923.	Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Gøteborg ..	150	-
	Petersen, Kjestine, stud. mag.		
1920.	Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Kristiania ..	150	-
1923.	Til do. i Gøteborg	150	-
	Petersen, P., Lærer.		
1898.	Til Udgivelse af en falstersk eller eventuelt falstersk-lollandsk Navnebog	800	-
1900.	Til do.	500	-
1901.	Supplerende Understøttelse til Udarbejdelse og Udgivelse af en Navnebog, sluttende sig til hans lolland-falsterske Navneværk	200	-
	Petersen, Thade, Frimenighedspræst.		
1923.	Til Undersøgelser vedrørende de sønderjydske Frimenigheders Historie	200	-
	Pfaff, C. G. F., Læge.		
1880.	Til Udgivelse af en grønlandsk Bibliografi	400	-
	Plesner, Johan, stud. mag.		
1923.	Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Gøteborg ..	150	-
	Ploug, Hother, Kontorchef.		
1902.	Til Udgivelse af en Levnedbeskrivelse af Dr. Carl Ploug	500	-
1903.	Til do.	500	-
1917.	Til do.	800	-

Preuss, Hemming, stud. mag.		
1920.	Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Kristiania..	150 Kr.
1923.	Til do. i Gøteborg	150 -
Rasmussen, Alexander, Sognepræst.		
1917.	Til Arkivundersøgelser navnlig for at kunne supplere Klavs Gjerdings ufuldendte »Hellum Herreds Beskrivelse og Historie«	300 -
1919.	Til do.	300 -
Ravn, J. J., Lærer.		
1917.	Til Udgivelse af en historisk-topografisk Beskrivelse af Sognene i Elbo og Holmans Herreder i Vejle Amt	400 -
1922.	Til do. af Herslev og Viuf Sogne i Brusik Herred ..	200 -
Reimer, Christine.		
1910.	Til Udgivelse af et Værk om Nordfyens Bondeliv gennem det 19de Aarhundrede	600 -
1911.	Til do.	600 -
1912.	Til do.	600 -
1913.	Til do.	800 -
1916.	Til do.	400 -
1917.	Til do.	200 -
1919.	Til fortsat Arbejde i Folkemindesagens Tjeneste ...	300 -
Richter, V., Overretssagfører.		
1900.	Til Udgivelse af hans Værk: Hundrede Aars Dødsfald. 1ste Halvdel	500 -
1901.	Til do.	500 -
1906.	Til Udgivelse af 1) Ældre danske Dødsfald (1751—1790) efter Adresseavisen og 2) Dødsfald i Danmark 1891—1900	500 -
Rist, P. F., Oberst, og Clausen, Jul., Bibliotekar.		
1904.	Til Udgivelse af »Memoirer og Breve«	600 -
1905.	Til do.	800 -
1906.	Til do.	600 -
1907.	Til do.	600 -
1908.	Til do.	600 -

1909.	Til do.	600	Kr.
1910.	Til do.	600	-
1911.	Til do.	600	-
1912.	Til do.	600	-
1913.	Til do.	600	-
1914.	Til do.	600	-
1915.	Til do.	600	-

Rockstrøh, K. C., Kaptajn, Arkivar.

1891.	Til en Fremstilling af det danske Korps' Historie, som i Aarene 1701—09 var i kejserlig østerrigsk Tjeneste	300	-
1892.	Til do.	300	-
	Til en Rejse til Wien	400	-
1897.	Til Udarbejdelse af et Værk om den nationale Udskrivning i Danmark fra Begyndelsen af det 17de til henimod Slutningen af det 18de Aarhundrede	400	-
1898.	Til do.	400	-
1899.	Til do.	400	-
1900.	Til do.	400	-
1901.	Til do.	400	-
1902.	Til do.	400	-
1904.	Til do.	500	-
1907.	For hans Mindeskrift i Anledning af 2den Bataillons 250-aarige Bestaaen og et andet krigshistorisk Skrift om Kronborgs Belejring 1658—59	300	-
1921.	Til en Studierejse til Tyskland for at finde Arkivalier vedrørende Christian IV's Krig i Tyskland, navnlig Slaget ved Lutter am Barenberg.....	300	-

Roede, H. C., Underarkivar.

1918.	Til Indsamling af personalhistoriske Oplysninger om »De øverste Hofembeder under Enevælden I. 1660—1730«	400	-
-------	--	-----	---

Rosenberg, C., Dr. phil.

1875.	Til Udarbejdelse af en sammenhængende Fremstilling af de nordiske Folks Aandsudvikling fra de ældste Tider til vore Dage	800	-
-------	--	-----	---

1876.	Til do.	800	Kr.
1877.	Til do.	800	-
1878.	Til do.	800	-
1879.	Til do.	800	-
1882.	Til do.	800	-

Rosenørn, M. H., Gehejmekonferensraad.

1900.	Til Udgivelse af 2den Del af hans Skrift »Greve Gert af Holsteen og Niels Ebbesøn af Nørring Ris«	600	-
-------	---	-----	---

Rothe, Eigil, Figurmaler.

1904.	Til en historisk Beskrivelse af vore middelalderlige Kalkmalerier, særlig i Kirker	500	-
-------	--	-----	---

Rubin, Marcus, Kontorchef.

1892.	Til Studier over Danmarks indre Historie i dette Aarhundrede	300	-
1893.	Til do.	300	-
1894.	Til do.	600	-

Ræder, Hans, Dr. phil.

1908.	Til en Rejse til Frankrig og England for at undersøge og konferere Haandskrifter af den græske medicinske Forfatter Oribasios's Skrifter	400	-
-------	--	-----	---

Røder, A., Biblioteksassistent.

1904.	Til en systematisk Forøgelse og Fortsættelse af afdøde Ph. Weilbachs Samlinger til »Dansk Kunstnerleksikon«	400	-
1905.	Til do.	400	-

Rømer, Chr. Munck, Lærer.

1922.	Til fortsatte Arkivstudier vedrørende Sindal og Omegns Historie	200	-
-------	---	-----	---

Rønning, F., Dr. phil.

1885.	Til et literaturhistorisk Arbejde for Tidsrummet 1750—70	400	-
-------	--	-----	---

1888. Til Rationalismens Tidsalder (1750—1800) i Danmark ..... 500 Kr.
 1891. Til do. (Tiden 1785—1800) ..... 500 -
 1895. Til do. .... 500 -
- Rørdam, H. F., Sognepræst, Dr. phil.
1871. Til en Samling af Kildeskrifter fra det 16de og Begyndelsen af det 17de Aarhundrede ..... 400 Rd.
- Schjøtz, E. E. H., cand. jur.
1873. Til Udgivelse af »et Udvalg af det sjællandske Landsthings Retsafgørelser i ekstraheret Stand fra Tiden ved Danske Lovs Udgivelse indtil omtrent 1790« ... 100 -
 1874. Til do. .... 100 -
- Schmidt, C. M., Arkitekt.
1902. Til Studium af ældre dansk Bygningskunst ..... 500 Kr.
 1923. Til Udarbejdelse af et Værk om Øm Kloster ..... 400 -
- Schmidt, G. Worsøe, stud. mag.
1920. Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Kristiania.. 150 -
- Schmidt, Karl, Overlærer.
1900. Til Udgivelse af en Fremstilling af de Begivenheder, der knytte sig til Nærværelsen her i Landet af det spanske Armeekorps i 1808 ..... 1200 -
- Schrøder, Johs., cand. phil.
1920. Til Indsamling af gamle Marknavne og lignende gamle Stednavne ..... 400 -
 1921. Til do. .... 400 -
- Schwanenflügel, H., Dr. phil.
1894. Til et historisk Arbejde om J. P. Mynster og Søren Kierkegaard ..... 300 -
 1895. Til do. .... 300 -
- Sick, J. Fr., Kammerherre.
1883. Til kunstnerisk Udstyrelse af en paa Fransk skrevet Piece om Guld- og Sølvarbejder i Norden og i Sølvkammeret paa Rosenborg ..... 500 -

	Sieverts, Kaj, cand. mag.	
1920.	Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Kristiania..	150 Kr.
	Sigurdsson, Jón, Arkivar.	
1871.	Til en Samling af historiske Beretninger om de islandske Vulkaner og deres Udbrud	300 Rd.
	Skjerning, Herluf, Redaktør.	
1920.	Til Undersøgelse af Frederikshavns Bys og Fæstnings Historie	200 Kr.
1921.	Til Udarbejdelse af do.	200 -
1922.	Til do.	200 -
	Smith, Otto, Premierløjtnant.	
1920.	Til Udarbejdelse af en Bog om Holbæk Skibsbros Historie 1595—1848	200 -
1922.	Til Studier over dansk Lavsvæsen	300 -
1923.	Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Gøteborg ..	150 -
	Til Udgivelse af Holbæk Havns Historie	300 -
	Sortfeldt, S. C., Lærer.	
1920.	Til Udgivelse af en historisk-topografisk Beskrivelse af Rubjerg Sogn i Vendsyssel	200 -
	Sprog- og Litteraturselskab, Det danske.	
1922.	Til Forarbejder og Udarbejdelse af Variantapparat til en Udgave af Jydske Lov (af Dr. Johs. Brøndum-Nielsen under Medvirkning af Prof. Poul Johs. Jørgensen)	1200 -
	Steenstrup, Johs., Professor, Dr. jur.	
1875.	Bidrag til Udgifterne ved Udgivelsen af »Studier over Kong Valdemars Jordebog«	800 -
1876.	Til do.	800 -
1879.	Til normanniske Studier og Udgivelse af Arbejdet om Normannerne	800 -
1880.	Til do.	800 -
1890.	Til en Rejse til og Ophold ved engelske og franske Arkiver og Biblioteker	600 -

	Stilling, Valdemar, Kaptajn.	
1913.	Til Udarbejdelse og Udgivelse af en Bog: Danske Livregiment — 1. Bataillon 1763—1913	500 Kr.
1914.	Til do.	500 -
	Strehle, Aksel N., stud. mag.	
1920.	Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Kristiania..	150 -
	Stuckenberg, Fr., Hospitalsforvalter.	
1893.	Til en historisk Skildring af Fængselsvæsenet i Danmark fra 1550 til 1741	400 -
1895.	Til do. 1742—1839	400 -
	Søgaard, M. Th., Kaptajn, se Bjerge, Poul.	
	Sømandsforeningen af 1856.	
1922.	Til Udgivelse af et Mindeskrift om Foreningens Stifter, Matros Peter Funk	100 -
	Sønderjydske Foreninger, De samvirkende.	
1901.	Til en fransk Udgave af Haandbog i det nordslesvigske Spørgsmaals Historie	750 -
1902.	Til do.	750 -
	Sørensen, Niels.	
1916.	Til Udgivelse (i Bogform med forklarende Tekst) af Billedmateriale, gengivende Arbejdsmetoderne ved den gamle nu snart uddøde Landbohusflid	250 -
1918.	Til Indsamling og Bevaring af Fortidsminder	500 -
	Thane, L., Organist.	
1909.	Til Udgivelse af »Skanderborgs Historie«	400 -
	Thiset, A., Assistent i Gehejmearkivet.	
1886.	Til Udgivelse af Slægttavler over den danske Adel..	500 -
1887.	Til do.	500 -

- Thorsøe, A., Dr. phil.
1885. Til Udgivelse af sidste Del af 2det Bind af Skriftet
»Fremstilling af Kong Frederik den Syvendes Re-
geringshistorie« ..... 400 Kr.
1916. Til en Fremstilling af den danske Rigsdags Historie
fra 1866—1912 ..... 200 -
- Thyregod, O., Mag. art.
1917. Til Udgivelse af en Biografi af Digteren Chr. Bredahl 500 -
- Trier, C. A., Dr. phil.
1917. Til Registrering af Ulrik Adolf Holsteins Papirer .. 400 -
1918. Til do. .... 300 -
- Troels-Lund se Lund.
- Tuxen, A., Generalløjtnant, Dr. phil.
1920. Rejseunderstøttelse til Historikermøde i Kristiania.. 200 -
- Uhrskov, Anders, Højskolelærer.
1921. Til Udgivelse af et Bind nordsjællandske Folkesagn 400 -
- Uldall, Kai C., cand. phil.
1918. Til Udgivelse af to Serier historisk-topografiske Ma-
nuskrifter, nemlig Indberetningerne af 1743 til den
af senere Generalkirkeinspektør E. J. Jessen projek-
terede, men ufuldførte Danmarksbeskrivelse, og Re-
lationerne om den økonomiske Tilstand i Land og
By, indkrævede ved Reskr. af 25. Juni 1735 ..... 400 -
- Urmagerlavet i København.
1905. Til et Festskrift, udgivet af Museumsinspektør H. C.
Bering Liisberg i Anledning af Urmagerlavets 150
Aars Jubilæum ..... 300 -
- Ussing, Henrik, Adjunkt, Dr. phil.
1912. Til et Arbejde om »Nordisk Aandsliv i Vikingetiden« 400 -
1919. Til Udgivelse af en Bog om sjællandske Folkeminder 800 -

	U s s i n g, V. T h o r l a c i u s, Underinspektør.	
1920.	Til Udgivelse af et kunsthistorisk Arbejde omhandlende Billedskæreren Claus Berg og hans Arbejde her i Landet	300 Kr.
	W a d, C h r., fhv. Skolebestyrer.	
1921.	Til Registrering af en større Samling Papirer og Breve, efterladte af Statsminister Joach. Otto Schack Rathlou	400 -
	W a d, G. L., Landsarkivar.	
1911.	Til Udarbejdelse af Fyenske Samlinger og Studier ..	400 -
1912.	Til do.	400 -
1916.	Til do.	400 -
1918.	Til do.	400 -
1919.	Til do.	400 -
1923.	Til do.	400 -
	V a s e g a a r d, S ø r e n, Journalist.	
1923.	Til en ny Udgave af Præsten Niels Blichers »Topographie over Vium Præstekald«	200 -
	V a u p e l l, O t t o, Oberst.	
1879.	Til Udgivelse af »Griffenfeldts Historie, et Bidrag til Danmarks og Norges Historie i Slutningen af det 17. Aarhundrede«	500 -
1881.	Til do. II. Del	500 -
	V e d e l, P., Gehejmelegationsraad.	
1869.	Til Trykning af J. H. E. Bernstorffs Brevveksling med Hertugen af Choiseul	600 Rd.
	V e d e l, S o p h u s, Overretsassessor.	
1886.	Til Udgivelse af hans Prisaafhandling »Højesterets historiske Udvikling under Suverænitetskongerne indtil henimod Slutningen af det 18de Aarhundrede«, 1ste Bidrag	400 Kr.
1888.	2det Bidrag	400 -

Weilbach, Ph., Akademisekretær.

1876.	Til Udgivelse af »et dansk Kunstnerlexikon«	1000	Kr.
1879.	Til do.	500	-
1895.	Til Udgivelse af »Nyt dansk Kunstnerlexikon«	500	-
1896.	Til do.	500	-
1897.	Til do.	500	-

West, Fr. Jürgensen, Arkivar.

1920.	Til Udgivelse af Embedsetat over de kongelige Amtmænd i Hertugdømmet Slesvig i Tidsrummet 1660—1864	500	-
1921.	Til Trykning af »De kgl. Amtmænd i Hertugdømmet Slesvig eller Sønderjylland 1660—1864«	250	-

Wiberg, S. V., Sognepræst.

1870.	Til Udgivelsen af hans Skrift »Personalhistoriske, statistiske og genealogiske Bidrag til en almindelig dansk Præstehistorie«	225	Rd.
1877.	Til Udgivelsen af et Supplement til do.	300	Kr.

Wilcke, J., Dr. polit.

1920.	Til Rejser for at indsamle Kildemateriale til en Frem- stilling af den danske Mønthistorie 1625—70	300	-
-------	---	-----	---

Willemoes, C., Redaktør.

1922.	Til Fuldførelse af Overlærer J. F. Kinchs Værk om Ribe Bys Historie	600	-
-------	--	-----	---

Wimmer, L. F. A., Professor, Dr. phil.

1873.	Til Udgivelse af et Arbejde om det oldnordiske Sprog i dets historiske Udvikling	500	Rd.
-------	---	-----	-----

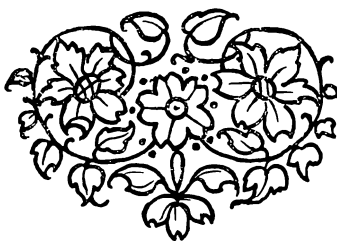
Winther, N., Prokurator.

1880.	Til Udgivelse af en Samling af Breve, der omhandle de historiske Forhold paa Færøerne i Middelalderen	400	Kr.
-------	--	-----	-----

With, C. L., Kaptajn i Marinen.

1896.	Til Udgivelse af »Efterretninger om danske Søoffi- cerer fra 1675—1720, kronologisk ordnede«	400	-
1897.	Til do.	400	-

- Wulff, Frederik, Barber.
1905. Til Udgivelse af et Værk om Barbervæsenet i Danmark og det kjøbenhavnske Barberlavs Historie .... 500 Kr.
- Zahrtmann, M. K., Læge.
1898. Til Studier og Arbejder til Bornholms Historie ..... 600 -
1916. Til do. .... 500 -
- Zanzenberg, H., Arkitekt.
1918. Til Studier af gammel Byggeskik ved Midtsjællands Bøndergaarde og Huse ..... 500 -
Se ogsaa Legatklasse V.
- Zinck, L., cand. theol.
1890. Til Udgifter ved hans Skrift »Nordisk Arkæologi« .. 400 -
1892. Til Undersøgelser om Stenalderen her i Norden .... 400 -

II
 UDDELT GENNEM DET DANSKE
 VIDENSKABERNES SELSKAB I KØBENHAVN
 (LEGATKLASSE V)

Til Registrering af literære Kilder til dansk Historie i Udlandet.

	250	Kr.	»	Øre
1906.	250	Kr.	»	Øre
1907.	2150	-	»	-
1908.	1200	-	»	-
1909.	1200	-	»	-
1910.	1200	-	»	-
1911.	1200	-	»	-
1912.	1200	-	»	-
1913.	1200	-	»	-
1914.	1200	-	»	-
1915.	1200	-	»	-
1916.	1600	-	»	-
1917.	1600	-	»	-
1918.	1600	-	»	-
1919.	1600	-	»	-
1920.	1600	-	»	-
1921.	1600	-	»	-
1922.	1600	-	»	-
1923.	1600	-	»	-

Til Dansk historisk Forening.

1905.	400	-	»	-
1906.	400	-	»	-
1907.	400	-	»	-
1908.	400	-	»	-
1909.	400	-	»	-
1910.	400	-	»	-
1911.	400	-	»	-
1912.	400	-	»	-
1913.	400	-	»	-
1914.	400	-	»	-
1915.	600	-	»	-
1916.	600	-	»	-

1917.	600	Kr.	»	Øre
1918.	1000	-	»	-
1919.	1000	-	»	-
1920.	1000	-	»	-
1921.	1000	-	»	-
1922.	1000	-	»	-
1923.	1000	-	»	-

Til Selskabet for Udgivelse af Kilder til dansk Historie.

1886.	600	-	»	-
1887.	1400	-	»	-
1888.	1000	-	»	-
1889.	1000	-	»	-
1890.	800	-	»	-

Til Regesta Diplomatica Historiæ Danicæ, udg. af Selskabet.

1886.	1773	-	49	-
1887.	1819	-	30	-
1888.	467	-	29	-
1889.	1095	-	81	-
1890.	1500	-	»	-
1891.	1500	-	»	-
1892.	450	-	»	-
1893.	1950	-	»	-
1894.	2100	-	»	-
1895.	1500	-	»	-
1896.	202	-	50	-
1897.	389	-	15	-
1898.	888	-	50	-
1899.	723	-	95	-
1900.	1069	-	15	-
1901.	1500	-	15	-
1902.	711	-	90	-
1903.	723	-	35	-
1904.	84	-	»	-
1905.	55	-	»	-
1907.	1006	-	70	-
1908.	120	-	»	-

Til Bibliotheca Danica ved Chr. Bruun
(† 1906).

1872.	164	Rd.	64	Sk.
1873.	74	-	08	-
1875.	293	Kr.	05	Øre
1877.	316	-	14	-
1879.	396	-	75	-
1883.	211	-	48	-
1884.	183	-	74	-
1886.	409	-	17	-
1889.	399	-	70	-
1890.	245	-	25	-
1893.	381	-	44	-
1894.	165	-	»	-
1896.	493	-	78	-
1902.	1250	-	»	-
1903.	1349	-	76	-
1914. Til Supplementsbind (ved Lauritz Nielsen)	2000	-	»	-

Til Bornholmsk Ordbog af J. C. S.
Espersen († 1859).

1878.	1749	Kr.	50	Øre
1880.	220	-	»	-
1883.	200	-	»	-
1891.	346	-	73	-
1908.	2018	-	10	-

Til Dansk Glossarium af Chr. Molbech
(† 1857).

1867.	100	Rd.	»	Sk.
------------	-----	-----	---	-----

Stiftelsens Bidrag til Selskabet er iøvrigt anvendt saaledes:

Arkæologiske Kongres 1869.

1875. Til Udgifter ved den i Anledning af Kongressen foretagne Gennemgravning af Køkkenmøddingen ved Sølager	150	Kr.	»	Øre
--	-----	-----	---	-----

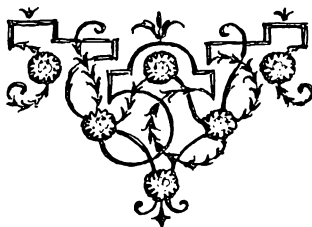
Bang, Nina, Mag. art.			
1913.	Til Udgivelse af Øresundstoldregnskaber for 1660—1800	400 Kr.	» Øre
1914.	Til do.	400 -	» -
1915.	Til do.	400 -	» -
1916.	Til do.	400 -	» -
1917.	Til do.	400 -	» -
1918.	Til do.	400 -	» -
1919.	Til do.	400 -	» -
1920.	Til do.	400 -	» -
1921.	Til do.	400 -	» -
1922.	Til do.	400 -	» -
1923.	Til do.	400 -	» -
Bauer, R. W., Kaptajnløjtnant.			
1868.	Til Udgivelse af en Kalender for Aarene 601—2200 e. Kr. F.	150 Rd.	» Sk.
Bjørnbo, A. A., Underbibliotekar, Dr. phil., og Petersen, Carl S., Underbibliotekar.			
1904.	Til Udgivelse af et Værk om Kartografen Claudius Clavus	2318 Kr.	92 Øre
1907.	Til Udgivelse af gamle nordiske Kort (»Anec- dota cartographica septentrionalia«)	500 -	» -
1908.	Til do.	3225 -	» -
Brunn, Chr., Bibliotekar.			
1871.	Til Udgivelse af Fred. Rostgaards Breve ...	115 Rd.	22 Sk.
Christensen, W., Arkivsekretær, Dr. phil.			
1902.	Til Trykning af »Dansk Statsforvaltning i det 15. Aarhundrede«	2500 Kr.	» Øre
Dahl, Hans, Sognepræst.			
1874.	Til »Dansk Hjælpeordbog«	100 Rd.	» Sk.
1884.	Til do.	200 Kr.	» Øre

Danske Mindesmærker, Foreningen for Udgivelsen af.			
1871.	Til Roskilde Domkirkes Beskrivelse	300 Rd.	» Sk.
1872.	Til do.	300 -	» -
1873.	Til do.	300 -	» -
Engelhardt, Conrad, Adjunkt.			
1867.	Til Tavler til hans Arbejde over den ældre Jernalders Mosefund (Viemosefundet)	300 -	» -
Fausbøll, V., Professor, Dr. phil.			
1874.	Til Udgivelse af Játakassa Atthavannaná ...	300 -	» -
1905.	Til anden Udgave af den under Pseudonymet V. Kristiansen udkomne »Ordbog over Gadesproget«	1000 Kr.	» Øre
1906.	Til do.	500 -	» -
1907.	Til do.	500 -	» -
Fischer, Emil, Premierløjtnant.			
1867.	Til Udførelsen af et af ham udtænkt Instrument til at maale Afstanden til utilgængelige Genstande	100 Rd.	» Sk.
Gertz, M. Cl., Professor, Dr. phil.			
1918.	Til fortsat Udgivelse af »Scriptores minores historię Danicę medię ævi«	1000 Kr.	» Øre
1919.	Til do.	1000 -	» -
1920.	Til do.	1000 -	» -
Hauberg, P., Museumsinspektør.			
1906.	Til Udgivelse af »Danmarks Myntvęsen i Tidsrummet 1146—1241« (i Selskabets Skrifter)	1645 -	13 -
Jenssen-Tusch, H. C. L., Major.			
1867.	Til Trykning af hans Arbejde »Nordiske Plantenavne«	300 Rd.	» Sk.

- Kleinschmidt, Sam., Seminarielærer i Godthaab.
1879. Til Hjælp ved Udgivelsen af hans grønlandske Ordbog ..... 760 Kr. » Øre
- Kok, Johannes, Præst.
1867. Til Hjælp ved Udgivelsen af »Det danske Folkesprog i Sønderjylland« II ..... 200 Rd. » Sk.
- Lange, Julius, Professor, Dr. phil. († 1896).
1886. Til Billedstof i hans kunsthistoriske Studier (i Selskabets Skrifter) ..... 525 Kr. » Øre
1890. Til do. .... 242 - 76 -
1891. Til do. .... 425 - » -
1896. Til do. i »Billedkunstens Fremstilling af Menneskeskikkelsen« ..... 175 - » -
1898. Til do. .... 567 - 16 -
- Til Honorar for Udgivelsen af do. (efter Forfatterens Død) ..... 240 - » -
- Lund, G. F. V., Rektor, Dr. phil.
1877. Til »Det ældste danske Skriftsprogs Ordforraad« ..... 500 - » -
- Petersen, Carl S., se Bjørnbo.
- Rink, H. J., Dr. phil.
1871. Til Udgivelse af eskimoiske Folkesagn ..... 300 Rd. » Sk.
- Rørdam, H. F., Sognepræst, Dr. phil.
1886. Til en Udgave af Olai Chrysostomi »Lamentatio ecclesiae« ..... 250 Kr. » Øre
- Schmidt, Karl, Adjunkt.
1875. Til Anskaffelse af et spektralanalytisk Apparat ..... 200 - » -

Schmidt, Vald., Professor, Dr. phil.			
1874.	Til Fortsættelse af »Assyriens og Ægyptens gamle Historie«	300 Rd.	» Sk.
1883.	Til en Fortegnelse over Hieroglyfindskrifter	150 Kr.	» Øre
1884.	Til do.	150 -	» -
Schütte, Gudmund, Dr. phil.			
1912.	Til Arbejder over Jyllands gamle Geografi..	500 -	» -
Steenstrup, Johs., cand. jur.			
1877.	Til Undersøgelser af Arkiverne i Normandiet og Paris	600 -	» -
	Jvfr. Legatklasse IV.		
Stephens, George, Professor.			
1879.	Til Udgivelse af »The old-northern runic monuments« III	2000 -	» -
Sundby, Johs. Thor, Dr. phil.			
1873.	Til Udgivelse af Albertani Brixienis »Liber Consolationis«	108 Rd.	32 Sk.
Thorsen, P. G., Professor, Dr. phil.			
1869.	Til hans Værk om danske Runemindesmærker	300 -	» -
1870.	Til do.	300 -	» -
1880.	Til Trykning af Teksten til »Danske Runemindesmærker«	500 Kr.	» Øre
1881.	Til do.	500 -	» -

III
TIL KUNSTNERE OG OPFINDERE
(LEGATKLASSE V)

A a b y e, J. E. O l s e n, Maler.		
1899.	Til kunstnerisk Virksomhed	300 Kr.
1904.	Til at udføre et større Figurbillede	250 -
A a n o n d s o n, S v e i n u n g, norsk Maler og Billedhugger.		
1905.	Til at udføre to større Arbejder, et Maleri og et Skulpturarbejde	225 -
A a r s l e f f, C., Billedhugger.		
1876.	Til Udførelse af et større Basrelief	200 -
1887.	Til Udførelse af et Parti af Frisen »Baldurs Baalfærd« i Basrelief	500 -
A b r a h a m s e n, O l a, norsk Maler.		
1920.	Til fortsat Studium	375 -
1921.	Til do.	750 -
A d a m s e n, P. P e t e r s e n, Instrumentfabrikant.		
1881.	Til Forsøg med Konstruktionen af en forbedret Art Sangbund for Pianoforter	500 -
1882.	Til en Udenlandsrejse for at udvikle sig som Pianofortefabrikant	500 -
1886.	For en af ham opfundne Basbjælke for Violiner og til videre Forsøg med denne	300 -
A g d e s l e i n, T o r l e i v, norsk Billedhugger.		
1915.	Til fortsat Uddannelse	150 -
A g e r s k o v, C., Assistent.		
1888.	For hans Opfindelse af et Apparat til at alarmere, naar en vis Temperatur overskrides paa et bestemt Sted, navnlig i Aksellejer	200 -

- Albeck, H. P., Farver og Trykker.
1868. For Opfindelse af en Trykkemaskine til Brug i Farverier ..... 200 Rd.
- Ambrosiusen, P.
1872. For Opfindelse af Opstanderstilladser ..... 100 -
- Ancher, Anna, Malerinde.
1889. Til Udførelse af et nyt Arbejde ..... 400 Kr.
- Ancher, Michael, Maler.
1878. Til Fuldførelse af et større Billede: »Fiskerpiger i Klitterne Sommeraften« ..... 300 -
1895. Til Fuldførelse af et stort paabegyndt Arbejde .... 300 -
- Andersen, A., Remmefabrikant.
1863. For Maskin-Drivremme ..... 200 Rd.
- Andersen, A., Værkfører.
1891. For de af ham opfundne nye Maskiner til Forfærdigelse af Hestesko ..... 300 Kr.
- Andersen, Cilius, Maler.
1891. Til Fuldførelse af et større paabegyndt Arbejde .... 400 -
- Andersen, E., Undermaskinmester, se Fleron.
- Andersen, E. C. Buch, stud. polyt.
1916. For Arbejder over Ammoniakkens Iltning til Salpetersyre ..... 100 -
- Andersen, Frede, stud. polyt.
1898. For den af ham opfundne Forbedring af Yale-Laase 200 -
- Andersen, J. V., Bogbinder.
1868. Til en Beskæremaskine ..... 100 Rd.

	Andersen, Johan Vilh., Maler.	
1920.	Til fortsat Studium	350 Kr.
	Andersen, Johannes, Maler.	
1905.	Til kunstnerisk Studium og Virksomhed	275 -
1907.	Til do.	200 -
	Andersen, R., Skomager.	
1890.	For det af ham opfundne Skomagerstativ	200 -
	Andersen, Rasmus M., Billedhugger.	
1893.	Til Fuldførelse af en Figur	200 -
	Andersen, Th.	
1920.	For det af ham udarbejdede Kodesystem for Billed- overførelse	300 -
	Andersen, W., Fabrikbestyrer.	
1918.	For en af ham opfundet Maskine til Fremstilling af optiske Glas og Brilleglas	200 -
1919.	Til Eksperimenter med Slibning af optiske Linser ..	400 -
1922.	For de af ham angivne nye Opfindelser paa Brille- glasfabrikationens Omraade	400 -
	Andreasen, Ingeborg.	
1911.	Som Arbejdshjælp til Raderervirksomhed	200 -
	Andresen, Anna M., Fotograf.	
1923.	Til Deltagelse i en international Udstilling for Kunst- fotografi i Stockholm	200 -
	Arge, Andreas, Klejnsmedesvend.	
1916.	Til Uddannelse som Elektrokonstruktør	300 -
	Arneberg, Halfdan, norsk Maler.	
1916.	Til Fuldførelse af et Værk om norsk Folkeornamentik	400 -
1918.	Til Indsamling af Tegninger af norsk Folkeornamen- tik til Brug for moderne Kunsthåndværk og Kunst- industri	400 -

Arnesen, V., Marinemaler.	
1890. Til at udføre et større Arbejde	200 Kr.
Arntzen, Henry, norsk Maler.	
1919. Til fortsat Studium	200 -
1920. Til do.	375 -
Astrup, Nikolai, norsk Maler.	
1905. Til Studium af Kunst, særlig i København, og for at kunne forberede en Illustrering af Bjørnsøns Bonde- noveller	225 -
Aune, Annar, norsk Keramiker.	
1904. Til en Studierejse til Berlin	300 -
1905. Til do.	200 -
Baagøe, Johannes, stud. polyt.	
1911. For Opfindelse af et Tegneapparat, ved hvilket man er i Stand til at tegne parallelle Linier med vilkaarlige Retninger paa en større Tegning	150 -
Bagger, D. H., stud. polyt.	
1916. For en af ham opfunden Yale-Laas-Konstruktion ..	200 -
Bang, Sophus, Dr. med.	
1901. For den af ham opfundne elektriske Buelampe	400 -
Bank, Christian, Maler.	
1897. Til Udførelse af et Billede som Besvarelse af den Neuhausenske Prisopgave for Figuralere (Scene af Thorvaldsens Liv)	250 -
Bauditz, N. P. A., Forstkandidat, Jagtjunker.	
1917. For en af ham konstrueret Normalklup til Maaling af Træ	100 -

Beck, Christian Fr., Maler.		
1898.	Til at fuldføre et større Arbejde med jydsk Motiv ..	300 Kr.
1899.	Til at fuldføre »Solnedgang i September«, Motivet fra Vilslev Spang ved Kongeaaen	200 -
1900.	Til at fuldføre tre store jydsk Landskabsbilleder ..	250 -
Beck, Niels, Tømrermester.		
1912.	For Opfindelse og Konstruktion af bevægelige Krybbe-skillerum	300 -
Bentzen, C. F. E., norsk Litograf.		
1892.	Til en Rejse til Frankrig og England til Uddannelse i sit Fag	200 -
Bentzen, E. H., Billedhugger og Maler.		
1869.	Til Fuldførelsen af en Skitse »Bissen i sit Atelier« ..	150 Rd.
1870.	Som Rejseunderstøttelse	150 -
Bentzen-Bilkvist se Bilkvist.		
Berg, A. J., Maskinmester.		
1897.	For den af ham konstruerede automatiske Vand-afleder for Dampcylindre	200 Kr.
1899.	For do.	200 -
1901.	For den af ham konstruerede Vandhane	200 -
Bergsøe, P., Ingeniør.		
1903.	For den af ham opfundne elektrolytiske Metode til at skille Tin og Jern i Affald af Hvidblik	300 -
Bertelsen, Ingeborg.		
1902.	Sammen med Emilie West til i Udlandet at studere Gobelinvæveriet	600 -
1909.	Til en Studierejse til videre Uddannelse som Emalje-arbejderske	200 -
Bertelsen, J. V., cand. polyt.		
1875.	For en af ham konstrueret Maskine til Spredning af kunstig Gødning	600 -

- Bertelsen, P., Møllebygger.
1883. For at fremme Udbredelsen af en af ham opfundet Høvlebænk ..... 300 Kr.
- Beugger, J. C. A., Maskinkonstruktør.
1889. For et af ham opfundet Tændeapparat for Petroleumsmotorer ..... 200 -
- Beyer, L., Handskemager, Odense.
1868. Til en Tilskæremaskine ..... 100 Rd.
- Beyer, P. G. G.
1923. For en af ham konstrueret Chifreringsmaskine ..... 200 Kr.
- Bie, L. H., Lærer i Aalborg.
1873. For en af ham konstrueret Regnemaskine ..... 100 Rd.
- Bilkvist, Fritz Bentzen, Maler.
1898. Til Udførelse af et større Arbejde til Foraarsudstillingen ..... 200 Kr.
- Birkholm, Jens, Maler.
1908. Til videre kunstnerisk Virksomhed ..... 200 -
- Bjarnfelt, Ejnar C.
1923. For hans Konstruktioner af en Osteskærer og en Sæbehøvl ..... 200 -
- Blache, C., Marinemaler.
1871. Til en Rejse til Norges Kyster ..... 100 Rd.
- Bloch, Emanuel Trepka, Læge.
1913. For opfundet og konstrueret Materiel til Behandling af Frakturer (Benbrud) og orthopædiske Lidelser .. 450 Kr.
- Blom, Gerhard, Maler.
1903. Til Studierejser i Danmark, Tyskland eller mulig Nord-Italien ..... 300 -

- Boek, Allan Asp, stud. polyt.
 1913. For Undersøgelser over Hydrering af Fedtstoffer ... 200 Kr.
- Bonde, Alfred, norsk Ingeniør.
 1907. For den af ham opfundne Landevejsgrind ..... 200 -
- Bonnesen, C. J., Billedhugger.
 1890. Til at fuldføre en Gruppe, forestillende en Barbar til Hest ..... 200 -
- Borch, O. V., Maler.
 1921. Til en Udenlandsrejse ..... 350 -
 1922. Til en Studierejse til Paris ..... 350 -
- Brandt, Birgitte, Norge.
 1919. Til en Udenlandsrejse til videre Uddannelse i Kjøle- og Dragttegning og Kjøledekoration ..... 400 -
 1921. Til do. .... 400 -
- Brandt, N. M., Tømrersvend.
 1881. Til Uddannelse i sit Fag i Udlandet ..... 200 -
- Brandt, Viggø, Maler.
 1912. Til fortsat Arbejde med et Kompositionsbillede .... 200 -
- Brasen, H. O., Maler.
 1874. Til Fortsættelse af hans Studier og Udførelsen af et større Figurbillede ..... 200 Rd.
- Bredsdorff, Axel, Maler.
 1911. Til en Studierejse ..... 300 Kr.
 1912. Til Hjælp ved Udførelsen af et større Billede ..... 200 -
- Bremer, Asger Einerson, Maler.
 1915. Til Udførelse af en Komposition ..... 300 -
- Bremer, Gudrun, f. Tscherning, Malerinde.
 1919. Til et større Arbejde ..... 350 -
- Brems, A. L., Klejnsmed, Viborg.
 1867. Til Anskaffelse af en Pressemaskine ..... 200 Rd.

- Brems, I. T., Klejnsmed, Mekanikus.
1876. For en af ham konstrueret Stampe til Laaseblik og lignende ..... 200 Kr.
- Brendekilde, H. R., Maler.
1892. Til Fortsættelse af Arbejdet paa et større Billede .. 300 -
- Brodersen, S., Snedker, Aarhus.
1867. Til Anskaffelse af en Baandsav ..... 100 Rd.
- Brun, Harald, norsk Maler.
1911. Til fortsat Studium ..... 200 Kr.
1912. Til do. .... 200 -
- Bruun, A. E., Børstenbinder.
1884. Til en Rejse i Udlandet for at gøre sig bekendt med Maskinfabrikation af Børstenbinderarbejde ..... 270 -
1885. For en af ham konstrueret Indtrækningsmaskine ... 400 -
1890. For den af ham opfundne Maskine til Dannelse af mindre Børstebindler ..... 300 -
- Bryning, F., Pianofortefabrikant.
1878. For hans Opfindelse til Forbedring af Pianofortefabrikationen ..... 300 -
- Brønnum, Emmy, Kunstvæverske.
1906. Til en Studierejse ..... 300 -
- Budtz-Møller, Carl, Leder af Kunsthaandværker-skolen.
1913. Til fortsatte Studier under en Rejse til Frankrig paa Kunsthaandværkets og Figurmaleriets Omraader .. 300 -
1915. Til do. .... 400 -
1917. Til do. .... 400 -
- Bukh, Jens Mortensen, Maskinfabrikant.
1912. For Angivelse af en Fremgangsmaade til Igangsætning af Dieselmotorer ..... 200 -

- Bundgaard, J. A., Billedhugger.
1891. Til Afslutning af hans Studier og Arbejde i Paris .. 350 Kr.
- Bärenholdt, H. C., Maler.
1920. Til en større Figurkomposition ..... 350 -
- Bøgh, E. V., Maler.
1910. Til fortsat Studium ..... 200 -
- Bøgh se J. Petersen, Jensen & Bøgh.
- Bøyesen, Peter Rostrup, Maler.
1906. Til kunstnerisk Virksomhed ..... 300 -
1911. Til Studium ..... 200 -
- Carlsen, Carl Schlichting, se Schlichting-Carlsen.
- Carlsen, Hjalmar, Fabrikant.
1913. Til Opfindelse af en særlig Fremgangsmaade til Fremstilling af Clichéer ..... 200 -
- Caroc, J., Ingeniør, cand. polyt., og Neergaard, T. A., Mekaniker.
1892. For den af dem opfundne Urværksmekanisme til Betjening af Fedtgasfyr ..... 400 -
- Christensen, Anthonore, f. Tscherning, Blomstermalerinde.
1871. Til en Studierejse til Syden ..... 400 Rd.
1872. Til do. .... 200 -
- Christensen, Bertel M., Væver.
1905. Til Fremme af hans Opfindelse af et nyt Apparat til Erstatning for almindelige Sikkerhedskæder for Døre ..... 100 Kr.
- Christensen, Christen, cand. polyt.
1915. For en af ham angiven Køletromle ..... 300 -

- Christensen, Hans, Møllebygger.
1893. For den af ham konstruerede svingende Plansigte .. 200 Kr.
- Christensen, J., Snedker, Skanderborg Amt.
1865. For Opfindelsen af en Vogn, der kan køre ind over en Mergelgrav ..... 100 Rd.
- Christensen, Valdemar, Kustode.
1911. For en Opfindelse til at fæste Malerier i Muren til Sikring mod Lejlighedstyveri ..... 100 Kr.
- Christiansen, Carla, Billedhuggerinde.
1912. Til Studierejse til Italien ..... 200 -
1913. Til fortsat Studium ..... 300 -
- Christiansen, Paul, Maler.
1899. Til videre Fremme af kunstnerisk Virksomhed ..... 150 -
1907. Til Fuldførelse af et Billede: Prometheus raner Ilden 200 -
- Christiansen, P. V., Sadelmager.
1923. For en af ham patenteret indstillelig Skraaplade .... 200 -
- Christiansen, V., Overværkfører.
1911. For Opfindelse af en Klup og Delagtighed i Opfindelse af en Papirposemaskine ..... 300 -
- Christophersen, C. O., Mekanikus.
1866. For Opfindelse af en Maskine (Valseværk) til Forfærdigelse af Skruer og for en kunstig Laas ..... 100 Rd.
1876. Til Udførelse af en Maskine til Forfærdigelse af Hængsler ..... 200 Kr.
1903. For do. .... 300 -
- Clemens, G. A., Maler.
1899. Til Fuldførelse af et større Maleri, forestillende en Operation paa Veterinærskolens Klinik for Heste .. 150 -
1900. Til Studium ..... 250 -
- Colban, Severin, norsk Kunstsnedker.
1906. Til Uddannelse i »Innearkitektur« i Paris ..... 200 -

Cordts, C., Litograf.		
1902.	Til at gøre nogle Studier efter Naturen	300 Kr.
1903.	Til do. og nogle litografiske Arbejder	200 -
Cramer, Johanne, Guld- og Sølvbrodererske.		
1909.	Til en Studierejse til Italien	200 -
Dahl, G. Nielsen, stud. polyt.		
1920.	Til videre Uddannelse	400 -
1921.	Til do. til Gradeksamen i Ingeniørvidenskab ved Universitetet i Edinburgh	400 -
Dahl, Ingerid, norsk Malerinde.		
1894.	Til Uddannelse	200 -
1896.	Til at udføre et større Billede	200 -
Dahl, Niels, norsk Maler.		
1902.	Til Studieophold i København	200 -
1908.	Til kunstnerisk Virksomhed	150 -
Dahl, Oluf, norsk Maler.		
1884.	Til Udførelse af et større Maleri	450 -
1887.	Til Fortsættelse af kunstnerisk Virksomhed og til Udførelse af et større Landskabsmaleri	350 -
Dahlerup, Louise, Kunstvæverske.		
1904.	Til en Rejse for at studere Kunstvævning	400 -
1910.	Til en Udenlandsrejse for at studere gammel Gobelin- vævningsteknik og Farvebehandling	300 -
Dahlerup, Ursula, Baronesse.		
1897.	For de af hende angivne vævede Madrasser	300 -
1898.	Til Fuldstændiggørelse af hendes Opfindelse paa Madrassers og Sengetæppers Omraade	300 -
1905.	For to af hende opfundne og patenterede Madrasser af Siv, særlig anvendelige paa Sygehuse	400 -
1907.	For de af hende opfundne Gymnastik-Madrasser ...	300 -
1914.	For en af hende opfundne Emigrantmadras	300 -

Dalhoff, J., Hofguldsmed.	
1865.	Bl. a. for en Maskine til Egalisering af File ..... 300 Rd.
Diederichs, Oscar, Litograf.	
1895.	Som Rejseunderstøttelse til Uddannelse i Litografien, specielt i Kromo- og Ættsgravure ..... 300 Kr.
Dohm, Heinrich, Maler.	
1897.	Til Studium ..... 250 -
1898.	Til at fuldføre et Arbejde til Akademiets Guldmedaille-Konkurrence ..... 200 -
1914.	Til at fuldføre et større Arbejde »Den store hvide Flok« ..... 300 -
Dombrovsky, B. L., Undermester.	
1906.	For en af ham den 27de November 1904 angiven »Rival« ..... 100 -
Dragsted, A. N., Guldsmed.	
1865.	Som Præmie for udmærket og uegennyttigt Arbejde 300 Rd.
Dybvad, Knud, Maler.	
1909.	Til et Studieophold i Paris ..... 200 Kr.
Døvle, Augusta Finne, norsk Billedhuggerinde.	
1902.	Til Studieophold i København ..... 200 -
1903.	Til at udføre et større Arbejde efter Model ..... 300 -
Eckardt, John, Kunstsmedemester.	
1906.	Til en Udstillingsgruppe, smedet i Jærn ..... 200 -
Edsberg, O. Ripcke, Maler.	
1919.	Til en Studierejse til Spanien over Paris ..... 350 -
Eggeling, Edv., Billedhugger.	
1898.	Til Udførelse af et Konkurrence-Arbejde for Akademiets Guldmedaille ..... 200 -

	Ehlers, Vera, f. Crone.	
1911.	Til Arbejde med Guldbroderi	200 Kr.
1912.	Til do. og Sølvbroderi	200 -
	Ejebakke, Aug., norsk Maler.	
1892.	Til Uddannelse	300 -
	Ellehammer, se Hansen-Ellehammer.	
	Emiland, Chr., Billedhugger.	
1923.	Til et Arbejde til Olympiaden i Paris 1924	300 -
	Enderlé, A., norsk Billedhugger.	
1917.	Til fortsat Studium	150 -
	Enevoldsen, N. C., Skomager-Læremester ved Blindeinstituttet.	
1871.	For Apparater til Brug for blinde ved Udførelsen af Skomagerarbejde	100 Rd.
	Engell, C. Th., Lærer.	
1873.	For den af ham opfundne Konstruktion af Solure (Solskiver)	100 -
	Erichsen, Birgitte.	
1912.	Til Uddannelse i Tegning og Emaillering i Marlotte i Frankrig	300 Kr.
	Eriksen, Bjarne, norsk Maler.	
1917.	Til fortsat Studium	150 -
1918.	Til do.	250 -
	Eriksen, Sigurd, norsk Maler.	
1915.	Til fortsat Uddannelse i Udlandet	150 -
1916.	Til do.	150 -
	Espersen, O. C. L., Forstander.	
1920.	Til en Studierejse til England og Paris	600 -

	Ewald, Lissen, Malerinde.	
1917.	Til fortsat Studium	350 Kr.
	Faarup, Niels, Værftsarbejder.	
1898.	For det af ham konstruerede kunstige Ben med pneumatisk Befæstelse	100 -
	Fabian, V. C., Tapetserer, og Axel Petersen, Fabrikarbejder.	
1899.	For den af dem opfundne Stemmeafgivningsmaskine	200 -
	Falck, J. C., norsk Ingeniør, se Thoresen, Hallgrim.	
	Fibiger, Robert, Maler.	
1901.	Til kunstnerisk Virksomhed	200 -
	Fischer, Emma, Kunstvæverske.	
1890.	For hendes Virksomhed ved Kunst- og Mønster-vævning	300 -
1892.	For do.	250 -
1894.	For en ny Anvendelse af Kunstvævning, særlig til Fremstilling af Tapeter	300 -
1906.	Til et Ophold i Stockholm og Kristiania for at studere de nyeste Metoder i Kunstvævning og Farvning i Plantestoffer	300 -
	Fjersing, Ove, cand. polyt.	
1904.	Til Fuldendelse af Arbejdet med den af ham konstruerede Additionsmaskine	300 -
	Fledelius, H. A. G., Glarmester og Glasmaler.	
1894.	Til i Udlandet at uddanne sig i Glasmaleriet og det dertil hørende Mosaikarbejde	200 -
1896.	Til Fuldførelse af flere paabegyndte Glasmalerier efter den Metode, han med Understøttelse fra Stiftelsen har studeret i Udlandet	200 -
1901.	Til videre Prøve af den af ham anviste nye Art af Glasmaleri	200 -

	Fleron, E., Maskinkonstruktør, og Andersen, E., Undermaskinmester.	
1900.	For den af dem opfundne hurtiglukkende Stopventil til Dampkedler	200 Kr.
	Forchhammer, I. G., cand. polyt.	
1884.	For et Apparat til Brug ved Sangundervisning for Døvstumme	400 -
1886.	For det af ham opfundne »Fonoskop« til Synlig- gørelse af Lyden	800 -
	Forup, Carl, Maler.	
1907.	Til kunstnerisk Virksomhed	200 -
	Foss, Antonius, norsk Tekniker.	
1903.	Til Studium i Udlandet	300 -
	Fotografisk Forening, Dansk.	
1916.	Som Tilskud til Oprettelsen af en Elevskole for Fo- tografer paa Teknologisk Institut	300 -
1917.	do.	300 -
1918.	do.	300 -
	Foyn, Cathrine, norsk Kunstbrodererske.	
1885.	For hendes Arbejder paa Kunstbroderiets Omraade	600 -
	Frank, E. Utzon, Billedhugger.	
1909.	Til kunstnerisk Uddannelse	300 -
	Frederiksen, L. P., Snedker.	
1892.	For den af ham opfundne Slamkisterenser og et Appa- rat til ved Koldtvandstryk at rense Kloakledninger	150 -
	Freund, Chr., Billedhugger.	
1885.	Bidrag til at dække hans Udgifter ved Bevarelsen af en Længdeside af den ved Christiansborg Slots Brand ødelagte Ragnaroksfriese	500 -

- Friis, Carl, Dekorationsmaler.
1864. Til Værktøj og Inventar ved Fabrikation af Per-
sienner og Jalousier ..... 40 Rd.
- Friis-Nybo se Nybo.
- Frydensberg, C., Maler.
1904. Til Bestridelse af Modeludgifter ved et større Ar-
bejde, som han agter at udføre under et Ophold i Rom 200 Kr.
- Frølich, Lorenz, Maler.
1873. Til Udgivelse af »Nordens Guder« ..... 300 Rd.
- Fuhrý, Charles, Maskinkonstruktør.
1897. For det af ham konstruerede Regulator-Dynamometer
til Brug ved Damp- og andre Kraftmaskiners Aksel-
ledninger, samt for hans Distance-Rotationstæller .. 300 Kr.
1898. Til Dækning af Udgifter ved de af ham konstruerede:
1) automatisk Kondensations-Vandudlader og 2) au-
tomatisk Fødeapparat for Dampkedler ..... 300 -
1901. For den af ham opfundne Varmeregulator ..... 300 -
1905. Til at kunne udnytte og patentere en af ham op-
funden Laas med cylindriske Tilholdere ..... 200 -
1907. Som afsluttende Understøttelse til Udnyttelse af hans
sidste Opfindelser, særlig Distancetermometret og
Røganalyseringsapparatet ..... 300 -
- Funch, A., Urmager.
1863. For et af ham konstrueret nyt Echappement til et
Taarnur ..... 200 Rd.
- Førland, Marcellius, norsk Maler.
1916. Til fortsat Uddannelse ..... 150 Kr.
- Gad, Mogens, Maler.
1919. Til fortsat Studium ..... 350 -
- Giersing, Besse, Malerinde.
1918. Til fortsat Studium ..... 350 -

Giersing, Harald, Maler.	
1914.	Til Fuldførelse af en planlagt større Komposition ... 300 Kr.
Giersing, Ove, stud. polyt.	
1903.	For hans Udkast til en automatisk Additionsmaskine 300 -
Gjørud, Tidemand, norsk Maler.	
1917.	Til fortsat Studium ..... 150 -
1919.	Til do. .... 250 -
Glosimodt, Erik V., norsk Arkitekt.	
1907.	Til Studieophold i København eller en Rejse til de sydligere Kulturlande ..... 150 -
1908.	Til do. .... 150 -
1909.	Til do. .... 300 -
1910.	Til fortsat Studium af gammel Bygningskunst, særlig i fynske Slotte og Herregaarde ..... 300 -
Gregersen, A., Instrumentmager.	
1878.	For det af ham i to forskellige Størrelser konstruerede Værktøj til fabrikmæssig Forfærdigelse af Stille-skruer, Klemmeskruer og lignende Ting ..... 300 -
1891.	For den af ham opfundne Delemaskine for Længde-maalestokke ..... 300 -
1904.	Til Forfærdigelse af en af ham konstrueret Maskine til Inddeling af Cirkler, en saakaldet Kredsdelemaskine ..... 300 -
Grenness, Johannes, norsk Maler.	
1897.	Til Studier i København ..... 200 -
Grønvold, Bernt, norsk Maler.	
1883.	Til Studieophold i Udlandet ..... 350 -
Guldberg, E. L., fhv. Lærer ved det kongelige Blindeinstitut.	
1886.	For et af ham konstrueret Skriveapparat for blinde 500 -

	Haavardsholm, Magnhild, norsk Malerinde.	
1916.	Til fortsat Uddannelse	150 Kr.
1917.	Til do.	150 -
	Haderup, Ernst, Tandlæge og Tandtekniker.	
1907.	Til en Rejse til Amerika for i St. Louis at studere moderne Tandteknik og særlig Tandregulering efter Dr. Angles Metode	400 -
	Hage, J. T., Assistent, Norge.	
1911.	For Arbejde med Udførelsen af en forstørret og forbedret Takymeter-Tabel	200 -
	Haldorsen, Karl, norsk Maler.	
1910.	Til fortsat Studium	100 -
	Hamann, Marius, Maler.	
1909.	Til videre kunstnerisk Virksomhed	200 -
1912.	Til do.	200 -
	Hammer, Oskar og Gustav, norske Model-snedkere.	
1900.	For den af dem opfundne Net- og Garnbindemaskine	400 -
	Hammer, V. O. P., Fabrikant.	
1866.	For her i Landet at have indført Maskiner til Fabrikation af Læster for Sko og Støvler	200 Rd.
	Hansen, A. F. Koføed, Forstkandidat.	
1898.	For den af ham konstruerede Højdeemaalder	100 Kr.
	Hansen, Axel, Billedhugger.	
1887.	Til Udførelse af en større Figur, forestillende »Ran«	400 -
	Hansen, Chr., Væver.	
1916.	For en af ham opfundne Kædelimemaskine	200 -
1918.	For et af ham opfundet nyt Klaviatursystem	300 -
	Hansen, C. M., Billedhugger.	
1902.	Til Fuldførelse af et Arbejde	300 -

Hansen, Emil, Billedskærer.	
1906.	Til en Rejse i Sydtyskland og Norditalien, for derefter at udføre et bestemt Arbejde ..... 300 Kr.
1909.	Til en Udenlandsrejse, dels for at studere kirkelig Træskulptur, dels til Udarbejdelse af en Altertavle .. 300 -
Hansen, Gorm, Maler.	
1913.	Til fortsat Studium ..... 200 -
Hansen, Gunnar, Maler.	
1923.	Til en Studierejse ..... 350 -
Hansen, Harald, Maler.	
1915.	Til fortsat kunstnerisk Arbejde ..... 325 -
1916.	Til fortsat Uddannelse ..... 350 -
Hansen, H. J., Væver.	
1891.	For en af ham konstrueret ny Væv ..... 200 -
Hansen, H. Kr., Fabrikant, se Østbye.	
Hansen, I. E. A., Instrumentmager.	
1877.	For en af ham konstrueret Guillocheremaskine ..... 600 -
Hansen, J., Kæremager.	
1884.	Til Forsøg med Forfærdigelse af en Vogn til at bevæge ved Haandkraft ..... 200 -
Hansen, Jens Olei Gotfred, Maler.	
1918.	Til en Rejse til Sverige og Norge for at studere Kunsthåndværk ..... 300 -
Hansen, Karl, Kurvemager.	
1917.	Til Fremstilling af en af ham opfundne Hurtigskrivnings- og Stenografmaskine for blinde ..... 400 -
Hansen, Kastor, Kunsthåndværker.	
1911.	Til videre Uddannelse i Sølvsmedefaget ..... 400 -

Hansen, M. P. H. og H. H., Snedkere, Odense.	
1868. Til en Baandsav og en Rundsav	140 Rd.
Hansen, O., fhv. Skibsfører.	
1890. For den af ham opfundne nye Vævemaade af Kokusmaatter	200 Kr.
Hansen, O. N., Snedker og Stolemager.	
1873. For en af ham konstrueret Svejfemaskine (Baandsav)	250 Rd.
1878. For en af ham konstrueret Sygeseng	300 Kr.
Hansen, Poul, Snedkersvend.	
1922. Til Studieophold ved Firecroft College, England	500 -
Hansen, Rasmus, Snedkersvend.	
1880. Til Uddannelse i Udlandet	200 -
Hansen, S., Skrædermester.	
1891. For to af ham opfundne nye Tilskæringssystemer i Skræderfaget	300 -
Hansen, Th. T. A., Ingeniør.	
1896. For den af ham opfundne nye Centrifugeindsats	200 -
Hansen, Thomas, Billedhuger.	
1915. Til Fuldførelse af et Arbejde i Kalksten	350 -
1916. Til Udførelse af en Gruppe i Ler, kaldet »Sorg«	350 -
1920. Til Fuldførelse af en paabegyndt Statue	350 -
Hansen, Vald. Th., Typograf.	
1923. Til en Studierejse til Udlandet for at besøge store Trykkerier og Fabrikker	300 -
Hansen-Ellehammer, J. C., Mekaniker.	
1904. For de af ham opfundne Forbedringer af Motorcyklen samt af Ventilert ved Eksplosionsmaskiner ...	300 -
Hansteen, Valdemar Scheel, Arkitekt.	
1921. Til en Studierejse i Danmark og Tyskland	400 -

	Harboe, R., Billedhugger.	
1903.	Til hans tekniske Forsøg med Majolika	200 Kr.
	Harmsen, Nicolaj, Mejerist.	
1902.	Til Fremme af hans Opfindelse: et Pattetrug til Spædekælve og Grise	300 -
	Hartmann, Julius, Dr. techn.	
1918.	For en af ham angiven Kviksølvs-Ensretter og Kviksølvspumpe	400 -
	Haslund, G. O., Malermester.	
1902.	Til Studieophold i Udlandet	300 -
	Haslund, H. C., Snedkermester.	
1893.	For den af ham opfundne mekaniske Dørklokke	100 -
	Hasselriis, Louis, Billedhugger.	
1880.	Til Fuldførelse af en Portrætstatue af Søren Kierkegaard	450 -
	Haug, Kristian, norsk Maler.	
1909.	Til videre kunstnerisk Virksomhed	150 -
1910.	Til do.	100 -
	Hedegaard, J. Rasmussen, Maler.	
1912.	Til Studieophold paa den jydskede Hede	200 -
	Heise, H. G. V., Mekanikus.	
1880.	For at besøge udenlandske Etablissementer for elektriske Arbejder	360 -
	Helleric, N. E., Glarmester.	
1880.	For Belægning af Glas, særlig Lampeskærme, med Sølv i Stedet for det sædvanlige Tinamalgam	200 -
	Hendriksen, Carl og Vilh., Maskinarbejdere.	
1894.	For den af dem opfundne Maskine til Vaskning af Tørfisk, særlig til Brug i Fiskerihavnene paa Island og Færøerne	300 -

- Henningsen, Hans, Maler.
1908. Til et Studieophold i Paris ..... 300 Kr.
- Henningsen, Poul.
1912. For Opfindelse af en automatisk Cyklepumpe, som kan oppumpe en Cykling under Kørslen ..... 200 -
- Henriksen, H. P., Mekanikus.
1866. For den af ham opfundne Forbedring ved Symaskiner, saa at de kan bruges til at sy Handsker ..... 200 Rd.
1878. For Opfindelsen af en af ham ved den sidste Pariserudstilling udstillet Handskesymaskine med roterende Spole ..... 1000 Kr.
1884. Til Fuldstændiggørelse af den af ham opfundne Handskesymaskine ..... 800 -
1885. For en af ham konstrueret ny og forbedret Handskesymaskine efter Singers System ..... 400 -
1887. For den af ham opfundne Maskine til Forsaaling af Fodtøj ..... 300 -
1888. Til Forbedring af do. .... 300 -
1890. For den af ham opfundne automatiske Kontrolgasmaaler ..... 300 -
1894. For den af ham konstruerede Malkemaskine ..... 300 -
1899. Til at kunne forfærdige et Eksemplar af den af ham opfundne Malkemaskine ..... 250 -
- Henriksen, Harald, Maler.
1921. Til fortsat Studium ..... 350 -
- Hentze, Gudmund, Maler.
1905. Til kunstnerisk Virksomhed ..... 225 -
- Higraff, Odin, norsk Billedhugger.
1906. Til Fuldførelse af en Figur ..... 150 -
1910. Til fortsat Studium ..... 100 -
- Hilkier, C. F., cand. phil.
1886. For et af ham opfundet Alarm- og Signalapparat .. 300 -

- Hilkier, K. O., Maler.
1913. Til fortsat Arbejde med en større mytologisk Opgave 200 Kr.
- Hippe, Clara.
1914. Som supplerende Præmie for en af hendes afdøde Mand opfundet i 1913 præmieret Metode til Fremstilling af imiteret indlagt Arbejde ..... 150 -
- Hippe, E. E., Billedhugger.
1913. For Opfindelse af en særlig Fremgangsmaade til Fremstilling af imiteret indlagt Arbejde ..... 200 -
- Hjort, Johannes, Mekaniker.
1923. For de af ham opfundne saakaldte Ovallaase ..... 300 -
- Hoel, Mikael, norsk Maler.
1915. Til fortsat Uddannelse ..... 100 -
1916. Til do. .... 100 -
- Hofgård, Elias M., Lærer, Hamar.
1890. For den af ham opfundne Typeskrivemaskine for blinde ..... 300 -
1896. For den af ham opfundne Typeaflæggemaskine .... 300 -
- Hohlenberg, Johannes, Maler.
1905. Til Uddannelse ..... 225 -
- Holbø, Kristen, norsk Maler.
1901. Til Studieophold i København ..... 200 -
- Holck, O. F., Premierløjtnant i Flaaden.
1881. For den af ham konstruerede Dobbeltsextant ..... 300 -
1882. For do. .... 300 -
- Holm, E., Assistent, cand. polyt.
1914. For den af ham angivne Karsaltningsmetode for Flæsk, der er beregnet til Eksport ..... 300 -

- Holm, Harald, Maler.
1900. Til at male et Foraarsbillede ..... 250 Kr.
- Holm, Niels, Billedhugger.
1895. Til Fuldførelse af tre paabegyndte Arbejder: en Gruppe og to Figurer i naturlig Størrelse ..... 150 -
- Holm-Møller, Olivia, Billedhuggerinde.
1906. Til Uddannelse ..... 200 -
1911. Til Udførelse af et Arbejde: Badende unge Piger ... 300 -
1912. Til do. .... 200 -
- Holmkvist, H., Instrumentmager.
1898. For den af ham konstruerede Mekanik-Model ved Pianoer ..... 300 -
- Holsøe, Carl, Maler.
1895. Til at fuldføre forehavende Arbejder ..... 300 -
1896. Til et fortsat Ophold i Italien ..... 300 -
- Holtan, Thomas, norsk Maler.
1917. Til fortsat Studium ..... 100 -
1918. Til do. .... 250 -
- Holter, Karl Johan, norsk Maler.
1898. Til Studieophold i København ..... 300 -
1900. Til do. .... 250 -
- Hvidt, Daniel, Maler.
1912. Til Gennemførelse af en større Opgave med nøgen Model ..... 200 -
1913. Til Studier under et Ophold i Rom ..... 200 -
- Hyldahl, Ingeborg.
1912. Til Uddannelse paa en Studieskole for Illustrations-tegnere i München ..... 300 -
- Høy, H., Hofkandestøber.
1868. For Opfindelse af Støbeformer til Tinstøbning ..... 100 Rd.

Høyer, Bizzie (Jacobine), Malerinde.	
1908. Til en Studierejse i Udlandet	150 Kr.
1909. Til do.	200 -
1911. Til do. til Paris	200 -
Høyer, N. G. B., cand. polyt.	
1908. Til i Udlandet, eventuelt paa Højskolen i Wien, at studere Fotografi- og Reproduktionsteknik	350 -
Ingebrigtsen, Solveig, Norge.	
1910. Til en Udenlandsrejse til Uddannelse i Emaillemaling	400 -
Irminger, V., Maler.	
1876. Til Udførelse af et Figurmaleri	200 -
1881. Til Udførelse af et større Figurmaleri	600 -
Iversen, Kræsten, Maler.	
1917. Til Studiehjælp til en større Figurkomposition	350 -
1918. Til do.	350 -
Jacob, F. C., Glasblæser.	
1878. Til at fremme sin Bedrift	200 -
Jacobsen, Folke, Kommunalærer.	
1920. Til Udgivelse af en Bog »Sløjd som Centralfag i Ungdomsskolen«	500 -
1921. Til Hjælp ved Fremme af Sløjd som Centralfag i Ungdomsskolen	350 -
Jacobsen, Georg, Maler.	
1914. Til Udførelse af et bibelsk Motiv (en Johannes-Døber-Fremstilling)	300 -
Jacobsen, N. Hansen, Billedhugger.	
1888. Til Fuldendelse af »Loke, lænket til Stenene«	400 -
1889. Til Arbejdet »Thor, der hos Utgaardsloke løfter paa Midgaardsormen«	350 -
Jacobsen, Nils, norsk Ingeniør.	
1917. For at studere »Bykunst« i svenske og danske Byer	400 -

Jacobsen, P. E. V., Maskinfabrikant.		
1915.	Til Fuldførelse af et Eksemplar af en af ham opfunden roterende Benzinmotor	300 Kr.
1917.	For en af ham opfunden roterende Totakts-Eksplønsionsmotor	200 -
Jacobsen, Rudolf, Maler.		
1923.	Til en Studierejse til Holland og Paris	350 -
Jakobsen, J. P., Fabrikant.		
1912.	For forskellige Opfindelser indenfor den elektrotekniske Industri	250 -
Janniche, H., Tegnelærer.		
1893.	For det af ham konstruerede stereometriske Anskuelsesapparat	300 -
Janssen, Luplau, Maler.		
1896.	Til at fuldføre paabegyndte Arbejder	250 -
Jantzen, Ivar, stud. polyt.		
1896.	For den af ham opfundne Ellipsograf	400 -
Jennert, C., Maler.		
1919.	Til Udførelse af en Figurkomposition »Odysseus og Kalypso«	350 -
1920.	Til Udførelse af en større Figurkomposition	350 -
Jensen, A., Elektromekaniker, se Fr. Poulsen.		
Jensen, Carl, Instrumentmager.		
1914.	For et af ham konstrueret og udført Revolverapparat	250 -
Jensen, Carl, Maler.		
1919.	Til fortsat Studium	350 -
1922.	Til do.	350 -
Jensen, Carl, af Firmaet »Horsens Damp-snedkeri«.		
1885.	For en af ham opfunden Træmosaik til Gulve	300 -

- Jensen, Carl Martin, Murer.
 1923. Til Kursus paa teknisk Skole ..... 300 Kr.
- Jensen, Chr., Fabrikant.
 1867. For en af ham konstrueret Haandvogn til Sten-
 transport ..... 80 Rd.
- Jensen, C. I. B., Dekorationsmaler og Emaillør.
 1882. Til en Rejse paa sit Fag til München og Venedig .. 400 Kr.
- Jensen, F. C., Kaptajn.
 1900. For den af ham opfundne Maskine til Fremstilling
 af Blikknapper ..... 300 -
- Jensen, Gabriel, Maler.
 1891. Til Udførelse af et større Genrebillede ..... 200 -
- Jensen, Georg, Billedhugger.
 1890. Til Fuldendelse af en Figur, forestillende en Høst-
 karl i Færd med at høste ..... 200 -
 1892. Til Fuldendelse af en Figur (en Bueskytte) ..... 200 -
 1899. Til fortsatte keramiske Forsøg sammen med Maler
 Joachim Petersen ..... 250 -
- Jensen, H. Chr., Maler.
 1872. Til en Rejse til Paris for at gøre sig bekendt med
 Billedgallerierne og den nyere franske Malerkunst .. 400 Rd.
- Jensen, H. F., Malermester.
 1871. For en ny Konstruktion af en Røghætte ..... 100 -
- Jensen, Helge, Maler.
 1923. Til en Studierejse til Frankrig ..... 350 Kr.
- Jensen, J. Th., Maler.
 1888. Til Studier af Landskabsmaleriet og Udførelse af et
 nyt Arbejde ..... 200 -
 1890. Til Studier til et større Landskabsmaleri ..... 200 -

	Jensen, Lauritz, Billedhugger.		
1885.	Til fortsat Kunstnervirksomhed	300	Kr.
	Jensen, Louis, Maler.		
1884.	Til Udførelse af et større Landskabsbillede	450	-
	Jensen, Lønborg, Maler.		
1904.	Til en Rejse til Holland	150	-
	Jensen, M., Førstelærer.		
1913.	Til Udførelse af et Prøveapparat paa patenteret Opfindelse af en Kinematograf	300	-
	Jensen, R. Johs., Ingeniør, cand. polyt.		
1916.	For forskellige elektrotekniske Opfindelser, navnlig Igangsætningsapparat til Kaskadeomformere og Sikringsapparater til asynkron 3-fasede Motorer	300	-
	Jensen, Thomas, Båndagist.		
1916.	For en af ham konstrueret kunstig Haand	200	-
	Jensen se J. Petersen, Jensen & Bøgh.		
	Jerndorff, A. A., Maler.		
1877.	Til Fuldførelse af et af ham paabegyndt større Maleri	400	-
	Jespersen, A. Th., Litograf.		
1910.	Til en Studierejse til Tyskland for at lære en nyopfundne Reproduktionsmaade	200	-
	Jespersen, H. Bloch, stud. polyt.		
1916.	For Arbejder over Ammoniakkens Iltning til Salpetersyre	100	-
	Jessen, Tycho, Maler.		
1898.	Til at fuldføre et større Figurbillede	300	-
	Johansen, A. C., Maskinsnedker.		
1920.	For det af ham udarbejdede Forslag til Jernbansikring	400	-

	Johansen, Otto, norsk Maler.	
1911.	Til fortsat Studium	200 Kr.
1912.	Til do.	200 -
	Johansson, A., Bygningssnedker.	
1920.	For Nedfiringsskabet »Perfection«	200 -
	Johnsen, J. A., Ingeniør, cand. polyt.	
1919.	For Opfindelse af et Apparat anvendeligt som Relais, Oscillograf, Telefon m. m.	400 -
	Jvfr. Rahbeck, K.	
	Johnsen, J. P., Fabrikant, Skodsborg.	
1864.	For Forbedring af Væverstole til Fabrikation af Metaldug og Uldug til Anvendelse paa Papirfabri- kationsmaskiner	200 Rd.
	Jonsrud, Ole, norsk Maler.	
1909.	Til kunstnerisk Virksomhed	150 Kr.
1910.	Til do.	100 -
	Jónsson, Einar, islandsk Billedhugger.	
1901.	Til en Rejse til Tyskland	200 -
	Jürgensen, Carl Heinrich Hugo, Maskin- mester.	
1909.	For Opfindelse af en særlig Gravespand til Uddyb- ningsmaskiner	250 -
	Jürgensen, C. P., Professor.	
1882.	For Opfindelse af elektriske Buelamper, der regulerer det elektriske Lys uden at indeholde noget Urværk Jvfr. Lorenz og Malling-Hansen.	500 -
	Jørgensen, A., Sadelmagermester.	
1884.	For det af ham opfundne »Hesteskaaner-Seletøj« ...	300 -
	Jørgensen, Aksel, Maler.	
1916.	Til fortsatte Studier	350 -

- Jørgensen, H. F. Barker, Ingeniør.
1923. Til Indretning af et Støberi til Fremstilling af Metal-
matricer til Udfældning i elektrolytisk Bad af Kob-
berkapper, der kan anvendes som Opvarmnings- eller
Afkølingslementer for Vædsker og Luft ..... 300 Kr.
- Jørgensen, Harald, Fabrikmester.
1917. For en af ham opfundne Metalnegl til Afknibning af
Tobaksbladestilke m. m. .... 100 -
- Jørgensen, J., Penselfabrikant.
1898. For den af ham opfundne Maskine til at fabrikere
Rør til Pensler ..... 100 -
- Jørgensen, Poul, Adjunkt, cand. mag.
1917. Til Forsøg over Fremstilling af Demonstrations- og
Maaleapparater til elektriske Svingninger ..... 300 -
- Jørgensen, Rob. F., Maler.
1920. Til en større Komposition ..... 350 -
1921. Til Fuldendelse af en større Komposition ..... 350 -
- Jørgensen, S. F. Th., Litograf.
1892. For de af ham opfundne nye Apparater: 1) en Skrive-
maskine og en Matricestemplingsmaskine, 2) et Land-
maalings- og Nivelleringsapparat til Anbringelse paa
Køretøjer ..... 200 -
- Karsten, L., norsk Maler.
1906. Til kunstnerisk Virksomhed ..... 150 -
- Kehlet, Dagmar, Emaillarbejderske.
1908. Til en Studierejse til Italien ..... 300 -
- Kiefer, Vilh., Typograf.
1919. Til Udnyttelse af nogle af ham nærmere angivne
Træpropper til Brug ved Faststiftning af Zink-
ætsninger ..... 200 -

- Kiehne, J. H., Damaskvæver.
1874. For hans Virksomhed ved Vævning af entraadig Damask eller Damask vævet uden Forkamme . . . . . 200 Rd.
- Kielberg, C. J., exam. polyt.
1900. For den af ham opfundne Maskine til Cementrørsfabrikation . . . . . 400 Kr.
- Kielland, Manna, norsk Malerinde.
1916. Til fortsat Uddannelse . . . . . 150 -
- Kjeldsen, Osvald, Dekorationsmaler.
1905. Til Uddannelse i Dekorationsmaling ved en af Udlandets Malerskoler, eventuelt i Zürich eller Berlin 200 -
1907. Til en Rejse til Sydtyskland og Italien . . . . . 200 -
- Kjær, L., Mekanik, Vejle.
1864. Til Anskaffelse af en transportabel Tærskemaskine, for at udbrede dens Brug og gøre den bekendt . . . . . 150 Rd.
- Klein, G. V., Instrumentmager.
1873. Til Fuldførelse af en af ham paabegyndt Cirkel-Delingsmaskine . . . . . 150 -
1879. Til Forfærdigelse af en Længde-Delemaskine . . . . . 200 Kr.
- Kloss, Sophie L., Malerinde.
1895. For i Rom at gennemgaa et Kursus i Maleren Erroli's Gobelinsatelier . . . . . 200 -
1896. Til do. . . . . 200 -
1897. Til do. . . . . 200 -
1898. Til do. . . . . 200 -
- Knudsen, Hans, Maler.
1894. Til en Rejse til Jylland for at kunne udføre et Par Landskabsbilleder . . . . . 200 -
- Knudsen, Lauritz, Installatør.
1907. For forskellige Opfindelser paa den elektriske Installations Omraade . . . . . 250 -

- Knudstrup, Anna.
1911. Til et Studieophold i Udlandet til videre Uddannelse
i Fotografering ..... 300 Kr.
1912. Til do. .... 300 -
- Koefoed, M. P., Urmager, Hjørring.
1863. Til Anskaffelse af Maskiner til Brug ved Forfærdi-
gelse af Ure ..... 125 Rd.
- Kofoed, J. C., Mekaniker.
1911. For Opfindelse af en Friktionskobling ..... 200 Kr.
- v. Kohl, Gerda, Malerinde.
1913. Til Udførelse af en større Figurkomposition over
et bibelsk Emne ..... 300 -
- Kolb, Hans, norsk Maler.
1923. Til fortsat Studium ..... 750 -
- Kondrup, Katinka, Billedhuggerinde.
1876. Til kunstnerisk Uddannelse under et Ophold i Ud-
landet ..... 550 -
- Konstantin-Hansen, Elise, Malerinde.
1882. Til at studere levende Model ..... 360 -
- Krarrup, Chr., Professor, Ventilationsingeniør.
1874. For hans Arbejder ved Indførelsen af Ventilation og
Apparaterne dertil ..... 300 Rd.
- Krause, Emil, Maler.
1895. Til Udførelse af et større Billede, forestillende Tønde-
ridning i Hollænderbyen paa Amager ..... 200 Kr.
1896. Til do. .... 200 -
- Krog, F. G., Mekanikus.
1877. Til et Ophold i Paris under Verdensudstillingen .... 300 -

Krogh, Per, norsk Maler.		
1910.	Til fortsat Studium	100 Kr.
1913.	Til do.	325 -
Kurtzhals, Rud., Lærer i Hammer (Præstø Amt).		
1874.	For en af ham konstrueret Regnemaskine	140 Rd.
1885.	Til Forbedring af do.	150 Kr.
Kyh n, Knud, Maler.		
1908.	Til en Studierejse	300 -
1909.	Til do.	200 -
Køie, Ernst, Maler.		
1910.	Til en Studierejse	200 -
la Cour, P., cand. mag.		
1874.	For et nyt opfundet Apparat til at afsende og modtage elektriske Signaler	200 Rd.
1889.	For den af ham opfundne Spektraltelegrafi	800 Kr.
Lange, Frederik, Maler.		
1896.	Til Studium	150 -
1899.	Til Udførelsen af et større Arbejde	300 -
Lange, Kai, Tegner.		
1905.	Til Uddannelse, eventuelt i Udlandet, i Illustrations- og Raderekunstens Teknik	500 -
Larsen, Absalon, cand. mag.		
1902.	For hans Opfindelse af Actiusskopet og af en ny Metode til at svække den skadelige Virkning paa Rørledninger i Jorden fra de vagabonderende Strømme fra de elektriske Sporvogne	400 -
Larsen, Chr., Instrumentmager, Odense.		
1863.	For en af ham opfundet Maskine til Overspinding af Violinstrengene	200 Rd.

- Larsen, Hakon Sigvart, norsk Tekniker.
 1893. For den af ham konstruerede Korkskæremaskine ... 200 Kr.
- Larsen, Halfdan, norsk Maler.
 1911. Til fortsat Studium ..... 200 -
 1912. Til do. .... 200 -
- Larsen, Hans W., Billedhugger.
 1914. For at fuldføre en paabegyndt Figur ..... 300 -
- Larsen, Hugo, Maler.
 1900. Til Fuldførelse af et større Billede: Straffefanger paa Heden ..... 250 -
 1901. Til Fuldførelse af nogle Billeder ..... 200 -
- Larsen, J., Billedhugger.
 1888. Til Udførelse af en Gruppe, forestillende »Eva finder sin Søn Abel dræbt« ..... 200 -
- Larsen, Julius, Maskinfabrikant.
 1918. For en af ham angiven Pløkkemaskine ..... 300 -
- Larsen Stevns, Niels, Maler.
 1913. Til fortsat Arbejde paa to større Billeder og til Rejseunderstøttelse ..... 300 -
- Larsen-Særsløv, Fr., Maler.
 1897. Til Studieophold i Udlandet ..... 200 -
 1903. Til Fortsættelse af sin kunstneriske Uddannelse .... 300 -
- Larsson, Brynjulf, norsk Maler.
 1906. Til Arbejde med større Kompositioner ..... 150 -
 1907. Til do. .... 150 -
- Lassen, A., Maskinfabrikant.
 1912. For Opfindelse af en automatisk Flaskekapslingsmetode ..... 300 -
- Lassen, Ø., se Svenningsen, Helle.

- L a u t r u p, V., Arkitekt.
1920. Til Studierejse til Frankrig og Italien ..... 500 Kr.
- L a w a e t z, H. J., Ingeniør.
1915. For et af ham opfundet Stadie til Nivellering med direkte Koteaflysning ..... 200 -
- L e n l e r, J e n s F r., Ingeniør, cand. polyt.
1911. For Opfindelse af en Stafferingssymaskine ..... 400 -
1922. For en Konstruktion af en do. .... 400 -
- L e r c h e, A. A., Justermester.
1918. For et af ham opfundet Mønttælleapparat ..... 200 -
- L i n d s t r ø m, C h., Billedhugger.
1904. Til Fuldførelse af et større paabegyndt Arbejde .... 200 -
1907. Til Fuldførelse af et Arbejde til Foraarsudstillingen 1908 ..... 300 -
- L o c h e r, A x e l, Billedhugger.
1904. Til Fuldførelse af et større Arbejde ..... 200 -
- L o m h o l t, A., cand. phil.
1890. For den af ham konstruerede Luftpumpe ..... 200 -
- L o r e n t z e n, H. P., Færgemand.
1894. For den af ham opfundne Maskine til Fletning af Morgensko af Manilla og tjæret Tovværk ..... 200 -
- L o r e n z, L. V., og J ü r g e n s e n, C. P., Professorer.
1881. For den af dem konstruerede magneto-elektriske (elektro-dynamiske) Maskine, som ved den elektriske Udstilling i Paris har vundet Guldmedaillen ..... 1000 -
- L u d v i g s e n, E. H., Fabrikant.
1893. For det af ham opfundne Apparat til Tilvirkning af Kaffeekstrakt ..... 250 -

- Ludvigsen, M. V., Maskinmester.
1893. Til Udførelse af det af ham konstruerede Igangsætningsapparat for Sporvogne ..... 300 Kr.
- Lund, A., norsk Ingeniør.
1903. For den af ham opfundne Klinkestyling for automatiske Turbineregulatorer ..... 300 -
- Lund, Jens, Billedhugger.
1906. Til Studieophold i Paris ..... 200 -
- Lunde, Sigurd, norsk Mønstertegner.
1914. Til videre Uddannelse som Mønstertegner ..... 200 -
1918. Til do. .... 200 -
- Lübschitz, J., Maler.
1901. Til Udførelse af en større Radering og til Udnyttelse af en for Raderekunstens Teknik særlig gavnlige Opfindelse ..... 200 -
- Lykke, P. S., Maskinkonstruktør.
1885. For en af ham konstrueret Fordelings-Elektricer-maskine ..... 300 -
1886. For en af ham konstrueret Maskine til Frembringelse af Elektricitet ..... 300 -
1887. Til do. .... 200 -
1888. For Forsøg med den af ham konstruerede Fordelings-Elektricermaskine ..... 300 -
1896. Til do. .... 400 -
1898. For den af ham konstruerede og udførte nye Elektricermaskine (Cylindermaskine) ..... 200 -
- Lütken, Carl, fhv. Overlærer.
1884. For Apparater til momentan Fotografering ..... 300 -
- Lütken, M., Marinemaler.
1879. Til en Studierejse med Sejlskib til Middelhavet .... 200 -

- Læssøe-Müller, Th., optisk Instrumentmager.
1904. Til Fuldendelse af et af ham konstrueret Mikrometer til lineære Udmaalinger i et Mikroskops Synsfelt ... 300 Kr.
- Løffler, J., Arkitekt.
1870. Til en antikvarisk Rejse i Jylland ..... 200 Rd.
Jvfr. Klasse IV.
- Løkke, Marie, norsk Malerinde.
1898. Til Uddannelse ..... 200 Kr.
- Madsen, C. M., Snedkermester.
1890. For den af ham konstruerede nye Væv ..... 300 -
- Madsen, J., Konstruktør.
1910. For to Opfindelser: en Brændekløvemaskine og en Slibeskive ..... 400 -
- Madsen, L. P. V., Fuldmægtig.
1896. Til ved en Rejse i Udlandet, særlig i England, at sætte sig ind i Fabrikationsforhold, hvorved en billigere Fremstilling af den af ham konstruerede Automatasmaaler kan opnaas ..... 300 -
- Madsen, L. T. Schouboe, stud. polyt.
1913. For Udarbejdelse af en særlig Metode til elektrolytisk Udvinning af Alkalihydrater resp. Karbonater 200 -
- Madsen, Sofus, norsk Billedhugger.
1904. Til at fuldføre et paabegyndt Arbejde (en Kvindefigur, betitlet »Gravfred«) ..... 150 -
- Madsen, Viggo, Maler.
1912. Til fortsat kunstnerisk Arbejde ..... 200 -
- Magaard, V., Maler.
1910. Til en Studierejse ..... 200 -

Magelsen, C. Daae, norsk Billedhugger.		
1906.	For hans Opfindelse med Hærdning af Ler til Brug ved Skulpturarbejder	500 Kr.
1907.	Til do.	300 -
Magnussen, Erik, Sølvsmed.		
1907.	Til Studieophold i Berlin	400 -
1923.	Til do. i Paris og Ægypten	300 -
Malling-Hansen, R., Præst.		
1869.	For hans Opfindelse: »Skrivekuglen«	500 Rd.
1873.	Sammen med Mekanikus C. P. Jürgensen for Opfindelse af Takygrafen som en væsentlig Forbedring af »Skrivekuglen«	300 -
Mansa, H. H., Underdirektør.		
1917.	For en af ham opfundne ny Dampmaskine	300 Kr.
Matthiesen, Oscar, Maler.		
1896.	For den af ham opfundne nye Metode til Hærdning af Kalkmørtel	400 -
1897.	Til Arbejde i Frescotekniken, særlig i Udlandet	300 -
Meden, Max, Billedhugger.		
1916.	Til Studieophold i Italien	350 -
1917.	Til do.	350 -
Mehrn, Anna Maria, Malerinde.		
1917.	For at kunne male et bibelsk Billede med Figurer ..	350 -
1918.	Til fortsat Studium	350 -
Merrild, Knud, Maler.		
1919.	Til Studier omfattende dekorativ Kunst, særlig Kalkmaleri, Olieteknik og Keramik	400 -
1920.	Til Studieophold i London	350 -
Messerschmidt, E., Garvermester.		
1867.	For hans saakaldte »Farver« til Farvning af Skind..	200 Rd.

	Meyer, Carl V., Maler.	
1898.	Til Studium	200 Kr.
1899.	Til do.	200 -
1902.	Til Fulddendelse af et Arbejde	200 -
	Mikkelsen, Karl, Tømrersvend.	
1916.	Til fortsat Uddannelse ved Det tekniske Selskabs Skole i København	150 -
	Mikkelsen, N., Mølle- og Maskinbygger, Aarhus.	
1864.	Til at sætte sin Drejebænk for større Arbejder i Orden	98 Rd.
1869.	For en af ham konstrueret Tangentialturbine	200 -
	Moe, L. M., norsk Maler.	
1881.	For at udføre en skitseret Komposition	400 Kr.
	Monnet, P. A., Tekniker.	
1891.	For et af ham konstrueret Apparat til at faa en Visers Stilling automatisk angiven paa Afstand ved Hjælp af en elektrisk Strøm	200 -
	Mortensen, Chr. Caspar, Aalborg.	
1871.	For en Opfindelse ved Brøndboring	200 Rd.
	Mortensen, Erik, Maler.	
1923.	Til fortsat Studium	300 Kr.
	Müller, Bodil, Kunstvæverske.	
1906.	Til en Studierejse	300 -
	Müller, Hedevig.	
1880.	For hendes Arbejder i ældre dansk Broderi	200 -
	Mølgaard, J., Billedhugger.	
1899.	Til Fuldførelse af en Gruppe i godt naturlig Størrelse	200 -
1900.	Til do.	250 -
1908.	For det af ham fremstillede plastiske Materiale til Modellering og til videre Arbejde for at kunne fastslaa den endelige Recept til Fremstilling af dette Kunstler	400 -

Møller, G., Underskibsminør.		
1899.	Til fortsatte Forsøg med nogle af ham opfundne og konstruerede elektrotekniske Apparater	300 Kr.
1900.	Til do.	200 -
1904.	For do.	400 -
Møller, Inger, Cicelør.		
1921.	Til en Studierejse til Frankrig	300 -
Møller, Schønheyder, Maler.		
1889.	Til Udførelse af et Interiør med Portrætfigurer	200 -
1890.	Til Fuldførelse af et større Landskabsmaleri	200 -
Møller, Svend, mag. scient. og cand. pharm.		
1915.	Til en Rejse til Udlandet for at studere Kemi	300 -
Naur, Albert, Maler.		
1915.	Til fortsat Uddannelse	300 -
Neergaard, T. A., Mekaniker, se Caroc.		
Neuhaus, Siegfried, Maler.		
1909.	Til kunstnerisk Virksomhed	300 -
1913.	Til fortsatte Studier	300 -
Nielsen, Christen, Litograf, Guide.		
1908.	Til i Leipzig at sætte sig ind i de forskellige litografiske Arbejdsmetoder, navnlig Formering af Skrift	350 -
Nielsen, C. P. Gynther, Ingeniør, cand. polyt.		
1908.	I Anledning af hans Arbejde med den af ham konstruerede Regnestok til Kloakberegninger	250 -
Nielsen, Einar, Maler.		
1902.	Til Studium	300 -
Nielsen, Elise.		
1903.	Til at forarbejde Guld- og Sølvbroderier efter gamle islandske Tegninger samt til Blomstersyning	200 -

Nielsen, Henrik, Maler.		
1916.	Til fortsatte Studier	350 Kr.
1917.	Til do.	350 -
Nielsen, Herman, Mekaniker.		
1909.	For Opfindelse særlig af en Koldsav og nogle Laasekonstruktioner	250 -
Nielsen, Hjalmar, Maler og Keramiker.		
1921.	Til en Studierejse til Tyskland og Italien	400 -
Nielsen, H. M. C., Bager og Stivelsefabrikant.		
1869.	For Forbedringer paa Bageriets Omraade	300 Rd.
Nielsen, Jais, Maler.		
1916.	Til keramiske Studier	300 Kr.
1922.	Til fortsat Studium	350 -
Nielsen, Jens Jacob, Billedhugger.		
1905.	Til en Studierejse gennem Tyskland	300 -
1911.	Til Udgifter ved et større Billedhuggerarbejde	300 -
Nielsen, Johs., Maskinist.		
1901.	For den af ham opfundne Kraftoverføringsanordning til Variering af en konstant, eller Regulering af en variabel, Omdrejningshastighed	400 -
Nielsen, J. C., Xylograf.		
1866.	For den af ham opfundne og udvidede Zinkografi ..	200 Rd.
Nielsen, L., Fabrikant.		
1866.	For Opfindelse af en Maskine til Forfærdigelse af Papirposer, Kapsler, Spidskræmmerhuse etc.	200 -
Nielsen, M., Møllebygger.		
1892.	For den af ham opfundne Plansigte til Mølleri	300 Kr.
Nielsen, N. J., Konstruktor.		
1911.	For en Opfindelse til Fremstilling af bakteriefri Mælk	200 -

Nielsen, Niels, Billedhugger.		
1908.	Til fortsatte Dyrestudier	300 Kr.
1909.	Til do.	200 -
1910.	Til do.	200 -
1911.	Til do.	200 -
Nielsen, Otto, Maler.		
1918.	Til fortsat Studium	350 -
1921.	Til do.	350 -
Nielsen, Rasmus P., Husflidslærer.		
1909.	Til Bygning af en Forsøgsbaad, forsynet med særlige Skovkæder	400 -
Nielsen, Soph. J., Billedhugger.		
1901.	Til Fuldførelse af en Statue, »Kain«, i overnaturlig Størelse til Konkurrence om den Eibeschutzske Præmie	200 -
1905.	For at kunne hjemføre en i Paris udført stor Gruppe	225 -
1906.	For at kunne paabegynde et nyt Arbejde	300 -
1908.	Til Fremme af hans Arbejde med en paatænkt ny Gruppe	300 -
Noach, Astrid.		
1914.	For at skære et Sæt Skakbrikker med figurlige Motiver efter Udkast af afdøde Maler Leon Ehlers	200 -
Nordstrøm, P., Keramiker.		
1915.	Til en Rejse til Tyskland for at studere Fabrikationen af Westerwaldsk Stentøj	300 -
1922.	For at studere Fabrikation af Porcellæn og Stentøj..	400 -
Nybo, Povl Friis, Maler.		
1903.	Til Fuldførelse af et stort Billede med mange Figurer i Lampelys med spanske Danse som Emne ...	300 -
1910.	Til fortsat Studium	300 -
Nyrop, Camillus, kirurgisk Instrumentmager, Professor.		
1863.	For det af ham opfundne Osteotom	300 Rd.

	Næss, Albert, norsk Maler.	
1903.	Til Uddannelse i København	300 Kr.
	Nørholm, M., Urmager, Odense.	
1865.	Til Anskaffelse af en Drejemaskine	125 Rd.
	Ogilvie, Alan D., Maler.	
1923.	Til en Rejse til Norge og Sverige for at studere gammel Dekorationskunst	250 Kr.
	Ohmeyer, F. F., Naalemager, Slagelse.	
1863.	Til Anskaffelse af en Spidsemaskine til Knappenaale	200 Rd.
	Olsen, Chr., Husmand.	
1894.	For den af ham opfundne Stemmemaskine	200 Kr.
1898.	For do.	300 -
	Olsen, Einar, Maler.	
1904.	Til en Rejse til Holland	150 -
	Olsen, Frantz, Brøndgraver.	
1880.	For hans Fremgangsmaade ved Udførelsen af murede Brønde	300 -
	Olsen, H., Assistent ved Gl. Carlsberg.	
1908.	Foren af hamsammen med Maskinassistent E. Schmidt opfundet Maskine til Overbinding af Flasker	250 -
	Olsen, P., Tømrer.	
1914.	For nogle af ham opfundne dirkefri Sikkerhedslaase	300 -
	Olsen-Aabye, J. E., Maler, se Aabye.	
	Onsager, Søren, norsk Maler og Raderer.	
1906.	Til Uddannelse	150 -
1907.	Til do.	150 -
	Osa, Lars, norsk Maler.	
1885.	Til Fuldførelse af nogle Genrebilleder	400 -

- Otter, Margaret, norsk Mosaikarbejderske.
 1908. Til en Studierejse til Tyskland ..... 300 Kr.
- Otzen, P., Mekanikus.
 1883. Til Ophold i Udlandet for at sætte sig ind i visse
 under hans Fag hørende Fabrikationer ..... 300 -
- Overgaard, Christen, Ingeniør, cand. polyt.
 1912. For Opfindelse af en Maskine til Fremstilling af
 Krumtapaksler ..... 200 -
- Paulsen, Jul., Maler.
 1882. For at kunne deltage i den første Neuhausenske Kon-
 kurs ..... 300 -
- Pedersen, O. Chr., Maskinfabrikant.
 1899. Til at faa fremstillet et Eksempplar af den af ham
 opfundne Balance-Cykle ..... 150 -
- Pedersen, Stefan Viggo, Maler.
 1917. Til fortsat Studium ..... 350 -
 1919. Til do. .... 350 -
- Pedersen, Thorolf, Maler.
 1895. Til at fuldføre et større Søbillede: Oprørt Sø udfor
 Nakkehoved, Bygevejr med vekslende Belysning ... 200 -
- Pedersen-Hage, Johan, norsk Ingeniør-
 assistent.
 1906. For hans Opfindelse paa Projektions-Vinkelen for
 Landmaalings-Instrumentet »det Otto Fennelske
 Projektions-Takymeter« ..... 200 -
- Peters, J. A., Kancelliraad.
 1923. For en af ham for 50 Aar siden opfundne Skrive-
 maskine ..... 300 -
- Petersen, Axel, Fabrikarbejder, se Fabian.

- Petersen, A., Ingeniørkaptajn.
 1900. Til Forsøg med Drager, anvendelige navnlig til meteorologiske Undersøgelser og andre Observationer 400 Kr.
- Petersen, Bernhard, Maler.
 1907. Til Uddannelse ..... 200 -
- Petersen, Carl, Arkitekt.
 1910. Til fortsat keramisk Virksomhed ..... 400 -
- Petersen, Carl, Ingeniør.
 1887. For en af ham konstrueret ny selvregistrerende Vindretnings- og Hastighedsmaaler ..... 300 -
- Petersen, Gyde, Billedhugger.
 1894. Til Fuldførelse af et Arbejde ..... 300 -
- Petersen, Helge, stud. mag.
 1908. Til videre Arbejde paa den af ham fremstillede roterende Kvægsølv-Luftpumpe ..... 200 -
- Petersen, H. P., Bogbinder.
 1864. Til Anskaffelse af en Liniermaskine ..... 100 Rd.
- Petersen, Joachim, Maler.
 1893. Til Fuldførelse af et Arbejde ..... 200 Kr.
 1894. Til do. .... 200 -
 Jvfr. Jensen, Georg.
- Petersen, J., Jensen & Bøgh.
 1897. Til kemiske Forsøgsbrændinger ..... 200 -
- Petersen, J. P., Murermester.
 1892. For den af ham opfundne nye Varmeovn, hvorved Spild af Varme undgaas ..... 200 -
- Petersen, Magnus, Kobberstikker.
 1874. Til Fortsættelse af det af ham paabegyndte Arbejde: Udførelsen af Portrætter i Kobberstik af historisk bekendte Personligheder ..... 200 Rd.

- Petersen, Nielsine, Billedhuggerinde.
1886. Til Relief-Studier i Anledning af en Guldmedaille-Konkurrence ..... 300 Kr.
- Petersen, Peter Immanuel, Bogbinder.
1863. Til Anskaffelse af Maskiner ..... 300 Rd.
- Petersen, P., Violinfabrikant, se Adamsen.
- Petersen, Rudolf, Maler.
1894. Til at fuldende et paabegyndt Figurbillede ..... 200 Kr.
1895. Til do. .... 150 -
- Petersen, Thorning, Cigarfabrikant.
1914. Til Fremstilling af en af ham opfundne Maskine til Tilberedning af Tobaksblade ..... 200 -
1917. For en af ham opfundne Mørkekammerlampe ..... 200 -
- Petersen, Th., Handskemager, Randers.
1868. Til en Tilskæremaskine ..... 100 Rd.
- Pedersen, Viggo, Maler.
1886. Til Fuldførelse af et paabegyndt større Landskabsmaleri ..... 400 Kr.
- Petersen, V. V., Baadebygmester ved Orlogsværftet, se Uldall.
- Petersen-Mols, Niels, Dyremaler.
1886. Til Studieophold i København ..... 400 -
- Pindstoft, A. A., Maskinfabrikant.
1895. Til forskellige af ham konstruerede nye Apparater til Brug ved Ølftapning ..... 300 -
- Poulsen, Fr., Urmager.
1923. Til Hjælp ved Paabegyndelsen af Fabrikation af et af ham og Elektromekaniker A. Jensen konstrueret elektrisk Ur ..... 300 -

- Poulsen, V., Telefonassistent.
1889. For hans Opfindelse: at udsætte et løbende Staalbaand for magnetisk Virkning af Lydsvingninger og derefter lade det saaledes præparerede Baand gengive Lyden af en Telefon ..... 300 Kr.
- Quistgaard, Harald, Billedhugger.
1914. Til Fuldførelse af et større Figurarbejde ..... 300 -
- Raavad, A. I., Arkitekt.
1884. For Varme- og Ventilationsapparater i almindelige Vaaningshuse ..... 1000 -
- Rabe, S. G., Værktøjsmester, og C. A. Rasmussen, Assistent.
1919. For Opfindelse af en Reguleringsventil til Besparelse af Gasforbruget ..... 300 -
- Rahbech, K., Ingeniør, cand. polyt.
1919. For Opfindelse af et Apparat anvendeligt som Relais, Oscillograf, Telefon m. m. .... 400 -
Jvfr. Johnsen, J. A.
- Rasmussen, C. A., Assistent, se Rabe.
- Rasmussen, Emil.
1883. For en af ham konstrueret Vaskemaskine ..... 500 -
- Rasmussen, L., Sprøjtefabrikant.
1865. For Støbning af Tinsprøjter til forskelligt Øjemed .. 200 Rd.
- Rasmussen, R., Fabrikant.
1872. For Opfindelse af en Maskine til at skære Skrueer i glødende Bolte ..... 300 -
1874. For de af ham indførte Forbedringer ved Tilberedning af Glutenbrød ..... 100 -
- Rasmussen, Rasmus, Billedhugger.
1878. Til Udførelse af et Relief: »Paris's Dom« ..... 300 Kr.

Rasmussen, Rasmus Henrik, Malersvend.		
1914.	Til Uddannelse i Tegning og Radererteknik samt til Kursus i Skolen for dansk Kunsthaandværk	200 Kr.
Rasmussen, Th., Gørtler.		
1881.	For hans Opfindelse: Tildannelse af alle Slags runde Jerngenstande ved Trilning af det glødende Jern mellem frem- og tilbagegaaende Former (Sænkere)	300 -
Re vold, Axel, norsk Maler.		
1913.	Til fortsat Studium	325 -
1914.	Til do.	325 -
Re ynolds, Karl, norsk Maler.		
1897.	Til Studieophold i København	200 -
Ridder, Thoralf, norsk Arkitekt.		
1911.	Til en Udenlandsrejse for at studere Teglstensarkitektur	300 -
1912.	Til do.	300 -
Ring, Nanna.		
1894.	For Arbejder i Guldbroderi	200 -
Ringberg, C. V., Bogbinder.		
1865.	Til Anskaffelse af en Valse	100 Rd.
1868.	Til en Beskæremaskine	100 -
Ring e, L. C., Møllermester, Kristiania.		
1887.	For det af ham opfundne og konstruerede Apparat for Ventilregulering og Selvrensning af Støvfangere for Kværne, Valsestole og Centrifugalsigter ..	300 Kr.
Rohde, Johan, Maler.		
1899.	Til i Paris og London at studere den litografiske Teknik	600 -

	Rosenberg, G., Konservator.	
1910.	Til en Udenlandsrejse for at studere Metoder til Konservering og Præparation af Oldsager	400 Kr.
	Rosenberg, Helge, Ingeniør.	
1923.	Til en Rejse til Frankrig for at studere Anlæg af Flyvehangarer	300 -
	Rosenstand, V., Maler.	
1883.	Til Udførelse af et historisk Emne fra Christian den Andens Tid	300 -
	Rosing, U., Kristiania.	
1891.	For den af ham konstruerede Sortermaskine	200 -
	Rothe, Eigil, Maler.	
1895.	Til ved en Studierejse i Nørrejylland at kunne fuldføre nogle Landskabsbilleder ved og Interiører fra de gamle Herregaarde Kaas og Spøttrup	150 -
1896.	Til do.	250 -
	Rovsing-Nielsen, S., Konstruktør.	
1922.	Til en Rejse til Tyskland for at studere Bygningskunst	600 -
	Rud, Helge.	
1923.	Til fortsat Ophold ved Højskolen i Darmstadt for at studere Elektroteknik	200 -
	Rude, Olaf, Maler.	
1915.	Til fortsat Uddannelse	300 -
	Rung, G. A., Kaptajn, Meteorolog.	
1880.	For Opfindelsen af »Reautografi«	400 -
1882.	For Virksomhed ved Opfindelsen af meteorologiske Instrumenter	500 -
1884.	For den af ham konstruerede selvregistrerende Regnmaaler	200 -

1885.	For Opfindelse af forskellige meteorologiske Instrumenter	300	Kr.
1887.	For den af ham opfundne pneumatiske Rotationsindikator	400	-
1891.	For den af ham konstruerede Havdybdemaaler	300	-
1895.	For det af ham opfundne Instrument, hvorved Kanoner kan rettes imod Maal, til hvilke man paa Grund af mellemliggende Terrænhindringer ikke kan sigte direkte	500	-
	Rusdal, Torstein, norsk Maler.		
1915.	Til fortsat Uddannelse	100	-
	de Sala, Eugen, Maler.		
1923.	Til en Studierejse til Frankrig og Italien	350	-
	Saltoft, E. A. C., Maler.		
1905.	Til Studium	225	-
1906.	Til Gennemførelse af et Guldmedaille-Konkurrencearbejde	300	-
1907.	Til do.	200	-
1910.	Til Udarbejdelse af et større Maleri	200	-
	Sandberg, Einar, norsk Maler.		
1907.	Til en Rejse i kunstnerisk Øjemed	150	-
1908.	Til en Studierejse til Stockholm	150	-
	Scharff, William, Maler.		
1922.	Til fortsat Studium	350	-
	Scheel, Signe, norsk Malerinde.		
1892.	Til en Rejse til Paris eller til Studiet af nøgen Model i Kristiania	200	-
1895.	Til en Studierejse	150	-
	Schepeler, Georg, Malersvend.		
1905.	Til Uddannelse i Dekorationsfaget og Glasmaleriet i Udlandet	200	-

Schielderup, Leis (Elise), norsk Malerinde.		
1877.	Til Fortsættelse af kunstneriske Studier	250 Kr.
1879.	Til do. i Paris	400 -
1894.	Til en Studierejse til Italien	200 -
Schiøtz, F., Telegrafbestyrer.		
1888.	For hans Forsøg med at tilvejebringe en ny og bedre Arbejdsmaade ved Polering af Møbler	500 -
Schleisner, A., Apoteker.		
1893.	For den af ham opfundne nye Metode til Hærdning af Gibs	300 -
Schlichting-Carlson, Carl, Maler.		
1890.	Til at udføre et større Landskabsmaleri	200 -
Schmidt, C. H., Mekaniker.		
1889.	For en af ham opfundne Skrivemaskine, nærmest til Afskrivning af Telegrammer	300 -
Schmidt, E., Maskinassistent.		
1908.	For en af ham sammen med Assistent ved Gl. Carlsberg, H. Olsen, opfundne Maskine til Overbinding af Flasker	250 -
Schmidt, N. O., Billedhugger.		
1873.	Til Udførelse af en større heroisk Figur	100 Rd.
Schmidt, S. P., Maskinbygger.		
1892.	For den af ham opfundne Maskine til Forfærdigelse af Metalkæder	150 Kr.
Schmidt-Phiseldock, C., Maler.		
1887.	Til Fuldførelse af et større Landskabsmaleri	350 -
1890.	Til at udføre et større Arbejde	200 -
Schou, Anton, Fabrikant.		
1867.	Som Bidrag til Anskaffelse af en Bore- og Høvle-maskine	100 Rd.

	Schou, Karl, Maler.	
1907.	For at blive i Stand til at holde Model	300 Kr.
	Schou, Sigurd, Maler.	
1903.	Til kunstnerisk Virksomhed	300 -
	Schultz, I., Billedhugger.	
1879.	Til Fuldførelse af en paabegyndt større Gruppe »Adam og Eva«	600 -
	Schwenn, Carl Joseph, Maler.	
1921.	Til en Studierejse til Frankrig	350 -
	Schwenn, Tabita, Sølvmed.	
1921.	Til en Studierejse til Paris	400 -
	Schwensen, O. Voldby, Billedskærer.	
1898.	Til Uddannelse i Udlandet	200 -
	Schønheyder, Albert, norsk Agronom.	
1900.	Til den af ham udtænkte Slaamaskine	200 -
	Schønheyder, Anna.	
1914.	Til videre Uddannelse særlig i Londons Museer som Tekstiltegnér	300 -
1915.	Til do.	300 -
	Seeberg, Olga, norsk Malerinde.	
1897.	Til Studium	200 -
	Simonsen, S., Dekorationsmaler.	
1875.	Til Studier i Industriens Tjeneste	400 -
	Sinding, Knud, Maler.	
1902.	Til at fuldføre et større Figurbillede fra Vestjylland	200 -
	Sinding, Sigmund, norsk Maler.	
1901.	Til kunstnerisk Virksomhed	200 -

- Skikkild, Chr., Billedhugger.
1912. Til Fuldførelse af en paabegyndt Reliefrække i Granit med Emner fra Sagaen om Gunlaug Ormstunge 200 Kr.
- Skovgaard, Joachim, Maler.
1893. Til Fuldførelse af Billedet »Kristus i de dødes Rige« 400 -
- Slott-Møller, Harald, Maler.
1893. Til en Studierejse til Berlin for at sætte sig ind i Mosaikteknikken ..... 200 -
- Smidt, Carl Martin, Maler.
1897. Til Fuldførelse af nogle Billeder ..... 300 -
- Smith, C., Billedhugger.
1877. Til Fuldførelse af et af ham paabegyndt Relief ..... 250 -
- Smith, Valdemar, Fabrikant.
1901. For den af ham opfundne selvslukkende Lygte .... 300 -
1907. For den af ham opfundne Metode til Udskylning af Smør i Kærner ..... 150 -
1910. For en Opfindelse til Forbrænding af Røg og deraf følgende Frigørelse for Røgplage ..... 300 -
- Soot, Eyolf, norsk Maler.
1899. Til en Studierejse til Italien eller Spanien ..... 500 -
- Spliid, Hakon, Maler.
1919. Til en Rejse til Holland og Frankrig for at studere gamle Bygningers Arkitektur ..... 300 -
- Stadskleiv, Thorleiv, norsk Maler.
1893. Til Studier ..... 200 -
- Steenstrup, J. Resen, Maler.
1901. Til kunstnerisk Virksomhed ..... 200 -
- Storvik, J., norsk Maskinfabrikant.
1897. For den af ham opfundne Tøndestavmaskine ..... 400 -

Strøm, Charles W., norsk Maler.		
1915.	Til fortsat Uddannelse	150 Kr.
1922.	Til do.	750 -
Strøm, Gerda, Malerinde.		
1911.	Til Uddannelse	300 -
Stuhr, William, Maler.		
1914.	Til fortsat kunstnerisk Uddannelse	300 -
Støckel, F. C., Maskinkonstruktør.		
1901.	Til Uddannelse i Elektroteknik, hvori han har gjort flere nye Opfindelser	300 -
1905.	Til do. i Udlandet	300 -
1909.	For Opfindelse af en Maskine til Fyldning, Propning og Overbinding af Øflasker	400 -
Støttrup, N. C., Billedskærer.		
1891.	For en af ham konstrueret Sygevojn	200 -
Swane, Sigurd, Maler.		
1906.	Til Udførelse af et paabegyndt Figurbillede	200 -
1908.	Til en Studierejse til Italien	150 -
Svendsen, Einar, Maskinist.		
1901.	Rejseunderstøttelse til videre Uddannelse i Ingeniørfaget	200 -
1902.	Til videre Uddannelse ved den tekniske Skole i Mittweida	200 -
Svendsen, O. C., Maskinarbejder.		
1890.	For den af ham konstruerede roterende Motor	200 -
Svenningsen, Helle, norsk Ingeniør.		
1906.	Sammen med norsk Ingeniør Ø. Lassen for deres Opfindelse af en ny Maskine til Træmasse-Fabrikationen	300 -
1909.	For en af ham opfunden Cylinderpapmaskine for Træmasse	300 -
Jvfr. Thoresen, Hallgrim.		

S v o r, A., norsk Billedhugger.		
1888.	Til Fortsættelse af hans kunstneriske Virksomhed og Udførelse af et nyt Arbejde	400 Kr.
1889.	Til Udførelse af et nyt Arbejde	300 -
S y b e r g, H a n s, Billedhugger.		
1921.	Til fortsat Studium	350 -
1923.	Til et Ophold i Pisa	350 -
S ø d e r b e r g, V i l h e l m.		
1918.	Til fortsat Fremstilling af Fuglefodringshuse	100 -
S ø k j e r, H., Lærerinde.		
1904.	Til Udgivelse af et Hæfte af hendes Penseletegninger	300 -
S ø r e n s e n, A., Kurvemager.		
1915.	Til Udnyttelse af Opfindelse af en Kurv til Roer og Kartoffler	150 -
S ø r e n s e n, A a g e K a i, Maler.		
1923.	Til en Rejse til Norge og Sverige for at studere gammel Dekorationskunst	250 -
S ø r e n s e n, C a r l E.		
1918.	Til Fremstilling af kunstigt Marmor m. v.	200 -
S ø r e n s e n, E i l e r, Maler.		
1902.	Til Uddannelse og Virksomhed	200 -
S ø r e n s e n, H e n r i k, norsk Maler.		
1908.	Til kunstnerisk Virksomhed	150 -
1909.	Til do.	150 -
S ø r e n s e n, J e n s, Maler.		
1923.	Til fortsat Studium	350 -
S ø r e n s e n, N i e l s P e d e r, Maskinfabrikant.		
1915.	For en af ham angiven automatisk Maskine til Skrue- og Faconskæring	300 -

- Sørensen, P., Relieftrykker.
1889. Til en Maskine til Tilvirkning af Linealer med rektangulære Huller, hvori blinde kan læse ..... 300 Kr.
- Tannæs, M., norsk Malerinde.
1889. Til Studieophold i Udlandet ..... 200 -
1890. Til en Studierejse til Paris ..... 200 -
- Tegner, Hans, Illustratør.
1886. Til Uddannelse som Raderer ..... 400 -
- Tegner, Rud., Billedhugger.
1892. Til Fuldendelse af en Figur (en Bueskytte) ..... 200 -
- Tersling, H., Fuldmægtig.
1896. For det af ham opfundne Brandalarmeringsapparat 300 -
- Tetens, Vilhelm, Maler.
1897. Til Udførelse af et større Billede ..... 300 -
- Thane, L., Kommunelærer.
1917. Til Udgifter ved en af ham forfattet Bog »Om Sløjd« 200 -
1920. Til do. »Papirsløjd for Skole og Hjem« ..... 300 -
- Theilgaard, A., cand. polyt.
1900. For den af ham gjorte Opfindelse ved Afvulkansering af Kautschuk ..... 400 -
- Theuerkauff, A., Piano-Instrumentmager.
1911. For Fremstilling af et krydsstrenget Piano, hvorpaa der mekanisk kan transponeres i flere Tonarter .... 400 -
- Thomsen, C., Maler.
1875. Til Udførelse af et Billede »Ewalds første Møde med Arendse« ..... 400 -
1880. Til Udførelse af et Genrebillede fra Aarhundredets Begyndelse ..... 450 -

- Thomsen, Chr. Joh., Smed, Høver Kro ved Aarhus.
1863. Til Bygning af en transportabel Tærskemaskine .... 200 Rd.
- Thomsen, Jul., Professor.
1864. For hans Opfindelse: at tilvirke Soda og andre kemiske Produkter af Kryolit ..... 300 -
1868. For et Polarisationsbatteri til Brug bl. a. ved Telegrafien ..... 200 -
- Thomsen, Pauline, Malerinde.
1894. Til Fuldførelse af et større Arbejde ..... 200 Kr.
- Thorarensen, J., Konstruktør.
1910. For Opfindelse af et Apparat, hvorved Foredragsholderen selv kan skifte Billeder i et Lysbilledapparat 200 -
- Thoresen, Hallgrim, norsk Ingeniør.
1912. Sammen med norsk Ingeniør Helle Svenningsen for en Opfindelse til Forbedring af de nu brugte Slibeapparater for Fremstilling af Træmasse ..... 200 -
1913. Sammen med norsk Ingeniør J. C. Falck for Opfindelse af Anordning ved Centrifugalsorterapparater 300 -
- Thorkelin, C. F. G., Mekanikus.
1883. Til Faguddannelse i Udlandet ..... 300 -
1884. Til do. .... 200 -
- Thornam, Chr., Tegner og Kobberstikker.
1866. Til Anskaffelse af Presser og Apparater til hans Kobbertrykkeri ..... 150 Rd.
1875. Som naturhistorisk Tegner ..... 400 Kr.
- Thorne, O. Wold, norsk Maler.
1893. Til Studium ..... 200 -
1895. Til kunstnerisk Virksomhed ..... 200 -
- Thrane, Ragnhild, norsk Malerinde.
1891. Til en Studierejse til Udlandet, særlig til København 400 -

Thylstrup, Georg, Billedhugger.	
1915.	Til fortsat kunstnerisk Virksomhed ..... 325 Kr.
Thylstrup, Oskar, Billedhugger.	
1871.	Til Udførelse af en Statue ..... 100 Rd.
1872.	Til Fuldførelse af en Statue (»en ung Pige efter Badet«) ..... 100 -
Thürmer, F. C., Bogholder.	
1892.	For den af ham konstruerede Snitklap med Snittap 100 Kr.
Topp, Orla, Typograf.	
1908.	For Opfindelse af en Maskine til Overbinding af Flasker ..... 250 -
Tønnesen, Ambrosia, norsk Billedhuggerinde.	
1885.	Til Studieophold i København ..... 300 -
Uldall, F. P., Kommandør, og V. V. Petersen, Baadebygmester ved Orlogsværftet.	
1903.	Til Arbejdet med den af dem konstruerede nye Skibstype, »en søgaaende Flodlægte« ..... 400 -
Ulfsten, N., norsk Landskabsmaler.	
1878.	Til Studieophold i Udlandet ..... 300 -
Waarsøe, Richard, Fotograf.	
1919.	Til en Rejse til Sverige og Norge for at studere moderne Fotografering ..... 250 -
1920.	Til en Udenlandsrejse ..... 100 -
Wagner, W. S., Mekanikus.	
1869.	Til en Høvlemaskine ..... 200 Rd.
Wanschler, Laura, f. Zeuthen, Malerinde.	
1918.	Til fortsat Studium ..... 350 Kr.
1922.	Til do. .... 350 -

	Vard, Finn, norsk Maler.		
1918.	Til Studium i København	200	Kr.
1919.	Til do.	250	-
	Weitzmann, Knud Erik, Instrumentmager.		
1910.	Til en Udenlandsrejse for at studere de senest fremkomne fysiske Apparater	200	-
	Wendt, K., Fotograf.		
1912.	Til fortsat Arbejde med Fabrikation af Genstande af imiteret Marmor	200	-
	Wennerwald, E., Maler.		
1891.	Til Fuldførelse af et Arbejde til Konkurrence om den Neuhausenske Præmie	200	-
1896.	Til at fuldføre et Par større Arbejder	300	-
	Vermehren, Johs., Fuldmægtig.		
1888.	For den af ham konstruerede nye Regnemaskine ...	600	-
1899.	Til Fremstilling af den af ham opfundne logaritmiske Regnemaskine	500	-
	West, Emilie, se Ingeborg Bertelsen.		
	Wetlesen, V., norsk Maler.		
1896.	Til Uddannelse	250	-
	Wigdahl, Michalof, norsk Maler.		
1904.	Til Studieophold i København	300	-
1909.	Til kunstnerisk Virksomhed	150	-
	Vige, Jens, Maler.		
1900.	Til at male et større Billede	250	-
1902.	Til Fuldførelsen af et større Figurbillede, »Kvinder, der hakke Lyng«	200	-
	Vigeland, Emanuel, norsk Maler.		
1900.	Til Studier i København	250	-

	Vigrested, Magnus, norsk Maler.	
1914.	Til fortsat kunstnerisk Uddannelse	325 Kr.
	Wildschiødtz, C. C., Urmager.	
1867.	Til Anskaffelse af et Forgyldeapparat	200 Rd.
	Willumsen, Julius, Direktør.	
1913.	Til videre Forsøg med et af ham opfundet Desinfektionsstof	300 Kr.
	Windingstad, Helga, Norge.	
1911.	Til Studier i Udlandet til Fremme af norsk Vævning og norske Broderier	400 -
1913.	Til do. i Berlin	300 -
1914.	Til do. i Berlin og Paris	200 -
	Winther, Frederik, Maler.	
1894.	Til Fortsættelse af hans Studier som Landskabsmaler	200 -
	Vistoft, L. S., Maskinbygger.	
1871.	Til en Rejse for at gøre sig bekendt med Agerdyrkningsredskaber	200 Rd.
	Witter, Anna, Billedhuggerinde.	
1910.	Til Fuldførelse af en større Statue	200 Kr.
	Vogel-Jørgensen, Aage, Maler.	
1922.	Til en Rejse til Paris	350 -
	Vogt, H. C., Ingeniør.	
1887.	For hans Forsøg paa at løse Opgaven: at benytte roterende Sejl-Luftpropeller til Fremdrift af Skibe ..	500 -
1894.	For den af ham angivne ny Metode til Ordningen af Sejl om Bord i Skibe	500 -
1901.	Til fortsat Arbejde og nye Forsøg med Pendulpropellen	400 -
1921.	For Undersøgelser vedrørende Strømme i Luft og Vand og Udnyttelsen af samme	400 -

- Wright, Mary.
1921. Til en Studierejse til Italien og Spanien for at kopiere og studere Miniaturer og Ornamentik i middelalderlige Manuskripter . . . . . 400 Kr.
- Wulff, Joh., Pianofortestemmer.
1885. For et af ham konstrueret Apparat til hurtig Frembringelse af ophøjet Punktskrift for blinde . . . . . 200 -
- Zahrtmann, Kr., Maler.
1883. Til Fuldførelse af et af ham paabegyndt større Billede . . . . . 350 -
- Zangenberg, H., Arkitekt.
1915. Til Studier af gammel Byggesæt og Boligskik ved Bøndergaarde og Huse i Midtsjælland . . . . . 400 -
1916. Til do. . . . . 300 -
Se ogsaa Legatklasse IV.
- Zeuthen, Ernst, Maler.
1916. Til fortsatte Studier . . . . . 350 -
- Ødegaard, H., norsk Maler.
1904. Til kunstnerisk Virksomhed . . . . . 200 -
1905. Til do. . . . . 225 -
- Østbye, Anders, og H. Kr. Hansen, norske Fabrikanter.
1895. For den af dem opfundne Maskine til Fabrikation af Blikknapper . . . . . 300 -
- Østerberg, Anna.
1910. Til en Udenlandsrejse til fortsat Uddannelse i Tegning . . . . . 300 -

IV
 UDDELT GENNEM UNIVERSITETET
 I KRISTIANIA

	A all, A n a t h o n, cand. theol.	
1893.	Til et Studieaar ved tyske Universiteter	800 Kr.
	A all, H e r m a n H a r r i s, Overretssagfører, Dr. phil.	
1914.	Til i Tyskland og Belgien at studere Retsfilosofi og Sociologi	1200 -
	A a r s, K r. B i r c h-R e i c h e n w a l d, Dr. phil., Uni- versitetsstipendiat.	
1896.	Til en videnskabelig Rejse til München	300 -
1908.	Til filosofiske Studier	1400 -
	A a s, L a r s, cand. mag.	
1920.	Til et Ophold ved British Museum for at fuldføre et Værk om det moderne engelske Drama	1300 -
	A l n æ s, I v a r, cand. mag.	
1902.	Til Studium af Sømandssproget og Kystbefolkningens Sprog	300 -
	A p p e l l ø f, J. J. A., Dr. phil., Konservator.	
1895.	Til i Udlandet at studere Biologi	800 -
	A r n d t s e n, A d a m, cand. med.	
1868.	Til i Udlandet at gøre sig bekendt med de senere Aars Fremskridt i medicinsk Fysik	150 Spd.
	A r n e s e n, E m i l y, cand. philos.	
1901.	Til i Tyskland eller Schweiz at studere generel Zoo- logi og gøre Studier i zoologiske Museer	878 Kr.

- Aubert, O. B. A., Bureauchef.
1872. Til under et Ophold i Udlandet at studere Kommunaladministration og den administrative Ret . . . . . 200 Spd.
- Belsheim, Johs., Præst.
1876. Til under et Ophold i Stockholm og Upsala at undersøge derværende Manuskripter af det ny Testamente 125 -
- Bentzen, G. E., cand. med.
1882. Til Ophold i Udlandet for at studere Hygiejne . . . . . 750 Kr.
- Berg, O., cand. real.
1884. Til Ophold i Udlandet for at studere ren Matematik 1600 -
- Berggrav-Jensen, Eivind, cand. theol.
1913. Til i England at studere Religionsfilosofi . . . . . 1000 -
- Beronka, Johan, Sognepræst.
1922. Til fortsatte Undersøgelser over lappiske og finske Dialekter . . . . . 800 -
1923. Til Studier ved Rigsarkivet og Statsarkivet i Trondhjem, eventuelt danske Arkiver, for at undersøge Finmarkens, specielt Vadsøs, Historie . . . . . 400 -
- Birkeland, K., Professor.
1894. Til Ophold i Udlandet for at studere matematisk Fysik . . . . . 1048 -
1902. Til en Rejse til Berlin, Paris, London og München i Anledning af hans magnetiske Undersøgelser . . . . . 450 -
- Birkeland, Michael, Rigsarkivar.
1870. Til i Danmark og, om muligt, i Sverige at undersøge Arkiver og Biblioteker . . . . . 100 Spd.
- Birkeland, Richard, Ingeniør, cand. real.
1906. Til i Udlandet at studere Matematik . . . . . 500 Kr.
1907. Til i Paris at studere Matematik . . . . . 1000 -
1908. Til i Göttingen at studere Matematik . . . . . 900 -

- Bjerknes, V. F. K., cand. real.
1890. Til fortsat Ophold udenlands for at studere Fysik . . . 1400 Kr.
- Bjørlykke, K. O., cand. real.
1891. Til en Rejse til Lund for at drive palæontologiske Studier . . . . . 258 -
1896. Til i Heidelberg og Basel at gøre petrografiske og geotekniske Studier samt til en geologisk Rejse i Skotland . . . . . 1175 -
1902. Til i Finland og Rusland at studere disse Landes geologiske Forhold . . . . . 300 -
- Bjørset, Karl, Adjunkt.
1902. Til Studium af Nummedalsdialekten . . . . . 185 -
- Blytt, Axel, Konservator.
1866. Til at bivaane den botaniske Kongres i London . . . . . 100 Spd.
1878. Til botaniske Studier ved tyske Universiteter . . . . . 600 Kr.
- Boeck, Axel, Universitetsstipendiat, cand. med.
1866. Til i Udlandet at fortsætte sine fysiologiske Studier og der at fuldende et videnskabeligt Arbejde over nogle vigtige, endnu ubekendte Forhold ved det fysiologiske Stofskifte . . . . . 300 Spd.
- Bonnevie, Kristine, Konservator.
1898. Til i Tyskland at fortsætte sine zoologiske Studier . . . 800 Kr.
1905. Til en Rejse til Amerika for at studere eksperimentel Biologi . . . . . 650 -
1906. Til do. . . . . 1400 -
1907. Til do. . . . . 450 -
- Borchgrevink, Otto, Dr. med.
1903. Til i Tyskland, Østrig og Schweiz at studere Kirurgi . . . 500 -
- Boye, Thorvald, Sekretær, cand. jur.
1899. Til Ophold ved et tysk og eventuelt fransk Universitet for at studere Retsvidenskab, særlig international Privatret og Folkeret samt administrativ Ret . . . . . 800 -

1907. Til folkeretslige Arkivstudier i København, eventuelt Stockholm ..... 400 Kr.
- Braastad, Johan, Amanuensis.
1914. Til et Ophold ved Universitetet i Lund og til ved Ekskursioner at studere Skaanes Graptolitfauna .... 200 -
- Brandrud, A., cand. theol.
1895. For i Udlandet at studere Kirkehistorie ..... 1400 -
- Brandt, K. K. H., Dr. med.
1894. Til i Frankrig og England at studere Gynækologi .. 1600 -
- Braset, Karl, cand. philos.
1910. Til Indsamling af trøndersk Folketradition ..... 150 -
- Brekke, Alexander, Dr. med.
1918. Til i Udlandet at studere Kirurgi ..... 1500 -
- Brekke, K., cand. mag.
1883. Til i Paris at studere romansk Filologi ..... 400 -
- Brinchmann, Alex, cand. med.
1916. Til et Ophold i Udlandet i videnskabeligt Øjemed .. 400 -
- Broch, Olaf, Docent.
1890. Til under et Ophold i Udlandet at fortsætte sine Studier af de slaviske Folks Sprog og Historie ..... 1200 -
1891. Til do. .... 300 -
1899. Til do. .... 1400 -
- Brochmann, S. W., Distriktslæge.
1923. Til Ophold i Norge og Danmark for at studere Medicinalforhold i Norge i de ældre Tider ..... 900 -
- Brodahl, Joh. E., Lektor.
1923. Til Inventarisering af Trøndelagens Kirker ..... 800 -

Brun, Lyder, Professor.		
1893.	Til Studieophold i Udlandet	1200 Kr.
1904.	Til do., særlig i England for at studere engelsk Teologi og engelsk teologisk Undervisning	450 -
Bruusgaard, E., cand. med.		
1906.	Til Ophold i Bern og Paris for at studere Hudsygdomme, deres Histologi og Behandling	600 -
Brøgger, A. W., cand. philos.		
1905.	Til arkæologisk-geologiske Undersøgelser i det sydøstlige Norge til Bestemmelse af Strandlinjen for Overgangstiden mellem yngre Stenalder og ældste Bronzealder	150 -
1906.	Til en arkæologisk Studierejse til nordeuropæiske Museer	700 -
1907.	Til do.	500 -
Brøgger, W. C., cand. philos.		
1876.	Til en Rejse til Korsika for at studere geologiske Forhold	200 Spd.
Bugge, Arne, Statsgeolog.		
1922.	Til geologiske Studier	700 Kr.
Bugge, F. W., Professor.		
1872.	Til en videnskabelig Rejse i Tyskland	300 Spd.
Bull, Edv., Dr. med.		
1876.	Til en videnskabelig Rejse til nogle tyske Universiteter og Wien	200 -
Böckman, M., cand. med.		
1874.	Til under et Ophold i Udlandet at studere medicinsk Patologi og Klinik	300 -
Böckman, P. W. K., cand. med.		
1909.	Til ved et udenlandsk Universitet at studere farmakologiske og fysiologiske Arbejdsmetoder	800 Kr.

- Bødtker, A. Trampe, Overlærer, Dr. phil.
1902. Til i Frankrig og Italien at studere Filologi ..... 1300 Kr.
1906. Til i England at studere engelsk Sprog og Literatur 1200 -
- Bødtker, Eyvind, Amanuensis, Dr. phil.
1906. Til i Paris at studere Kemi ..... 900 -
- Børresen, Margit Sahlgaard, cand. mag.
1919. Til i England at studere Nutidssproget, Idiomer og engelske Institutioner ..... 900 -
- Cappelen, Axel, Reservelæge, cand. med.
1896. Til i Tyskland, Schweiz og Frankrig at studere Kirurgi ..... 1000 -
- Castberg, Frede, cand. jur.
1920. Til i Udlandet at studere offentlig Ret ..... 1000 -
- Christiansen, Reidar Th., cand. theol.
1912. Til i Helsingfors at studere Sammenhængen mellem finsk og nordisk Folketradition ..... 300 -
1914. Til i Udlandet at studere folkloristisk Literatur og middelalderlig Literatur og Tradition ..... 1000 -
- Collett, Robert, Konservator.
1877. Til en Rejse til Danmark og England for at studere den nordiske og arktiske Fauna ..... 400 -
1879. Til en zoologisk Rejse til Sydeuropa ..... 1000 -
- Collin, Chr., cand. mag.
1887. Til Ophold i Frankrig og England for at studere disse Landes Sprog (navnlig Sætnings-Fonetik og Literatur) ..... 600 -
1888. Til Ophold i Udlandet for at studere nyere europæisk Literatur og Sprog ..... 2000 -
1889. Til do. .... 1000 -

- D a a e, L u d v i g, Universitetsstipendiat, cand. mag.
 1866. Til Undersøgelser i danske og svenske Arkiver og Biblioteker for at samle Materiale til Norges Historie, navnlig for Tiden efter Reformationen indtil 1660, samt med Forpligtelse til at afgive til Universitets-Biblioteket [i Kristiania] de Afskrifter af historiske Kilder, han tager ..... 500 Spd.
- D a h l, L., Direktør.
 1873. Til en Udenlandsrejse for at gøre sig bekendt med den seneste Tids Erfaringer i Sindssygevæsenet .... 250 -
- D a h l, O v e, Konservator.
 1901. Til i Wien og Dresden at fortsætte botaniske Studier, særlig i Systematik og Plantegeografi samt sætte sig ind i botaniske Museers Indretning ..... 1200 Kr.
- D a n i e l s e n, D., Adjunkt.
 1909. Til kvartærgeologiske Undersøgelser paa Sørlandet 200 -
- D e v i k, O l a f, cand. real.
 1915. Til i England at studere Fysik ..... 250 -
- D i e s e n, A n d r e a s, cand. med.
 1910. Til i Udlandet at studere Bakteriologi ..... 250 -
- D o n s, W a l d e m a r, cand. philos., Universitetsstipendiat.
 1877. Til filosofiske Studier under et Ophold i Tyskland .. 400 -
 1880. Til do. i Tyskland, Frankrig og England ..... 1600 -
- D r o u g g e, C. A., cand. theol.
 1908. Til i Tyskland at studere systematisk Teologi ..... 600 -
 1909. Til do. .... 700 -
- E g g e n, E r i k, Lektor.
 1921. Til en Rejse til Island for at studere Folkemusik og Instrumenter ..... 850 -

Eide, Bjarne, cand. med.		
1900.	Til i Frankrig at studere Neurologi og medicinsk Psykologi	1000 Kr.
1901.	Til i Paris at studere Nervesystemets Anatomi og Patologi	1000 -
Eitrem, H., cand. mag.		
1900.	Til et Ophold i England for at studere Engelsk	800 -
Eitrem, Samson, cand. mag., Universitetsstipendiat.		
1899.	Til i Udlandet at studere klassisk Filologi	600 -
1901.	Til i Italien og Grækenland at udarbejde en Studie over Herakles's Stilling i Myte og Kultus	600 -
Ellefsen, Olaf, cand. theol.		
1886.	For under et Ophold ved tyske Universiteter at studere systematisk Teologi, særlig Etik	800 -
Eng, Helga, Dr. phil.		
1913.	Til i Tyskland at studere eksperimentel Psykologi og Pædagogik	400 -
Engelsen, H., stud. med.		
1905.	Til ornitologiske Undersøgelser i Omegnen af Røsvand i Nordland	100 -
Eriksen, Andr. Emil, cand. mag.		
1869.	Til i et halvt Aar i København at studere Norges Historie	150 Spd.
Esmark, L. M., Professor.		
1872.	Til zoologiske Ekskursioner med de studerende	40 -
Falk, H. J. S., Dr. phil.		
1886.	Til Ophold ved et tysk Universitet for at studere germansk Filologi	1500 Kr.
1887.	Til do.	500 -
1895.	Til i England at studere engelsk Sprog og Literatur	700 -

- Farup, P., Amanuensis.
1907. Til i Charlottenburg at studere Jernets og Staalets
Metallografi ..... 350 Kr.
- Fjærli, Ludvig, cand. jur. et oecon.
1920. Til i England og Frankrig at studere økonomiske
Fag, fortrinsvis Finansvidenskab ..... 1000 -
- Foslie, Steinar, cand. min.
1913. Til Deltagelse i Geologkongressen i Kanada 1913 og
de dertil knyttede geologiske Ekskursioner ..... 800 -
- Foss, Kaare, cand. mag.
1922. Til Ophold i Frankrig og England for at studere
Sprog og Literatur ..... 2500 -
- Fridrichsen, Anton, Docent.
1916. Til i Lund og København at drive Arkivstudier .... 640 -
1923. Til Studierejser i Udlandet ..... 500 -
- Frivold, O. E., cand. real.
1916. Til i Sverige og Danmark at studere Apparatsamlin-
ger og fysiske Øvelser ..... 200 -
- Frølich, Theodor, Dr. med.
1905. Til i København og Paris at studere Børnesygdomme
og bakteriologisk-kemiske kliniske Undersøgelses-
metoder ..... 850 -
- Frøvig, D. A., cand. theol.
1898. Til Studium af Religionsfilosofi og systematisk Te-
ologi i Udlandet ..... 800 -
1899. Til do. .... 1500 -
- Gade, F. G., Konservator.
1895. Til en Studierejse til Undersøgelse af Undervisnings-
metoder i Histologi ..... 600 -

- Geelmuyden, H. Chr., Amanuensis ved det
fysiologiske Institut.
1891. Til Ophold i Udlandet for at studere Fysiologi ..... 1000 Kr.
1892. Til do. .... 1000 -
- Geirsvold, M., Assistentlæge.
1901. Til i Rusland at studere den bakteriologiske Pest-
diagnose og forskellige Sider af Pestbacillens Bi-
ologi m. v. .... 800 -
- Getz, Bernhard, cand. jur.
1875. Til at fortsætte sine juridiske Studier, navnlig i Pro-
ces og Kriminalret, ved tyske Universiteter ..... 100 Spd.
- Gjessing, Harald, Læge.
1915. Til i Udlandet at studere Øjensygdomme ..... 900 Kr.
1918. Til i Tyskland at drive kliniske Studier af Øjen-
sygdomme ..... 800 -
- Gjessing, Helge, cand. mag.
1913. Til i København og Stockholm at studere nordisk
Arkæologi ..... 350 -
- Gleditsch, Ellen, Docent.
1909. Til i Paris at studere Radiokemi ..... 850 -
1923. Til smstds at studere Atomvægtbestemmelse af Klor
i Mineralier ..... 600 -
- Gleditsch, Jens, Præst.
1906. Til et Ophold i Tyskland for at studere Teologi .... 1200 -
- Gleditsch, Th., cand. mag.
1896. Til i England at studere engelsk Sprog og Literatur 450 -
- Grieg, Sigurd, Museumsassistent.
1918. Til arkæologiske Undersøgelser i svenske og danske
Museer vedkommende Kulturforholdene i Norge i
den senere Folkevandringstid ..... 400 -

- Grimsgaard, W. 1e Fevre, cand. med.
1910. Til i Udlandet at studere Epidemiologi og Hygiejne 1200 Kr.
- Groth, P., cand. mag.
1884. Til Ophold væsentlig i Tyskland for at studere germanske Sprog, navnlig Gotisk og Angelsaksisk og særlig Oldnordisk ..... 400 -
1885. Til do. .... 500 -
- Grøn, Frederik, Dr. med.
1910. Til antropologisk-medicinske Undersøgelser af Skeletter og Skeletdele i nordiske og eventuelt engelsk-skotske Museer ..... 600 -
- Guldberg, Alf, cand. real.
1895. For i Udlandet at studere Matematik ..... 1000 -
1903. For do. .... 1000 -
- Guldberg, C. M., Professor.
1872. Til en Rejse til Udlandet for at studere Undervisningsmateriellet for Maskinlærens Vedkommende .. 100 Spd.
- Guldberg, G. A., Konservator.
1884. Til Ophold i Udlandet for at studere Embryologi og Histologi ..... 1000 Kr.
- Haaland, M., cand. med.
1904. For i Paris og Marburg at studere patologisk Histologi og Seroterapi ..... 1800 -
1905. For i Tyskland at studere eksperimentel Patologi og patologisk Histologi ..... 850 -
- Haffner, Einar, cand. real.
1898. Til i Udlandet at fortsætte sine geografiske Studier 1400 -
- Hagerup, Francis, cand. jur.
1877. For under et Aars Ophold i Tyskland at fortsætte sine juridiske Studier ..... 1600 -

	Hambro, Edv. Isak, cand. mag.	
1871.	Til et Ophold i Udlandet for at studere de semitiske Sprog	150 Spd.
	Hannaas, Torleiv, Overlærer.	
1910.	Til i Upsala at studere nordisk Filologi	800 Kr.
1915.	Til i Danmark og Sverige at lede efter gamle Skrifter om norske Bygdemaal	350 -
	Hansen, Bj. Helland, stud. real.	
1900.	Til i København at studere Fysik og Hydrografi ...	400 -
	Hansen, G. Armauer, cand. med.	
1881.	Til et Ophold i Udlandet for at studere Histologi og komparativ Anatomi	1000 -
	Hanssen, Olav, Universitetsstipendiat.	
1908.	Til medicinsk-kemiske Studier i Tyskland	600 -
1912.	Til i England og Skotland at studere diagnostiske og terapeutiske Metoder	400 -
	Hansteen, Barthold, stud. real.	
1893.	Til to Semestres Ophold ved et tysk Universitet for at studere Plantefysiologi	1400 -
	Harbitz, F., Professor.	
1905.	Til Ophold ved engelske og skotske Universiteter og Colleges for at gøre sig bekendt med Undervisningen i patologisk Anatomi og Retsmedicin, Institutters Udstyr og Arbejdsmetoder m. v.	500 -
	Heber, Lilly, cand. philos.	
1912.	Til literaturhistoriske Undersøgelser i København ..	150 -
	Hegge, Thorleif Grüner, Student.	
1917.	Til ved Universitetet i Göttingen at drive filosofiske og psykologiske Studier	1500 -
	Heggstad, Leiv, cand. mag.	
1915.	Til Studium af norsk Maalføre paa Sydvestlandet ..	250 -

- Helland, A., cand. mineral., Universitetsstipendiat.
1875. Til en Rejse for at undersøge de isfyldte Fjorde i Grønland ..... 325 Spd.
1883. Til en Rejse for at undersøge Dislokationer og Jyllands Geologi ..... 200 Kr.
- Henrichs, J., Kommunalæge.
1902. Til Undersøgelse af de sanitære Forhold i Akershus Amt ..... 800 -
- Hestvik, P. M., stud. jur.
1905. Til at studere Retsforhold blandt Lapperne i det nordlige Norge ..... 200 -
- Heyerdahl, S. A., cand. med.
1903. Til en Rejse i Tyskland og Østrig for at studere Röntgenstraalernes Anvendelse i Medicinen og Lysterapien ..... 300 -
- Hiortdahl, Thorstein Hallager, cand. philos., Amanuensis.
1871. Til en Rejse i Sverige for at gøre sig bekendt med Tilvirkningen af Svovl og Vitriol ..... 70 Spd.
- Hjort, Joh., cand. philos.
1891. Til under Ophold i Tyskland og ved den zoologiske Station i Neapel at studere Zoologi ..... 1000 Kr.
1892. Til fortsatte Studier i Neapel ..... 1000 -
- Hoel, Adolf, cand. real.
1911. Til en geologisk Studierejse til Eifel og Siebengebirge 400 -
- Holmboe, Jens, Amanuensis.
1903. Til plantebiologiske og plantegeografiske Undersøgelser i det sydlige Norge ..... 200 -
1904. Til botaniske Undersøgelser paa Cypern og Studieophold i Wien ..... 1000 -
1905. Til do. paa Cypern ..... 1350 -

- Holmsen, Gunnar, Dr., Universitetsstipendiat.
1919. Til i Sverige og Danmark at studere Torvmyrers
Stratigrafi ..... 500 Kr.
- Holst, Clara, cand. mag.
1903. Til en Rejse til Tyskland, eventuelt Holland, for at
studere tysk Filologi ..... 470 -
- Holst, Elling, Realkandidat, Universitets-
stipendiat.
1876. Til matematiske Studier i Danmark ..... 75 Spd.
1879. Til do. i England og Frankrig ..... 1000 Kr.
- Holtedah, Olaf, cand. real., Universitets-
stipendiat.
1911. Til i St. Petersborg at studere Palæontologi ..... 400 -
- Holtsmark, G., cand. real.
1902. Til i Würtzburg at studere Fysik ..... 1000 -
- Holtsmark, Johan, stud. real.
1917. Til i Tyskland at studere Fysik ..... 1000 -
- Høverstad, Torstein, cand. mag.
1918. Til pædagogiske og skolehistoriske Studier i Dan-
mark og Sverige ..... 600 -
- Ihlen, Chr., cand. theol., Universitetsstipendiat.
1896. Til i Tyskland at studere Dogmatik ..... 1000 -
- Ingstad, M. P., cand. jur.
1868. Til at studere Lovkyndighed, navnlig Romerret og
Kriminalret, ved tyske Universiteter (som Tillæg til
hans Adjunktstipendium) ..... 250 Spd.
- Jahnsen, Thorleif, Kaldskapellan.
1917. Til i København og Lund at drive religionspsyko-
logiske Studier ..... 600 Kr.

Jensen, J. O. H., cand. theol.	
1871.	Til Hjælp til et Ophold i Udlandet for at studere gammeltestamentlig Teologi ..... 40 Spd.
Jenssen, Jens, Adjunkt.	
1913.	Til Studier over Finmarkens Historie i »Finmarksbiblioteket i Vadsø« ..... 150 Kr.
Johannsen, J., cand. mag., Universitetsstipendiat.	
1874.	Til under et Ophold i Udlandet at studere latinsk Filologi ..... 280 Spd.
Johnsen, Olaf, cand. mag.	
1912.	Til i England at studere engelsk Filologi og Samfundslære ..... 900 Kr.
1913.	Til do. .... 900 -
Johnsen, Oscar Alb., Dr. phil., Universitetsstipendiat.	
1903.	Til Studium af Jordegodsets Historie i Bohus Len .. 900 -
1911.	Til i England og Frankrig, eventuelt Holland, at studere Historie og dette Fags Undervisningsmetoder 500 -
Jæger, Herman, Amanuensis.	
1915.	Til i Frankrig og England at studere Literatur og Literaturhistorie ..... 1500 -
1916.	Til i Paris at studere vesteuropæisk Literatur ..... 1000 -
Karlsen, Astrid, Amanuensis.	
1923.	Til Ophold i Udlandet for at studere Plantefysiologi 1500 -
Keilhau, Wilhelm, cand. jur. & oecon.	
1914.	Til socialøkonomiske Studier i Udlandet, særlig i Frankrig og England ..... 800 -
Kiær, Johan, Dr. phil., Universitetsstipendiat.	
1904.	Til en palæontologisk Studierejse til England og Skotland ..... 700 -

- Kjelland, Knut R., cand. theol.
1923. Til Rejse til Tyskland for at studere Kirkehistorie og Religionshistorie ..... 1000 Kr.
- Kjerulf, Theodor, Professor, Dr. phil.
1866. Til geologiske og mineralogiske Ekskursioner med de studerende ..... 50 Spd.
1867. Til do. .... 50 -
1868. Til do. .... 100 -
1869. Til do. .... 100 -
1870. Til do. .... 100 -
1871. Til do. .... 100 -
1872. Til do. .... 100 -
1873. Til do. .... 100 -
1874. Til do. .... 100 -
1875. Til do. .... 100 -
- Kleiven, Ivar, Gaardbruger.
1905. Til Undersøgelse angaaende de gamle gudbrandsdalske Storætter og Kulturforhold ..... 50 Kr.
- Knudtzon, J. A., Dr. phil.
1885. Til Ophold i Tyskland for at studere Assyrisk og fortsætte Studiet af det gamle Testamente i Grundsproget ..... 1600 -
1886. Til do. .... 850 -
1895. Til i London og Berlin at kollationere Brevene fra Tell el Amarna ..... 800 -
- Koht, H., Universitetsstipendiat.
1905. Til en Rejse til Nordmøre for at studere Forudsætningerne for den saakaldte »Bondepolitik« ..... 100 -
- Kolsrud, Oluf, cand. theol., Universitetsstipendiat.
1909. Til i Tyskland og Rom at studere Kirkehistorie .... 750 -
1911. Til i svenske Biblioteker at samle norske liturgiske Tekster fra Middelalderen ..... 300 -
- Konow, Sten, cand. mag.
1892. For i Udlandet at drive Studier paa den indiske

	Filologis og den sammenlignende Sprogforsknings Omraade	1000	Kr.
1893.	Til do.	1400	-
	Kristensen, W. B., cand. philos.		
1891.	For i Udlandet at fortsætte sit religionshistoriske Studium	300	-
	Kristiansen, Otto, Lektor.		
1905.	Til i Tyskland at studere det levende Talesprog	300	-
	v. Krogh, Mentz, Dr. med.		
1911.	Til i Berlin at studere Bakteriologi	600	-
1912.	Til do.	500	-
	Krogness, O., stud. real.		
1910.	Til Foretagelse af Undersøgelser over magnetiske Storme og Jordstrømme i Berlin, Potsdam og Wilhelmshafen	300	-
1911.	Til i Afrika, sammen med Professor Kr. Birkeland, at studere Zodiakallyset	700	-
	Laache, Rolv, Bibliotekar.		
1919.	Til videnskabelige Undersøgelser i engelske Biblioteker og Arkiver til et Arbejde over Oliver Cromwell	500	-
	Landmark, Joh. D., Dr. phil.		
1909.	Til Studium af Filosofi, særlig Psykologi, ved tyske Universiteter	1000	-
	Lange-Nielsen, Fr., cand. real.		
1919.	Til i Frankrig at studere ren Matematik, fortrinvis Funktionsteori	1500	-
	Leegaard, Chr., Reservelæge.		
1883.	Til i Udlandet at studere medicinsk Patologi og Terapi	800	-

- Leegaard, Frithjof, Reservelæge.
1918. Til i Amerika at studere Øre-, Næse- og Hals-
sygdomme ..... 1500 Kr.
- Lid, Nils, cand. mag.
1920. Til Museumsstudier i Stockholm, Lund og Køben-
havn ..... 1200 -
- Lie, Mikael H., cand. juris., Universitets-
stipendiat.
1907. Til i Tyskland at studere moderne Statsret, Social-
økonomi og Finansvidenskab ..... 1000 -
1910. Til i England at studere engelsk Ret og Forfatningsliv 400 -
- Lie, Sofus, cand. real.
1870. Til at fortsætte sine matematiske Studier ved Uni-
versiteterne i Milano eller Cambridge ..... 150 Spd.
- Lieblein, J. D. C., cand. mag., Universitets-
stipendiat.
1873. Til en Rejse til København og St. Petersborg for at
studere og kopiere de der beroende ægyptiske Min-
desmærker ..... 125 -
- Liestøl, Knut, cand. mag., Docent.
1909. Til Indsamling af Folketradition i Aaseral og muligt
i de tilgrænsende Bygdelag ..... 100 Kr.
1911. Til i Udlandet at studere Folkemindeforskning .... 600 -
- Lowum, A., cand. mag.
1892. Til i Paris at fortsætte sine pædagogisk-historiske
Studier ..... 235 -
- Lund, J. G., cand. real.
1902. Til i Zürich at studere anvendt Matematik ..... 800 -
- Lund, O., cand. theol.
1873. Til et Ophold i Schweiz for at studere den schwei-
ziske Skoles Historie i det 19. Aarhundrede ..... 100 Spd.

Løchen, A., cand. philos.	
1879.	Til et Ophold i Leipzig for at studere Filosofi . . . . . 600 Kr.
Løseth, E., Dr. phil., Docent.	
1884.	Til Ophold i Udlandet for at studere romanske Sprog, navnlig Fransk . . . . . 400 -
1885.	Til do. . . . . 780 -
1888.	Til under Ophold i England og Frankrig at studere romansk og engelsk Literatur og Sprog . . . . . 1450 -
1889.	Til Ophold i Udlandet for at studere den ældre franske Literatur . . . . . 500 -
1891.	Til do. . . . . 500 -
1901.	Til i Paris at samle Materiale til Udgivelse af den gammel-franske Tekst »Robert le Diable« og fortsætte Studiet af det franske Talesprog . . . . . 400 -
Magnus, H., cand. mag.	
1897.	Til i Udlandet at studere Geografi . . . . . 1000 -
Magnus, Vilh., cand. med.	
1900.	Til i Udlandet at studere mikroskopisk Anatomi og Embryologi . . . . . 850 -
1904.	Til i England at studere Nervesystemets Fysiologi og Kirurgi . . . . . 960 -
Malling, Birger, cand. med.	
1919.	Til i England at studere Oftalmologi . . . . . 1200 -
Marstrander, Carl, cand. philos., Universitetsstipendiat.	
1907.	Til et Ophold i Irland for at studere Filologi . . . . . 1300 -
1909.	Til ved Berlins Universitet at studere keltiske og baltisk-slaviske Dialekter . . . . . 800 -
Marstrander, Peter, cand. theol.	
1912.	Til Studium af systematisk Teologi ved tyske Universiteter . . . . . 690 -

	Messel, Niels, cand. theol., Universitetsstipendiat.		
1903.	Til i Tyskland at studere gammeltestamentlig Eksegese	1400	Kr.
1907.	Til do.	1000	-
1908.	Til do.	1000	-
	Meyer, Johan, Arkitekt.		
1905.	Til en Rejse i Trøndelagen og Nordland for at fortsætte Studiet af Bygningskunstens og de dekorative Kunstners historiske Udvikling i Norge	300	-
	Michelet, S. T., Dr. theol.		
1896.	Til gammeltestamentlige Studier i Udlandet, fortrinsvis i England	600	-
	Midttun, Gisle, Konservator.		
1916.	For at studere gamle religiøse Minder, Overtro o. a. ved Nordiska Museet i Stockholm	400	-
	Moe, Olaf, Docent.		
1903.	Til i Udlandet at studere nyere dogmatiske Systemer	600	-
1907.	Til ved tyske Universiteter at studere Undervisningen i de nytestamentlige Discipliner	400	-
	Mohr, Otto Lous, cand. med.		
1913.	Til i Udlandet at studere Embryologi	1500	-
	Mourly-Vold, John, cand. theol.		
1885.	Til filosofisk Studium i Tyskland og eventuelt i Skandinavien	1600	-
1886.	Til do.	800	-
	Mowinckel, Sigmund, cand. theol.		
1911.	Til i Udlandet at studere gammeltestamentlig Historie og Religionshistorie	1400	-

- Müller, J. W., cand. med., Universitetsstipendiat.
1872. Til en Rejse til Tyskland for at anstille Undersøgelser om Musklernes og Kærnesubstansernes fysiologiske Kemi ..... 150 Spd.
- Myhre, Jonas, cand. theol.
1887. Til Ophold ved tyske Universiteter for at studere Eksegese og bibelsk Teologi ..... 1500 Kr.
1888. Til do. .... 500 -
- Mørck, G., Amanuensis.
1905. Til en Rejse til Danmark for at studere nordisk Ornamantik, særlig fra Vikingetiden ..... 150 -
- Natvig, Har., cand. med.
1904. Til i Helsingfors at studere Bakteriologi ..... 800 -
- Nicolaysen, Julius, Professor.
1870. Til i Wien og, om muligt, i Paris at studere Hudpatologi ..... 280 Spd.
- Nicolaysen, Lyder, cand. med.
1897. Til i Frankrig og Tyskland at studere Bakteriologi og Pædiatri ..... 850 Kr.
- Nielsen, Halkild, Lektor.
1922. Til Ophold i Tyskland og Frankrig for at studere Sprog og Literatur ..... 1000 -
- Nielsen, Konrad, Docent.
1898. Til et Ophold i Finland og Finmarken for at fortsætte sine Studier over Lappisk og Kvænsk ..... 1400 -
1906. Til do. .... 600 -
1910. Til i Helsingfors at foretage eksperimentalfonetiske Undersøgelser af lappisk Udtale ..... 500 -
- Nielsen, N. J., cand. real., Assistent ved meteorologisk Institut.
1894. Til i Wien og St. Petersborg at studere Meteorologi 800 -

Nielsen, Yngvar, cand. mag., Assistent ved Rigsarkivet.		
1868.	Til et halvt Aars Ophold i København for at anstille Arkivundersøgelser til Belysning af Danmarks og Norges Historie under Chr. IV. og Fred. III	250 Spd.
1876.	Til 6 Ugers Ophold ved udenlandske Arkiver for at samle Materialier til Norges Historie i det 19. Aarhundrede	110 -
Nordgaard, O., cand. real.		
1897.	Til nogle Maaneders Ophold ved biologiske Stationer i Udlandet	850 Kr.
1907.	Til i Udlandet at studere Zoologi	600 -
Nordhagen, Rolf, cand. real.		
1920.	Til en Studierejse til Øland	250 -
Nummedal, A., Adjunkt.		
1910.	Til kvartærgeologiske Studier i Kristianssund og Omegn	150 -
Odland, S., cand. theol.		
1881.	Til teologiske Studier ved tyske Universiteter	1000 -
1882.	Til do.	500 -
Olsen, H. G., Optiker.		
1892.	Til i München og Wien at fortsætte sine Studier over teoretisk Optik	400 -
1893.	Til do.	420 -
Olsen, Magnus, Universitetsstipendiat.		
1907.	Til Undersøgelse af Runeindskrifter i Sogn	200 -
Olsvig, V., Adjunkt.		
1904.	Til Holberg-Studier	700 -
1905.	Til do.	200 -
Omang, S. O. F., Adjunkt.		
1910.	Til hieraciologiske Undersøgelser i Trakterne ved Filefjeld	200 -

- Otto, J. G., Universitetsstipendiat.
1887. Til et Ophold i Holland for at studere Biologi . . . . . 500 Kr.
- Palmstrøm, A., cand. real.
1890. Til ved et tysk Universitet at fortsætte sine matematiske og fysiske Studier . . . . . 500 -
- Paus, Nikolai, cand. med.
1910. Til i Udlandet at studere Kirurgi . . . . . 800 -
1916. Til i Udlandet at studere Ortopædi og Kirurgi ved Klinikker . . . . . 1200 -
- Petersen, Frederik, cand. theol.
1866. Til i Udlandet at studere Teologi . . . . . 300 Spd.
- Petersen, Jan, cand. mag., Amanuensis.
1912. Til arkæologiske Studier i de vestlandske Museer . . 100 Kr.
1916. Til i Sverige og Danmark at studere det arkæologiske Materiale fra Vikingetiden . . . . . 400 -
1918. Til arkæologiske Undersøgelser i svenske og danske Museer vedkommende Kulturforholdene i Norge i den senere Folkevandringstid . . . . . 400 -
- Petersen, Th., cand. mag.
1900. Til i Danmark at studere nordisk Arkæologi . . . . . 150 -
- Platou, Oscar, cand. jur.
1874. Til i Paris at studere den romerske Ret og Handelsret 100 Spd.
- Poulsson, P. E., cand. med.
1887. Til Ophold i Udlandet for at studere Fysiologi og Farmakologi . . . . . 1500 Kr.
- Printz, Henrik, Konservator.
1916. Til i Petrograd og Tomsk at bearbejde de paa den norske Sibirieekspedition indsamlede Karplanter . . . 1500 -
- Qvisling, N. A., cand. med.
1892. Til ved udenlandske Klinikker at studere Fødselsvidenskab og Kvindesygdomme . . . . . 600 -

- Reinskou, Finn, Lektor.
1922. Til Ophold i Tyskland for at studere den kunstneriske
Versform i den gammelnorske Digtning ..... 1200 Kr.
- Reitan, Jørgen, cand. philos, Amtsskolebestyrer.
1908. Til Undersøgelse af trønderske Dialekter ..... 200 -
1910. Til Undersøgelse af nordenfjeldske Dialekter, særlig
i Nordmøre og Nordre Trondhjems Amt ..... 150 -
- Rekstad, J., Geolog.
1901. Til i Tyskland og Schweiz at studere kvartær Geo-
logi og Geoteknik ..... 900 -
- Resvoll, Thekla R., cand. real.
1903. Til i Udlandet at studere Botanik ..... 500 -
1904. Til do. .... 500 -
1915. Til et Ophold i København ved botaniske Institutioner 300 -
- Reusch, H. H., Dr. phil.
1876. Til en Rejse til Korsika for at studere geologiske
Forhold ..... 200 Spd.
1880. Til geologiske Studier i Tyskland ..... 1200 Kr.
1883. Til do. i Udlandet ..... 1400 -
1891. Til en Rejse til den internationale geologiske Kon-
gres i Washington ..... 1500 -
- Riiber, C. N., Universitetsstipendiat.
1899. Til i Udlandet at fortsætte sin videnskabelige Ud-
dannelse i Kemi ..... 1250 -
1900. Til do. .... 1200 -
- Rokseth, Peter H. J., stud. phil.
1917. Til i Paris at studere fransk Literatur og Sprog .... 1200 -
- Rygh, Evald, cand. juris.
1866. Til navnlig i England og Frankrig at studere Stats-
økonomi ..... 300 Spd.

- Ræder, A., cand. mag.
 1882. Til historiske Studier i Tyskland ..... 1500 Kr.
- Ræder, Georg, cand. med.
 1919. Til i København at studere Oftalmologi og fysiologisk Optik ..... 1200 -
- Sæves, Inga, Dr. med.
 1917. Til i Udlandet at fortsætte en Del eksperimentelle Immunitetsforsøg ..... 1500 -
- Salveson, Arne, Lektor.
 1923. Til arkæologiske Arbejder inden Rogaland ..... 400 -
- Scheel, Fredrik, Amanuensis.
 1916. Til i Paris at studere Arkivvæsen og Discipliner af Middelalderens Historie ..... 800 -
- Scheie, Jon, cand. juris.
 1901. Til i Udlandet at studere Retsvidenskab, særlig almindelig Retslære og Privatret ..... 800 -
- Schencke, Wilh., cand. theol.
 1897. For i Tyskland at fortsætte sine Studier i gammeltestamentlig Teologi ..... 1587 -
- Schetelig, Haakon, Dr. phil.
 1900. Til i Danmark at studere nordisk Arkæologi ..... 150 -
 1911. Til paa de britiske Øer at studere Runemonumenter ..... 300 -
- Schetelig, Jakob, cand. real., Amanuensis.
 1911. Til i Wien at studere Mineralogi og Petrografi ..... 300 -
- Schiøtz, A. B., Overlærer.
 1916. Til i Tyskland at fortsætte Studiet over de sjældne Jordarter ..... 1200 -

- Schiøtz, Carl, Kommunelæge.
1913. Til Undersøgelser over Struma i Bygder og Byer omkring Mjøsen ..... 600 Kr.
1914. Til ved tyske og østrigske Klinikker at studere Skjoldbruskkirtlens Patologi ..... 1200 -
- Schiøtz, H. J., Dr. med.
1886. For at besøge udenlandske Øjen- og Ørenklinikker .. 600 -
- Schjøth, Emil, Dr. phil.
1923. Til Ophold i Frankrig for at studere den moderne franske Filosofi ..... 2000 -
- Schmidt, Bertrand, cand. mag.
1869. Til et Aars Ophold ved tyske Universiteter for at fortsætte sine Studier i den græske Filologi ..... 400 Spd.
- Schnitler, C. W., cand. mag.
1905. Til et Ophold i Udlandet for at studere Norges Kunst- og Kulturhistorie i Selvstændighedstidens første Periode ..... 200 Kr.
1910. Til kulturhistoriske Undersøgelser vedrørende Embedsgaarde i det nordenfjeldske ..... 200 -
- Schreuder, Chr., Amanuensis.
1917. Til i Udlandet at studere Termokemi ..... 800 -
- Schrøeter, J., cand. real.
1888. Til Ophold i Udlandet for at studere Astronomi .... 1600 -
1889. Til do. .... 1600 -
- Schultz, Gotfred, cand. philol.
1919. Til i Frankrig at studere Filosofi ..... 1000 -
1922. Til i Frankrig og England at studere moderne filosofiske Strømninger, særlig Pragmatismen ..... 1500 -
- Schübeler, Fr. Chr., Professor, Dr. phil.
1866. Til botaniske Ekskursioner med de studerende 50 Spd.
1867. Til do. .... 10 - 72 Sk.

1868. Til botaniske Ekskursioner med de studerende	50 Spd.
1869. Til do.	50 -
1870. Til do.	50 -
1871. Til do.	60 -
1872. Til do.	75 -
1873. Til do.	75 -
1874. Til do.	75 -
1875. Til do.	75 -

Schønheyder, K., Dr. phil.

1915. Til i Udlandet at forberede Udarbejdelsen af et Værk om »International Økonomi og Politik«	400 Kr.
--	---------

Seip, Didrik Arup, cand. mag.

1914. Til i Udlandet at studere den stilistiske Sprogvidenskab	500 -
--	-------

Selmer, Ernst Westerlund, cand. mag.

1914. Til ved tyske Universiteter at studere tysk Filologi, særlig Sprog- og Lydhistorie	1000 -
--	--------

Selmer, L., Sognepræst.

1914. Til i Danmark og Tyskland at studere Oplysnings-tidens Kirkehistorie	1000 -
--	--------

Sigmund, Einar, Dr. phil.

1918. Til i Udlandet at studere pædagogisk Psykologi og norsk Skolehistorie	1400 -
---	--------

Sinding, Olaf, Præst.

1900. Til Ophold i Italien for at studere kirkelig Arkæologi	1000 -
1902. Til et Ophold hovedsagelig i Tyskland for at afslutte et Arbejde i kirkelig Kunstarkæologi	800 -

Skagestad, G., Kaldskapellan.

1909. Til ved tyske Universiteter at studere kirkeretlige Principspørgsmaal og Kirkeordninger i andre prote-stantiske Lande	600 -
---	-------

	Skard, Eiliv, cand. mag.	
1923.	Til Ophold i Tyskland for at studere græsk-latinsk Historie	1500 Kr.
	Skogen, Ketil, cand. jur.	
1910.	Til i Telemarken at studere Folkemaalet i dets juridiske Anvendelse	150 -
	Skulerud, Olai, stud. philol.	
1906.	Tillæg til et Stipendium af »Sofus Bugges Legat« for at studere nordisk Filologi i Upsala	100 -
	Slaattelid, Rasmus, cand. theol.	
1915.	Til i Kristiania og København at studere norsk Kirkehistorie	700 -
	Smith, Emil, Student.	
1911.	Til i Berlin at studere klassisk Filologi	1100 -
	Smith, P. Lorenz, Sognepræst.	
1923.	Til Ophold i Sverige for i offentlige Arkiver at finde Materiale til Kautokeinos Bebyggelsehistorie m. v.	400 -
	Solberg, H., Meteorolog.	
1921.	Til i Paris at studere den rene og den anvendte Matematik	2300 -
1922.	Til do.	2300 -
	Solberg, O., Dr., Amanuensis.	
1908.	Til arkæologisk-etnografiske Studier i Finmarken ..	400 -
	Sommerfelt, Alf., stud. philol.	
1915.	Til i Irland at studere irske Dialekter	1500 -
1916.	Til do.	1200 -
1917.	Til i Udlandet at drive indoeuropæiske og keltiske Sprogstudier	1200 -

	Stang, Johan, Distriktslæge.	
1871.	Til et Ophold i Udlandet for at studere Kirurgi og praktisk Medicin	200 Spd.
	Stavnem, Peter L., cand. mag., Adjunkt.	
1911.	Til i Danmark og Tyskland at studere Literaturhistorie	900 Kr.
	Steen, Axel, Assistent ved det meteorologiske Institut.	
1892.	Til en Rejse til Tyskland og Rusland for at studere jordmagnetiske Instrumenter og Observationsmetoder	800 -
	Stenersen, L. B., cand. mag.	
1869.	Til i Rom at studere Arkæologi	150 Spd.
	Storm, Gustav, Dr. phil.	
1875.	Til at studere Historie i Tyskland i et Semester	300 -
	Storm, Johan, cand. mag.	
1868.	Til at studere romanske Sprog i Italien og Tyskland	500 -
1870.	Til do. i Spanien	150 -
	Støren, Joh., fhv. personel Kapellan.	
1898.	Til Studium inden de dogmatiske og etiske Fagkredse ved et tysk Universitet	1000 Kr.
1899.	Til do.	600 -
	Størmer, Carl, stud. real.	
1898.	Til i Tyskland og Frankrig at fortsætte sine matematiske Studier	700 -
	Svendsen, S. M., cand. real.	
1882.	Til et Ophold i Berlin for at studere Matematik og Fysik	1500 -
	Sverdrup, Aslaug, Amanuensis.	
1920.	Til i England at studere Arvelighedsforskning	600 -
1921.	Til do.	1250 -

- Sverdrup, G., cand. theol.
1873. Til under et Ophold i Paris at studere de semitiske Sprog ..... 100 Spd.
- Sverdrup, Jakob, cand. mag.
1913. Til i Tyskland at studere gammel-germanske Sprog 1000 Kr.
- Sverdrup, U., cand. mag.
1895. Til i Berlin at studere Etnologi ..... 500 -
1896. Til i Berlin og København at studere Etnologi ..... 450 -
- Sæland, S., Amanuensis.
1902. Til i Potsdam og Braunschweig at gøre magnetiske og meteorologiske Studier ..... 750 -
1905. Til jordmagnetiske Undersøgelser i Nordland ..... 400 -
1908. Til i Udlandet at studere Fysik ..... 900 -
1909. Til do. .... 850 -
- Sætrang, Ivar, Stiftskapellan.
1905. Til Ophold ved et tysk Universitet for at studere bibelsk Teologi ..... 700 -
- Thiis, J. P., cand. philos.
1894. Til kunsthistoriske Studier i Udlandet ..... 1700 -
- Thomas, S. W. Pantzerhielm, Dr. phil.
1914. Til i Tyskland at studere latinsk Sprog og latinske Autorer samt græske og italienske Dialekter ..... 400 -
1919. Til i Italien og Tyskland at studere klassisk Filologi og Historie ..... 1200 -
1920. Til Studier i Italien ..... 1300 -
- Thomle, C. S., Departementssekretær.
1910. Til i Tyskland at studere Formueret ..... 400 -
- Thue, Axel, cand. real.
1890. Til under et Ophold i Udlandet at fortsætte sine matematiske Studier ..... 1400 -

T o r p, A l f., cand. mag.		
1878.	Til et Ophold i Leipzig for at studere Græsk	1600 Kr.
1879.	Til do.	1400 -
U l l m a n n, R a g n a r, cand. philol.		
1918.	Til ved Københavns og Lunds Universiteter at gøre Studier i klassisk Filologi	1000 -
1921.	Til i Rom at foretage Haandskriftundersøgelser i romerske og græske Historieskrivere	1600 -
U s t v e d, Y n g v a r, Dr. med.		
1900.	Til en Rejse til Tyskland og Italien for at studere Hygiejne og Bakteriologi	800 -
W a l l e m, F r e d r i k B., Dr. phil., Amanuensis.		
1903.	Til en Rejse til Stockholm og København for at foretage arkæologiske Undersøgelser af nordiske Monumenter	400 -
1909.	Til et Ophold i København for at studere islandsk Kirkeinventar fra Middelalderen	300 -
1910.	Til i København og Stockholm at gøre Studier til en Fremstilling af den middelalderlige Privatboligs Indretning	250 -
1917.	Til i Sverige og Danmark at studere Borgbygninger fra det 15de og 16de Aarhundrede	500 -
W a n g, E., cand. med.		
1896.	For i Wien at studere medicinsk Kemi	900 -
V e g a r d, L., Amanuensis.		
1912.	Til i Würzburg at fuldføre videnskabelige Undersøgelser i Fysik	800 -
W e r e i d e, T h., Dr. phil.		
1913.	Til i Udlandet at studere Fysik	900 -
1914.	Til do.	700 -
1915.	Til i Amerikas forenede Stater at studere Fysik	1600 -

	Werenskiold, Werner, cand. real., Universitetsstipendiat.	
1910.	Til i Tyskland at studere fysisk Geografi	860 Kr.
1912.	Til Deltagelse i Professor Davis' geografiske Ekskursion over Nordamerikas Fastland	700 -
	Western, A., cand. mag.	
1887.	Til Ophold i England for at studere det engelske Sprog, særlig dets lydlige Side	500 -
	Widerøe, Sofus, cand. med.	
1908.	Til i Udlandet at studere de biokemiske Reaktions Anvendelse i den praktiske Medicin	500 -
	Wleugel, S. S., Amanuensis.	
1881.	Til kemiske Studier i Tyskland	2000 -
	Vogt, H. L., Amanuensis.	
1884.	Til et Ophold i Udlandet, navnlig i Paris, for at foretage en Undersøgelserække over Sættningen af »Slagger«	1200 -
	Vogt, Ragnar, cand. med.	
1897.	Til i Udlandet at studere eksperimentel Psykologi og klinisk Psykiatri	1600 -
	Vogt, Thorolf, stud. real.	
1911.	Til et Ophold i Wien for at studere Mineralogi og Petrografi	400 -
	Vold, John Mourly, se Mourly-Vold.	
	Vold, Karl, cand. theol.	
1908.	Til i Udlandet at studere Religionshistorie og semitiske Sprog	800 -
	Wulfsberg, N. G. I., cand. med., Universitetsstipendiat.	
1877.	Til Ophold i Udlandet for at studere Farmakologi ..	1400 -
1878.	Til do.	540 -
1880.	Til do.	1000 -

Økland, Fridthjof, cand. real.	
1920.	Til i Danmark at studere Pulmonatfaunaen ..... 350 Kr.
Øksnevad, Reidar, Forfatter.	
1911.	Til i Sverige og Danmark, eventuelt ogsaa i Tyskland, at studere Literaturhistorie ..... 900 -
1912.	Til i Paris at studere fransk Literatur- og Kulturhistorie i det 18de Aarhundrede ..... 900 -
Østberg, Kristian, cand. jur.	
1909.	Til Undersøgelser vedrørende Norges Landbrugsret og landøkonomiske Forhold ..... 400 -
1915.	Til retshistoriske Arkivundersøgelser i København og Stockholm ..... 250 -
Østby, P., cand. mag.	
1883.	Til i Tyskland at studere klassisk, specielt latinsk Filologi ..... 1600 -
Øyen, P. A., Konservator.	
1909.	Til fortsatte kvartærgeologiske Undersøgelser i Nordland og Finmarken ..... 350 -
1918.	Til en geologisk Studierejse i Sverige og Danmark.. 390 -
1919.	Til en Rejse for at drive komparative Fossilstudier i svenske og danske Museer ..... 250 -
1921.	Til kvartærgeologiske Undersøgelser i de nordiske Lande samt Tyskland, England og Holland ..... 1000 -

V

TIL DET NORSKE VIDENSKABERS SELSKAB I TRONDHJEM

Til Forøgelse af Selskabets Samlinger
og Bibliotek samt til Udgivelse af dets
Skrifter er anvendt:

1867.	Til Fuglesamlingen	18 Spd.	16 Sk.
1868.	Til Naturaliesamlingen	5 -	83 -
1869.	Til Indkøb af botanisk Gartner Moe's Sam- ling af norske Kryptogamer	80 -	» -
	Til Naturaliesamlingen	10 -	49 -
1870.	Til do.	8 -	7 -
1871.	Til Samlingerne	47 -	16 -
1872.	Til do.	95 -	89 -
1873.	Til Biblioteket	150 -	» -
	Til Naturaliesamlingen	56 -	27 -
1874.	Til Biblioteket	150 -	» -
	Til Naturaliesamlingen	25 -	50 -
1875.	Til Biblioteket	200 -	» -
	Til Naturaliesamlingen	42 -	101 -
1876.	Til Biblioteket	200	» -
	Til Naturaliesamlingen	51 -	101 -
1877.	Til Biblioteket	800 Kr.	» Øre
	Til Naturaliesamlingen	235 -	94 -
1878.	Til Biblioteket	400 -	» -
	Til Oldsagssamlingen	200 -	» -
	Til den zoologiske Samling	282 -	48 -
1879.	Til Biblioteket	400 -	» -
	Til Oldsagssamlingen	200 -	» -
	Til den zoologiske Samling	678 -	88 -
1880.	Til Biblioteket	400 -	» -
	Til Oldsagssamlingen	200 -	» -
	Til den zoologiske Samling	694 -	13 -
1881.	Til Biblioteket	400 -	» -
	Til Oldsagssamlingen	200 -	» -
	Til den zoologiske Samling	785 -	36 -

1882.	Til Biblioteket	400	Kr.	»	Øre
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	779	-	87	-
1883.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	912	-	10	-
1884.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	929	-	98	-
1885.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	883	-	11	-
1886.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	979	-	65	-
1887.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	958	-	26	-
1888.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	1226	-	53	-
1889.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	872	-	89	-
1890.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	896	-	37	-
1891.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	1002	-	92	-
1892.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	1074	-	23	-
1893.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	1097	-	99	-
1894.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	1146	-	11	-
1895.	Til Biblioteket	400	-	»	-

	Til Oldsagssamlingen	200	Kr.	»	Øre
	Til den zoologiske Samling	1284	-	92	-
1896.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	1300	-	35	-
1897.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	1313	-	72	-
1898.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	1381	-	88	-
1899.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	1400	-	87	-
1900.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	1455	-	85	-
1901.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	1481	-	44	-
1902.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	1527	-	22	-
1903.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	1549	-	81	-
1904.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	1605	-	25	-
1905.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	1652	-	09	-
1906.	Til Biblioteket	400	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	200	-	»	-
	Til den zoologiske Samling	1658	-	62	-
1907.	Til Biblioteket	600	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	400	-	»	-
	Til de naturhistoriske Samlinger	1319	-	35	-
1908.	Til Biblioteket	600	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	400	-	»	-

	Til de naturhistoriske Samlinger	1364	Kr. 81	Øre
1909.	Til Biblioteket	600	-	» -
	Til Oldsagssamlingen	400	-	» -
	Til den zoologiske Samling	1391	-	77 -
1910.	Til Biblioteket	600	-	» -
	Til Oldsagssamlingen	400	-	» -
	Til Udgivelse af Skrifter	600	-	» -
	Til den zoologiske Samling	858	-	35 -
1911.	Til Biblioteket	600	-	» -
	Til Oldsagssamlingen	400	-	» -
	Til Udgivelse af Skrifter	600	-	» -
	Til den zoologiske Samling	820	-	60 -
1912.	Til Biblioteket	600	-	» -
	Til Oldsagssamlingen	400	-	» -
	Til Udgivelse af Skrifter	800	-	» -
	Til den zoologiske Samling	693	-	73 -
1913.	Til Biblioteket	600	-	» -
	Til Oldsagssamlingen	400	-	» -
	Til Udgivelse af Skrifter	800	-	» -
	Til den zoologiske Samling	687	-	69 -
1914.	Til Biblioteket	600	-	» -
	Til Oldsagssamlingen	400	-	» -
	Til Udgivelse af Skrifter	900	-	» -
	Til den zoologiske Samling	701	-	27 -
1915.	Til Biblioteket	600	-	» -
	Til Oldsagssamlingen	400	-	» -
	Til Udgivelse af Skrifter	900	-	» -
	Til den zoologiske Samling	714	-	76 -
1916.	Til Biblioteket	600	-	» -
	Til Oldsagssamlingen	400	-	» -
	Til Udgivelse af Skrifter	994	-	09 -
	Til de zoologiske Samlinger	700	-	» -
1917.	Til Biblioteket	600	-	» -
	Til Oldsagssamlingen	400	-	» -
	Til de zoologiske Samlinger	700	-	» -
	Til Udgivelse af Skrifter	1065	-	40 -
1918.	Til Biblioteket	600	-	» -
	Til Oldsagssamlingen	400	-	» -
	Til de zoologiske Samlinger	700	-	» -
	Til Trykning og Udgivelse af Skrifter	1038	-	64 -

1919.	Til Biblioteket	600	Kr.	»	Øre
	Til Oldsagssamlingen	400	-	»	-
	Til de zoologiske Samlinger	700	-	»	-
	Til Trykning af Skrifter	1044	-	64	-
1920.	Til Biblioteket	600	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	400	-	»	-
	Til de zoologiske Samlinger	600	-	»	-
	Til Trykning af Skrifter	987	-	73	-
1921.	Til Biblioteket	600	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	400	-	»	-
	Til de zoologiske Samlinger	600	-	»	-
	Til Trykning af Skrifter	1447	-	18	-
1922.	Til Biblioteket	600	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	400	-	»	-
	Til de zoologiske Samlinger	600	-	»	-
	Til Trykning af Skrifter	2300	-	50	-
1923.	Til Biblioteket	600	-	»	-
	Til Oldsagssamlingen	400	-	»	-
	Til de zoologiske Samlinger	600	-	»	-
	Til Trykning af Skrifter	1663	-	65	-

Endvidere er gennem Videnskabssekabet uddelt:

Bugge, Sophus, Professor.

1866.	Til Forarbejder til en samlet Udgave af Norges Runemindesmærker i Tegninger og Tekst	50	Spd.	»	Sk.
1867.	Til do.	50	-	»	-
1868.	Til do.	50	-	»	-

Friis, J. A., Professor.

1871.	Til Udgivelse af en lappisk Mytologi samt lappiske Folkeeventyr og Sagn	50	-	»	-
-------	---	----	---	---	---

Lieblein, J. D. C., cand. mag.

1866.	Til at udgive Facsimiler af hieratiske Papyrus'er i Turin	100	-	»	-
-------	---	-----	---	---	---

Lossius, K. H. K., Adjunkt i Trondhjem.

1877.	Til Rejser i antikvarisk Øjemed	80	Kr.	»	Øre
-------	---------------------------------------	----	-----	---	-----

Nielsen, Yngvar, cand. mag.			
1870.	Til Udgivelse af en Samling Breve fra Jens Bjelke	70 Spd.	» Sk.
Norman, J. M., Forstmester.			
1866.	Til Undersøgelser af Norges arktiske Flora	200 -	» -
1867.	Til do.	80 -	» -
1868.	Til do.	100 -	» -
1869.	Til do.	80 -	» -
1870.	Til do.	100 -	» -
1871.	Til Arbejder vedkommende Norges arktiske Flora	80 -	» -
1872.	Til do.	80 -	» -
1874.	Til Rejser i Finmarken for at anstille botaniske Undersøgelser	40 -	» -
Pettersen, K. J., Adjunkt i Tromsø.			
1866.	Til geologiske Undersøgelser i Finmarken..	48 -	16 -
1867.	Til do.	80 -	» -
1868.	Til do.	80 -	» -
1869.	Til do.	80 -	» -
1870.	Til do.	80 -	» -
1871.	Til geologiske Undersøgelser i det nordlige Norge	80 -	» -
1872.	Til do.	80 -	» -
Rygh, K., Adjunkt, Bestyrer af Videnskabs- selskabets Oldsagssamling.			
1873.	Til Rejser i antikvarisk Øjemed	60 -	» -
1874.	Til do.	60 -	» -
1875.	Til do.	25 -	» -
1876.	Til en arkæologisk Rejse	25 -	» -
1877.	Til Rejser i antikvarisk Øjemed	120 Kr.	» Øre
Sars, G. O., cand. phil.			
1866.	Til et videnskabeligt Arbejde om Norges Ferskvandsdyr	150 Spd.	» Sk.
Undset, Ingvald, Student.			
1875.	Til Rejser i antikvarisk Øjemed	25 -	» -
1876.	Til en arkæologisk Rejse	25 -	» -

STIFTELSENS EMBEDSMÆND

Stiftelsens fem første Direktører og dens første Bogholder er udnævnt af Grevinde Rosencrone efter den hende som den længstlevende af Stifterne ved Fundatsen af 1811 § 2 hjemlede Ret. De øvrige Direktører er udnævnt af Kongen, Bogholderne derimod af Direktionen i Medfør af Fundats 1822 § 7 og Post 2 i Tillægsdisposition af 18. Novbr. 1834. Saa længe Grevinde Rosencrone levede, var Direktørerne blot designerede, deres Udnævnelse skulde først gælde fra hendes Dødsdag, og de fik ingen Løn. Uden Betydning for Stiftelsen var deres Hverv dog ikke, idet hun i Samraad med dem tilrettelagde sine testamentariske Dispositioner, som de stadig medunderskrev til Vitterlighed. Adam Müller og Peter Erasmus Müller, der begge døde før Grevinde Rosencrone, kom kun til at virke paa denne Maade. Engelstoft og Treschow blev Stiftelsens første Direktører med selvstændig udøvende Myndighed.

I

DIREKTØRER

Adam Gottlob Müller ($\frac{6}{8}$ 1769- $\frac{1}{2}$ 1833), Højesteretsassessor. Var designeret til Stillingen som første Direktør fra 22. Juli 1820 (ved Hoveddisposition af 1820 § 1) til sin Død.

Lavrids Engelstoft ($\frac{2}{12}$ 1774- $\frac{14}{3}$ 1851), Professor i Historie ved Københavns Universitet, Dr. phil. Var designeret til Stillingen som anden Direktør fra 22. Juli 1820 og som første Direktør fra 1. Febr. 1833 (ved Hoveddisposition af 1820 § 1). Fungerende første Direktør fra 3. Septbr. 1838 (Grevinde Rosencrones Dødsdag) til sin Død.

Peter Erasmus Müller ($^{29/5}1776$ - $^{-4/9}1834$), Sjællands Biskop, Dr. theol. Var designeret til Stillingen som anden Direktør fra 1. Febr. 1833 (ifl. Hoveddisposition af 1820 § 1) til sin Død.

Frederik Wilhelm Treschow ($^{15/9}1786$ - $^{-2/4}1869$), Generalfiskal. Var designeret til Stillingen som anden Direktør fra 18. Novbr. 1834 (ved Tillægsdisposition af s. D.) og fungerende anden Direktør fra 3. Septbr. 1838. Første Direktør fra 14. Marts 1851 til sin Død.

Hans Jacob Koefoed ($^{11/5}1785$ - $^{-3/2}1870$), Højesteretsassessor og Generalauditor. Anden Direktør 14. Marts 1851 (ifl. Tillægsdisposition af 15. Decbr. 1834). Afsked ved kgl. Resol. af 7. Maj 1869.

Anton Wilhelm Scheel ($^{28/12}1799$ - $^{-30/4}1879$), fhv. Justitsminister, Generalauditor, Dr. juris. Første Direktør fra 7. Maj 1869 (kgl. Resol.) til sin Død.

Carl Christian Hall ($^{25/2}1812$ - $^{-14/8}1888$), fhv. Konseilspræsident, Lic. juris. Anden Direktør 7. Maj 1869 (kgl. Resol.). Første Direktør 30. Maj 1879 (kgl. Resol.). Afsked 1. Novbr. 1887 (kgl. Resol. af 1. Oktbr. s. A.).

Johan Nicolai Madvig ($^{7/8}1804$ - $^{-12/12}1886$), fhv. Kultusminister, Professor i klassisk Filologi ved Københavns Universitet, Dr. phil. Anden Direktør fra 30. Maj 1879 (kgl. Resol.) til sin Død.

Peter Edvard Holm ($^{26/1}1833$ - $^{-18/5}1915$), Professor i Historie ved Københavns Universitet, Dr. phil. Anden Direktør 3. Jan. 1887 (kgl. Resol.). Første Direktør fra 1. Novbr. 1887 (kgl. Resol. 1. Oktbr. s. A.) til sin Død.

Andreas Conrad Putscher Linde ($^{30}/_8$ 1814- $^{-3}/_3$ 1888), Departementschef i Kultusministeriet. Anden Direktør fra 1. Novbr. 1887 (kgl. Resol. af 1. Oktbr. s. A.) til sin Død.

Christian Frederik Ricard ($^{7}/_{11}$ 1830- $^{10}/_1$ 1908), Departementschef i Justitsministeriet. Anden Direktør fra 10. Marts 1888 (kgl. Resol.) til sin Død.

Michael Petersen Friis (f. $^{22}/_{10}$ 1857), fhv. Statsminister, Overformynder. Anden Direktør 17. Jan. 1908 (kgl. Resol.). Første Direktør 9. Juli 1915 (kgl. Resol.).

Aage Friis (f. $^{16}/_8$ 1870), Professor i Historie ved Københavns Universitet, Dr. phil. Anden Direktør 9. Juli 1915 (kgl. Resol.).

II

BOGHOLDERE

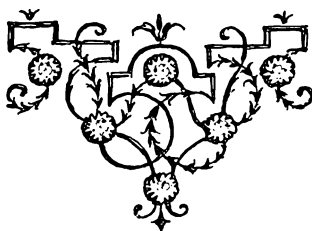
Daniel Jørgen Steenbeck ($^{17}/_1$ 1780- $^{12}/_1$ 1833), Kammerassessor. Designeret til Stillingen som Bogholder og Kasserer fra 22. Juli 1820 (ved Hoveddisposition af 1820 § 10) til sin Død.

Frederik Christian Bornemann ($^{18}/_{10}$ 1810- $^{-6}/_{10}$ 1861), Professor i Lovkyndighed ved Københavns Universitet, Lic. juris. Bogholder og Kasserer fra 1. Jan. 1840 til sin Død.

Andreas Conrad Putscher Linde ($^{30}/_8$ 1814- $^{-3}/_3$ 1888), Departementschef i Kultusministeriet. Bogholder og Kasserer fra 1. Novbr. 1861 til 1. Novbr. 1887, da han blev Direktør.

Peter Oluf Brøndsted Hall ($^{10}/_5$ 1839- $^{30}/_4$ 1909), cand. philos.
Bogholder og Kasserer fra 11. Decbr. 1887 til sin Død.

Edward Philip Ipsen (f. $^4/_1$ 1881), Byretsdommer. Bogholder og Kasserer fra 1. Septbr. 1909.

HENVISNINGER OG REGISTER

HENVISNINGER

Forkortelser: RA. = Rigsarkivet i Kbhvn.; D.K. = Danske Kancellis Arkiv i RA.; LAS. = Landsarkivet for Sjælland m. m.; LAN. = Landsarkivet for Nørrejylland; RSA. = Raadstuearkivet i Kbhvn.; KBK. = Kgl. Bibliotek i Kbhvn.; UBK. = Universitetsbiblioteket i Kbhvn.

Side 4. ¹⁾ RSA. Generalopmaaling 1755, Strand Kvarter. LAS. Kbhvns Brandforsikrings Arkiv: Vurderingsforretninger over Ejendomme, som er udgaet af Matriklen, Strand Kvarter. Der findes to Beskrivelser af Gaarden, en kortfattet fra 1731 og en mere udførlig fra 1772; fra denne sidste er hentet et Par Enkeltheder, og skønt Ejendommens Ydre næppe i Mellemtiden er undergaaet væsentlige Forandringer, bør dette dog bemærkes. Den ejendommelige Husrække langs Stranden ses tydeligt paa Johan van Wicks Prospekt af København (gengivet i Carl Bruun, Kjøbenhavn I, 454), og skønt dette Stik er fra 1611, altsaa mere end hundrede Aar ældre end Ildebranden, var Karakteren i store Træk sikkert bevaret; alle Husene vendte Gavlen mod Gaden. — Niels Hendriksens Gaard havde Matr. Nr. 8 i Strand Kvarter, senere Nr. 7, nu Gadenummer 34. Navnet »Gammel Strand« er først opstaaet mellem 1787 og 1801. — ²⁾ Kbhvns Huse og Indvaanere, udg. af Grove, S. 123. — ³⁾ LAS. Kbhvns Skiftekommissions Forseglingssprotokol 1711-12, Fol. 70 f., jvfr. O. Nielsen, Kbhvns Hist. og Beskr. VI, 439.

Side 5. ¹⁾ Giessing, Jubellærere III, 305 (Stamtavlen). — ²⁾ RSA. Borgerskabsprotokol.

Side 6. ¹⁾ Rentek. Dokumenter vedr. de islandske Havnes Forpagtning 1706-60; Islandske Handelssager 1705-70; Sjæll. Miss. 1715, Nr. 281 og 417. Jvfr. Nathanson, Danmarks National- og Stats-Husholdning, S. 601. — 1725 fik Niels Hendriksen Kommissarier til at dømme i et Mellemværende mellem ham og Jens Veibel i Køge (Sjæll. Miss. 1725, Nr. 149). — ²⁾ RA. Formueangivelser i Anledn. af Forordn. af 20. Aug. 1743. Kbhvn. Strand Kvarter. — ³⁾ LAS. Sjæll. Landstings Skødeprotokol 1725-31, Fol. 306 f. — ⁴⁾ RA. Mandtal paa Kopskat og Krigsstyr 1720, Kbhvn. Strand Kvarter; Angivelser i Anledning af Skatteforordn. 20. Aug. 1743, Kbhvn., Strand Kvarter.

Side 7. ¹⁾ RSA. Magistratens Resolutionsprot. 1717-19, Fol. 121, 175; 1719-21, Fol. 192, 299; O. Nielsen, anf. Sted.

Side 8. ¹⁾ Sjæll. aabne Breve 1727, Nr. 242 b (N. H.'s Ansøgning om Raadmandseembedet er dateret 27. Septbr. 1726); Kjbhvns Diplomatarium VI, 125; A. Exner, Efterretninger om det kgl. Vajsenhus, Kbhvn. 1881. — ²⁾ Sjæll. Miss. 1727, Nr. 218-22, jvfr. Kjbhvns Dipl. VIII, 714 f. Niels Hendriksen var ogsaa en af de fire, af Kongen 1723 udnævnte Kollektører ved et Lotteri om Gods paa Sjælland (O. Nielsen, Kjbhvns Hist. og Beskr. VI, 453).

Side 9. Billedet af Niels Hendriksen efter et Kobberstik i Sorte-kunst-Maner (Strunk, Nr. 1123).

Side 10. ¹⁾ Sjæll. aabne Breve 1737, Nr. 48. — ²⁾ Samme 1731, Nr. 90, 1737, Nr. 318, 1739, Nr. 410, 1743, Nr. 290 b. — ³⁾ Samme 1712, Nr. 101; Sjæll. Miss. 1725, Nr. 88. — Niels Hendriksen og Hustru havde gensidigt Testamente og fik gentagne Gange deres Ret til at skifte med Samfrænder konfirmeret (Danske Kanc. Supplikbog 1723 I, Nr. 218; Sjæll. aabne Breve 1723, Nr. 91, 1728, Nr. 310, 1731, Nr. 183).

Side 11. ¹⁾ Kbhvns Huse og Indvaanere, udg. af Grove, S. 162; Jacobis Saml. Skrifter, S. 84.

Side 13. ¹⁾ Sjæll. aabne Breve 1738, Nr. 179 b. — ²⁾ Sørge-Tale over Herr Henrich Hielmstjerne af Christian Friderich Jacobi, Kiøbenhavn 1780. Optrykt i Jacobis Samlede Skrifter, udg. af M. F. Liebenberg, Kbhvn. 1817, S. 77-108.

Side 14. ¹⁾ Hist. Tidsskrift IV, 277; Originalen i KBK. Ny kgl. Saml. 4to 2042, Nr. 175. — ²⁾ Brev af 29. Aug. 1739 smstds Nr. 197.

Side 15. ¹⁾ Jacobis Saml. Skrifter, S. 90. — ²⁾ Haandskriftet i KBK. Gl. kgl. Saml. 4to Nr. 2541 (sml. Gigas, Kat. over det kgl. Biblioteks Haandskrifter III 1, S. 47); Behrmann, Christian II's Historie, Fortale S. LXII. — ³⁾ Sjæll. aabne Breve 1740, Nr. 248.

Side 16. ¹⁾ Jacobi, S. 91. — ²⁾ Brevene fra Henriksen til Langebek fra Udenlandsrejsen (KBK. Ny kgl. Saml. 4to Nr. 2042) er af nærværende Forfatter trykt i Danske Magazin 6. R. III, 353-66, hvortil henvises for Citaterne i det følgende.

Side 19. ¹⁾ Jacobi, S. 95 f.

Side 20. ¹⁾ Hojers Værk forelaa nemlig paa det Tidspunkt kun som haandskrevne Kollegier; først længe efter hans Død blev det trykt.

Side 21. ¹⁾ H. F. Rørdam, Breve fra Jacob Langebek (Kbhvn. 1895), S. 7 f. — ²⁾ Sml. Nyerups Langebekiana, S. 1 f., 9, 13 f., og Meddelelser fra Rigsarkivet I, 1906-18, S. 335 ff.

Side 22. ¹⁾ Rørdam, anf. Skrift, S. 15. — ²⁾ Samme, S. 34.

Side 23. ¹⁾ Jacobi, S. 97.

Side 24. ¹⁾ Sml. Molbech, Videnskabernes Selskabs Historie, S. 10 ff. — ²⁾ Rørdam, Langebeks Breve, S. 18 f., jvfr. Nyerups Langebekiana (K. 1794), S. 18 f.

Side 25. ¹⁾ D. Mag. 6, R. III, 364. At Henriksen efter sin Hjemkomst yndede at kalde sig »Anrison«, med fransk Udtale, er en Tradition fra det 18. Aarh., opbevaret af Rasmus Nyerup (jvfr. Norsk hist. Tidsskrift 2. R. IV, 325).

Side 26. ¹⁾ Rørdam, anf. Skr. S. 15 og 31.

Side 27. ¹⁾ Rørdam, anf. Skr. S. 19 f. og 38, jvfr. Chr. Bruun, Fred. Rostgaard I (K. 1870), S. 430; Hist. Tidsskr. IV, 299.

Side 28. ¹⁾ Breve fra Hans Gram, Kbhvn. 1907, S. 259 ff.

Side 31. ¹⁾ Chr. Bruun, Om Ludvig Holbergs trende Epistler, Kbhvn. 1895, S. 93. — ²⁾ KBK. Ny kgl. Saml. Fol. 1380 (i »Addenda« til den i Manuskriptet indheftede Foliant). Epigrammerne lyder, oversat saa nær op ad Latinen som muligt, paa Dansk saaledes:

Uforgribelig Udtydning af min udmærkede Ven, kgl. Sekretær, Hr. Henrichsens Signetmærke, med allehaande Lykønskninger. — Den blaa Grund angiver tilstrækkelig tydeligt Luft en, den blinkende Stjerne funkler i Ildens Lignelse; hvis man fremdeles søger Vandet, da ruller forneden det dybe Hav og Jorden kommer til Syne i den sølverne Stribe; Vingernes [o: Hjelmtegnets] foroven paasatte Knude dækker det hele, for at den [o: Knuden = det sammenknyttede, opadstræbende Vingebundet] kan bringe din fortjente Ros til Stjernerne. Det er jo dog ved dine Dyder bekendt for Verden, hvor stadigt det danske Navns Hæder blomstrer. — Til Æresbevisning og af Venskabsfølelse skrevet af F. R.

Svar paa den højtberømte og meget ædle Herre, kgl. Konferensraad Rostgards Epigram. — Ved at drive Skamrødmene op i mit Ansigt tilsigter du at gøre mig [o: Grunden i mit Vaaben] rød i Ste-

det for blaa. Elementerne i vort [o: Henriksens og hans Faders] Signetmærke blandes, derfor vil jeg med god Ret kalde dette Kaos. Jeg vil synes dig kun at have lært de første Elementer [i Videnskaben], naar du, store Mand, læser dette mit Epigram. — Du, berømt ved Fortjenester, bekendt ved Ryet over Æteren (Luften), straalende som en Stjerne, du er min Ledestjerne. Din Sjæl gløder af Ild, i mig tænder den Ilden, som dog, før dit Lys [begyndte at skinne, kun var et] tomt Lys. Om man end plejer bestandig at læske Tørsten ved Hippokrene, saa flyder det straalende Lune fra din Mund, flyder som Vandet, Bølgen er ikke kortere end det Vand, som du, Pactolus, kommer [med] og er saa stolt af. Titan, vor fælles Slægts Oprindelse, dannede dig af Jorden af bedre Ler. Du svinger dig mod Stjerneerne paa Dædaliske Vinger, jeg følger dig som Icarus paa Icariske. Det danske Folk staar over alle Folk i Dyder, du bærer Prisen ved Aandens Skarpsind. Du blomstre, ridderklædte Mand, hvem ingen Byrde tynger ned og som er yngre af Alder end jeg Ynglingen, Du blomstre! — Henrichsen.

Side 33. ¹⁾ Hist. Tidsskr. IV, 302, jvfr. Rørdam, S. 44. — ²⁾ Rørdam, S. 34 og 61. — ³⁾ KBK. Ny kgl. Saml. 4to Nr. 834 s.

Side 34. ¹⁾ Kirkehistoriske Samlinger 4. R. IV, 433 f. — ²⁾ LAS. Sjællands Landstings Skødebog 17, Fol. 670. — Billedet efter et Miniatur paa Frederiksborg, som maaske er det samme, der omtales i Grevinde Rosencrones Disposition af 15. Juni 1838; det skal i saa Fald være malet af Cornelius Høyer (f. 1741) og kan da næppe være fra et tidligere Tidspunkt end 1760erne. Et andet Miniatur (fra en senere Tid) tilhører Frk. Marie Galle. — ³⁾ Jydske Samlinger II, 34.

Side 35. Billedet af Andrea Kirstine Kiærulf er et Miniatur, der efter Datterens, Grevinde Rosencrones egenhændige Paaskrift fremstiller hende i en Alder af 18 Aar, altsaa kort efter hendes Giftermaal. Billedet afleveredes ved Grevinde Rosencrones Død efter hendes Ønske til den kgl. Portrætsamling paa Frederiksborg (sm. Disposition af 15. Juni 1838), hvor det nu findes. — ¹⁾ Sml. C. Klitgaard, Kjærulfske Studier, 1914-18, S. 158 f., 164 f.

Side 36. ¹⁾ LAN. Blære-Eidrup Kirkebog 1701-53, Fol. 94. At Andrea Kiærulf var født 19. Jan., ses af Luxdorpha Dagbøger. — ²⁾ LAN. Viborg Landstings Dombog 1731-36, Fol. 4 ff. — ³⁾ Kjærulfske Studier, S. 164. — ⁴⁾ Viborg Landstings Dombog 1736-56, S. 30 f. — ⁵⁾ Samme, S. 201 og 309.

Side 37. ¹⁾ Viborg Landstings Dombog 1736-56, S. 31 ff. —
²⁾ KBK. Ny kgl. Saml. Fol. 1324. Den anførte Ytring er rimeligvis
 et Citat.

Side 38. ¹⁾ Akter til Nobilitationspatentet i Lensarkivet. —
²⁾ LAN. Aalborg Budolfi Kirkebog. — ³⁾ RA. Mandtal og Angivelser
 til Prinsessestyren 1749: Kbhvn. Strand Kvarter. — ⁴⁾ Sjæll. aabne
 Breve 1755, Nr. 426; Rørdam, anf. Skrift, S. 225, 228, 232; Udsigt
 over P. F. Suhms Levned og Skrifter (Saml. Skrifter XV), S. 221.

Side 39. ¹⁾ LAN. Viborg Landstings Skøde- og Pantebog 1731-37,
 Fol. 157; Samme 1745-52, Fol. 441 ff og 601 ff.; Jydske Saml. VI, 95.
 — ²⁾ LAS. Sjællands Landstings Skødebog 1748-83, Fol. 87 og 93. —
³⁾ LAS. Kbhvns Bytings Skødeprotokol 1761-63, Fol. 172; Rørdam,
 anf. Skr., S. 336; LAS. Kbhvns Brandforsikrings Vurderingsforret-
 ning over Ejendomme, som er udgaaet af Matriklen: Vester Kvar-
 ter. Ejendommen havde oprindelig Nr. 263 (i Vester Kvarter), siden
 Nr. 288 og nu Nr. 237 a og b (Gadenumre 2 og 4 ved Frederiksholms
 Kanal).

Side 40. ¹⁾ Rørdam, anf. Skrift, S. 160 f.

Side 41. ¹⁾ Sjæll. Miss. 1738, Nr. 540, 1744, Nr. 257. — ²⁾ Alle-
 rede fra 1739 fik Hielmstierne 200 Rdr. aarlig af Justitskassen (Sjæll.
 Miss. 1739, Nr. 353, sml. 1750, Nr. 6, og 1752, Nr. 244). ³⁾ Ved In-
 struksen for Højesteret af 23. Febr. 1731 var Mødetiden sat til Kl. 7
 i Sommermaanederne (Sjæll. aabne Breve 1731, Nr. 71) og i 1740erne
 forceredes Arbejdet, da man var langt tilbage (sml. Vedel, Højeste-
 rets Historie, S. 255). — ⁴⁾ Sjæll. Miss. 1767, Nr. 523.

Side 42. ¹⁾ Sjæll. Miss. 1757, Nr. 303. — ²⁾ Vedel, Højesterets
 Historie, S. 373. — ³⁾ Sjæll. aabne Breve 1776, Nr. 264. I Stiftelsens
 Arkiv ligger Kopi af H.'s Tiltrædelsestale som Præsident.

Side 43. ¹⁾ Adresseavisen 1777, Nr. 83. — ²⁾ En Række Missiver
 ang. denne Sag i Sjæll. Tegnl. for de angivne Aar. — ³⁾ A. D. Jør-
 gensen, De danske Rigsarkivers Hist., S. 80 f. og 279 ff.; Danske
 Saml. 1. R. IV, 38; Rørdam, 116; Suhms Saml. Skrifter XV, 192.

Side 44. ¹⁾ Hielmstiernes Dagbog i Ny kgl. Saml. 8vo Nr. 255.

Side 45. ¹⁾ Brev fra Klevenfeldt til Suhm i Suhms Saml. Skrifer-
 ter XV, 396; Kabinetsstyrelsen (ved Holger Hansen) I, 90 og 113,
 II, 312. — ²⁾ Kabinetsstyrelsen II, 309, 311 f.; Vedel, Højesterets

Historie, S. 351 f. — ³⁾ Vedel, anf. Skr., S. 308 og 435. — ⁴⁾ Hist. Tidsskr. IV, 329.

Side 46. ¹⁾ Bernstorffske Papirer (ved Aage Friis) II, 456. — ²⁾ Samme I, 706 og 724. — ³⁾ Samme III, 195 og 456; Luxdorffs Dagbøger (ved Eiler Nystrøm) I, 473.

Side 47. ¹⁾ Bernstorffske Papirer III, 470 f.; Udtrykket i Bernstorffs Brev: »perspective déclarée« synes noget dunkelt. — ²⁾ Samme III, 473. — ³⁾ Samme III, 523. — ⁴⁾ Sjæll. aabne Breve 1777, Nr. 300; 1747, Nr. 378; 1760, Nr. 512; 1766, Nr. 553; Sjæll. Miss. 1752, Nr. 471. Hielmstjerne blev 24. Juni 1777 (sammen med Luxdorff) Medlem af Kunstakademiet.

Side 48. ¹⁾ Hist. Tidsskr. IV, 331. — ²⁾ Brev af 22. Novbr. 1742 i Ny kgl. Saml. 4to Nr. 2042.

Side 49. ¹⁾ Haandskriftet i KBK. Ny kgl. Saml. Fol. Nr. 372; sml. Gigas, Katalog over det kgl. Bibl.'s Haandskrifter I, 188 f. — ²⁾ Ny kgl. Saml. Fol. Nr. 778 og 1324, 4to Nr. 1028 c.

Side 50. ¹⁾ Hist. Tidsskr. IV, 300, og Rørdam, Langebeks Breve, S. 42. — ²⁾ Molbech, Videnskabernes Selskabs Hist. S. 131. — ³⁾ Danske Saml. 1. R. V, 96, sml. Chr. Bruun, Fred. Rostgaard I, 396. — ⁴⁾ Chr. Bruun, Peter Fred. Suhm, S. 18.

Side 51. ¹⁾ Eksemplarer af de nævnte Lejlighedstaler i KBK.; Lovtalen over Holstein, der udkom 1766, findes oversat paa Tysk i Dänisches Journal I og i Schleswigsche Anzeigen 1766. I Trondhjems Videnskabsselskabs Bibliotek findes i Haandskrift (Cod. Nidr. 212 a og b 4to): Hielmstjernes Svar paa den unge Grev Holsteins korte Harangue 10. Jan. 1752 (i Videnskabernes Selskab i Kbhvn.). — Et latinsk Sørgeprogram over Statsminister J. G. Holsteins Enke, Charlotte Amalie, f. Plessen (1686-1740), der foreligger trykt under Mærket H. H. (Eksemplar blandt Universitetsprogrammer paa KBK.), tillægges Hielmstjerne (sml. Nyerup og Krafts Litteraturreksikon). Om det er med Rette, skal lades usagt. — ²⁾ Haandskrifter af Mindetalen over Gram findes bl. a. i KBK.: Uldallske Saml. 8vo Nr. 521 og Kallske Saml. 8vo Nr. 673; endvidere i Kristiania Universitetsbibliotek (Deichmanske Manuskripter 4to Nr. 110) samt i Videnskabsselskabet i Trondhjem (ovenfor cit. Nr.). Trykt i Suhms Nye Samlinger IV, 165 ff., sml. Udsigt over Suhms Levned og Skrifter, S. 289.

Side 52. ¹⁾ Molbech, Videnskabernes Selskabs Hist., S. 43, Anm. 49. — ²⁾ Samme, S. 39 f.

Side 53. ¹⁾ Sml. Molbech, anf. Skrift, S. 37 f., 166, 169 f. Efter Hielmstiernes Død fik hans Enke i et kgl. aabent Brev Generalkvittering for aflagt Regnskab til Videnskabernes Selskab; endnu som Præsident styrede han altsaa Selskabets Økonomi (Sjæll. aabne Breve 1781, Nr. 77). — ²⁾ Danske Magazin 5. R. V, 148; Molbech, S. 159. — ³⁾ Ny kgl. Saml. Fol. 1299 e (Nr. 360).

Side 54. ¹⁾ Suhms Saml. Skr. XV, 296 f. — ²⁾ Breve fra Deichman til Hielmstjerne af 28. April og 11. Maj 1777 i Ny kgl. Saml. 4to Nr. 2020 e, jvfr. Vidensk. Selskabs Skrifter XI, Kbhvn. 1777 (der sigtes rimeligvis især til Udtalelser i Afhandlingen: Om den Kongsbergske Mønt, S. 287 ff.). — ³⁾ Jacobi, Saml. Skrifter, S. 101.

Side 55. ¹⁾ Kabinetsstyrelsen (ved Holger Hansen) I, 239 ff.; Molbech, anf. Skrift, S. 146 f., 153; Carl Bruun, Kjøbenhavn III, 585. — ²⁾ Luxdorps Dagbøger (ved Eiler Nystrom) II, 28. — ³⁾ Brev fra Hielmstjerne til Jacobi, dat. 12. Oktbr. 1775, i Ny kgl. Saml. Fol. 1299 e (Nr. 109); jvfr. Molbech, anf. Skr. 146, Anm. 157.

Side 56. ¹⁾ Molbech, S. 156 f., 159. — ²⁾ RA. Den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelses Arkiv (Pakken: Bestallinger, kgl. Ordre m. m. til Henrik Hielmstjerne). — ³⁾ Ny kgl. Saml. 4to Nr. 834 s.

Side 57. ¹⁾ Molbech, S. 67 ff.; Baden, Frederik V's Regjerings Aarbog, S. 238 f.; Sjæll. Miss. 1761, Nr. 356 og 357. — ²⁾ Hist. Tidsskr. IV, 322, og Kabinetsstyrelsen I, 243 f.; det her aftrykte Brev (ikke Kabinetsordre) fra Struensee til Hielmstjerne af 7. Oktbr. 1771 ligger nu i RA., Privatarkiver: Hielmstjerne.

Side 58. ¹⁾ Rørdam, Breve fra Langebek, S. 87 og 90, jvfr. Bruun, Fred. Rostgaard I, 444 f. — ²⁾ Molbech, anf. Skrift, S. 91 ff, 108, 159; Guldbergs Brev til Hielmstjerne af 28. Septbr. 1776 (Hist. Tidsskr. IV, 331 f.). — ³⁾ Dette Navn findes som Titel paa den ældste Protokol i Selskabets Arkiv (i RA.).

Side 59. ¹⁾ Det kgl. Danske Selskabs Begyndelse og Tilvæxt, Kbhvn. 1748, S. 15 f. — ²⁾ Werlauff, Det kgl. Danske Selskab, Kbhvn. 1847, især S. 19 ff. og 79 ff.; Rørdam, S. 106; Luxdorps Dagbøger I, 421.

Side 60. ¹⁾ Brev af 19. Oktbr. 1771 i Suhms Saml. Skr. XV, 391 f. — ²⁾ Brev fra Augustin af 6. Febr. 1781 i Danske Selskabs Arkiv (i RA.).

Side 61. ¹⁾ Werlauff, anf. Skrift, S. 107, og Nyerups Luxdorphiana, S. 502. — ²⁾ Rørdam, S. 44; Molbech, S. 33 f. — ³⁾ Jacobis Saml. Skrifter, S. 98. — ⁴⁾ Molbech, S. 46 f.

Side 63. ¹⁾ Sjæll. Miss. 1748, Nr. 506 og 507. — ²⁾ Samme 1750, Nr. 137. — ³⁾ Samme 1750, Nr. 323. En trykt Fortegnelse over Duntets Møntsamling (Hamborg 1750) anføres i Lipsii, Bibliotheca numaria, Leipzig 1801, S. 107. — ⁴⁾ Suhms Saml. Skr. XVI, 123 ff.

Side 64. ¹⁾ Jacobis Saml. Skrifter, S. 99 f.

Side 65. ¹⁾ De her benyttede Breve ligger i Ny kgl. Saml. 4to Nr. 2020 e. Brevet til Tessin (fra 1761) findes i Upsala Universitetsbibliotek; smstds ligger ogsaa 3 Breve fra Hielmstjerne til C. G. Warmholtz (1755-56), sml. Rørdam, Langebeks Breve, S. 269. I Stockholm (Kungl. Vetenskaps-Academien) er et Brev fra H. til Wargentin (1770). I Videnskabsselskabets Bibliotek i Trondhjem ligger 2 Breve fra H. til Gunnerus (1769, 1772). — ²⁾ Ostens Breve i Ny kgl. Saml. 4to Nr. 2020 e.

Side 66. ¹⁾ Se bl. a. et Par Breve fra H. til Langebek i Ny kgl. Saml. Fol. Nr. 427 b. — ²⁾ Wille Høybergs Optegnelser (Et Tidssbillede fra det 18. Aarh., udg. af H. Ehrencron-Müller, Kbhvn. 1900), S. 57; Bruun, P. F. Suhm, S. 220.

Side 67. ¹⁾ Suhms Saml. Skr. XV, 101, og Bruun, P. F. Suhm, S. 221 f., jvfr. 352 f. — ²⁾ Hist. Tidsskr. 5. R. II, 356 f. — ³⁾ Ovenfor citerede Vurdering af Huset ved Frederiksholms Kanal.

Side 68. ¹⁾ Danske Magazin 5. R. V, 201; Rørdam, Breve fra Langebek, S. 149 og 154; C. Christensen, Hørsholms Historie, S. 316. — ²⁾ Eiler Nystrøm, Søllerød Sogn (Kbhvn. 1911), S. 220. — ³⁾ Hist. Tidsskr. IV, 330 (Brev fra Hielmstjerne til Jacobi, dateret Sølund den 11. Juli 1775, Original i Ny kgl. Saml. Fol. 1299 e Nr. 108); Luxdorfs Dagbøger II, 47; et Brev til Suhm fra 1778 er ogsaa dateret Sølund (Ny kgl. Saml. 4to 2125 b Nr. 12, trykt i Bruuns P. F. Suhm, Tillæg S. 22* f.).

Side 69. ¹⁾ Bernstorffske Papirer III, 581. — ²⁾ Jacobis Saml. Skrifter, S. 106; Bernstorffske Pap. III, 621. — ³⁾ Adresseavisen 1780, Nr. 120; hans Kisteplade findes aftrykt i samme Aargangs Nr. 128, et »Æreminde« i Nr. 129. Suhms Gravskrift lyder i Oversættelse: Her ligger Hielmstjerne, som Kærlighed til Fædreland og Videnskab, Retfærdigheds Attraa og ubestikkelig Dyd gjorde udødelig. —

4) Luxdorps Verslinjer findes under Clemens Stik 1782 (sml. Strunks Portrætkatalog Nr. 1154); de lyder oversat: Her er Sandhedens uforfærdede Forsvarer og Ærens Befordrer, som stedse satte Fædrelandet over sig selv. Hvor meget bedre du end er, saa yd ham villigt den skyldige Hæder, og vid, at du selv hædrer dig derved.

Side 70. 1) Folketælling 1787 og 1801, begge Vester Kvarter Nr. 288. — 2) Hist. Tidsskr. 5. R. II, 380.

Side 71. Det gengivne Maleri findes paa Frederiksborg. Om det virkelig forestiller Hielmstiernes Hustru, er ikke helt sikkert, dog er Billedet muligvis identisk med det »Portræt i Oliefarve«, som Datteren, Grevinde Rosencrone, omtaler i sin Disposition af 15. Juni 1838. — 1) Hist. Tidsskr. 5. R. II, 354.

Side 72. 1) Luxdorps Dagbøger I, 421; Adresseavisen 1771, Nr. 48 og 50; Bobés Udg. af Ewalds Levnet og Meninger, S. 337 f. Det ene af Digtene ligger i Haandskrift i Stiftelsens Arkiv (i Seglet et I.) — 2) Agnete Hielmstjerne var døbt 22. Juli og antagelig født den 21. Luxdorph angiver hendes Fødselsdag baade til den 21. (Dagbøger I, 219) og til den 22. (Dagbøger I, 193); Luxdorps Dagbøger I, 455, 470, 472.

Side 74. 1) Latinsk Selvbiografi m. m. i KBK. Ny kgl. Saml. Fol. 1338 I. — 2) Univ. Matr. — 3) Ny kgl. Saml. Fol. 1338 I; Chr. Bruun, Fred. Rostgaard I, 112.

Side 75. 1) Chr. Bruun, cit. Skrift I, 84, 93 f., 96, 188 f. — 2) LAN. Viborg Bispearkiv: Kaldsbrev-Protokol 1700-19, Fol. 46 ff.; Storgaard Pedersen, Ulfborg Herred, S. 160; Jydske aabne Breve 1706, Nr. 22; Ny kgl. Saml. Fol. 1338 I. — 3) Biografiske Udkast og Op-
tænelser i Stiftelsens Arkiv.

Side 76. 1) Chr. Bruun, cit. Skrift I, 128, 115, 156 f.; Johs. Møller, Forfatteren til det store, først langt senere trykte Forfatterleksikon Cimbria Litterata, havde 1699 udgivet et »Bibliotheca Septentrionis eruditi«, som Londemann tænkte paa at forbedre. — 2) Ny kgl. Saml. 4to Nr. 2100. Brylluppet fandt efter Digtet Sted paa Visborggaard 6. Novbr. 1710.

Side 77. 1) Chr. Bruun, Fred. Rostgaard II, 146 ff. — 2) Selvbiografi i Ny kgl. Saml. Fol. 1338 I; Bruun, cit. Skrift II, 240; Sjæll. aabne Breve 1721, Nr. 68. — 3) Brevet trykt hos Bruun, cit. Skrift II, 238 ff.

Side 79. Maleriet af Londemann findes paa Rosendal i Norge. Det er aabenbart først kommet derop i en senere Tid (sml. Grevinde Rosencrones Disposition af 15. Juni 1838).

Side 80. ¹⁾ DK. Supplikbog 1726 II, Nr. 762; LAN. Viborg Bispearkiv: Kopibog 1726-36, S. 49. — ²⁾ Grove, Kbhvns Huse og Indvaanere efter Branden 1728, S. 28, 63; ogsaa hans Professorbolig brændte, og han logerede da efter Branden i et Hus i Ny Kongensgade, hvor han boede sammen med eet Barn og een Karl (samme, S. 288). — ³⁾ RA. Norske Registre 1732, Nr. 19; Ny kgl. Saml. Fol. 1338 I. L. fik dog først Kollats paa Lektoratet 10. Decbr. 1733.

Side 81. ¹⁾ Norske Rigsarkiv: Kancelliindlæg 1732, 26. Jan., 1735, 22. April. — ²⁾ Londemanns Diarium (∴ Kopibog) i Ny kgl. Saml. 4to Nr. 2099, S. 426. — ³⁾ Sjæll. aabne Breve 1730, Nr. 82 (jvfr. Jydske aabne Breve 1716, Nr. 91); Bortførelsen fandt Sted 25. Febr. 1730, Datteren (Marie Margrete hed hun) var født 26. Marts 1711. — ⁴⁾ Diarium, S. 11.

Side 82. ¹⁾ Gjellerup, Jens Dinesen Jersin, S. 234, 236. — ²⁾ Eksemplar blandt Universitetsprogrammer i KBK. Trykt i Oversættelse af Laurids Nyegaard i Kirkehist. Saml. 5. R. V, 397 ff. — ³⁾ Oversættelsen er L. Nyegaards.

Side 83. ¹⁾ Digte af Londemann findes bl. a. i UBK. Addit. 4to 268 b og Rostgaardske Saml. Fol. Nr. 158 samt i KBK. Ny kgl. Saml. 4to Nr. 160 g og Nr. 2100; Halvdelen af dette sidste Bind, der kaldes »Latinske Vers fra og til sal. Biskop Baron Rosencrone«, er kun latinske Stile af hans Disciple i Vor Frue Skole. — ²⁾ En Karakteristik af L., især som Digter, findes i »For Kirke og Kultur« X (Kristiania 1903), S. 596 ff. (af S. Holst Jensen).

Side 84. ¹⁾ Ny kgl. Saml. 4to Nr. 2100 b. — ²⁾ Londemanns Diarium (Ny kgl. Saml. 4to Nr. 2099), S. 376, 379, 382, 387, 404 f., 426 f. — ³⁾ Samme, S. 321.

Side 85. ¹⁾ Kirkehist. Saml. 4. R. II, 434 f. — ²⁾ Diarium, S. 244 f., 260 f. — ³⁾ Af Edv. Holm i Biogr. Lex. IV, 233. — ⁴⁾ Danske Saml. 1. R. IV, 107 f.

Side 86. ¹⁾ LAN. Viborg Landstings Dombog 1719-31, Fol. 451; Sammes Skøde- og Pantebog 1727-31, Fol. 684. L. købte Gaarden ved Auktion 9. Septbr. 1730 og fik Skøde 2. April 1731. — ²⁾ Sml. Jydske Saml. I, 368 f. Sehested blev Landsdommer i Viborg 12. Jan. 1731.

Side 87. ¹⁾ Diarium, S. 108 ff., 257, jvfr. Bruun, Fred. Rostgaard I, 158. — ²⁾ LAN. Viborg Landstings Domprotokol 1746, 17. Aug.; Diarium, bl. a. S. 383, 393, 435, 445. I Landstinget fremlagdes et af Londemann udarbejdet og underskrevet Manuskript i Folio, »som ses af dets Titel og al dets Mening at være Bibliotheca poetica fra det Aar 1350 til nærværende Tid«; Londemann havde allerede i Aug. 1743 fra Norge sendt Manuskriptet til Sønnen paa Nøragergaard (Diarium, S. 257). — ³⁾ Aktstykkerne ang. Londemanns Forhold til Nøragergaards Kirker ligger for største Delen i LAN. Viborg Bispearkiv: Pakken Gislum Herred A Nr. 13.

Side 88. ¹⁾ Jydske Missiver 1738, Nr. 103.

Side 90. ¹⁾ Jydske Missiver 1738, Nr. 123, jvfr. Nr. 137 og 145 samt 1739, Nr. 112. — ²⁾ LAN. Viborg Landstings Skøde- og Pantebog 1737-45, Fol. 505, og 1745-52, Fol. 533. — ³⁾ Diarium, S. 359, 360, 388, 393; Kapt. Ducher døde 16. Jan. 1746. — ⁴⁾ Samme, S. 372.

Side 91. ¹⁾ Diarium, S. 323, 341, 377, 384, 413. — ²⁾ Sml. Holst Jensens cit. Afhandling, S. 597. — ³⁾ Norsk hist. Tidsskrift 2. R. VI, 63.

Side 92. ¹⁾ Diarium, S. 295. — ²⁾ Samme, S. 297. — ³⁾ Samme, S. 310.

Side 93. ¹⁾ Diarium, S. 405, 406. — ²⁾ Samme, S. 446, 476. — ³⁾ Samme, S. 393, 423, 430.

Side 94. ¹⁾ Danmarks Adels Aarbog 1910, 392 f.; Statsarkivet i Bergen: Bergens Stifts Arkiv, Pakke Nr. 92 (Breve fra Biskopperne 1706-49); Akter paa Rosendal. Sml. Helland XII, 142 f.

Side 95. ¹⁾ Diarium, S. 315 f.

Side 96. ¹⁾ Diarium, S. 320, 326; Akter paa Rosendal. — ²⁾ Diarium, S. 333.

Side 97. ¹⁾ Diarium, S. 471; Statsarkivet i Bergen: Bergens Stifts Arkiv, Pakke Nr. 92 (Breve fra Londemann til Stiftamtmanden af 28. Febr. 1746, 4. Marts 1747 og 27. Febr. 1749).

Side 98. ¹⁾ Statsarkivet i Bergen: Bergens Stifts Arkiv, Pakke Nr. 94 (Gejstligheden), jvfr. Rosendals Tingbog (smstds) 1720-98, Fol. 210.

Side 99. ¹⁾ Diarium, S. 405, 409. — ²⁾ Samme, S. 341. — ³⁾ Samme, S. 417; Bergens Statsarkiv: Justitsprotokol for Rosendal 1749-1816, Fol. 38.

Side 100. ¹⁾ Wergeland, Digterværker (Kbhvn. 1882) I, 185; John Paulsen, Paa Vandring (Kbhvn. 1882), S. 3 ff. — ²⁾ Inventarier i Arkivet paa Rosendal.

Side 101. Den originale Grundplan i Stiftelsens Arkiv (i Pakken: Papirer vedk. Baroniet Rosendal). — ¹⁾ Det er det Side 79 gengivne Maleri.

Side 102. ¹⁾ Tegningerne findes gengivet Side 134-35. — ²⁾ Diarium, S. 448. — ³⁾ Inventarier i Arkivet paa Rosendal. — ⁴⁾ Regnskaber smstds. Den topografiske Litteratur om Rosendal anføres i Schweigaard, Norges Topografi, Kristiania 1918, S. 129. — ⁵⁾ Diarium, S. 397.

Side 103. ¹⁾ Diarium, S. 419. — ²⁾ Akter i Lensarkivet; Diarium, S. 452. — ³⁾ Diarium, S. 456 ff., 460 f.

Side 104. ¹⁾ Diarium, S. 461. — ²⁾ Samme, S. 473, 476, jvfr. Bruun, Fred. Rostgaard I, 355. — ³⁾ Diarium, S. 476.

Side 105. ¹⁾ Original i Arkivet paa Rosendal.

Side 106. ¹⁾ Hofmans Foundationer IX, 113. — ²⁾ LAN. Viborg Bispearkiv: Herredspakke 8, Hindsted Herred C., Nr. 12; Provstemode-Protokol 1699-1821, Fol. 198; Hofmans Foundationer III, 498 f. — ³⁾ Londemanns Testamente i Arkivet paa Rosendal.

Side 107. ¹⁾ Diarium, S. 299, 302. — ²⁾ Samme, S. 463. — ³⁾ Londemanns Testamente, jvfr. Luxdorps Dagbøger I, 88; Catalogus librorum quos reliquit et regiæ equestri Academiæ Soranæ legavit Edw. Londemann de Rosencrone. Havnæ 1750. — ⁴⁾ Londemanns Testamente.

Side 108. ¹⁾ Stamhusbrevet er trykt som Nr. 2 i nærværende Skriffsamling af testamentariske Dispositioner; det er tidligere trykt i Nicolaysens Norske Stiftelser I, 408 ff.

Side 110. ¹⁾ Jvfr. Badens Universitets-Journal, 2. Aarg., S. 159 ff. («Det Londemann-Rosencronske Collegium — i Haabet»). — ²⁾ DK. Supplikprot. 1749 II, Nr. 1042.

Side 111. ¹⁾ Konsistoriums Arkiv, Fol. Nr. 235; DK. Breve 1749, Nr. 299. — ²⁾ Statsarkivet i Bergen: Korskirken Kirkebog.

Side 112. ¹⁾ Londemanns Diarium, S. 205. jvfr. S. 464 f. og 477. — ²⁾ Samme, S. 405, og Høst, Clio I, 2, S. 41.

Side 113. ¹⁾ Statsarkivet i Bergen: Bispearkivets Kopibog 1747-49, S. 106 f.; jvfr. Wad, Rektorerne paa Herlufsholm, S. 204. — ²⁾ Biografiske Optegnelser i Stiftelsens Arkiv med Rosencrones egen Haand (Pakken: Papirer vedk. M. G. Rosencrone og Hustru personlig). — ³⁾ Stiftelsens Arkiv. — ⁴⁾ Høst, Clio I, 2, S. 41 f.; Brev fra Rosencrone til Rieses Svigermoder, Mad. Selstrup, af 3. April 1770 i KBK. Nyere Breve D; Lampe, Bergens Stifts Biskoper og Prester I, 215.

Side 114. ¹⁾ Londemanns Diarium, S. 473, jvfr. Secher, Slægten Secher, S. 47. — ²⁾ Biogr. Optegnl. og Akter i Stiftelsens Arkiv (Pakken: Papirer vedk. M. G. Rosencrone og Hustru personlig); Clio, anf. Sted.

Side 115. ¹⁾ Bernstorffske Papirer I, 434. — ²⁾ Akter i Stiftelsens Arkiv. — ³⁾ Kabinetsstyrelsen i Danmark I, 376 f.; den sidste af Gregers Juel underskrevne Depeche er af 25. Maj 1770. — ⁴⁾ Gregers Juels Efterfølger, C. F. Guldenrones første Depeche er fra Juni 1771; Rosencrone skrev sine Depecher egenhændig (RA. Tyske Kancellis u. A., Depecher fra Sverig); jvfr. Kabinetsstyrelsen I, 380. — ⁵⁾ Breve i Stiftelsens Arkiv.

Side 116. ¹⁾ Kabinetsstyrelsen I, 379; Breve fra Osten og Dreyer i Stiftelsens Arkiv. Det kan ikke være rigtigt, at Dreyer — som P. Vedel anfører i Biogr. Lex. IV, 349 — virkelig kom til Stockholm, omend kun en kort Overgang; Forflyttelsen blev slet ikke til noget. Dreyer var derimod i Danmark i Efteraaret 1771 og passerede Stockholm i Decbr. paa Vej til Rusland. — ²⁾ Brev fra Osten af 16. April 1771 (i Stiftelsens Arkiv), jvfr. Kabinetsstyrelsen I, 381. — ³⁾ Akter i Stiftelsens Arkiv. — ⁴⁾ Smstds. Summerne er dog kun tilsyneladende saa store, som Regnskabet udviser, thi de svenske Penge stod slet.

Side 117. ¹⁾ Kabinetsstyrelsen I, 381. — ²⁾ Samme I, 182.

Side 118. ¹⁾ Kabinetsstyrelsen I, 183; LAN. Viborg Landstings Skødebøger.

Side 119. ¹⁾ Lensarkivet. — ²⁾ Sml. Engelstofts Mindeskrift, resumeret i Clio, anf. St., S. 43. — ³⁾ Breve fra Rosencrone til Carstens fra 1774 i Ny kgl. Saml. 4to Nr. 2751.

Side 120. ¹⁾ LAN. Hald Amts Skifteprot. 1765-82, S. 463 ff. — ²⁾ Stiftelsens Arkiv; Bernstorffske Papirer III, 449 f., 452 f. — ³⁾ RA. Dept. for udenlandske Anliggender: Prøjsen II, Depecher 1776.

Side 121. ¹⁾ Regeringsskiftet 1784, Kbhvn. 1888, S. 61. Den ældste af de prøjsiske Prinsesser var Friederiche Charlotte, Datter af den senere Frid. Wilh. II. — ²⁾ Samme, S. 134; Dept. for udenl. Anliggender: Prøjsen I: Gesandter 1771-1808. — ³⁾ Aage Friis, Bernstorff og Guldberg, Kbhvn. 1899, S. 233. — ⁴⁾ Samme, S. 230; Arveprins Frederiks Brev i Stiftelsens Arkiv.

Side 122. ¹⁾ Regeringsskiftet, S. 135 og 134. — ²⁾ Fred. II's Brev (af 26. Decbr. 1780) i Stiftelsens Arkiv. — ³⁾ Hist. Tidsskr. 3. R. III, 300 f. — ⁴⁾ Holm. Danmark-Norges Historie V, 339, 344. Det er aabenbart med Udgangspunkt i den her citerede Ytring af Holm, at Bureauchef Jørgen Scheel har skrevet en Afhandling om M. G. Rosenchrone, der nylig er fremkommet i Norsk Historisk Tidsskrift (5. R. VI, 97 ff.). Afhandlingen yder intet nyt Bidrag hverken til Tidens eller Rosenchrones Karakteristik, end ikke den trykte Litteratur er benyttet i fuldt Omfang, navnlig ikke Hovedkilden til Guldbergtidens politiske Historie, den af det danske Rigsarkiv udgivne Aktstyksamling: Regeringsskiftet 1784 (Kbhvn. 1888). At Rosenchrone skulde have været den udprægede norske Personlighed, som Hr. Scheel vil gøre ham til, har nærværende Forfatter, som dog ret indgaaende har beskæftiget sig med hele den Kreds, han hørte til, ikke kunnet faa Øje paa.

Side 123. ¹⁾ Kortfattet Udkast til en Karakteristik af Rosenchrone (med Engelstofts Haand) i Stiftelsens Arkiv.

Side 124. ¹⁾ Stiftelsens Arkiv. — ²⁾ Sjæll. Miss. 1782, Nr. 616, 1783, Nr. 586.

Side 125. ¹⁾ Lensarkivet. Grevetitlen ansøgte han ikke om, han fik den i Følge et kgl. Reskript til Danske Kancelli, paraferet af Guldberg. — ²⁾ Original i Stiftelsens Arkiv; trykt (uden Dato): Regeringsskiftet, S. 259. — ³⁾ Traktaten af 8/19. Oktbr. 1784. — ⁴⁾ Sml. Strunks Portrætkatalog, S. 524; KBK's Eksemplar bærer ogsaa Paa-tegning fra ældre Tid om, at Mindeskriftet er af Engelstoft.

Side 126. ¹⁾ Regeringsskiftet, S. 152 f., jvfr. Bobé, Papirer fra den Reventlowske Familiekreds II, 40 f. — ²⁾ Bernstorffske Papirer III, 701. — Regeringsskiftet, S. 151.

Side 127. ¹⁾ Regeringsskiftet, anf. Sted, jvfr. Holm, Danmark-Norges Hist. V, 363 ff. — ²⁾ Bernstorffske Papirer III, 663 (Brev Nr. 2297 og de dertil hørende Oplysninger), 665. — ³⁾ Stiftelsens Arkiv.

Side 128. ¹⁾ Hist. Tidsskr. 5. R. II, 359 f., sml. Nyrop, J. F. Clasen, S. 254. — ²⁾ Stiftelsens Arkiv. — ³⁾ Hist. Tidsskr., anf. Bind, S. 363 f; Bernstorffs Palæ er som bekendt det senere Kong Georgs Palæ i Bredgade. I Hist. Tidsskr. opgives Lejeafgiften til 800 Rdr., i Reventlowske Papirer II, 37 f., til 1200.

Side 129. ¹⁾ Bernstorffske Papirer III, 693. — ²⁾ Samme, S. 696. — ³⁾ Samme, S. 713. — ⁴⁾ Biogr. Optegnl. i Stiftelsens Arkiv.

Side 130. ¹⁾ Bobé, Efterl. Papirer fra den Reventlowske Familie-kreds II, 37 ff. — ²⁾ U. A. Holstein, Anecdotes historiques (Manuskript i RA) II, 185.

Side 131. ¹⁾ Et nært Familieforhold mellem Aktøren Gert Londemann og M. G. Rosencrone anser Hr. Robert Neiiendam (Breve fra danske Skuespillere og Skuespillerinder I, 221) for at være absolut upaaaiseligt. Men det er det ingenlunde. Sysselmand paa Island Hans Villumsen Londemann var Broder til Amtskriver Gert (Gerhard) Villumsen Londemann; den førstes Søn var Biskop Edvard Londemann, adlet Rosencrone, den andens Præsten i Smidstrup Mag. Lavrids Gertsen Londemann; den senere Statsminister Rosencrone var atter Søn af Biskoppen, Aktøren af Mag. Lavrids. De to var altsaa Næstsøskendebørn. — ²⁾ Londemanns Diarium, S. 366. — ³⁾ Regeringsskiftet, S. 268 (med Faksimile). — ⁴⁾ Smstds, S. 34 f.

Side 132. ¹⁾ Regeringsskiftet, S. 279. — ²⁾ Aktstykker i Stiftelsens Arkiv.

Side 134. Den originale Tegning til det gengivne Billede hænger paa Rosendal.

Side 135. Tegningen ligeledes paa Rosendal. — ¹⁾ LAN. Viborg Landstings Skødebog.

Side 136. ¹⁾ LAN. Viborg Landstings Skødebøger. — ²⁾ Lensarkivet. — ³⁾ Lensarkivets Registrant (Besidderne skulde i hvert enkelt Tilfælde udtage Patent). — ⁴⁾ Stiftelsens Arkiv (Pakken: Papirer vedk. Baroniet Rosendal); Saml. til det norske Folks Sprog og Hist. VI, 232.

Side 137. Billedet af Sommerlyst efter en stentrykt Vignet paa et iøvrigt ubeskrevet Stykke Brevpapir i KBK's Billedsamling. Billedet bærer her Underskriften: Frederiksberg Alle Nr. 24. Ejendommen havde oprindelig Nr. 7 og laa paa den højre Side fra Byen, ikke langt fra den første Runddel. Ved Auktionen efter Grevinde Rosencrones Død blev den solgt til den bekendte kgl. Skuespiller og Instruktor N. P. Nielsen, som ofrede en Del paa den, men atter afhændede den 1849 til Landsoverrets- (senere Højesterets-) Assessor O. F. Müller, som boede der i mange Aar; fra hans Tid stammer Billedet (tidligst fra 1863-64, da Ejendommen fik Gadenummer), dog er Hovedbygningens Ydre næppe undergaaet større Forandringer siden Grevinde Rosencrones Tid (Sterm, Beskrivelse af Kbhvns Amt I, 198; Stiftelsens Arkiv, Bilag til Forhandlingsprot. Nr. 126; Erslews Forf.-Lex. Suppl. 2, 459; Kbhvns Vejvisere 1847, 1852, 1863, 1864).

Side 138. ¹⁾ Wegener, Laurids Engelstoft (K. 1852), S. 4 f., 8. — ²⁾ Originalerne i UBK. Addit. Fol. 182 p. (sml. Engelstofts udv. Skrifter III).

Side 139. Pladen til det gengivne Kobberstik ligger i UBK. Addit. Fol. 182 q I. — ¹⁾ Breve fra C. F. Hagerup 1786 i Stiftelsens Arkiv (Pakken: Papirer vedk. M. G. Rosencrone og Hustru personlig). — ²⁾ Reskript af 23. Maj 1810 ved D.K. 2. Depts Forestillinger.

Side 140. ¹⁾ Rørdam, Langebeks Breve, 449; Suhms Saml. Skr. XV, 221, jvfr. 402. — ²⁾ Molbech, Videnskabernes Selskabs Hist., S. 39. — ³⁾ Bogvennen 1918, S. 64. Hielmstjerne havde dog ikke i saa stort Omfang som ønskeligt ladet sine Bøger indbinde; Werlauff fik derfor i 1854 500 Rdr. af Stiftelsen til Indbinding (Indlæg til Forhandlingsprotokollen Nr. 175). — ⁴⁾ Tillæg til Ægtepagten mellem M. G. Rosencrone og A. M. Hielmstjerne, trykt i nærværende Skrift, S. 252 ff.

Side 141. ¹⁾ Ægtepagtens Punkt 8 (nærværende Skrift, S. 250 f.) — ²⁾ Nyerup, Kjbhvns Beskrivelse, K. 1800, S. 326.

Side 142. ¹⁾ M. G. Rosencrone boede 1804 i Norgesgade; ved Skøde af 20. Decbr. 1806 købte han Gaarden paa Hjørnet af Amaliegade og St. Annæ Plads af Grosserer H. Kirketerp for 28000 Rdr. (daværende Matr. Nr. 71 Q i St. Annæ Øster Kvarter, senere Nr. 114). I Oktbr. 1806 var Svigermoderen død; Bogsamlingens Afgivelse blev definitivt ordnet ved Resol. af 6. Marts 1807, umiddelbart efter blev Bøgerne overflyttet til det kgl. Bibliotek, og 25. Marts blev

Gaarden ved Frederiksholms Kanal solgt ved Auktion; dens Nedrivelse, helt eller delvis, var allerede da paa Tale (Vejviser 1804; Kbhvns Skødebog (Brevskriverkontoret) Nr. 42, S. 53 ff. og 409 ff.; Akter i Stiftelsens Arkiv). — ²) Brev fra Rosencrone til Kronprinsen af 17. Jan. 1807 (Stiftelsens Arkiv); Brevet er ikke afsendt, men utvivlsomt et lignende. — ³) Smstds. — ⁴) Akter i Stiftelsens Arkiv (Pakken: Papirer vedk. Hielmstiernes Bibliotek m. m.). Jvfr. Hans Schulz, Briefwechsel des Herzogs Fried. Chr. mit Fried. VI, S. 307.

Side 143. Den gengivne Akvarel findes paa Bymuseet i Kbhvn. — ¹) Stiftelsens Arkiv (citerede Pakke).

Side 144. ¹) Stiftelsens Arkiv (Pakken: Papirer vedk. M. G. Rosencrone og Hustru personlig). — ²) Testamentarisk Disposition af 30. Septbr. 1809.

Side 145. ¹) Fundats af 1811.

Side 146. ¹) Werlauff, Hist. Efterretn. om det store kgl. Bibliothek, 2. Udg., S. 323 (det »Museum«, der omtales i et Brev af 22. Aug. 1804 fra Kronprins Frederik til Hertug Frederik Christian (Schulz, Briefwechsel, S. 178) maa være Museet for Naturvidenskaberne); USBK. Addit. Fol. Nr. 182 p. (Brevet til Thorlacius dateret 5. Febr. 1809). — ²) Kgl. Biblioteks Arkiv. — ³) Werlauff, anf. Skrift, S. 324 ff.

Side 147. ¹) Kgl. Biblioteks Arkiv. Moldenhawer var allerede i 1782 kommen i Forbindelse med Rosencrone, den Gang Udenrigsminister, som gav ham Anbefalingsskrivelser til Spanien (Ada Adler, D. G. Moldenhawer, Kbhvn. 1917, S. 47).

Side 148. ¹) Thorvaldsens Buste af Hielmstjerne (jvfr. Side 142) findes endnu paa det kgl. Bibliotek, men af Rosencrone er der ingen; Museum blev jo ikke det, man havde tænkt. — ²) Moldenhawers fortrolige Beretning til Hertugen af 25. Jan. 1809 (i Kgl. Biblioteks Arkiv).

Side 150. ¹) Efter det af Moldenhawer egenhændig nedskrevne Eksemplar af Rapporten, der ligger i Stiftelsens Arkiv. — Moldenhawer forelagde ogsaa Rosencrone en skriftlig Udsigt over Planen til Museum, dat. 22. Januar 1809 (Orig., i Stiftelsens Arkiv, har fejlagtig 1808). — ²) RA. Kabinetsarkivets 1. Forestillingsprot. 1809, Nr. 245. — ³) Manthey, Ridderes Levnedsløb, S. 32 f.; Brock, Rosenborg III, 16, 24.

Side 151. ¹⁾ D.K. 1. Depts Miss. og aabne Breve 1809, Nr. 96, jvfr. Kollegialtidende 1809, Nr. 32, og Reskriptsamlingen 21. April 1809.

Side 153. ¹⁾ Original i Stiftelsens Arkiv. Aktstykket hører til Kabinettets 3. Protokol 1809, Nr. 888, og bærer Paategning derom, men er rimeligvis af en eller anden Grund laant eller udleveret Grevinde Rosencrone. — ²⁾ Orig. (af 18. Maj) i Stiftelsens Arkiv; sml. Kollegialtidende 1809, Nr. 33.

Side 155. En Nekrolog over Rosencrone fremkom i Dansk Literatur-Tidende 1811, Nr. 44. Forfatteren, som er meget velunderrettet, er rimeligvis Tidsskriftets Redaktør, Peter Erasmus Müller, der stod Ægteparret Rosencrone nær. — Det Gravkammer, hvori Hielmstjerne og Hustru hviler i Petri Kapel (Nr. 10), er købt for bestandig. Det andet, hvori Grev Rosencrones og Agnete Hielmstiernes Marmorsarkofager staar (tidligere Nr. 20, nu Nr. 35), tilhørte oprindeligt Slægten Michelbecker, men blev ødelagt af en engelsk Bombe 1807 (sml. Fra Arkiv og Museum II, 210f.). Den 1. Decbr. 1811 fik Grev Rosencrone og Hustru Brev paa Gravkamret og 19. Decbr. blev han selv bisat deri; Grevinde Rosencrone bisattes 11. Septbr. 1838. Afgiften er i Begravelsesbrevet (Indlæg til Forhandlingsprotokollen Nr. 8) bestemt til 1000 Rdr. d. Kur. for 50 Aar og 100 Rdr. d. Kur. for Renholdelse i det samme Tidsrum. Gravstedet blev første Gang fornyet 16. Juni 1862 for det følgende halve Aarhundrede og næste Gang 1924 (Sagen var gaaet i Glemme) for Tiden 16. Juni 1912 til 16. Juni 1962.

Side 156. ¹⁾ Hoveddisposition 1820 § 23.

Side 158. ¹⁾ Stiftelsens Forhandlingsprotokol 1840-79, S. 119. — ²⁾ Hof- og Stadsretsdom af 18. Juli 1864 og Stiftelsens første trykte Beretning.

Side 159. ¹⁾ D.K. 1. Depts. Miss. og aabne Breve 1809, Nr. 169, sml. Wad, Fra Fyens Fortid I, 146, 152.

Side 160. ¹⁾ RA. Kabinettets 1. Forestillingsprot. 1810, Nr. 299; Werlauff, Efterretn. om det st. kgl. Bibl., 331 ff.; Fonden ad usus publicos II, 145, 478. De 1000 Rdr., Grev Rosencrone havde tilsagt Museum i de første tre Aar, er rimeligvis hævet; i Stiftelsens Arkiv findes Hertugens Fuldmagt for Engelstoft til at modtage den første Rate. — ²⁾ Werlauff, anf. Skrift, 335. — ³⁾ Fonden ad usus publicos'

Arkiv: Kgl. Resolutioner 1811, Nr. 39, og 1812, Nr. 18, jvfr. trykte Udg. II, 180, og Kabinetts 1. Forestillingsprot. 1812, Nr. 2049. —
 4) Thaarups Statistik V, 17; Museum er heller ikke medtaget i Krin-
 gelbachs »Direktioner og Kommissioner under Enevælden«, hvor det
 efter sin Art hører hjemme. — 5) Stiftelsens Arkiv: Indlæg til For-
 handlingsprotokollen Nr. 263.

Side 161. 1) Fundats 1822 § 26.

Summarisk Oversigt
 over
 STIFTELSENS ARKIV.

De ældre Dele afgivet til Rigsarkivet 1917
 som foreløbig utilgængeligt Depositum.

A. Papirer angaaende Stifterne.

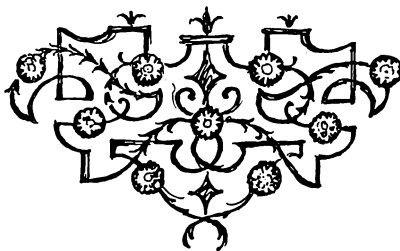
1. Adelsbreve og Diplomer paa Pergament. 1724-1809.
2. Henrik Hielmstiernes Bestallinger, kgl. Ordre og Missiver, Breve fra Arveprinsen og Guldberg m. m. samt enkelte Koncepter. 1738-80.
3. Papirer vedk. M. G. Rosencrone og Hustru personlig (biografiske Udkast og Optegnelser, Udnævnelser og Breve, Grevinde Rosencrones Privatportefeuiller med Indhold, m. m.).
4. Papirer vedk. Hielmstiernes, senere Rosencrones Bibliotek, Skilderi- og Kobberstiksamling, Møntkabinet m. v. (heri ogsaa Akter ang. »Museum«).
5. Papirer vedk. Baroniet Rosendal.
6. Papirer vedk. Poul Jonas Sandberg (f. 1798).
7. Papirer vedk. Grevinde Rosencrones Dødsbo I-II. 1838-41.
8. Kobberplader og Kobberstik.

B. Stiftelsens Arkivsager.

1. Fundatser og testamentariske Dispositioner.
 A n m. En Række testamentariske Dispositioner ligger som Bilag til Forhandlingsprotokollen (Nr. 2 og fig.).
2. Diverse Papirer fra Stiftelsens første Aar.
3. Forhandlingsprotokoller (med løse Registre). Fra 1840 og ned i Tiden.

4. Indlæg til Forhandlingsprotokollerne (fortløbende nummereret). Fra 1840.
5. Alfabetisk Register over Ansøgninger (defekt). 1862-78.
6. Ansøgninger til Legatklasse IV. 1862, 69 og fra 1871.
Anm. En Del herhenhørende Ansøgninger og Breve, navnlig fra de manglende Aar, ligger som nummererede Indlæg til Forhandlingsprotokollen.
7. Ansøgninger til Legatklasse V. Fra 1862.
Anm. Ansøgninger til de andre Legatklasser kasseres, men Ekstrakter forefindes.
8. Domme m. v. i de norske Myndigheders Retssager mod Stiftelsen. 1865-76.
9. Aktstykker ang. Fæstegodset og den Stiftelsen tilhørende Kanon af Frihedslund.
10. Diverse Korrespondancesager, Koncepter, Optegnelser m. m.
11. Kassebøger. Fra 1840.
12. Regnskaber. Fra 1861.
Anm. Regnskabsbilag kasseres.

Til Stiftelsens nuværende Bogholder, Hr. Byretsdommer og konst. Vicepræsident i Sø- og Handelsretten Edward Ipsen, maa Forfatteren rette en hjertelig Tak for den elskværdige Hjælpsomhed, han har udvist i den snart lange Aarrække, Udarbejdelsen af nærværende Skrift har staaet paa.

REGISTER

Navne, der forekommer i de alfabetisk ordnede Lister over Bevillinger til videnskabelige og kunstneriske Formaal, er ikke medtaget i Registret. Parentes om Sidetallet betyder, at vedkommende Person eller Lokalitet omtales, uden at Navnet udtrykkelig nævnes.

- Aalborg** 36, 38, 65.
Adeler, Agnete, 308.
— **Johannes Emil, Baron** († 1842), 308.
Akershus Stiftamtmandskab 46.
Ancker, Betzy, f. Sneedorff, 309.
Arneson se **Jon**.
Aspach, Sixtus, Sognepræst i Aalborg, Biskop († 1739), 102.
Augustin, Johan Samuel, Etatsraad († 1785), 60, 519.
- Barfoed, Albertine, f. Benzon**, († 1844), Enke efter **Pastor H. P. Barfoed i Nørresnede**, 326.
Beeken, Hartman, Billedhugger († 1781), 330.
Benzon, Albertine, se Barfoed.
— **Hans til Sohngaardsholm, Kommerceraad** († 1715), 35.
— **Johanne Marie** († 1776), g. m. **Søren Kiærulf**, 35 f., 38, 249 f.
— **Johannes til Sohngaardsholm** († 1784), **Konferensraad**, 64.
— **Marcus Gerhard Rosenchrone, Løjtnant** († 1865 som **Oberstløjtnant**), 313, 326, 331.
— **Niels, Kancelliraad** († 1709), 75 f., 86 f., 107.
— **Severin til Havnø og Visborggaard** († 1726), **Justitsraad**, 77.
- Benzon, Thøger til Sohngaardsholm** († 1750), 36 f.
Bergen 3, 80, 95, 98 f., 108, 110, 111 f., 123, 157, 173 f., 293, 339.
— **Lagting** 238 f., 246. — **Latinskole** 112 f. — **Stift** 78, 95, 156, 159, 170 f., 173, 212 f., 215, 218, 220, 223 f., 237, 285, 292, 337 f.
Bering, Joachim Poulsen, Sognepræst i Magleby (Stevns), Amtsprovst († 1835), 313, 325.
— **Cathrine Georgine, f. Colding** († 1854), g. m. **Amtsprovst B.**, 325.
Berlin 15, 120 f., 139.
Berner, Christine Margrethe, f. Reiersen, Etatsraadinde († 1850), 307.
Bernstorff, Andreas Peter, Udenrigsminister († 1797), (45), 46 f., 69, 114, 120-130.
— **Johan Hartvig Ernst, Udenrigsminister** († 1772), (45), 46.
Berregaard, Villum, Gehejmerraad († 1769), 72.
Bibliotek, Det kgl., 13, 29, 142, 331, 528 f., jvf. **Museum**.
Biehl, Charlotte Dorothea, Forfatterinde († 1788), 122.
Bjergsted, Skippings Hrd., 6.

- Bjørnsholm (Vitskøl Kloster), Slet Hrd., 35 f.
- Blicher, Bodil Marie († 1857), g. m. Oberst Michaelsen, 307.
- Blom, Ide Margrethe, 326.
- Bologna, Clementinske Akademi i, 114.
- Boppenhausen, J. W., Bogbinder, 107.
- Bormann se Hiort.
- Bornemann, Anker Vilhelm Frederik, Generalauditør, Justitarius i Højesteret, Gehejmekonferensraad († 1854), 278, 307, 330.
- Fr. Chr., Professor juris († 1861), 195, 509.
- Henrik, Biskop († 1710), 74, 83.
- Thalia († 1841), 307.
- se Zeuthen.
- Boserup, Jens, Institutbestyrer († 1838), 264.
- Boysen, Nanna, 326.
- Brahe, Tyge, Astronom († 1601), 22.
- Brandt, Anna Augusta († 1711), g. m. Niels Hendriksen, 4.
- Augustus, Regimentskvartermester, 4.
- Enevold, Greve († 1772), 46, 70.
- Brastrup, Maren, gift Jørgensen, 326.
- Bremen 90.
- Brock, Gustav Edvard, Højesteretsadvokat († 1878), 210.
- Brorson, Christian Frederik, Professor, Sognepræst ved Garnisons Kirke († 1847), 304 f.
- Bruun, Andreas, Generalauditør, Etatsraad († 1798), 254.
- Kirstine, 326.
- Burmester, Nicolai, Købmand, Raadmand i Kbhvn., 7.
- Busch, Johanne, Kokkepige hos Grevinde Rosencrone, 315 f., 329.
- Bygum, Chr., Mag., Hører ved Vor Frue Skole i Kbhvn., 74.
- Bülow, Johan, til Sanderumgaard († 1828), 137, 139.
- Børglumkloster, Børglum Hrd., 117 f., 136.
- Cabot, Mademoiselle, 325.
- Carstens, Adolph Gotthard, Gehejmerraad († 1795), 117, 119.
- Chrétien, Gilles Louis, fransk Kobberstikker († 1811), 139.
- Classen, Johan Frederik, Generalmajor, Industridrivende († 1792), 128.
- Clausen, Henrik Georg, Stiftsprovst († 1840), 313.
- Mad., f. Galle, 326.
- Clemens, Johan Frederik, Kobberstikker († 1831), 330.
- Colding se Bering.
- Collet, Peter, norsk Købmand († 1740), 94.
- Collin, Andreas, Vintapper, 39.
- Jonas, Finansdeputeret († 1861), 39.
- D**an, Diederikke, Datter af Sognepræst i Gjerslev Lars Chr. D., 322.
- Danneskjold-Laurvigen, Chr. Conrad, Greve († 1783), 43.

- Danneskjold-Laurvigen, Ferd.
 Anton, Greve († 1754), 43.
- Danneskiold-Samsøe, (? Fred. Chr.
 † 1778), Greve, 17, jvfr. 548.
- Danske Magazin 59 ff.
- Danske Selskab 24 f., 58-61, 147.
- Dass, Benjamin, Skolemand og
 Lærd († 1775), 54, 140.
- Deichmann, Bartholomeus, Bi-
 skop († 1731), 75, 85.
- Carl, Jernværksejer i Pors-
 grund, Samler († 1780), 54, 64,
 519.
- Detharding, Georg, Professor,
 Læge († 1747), 85.
- Didrichsen, Snedker, 303 f.
- Ditzel, Mad., f. Galle, 326.
- Dommenget, Carl Hinrich, Læge
 († 1844), 332.
- Dresden 15, 19, 119 f.
- Dreyer, Christopher Vilhelm, Di-
 plomat († 1810), 116, 525.
- Ducher (Ducker), Julius Henrik,
 Kaptajn († 1746), 90 f., 523.
- Geridur Pernille, f. Londe-
 mann, 90 f., 136, 240.
- Dudel, Ane Margrethe, f. Lye,
 328.
- Dunte'ske Medaillekabinet i Ham-
 borg 63, 520.
- Durup, Gislum Hrd., 87 f., 260.
- Egede, Hans, Biskop († 1758),
 102.
- Eickstedt, Hans Henrik, General,
 Gehejmestatsminister († 1801),
 124, 129.
- Eisleben 4.
- Elisabeth, Frederik den Stores
 Dronning, 121.
- Elkiær se Segelcke.
- Engelstoft, Lavrids, Professor,
 Etatsraad († 1851), 67, 125,
 138, 142 f., 146, 150, 156, 158 ff.,
 164, 195, 273, 276, 296 ff., 302 f.,
 305, 312, 319 ff., 330, 507, 526,
 530; Portræt 139.
- Magdalene Cathrine, f. Estrup
 († 1878), g. m. Lavrids E.,
 307 f., 323.
- Mette Marie, 308, 323.
- Engevig, Norge, 269, 271.
- England 16 f., 22 f., 120 f. — Kgl.
 Societet og Antikvitetskolle-
 gium 17, 61.
- Erichsen, Jon, Bibliotekar, Rente-
 kammerdeputeret († 1787), 140.
- Estrup se Engelstoft.
- Fabricius, Maren, 327.
- Fabritius, Michael, et Wever,
 Handelshus i Kbhvn., 6.
- Fabritius-Tengnagel, Hedvig (†
 1850), Enke efter Kommandør
 F.-T., 309.
- Facheln, H. C., Frøken, 327.
- Falsen, Chr. Magnus, Justitiarius
 i den norske Overhofret (†
 1799), 64.
- Enevold, Etatsraad, Borg-
 mester i Kbhvn. († 1761), 237.
- Niels, 331.
- se Rosenkrantz.
- Fane Præstegæld, Norge, 80.
- Feldingbjerg, Fjends Hrd., 87 f.,
 93.
- Fenger, Christian, Etatsraad,
 Læge († 1845), 313.
- Martha Helene, f. Meinert, (†
 1856), Enke efter Sognepræst

- R. F. p. Christianshavn, 311, 318.
 Finckenhagen, Agnete Birgitte († 1811), 70.
 — Agnete Birgitte († 1763), g. m. Niels Hendriksen, 4, 10, 38 f.
 — Johan, d. æ., Urtekræmmer i Kbhvn., 4.
 — Johan, d. y., Etatsraad († 1778), 4, 34, 237.
 Finsen, Christen, Skomager, 328.
 Fisker, Christence, 307.
 — Lorentz Heinrich, Admiral († 1819), 307.
 Fleury, André Hercule de, Kardinal, fransk Statsmand († 1743), 91.
 Folkes, Martin, engelsk Lærd († 1754), 17, 61.
 Foss, Niels, Etatsraad, Bogsamler († 1751), 21, 27.
 — Peder, Mag., Rektor ved Frue Skole i Kbhvn. († 1698), 74.
 Frederik IV 80.
 Frederik V 60 f.
 Frederik VI 121, 127, 131, 142, 147-153, (331).
 Frederik, Arveprins († 1805), 64, 121, 124 f., 131, 531.
 Frederik II, Konge af Prøjsen, 121 f., 331, 526.
 Frederik Christian, Hertug af Augustenborg († 1814), 142, 145 f., 159 f., 529 f.
 Frederiksberg Sogn 304.
 Frederiksberg Slots Portrætsamling 296, 331 f., 516, 521.
 Frederiksgave, Baag Hrd., Odense Amt, 309.
 Freiberg i Sachsen 15, jvfr. 548.
 Friccius, Hofraad, 19.
 Friederiche Charlotte, prøjsisk Prinsesse, (121), 526.
 Friederichsen, Maren, i Trøstens Bolig 328.
 Frihedslund, Løve Hrd., 532.
 Friis, Aage, Professor, Dr. phil., 509.
 — M. P., Overformynder, 509.
 — Mad., f. Hoff, i Wilster 297 ff., 311.
 Frontin, Pierre, Juveler, 284.
 Fuglede, Niels, Kancelliraad, 6.
Galle, Christopher, 270, 287.
 — Frederikke, Kammerjomfru hos Grevinde Rosencrone, 265, 270, 273, 287, 303 f., 314-317, 328, 332.
 — Poul, 270, 287.
 — Hørkræmmer, 270, 272.
 — se Clausen, Ditzel og Severin.
 Garboe, Peder Severin, Læge, Viceborgmester i Bergen († 1771), 247.
 Gechel, Margrethe, 328.
 Gehejmearkivet 43, 60.
 Gehejmestatsraadet 124.
 Gelmuyden, Christopher, Præst i Hardanger († 1759), 82.
 — Gert, 103.
 — Peter, Præst i Hardanger († 1723), 82.
 General-Kirkeinspektions-Kollegiet, 13, 65.
 Giesemann, Augusta Eleonore, 310.
 — Johan Henrik Vilhelm, Professor, Læge († 1819), 310.
 Gislum, Gislum Hrd., Aalborg Amt, 138.

- Glud, Søren, Mag., Rektor ved Frue Skole i Kbhvn. († 1705), 74, 83.
- Gram, Carl Christian, Overjægermester († 1780), 69.
- Frederik Carl, Overhofmarskal († 1782), 84.
- Hans, Gehejmearkivar, Historiker († 1748), 11 ff., 17, 23 f., 27 ff., 50 ff., 85, 107, 518.
- Lavrids, Præst († 1775), 51.
- Gratalkontoret 40 f.
- Griis, Niels, Diplomat († 1746), 91.
- Groos, Jomfru, 327.
- Grynderup, Gislum Hrd., 87 f., 270, 272, 287.
- Gudridur Marcusdatter, g. m. Hans Vilhelmsen Londemann, 73.
- Guineiske Handelskompagni 41.
- Guldberg, Ove Høegh-, Statsminister († 1808), 45 f., 48, 55, 58, 64, 119-129, 131, 519, 531.
- Guldenchrone, Christian Frederik, Baron, Diplomat († 1788), 116, 525.
- Gunderupgaard, Strandby S., Gislum Hrd., 114, 118, 120, 135.
- Gunnerus, Johan Ernst, Biskop, Naturforsker († 1773), 59 f., 520.
- Gustav III, Konge af Sverig, 120, 125.
- Hagerup**, Christian Frederik, Stiftsprovst, Vicepræsident i Videnskabselskabet i Trondhjem († 1797), 528.
- Halkær, Aars Hrd., 36.
- Hall, Carl Christian, Politiker, Gehejmekonferensraad († 1888), 213, 221, 508.
- Hall, P. O. B., cand. phil. († 1909), 510.
- Hamborg 22, 46, 63.
- Hansen, Andrea Kirstine, 326.
- Peder, Fuldmægtig i Kbhvns Skifteret, 326.
- Peter, Kopist i Rentekammeret, 326.
- Hatteberg, Norge, 94.
- Hauch, Adam Wilhelm, Overhofmarskal († 1838), 305, 313.
- Carsten, Digter († 1872), 100.
- Vibeke Magdalene, f. Brockenhuus, Overhofmarskalinde († 1830), 273.
- Havnø, Visborg Sogn, Hindsted Hrd., 76, 86, 93.
- Haxthausen, Anna Elisabeth, f. Juul, Grevinde († 1813), 330.
- Christian Ove, Greve, Overhofmarskal († 1842), 330.
- Heggom, Torvemester, hans Enke 327.
- Helt, Mathias, Kancelliforvalter († 1757), 66.
- Hemert, Joost van, Handelsmand († 1775), 6.
- Hendriksen, Augustus, Sognepræst i Idestrup († 1770), 10 f., 253.
- Niels, islandsk Købmand i Kbhvn. († 1745), 4-11, 33 f., 38, 73, 133, 138, 513 f.; Portræt 9.
- Henningens se Langhoff.
- Henriksen, Henrik, se Hielmstjerne.
- Herningholm, Hammerum Hrd., 118, 134.

- Hertzberg, Niels, Sognepræst til Kvindherred, senere til Kingersvik, Provst († 1841), 138 f., 331.
- Hielmcrone, Marcus v., Generalkrigskommissær († 1793), 118.
— se Tolstrup.
- Hielmstjerne, Agnete Marie († 1838), g. m. Marcus Gerhard Rosencrone, 72 f., 101, 117, 121, 127, 133, 136 ff., 143, 145, 155-159, 164, 179 f., 190, 192, 196 ff., 200-221, 223-232, 247-332, 338, 507, 516, 521, 527-531; Portræt 135 samt Billedbilag.
— Andrea Kirstine, f. Kiærulf, se Kiærulf.
— Anne Kirstine († 1771), 71 f.
— Henrik, Gehejmraad († 1780), 11-72, 119, 133, 140 ff., 144, 236 f., 248-255, (330 f.), 514-521, 528 f., 531; Portræt 34 samt Billedbilag.
— Johan Ludvig († 1760), 71.
- Hindsted Herreds Provsti 77.
- Hiort, Kirstine, gift Bormann, 327.
- Hoff, Chr., Oberstløjtnant († 1746), 81, 90 f.
— Marie Margrethe, f. Londe-
mann, 81, 90 f., 241, 269, 272, 522.
— Palle Krag, Birkedommer p. Rosendal, 270, 272, 287.
— se Friis.
- Hoff-Rosencrone, Agnete, 308, 328 f.
— Christian Hendrich til Rosen-
dal, Baron († 1837), 136, 271, 286, 297 f., 318.
- Hoff-Rosencrone, Edvardine, 329.
— Gerhard, Baron, 331.
— Sophie, 329.
- Hofman, Hans de, Amtmand, Forfatter († 1793), 49.
- Hoffmann, Mad., Strømpevæver H.'s Enke, 327.
- Hojer, Andreas, Historiker, Ju-
rist († 1739), 11 ff., 20, 515.
- Holberg, Ludvig, 20, 24 f., 31, 80.
- Holm, Emil, Kunstmaler († 1863), 101.
— Peder, Theolog († 1777), 11.
— Peter Edvard, Historiker († 1915), 122, 508.
- Holmgaard, Rinds Hrd., 36, 39.
- Holnstein, Franz Ludwig, Greve af († 1780), 19.
- Holst, Anne Kirstine, 327.
— Christian Marcus Christopher Gerhard, Landvæsenskommis-
sær, Herredsfoged i Tyrsting
Hrd. († 1822), 268 f., 272, 287, 298, 310.
— Erik Lorentsen, Præst i Her-
som († 1826), 269, 272, 327.
— Frederikke Mariane, 310.
— Helene, 310.
— Marthe Charlotte, f. Meyer († 1858), g. m. Herredsfoged H., 310.
— se Rosenquist.
- Holstein, Charlotte Amalie, f. Plessen († 1740), g. m. Stats-
minister Johan Georg H., 518.
— Chr. Fred., Greve († 1799), 38, 518.
— Johan Ludvig, Greve, Stats-
minister († 1763), 14, 23, 28, 37 f., 49-54, 57, 62, 84, 102, 518.

- Holstein, Ulrik Adolf, Greve, Overpræsident († 1789), 130.
- Huulegaard, Arense, 72.
- T., 72.
- Højesteret 40-45, 48, 50, 65, 81, 87, 158 f., 210 ff., 220, 226 f., 230-232, 517.
- Høpfner, Nicolai Christian, Bogtrykker († 1782), 59.
- Høyberg, Wille, Litterat († ca. 1757), 66.
- Høyer, Cornelius, Miniaturmaler († 1804), 331, 516.
- I**bsen, Caroline, g. m. Urtekræmmer I., 313.
- Idestrup, Falster, 11.
- Ipsen, Edward Philip, Byretsdommer, 510, 532.
- Island (Islændere) 5 f., 8, 73, 123, 245.
- Italien 16, 23, 114.
- J**acobi, Chr. Fr., Konferensraad, Forfatter († 1810), 13 f., 18, 23, 45, 48, 50, 54 f., 58, 61, 64, 68.
- Jensen (Hansen), Peter, Tjener hos Grevinde Rosencrone, 315 f., 318.
- Sophie, Mademoiselle, ved det kgl. Teater 274.
- Jersin, Gertrud Elisabeth († 1716), g. m. Peter Nielsen Nyegaard, 81.
- Jacob Jensen, Biskop i Kristianssand († 1694), 81 f.
- Jens Dinesen, Biskop i Ribe († 1634), 81.
- Johannsen, Johann Christian Gottberg, Præst ved St. Petri Kirke († 1854), 304.
- Jon Arneson, Biskop i Holum Stift, 73.
- Jordløse, Skippinge Hrd., 6.
- Juel, Carl, Overhofmester ved Sorø Akademi († 1767), 113.
- Gregers, dansk Gesandt i Stockholm († 1776), 115 f., 525.
- Jens, Kunstmaler († 1802), 101, 330 f.
- Mad., f. Metzger, 322.
- Juel-Vind se Vind.
- Juliane Marie, Dronning († 1796), 120 f.
- Jørgensen, Ane Margrethe, 327.
- se Brastrup.
- K**aalund, Agnete, 306.
- Amalie, Oberstinde, f. Stricker († 1856), 306, 318.
- Carl Henrik, Løjtnant († 1899), 325.
- Hans Vilhelm, Digter († 1885), 325.
- Kall, Johan Christian, Orientalist († 1775), 85.
- Kalnein, Carl, Major († 1769), 90 f., 103.
- Edvardine Marie, f. Londe-
mann, 90 f., 241.
- Kancelli, Danske, 12 f., 32 f., 40, 44 f., 68. — Arkiv 63.
- Tyske, 115.
- Kaninggaarden ved Furesøen 68.
- Karen Brahes Bibliotek i Odense 141.
- Katharina II af Rusland 331.
- Kierulf, Jørgen, Historiker († 1810), 159 f.
- Kildeskriftselskabet 161.
- Kirketerp, H., Grosserer, 528.

- Kiærulf, Anders Mortensen, til Bjørnsholm († 1735), 34 ff., 39, (76).
- Andrea Kirstine († 1806), g. m. Henrik Hielmstjerne, 34-39, 70 f., 133, 140, 142, 236 f., 248-255, 327, (330 ff.), 516, 519; Portræt 35, 71 (jvf. 521).
- Anne Lauridsdatter († 1759), g. m. Severin Benzon, 76 f., 80.
- Johanne Marie, se Benzon.
- Laurids Mortensen til Vifertsholm († 1729), 34 f., 37, (76).
- Søren, Kancelliraad († 1730), 35 f.
- Kleve (adlet Klevenfeldt), Terkel, Genealog († 1777), 21 f., 24, 26, 43, 517.
- Kløcher, Abraham, Handelsmand († 1730), 7.
- Koefoed, Hans Jacob, Højesteretsassessor, Etatsraad († 1870), 321, 508.
- Peder, Kartograf († 1760), 57.
- f. Thuesen, Enke, 327.
- Kraft, Jens, Filosof, Professor ved Sorø Akademi († 1765), 113.
- Krarp, Janus Frederik, Registratør i Gehejmearkivet († 1910), 339.
- Kristian II 15, 21.
- Kristian IV 15.
- Kristian VI 14.
- Kristian VII 44, 131.
- Kristiania (Oslo) 64.
- Krogerup, Lynge-Kronborg Hrd., 21, 30 f., 49 f.
- Krumpen, Otte, Rigsmarsk († 1569), 332.
- Kunstakademiet i Kbhvn. 179, 190, 217, 339.
- Kvindelige Velgørenheds Selskab 311.
- Kvindherred Kirke og Præstegæld, Norge, 107, 113, 138, 237, 243.
- København 3-10, 19, 22, 49, 61, 80, 166, 171, 182, 185, 198, 338.
- Admiralgade 4. — Almindeligt Hospital 282, 304. — Blindeinstitut 273, 282, 289, 313. — Fortunen 3. — Frederiks Hospital 282. — Frederiksholms Kanal 39, 55, 67, 138, 142, 517, 529. — Vor Frelzers Kirke 237. — Vor Frue Skole 7, 73 f., 106, 522. — Lille og Store Færgestræde 3 f. — Gammel Strand 3 f., 39, 513. — Gothersgade 80. — Harboiske Enkekloster 269, 287. — Højbrostræde 3. — »Kjæden« 338. — Kristiansborg 62. — Kunstkammeret 62. — Læderstræde 3 f., 11. — Navigationsskolen 237. — Nicolai Kirke 3 f., 6 f. — Nissegangen 3 f. — Ny Kongensgade 522. — Prinsens Palæ 55. — Rosenborg 62 f., 150. — Rosencrone'ske Gaard i Amaliegade 142, 528; Billede 143. — Saltkompagniet 4. — St. Hans Hospital 282. — St. Petri Kapel 155, 288, 530. — St. Petri Kirke 304. — St. Petri Kirkes Plejehuse 282, 304 f. — Store Kanikestræde 80. — Strand Kvarter 6. — Vajsenhuset 4, 7. — Valkendorffs Kollegium 11. — Ved Stranden 3.

- König, Joh. Ulrich, tysk Digter og Hofmand († 1744), 19.
- Laforet, Gregorius, Sprogmeister († 1751), 21.
- Langebek, Jakob, Gehejmearkivar († 1775), 13 f., 16 f., 19 f., 22, 24-30, 33 f., 43, 48 ff., 52, 59 f., 66, 68, 251 f., 339, 514.
- Langhoff, Helene Cathrine, f. Henningsen († 1852), g. m. Pastor Jørgen Langhoff i Lyngebroby († 1822), 323.
- Lassen, Jens, islandsk Købmand († 1729), 8 ff.
- Peder, Jurist, Legatstifter († 1681), 114.
- Lausanne, Schweiz, 114.
- Lempfert, Peter Frederik, Kap-tajn († 1853), 306.
- Margrethe Lovise, f. Lütken († 1860), 306, 330.
- Marie, 330.
- Lerche, Chr., Greve, General († 1757), 39, 94 ff., 246.
- Vincens, Gehejmeraad († 1742), 94, 246.
- Leth, Chr. Langemach, Theolog, († 1764), 11.
- Leuch, Peter, norsk Købmand, 94.
- Liebe, Carl Christian Vilh., Højesteretsadvokat († 1900), 196, 210.
- Liebenberg, Hedevig († 1873), 308.
- Michael Frederik, Konfessionarius († 1828), 308.
- Linde, A. C. P., Departementschef († 1888), 509.
- Lintrup, Søren, Biskop i Viborg († 1731), 77.
- Liveri, fransk Marki, 19.
- Londemann, Edvard, Biskop, adlet de Rosencrone († 1749), 73-114, 131, 133, 237-247, 331, 521 f., 527; Portræt 79.
- Edvardine Marie, se Kalnein.
- Gerhard Vilhelmsen, Amtsskriver, 73, (83), 527.
- Geridur Pernille, se Ducher.
- Gert, Skuespiller († 1773), 130 f., 527.
- Hans Christopher, se Rosencrone.
- Hans Vilhelmsen, Sysselmand p. Island, 73, 527.
- Lavrids Gertsen, Mag., Præst i Smidstrup († 1764), 131, 527.
- Marie Margrethe, se Hoff.
- London 16 f., 21 f., 33.
- Lorentzen, Christian August, Kunstmaler († 1828), 330.
- Lowson, Andreas, Højesteretsadvokat († 1758), 88 f.
- Lundberg, Gustaf, svensk Kunstmaler († 1786), 331.
- Lunéville 16.
- Luxdorph, Anna Bolette, f. Junge († 1781), (331).
- Bolle Villum, Gehejmeraad († 1788), 14, 40-42, 44-47, 50, 53, 55, 57, 59 f., 66, 68 f., 72, 140, 331, 518, 521.
- Lybæk 15, 22.
- Lye se Dudel.
- Lühe, Adolph Andreas v. d., Stiftamtmand († 1750), 39.
- Lyngbye, Nicoline Semine Dorothea, 322.
- Lütken, Frederikke († 1835), 307, 310, 318.
- Johanne Nicoline († 1881), 309.

- Lütken, Lovise, se Lempfert.
 — Ottine († 1854), 306, 330.
 — Otto, Viceadmiral († 1835), 306 f., 330.
 Lüttichau, Christian Ditlev, Oberst († 1767), 39.
 — Wulf Casper, Oberstlt. († 1765), 39.
 Löffler, Mad., 327.
- M**adsen, Portner hos Grevinde Rosencrone, 315 f., 322.
 Madvig, Johan Nicolai († 1886), 508.
 Mannheim 119.
 Masset, Mad., 309.
 Mathiesen, Henrik, Borgmester i Bergen, 247.
 Mel, Gaard under Baroniet Rosendal, Norge, 94, 246.
 Metzger se Juel.
 Meyer se Holst.
 Michaelsen, Julie Wilhelmine Henriette, 307.
 — Gustav Joachim, Oberst († 1847), 307, 313.
 Michelbecker, Slægten, 530.
 Molbeck, Christian, Historiker, Sprogmand († 1857), 52, 58, 61, 140.
 Moldenhawer, D. G., Overbibliotekar († 1823), 142, 146, 159 f., 529.
 Moller, Johannes, Literaturhistoriker († 1725), 76, 521.
 Moltke, Adam Gottlob, Greve, Overhofmarskal († 1792), 84, 103.
 — Joachim Godske, Statsminister († 1818), 129, 131.
- Montfaucon, Dom Bernard de, fransk Lærd († 1741), 17.
 Movat, Slægten, 100.
 — Axel, Admiral († 1661), 94.
 Munthe, Caspar Frederik, Filolog, Professor († 1763), 107.
 »Museum«, videnskabeligt Institut, 145-155, 159-161, 169, 174-176, 184, 187-189, 191, 198, 206, 215 f., 220, 224, 230, 259 f., 266, 268, 286, 529 ff.
 Müller, Adam August, Historiemaler († 1844), 307, 330.
 — Adam Gottlob, Højesteretsassessor († 1833), 156, 158, 164, 264, 267 f., 269, 275 ff., 279, 287 ff., 297 ff., 303, 306, 318 f., 321, 330, 507.
 — Aurelia Dorothea († 1874), g. m. Kammerjunker Gottfried v. Schmidten († 1852), 269, (287 f.), 306 f., 318.
 — Carl Ludvig, Numismatiker og Arkæolog († 1891), 307.
 — Charlotte Augusta († 1897), 307 f., 323.
 — Karen Elisabeth, Konferensraadinde, f. Steenbeck († 1857), 306, 313, 318, 326, 327.
 — Louise Augusta, f. Stub, Bispinde († 1852), 308, 323.
 — Marcus, Biskop († 1731), 81 f.
 — Otto F., Højesteretsassessor († 1882), 307, 528.
 — Peter Erasmus, Biskop, Historiker († 1834), 158, 273, 275 f., 296-299, 302 f., 305, 307, 319 f., 507 f., 530.
 — Sophie Cathrine († 1892), 269, (287 f.), 306 f., 318.

- Møinichen, Christian, Oversekretær († 1749), 8.
- Mølgaard, Aars Hrd., 36, 39.
- Møller, Jomfru, Husholderske hos M. G. Rosencrone, 270, 272, 287.
- Møllmann, Bernhard, Bibliotekar († 1778), 13, 52, 54.
- Mønt- og Medaillekabinet, Det kgl., 14, 61-63, 143.
- Møntkommissionen 14, 23, 58, 61 f.
- Møsting, Cecilie Christiane, f. Krogh, Gehejmerraadinde († 1850), 330.
- Sigismund, Statsminister († 1843), 278, 305, 330.
- Nancy 16.
- Nederlandene 21.
- Niebuhr, Carsten, Orientalist († 1815), 147.
- Nielsen, N. P., Skuespiller († 1860), 528.
- Oluf, Dr. phil., Raadstuearkivar († 1896), 339.
- Norden, Frederik Ludvig, Ægyptolog († 1742), 17 f.
- Nordmann, Fuldmægtig, 311.
- Norge 6, 8, 21, 81, 111, 116, 122 f., 154-159, 196-232, 275, 285, 291-293, 335-340, 532. — Kirkedepartementet 158, 213, 220-232.
- Norges Vel, Selskabet for, 144.
- Nyegaard, Anna Christina († 1743), g. m. Edvard Londe-
mann, 81 f., (85), 241, 245.
- Christian Wilhelm, Kaptajn († 1847), 313.
- Nyegaard, Knud Olsen Takvam, Løjtnant, p. Engeviggen i Norge († 1841), 271.
- Peter Nielsen, Sognepræst til Resen og Humlum († 1719), 82.
- Øllegaard, 98.
- se Segelcke.
- Nürnberg 15 f.
- Nærum, Sokkelunds Hrd., 68.
- Nøragergaard, Harre Hrd., Viborg Amt, 69, 86 f., 90-94, 105, 113, 136, 138, 238.
- Nørrejylland 118, 170 f., 185, 215, 224, 285, 338.
- O**dense Gymnasium 57.
- Olsen, Peter Christian, Tjener hos Grevinde Rosencrone, 304, 316 ff., 324.
- Omb, Gaard under Baroniet Rosendal, Norge, 246.
- Oppen, Adelgunde, f. Stricker, Majorinde († 1853), 325.
- Oslo se Kristiania.
- Osten, Adolph Siegfried v. d., Greve, Statsminister († 1797), 36, 65, 116, 520.
- Ostermann, Johan, Greve, russisk Vicekansler, 126.
- Ostfriesland, Fyrsten af, 19.
- P**aris 16-18, 22, 25-27, 49 f., 114, 146. — rue Augustin 22.
- Pedersen, Ane Elisabeth, 327.
- Petersen, Hans, Kusk hos Grevinde Rosencrone, 316, 324.
- Lars, Kusk hos Grevinde Rosencrone, 316.
- Plesner, Ulrik, Registrator i Gehejmearkivet († 1882), 339.

- Polyteknisk Læreanstalt i Kbhvn. 339.
- Pontoppidan, Erik, Biskop († 1764), 112.
- Poulson, Jens, Oberst, til Gunde-rupgaard 114, 118.
Prøjsen 120.
- Rafn** (Ravn), Pauline, Hushol-
derske hos M. G. Rosencrone,
265, 270, 287, 314-317, 327 f.
- Rantzau, Chr., Greve, Statholder
i Norge († 1771), 27, 84.
- Rasch, Jacob, Rektor i Kristiania
(† 1737), 74.
- Rasmussen, Jens Lassen, Orien-
talist († 1826), 159 f.
- Ravn se Rafn.
- Reiche, I. F., Krigsassessor, 326.
- Reiersen se Berner.
- Reims 16.
- Rentekammeret 8 f.
- Resen, Ribe Stift, 82.
- Revenfeldt, Conradine († 1770),
g. m. Frederik Rostgaard, 74 f.
- Reventlow, Cai Frederik, Diplo-
mat († 1834), 127.
- Christian Ditlev, Statsmini-
ster († 1827), 130.
- Claus, Gehejmerraad, Præsi-
dent i Højesteret († 1758), 41.
- Conrad, Storkansler († 1708), 74.
- Ditlev, Gehejmerraad († 1783),
47, 69, 120, 126 f., 129.
- Johan Ludvig, Greve, Gods-
ejer († 1801), 130.
- Ricard, Chr. Fr., Departements-
chef († 1908), 509.
- Riegelsen, Niels, islandsk Køb-
mand, 5.
- Riese, Thomas, Hofmester ved
Sorø Akademi, Præst i Kvind-
herred († 1810), 113, 139, 525.
- Roed, Peter Nielsen, 270, 287, 328.
- Rohan, Armand Gaston de, Kar-
dinal, Biskop af Strasbourg (†
1749), 19.
- Rom, Arcadiske Akademi i, 114.
- Rose, Mette Marie, Aktrice (†
1819), 43.
- Rosencrone, Edvard Londemann
de, se Londemann.
- Hans Christopher Londe-
mann de, Konferensraad (†
1774), 81, 89-93, 103, 105, 108,
111-114, 116-120, 133, 138, 238,
240, 246, 250 ff., 260, 331.
- Marcus Gerhard, Greve, Stats-
minister († 1811), 72 f., 82, 101,
105, 107 f., 111-159, 179, 190,
196-198, 200-211, 213-220, 224,
227 ff., 238 ff., 247-331, 525-531;
Portræt 134 og Billedbilag.
- Marie Christine Wielandt Lon-
demann de († 1767), g. m. Mar-
cus v. Hielmcrone, 105, (118),
(238), 239, 241.
- Rosendal, Norge, 94-111, 117 f.,
136, 174, 214, 237-247, 250,
257 ff., 269 ff., 272, 286, 293,
297 f., 331, 338 f., 522, 524, 527,
531; Billeder 97-99, 101.
- Rosenkrantz, Slægten, 100, 102.
- Axel, Baron († 1723), 94, 246.
- Jørgine Elisabeth, gift Falsen
(† 1869), (331).
- Ludvig, Baron († 1685), 94.
- Niels, Gehejmestatsminister (†
1824), 331.
- Warinka († 1849), 325, 331.

- Rosenquist, Marie Kirstine, g. m. Pastor Holst i Hersom, 269, 272, 287, 298.
- Rosenstand-Goiske, Peder, Stiftsprovst i Viborg, Professor († 1769), 96.
- Rosted, Sophie, Stuepige hos Grevinde Rosencrone, 315 f., 329.
- Rostgaard, Frederik, Gehejmearkivar, Oversekretær († 1745), 21, 24, 27, 29-32, 58, 74-78, 83, 515 f.
- Hans, Ridefoged († 1684), 75 f.
- Rusland 116, 120 f., 125, 126, 129.
- Ryberg, Engelke Charlotte, f. Falbe, Etatsraadinde († 1846), 307, 309.
- Ræder, Frue, 330.
- Rødefjord, Island, 5.
- Sachsen** 115, 119 f., 247 f.
- Sacken, Carl v., Baron, russisk Gesandt i Danmark, 126 f.
- Salicath, P. G. H. L., Justitsraad († 1864), 331.
- Sandberg, Jonasine. 302 f., 318, (332).
- Poul Jonas, 264, 269, 282 f., 287-290, 299-303, 318, 332, 531.
- Sandholmgaard, Bloustrød Sogn, 68.
- St. Petersborg 116.
- Schaafhus, Hammerus Hrd., 118, 134.
- Schack-Rathlou, Joachim Otto, Gehejmestatsminister († 1800), 46, 55, 124, 126, 129.
- Scharffenberg, Christian Rudolf, Arkivsekretær († 1782), 43.
- Scheel, Anton Wilh., Generalauditor, Dr. jur. († 1879), 213, 221, 508.
- Schimmelmann, Heinrich Carl, Skatmester († 1782), 129.
- Schiødte, Søren, Hofpræst († 1836), 304, 313, 332.
- Schiøning, Gerhard, Historiker, Gehejmearkivar († 1780), 69.
- Schmidt, Karen, i Abel Cathrines Stiftelse 328.
- Schov, Laurids Nielsen, Klokker († 1789), 60.
- Schow, Henrik Maximilian, Oberst († 1847), 309.
- O., Toldbetjent, hans Enke, 327.
- Øllegaard Sophie Charlotte, 309.
- Schuchardt, Joh. Conr. til Nøragergaard, Ritmester († 1819), 260.
- Schulenburg, Carl von der, Generalauditor i Norge, 12 f., 27.
- Schumacher, Peter Christian, Diplomat († 1817), 126 f.
- Schöfflin, Jean Daniel, Professor, kgl. Historiograf, i Strasbourg († 1771), 16 f.
- Segelcke, Anne Christine, gift Nyegaard, p. Engevigens i Norge, 269, 271, 287.
- S. V. H., Løjtnant, Forvalter p. Rosendal, 270, 272, 287, 318.
- Mad., f. Elkiær, p. Rosendal, 270, 272.
- Sehested, Iver Nicolai, til Nøragergaard, Major, Landsdommer i Viborg († 1753), 86 f., 522.

- Selstrup, Mad., 525.
 Sem, Gaard under Baroniet Rosendal, Norge, 94, 246.
 Severin, Mad., f. Galle, 326.
 Sicilien 116, 119.
 Sigurdsson, Jon, Historiker († 1879), 339.
 Sjælland 170 f., 183, 185, 192-196, 215, 224, 234, 338.
 Skalholt, Island, 77.
 Skjerninge, Vester-, Salling Hrd., Svendborg Amt, 75.
 Slagelse Skole 74.
 Slesvig 15 f., 19.
 Sneedorf, Jens Schielderup, Professor ved Sorø Akademi († 1764), 113.
 Sommerlyst, Gaard p. Frederiksberg, 136, 261 f., 267, 303, 528; Billede 137.
 Sorø Skole og Akademi 11, 106 f., 113.
 Spanien 23.
 Spengler, Johan Conrad, Museumsdirektør († 1839), 331.
 Springforbi (Sølund), Sokkelunds Hrd., 68, 520.
 Stampe, Henrik, Generalprokurør († 1789), 40, 42.
 — Holger, Baron, Kammerherre († 1827), 274.
 Stanislaus, Konge af Polen († 1766), 19.
 Steenbeck, Daniel Jørgen, Kammerassessor († 1833), 279, (294), 318, 509.
 — Cathrine († 1836), Enke efter Skibsfører S., 307.
 Steensen, Jacob, Rektor i Bergen († 1749), 112.
 Stemann, Augusta, f. Tillisch († 1887), g. m. Amtmand S., 309, 318.
 — Christian Ludvig, Statsminister († 1813), 129, 131.
 — Christian Ludvig, Amtmand i Sorø († 1857), 309.
 Stenild, Gislum Hrd., 87 f.
 Stockholm 38, 115 f., 525.
 Stokkseyri, Gaard i Arne Syssel p. Island, 73.
 Stolberg, Louise, f. Reventlow, Rigsgrevinde († 1824), 130.
 Stoltz, Chr. Daniel, Godsejer, 39.
 Strasbourg 16, 19, 21, 23.
 Stricker se Kaalund og Oppen.
 Struensee, Johan Frederik, Gehejmekabinetminister († 1772), 44 f., 54 f., 57, 67, 519.
 Stub se Müller.
 Suhm, P. Fr., Historiker († 1798), 28, 50, 54 f., 59, 63, 66, 69, 83, 141, 251 f., 520.
 Svane, Johan, til Visborggaard († 1715), 76.
 Sverig 115 ff., 120.
 Svitzer, Kammerraad, 267, 326 f.
 Sødal, Rødding Hrd., 35.
 Sølund se Springforbi.
 Sørensen, Niels, Gaardskarl hos Grevinde Rosenkrone, 316, 324.
Taube, svensk Greve, 17.
 Tessin, Carl Gustaf, Greve, svensk Gesandt i Paris († 1770), 18 f., 64, 331, 520.
 Testrup, Kristen Sørensen, Herredsfoged († 1761), 34, 89 f.
 Testrupgaard, Rinds Hrd., 118, 136.

- Thinkedal, Peter, Gartner hos Grevinde Rosencrone, 315 f.
 Thomasius i Nürnberg 16.
 Thorlacius, Børge, Professor († 1829), 146, 159 f.
 Thorvaldsen, Bertel, 142, 331, 529.
 Thott, Otto, Gehejmestatsminister († 1785), 21 f., 24, 27, 52-55, 69, 124.
 Thuesen se Koefoed.
 Thura, Albert, Præst og Literærhistoriker († 1740), 83.
 Thurah, Laurids, Arkitekt († 1759), 68.
 Tisted, Gislum Hrd., 87 ff., 113.
 Tolstrup, Chr., Landvæsenskommissær, Kancelliraad, 260.
 — Edvardine Christine, f. Hielmcrone, 268 f., 287.
 Torfæus, Thormod, Historiograf, († 1719), 73.
 Treschow, Frederik Wilh., Generalfiskal († 1869), 158, 195, 312, 320 f., 332, 508.
 — Elisabeth (Lise) († 1843), 307, 323.
 — Michael, Konferensraad († 1816), 307.
 Universitetet i Kristiania III, 144 f., 156 ff., 169, 176 ff., 196-213, 216-220, 225-227, 266, 268, 285, 292, 337, 339.
 — i København II f., 59, 106, 110 f., 244 ff., 257 f.
 Upsala 38.
 Urne, Sophie Magdalene, f. Gylденcrone, Gehejmeraadinde († 1851), 326.
 Wadskjær, Christian Frederik, Digter († 1779), 58.
 Wandal, Hans Hansen, Professor, Præst († 1757), 80.
 Wargentín, Peter Vilh., svensk Matematiker og Astronom († 1783), 520.
 Warmholtz, Carl Gustaf, svensk Lærd († 1785), 520.
 Wedege, Kancelliraad, 326.
 Wegener, Caspar Frederik, Gehejmearkivar († 1893), 339.
 Veibel, Jens, i Køge, 513.
 Wergeland, Henrik, norsk Digter († 1845), 100.
 Werlauff, Erich Christian, Historiker († 1871), 146, 159 f., 528.
 Vesterbygaard, Skippinge Hrd., 6, 33 f., 39, 237.
 Weyby, Krigsraad, 302.
 Weybye, K. N., Hushovmester hos M. G. Rosencrone, 265, 270, 287, 298.
 Vibe, Ditlev, Statholder i Norge († 1731), 77, 94, 100, 246.
 Viborg 8, 86. — Domkirke 75. — Bispedømme 77 f.
 Videnskabernes Selskab i København 13, 23 f., 48, 50, 52-58, 62, 68, 139, 145, 169, 178 f., 184, 189, 216, 218, 266, 339, 519.
 Videnskabsselskabet i Trondhjem 138 f., 145, 156 f., 159, 169, 178 f., 184, 212 f., 216-220, 223, 226, 266, 286, 292, 337, 340, 518, 520.
 Wiedewelt, Johannes, Billedhugger († 1802), 53.
 Wielandt, Christopher Jochum-

- sen, Sognepræst i Vester Skjeringe († 1729), 75.
- Wielandt, Joachim, Litterat og Bogtrykker († 1730), 5.
- Margrethe († 1711), g. m. Peter Wielandt, 5.
- Marie Christine († 1721), g. m. Edvard Londemann, 75, 241, 245.
- Peter, islandsk Købmand († 1702), 5.
- Vilvorde, Brabant, 21.
- Vind, Niels Krabbe, dansk Gesandt i Paris († 1766), 18, (20).
- Jens Krag-Juel-, Justitiarius i Højesteret († 1776), 46 f.
- Vinding, Poul, Professor († 1712), 74.
- Wineken, Chr., Møntmester († 1746), 63.
- Visborg, Hindsted Hrd., 106. — Visborggaard 75, 521.
- Vitskøl Kloster se Bjørnsholm.
- Wittrup, Niels, Gaardskarl hos Grevinde Rosenkrone, 316, 318.
- Worm, Ole, Læge og Oldforsker († 1654), 50.
- Wøldike, Andreas, Biskop i Viborg († 1770), (87), 88.
- Y**oldi, Alfonso Maria de Aguirre y Gadea, Greve, Overkammerjunker († 1852), 309.
- Z**ahrtmann, Bodil Anania († 1882), 324.
- Henrik Christian, Provst i Viborg († 1826), 324.
- Johan Henrik, Sognepræst til Tisted-Binderup († 1782), 113, 138.
- Zeuthen, Christine Vilhelmine († 1802), f. Bornemann, g. m. Etatsraad Z., 330.
- O**eder, Georg Christian, Botaniker, Statsøkonom († 1791), 59.
- Øls, Hindsted Hrd., 93.
- Ømark, Durup Sogn, Gislum Hrd., 91 f., 112.
- Ørndrup, Aars Hrd., 36.

TILFØJELSER OG RETTELSE

- S. 15. L. 2 n. Freiburg, læs Freiberg.
- 17 - 2 n. Det er tvivlsomt, hvilken Grev Danneskiold det var, om det var Fred. Chr. † 1778 eller Ulrik Adolf † 1751.
- 335. Vaabenfelterne i Stiftelsens ved Fundatsen fastsatte Segl er ved Signetstikkens Ugatsomhed byttet om. Vaabnet paa nærværende Værks Omslag er det af Kongen approberede.

BILLEDBILAG

- Side 48-49. Henrik Hielmstjerne, efter Jens Juels Maleri paa Kunstmuseet.
- 144-45. M. G. Rosenkrone og Agnete Hielmstjerne, efter Jens Juels Maleri paa Frederiksborg.

